

ALGEMENE PRACTISCHE RECHTSVERZAMELING

Frans VRANKEN
Ere-Vrederechter

KOOP EN RUIL VAN DIEREN

VRIJWARING EN AANSPRAKELIJKHEID

Frans Vranken

LINDEVELDSTRAAT, 6
9308 HOFSTADE (AALST)
TEL. 053/21.16.69

1979

WETENSCHAPPELIJKE UITGEVERIJ
E. STORY - SCIENTIA P.V.B.A.
GENT - LEUVEN

In deze verhandeling werd de stof bijgehouden tot 1 september 1978.

VUL 78442

© 1978 by E. STORY - SCIENTIA GENT

No part of this work may be reproduced in any form by print, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotocopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Wettelijk Depot: D.1978/0009/42

INHOUD

INHOUD	V
LIJST VAN AFKORTINGEN EN CITEERWIJZEN	IX
LITERATUURLIJST	XI
VOORWOORD	1
	Nrs.
ALGEMENE BESCHOUWINGEN	1- 18
TITEL I KOOPVERNIETIGENDE GEBREKEN BIJ VERKOOP VAN HUIDSDIEREN BESTEMD OM VOORTGEHOUDEN TE WOR- DEN	19-213
HST. I WETGEVING - AANDUIDING EN KENMERKEN VAN DE KOOPVERNIETIGENDE GEBREKEN	19- 35
AFD. I <i>ONTSTAAN, DOEL EN TOEPASSINGSGEBIED VAN DE WET VAN 25 AUGUSTUS 1885</i>	20- 22
AFD. II <i>NAAMLIJST EN KENMERKEN VAN DE KOOPVERNIETI- GENDE GEBREKEN</i>	23- 35
HST. II RECHTSVORDERING WEGENS KOOPVERNIETIGENDE GE- BREKEN - VOORAFGAANDE FORMALITEITEN - RECHTS- PLEGING	36-126
AFD. I <i>TERMIJNEN</i>	37- 57
§ 1. Wettelijke termijnen	37- 38
§ 2. Aanvang van de termijnen	39- 45
§ 3. Verlenging van de termijnen	46- 53
A. Verlenging om de rechtsvordering in te stellen	47- 50
B. Verlenging om de aanstelling van deskundigen te vragen	51- 53
§ 4. Aard van de termijnen	54- 57
AFD. II <i>DESKUNDIG ONDERZOEK</i>	58- 86

	Nrs.
§ 1. Voorafgaande formaliteiten	58- 76
A. Verzoek tot aanstelling van deskundigen	58- 64
B. Taak van de vrederechter	65- 72
C. Wraking van de deskundigen	73- 76
§ 2. Opdracht van de deskundigen	77- 86
A. Algemene voorschriften	77- 82
B. Gevallen van tuberculose	83- 86
AFD. III BEVOEGDHEID EN RECHTSPLEGING	87-126
§ 1. Bevoegdheid	88- 93
A. Bevoegdheid <i>ratione materiae</i>	88- 89
B. Bevoegdheid <i>ratione loci</i>	90- 93
§ 2. Dagvaarding en termijn van verschijning	94- 96
§ 3. Verval van de vordering	97-106
§ 4. Rechtspleging op de terechtzitting	107-122
A. Algemeenheden	107-109
B. Borgstelling <i>judicatum solvi</i>	110-111
C. Bewijslast	112-122
§ 5. Bijzondere pleegvormen bij vervoer buiten het land	123-126
Hst. III RECHTSGEVOLGEN VAN DE KOOPVERNIETIGENDE GE- BREKEN	127-169
AFD. I GEVOLGEN VOOR DE VERKOPER - VRIJWARING	128-159
§ 1. Algemene kenmerken van de vrijwaring	128-136
A. De verkoper kende het gebrek niet	133-134
B. De verkoper kende het gebrek	135-136
§ 2. Bijzondere gevallen	137-142
§ 3. Uitzonderingen op de verplichting tot vrijwaring	143-159
A. Oproeping tot vrijwaring van een derde	144-146
B. Dood van het dier binnen de wettelijke termijn	147-151
C. Aanraking met besmette dieren	152-153
D. Verval van de koper en andere afwijkingen	154-157
E. Verkoopingen op rechterlijk gezag	158-159
AFD. II GEVOLGEN VOOR DE KOPER	160-169
§ 1. Verplichting tot teruggave	160-161
§ 2. Gevolgen in geval van vermindering.	162-165
§ 3. Gevolgen bij sterfte van het dier	166-169
Hst. IV BEDINGEN BETREFFENDE DE VRIJWARING	170-211
AFD. I GEHELE OF GEDEELTELIJKE VRIJSTELLING VAN VRIJ- WARING	172-180
§ 1. Vorm, geldigheid en bewijs van de vrijstelling	172-174
§ 2. Gevallen waarin de vrijstelling ongeldig is	175-180
A. De verkoper kende het gebrek	175-177
B. Het dier is buiten de handel	178-180

AFD. II	<i>UITBREIDING VAN DE VRIJWARING</i>	181-211
	§ 1. Bedongen verlenging van de vrijwaringstermijn	182-183
	§ 2. Vrijwaring wegens andere dan koopvernietigende gebreken	183-211
	A. Vorm, geldigheid en bewijs van het beding	184-194
	B. Beding van algehele vrijwaring	195-198
	C. Stilzwijgende uitbreiding van vrijwaring	199-200
	D. Zichtbare en aan de koper bekende gebreken	201-204
	E. Termijn van vrijwaring - Bevoegdheid en rechtspleging	205-211
HST. V	SCHEIDSGERECHT EN VEE-ARBITRAGE	212-213 <i>ter</i>
TITEL II	KOOPVERNIETIGENDE GEBREKEN BIJ VERKOOP VAN HUISDIEREN BESTEMD OM VOOR HET VERBRUIK GESLACHT TE WORDEN	214-266
HST. I	ONTSTAAN EN TOEPASSINGSGEBIED VAN DE WET VAN 3 JULI 1894	215-220
HST. II	RECHTSVORDERING TOT VERNIETIGING VAN DE VER- KOOP	221-253
AFD. I	<i>BIJZONDERE VEREISTEN BEPAALD BIJ DE WET VAN 3 JULI 1894</i>	222-236
	§ 1. Omschrijving van het koopvernietigend gebrek - Volkomen ongeschiktheid tot het verbruik	222-229
	§ 2. Vrijwaringstermijn	230-234
	§ 3. Beperking van de vrijwaring wegens de afstand	235-236
AFD. II	<i>BEVOEGDHEID EN RECHTSPLEGING</i>	237-241
	§ 1. Bevoegdheid	237-238
	§ 2. Rechtspleging	239-241
AFD. III	<i>BEWIJSLAST</i>	242-253
	§ 1. Wettelijk vermoeden en andere bewijsmiddelen	243-246
	§ 2. Betwistingen nopens de identiteit van het dier	247-249
	§ 3. Bewijs van de bestemming	250-253
HST. III	RECHTSGEVOLGEN VAN DE KOOPVERNIETIGENDE GE- BREKEN BIJ SLACHTDIEREN	254-261
AFD. I	<i>VRIJWARING DOOR DE VERKOPER EN VERPLICHTING VAN DE KOPER</i>	254-256
AFD. II	<i>UITZONDERINGEN OP DE VERPLICHTING TOT VRIJWA- RING</i>	257-261
HST. IV	BEDONGEN VRIJSTELLING - BEPERKING OF UITBREIDING VAN DE VRIJWARING	262-266
TITEL III	VERBORGEN GEBREKEN BIJ RUILING VAN HUISDIEREN	267-272

	Nrs.
TITEL IV VERBORGEN GEBREKEN BIJ VERKOOP VAN DIEREN DIE NIET ONDER DE TOEPASSING VALLEN VAN DE BIJZONDERE WETGEVING	273-280
HST. I DIEREN DIE NIET ALS HUIDDIEREN KUNNEN BESCHOUWD WORDEN	274-275
HST. II HUIDDIEREN NIET IN DE WET VAN 25 AUGUSTUS 1885 VERMELD	276-280
TITEL V RECHTSVORDERINGEN GESTEUND OP DE WANPRESTATIE, DE GEMEENRECHTELIJKE WILSGEBREKEN, EN DE WETTEN OP DE DIERGENEESKUNDIGE POLITIE	281-330
HST. I ALGEMEENHEDEN — VERBAND TUSSEN DE <i>ACTIO REDHIBITORIA</i> EN DE ANDERE RECHTSVORDERINGEN	281-285
HST. II WANPRESTATIE	286-289
HST. III DWALING NOPENS DE ZELFSTANDIGHEID VAN DE ZAAK	290-302
AFD. I BEGRIP EN KENMERKEN	290-291
AFD. II ONDERSCHIED EN VERBAND TUSSEN DE VORDERING TOT NIETIGVERKLARING WEGENS DWALING EN DE <i>ACTIO REDHIBITORIA</i>	292-297
AFD. III RECHTSPRAAK	298-302
HST. IV BEDROG VAN DE VERKOPER	303-313
HST. V VERKOOP VAN DIEREN DIE BUITEN DE HANDEL ZIJN	314-330
ZAAKREGISTER	Blz. 227

LIJST VAN AFKORTINGEN EN CITEERWIJZEN

<i>Arr. Cass.</i>	Arresten van het Hof van Cassatie
art.	Artikel(en)
<i>a.w.</i>	Aangehaald werk (<i>opere citato</i>)
B.	Boek
<i>Belg. Jud.</i>	La Belgique Judiciaire
Besl. Regt.	Besluit van de Regent
Besl.W.	Besluitwet
B.G.B.	Bürgerliches Gesetzbuch (Duitsland)
B.G.H.	Bundesgerichtshof
<i>B.R.H.</i>	Belgische Rechtspraak in Handelszaken - Jurisprudence Commerciale de Belgique
Brussel	Hof van Beroep te Brussel
<i>Bull. Ass.</i>	Bulletin des Assurances
B.W.	Burgerlijk Wetboek
Cass.	Hof van Cassatie
Cass. fr.	Cour de Cassation (Frankrijk)
C. civ. fr.	Code civil (Frankrijk)
C. comm. fr.	Code de commerce (Frankrijk)
<i>Dall. Hebd.</i>	Dalloz Hebdomadaire (Frankrijk)
Duitsl.	Duitsland
E.E.G.	Europese Economische Gemeenschap
<i>e.v.</i>	En volgende
fr.	Frans
<i>Gaz. Pal.</i>	La Gazette du Palais (Frankrijk)
Gent	Hof van beroep te Gent
Ger. W.	Gerechtelijk Wetboek
G.W.	Grondwet
<i>ibid.</i>	Ibidem
<i>J. Comm. Br.</i>	Jurisprudence Commerciale de Bruxelles
<i>J. Comm. Fl.</i>	Jurisprudence Commerciale des Flandres
<i>J. Liège</i>	Jurisprudence de la Cour d'appel de Liège
<i>J.T.</i>	Journal des Tribunaux
K.B.	Koninklijk Besluit
Kh.	Rechtbank van Koophandel
Kt.	Kanton

Ktg.	Kantongerecht
Luik	Hof van beroep te Luik
M.B.	Ministerieel Besluit
Ned.	Nederlands
Ned. B.W.	Nederland Burgerlijk Wetboek
N.J.	Nederlandse Jurisprudentie
N.J.B.	Nederlands Juristenblad
Nov.	Les Nouvelles
<i>onuitg.</i>	Onuitgegeven
O.R.	Obligationenrecht - Code des obligations (Zwitserland)
<i>Pand. B.</i>	Pandectes Belges
<i>Pand. Pér.</i>	Pandectes Périodiques
<i>Parl. Besch., Kamer</i>	Parlementaire bescheiden, Kamer
<i>Parl. Besch., Senaat</i>	Parlementaire bescheiden, Senaat
<i>Parl. Hand., Kamer</i>	Parlementaire handelingen, Kamer
<i>Parl. Hand., Senaat</i>	Parlementaire handelingen, Senaat
<i>Pas.</i>	Pasicrisie
<i>Pasin.</i>	Pasinomie
Rb.	Rechtbank
<i>R. Crit. J.B.</i>	Revue Critique de Jurisprudence Belge
<i>Rec. Dall.</i>	Recueil Dalloz (zie ook: <i>Dall. Hebd.</i>)
<i>Rec. Sirey</i>	Recueil Sirey (Frankrijk)
<i>Rép. P. Dr. B.</i>	Répertoire Pratique du Droit belge
<i>R.W.</i>	Rechtskundig Weekblad
<i>Staatsblad</i>	Belgisch Staatsblad
<i>t.a.p.</i>	Ter aangehaalde plaats (<i>loco citato</i>)
T.	Titel
<i>T.P.R.</i>	Tijdschrift voor privaatrecht
<i>T. Vred.</i>	Tijdschrift voor Vrederechters
Tw.	Trefwoord
Uitg.	Uitgave
<i>vgl.</i>	Vergelijk
Vred.	Vrederechter
v.z.w.	Vereniging zonder winstoogmerk
W.	Wet, Wetboek
W. Kh.	Wetboek van Koophandel
<i>W.P.N.R.</i>	Weekblad voor Privaatrecht, Notarisambt en Registratie (Nederland)

LITERATUURLIJST

Bijdragen in tijdschriften geschreven vóór de wet van 25 augustus 1885 werden niet opgenomen, evenmin als de bijdragen van DESSART en VAN ALLEYNNES verschenen in de *Annales de Médecine Vétérinaire*. Men raadplege desaaangaande de bibliografie in *Pand. B.*, Tw. *Vente et Echange d'animaux domestiques*, dl 132, blz. 135.

Belgisch Recht

1. Verhandelingen

- DESSART, J.B., *Monographie de la nouvelle législation sur les vices rédhibitoires*, Brussel, 1886.
- DESSART, J.B., *Précis de législation et de science vétérinaire en matière rédhibitoire*, Brussel, 1888.
- DIJON, E., *Vices rédhibitoires — Commentaire de la loi du 25 août 1885 suivi des formules usuelles en cette matière*, Huy, 1889.
- GALLEMAERTS, L. en DESSART, J.B., *Manuel de droit et de science vétérinaire dans la vente et l'échange d'animaux domestiques*, Brussel, 1896.
- GRANDJEAN, H., *La vente et l'échange des animaux domestiques - Vices rédhibitoires et police sanitaire*, Verviers, 1933.
- GRANDJEAN, H., *Le commerce des animaux domestiques d'après la législation en vigueur en Belgique*, Verviers, 1907.
- HEBRANT, G., *Précis de médecine légale vétérinaire contenant la médecine judiciaire, la législation commerciale et la jurisprudence médicale*, Elsene, 1912.
- LEROI, E., *Lois sur les vices rédhibitoires des animaux domestiques avec la description sommaire des maladies et défauts qui donnent lieu à la rédhibition*, Pâturages, 1912.
- Pandectes belges*, Tw. *Garantie, Vente et Echange d'animaux domestiques*.
Tw. *Vente et Echange d'animaux domestiques*.
- RASQUIN, M., *La législation du commerce des animaux domestiques*, Ronse, 1907.
- Rép. P. Dr. B., XVI, Tw. *Vices Rédhibitoires*.
- VAN ALLEYNNES, G., *Traité théorique et pratique de la garantie des vices rédhibitoires*, tweede uitgave, Brussel-Parijs, 1879.

2. Bijdragen in tijdschriften

- CHRISTIAENS, A., *Opmerkingen bij de verkoop van door gebrek aangetaste dieren*, R.W., 1951-52, 1713 tot 1724.
- DEBLON, A., *Les vices rédhibitoires dans les ventes et échanges d'animaux domestiques*, T. Vred., 1932, blz. 8 e.v.
- DEGIVE, A., *Le diagnostic de la cryptorchidie considérée au point de vue légal*, *Annales de médecine vétérinaire*, 1886.
- DEVILLE, A., *Vices rédhibitoires - Actions en rédhibition - Actions en nullité*, T. Vred., 1905, blz. 353 tot 361; *Annales de médecine vétérinaire*, 1905, blz. 649 tot 660.
- DE NOBELE, E., *Vente - Animaux destinés à être abatus pour être livrés à la consommation -*

- Action en rédbibition - Conductions - Action en réduction de prix - Non-recevabilité*, J. Comm. Fl., 1896, blz. 433 e.v.
- DÉRIVAUX, J., *Eléments de jurisprudence vétérinaire*, Liège, 1966.
- DESSART, J.B., *Monographie de la nouvelle législation sur les rédbibitoires*, Annales de médecine vétérinaire, 1886, blz. 10, 69, 153, 185 en 241; Brussel, 1886.
- DESSART, J.B., *Vices rédbibitoires - Animaux de boucherie - la distance de cinq myriamètres, prévue par la loi du 3 juillet 1894, doit être calculée en ligne directe*, Annales de médecine vétérinaire, 1895, blz. 467 tot 471.
- EECKHOUT, G., *Vente d'animaux domestiques - Vices rédbibitoires - Loi du 3 juillet 1894 - Observations*, Fl. Jud., 1902, blz. 618 tot 621.
- GALLEMAERTS, L. en DESSART, J.B., *Le nouveau régime en matière de vente et d'échange des animaux de boucherie*, Annales de médecine vétérinaire, Brussel, 1895.
- GRANDJEAN, H., *De la compétence des juges de paix en matière de vices rédbibitoires dans les ventes d'animaux*, T. Vred., 1907, blz. 529 tot 538.
- GRANDJEAN, H., *De la compétence en matière d'actions rédbibitoires dans les ventes et échanges d'animaux*, J. Comm. Fl., 1933, blz. 133, 242.
- MONSIGNY, *De la garantie conventionnelle dans les ventes d'animaux domestiques*, B.J., 1911, kol. 609 tot 611.
- MULLIE, G., *La rédbibition et la nullité de vente pour tuberculose bovine*, Revue générale agronome, 1905, blz. 1 tot 10.
- PAREDIS, F., *Het gemeen recht en de bijzondere wetgeving toepasselijk op de handel in huisdieren*, Vlaams diegeneeskundig Tijdschrift, 1962, blz. 51 e.v.
- PETIT, J., *L'action spéciale en rédbibition de la loi du 3 juillet 1894 peut-elle se cumuler avec l'action en nullité dans les ventes d'animaux de boucherie reconnus impropres à la consommation?*, T. Vred., 1946, blz. 65 tot 80, en blz. 182 tot 190.
- SENSIQUE, A., *Procédure et formules pour les actions rédbibitoires dans les ventes ou échanges d'animaux*, J. de Proc. et des Offic. minist., 1900, blz. 230 tot 234.
- VAN ALLEYNES, G., *Vices rédbibitoires - Etudes sur diverses questions relatives à l'interprétation de la loi du 25 août 1885*, J. Comm. Fl., 1886, blz. 445; 1887, 5 en 495.
- VAN ALLEYNES, G., *De la garantie des vices rédbibitoires dans la vente et l'échange des animaux domestiques*, J. Comm. Fl., 1899, blz. 19 tot 30.
- VAN ALLEYNES, G., *De la nullité de la vente d'animaux atteints ou suspects d'être contaminés de maladies contagieuses*, J. Comm. Fl., 1902, blz. 1.
- VAN BATSCLAER, J.B., *Procédure et formules pour les actions rédbibitoires dans les ventes et échanges d'animaux*, J. de Proc., 1900, blz. 230 tot 236.
- VANKEN, F., *De juridische gevolgen van de maatregelen tot bestrijding van de rundertuberculose op de verhandelingen van aangetaste of verdachte dieren*, R.W., 1958-59, 2041 tot 2050.
- VLEBERGH, E., *De l'achat et de la vente d'animaux domestiques*, Le Paysan, 1900, blz. 77, 79, 180 tot 183.
- VERHEYEN, S., *Des vices rédbibitoires en Belgique*, Journal vétérinaire et agricole de Belgique, Brussel, 1842, I, blz. 23.
- WYELANDT, G., *Vices rédbibitoires et maladies contagieuses*, T. Vred., 1908, blz. 588 tot 605; T. Vred., blz. 168 tot 174 en blz. 209 tot 215.
- WYELANDT, G., *Vices rédbibitoires - Compétence*, T. Vred., 1911, blz. 80 tot 82.
- ZWENDELAAR, I., *Vices rédbibitoires - Formules*, J. de Proc. et des Offic. Minist., 1885, blz. 409.

Buitenlands Recht

BAIER, W. 1 WALSER, K., *Haftpflicht und Gewährschaft in Fortpflanzungsgeschehen der Haustiere*, Hamburg, 1968.

- BAUDRY-LACANTINERIE, G. en SAIGNAT, L., *Traité théorique et pratique de Droit Civil - De la vente et de l'échange*, Paris, 1900.
- BRION, A., *Précis de législation vétérinaire*, Paris, 1970.
- CONTE, *Traité de jurisprudence vétérinaire*, Paris, 1898.
- DE CHÊNE-VARIN, *Code des vices rédhibitoires chez les animaux domestiques*, Paris, 1885.
- DEJEAN, *Traité théorique et pratique des actions rédhibitoires*, vijfde uitg., Paris, 1887.
- DUZAN, J., *De la garantie dans le cas de mort de l'animal atteint d'un vice rédhibitoire*, Thèse, Toulouse, 1948.
- GALLIER, *Traité des vices rédhibitoires dans les ventes ou échanges d'animaux domestiques*, derde uitg., Paris, 1896.
- GALLISSET en MIGNON, *Traité des vices rédhibitoires*, tweede uitg., Paris, 1852.
- GALTIER, *Traité des vices rédhibitoires*, tweede uitg.
- GYGI, F., *Der Viehkauf und die Viehwährschaft in schweizerischen Recht*, Bern, 1967.
- GODART, E. en COZETTE, P., *Manuel des vices rédhibitoires des animaux domestiques*, Paris, 1903.
- GUILLOUARD, L., *Traités de la vente et de l'échange*, dl II, derde uitg., Paris, 1902-1904.
- HANKE, *Das Sonderrecht des Viehkaufs*, 1910.
- HIRSCH-NAGEL, *Gewährleistung beim Viehhandel nach dem BGB*, 1902.
- HORN, Edwin, *Die Haftung für Nebenmängel beim Viehkauf nach bürgerlichem Recht . Inaugural-Dissertation*, Hamburg, Z. d., omstreeks 1927.
- HUZARD (fils), J.B., *De la garantie des vices rédhibitoires dans le commerce des animaux domestiques*, Paris, 1825.
- KRUCKMANN, *Anfechtung, Wandlung und Schadenersatz beim Viehkauf*, 1904.
- LE PELLETIER, *Manuel des vices rédhibitoires des animaux domestiques*, tweede uitg., Paris, 1891.
- LHOSTE, A., *Manuel de médecine légale vétérinaire*, Paris, 1924. — *Manuel de droit vétérinaire*, Paris, 1925.
- LÖFFLER, *Die rechtliche Behandlung des Viehmängels beim Kauf*, Jur. Dissert, Leipzig, 1914.
- MEISNER, *Viehwährschaftsrecht*, 3e Aufl., 1926.
- MERCIER en DUBOS, *Manuel juridique des maladies contagieuses des animaux domestiques*, Paris, 1900.
- REY, A., *Traité de jurisprudence vétérinaire*, Paris, 1865.
- SCHNEIDER, *Rechtsregeln des Viehhandels*, 1899.
- STÖLZLE, *Viehkauf*, 6 Aufl., 1926.
- VAN DOORNINCK, J.I., *Het verborgen gebrek en de handel in dieren* (Dissert. Utrecht), Wageningen, 1954.
- WAGENAAR, Dr. G., *Verborgen gebreken bij dieren*, Utrecht, 1973.
- WATRIN, *Code Rural, Tw. Vices rédhibitoires*, 1900.
- WESTER, J., *Verborgen gebreken bij dieren*, met een hoofdstuk over pathologisch-anatomische afwijkingen bij verborgen gebreken door Prof. Dr. A. Schornagel, Zwolle, 1927.

VOORWOORD

Ofschoon de wetgeving op de koopvernietigende gebreken en de uitvoeringsbesluiten sedert het verschijnen in 1954 van de verhandeling „Koopvernietigende Gebreken Huisdieren” geen belangrijke wijzigingen hebben ondergaan, is het noodzakelijk gebleken, vooral ten gevolge van de inwerkingtreding van het Gerechtelijk Wetboek en van menigvuldige nieuwe wetten of besluiten op het gebied van de diergeneeskundige politie of de handel in slachtdieren, de eerste uitgave op verscheidene punten volledig te herwerken, aan te vullen, en in de mate van het mogelijke te verbeteren.

Afgezien van een beknopt overzicht op de beginselen van de vrijwaring wegens verborgen gebreken in het gemeen recht, wordt in deze nieuwe editie, naast een uitvoerige studie van de wetten van 25 augustus 1885 en 3 juli 1894 en van de uitvoeringsbesluiten, vanzelfsprekend aandacht besteed aan al hetgeen aan de bevoegdheid of de rechtspleging, met inbegrip van de bewijsvoering, gewijzigd is en dit zowel wat betreft de verkopen of ruilingen van dieren bestemd om voortgehouden te worden als deze van slachtvee.

Tevens wordt een uiteenzetting gegeven over de rechtsgevolgen van de koopvernietigende gebreken, de conventionele uitbreiding, vrijstelling of beperking van de vrijwaring, de arbitrage, de gebreken van de in de wet of de uitvoeringsbesluiten niet genoemde diersoorten, en tenslotte de andere rechtsvorderingen waarover de koper of de ruiler in bepaalde gevallen beschikt om de tegenpartij ter verantwoording te roepen.

Met het oog op de rechtspraktijk worden voorts in de loop van de verhandeling ook onder de loep genomen: allerhande gebreken en ziekten, die niet op de naamlijst van de zgn. koopvernietigende gebreken voorkomen, betwistingen aangaande de aard van het gebrek, de datum van verkoop of levering, de aanraking met andere zieke dieren, de sterfte in de loop van het geding, de identiteit van het dier, betwistingen bij voortverkoop, bij wanprestatie, dwaling, bedrog of bij verkoop van dieren, die buiten de handel zijn enz., dit alles met telkens wijziging naar desbetreffende rechtspraak en rechtsleer.

Het trefwoord onder hetwelk de oorspronkelijke verhandeling in de Algemene Praktische Rechtsverzameling werd opgenomen gaf haar werkelijke inhoud niet voldoende weer.

Derhalve werd er de voorkeur aan gegeven deze herwerkte en aangevulde uitgave, waarvan de indeling ongeveer dezelfde gebleven is, te laten verschijnen onder de titel „Koop en Ruil van Dieren (vrijwaring en aansprakelijkheid)”, die, hoewel nog onvolledig, in uiterst beknopte vorm een beter beeld geeft van de erin behandelde onderwerpen.

ALGEMENE BESCHOUWINGEN

1 De wetgeving betreffende de koopvernietigende gebreken vindt haar oorsprong in het Romeinse recht en meer bepaald in de maatregelen getroffen door de *aediles curules* om de vrijwaring wegens verborgen gebreken, die aanvankelijk alleen bij afzonderlijke overeenkomst kon bedongen worden, verplicht te maken.

Ten einde bij verkopen van slaven en huisdieren op de openbare markten, waarover het toezicht aan de *aediles curules* was toevertrouwd, de koper tegen de bedrieglijke handelingen van de verkoper te beschermen, hadden ze een ingewikkelde doch afdoende rechtspleging in het leven geroepen, die later tot andere verkopen uitgebreid werd, en onder de titel *De aedilicio edicto et redhibitione et quanti minoris* in het XXIde boek van de *Digesta* opgenomen werd (GIRARD, *Droit romain*, zevende uitg., blz. 592 e.v.).

De naam en de voornaamste kenmerken van twee bekende rechtsvorderingen zijn daarvan in het hedendaags Belgisch recht overgebleven: de *actio redhibitoria*, strekkend tot de ontbinding van de verkoop, en de *actio quanti minoris* of *aestimatoria*, die de terugbetaling van een gedeelte van de koopprijs tot doel heeft.

Het Burgerlijk Wetboek, dat die beginselen van het Romeinse recht met de van kracht zijnde plaatselijke gebruiken heeft willen verenigen, heeft slechts enkele artikelen aan de nochtans belangrijke stof van de koopvernietigende gebreken besteed. In de artikelen 1641 tot 1649 B.W., de enige die op het onderwerp betrekking hebben, heeft de wetgever zich ertoe beperkt, desaan gaande enkele algemene richtlijnen te geven, aan de rechtbanken de zorg overlatend te bepalen, welke gebreken als koopvernietigend moeten beschouwd worden en binnen welke termijnen de rechtsvordering, volgens de plaatselijke gebruiken, dient ingesteld te worden.

Onder invloed van de tegenstrijdigheden, die in de plaatselijke gebruiken vastgesteld werden, is de Belgische wetgever nochtans in de loop der jaren meer belangstelling gaan tonen voor de toepassing van deze algemene beginselen.

Reeds op 28 januari 1850 werd, in navolging van de Franse wet van 20 mei 1838, een wet uitgevaardigd met het doel bij verkoop of ruiling van huisdieren een einde te stellen aan de ernstige moeilijkheden, waartoe de toepassing van de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek op dit gebied aanleiding gaf. Zij werd nadien gewijzigd en vervangen door de nog steeds in voege zijnde wet van 25 augustus 1885 en de koninklijke besluiten tot uitvoering van deze wet, waarin voor bepaalde diersoorten de koopvernietigende gebreken op beperkende wijze opgesomd worden.

Ook werd de koopvernietigende vordering in die gevallen, ondergeschikt gemaakt aan het in acht nemen van zekere vormen, en werden de door het plaatselijk gebruik vastgestelde korte termijnen vervangen door vaste termijnen van ten hoogste dertig dagen, binnen dewelke de rechtsvordering op straf van verval moet ingesteld worden.

Enkele jaren later werden door het enig artikel van de wet van 3 juli 1894 aanzienlijke verbeteringen aangebracht wat betreft de veelvuldig voorkomende verkopen van dieren bestemd om geslacht te worden voor het verbruik.

Deze wetten en besluiten hebben er veel toe bijgedragen om de al te schaarse bepalingen van het Burgerlijk Wetboek aan te vullen, de eerlijkheid en het vertrouwen in

de voor landbouw en consumptie van belang zijnde verhandelingen van huisdieren te bevorderen, of aan de eertijds bestaande misbruiken en bedrieglijke praktijken een einde te stellen.

2 In deze verhandeling zullen alleen de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek en die van de bijzondere wetten en besluiten onderzocht worden, die rechtstreeks de vrijwaring wegens de verborgen gebreken van de verkochte zaak in de enge zin van het woord tot voorwerp hebben.

Aangezien de stof van de verborgen gebreken eveneens thuis hoort bij het trefwoord *Koop en Ruil van dieren* en de desbetreffende artikelen van het Burgerlijk Wetboek daaronder volledig zullen behandeld worden, zal in deze studie alleen volledige aandacht geschonken worden aan de koopvernietigende gebreken bij de verkoop en de ruiling van dieren, alsook aan de rechtsvorderingen en andere problemen, die daarop betrekking hebben.

Daarom ook zal hier, als korte algemene inleiding, slechts een zeer beknopte samenvatting gegeven worden van enkele algemene beginselen van de vrijwaring wegens verborgen gebreken naar **g e m e e n r e c h t**. De afzonderlijke titels van de verhandeling zullen uitsluitend gewijd zijn aan de koopvernietigende gebreken van sommige huisdieren, bestemd om voortgehouden te worden, aan de koopvernietigende gebreken van slachtvee, aan enkele bijzondere regelen die ter zake van ruiling toepasselijk zijn, aan de verkopen of ruilingen van dieren die niet aan de bijzondere wetgeving onderworpen zijn, en tenslotte aan zekere andere rechtsvorderingen dan de *actio redhibitoria*, waartoe de gebreken bij verkoop of ruiling van dieren aanleiding kunnen geven.

Men merke daarbij op, dat het niet de bedoeling is dit onderwerp, dat zo nauw met de veeartsnijkunde in verband staat, ook van deze zijde te belichten; alleen de juridische aspecten ervan, met daar waar het nodig zou blijken enige pathologische toelichting, zullen erin behandeld worden.

A. BEGRIPSOMSCHRIJVING

3 De wetgever heeft noch in het Burgerlijk Wetboek noch in de bijzondere wetten en besluiten een werkelijke bepaling van de woorden **koopvernietigende gebreken** gegeven.

Uit de tekst van artikel 1641 B.W. kan echter afgeleid worden, dat daardoor bedoeld worden: de **verborgen gebreken** van de verkochte zaak, die deze **ongeschikt** maken tot het gebruik waartoe men ze bestemt, of die dit gebruik zodanig **verminderen**, dat de koper de zaak niet zou gekocht hebben of er slechts een mindere prijs zou voor gegeven hebben, indien hij die gebreken gekend had.

Daarenboven blijkt uit hetzelfde artikel, alsook uit artikel 1625 B.W. dat die gebreken het voorwerp uitmaken van de **vrijwaring**, waartoe de verkoper tegenover de koper gehouden is.

4 De omschrijving van het begrip, zoals het in artikel 1641 B.W. voorkomt, is, zoniet onvolledig, dan toch te uitgebreid om als algemeen geldende bepaling te kunnen dienen.

Zoals verder zal uiteengezet worden, heeft de wetgever, b.v. in de verkopen van huisdieren, zelf de verborgen gebreken aangeduid, die, bij uitsluiting van alle andere, tot koopvernietiging aanleiding kunnen geven. De andere verborgen gebreken, die wellicht het dier voor de koper evenzeer ongeschikt maken, of die evenzeer het gebruik zodanig verminderen, dat hij het niet zou gekocht hebben, kunnen niet onder de koopvernietigende gebreken gerangschikt worden.

Anderzijds dient opgemerkt te worden, dat de partijen bij overeenkomst de koopvernietiging mogen voorzien wegens gebreken, die niet aan de enge begripsomschrijving van artikel 1641 B.W. beantwoorden, hetgeen b.v. het geval zou zijn, indien bedongen werd dat de koper tot vrijwaring zou gehouden zijn voor de zichtbare gebreken.

Een nauwkeurige bepaling geven, die volledig en te gelijk op al de mogelijke gevallen van toepassing is, schijnt dus practisch haast niet mogelijk te zijn. Het is wellicht daarom dat de meeste auteurs zich hiervan onthouden.

5 Het voornaamste gevolg van de koopvernietigende gebreken is dat zij de koper in staat stellen de koop te doen ontbinden. Luidens artikel 1644 B.W. heeft de koper nochtans ook het recht, indien hij zulks verkiest, de zaak te behouden en zich een gedeelte van de prijs te doen terugbetalen, welk gedeelte alsdan door deskundigen zal bepaald worden (zie verder, nr. 12).

De benaming koopvernietigende gebreken is bijgevolg ook onjuist of tenminste te beperkt voor zover zij de gevolgen van die gebreken aanduidt, vermits de verborgen gebreken niet alleen tot koopvernietiging aanleiding kunnen geven doch ook tot prijsvermindering.

Alleen bij verkopen van huisdieren, waar de *actio quanti minoris* niet toegelaten is, beantwoordt de uitdrukking aan de gevolgen, die aan het bestaan van het gebrek werkelijk verbonden zijn.

Wanneer men de koopvernietigende gebreken beschouwt in het kader van de twee hoofdv verplichtingen van de verkoper, namelijk, de verplichting de verkochte zaak te leveren, en die te vrijwaren (art. 1603 B.W.), stelt men vast, dat zij het tweede voorwerp uitmaken van de vrijwaring, waartoe de verkoper tegenover de koper gehouden is, het eerste zijnde het rustig bezit van de verkochte zaak (art. 1625 B.W.).

In dit verband dient opgemerkt te worden, dat het gebruik van het woord vrijwaring aanleiding heeft gegeven tot betwisting. Volgens AUBRY en RAU wordt het ten onrechte gebruikt en gaat het in feite meer om de aansprakelijkheid van de verkoper met betrekking tot de verborgen gebreken van de verkochte zaak dan om een werkelijke vrijwaring: „Il ne s'agit point ici d'une véritable garantie. La garantie en effet, dans le sens propre du mot, suppose l'obligation de prendre le fait et cause d'une personne, pour faire rejeter une demande dirigée contre elle, ou une défense qu'on lui oppose" (AUBRY en RAU, uitg. 1907, V, § 355 *bis*, blz. 104, met noot 1; zie ook: AUBRY en RAU, IV, § 310, blz. 191; ZACHARIE, § 355, tekst, en noot 27; LAURENT, XXIV, 277; PLANIOL en RIPERT, X, nr. 126 en noot).

GUILLOUARD daarentegen beweert dat de wetgever met recht, naar het voorbeeld van POTHIER, de uitdrukking *vrijwaring*, *garantie*, gebruikt heeft, omdat de verkoper evenzeer aan zijn leveringsplicht of aan hetgeen hij heet *la délivrance continuée* te kort komt, door een zaak te leveren, die ongeschikt is tot het gebruik waarvoor ze bestemd is, als door een zaak te leveren, die een derde gaat terugnemen: „Dans les deux cas, il doit garantir, c'est à dire protéger l'acheteur, mais cette protection ne se traduira pas de la même manière dans les deux cas; dans le premier, il doit d'abord défendre l'acheteur, et l'obligation de l'indemniser n'est que subsidiaire, tandis que dans le second il n'a qu'une obligation, l'indemniser du préjudice qu'il éprouve,

soit en reprenant l'objet vendu, soit en consentant à une diminution de prix" (GUILLOUARD, *Traité de la Vente et de l'Echange*, I, nr. 415).

Deze zienswijze wordt gedeeld door DE PAGE (IV, nr. 169), die er aan toevoegt, dat de uitdrukking een algemene betekenis heeft: „Le terme *garantir* a en effet un sens *générique*, «qui est celui de *tenir indemne* une personne d'un dommage qu'elle éprouve. C'est en ce sens que la *responsabilité* est une garantie" (DE PAGE, II, nrs. 903-904).

In het verder verloop van deze verhandeling zal dus, zoals overigens ook in het werk zelf van AUBRY en RAU, het woord *vrijwaring*, dat zowel door het gebruik als door de wet ingang gevonden heeft, gebezigd worden om de verplichtingen van de verkoper tegenover de koper, in verband met de verborgen gebreken van de verkochte zaak, aan te duiden.

6 Overeenkomstig de begripsomschrijving (zie boven, nr. 4) kan er alleen van koopvernietigende gebreken, voor dewelke de koper vrijwaring verschuldigd is, gesproken worden, indien aan de volgende vereisten voldaan is:

De gebreken van de verkochte zaak moeten:

1. verborgen zijn;
2. reeds ten tijde van de verkoop bestaan hebben;
3. daarenboven van zulkdanige aard zijn, dat ze: a) ofwel de zaak ongeschikt maken tot het gebruik, waartoe de koper ze bestemde; b) ofwel het gebruik zodanig verminderen, dat hij de zaak niet of slechts aan mindere prijs zou gekocht hebben, indien hij die gebreken gekend had.

B. ALGEMENE KENMERKEN VAN DE KOOPVERNIEGIGENDE GEBREKEN IN HET GEMEEN RECHT

7 Vooraleer iedere vereiste van nabij te onderzoeken, blijkt het nodig te antwoorden op de vraag: wanneer is er een gebrek in de betekenis van artikel 1642 en volgende B.W.?

Te vergeefs zoekt men in de wet naar een afzonderlijke bepaling van dit woord.

DE PAGE geeft de volgende bepaling, niet in verband met de koopvernietigende gebreken, doch in verband met de quasi-delictuele aansprakelijkheid voor zaken die men onder zijn bewaking heeft (art. 1384 B.W.):

„Constitue un vice, toute conformation, toute composition ou tout élément quelconque qui rend la chose inapte à un usage normal et, de soi, non dommageable" (DE PAGE, II, nr. 1007).

Deze omschrijving stemt ongeveer overeen met de betekenis van het woord in het gewone spraakgebruik. Daar ook immers verstaat men door gebrek: een onvolkomenheid, een fout, een te kort of een slechte toestand, waardoor een voorwerp niet bruikbaar is of niet geheel aan zijn bestemming beantwoordt (vgl. VAN DALE, *Gebrek van zaken*; LAROUSSE, *Vice*). Ze verstrekt echter geen voldoende antwoord op de vraag, wanneer er een gebrek is in de zin van de artikelen 1641 e.v. B.W. Het begrip gebrek is inderdaad vatbaar voor meer dan één betekenis, naar gelang men het objectief beschouwt of zich plaats op het subjectieve standpunt van de koper.

Voor al in de Nederlandse rechtsliteratuur werd de aandacht op dit onderscheid gevestigd.

Naar de mening van ASSER-KAMPHUISEN (*Bijzondere overeenkomsten*, uitg. 1948, blz. 101) kan men de opvattingen omtrent de vraag wanneer men te maken heeft met een gebrek als bedoeld in artikel 1642 B.W. in twee groepen verdelen.

Volgens de objectieve leer moet men zich afvragen of de normale „door-

snee" koper de zaak zou hebben gekocht of tegen dezelfde prijs zou hebben gekocht, indien de betrokken eigenschap hem bekend geweest ware. Anders gezegd, volgens deze leer moet men bij iedere zaak *in abstracto* vaststellen, welke eigenschappen daarbij steeds en overal als gebrek moeten beschouwd worden (b.v. tuberculose bij een koe) (*a.w.*, blz. 101).

Deze objectieve visie van het begrip is in Nederland herhaaldelijk tot uiting gekomen in de bepalingen, die de rechtspraak ervan gegeven heeft. Reeds in 1899 besliste de Hoge Raad der Nederlanden dat „gebreken zijn, al die ongewone hoedanigheden in een voorwerp, welke het gewoon gebruik waartoe het bestemd is beletten of verminderen”, doch in 1905 gaf hij de volgende bepaling: „een onvolkomenheid bij het verkochte, die tot het wezen van de zaak behoort” (Hoge Raad, 27 jan. 1905, *W.*, 8174).

Volgens WESTER (*Verborgten gebreken bij dieren*, blz. 85) zou de bepaling die lange tijd in de rechtspraak het meest gebruikt werd deze zijn van Sassen van Yssel: „Een gebrek is het gemis ener eigenschap, die tot de gewone natuur der zaak behoort, of het bestaan ener eigenschap die tegen de gewone natuur strijdt”.

Naast de objectieve visie heeft men de *subjectieve leer*, die zich afvraagt, aldus ASSER-KAMPHUISEN (*t.a.p.*) of van deze bepaalde koper, gezien de inhoud van deze concrete overeenkomst en de speciale omstandigheden van het geval, aan te nemen is, dat hij de koop toch en wel tegen dezelfde prijs zou hebben gesloten, indien hij de betrokken eigenschap zou gekend hebben. Aanhangers van deze opvatting zijn DIEPHUIS (XI, blz. 31), VAN SASSEN VAN YSSELT (blz. 20 e.v.), MEYERS (*W.P.N.R.*, 2749 e.v.) en VERSTEGEN (*R.M.*, 1923, blz. 240).

Niet alleen in de rechtsleer heeft de subjectieve visie veld gewonnen, ook de Hoge Raad der Nederlanden kwam bij zijn arrest van 26 januari 1917 (*N.J.*, 1917, 233) tot de subjectieve opvatting. En koe, die als melkkoe verkocht was, bleek drachtig te zijn. De Hoge Raad besliste dat, vermits de koper een koe gekocht had, waarbij met het oog op de melkophbrengst niet-drachtigheid bedongen was, deze speciale koper zich in dit geval op een verborgen gebrek mocht beroepen.

Door de meeste Franse en Belgische auteurs wordt het onderscheid tussen de subjectieve en de objectieve opvatting niet eens vermeld. Ook is het soms moeilijk uit te maken tot welke strekking ze behoren.

De tekst van artikel 1641 B.W. verschilt trouwens een weinig van die van artikel 1540 Nederlands B.W. Er is inderdaad sprake van de verborgen gebreken, die de verkochte zaak ongeschikt maken tot het gebruik waartoe men ze bestemt, hetgeen ongetwijfeld wijst op de bestemming, die de koper *in concreto* op het oog had. Het Nederlands wetboek daarentegen spreekt van gebreken, die het verkochte goed ongeschikt maken tot het gebruik waartoe het bestemd is.

Bij auteurs zoals LAURENT (XXIV, nr. 280-281), AUBRY en RAU (IV, nr. 355 *bis*) en DE PAGE heeft men de indruk, dat ze weinig aandacht schenken aan het subjectieve standpunt van de koper. DE PAGE b.v. schrijft enkel: „Il faut que le vice soit nuisible à l'utilité de la chose” (IV, nr. 177-1°) „... Il faut que l'usage auquel la chose est destinée soit l'usage normal ou connu des deux parties” (*a.w.*, 3°; zie ook IV, nr. 50, 5°).

Anderen (zie o.m. BAUDRY-LACANTINERIE en SAIGNAT, nrs. 414 en 417; GUILLOUARD, I, nr. 423; PLANIOL en RIPERT, X, nr. 129) schijnen aan de subjectieve opvatting meer belang te hechten. GUILLOUARD b.v. schrijft, dat de rechtbanken moeten nagaan of het gebrek „nuit à la destination naturelle de la chose, à celle que les parties ont eu en vue en contractant”. En BAUDRY-ACANTINERIE en SAIGNAT: „L'acheteur a compté acheter une chose apte à lui fournir les utilités en considération desquelles le prix a été fixé” (nr. 4141).

Al deze auteurs zijn het er echter over eens, dat de rechter bij het beoordelen van de vraag of er een koopvernietigend gebrek is, rekening moet houden met de bestemming, die de koper bij het sluiten van de overeenkomst aan de verkoper heeft kenbaar

gemaakt. Heeft hij daaromtrent niets gezegd of is dit punt niet bewezen, dan zou men alleen in aanmerking moeten nemen de normale en gebruikelijke bestemming van de zaak (BAUDRY-LACANTINERIE en SAIGNAT, nr. 417; AUBRY en RAU, IV, 355 bis, noot 3; DE PAGE, IV, nr. 177, 3°).

Men merke op dat de betwisting van minder belang is wat betreft de gebreken van huisdieren, waarop de wetten van 25 augustus 1885 en 3 juli 1894 van toepassing zijn, omdat hier de wetgever zelf de gebreken, die tot koopvernietiging aanleiding kunnen geven, heeft aangeduid (zie verder, nrs. 23 en 221).

8 Opdat de verkoper tot vrijwaring gehouden weze moeten de gebreken eerst en vooral verborgen zijn.

Uit artikel 1642 B.W. mag *a contrario* afgeleid worden, dat de wetgever door verborgen gebreken verstaat, degene die niet zichtbaar zijn op het ogenblik van de verkoop en waarvan de koper zich alsdan niet heeft kunnen vergewissen.

In feite gaat het dus om gebreken, die niet zichtbaar of van zelf in het oog vallend zijn, en die de koper ook niet door een bezichtiging, gelijk die van hem kon verwacht worden, ontdekken kon (KLUYSKENS, IV, *De Contracten*, nr. 126).

Het zal niet altijd gemakkelijk zijn om uit te maken of een gebrek al dan niet zichtbaar of verborgen is. Dit is een feitenkwestie, die, in geval van betwisting, met in achtneming van de omstandigheden door de rechter zal moeten uitgemaakt worden (Cass., 6 april 1916, *Pas.*, 1917, I, 77; LAURENT, XXIV, nr. 284).

Algemeen wordt aanvaard, dat een oppervlakkige bezichtiging bij de levering niet voldoende is, en dat de koper gehouden is de geleverde zaak aandachtig te onderzoeken, zonder dat het nochtans vereist is te doen overgaan, hetzij tot een scheikundige ontleding, hetzij tot een deskundig onderzoek, hetzij ook nog tot een proef die niet gebruikelijk is. Uitzondering op deze regel bestaat, indien de gebreken, hoewel zichtbaar op zichzelf, niet dadelijk kunnen vastgesteld worden, doordat de geleverde waren verpakt zijn, en niet kunnen geopend worden zonder ze aan bederf of waardevermindering bloot te stellen (men raadplege desaanvaande: DE PAGE, IV, nr. 177, 2°, c, en 178, met de in noot aangehaalde rechtspraak en rechtsleer; KLUYSKENS, IV, *De Contracten*, nr. 126).

In Nederland heeft de Hoge Raad volgende bepaling van deze gebreken gegeven: Verborgen zijn gebreken, die slechts na lang gebruik of door deskundig onderzoek kunnen ontdekt worden (7 nov. 1879, *W.*, 4441). Hierbij valt op te merken dat artikel 1541 Ned. B.W. evenals artikel 1642 B.W. bepaalt: „de verkoper is niet gehouden in te staan voor zichtbare gebreken, welke de koper zelf had kunnen ontdekken”. De wet zegt echter niet met welke middelen en op welke wijze de koper het gebrek moet trachten te ontdekken, en welke bekwaamheid hij daartoe moet hebben. De rechtspraak is op dit punt zeer verdeeld.

Indien het gebrek zichtbaar is en de koper er geen protest tegen inbrengt, wordt verondersteld dat de koper zijn recht op vrijwaring verzaakt (DE PAGE, IV, nrs. 167 en 177-2°).

„Met het zichtbaar gebrek moet men datgene gelijkstellen dat aan de koper door een verklaring van de verkoper of op een andere wijze bekend was” (KLUYSKENS, IV, *De Contracten*, nr. 126).

9 De gebreken moeten reeds bestaan hebben op het ogenblik dat de verkoop gesloten werd.

Dit vereiste is logisch, vermits, bij toepassing van de artikelen 1138 en 1583 B.W., het risico voor rekening van de koper is, zodra men het eens geworden is over de zaak en de prijs, d.w.z. vanaf het voltrekken van de verkoop.

De vrijwaring zou echter verschuldigd zijn, indien het gebrek bij het sluiten van de verkoop in de kiem aanwezig was, en zich eerst later ontwikkeld heeft (KLUYSKENS, *De Contracten*, nr. 126; DE PAGE, IV, nr. 177, 4°).

Het bewijs van het bestaan van het gebrek moet door de koper geleverd worden.

Bij verkoop en ruiling van huisdieren bestaat er echter een wettelijk vermoeden, dat het gebrek, binnen de aangeduide termijnen en volgens de voorgeschreven pleegvormen vastgesteld, reeds bestond op het ogenblik van de overeenkomst (art. 9, w. 25 aug. 1885).

10 Het wordt betwist of de bepalingen van de artikelen 1641 e.v. B.W. van toepassing zijn op de soortkoop.

Enkele Nederlandse auteurs verdedigen de opvatting dat bij soortkoop de vordering wegens koopvernietigende gebreken uitgesloten is. Ze doen gelden, dat bij soortkoop het risico eerst overgaat door weging, telling, enz., m.a.w. door individualisering (art. 1585 B.W.). Vrijwaring is echter alleen maar verschuldigd wegens verborgen gebreken die reeds ten tijde van de verkoop aanwezig waren, hetgeen veronderstelt dat de zaak op dat ogenblik reeds *in specie* bepaald was. Daarenboven zou de vergever slechts aan *speciezaken* gedacht hebben, vermits artikel 1641 B.W. (1540 Ned. B.R.) doet denken aan een bepaalde, bezichtigde zaak, en vermits het volgende artikel bepaalt dat de verkoper niet hoeft in te staan voor zichtbare gebreken, uitdrukking die voor soortzaken toch niet zou gekozen zijn.

De vrijwaring zou, volgens ASSER-KAMPHUISEN, bij soortzaken overbodig zijn, omdat de verkoper niet geleverd heeft overeenkomstig zijn verplichting, en de wederpartij dus op grond van wanprestatie kan optreden. De regeling betreffende de verborgen gebreken zou alleen toepasselijk zijn bij *species*-koop, koop *bij de hoop*, en *emptio ad mensuram*, niet bij soortkoop (ASSER-KAMPHUISEN, *Bijzondere overeenkomsten*, uitg. 1948, blz. 98, alsmede de door deze auteur aangehaalde rechtsleer; zie ook: WESTER, *aw.*, blz. 109; H.R., 16 mei 1952, *N.J.*, 1953, nr. 459 en H.R., 3 april 1970, *N.J.*, 1970, nr. 252, met noot G.J.S.; *A.A.* 1971, blz. 440 e.v. met noot KÖSTER, H.K.; *anders*: VAN DOORNINCK, J.I., *Het verborgen gebrek en de handel in dieren*, Doss. Utrecht, 1954).

Op de vraag of in België de wetten van 25 augustus 1885 en 3 juli 1894, waarbij de vrijwaring wegens verborgen gebreken bij de verkoop van huisdieren geregeld wordt, op soortkoop toepasselijk zijn, dient nochtans bevestigend geantwoord te worden. De tekst van artikel 1641 B.W. verzet zich geenszins tegen de opvatting, dat soortkoop er onder begrepen is (hetgeen ook ASSER-KAMPHUISEN, *l.a.p.*, in verband met het gelijklopend artikel 1540 Ned. B.W. erkent). Er bestaat noch in de tekst van de bedoelde wetten van 1885 en 1894, noch in de desbetreffende artikelen van het Burgerlijk Wetboek enige bepaling waardoor de *genus*koop van de in de wet van 1885 opgesomde huisdieren of van slachtvee aan de speciale regeling onttrokken is.

Waarom trouwens zou de verkoper, die bij *genus*koop langer eigenaar blijft dan bij de gewone *species*koop, niet tot vrijwaring wegens verborgen gebreken gehouden zijn, indien het bewijs geleverd wordt, dat het gebrek reeds bestond op het tijdstip waarop de verkoop gesloten werd? De omstandigheid dat het risico slechts door weging, telling, enz. overgaat, kan toch geen reden zijn om de koper minder waarborgen te verlenen dan diegene waarop hij aanspraak zou mogen maken, indien het risico onmiddellijk vanaf de verkoop op hem ware overgegaan (voor een grondiger onderzoek van deze kwestie wordt verwezen naar het Tw. *Koop en Ruil van dieren*).

11 De gebreken moeten de verkochte zaak ongeschikt maken voor het gebruik waartoe de koper ze bestemde, of dit zodanig verminderen, dat de koper niet of slechts aan mindere prijs zou gekocht heb-

ben indien hij ze gekend had (art. 1641 B.W.).

Hieruit volgt:

a) dat de gebreken een zeker belang moeten hebben; er dient alleen rekening gehouden te worden met diegene die van aard zijn de zaak geheel of gedeeltelijk ongeschikt te maken voor het beoogde gebruik; in feite zijn het de rechtbanken, die zullen beslissen of bepaalde gebreken volgens het door artikel 1641 B.W. gestelde criterium belangrijk genoeg zijn om als koopvernietigende gebreken beschouwd te worden;

b) dat geen rekening moet gehouden worden met de onbeduidende fouten van de verkochte zaak: *de minimis non curat praetor* (DE PAGE, IV, nr. 177, 3°); de koper toelaten wegens een licht gebrek de ontbinding van de koop te eisen, zou de stabiliteit van de overeenkomsten en van de eigendom aantasten (BAUDRY-LACANTINERIE en SAIGNAT, nr. 417);

c) dat het ontbreken van een hoedanigheid of van een aangename eigenschap, die het genot zouden verhoogd hebben en waarop de koper rekende, maar die aan de zaak niet schaden en haar niet tot het beoogde gebruik ongeschikt maken, niet als een gebrek mag beschouwd worden (Hrb. Brussel, 1 dec. 1931, *Jur. Comm. Brux.*, 1932, blz. 314; DE PAGE, IV, nr. 177; GUILLOUARD, I, nr. 422);

Volgens AUBRY en RAU (V, § 355 bis, 1°) zou nochtans de koop kunnen nietig verklaard worden wegens dwaling, indien de ontbrekende hoedanigheid het voorwerp geweest is van een uitdrukkelijke of stilzwijgende voorwaarde van de verkoop. Ook zou vrijwaring verschuldigd zijn, indien deze uitdrukkelijk bedongen is.

d) dat de gebreken moeten schaden aan de natuurlijke bestemming van de zaak of aan de bestemming die de partijen op het oog hadden, toen ze de overeenkomst sloten.

Aldus zal b.v. de verkoop van gerst aan een brouwer, waarvan de verkoper het beroep kent, kunnen ontbonden worden, indien het bewezen is dat de gerst haar kiemkracht verloren heeft (Chambery, 12 juni 1875, *S.*, 77, 2, 106; zie ook GUILLOUARD, *a.w.*, I, nr. 423).

Indien echter de koper een bijzondere bestemming bedoeld heeft, die van de normale verschilt, dan moet hij de verkoper, die naar recht en billijkheid alleen het gewoon gebruik van de zaak moest vrijwaren, daarvan verwittigen (GUILLOUARD, *a.w.*, I, nr. 424; KLUYSKENS, *De Contracten*, nr. 126, 3°; HUC, X, nr. 148). Soms zal, volgens sommigen, het beding betreffende deze niet normale bestemming, stilzwijgend kunnen en zelfs moeten verondersteld worden, wanneer uit de omstandigheden, b.v. het bedrijf van de koper, duidelijk blijkt dat de verkoper de bijzondere bestemming moet gekend hebben (KLUYSKENS, *l.a.p.*).

C. RECHTSVORDERINGEN WEGENS VERBORGEN GEBREKEN IN HET GEMEEN RECHT

12 De koper heeft luidens artikel 1644 B.W. de keus om de zaak terug te geven en zich de prijs te doen terugbetalen, ofwel de zaak te behouden en zich een gedeelte van de prijs te doen terugbetalen, welk gedeelte door deskundigen zal bepaald worden.

a) De eerste vordering, die strekt tot teruggave van de zaak tegen terugbetaling van

de prijs, is de zgn. koopvernietigende vordering, de *actio redhibitoria* (van *re-habere*, terug geven).

Ze heeft voor gevolg dat de overeenkomst te niet wordt gedaan en dat de partijen terug in de toestand zullen geplaatst worden, waarin ze zich voor de verkoop bevonden.

De koopvernietigende vordering is volgens DE PAGE (IV, nr. 184) in de grond niets anders dan een vordering tot ontbinding van de verkoop, gesteund op artikel 1184 B.W., met dit kleine verschil, dat geen schadevergoeding verschuldigd is door de verkoper die te goeder trouw is en dat de vordering maar mag ingesteld worden, nadat de zakelijke lasten waarmee de koper de zaak ten voordele van een derde bezwaard heeft, zijn afgelost.

b) De tweede vordering, waardoor de koper alleen een vermindering van de koopprijs nastreeft en de verkoop niet teniet wordt gedaan, is de vordering tot prijsvermindering, de *actio aestimatoria* of *quantum minoris*.

De aandacht weze er reeds hier op gevestigd, dat ter zake van verkoop en ruiling van huisdieren, waarop de wetten van 25 augustus 1885 en 3 juli 1894 toepasselijk zijn, de vordering tot prijsvermindering wegens koopvernietigende gebreken niet bestaat. Verder zal blijken dat, in afwijking van het gemeen recht, de koper van huisdieren alleen in de bij de wet bepaalde gevallen en voorwaarden op koopvernietiging recht heeft (zie verder, nrs. 127 e.v., 220 en 284 *in fine*).

In geval van voortverkoop is het de laatste koper toegelaten de rechtsvordering rechtstreeks tegen de oorspronkelijke verkoper in te stellen, op voorwaarde dat het gebrek op het tijdstip van de tweede verkoop nog steeds een verborgen gebrek was zoals tijdens de eerste verkoop (Rb. Diekirch, 24 maart 1904, *Par.*, 1908, IV, 13; BAUDRY-LACANTINERIE en SAIGNAT, nr. 432).

c) Volgens de meeste auteurs is het aan de koper toegelaten, in plaats van koopvernietiging of prijsvermindering te eisen, een derde rechtsvordering in te stellen.

Indien het gebrek herstelbaar is, kan hij overeenkomstig het gemeen recht vragen, dat de verkoper zou verplicht worden hem het rustig genot van de verkochte zaak te verschaffen en derhalve het gebrek te herstellen (KLUYSKENS, *De Contracten*, nr. 127; GUILLOUARD, *a.w.*, I, nr. 157; HUC, X, nr. 151; BAUDRY-LACANTINERIE en SAIGNAT, nr. 434; *anders*: LAURENT, XXIV, nr. 291; *Rép. P. Dr. B.*, Tw. *Vente*, nr. 400).

De koper zou nochtans de herstelling niet mogen eisen en deze zou als onmogelijk moeten beschouwd worden, indien de kosten daarvan buiten verhouding zouden zijn tegenover de waarde van de zaak (BAUDRY-LACANTINERIE en SAIGNAT, *s.a.p.*).

13 De koper wiens vordering toegewezen wordt, zal niet alleen aanspraak kunnen maken op teruggave van de prijs, doch ook op terugbetaling van de kosten en soms op vergoeding van de geleden schade.

a) Schadeloosstelling is benevens de teruggave van de prijs alleen verschuldigd, indien de verkoper de gebreken van de zaak kende, m.a.w. indien hij te kwader trouw is (art. 1645 B.W.).

Het enige middel om aan de vrijwaring en desgevallend aan het betalen van schadeloosstelling te ontsnappen, indien de verkoper het verborgen gebrek kent, is het aan de koper kenbaar te maken, en het ontslag van vrijwaring uitdrukkelijk te bedingen, zodat er van kwade trouw in hoofde van de verkoper geen spraak meer kan zijn

(vgl. Cass., 3 april 1959, *Pas.*, 1959, I, 773; *R. Crit. J. B.*, 1960, 207, met noot G. VAN HECKE).

b) Indien de verkoper te goeder trouw is, doordat hij de gebreken van de zaak niet kende, is hij slechts gehouden tot teruggave van de prijs, en tot vergoeding aan de koper van de door de verkoop veroorzaakte kosten (art. 1646 B.W.).

Hij zou niet tot vergoeding van schade aan de koper gehouden zijn, ofschoon hij een bepaalde hoedanigheid van de verkochte zaak bijzonder gewaarborgd heeft, indien hij ten gevolge van zijn onoverwinnelijke onwetendheid het bestaan van het gebrek niet kende (Cass., 6 okt. 1961, *R.W.*, 1961-62, 783; *Pas.*, 1962, I, 152).

De verkoper moet niet alleen de zogenaamde rechtmatige kosten van het contract terugbetalen, maar ook de kosten van alle aard, die de verkoop aan de koper veroorzaakt heeft, en hem al de gevolgen van de verkoop vergoeden (GUILLOUARD, *a.w.*, I, nr. 464).

Door kosten dient men te verstaan, de kosten van de koopakte en degene die er een onmiddellijk gevolg van zijn: ereloon van de notaris, zegelrechten, B.T.W., kosten gedaan om de zaak weg te nemen en te vervoeren (KLUYSKENS, *De Contracten*, nr. 127; BAUDRY-LACANTINERIE en SAIGNAT, nr. 437; LAURENT, XXIV, nr. 296; HUC, X, nr. 152; COLLIN en CAPITANT, II, nr. 481-482).

Bij de kosten kunnen mogelijkerwijze ook gevoegd worden de kosten van overschrijving en van zuivering der hypotheeken (JOSSEKAND, II, nr. 1121).

De rechtspraak, vooral de Franse, gevolgd door GUILLOUARD (*a.w.*, I, nr. 464), gaat zelfs verder, en neemt aan, dat, alhoewel de verkoper die te goeder trouw is tot geen schadevergoeding verplicht is, hij toch gehouden is, aan de koper al de kosten terug te betalen die deze ten gevolge van het gebrek der verkochte zaak heeft moeten maken, en hem voor al de gevolgen van de verkoop schadeloos te stellen (zie ten deze de rechtspraak van het Franse Hof van Cassatie, aangehaald in GUILLOUARD, I, 464, noot 1 tot en met 7; *Cass. fr.*, 28 maart 1898, *Rec. Dall.*, 1903, II, 447; zie ook: *Rb. Antwerpen*, 14 juni 1873, *Port. Anvs.*, 1873, I, 262).

Volgens een meer recent arrest van het Franse Hof van Cassatie bedoelen de woorden „kosten veroorzaakt door de overeenkomst” ook de schadeloosstelling waartoe de koper veroordeeld geworden is, wegens een ongeval door de gebrekkige zaak aan een derde veroorzaakt (Cass. fr., 21 okt. 1925, *Rec. Dall.*, 1926, I, 9, met noot JOSSEKAND). DE PAGE vindt deze uitleg zeer betwistbaar, omdat juist artikel 1646 in geval van goede trouw bij de verkoper de schadeloosstelling uitsluit. Anderzijds geeft hij toe, dat schadevergoeding kan verschuldigd zijn op grond van artikel 1382 B.W., indien men aan de verkoper, onafhankelijk van zijn goede trouw, een onrechtmatige daad kan ten laste leggen, die als oorspronkelijke oorzaak van de schade zou kunnen beschouwd worden (zie DE PAGE, IV, nr. 185; LAURENT, XXIV, nrs. 294 tot 297).

14 Indien de verkochte zaak te niet gaat ten gevolge van het gebrek waardoor ze is aangetast, is het verlies voor de verkoper en is deze gehouden tot teruggave van de prijs en tot de overige vergoedingen in de artikelen 1645 en 1646 bepaald, zonder dat hij van de koper iets terug bekomt, tenzij de zaak maar gedeeltelijk zou te niet zijn.

Is het verlies uitsluitend te wijten aan de koper, dan is het verlies voor hem, al was de zaak van slechte hoedanigheid.

Ook wanneer het verlies door toeval ontstaat, is het voor rekening van de koper, zodat de verkoper van de vrijwaring ontslagen is. In dergelijke gevallen is het gewoonlijk zeer lastig, het bestaan van het gebrek ten tijde van de verkoop te bewijzen; het is daarom en omdat het verlies ook voor de koper zou geweest zijn

indien de zaak niet gebrekkig geweest ware, dat het Burgerlijk Wetboek deze oplossing, alhoewel ze met het Romeinse en het oude recht strijdig is, aanvaard heeft (zie: GUILLOUARD, *a.w.*, I, nr. 479).

Indien de koper nochtans, op het oogenblik dat het verlies door toeval tweegebracht wordt, reeds een van beide rechtsvorderingen had ingesteld, zou hij, wegens het beginsel van de terugwerkende kracht der vonnissen tot de dag waarop de eis ingeleid wordt, in het gelijk moeten gesteld worden en zou, indien het gebrek bewezen is, artikel 1647, tweede lid niet van toepassing zijn (BAUDRY-LACANTINERIE en SAIGNAT, nr. 439; DE PAGE, IV, nr. 187, noot 3; *vgl.* ook: Cass., 29 okt. 1863, *Par.*, 1864, I, 134).

15 Het is van belang te doen opmerken, dat de koper, benevens de drie reeds genoemde rechtsvorderingen (zie boven, nr. 12) in sommige gevallen tegen de verkoper een vordering tot nietigverklaring wegens de *dwaling* over de zelfstandigheid van de verkochte zaak zal kunnen instellen.

Deze laatste vordering mag nochtans niet met de vordering wegens koopvernietigende gebreken verward worden. Ze wordt inderdaad geregeld, niet door artikel 1644 en volgende B.W., doch wel door de artikelen 1109, 1110, 1117 en 1304 B.W., en is gesteund, niet op een gebrek dat de zaak ongeschikt maakt tot het beoogde gebruik of dit gebruik vermindert, doch op een *dwaling* betreffende de zelfstandigheid van de zaak.

De *dwaling* veronderstelt, dat de koper een *andere zaak* heeft willen kopen dan diegene die het voorwerp van de overeenkomst uitmaakt, en heeft voor gevolg, dat de *overeenkomst zelf* door een wilsgebrek is aangetast.

De vordering wegens *dwaling* verjaart pas na tien jaar vanaf de dag waarop ze ontdekt wordt en is dus niet zoals de vordering wegens verborgen gebreken aan de korte termijn bedoeld door artikel 1648 onderworpen.

De koper zal soms, in verband met de verborgen gebreken, ook een vordering kunnen instellen tot nietigheid wegens *bedrog* gepleegd door de verkoper, of om reden dat de verkochte zaak *buiten de handel* was.

Tenslotte zal hij ook in bepaalde gevallen kunnen invoeren dat de verkoper aan zijn leveringsplicht is te kort gekomen, en de verkoop wegens *wanprestatie* doen verbreken.

Voor meer bijzonderheden nopens deze vorderingen raadplege men de Tw. *Koop en Ruil van dieren* of *Wilsgebreken* (zie ook verder, nrs. 281 tot 329).

16 Artikel 1648 B.W. bepaalt dat de vordering wegens koopvernietigende gebreken moet ingesteld worden binnen een *korte termijn*, overeenkomstig de aard van het koopvernietigend gebrek en de gebruiken van de plaats waar de verkoop geschied is (zie Tw. *Koop en Ruil van dieren*).

De redenen van de korte termijn zijn, dat het na een zekere tijd zeer lastig is om uit te maken of het gebrek reeds *vóór* de verkoop bestond of slechts daarna ontstaan is.

Het wordt aan het doorzicht, het oordeel en het beleid van de rechter overgelaten

uit te maken binnen welke termijn de koper zijn rechtsvordering moet instellen (Cass., 14 jan. 1941, *Par.*, 1941, I, 135; Cass., 4 mei 1939, *Par.*, 1939, I, 223).

Het wordt betwist of deze termijn ingaat op de dag van de verkoop, dan wel op de dag waarop het gebrek vastgesteld wordt (zie daarover: DE PAGE, IV, nr. 182; AUBRY en RAU, V, § 355 *bis*, blz. 117, en de noten 28 en 29).

Opmerkingen: a) In sommige bijzondere wetten heeft de wetgever zelf de duur en het vertrekpunt van de korte termijn bepaald. Aldus bepaalt de wet van 25 augustus 1885 op de koopvernietigende gebreken bij de verkoop van huisdieren een termijn van ten hoogste dertig dagen, ongerekend de dag bepaald voor de levering (art. 2), en een termijn van vijf dagen, vanaf de levering, bij de verkoop van slachtvee (art. 13 vervangen door w. 3 juli 1894; zie verder, nrs. 36 e.v. en nrs. 230 e.v.).

b) De partijen mogen bij overeenkomst bepalen gedurende welke termijn de verkoper tot vrijwaring zal gehouden blijven; ze mogen derhalve de gebruikelijke termijn verkorten of verlengen of, indien het gebruik niet vaststaat, de duur van de termijn bedingen.

c) Artikel 1648 is niet toepasselijk, wanneer de verkoper uitdrukkelijk verklaard heeft, dat een bepaald gebrek niet bestaat en hij deswege uitdrukkelijk vrijwaring beloofd heeft (DE PAGE, IV, nr. 182, blz. 211).

17 De vordering wegens koopvernietigende gebreken bestaat niet ten aanzien van verkopeningen, die op rechterlijk gezag gedaan worden (art. 1649 B.W.). Daaronder dienen verstaan te worden de verkopeningen, die alleen op rechterlijk gezag kunnen plaats hebben, en niet diegene waarin de partijen vrijelijk de vorm van de gerechtelijke verkoop gekozen hebben (zie verder, nrs. 158 en 159).

Er wordt anderzijds algemeen aanvaard, dat de partijen bij overeenkomst van de wettelijke vrijwaring wegens verborgen gebreken mogen afwijken, behalve wanneer de verkoper het gebrek kent (LAURENT, XXIV, nr. 305; KLUYSKENS, *De Contracten*, nr. 130; DE PAGE, IV, nr. 189; zie ook verder, nrs. 170 e.v.; nrs. 260 e.v., alsook Tw. *Koop en Ruil van dieren*, en *Rép. P. Dr. B.*, Tw. *Vente*, nrs. 354 e.v.).

Dit spruit impliciet voort uit de tekst van artikel 1643: hij (de verkoper) staat in voor de verborgen gebreken, zelfs wanneer hij die niet kende, ten ware hij, in dat geval, bedongen heeft, dat hij tot generlei vrijwaring zal verplicht zijn. *A contrario* leidt men hieruit af, dat het beding van niet vrijwaring zonder gevolg zal zijn, indien de verkoper het gebrek ten tijde van de verkoop kende, en het bewijs van dit feit geleverd is.

De wet beschouwt het als bedrog, een zaak te verkopen als zijnde zonder gebrek, en zich van iedere verantwoordelijkheid te doen ontslaan, wanneer men weet dat de zaak in feite wel met een gebrek behept is.

Het enige middel, dat de verkoper die het gebrek kent kan aanwenden om aan de vrijwaring te ontkomen, is het gebrek aan de koper kenbaar maken (LAURENT, XXIV, nr. 305).

Onder dit voorbehoud zullen de bedingen waarbij de vrijwaring uitgesloten wordt derhalve geldig zijn, en zal de verkoper niet tot terugbetaling van de koopprijs en van de door de verkoop veroorzaakte kosten gehouden zijn.

Ook zal er geen spraak kunnen zijn van betaling van schadeloosstelling, vermits het beding van niet vrijwaring maar geldig is, wanneer de verkoper te goeder trouw is, of de koper verwittigd heeft (DE PAGE, IV, nr. 193).

De feitenrechter zal op soevereine wijze de draagwijdte en de betekenis van het beding, waarbij van de wettelijke vrijwaring afgeweken wordt, verklaren en dus ook soverein vaststellen of ze van toepassing is in geval het gebrek zichtbaar is (Cass., 14 jan. 1886, *Pas.*, 1886, I, 45).

18 Indien men rechtsvergelijkend een blik werpt op de wetgeving in de naburige landen, stelt men vast dat in de meeste landen, waar de invloed van het Napoleontisch recht nog merkbaar is, de vrijwaring wegens de koopvernietigende gebreken nagenoeg op dezelfde wijze als in België geregeld is.

Betreedt men echter het domein van de bijzondere wetgeving nopens de verkoop van huisdieren, dan treft men, naast een grote gelijkenis wat betreft het gehuldigde stelsel, een grote verscheidenheid aan in verband met de rechtspleging, de termijnen en de opsomming van de koopvernietigende gebreken, waarop in de loop van de verhandeling de aandacht zal gevestigd worden.

Niet alleen van wetenschappelijk vergelijkend standpunt, doch ook uit praktisch oogpunt kan een verwijzen naar de voornaamste desbetreffende bepalingen uit enkele andere landen van betekenis zijn, omdat in algemene regel de wet van de plaats, waar de koop gesloten wordt, toepasselijk is.

In vrijwel alle naburige landen bestaan, zoals in België, afzonderlijke bepalingen nopens de vrijwaring wegens verborgen gebreken bij dieren. Alleen Nederland en ook Engeland maken uitzondering op deze bijna algemene regel. In Nederland, nochtans een landbouwland bij uitstek, bestaat wel een uitgebreide wetgeving ter bestrijding van besmettelijke veeziekten, maar ter zake van koopvernietigende gebreken zijn nog steeds de oude bepalingen van het Burgerlijk Wetboek van toepassing. Wegens deze grote verscheidenheid in de wetgeving zal men derhalve, bij het raadplegen van vreemde auteurs, met de grootste omzichtigheid moeten te werk gaan, evenals bij het raadplegen der auteurs van eigen bodem, wier werken vóór het in voege treden van de wet van 1885, of van het thans vigerende uitvoeringsbesluit geschreven werden.

Ten slotte verlieze men niet uit het oog dat sedert de inwerkingtreding van het Verdrag van 1 juli 1964 houdende eenvormige wet inzake de internationale koop van roerende lichamelijke zaken met de bijlage, opgemaakt te 's Gravenhage, goedgekeurd bij de Belgische wet van 15 juli 1970 (*Staatsblad*, 14 juni 1971), de bepalingen van genoemde eenvormige wet van toepassing kunnen zijn op de verbintenissen, die de koopovereenkomst tussen koper en verkoper doet ontstaan, wanneer de partijen op het grondgebied van verschillende Staten gevestigd zijn en zich bevinden in een van de gevallen voorzien door artikel 1 van de eenvormige wet, alsook wanneer zij overeenkomstig artikel 4 de eenvormige wet als wet van de overeenkomst gekozen hebben (zie *Tw. Koop en Ruil van dieren*).

TITEL I

**KOOPVERNIETIGENDE GEBREKEN
BIJ VERKOOP VAN HUISDIEREN
BESTEMD OM VOORTGEHOUDEN
TE WORDEN**

De hier bedoelde huisdieren zijn diegene die in de wet van 25 augustus 1885 uitdrukkelijk genoemd zijn, te weten:

— paarden, ezels muilezels;

— de huisdieren behorend tot het schapenras, het varkensras en het runderras (zie verder, nr. 22).

De regering heeft echter geen koopvernietigend gebrek voor het varkensras aangeduid, zodat in feite de wet van 25 augustus 1885 op de varkens, die bestemd zijn om voortgehouden te worden, niet van toepassing is (zie verder, nr. 33).

HOOFDSTUK I

WETGEVING - AANDUIDING EN KENMERKEN VAN DE KOOPVERNIEtigENDE GEBREKEN

19 Dit hoofdstuk is uitsluitend gewijd aan een kort overzicht van het ontstaan en het doel van de wet van 25 augustus 1885, alsmede aan de opsomming en de aanduiding van de voornaamste kenmerken van de gebreken of ziekten, die ingevolge de bepalingen van de wet als koopvernietigende gebreken beschouwd worden. Er zal bij wijze van vergelijking eveneens gewezen worden op de koopvernietigende gebreken in de naburige landen, waar een wettelijke naamlijst van deze gebreken bestaat, en op enkele ziekten die hier te lande niet tot een koopvernietigende vordering aanleiding kunnen geven. Slachtvee, onderworpen aan de wet van 3 juli 1894, blijft in dit en de volgende hoofdstukken buiten beschouwing.

AFDELING I

ONTSTAAN, DOEL EN TOEPASSINGSGBIED VAN DE WET VAN 25 AUGUSTUS 1885

20 Ter zake van verkoop of ruiling van huisdieren heeft de wetgever de toepassing van de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek betreffende de verborgen gebreken willen vergemakkelijken en tevens allerhande bestaande misbruiken uitroeien.

Ten einde dit doel te bereiken heeft de wet van 25 augustus 1885 een bijzondere vorm van rechtspleging in het leven geroepen en aan de regering de zorg overgelaten om:

1. de gebreken en ziekten aan te duiden, die bij uitsluiting van alle andere als koopvernietigend dienen beschouwd te worden;
2. de termijnen te bepalen, binnen dewelke de rechtsvorderingen wegens koopvernietigende gebreken op straf van verval dienen ingesteld te worden.

Reeds op 28 januari 1850 had de regering, zoals in de algemene beschouwingen uiteengezet werd, in navolging van de Franse wet van 20 mei 1838, een wet uitgevaardigd, met het doel bij verkoop en ruiling van huisdieren een einde te stellen aan de ernstige moeilijkheden, waartoe de toepassing van de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek en van de overal verschillende plaatselijke gebruiken aanleiding had gegeven (zie desaangaande: *Memorie van toelichting, Parl. Besch.*, Kamer, 1848-49, blz. 1136; verslag van volksvertegenwoordiger DE LUESEMANS, *Parl. Hand.*, Kamer, 1849-50, blz. 59; verslag van senator D'ANETHAN, *Parl. Hand.*, Senaat, 1849-50, blz. 226; zie ook GUILLOUARD, *a.w.*, I, nr. 417).

Deze eerste wet werd in 1885 aangevuld o.m. wat betreft de termijn van verschijning voor de rechtbank, het vervoer van het dier naar de vreemde, en het contact met besmette dieren, maar de overige bepalingen werden integraal behouden.

Op 28 juli 1885 werd voor de Kamer van volksvertegenwoordigers namens de centrale sectie verslag uitgebracht door volksvertegenwoordiger DE MÉRODE (*Parl. Besch.*, Kamer, 1884-85, nr. 208).

Het voorstel werd in de Kamer van volksvertegenwoordigers besproken en aangenomen op 12 augustus 1885 (*Parl. Hand.*, Kamer, 1884-85, blz. 1787-1803).

Na overgemaakt te zijn aan de Senaat werd door senator DE RIBEAUCOURT op 17 augustus

1885 verslag uitgebracht (*Parl. Besch.*, Senaat, 1884-85, nr. 99); de tekst werd in de Senaat besproken en aangenomen op 18 augustus 1885 (*Parl. Hand.*, Senaat, 1884-85, blz. 356-357). De wet werd afgekondigd op 25 augustus 1885 en verscheen in het Staatsblad van 28 augustus daaropvolgend.

21 Het voorbeeld om de bepalingen van het gemeen recht door een bijzondere wet te vervangen was gegeven geworden door Frankrijk, waar de vage bepalingen van de artikelen 1641 e.v. van de *Code Civil* alras onvoldoende bleken om de chaotische verwarring, die te voren bestond, op te heffen.

Voor het in werking treden van de *Code Civil* had reeds ieder departement en iedere stad ter zake van koopvernietigende gebreken eigen bepalingen, waarbij slechts voor enkele gebreken vrijwaring bestond, en voor enkele tijd. Op sommige plaatsen had men slechts voor drie ziekten in te staan en dan nog maar voor drie dagen; in andere streken waren andere ziekten of gebreken koopvernietigend, terwijl men b.v. negen dagen of zes weken tijd had. Aan deze verwarring had de *Code Civil* een einde trachten te stellen door de op het Germaanse recht steunende gebruiken en vrijwaringstermijnen te vervangen door Romeinse rechtsbeginselen. Na het invoeren van de bepalingen van de artikelen 1641 e.v. van de *Code Civil*, omstreeks 1804, bleef de verwarring echter voortbestaan, omdat sommige rechters, steunend op artikel 1648 B.W., beweerden dat de oude gebruiken in geheel hun omvang van kracht waren gebleven.

Hoe nodig het was de bijzondere wet van 1838 in het leven te roepen, blijkt uit de verklaringen van de verslaggever LHERBETTE in de Franse Kamer, die zegde, dat de wet tot doel had de tegenstrijdige uitspraken te doen ophouden; een lijst van gebreken te geven in plaats van de algemeenheden van artikel 1641 C. Civ. Fr., regelen voor de rechters voor te schrijven, bedrog te doen eindigen, goede trouw en vertrouwbaarheid te laten heersen in handelszaken, waar ze wel schenen te zijn gebannen en waar al te dikwijls van list en bedrog een sport werd gemaakt.

Het oude systeem werd dus in ere hersteld, doch nu wettelijk gesanctionneerd, en uniform gemaakt over geheel Frankrijk, zodat de verwarring ophield en de rechters wisten waaraan zich te houden (zie daarover: HUZARD, fils, *De la Garantie et des Vices Rédhibitoires*, 1825, blz. 38; WESTER, *a.w.*, blz. 64 e.v.).

In België was de toestand vóór 1850 ongeveer dezelfde als in Frankrijk, hoewel de vrijwaringstermijnen eenvoudiger waren. Op de meeste plaatsen bedroeg de vrijwaringstermijn veertien dagen. Nochtans zou volgens VERHEYEN (*Des Vices Rédhibitoires en Belgique, Journal Vétérinaire et Agricole*, 1842, blz. 23) de onzekerheid nog groter geweest zijn dan in Frankrijk, omdat de oude gebruiken nooit op papier gesteld waren, en men algemeen de mening toegedaan was dat ze niet afgeschaft waren. In sommige grote gemeenten zouden voor verschillende gehuchten zelfs verschillende koopvernietigende gebreken bestaan hebben en zou in sommige gevallen niemand geweten hebben wat met een bepaald woord bedoeld werd.

De Franse wet van 20 mei 1838, die als model voor de eerste Belgische wet gediend heeft, werd niet gevolgd wat betreft de aanduiding van de gebreken zelf. Deze werden inderdaad noch in de wet van 1850, noch in die van 1885 genoemd, doch werden nadien ingevolge een bepaling van de wet bij koninklijk besluit aangeduid.

De ervaring had bewezen dat het nuttig was, aan de uitvoerende macht de mogelijkheid te laten om zelf de gebreken of ziekten, die als koopvernietigende gebreken met het oog op de toepassing van artikel 1641 B.W. dienen beschouwd te worden, aan te duiden (Ministeriële omdendbrief van 8 sept. 1885, *Staatsblad*, 18 sept. 1885).

Sedert het in voege treden van de wet van 1885 heeft de regering herhaalde malen van de haar verleende machtiging gebruik gemaakt.

Bij koninklijk besluit van 3 september 1885 werden voor het eerst de gebreken, en de termijnen tijdens dewelke de vordering moest ingesteld worden, vastgesteld. Dit eerste besluit werd aangevuld door het koninklijk besluit van 17 januari 1924, betreffende de koopvernietiging wegens rundertuberculose, dat op zijn beurt op 19 juli 1927, en op 1 april 1936 gewijzigd werd.

Al deze uitvoeringsbesluiten, evenals het ministerieel besluit van 2 augustus 1927, gewijzigd door dit van 2 april 1936, tot bepaling van de kenmerkende tekens der reacties op tuberculine, zijn thans opgeheven en vervangen door het koninklijk besluit van 31 mei 1951. Dit laatste werd echter gewijzigd door het K.B. van 23 september 1960.

22 Vallen onder de toepassing van de wet van 25 augustus 1885:

a) de verkopen en ruilingen van paarden, ezels, muilezels en alle andere huisdieren behorend tot het schapen- en varkensras, of tot het rundergeslacht (art. 1);

b) voor zover deze dieren bestemd zijn om voortgehouden te worden, m.a.w. op voorwaarde dat ze gekocht worden als werk-, luxe- en rentedieren (melk en wol), of met het oog op de vetmesting, de reproductie en de fokkerij;

c) alleen wanneer ze aangetast zijn door een der ziekten of gebreken, die als koopvernietigende gebreken zijn aangeduid in het koninklijk besluit van 31 mei 1951, gewijzigd door het koninklijk besluit van 23 september 1960.

De wet is dus niet van toepassing op de huisdieren, die niet in de wet of in het uitvoeringsbesluit genoemd worden, noch op diegene die verkocht worden om afgemaakt te worden voor het verbruik.

De verkopen en ruilingen van huisdieren van deze laatste soort, d.w.z. die bestemd zijn om geslacht te worden, zijn onderworpen aan de bepalingen van de wet van 3 juli 1894, die het oude artikel 13 van de wet van 1885, waarbij vroeger diezelfde overeenkomsten aan de toepassing van de wet onttrokken waren, vervangen heeft. Zij zullen het voorwerp uitmaken van de tweede titel van deze verhandeling.

AFDELING II

NAAMLIJST EN KENMERKEN VAN DE KOOPTVERNIEGIGENDE GEBREKEN

23 In gevolge de bovengenoemde koninklijke besluiten van 31 mei 1951 en 23 september 1960 worden als koopvernietigende gebreken beschouwd:

1. Bij paard, ezel en muilezel:

- kwade droes (*la morve*);
- maanblindheid (*la fluxion périodique des yeux*);
- stille kolder (*l'immobilité*).

De maanblindheid en de stille kolder zijn alleen koopvernietigend, zo de waarde van het dier meer dan 5.000 fr. bedraagt.

2. Bij het runderras:

- runderpest (*la peste bovine*);
- besmettelijke longontsteking (*la pleuropneumonie contagieuse*);

— ophouden van nageboorte (*la non-délivrance*), indien het kalven niet bij de koper heeft plaats gehad;

— tuberculose;

— de ziekte der witte vaarzen bij de voor de teelt gekochte dieren.

3. Bij het schapenras:

— schapepokken (*la clavelée*).

Een zeker aantal ziekten, zoals de oude borstziekten of verouderde verkleumdheden, de dampigheid en het chronisch snuiven (*cornage*) bij paarden, ezels en muilezels, de chronische buikloop, de chronische bloedwatering, de omkering van de schede of van de baarmoeder voor het runderras, die in de vroegere koninklijke besluiten als koopvernietigend waren opgenomen, worden niet meer als koopvernietigende gebreken beschouwd. Al de vroegere besluiten werden door artikel 5 van het koninklijk besluit van 31 mei 1951 opgeheven.

Artikel 2 van het koninklijk besluit van 3 september 1885 bepaalde dat de besmettelijke veepest en de pokken, vastgesteld bij één enkel dier van een kudde, de koopvernietiging voor gevolg had van al de dieren van de kudde, die het merk van de verkoper droegen.

Deze bepaling werd in de thans in voege zijnde koninklijke besluiten niet behouden. Nochtans dient te worden opgemerkt, dat in sommige gevallen de ziekte van een enkel dier aanleiding kan geven tot ontbinding van de verkoop van al de dieren, die in groep verkocht worden (zie nrs. 137 e.v.).

24 In verscheidene landen van West-Europa bestaat een wettelijke naamlijst van koopvernietigende gebreken. Alleen Nederland en Engeland maken uitzondering op deze bijna algemene regel. De meeste van de in de koninklijke besluiten aangeduide gebreken zijn ook in andere landen koopvernietigend.

Indien men de Belgische naamlijst vergelijkt met die van de naburige landen stelt men vast:

a) dat in Frankrijk eveneens koopvernietigend zijn: voor paard, zadel en muilezel: stille kolder en maanblindheid, doch niet kwade droes; voor het runderras: tuberculose.

Daarenboven worden voor het paard ook nog longemphyseem, chronisch snuiven, kribbebijten met of zonder tandslijting, slepende intermitterende kreupelheid, en voor het varken, gortigheid of finnigheid (*ladrerie*) als koopvernietigende gebreken beschouwd (art. 285 Franse Code rural);

b) dat in Luxemburg evenals in België koopvernietigend zijn: voor de eenhoevige dieren: kwade droes of snot, stille kolder en maanblindheid; voor het runderras: tuberculose.

In Luxemburg bestaan echter ook andere koopvernietigende gebreken, namelijk voor de eenhoevigen: dampigheid (*la pousse*), kribbebijten (*le tic proprement dit*) en luchtzuigen (*la déglutition d'air*); voor het runderras: paratuberculose (waarvoor men verstaat de paratuberculeuse darmontsteking) en de bloedwatering (*hématurie*); voor het schapenras: schurft (*la gale psoroptique et sarcoptique*); voor het varken: pneumo-enteritis (*Arrêté Grand-ducal*, 27 juli 1936).

c) dat in Duitsland kwade droes (worm), stille kolder en maanblindheid

koopvernietigend zijn, alsook tuberculose bij het rund wanneer vermagering is ingetreden; andere ziekten die koopvernietiging voor gevolg kunnen hebben zijn: dampigheid, cornage, kribbebijten (luchthappen), longziekte bij runderen, schurft bij schapen, vlekziekte, borstziekte en varkenspest bij varkens (*Kaiserliche Verordnung* van 27 maart 1899; B.G.B. 482).

Al deze gebreken komen ook voor op de lijsten die vroeger in Oostenrijk en Hongarije in voege waren.

In Nederland, waar tot nu toe geen gebreken door een wet genoemd zijn, en waar de rechtbanken nog steeds moeten uitmaken of een bepaalde ziekte of gebrek verborgen is en van genoegzaam gewicht kan geacht worden om de artikelen 1540 en volgende van het Nederlands Burgerlijk Wetboek toe te passen, wordt niettemin bijna algemeen aangenomen dat de bovengenoemde gebreken uit het Belgisch koninklijk besluit van 31 mei 1951 tot koopvernietiging aanleiding geven (WESTER, blz. 132, 133, 192, 238).

In de volgende nummers zullen de wettelijke koopvernietigende gebreken afzonderlijk besproken worden en zullen enkele hunner voornaamste kenmerken op zeer beknopte wijze worden aangeduid. Voor meer bijzonderheden betreffende deze gebreken, hun aard, pathologische ontwikkeling en symptomen raadplege men de werken, die deze stof uit een meer veertsenijkundig oogpunt behandeld hebben, zoals GALLEMAERTS en DESSART (*Manuel de Droit et de Science vétérinaire dans la vente et l'échange d'animaux domestiques*), GODART en COZETTE (*Manuel des vices rédhibitoires des animaux domestiques*), en meer in 't bijzonder, voor Nederland, de meer recente werken van WESTER (*Verborgene gebreken bij dieren*, Zwolle, 1927) en Dr. G. WAGENAAR (*Verborgene gebreken bij dieren*, Utrecht, 1973).

25 De kwade droes, een ziekte die vroeger ook het snot of malleus geheten werd, is een koopvernietigend gebrek bij paard, ezel en muilezel, in nagenoeg al de landen van Europa waar de lijst van deze gebreken wettelijk opgesteld werd. In Frankrijk echter werd ze sedert de wet van 31 juli 1895 (art. 2) van de lijst der koopvernietigende gebreken geschrapt, doch ze bleef behouden op de lijst van de besmettelijke ziekten; de verkoop van de er door aangetaste dieren is derhalve verboden (art. 224 en 240, *Code rural*).

Dezelfde bemerking past ook op de worm (*le farcin*), een ziekte die in het koninklijk besluit van 31 mei 1951 niet meer afzonderlijk als koopvernietigend gebrek is aangeduid, omdat ze in de grond dezelfde is als de kwade droes, doch onder een andere vorm, namelijk de uitwendige vorm of huidvorm.

Het is niet mogelijk hier al ware het slechts een beknopte samenvatting te geven van de menigvuldige symptomen van deze ziekte. Het möge volstaan er op te wijzen dat zij gekenmerkt wordt door ettering en ontsteking van de neusholten vergezeld van etteruitvloeiing.

26 De maanblindheid, eertijds ook geheten terugkomende zinking op de ogen of periodieke oogontsteking, is een kwaal, die evenals de kwade droes en de stille kolder in België reeds sedert 1850 onder de koopvernietigende gebreken gerangschikt is, en die ook in de meeste landen van Europa tot koopvernietiging aanleiding geeft.

Dit gebrek, dat ongeneeslijk is, bestaat in een periodieke ontsteking van één of van beide ogen, waardoor het aangetaste dier ofwel volledig ofwel tenminste aan een oog blind wordt.

De vrijwaringstermijn voor dit gebrek is in België 28 dagen, in Frankrijk 30 dagen, in Luxemburg 15 en in de Bondsrepubliek Duitsland 14.

De juiste benaming van de ziekte is volgens de woordenboeken van van Dale en Brouwers *maanblindheid* en niet *maandblindheid*, zoals in de K.B. van 31 mei 1951 en 23 september 1960. In de Duitse *Verordnung* van 27 maart 1899 wordt als synoniem voor *Periodische Augenentzündung* het woord *Mondblindheit* gebruikt.

In Duitsland en het Groot-Hertogdom Luxemburg heeft men, om verschillende uitleggingen te voorkomen, van dit gebrek en van sommige andere een bepaling gegeven.

Luidens de *Kaiserliche Verordnung* van 27 maart 1899 verstaat men door *maanblindheid*: de op inwendige oorzaken berustende ontstekingsstoestand van het inwendige van het oog. Ongeveer dezelfde bepaling treft men aan in het *Arrêté Grand-ducal* van 27 juli 1936: „on entend par *fluxion périodique des yeux, toute altération inflammatoire et incurable des organes internes de l'œil provenant de causes internes*”.

In Nederland, waar geen naamlijst van koopvernietigende gebreken bestaat, speelt de *maanblindheid* een grote rol. Naar de mening van WESTER (*a.w.*, blz. 199) echter volkomen ten onrechte, *primo* omdat de gevolgen van *maanblindheid* meestal niet verborgen zijn, en *secundo* omdat de zuiver verborgen ooggebreken volstrekt niet in verband hoeven te staan met de zogenaamde *maanblindheid*. Verborgen kunnen naar zijn mening alleen zijn de gebreken van het inwendige van het oog, en niet de vele uitwendige gebreken, die voor ieder zichtbaar zijn. Minder categorisch betreffende de zichtbaarheid van het gebrek is de mening van Dr. G. WAGENAAR (*a.w.*, blz. 124).

27 De stille kolder, ook geheten chronische hersenwaterzucht, domkolder of roerloosheid (Fr. *immobilité*), is koopvernietigend in geheel Midden- en West-Europa.

In Duitsland verstaat men door stille kolder (*Dummkoller, Koller, Dummsein*), de langzaam als gevolg van acute waterzucht optredende ongeneeslijke ziekte van de hersenen, waarbij het bewustzijn is verminderd (*Kaiserl. Verord.*, 27 maart 1899).

Volgens het Luxemburgs *Arrêté Grand-ducal* van 27 juli 1936 is stille kolder of *immobilité*: „*toute maladie chronique et incurable du cerveau entraînant une diminution de la conscience*”.

Evenals de *maanblindheid*, ofschoon op minder sterke wijze, is dit gebrek onderworpen aan vermindering of tussenpozen, waaruit oneerlijke verkopers partij trekken. Het is een zeer ernstig gebrek, omdat het door stille kolder aangetaste paard gevaarlijk is om besturen, en dikwijls een oorzaak van groot gevaar voor zijn begeleider. Ook is het reeds op het internationaal Congres te Wenen in 1865 als koopvernietigend erkend geworden, en werd het in de Franse zowel als in de Belgische wetgeving behouden.

De stille kolder wordt als koopvernietigend beschouwd, omdat zij kan verborgen blijven gedurende het gewoon onderzoek, dat de verkoop voorafgaat; dikwijls openbaart zij zich maar na lange arbeid; zij maakt het dier onbekwaam voor de dienst waartoe het bestemd is, en door de inwendige kwaal, waarvan zij het kenteken is, wordt het leven merkelijk verkort.

Een koper, die te kwader trouw is, kan weliswaar pogen de deskundige te misleiden, door aan het dier een grote dosis sterke dranken of slaapmiddelen toe te dienen, met het doel het dier in een toestand van bedwelming te dompelen, die min of meer de schijn van het gebrek heeft, maar de deskundige, doctor in de veeartsenijkunde, bezit de vereiste kennis om dergelijke listen te verijdelen (Ministeriële omzendbrief, 8 september 1885).

Bij de stille kolder is een te grote hoeveelheid vocht aanwezig in de zijventrikels van de hersenen. Door de druk van het vele vocht op de hersensubstantie krijgt men verschillende verschijnselen. De dieren zijn o.m. gedeprimeerd, slaperig, suf, hebben een wezenloze, onbewuste, starende blik. Dit kan periodiek verergeren of verminderen. De dieren zijn vaak moeilijk aan de gang te krijgen, moeilijk op te houden, hun gang is abnormaal.

Deze verschijnselen kunnen zeer veel gelijken op steegsheid (koppigheid). In Nederland is menig proces gevoerd waarbij bleek, dat het ene met het andere werd verward (WESTER, *a.w.*, blz. 193).

De dieren behept met steegsheid weigeren hun gewone dienst. Deze hebbelijkheid spruit voort uit een karaktergebrek, en niet uit een hersenaandoening zoals leken veelal en enkele veeartsen ook nog menen, wat soms uit afgeleverde attesten blijkt. Wel kan een paard met hersenlijden (stille kolder) soms steegsheid (koppigheid) simuleren; door een goed onderzoeker is dit echter gemakkelijk te onderkennen, omdat dan ook andere hersenverschijnselen aanwezig zijn, terwijl bij koppige paarden de psyche volkomen normaal is (aldus WESTER, *a.w.*, blz. 216).

28 De runderpest, die vroeger meestal onder de benaming *besmettelijke typhus (typhus contagieux)* in de uitvoeringsbesluiten werd aangeduid, is een zeer gevaarlijke en zeer aanstekelijke ziekte van oosterse oorsprong, die o.m. door de volgende verschijnselen gekenmerkt wordt: hevige koorts en rillingen, algemene verzwakking, slaapzucht, gebrek aan eetlust, geweldige rug, steen-rood gekleurde slijmvliezen, gele vlekken op de slijmvliezen van de mond, slijmerige en etterachtige afscheiding uit de neusholte met verpestende geur, overvloedige stinkende uitwerpselen, enz.

Reeds in 1865 werd de runderpest door het Congres van Wenen als koopvernietigend gebrek erkend.

In andere landen komt runderpest niet meer voor op de naamlijst van de koopvernietigende gebreken, waarschijnlijk omdat deze ziekte besmettelijk is en de verkoop van dieren lijdend aan besmettelijke ziekten meestal verboden of ongeldig is.

In België werd de runderpest door het koninklijk besluit van 1 september 1883, betreffende de gezondheidspolitie der huisdieren, officieel gerangschikt onder de besmettelijke ziekten, waarop de bepalingen van de artikelen 319 e.v. van het strafwetboek van toepassing zijn. Bijzondere maatregelen werden daarenboven voor de bestrijding van de runderpest voorgeschreven door het koninklijk besluit van 25 november 1920, dat weliswaar ingevolge het koninklijk besluit van 5 maart 1921 vanaf 10 maart daaropvolgend geschorst werd, maar dat terug in voege zou treden daags na de afkondiging in het Staatsblad, indien de runderpest in België opnieuw zou uitbreken.

Niettemin werd runderpest op de naamlijst van de koopvernietigende gebreken behouden (zie verder, nrs. 180 en 324).

29 De besmettelijke longontsteking is in België koopvernietigend sedert 29 januari 1850. Zij bestaat in een ontsteking van de longen en van het borstvlies, die uiterlijk gekenmerkt wordt door hoestbuien, onvoldoende of onregelmatige eetlust, overgevoelige schoft bij drukking, vermindering of verdwijning van de melkafscheiding, koortsverschijnselen, slijmerige mond, snelle vermagering en andere symptomen, welke geleidelijk verergeren en meestal de dood tot gevolg hebben.

De termijn van vrijwaring is dertig dagen. De regering heeft deze lange termijn behouden met het oog op het bestendig gevaar, waaraan deze ziekte de landbouw blootstelt, en op de tamelijk talrijke gevallen van openbaring der ziekte een maand en zelfs meer na het ogenblik van de besmetting (Ministeriële omzendbrief, 8 sept. 1885).

Ook deze ziekte, die reeds door het Congres van Wenen in 1865 koopvernietigend werd verklaard, werd bij koninklijk besluit van 15 september 1883 onder de besmettelijke ziekten gerangschikt (zie verder, nr. 316).

30 Het ophouden van nageboorte wordt als koopvernietigend gebrek beschouwd op voorwaarde dat het kalven niet bij de koper heeft plaats gehad. De aanwezigheid van de nageboorte in de baarmoeder was reeds in het koninklijk besluit van 18 februari 1862 als koopvernietigend gebrek aangeduid, omdat de verkoper, die een niet verlost koe verkoopt, dit gebrek noodzakelijkerwijze kent en bedrog pleegt, indien hij verklaart dat de verlossing heeft plaats gehad.

Er dient te worden opgemerkt dat het ophouden van een deel van de nageboorte even gevaarlijk is als het wegblijven van de ganse nageboorte.

Anderzijds is het duidelijk dat de verkoper niet tot vrijwaring gehouden is, indien de nageboorte zichtbaar is (Ministerieel rondschriften van 22 februari 1862).

Het ophouden der nageboorte is slechts koopvernietigend, indien het kalven niet bij de koper heeft plaats gehad.

De plaats van het kalven is zonder belang, op voorwaarde dat het niet gebeurde bij de koper. Nochtans zou er een vermoeden bestaan dat het kalven bij de koper plaats had, afgezien van de plaats waar het dier zich bevond, indien de verlossing slechts na de levering geëindigd is (GALLEMAERTS en DESSART, *a.w.*, blz. 10).

Het afwerpen van de nageboorte na de verkoop of vóór het vonnis heeft geen invloed op de rechtsvordering ingesteld op grond van dit koopvernietigend gebrek (Rb. Luik, 20 juli 1881, *Cl. et B.*, XXXI, blz. 20; VAN ALLEYNNES, *Traité théorique et pratique de la garantie des vices rédhibitoires*, blz. 422).

In de meeste naburige landen wordt het ophouden van nageboorte niet uitdrukkelijk als koopvernietigend gebrek in de wetgeving aangeduid.

In Nederland, waar men de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek toepast, besliste het Hof te Amsterdam in 1913 (*W.* 9670), dat het achterblijven der nageboorte geen schade oplevert voor de gezondheid van het dier, doch vermindering van de melkopbrengst, en dat er dus geen verborgen gebrek is, tenzij de koe er ziek door is. WESTER (*a.w.*, blz. 279) schrijft desaan gaande hetgeen volgt: „Ik zou deze uitspraak niet gaarne in alle delen onderschrijven. Het kan wel zijn, dat het dier er weinig nadeel van ondervindt, maar ernstige complicaties kunnen er toch zeer goed uit voortvloeien, ook met tijdige hulp van een veearts. In ieder geval is het gewone gevolg „witte vloed” in meerdere of mindere mate, en ook dat is niet zo onschuldig als velen wel menen, in verband met gevaar voor steriliteit en besmetting van de stier. Bij oude afgemolken koeien geeft dit gebrek overigens dikwijls inderdaad niet tot bezwaren aanleiding”.

31 Tuberculose is de meest verspreide ziekte onder het vee. Zij veroorzaakt ieder jaar aanzienlijke verliezen.

De benaming tuberculose werd voor de eerste maal gebruikt in het koninklijk besluit van 17 januari 1924. Te voren was er in de koninklijke besluiten alleen sprake van longtering en knobbeltering of longontsteking (*phthisie pulmonaire* en *phthisie pom-melière*), waarvan alleen de laatste de tuberculose aanduidde, doch in een te beperkte zin.

Zoals blijkt uit de voorafgaande beweegredenen van genoemd koninklijk besluit is de tuberculose een aanstekelijke bacteriële ziekte, die in de meeste gevallen niet met zekerheid kan vastgesteld worden dan door middel van de tuberculineproef.

Sedert 1924 wordt de koopvernietiging wegens tuberculose, welke ook de graad van de ziekte weze, beschouwd als een onmisbaar wapen in de handen van de veehouder, die zijn stallen wil vrijwaren wanneer ze niet aangetast zijn, of ze terug van gezond vee wil voorzien, wanneer ze besmet zijn geweest. Aanvankelijk was tuberculose nochtans alleen koopvernietigend bij het drachtig rund dat niet gekocht of geruild werd om geslacht of vetgemest te worden.

Thans is tuberculose een koopvernietigend gebrek bij alle levende runderen, ook voor de trekdiere en diegene die bestemd zijn voor de vetmesting.

Als tuberculeus wordt aangezien in de zin van het koninklijk besluit van 31 mei 1951, niet alleen het rund, dat klinisch tuberculeus wordt bevonden, maar ook het rund dat positief op de tuberculatie reageert. Een enkele proef, hetzij de intradermo-, hetzij de oculotuberculatie, volstaat om de diagnose te stellen (zie verder, nrs. 83 en 114).

In de meeste naburige landen is tuberculose een koopvernietigend gebrek, dat uitdrukkelijk in de wet wordt aangeduid; in Frankrijk (*Code rural*, art. 285), in Duitsland (*Kaiserliche Verord.*, 27 maart 1899, § 1, II, 1), en in Luxemburg (*Arrêté Grand-ducal*, 27 juli 1936, art. 1).

In Frankrijk wordt het bestaan van tuberculose op dezelfde wijze vastgesteld als in België, maar de tuberculineproef moet worden uitgevoerd volgens de werkwijze goedgekeurd door het *Comité Consultatif des épizooties*. Worden daarenboven als tuberculeus beschouwd de dieren die als tuberculeus erkend zijn door ieder ander bij genoemd comité aanvaard procedé.

Ook in Luxemburg bestaat een gelijkaardige wijze van vaststelling der ziekte, met dit verschil nochtans dat de klinische symptomen alleen niet voldoende zijn, doch gepaard moeten gaan van een positieve reactie op een onderhuidse tuberculineproef, en dat ook als voldoende wordt beschouwd, een positief bacteriologisch onderzoek, uitgevoerd door de veeartsenijkundige afdeling van het bacteriologisch laboratorium van de Luxemburgse Staat.

In Nederland stelt zich voor tuberculose evenals voor de andere gebreken, de vraag of het gebrek ernstig is, m.a.w. of het dier er ongeschikt door wordt voor het gebruik, waartoe het bestemd is, en of het gebruik erdoor vermindert.

Het antwoord op deze vraag zal bevestigend zijn, wanneer (door een deskundige) klinische verschijnselen van tuberculose zijn te constateren.

Volgens WESTER zou echter een positieve tuberculine-reactie bij koeien op zichzelf niet koopvernietigend zijn, tenzij hiervoor vrijwaring bedongen was, en zou tuberculose niet steeds een verborgen gebrek zijn. Het gebrek zou niet verborgen zijn, wanneer het dier bij de koop sterk vermagerd is, en de koper in verband daarmee een lage koopsom betaald heeft; ook niet wanneer het dier stond op een plaats voor verdachte of zieke koeien, of wanneer het een geval betreft van tuberculeuse uierontsteking en duidelijke zwelling der uitwendige lichaamsklieren. De vraag of het gaatje in het oor van koeien die aan de Belgische grenzen werden teruggestuurd zichtbaar is in de zin der wet, werd door de rechtbank van Utrecht bevestigend beantwoord (WESTER, *a.w.*, blz. 240 e.v.).

Er dient opgemerkt te worden dat in Nederland tuberculose tot koopvernietiging aanleiding kan geven bij paarden, en dit in tegenstelling met België en andere landen, waar deze ziekte niet op de naamlijst der koopvernietigende gebreken bij paarden voorkomt. Positieve tuberculine-reactie bij paarden wijst steeds op een verborgen en ernstig gebrek. De tuberculose heeft een veel meer vergiftigende invloed bij paarden dan bij koeien. Zeer geringe tuberculeuse processen moeten bij paarden veel zwaarder worden beoordeeld dan bij koeien (WESTER, *a.w.*, blz. 178).

Er weze tenslotte nog vermeld, dat, ten einde een gezonde veestapel te bekomen, de Belgische Staat de bestrijding van de rundertuberculose doelmatig heeft ingericht en aangemoedigd door een reeks van maatregelen, die het voorwerp uitmaken van drie koninklijke besluiten, te weten het K.B. van 31 mei 1951 betreffende de koopvernietigende gebreken bij de verkoop van huisdieren, deels gewijzigd door dit van 23 september 1960, — het K.B. van 20 juni 1955 betreffende het afmaken op bevel

van de door klinische tuberculose aangetaste runderen, en het K.B. van 10 mei 1963 tot regeling van bovengenoemde bestrijding, deels gewijzigd bij K.B. van 19 januari 1976.

Het K.B. van 1 juni 1951 en dit van 31 mei 1951 betreffende de uiertuberculose werden opgeheven. Het lijkt nuttig erop te wijzen, dat ingevolge artikel 1 van het K.B. van 10 juni 1955 ieder rund, dat de gewisse symptomen van uiertuberculose vertoont, als door klinische tuberculose aangetast beschouwd wordt (zie verder, nr. 83).

31 bis De ziekte der witte vaarzen werd bij koninklijk besluit van 23 september 1960 aan de naamlijst van de koopvernietigende gebreken toegevoegd. Zij is slechts koopvernietigend, wanneer het dieren betreft die voor de teelt, m.a.w. voor de reproductie, gekocht zijn.

Hieruit volgt dat vaarzen aangekocht met het oog op vetmesting of op latere melkwinning niet beschermd zijn.

32 Schapepokken is een besmettelijke ziekte, die in België uiterst zeldzaam geworden is. In het ministerieel rondschrĳven van 28 september 1885 werd reeds opgemerkt, dat deze ziekte alleen op de naamlijst behouden werd omdat ze door het invoeren van buitenlandse kudde n opnieuw zou kunnen uitbreken.

In de Duitse Bondsrepubliek is schurft (*die Raude*) bij schape n een koopvernietigend gebrek. De vrijwaringstermĳn is veertien dagen (Kaiserl. Verordn. 27 maart 1899, § 1, III).

33 Hoewel haar door de wet van 1885 de machtiging om dit te doen verleend was, heeft de regering wat betreft het varkensras geen koopvernietigend gebrek aangeduid.

Evenmin als de thans opgeheven uitvoeringsbesluiten van vroegere datum, bevat het koninklijk besluit van 31 mei 1951 geen enkel koopvernietigend gebrek voor het varkensras. De wet van 25 april 1885 is dus op de verkopen of ruilingen van varkens niet van toepassing, en, behoudens tegenstrijdige overeenkomst tussen de partijen, kan geen enkele ziekte van varkens bestemd om voortgehouden te worden tot koopvernietiging op grond van de wet van 1885 aanleiding geven (Vred. Limbourg, 5 nov. 1886, *Cl. et B.*, XXXV, 36; Kh. Oostende, 21 okt. 1909, *J. Comm. Fl.*, 1910, 247; Vred. Verviers, 4 juli 1939, *J. Liège*, 1939, 279; DESSART, J.B., *Vente d'animaux de l'espèce porcine, action rédbibitoire*, *Ann. de méd. vétérinaire*, jan. 1903). Daarentegen werden het mond- en klauwzeer, dourine en de varkenspest bij koninklijk besluit van 15 september 1883, 31 december 1921 en 18 juni 1968 gerangschikt onder de besmettelijke ziekten, hetgeen volgens de hierna aangehaalde rechtspraak voor gevolg heeft dat, alhoewel deze ziekten geen koopvernietigende gebreken zijn, de erdoor aangetaste varkens in algemene regel buiten de handel zijn en dat de verkoop van deze dieren nietig is (Rb. Luik, 21 maart 1927, *J. Liège*, 187; Kh. Kortrijk, 6 febr. 1937, *R.W.*, 1937-38, 298, en noot; Kh. Doornik, 1 mei 1937, *J.T.*, 1937, 503, en noot; *Pand. Pér.*, 1937, 327, en noot; *R. P. Not.*, 1937, 690, en noot; *vgl. Cass.*, 29 okt. 1899, *Pas.*, 1900, I, 18; *Belg. Jud.*, 1900, kol. 101; *Pand. Pér.*, nr. 569; *J. Comm. Fl.*, 1900, 225) (zie verder, nrs. 178 e.v., meer bepaald betreffende de onvervreemdbaarheid, nr. 324).

34 Andere ziekten en gebreken, waardoor de boven opgesomde huisdieren kunnen aangetast zijn, hebben geen koopvernietiging voor gevolg (LAURENT, XXIV, nr. 280; VAN ALLEYNES, *a.w.*, nrs. 2 en 5), tenzij de partijen de vrijwaring van de verkoper betreffende deze andere ziekten of gebreken bij overeenkomst uitdrukkelijk voorzien hebben. De wettelijke opsomming der gebreken is immers beperkend, en niet vatbaar voor uitbreiding. Er werd herhaaldelijk gevonnist, dat de wet op de koopvernietigende gebreken de vrijwaring waartoe de verkoper in gevolge de artikelen 1625 en 1641 B.W. gehouden is, beperkt heeft tot de enkel bepaalde ziekten en gebreken door de regering aangeduid, en dat alleen deze aanleiding geven tot de rechtsvordering van artikel 1641 B.W. (Kh. Brugge, 6 febr. 1830, *J. Comm. Fl.*, 1830, 398; Rb. Luik, 24 maart 1906, *Pand. Pér.*, nr. 560 *bis*; *Pas.*, II, 326; *T. Vred.*, 1908, 405; Kh. Sint-Niklaas, 6 dec. 1935, *R.W.*, 1935-36, 823; Rb. Leuven, 27 febr. 1957, *R.W.*, 1957-58, 1811; *Vred. Beringen*, 17 okt. 1958, *T. Vred.*, 1960, 256).

Mogen derhalve niet als koopvernietigende gebreken beschouwd worden, en geven behoudens tegenstrijdig beding geen aanleiding tot vrijwaring:

a) het snuiven (*cornage*), dat door het koninklijk besluit van 29 januari 1850 onder de koopvernietigende gebreken gerangschikt was, doch niet meer als dusdanig aangeduid werd in de latere koninklijke besluiten (Rb. Luik, 24 maart 1906, *Pas.*, III, 326; *T. Vred.*, 1908, 465; *J. Liège*, 1906, 109; *Pand. Pér.*, 1906, 560 *bis*);

b) de slepende kreupelheid (*la boiterie chronique*) (Kh. Antwerpen, 19 april 1905, *J.T.*, 1905, 759; *Port. Anv.*, 1905, I, 230);

c) het cryptorchisme (Rb. Vannes, 4 juli 1905, *Pas.*, 1906, IV, 35);

d) het luchthappen (*le tic en l'air*) (Rb. Gent, 4 april 1906, *Fl. J.*, 1906, 527; *Pand. Pér.*, 1907, nr. 971; zie ook Kh. Gent, 18 febr. 1909, *J. Comm. Fl.*, 1910, blz. 135);

e) de pododermatitis, in de volksmond gezwel (*crapaud*) geheten (*Vred. Virton*, 21 jan. 1937, *T. Vred.*, 1937, 454);

f) het mond- en klauwzeer bij de herkauwers (Cass., 29 okt. 1899, *Pas.*, 1900, I, 18);

g) de nymphomanie of brulziekte bij het runderras (Kh. Verviers, 21 jan. 1874, *Pas.*, 1876, III, 170);

h) de kwaadaardigheid of de nymphomanie bij een merrie (Rb. Hoei, 12 april 1895, *Pand. Pér.*, nr. 1692; *J. Liège*, 151; Kh. Sint-Niklaas, 4 maart 1898, *Pand. Pér.*, nr. 1221; *Vred. Louveigné*, 8 febr. 1977, *T. Vred.*, 1978, 175; *J. Comm. Fl.*, 1898, 195);

i) de nevrotonomie, neurectomie of zenuwsnede (Kh. Brussel, 20 nov. en 27 dec. 1901, *Pand. Pér.*, 1902, nr. 259; *J.T.*, 1902, 332);

j) de pericarditis, die niet begrepen is in de uitdrukking *phthisie pulmonaire ainsi que la phthisie pommelière* (DESSART, J.B., *a.w.*, *Ann. médéc. Véter.*, 1899, blz. 260 e.v.), welke sedert 1924 door het woord *tuberculose* vervangen is;

Pericarditis bij het rund kan nochtans een teken of een gevolg zijn van tuberculose; naast de zgn. traumatische pericarditis bestaan inderdaad ook verschillende andere vormen. De deskundige zal dus moeten uitmaken of het dier, bij hetwelk hij pericarditis vaststelt, al of niet tuberculeus is.

- k) de collibacillose bij het paard (Brussel, 31 dec. 1949, *J.T.*, 1950, blz. 73, met noot M. MAYNÉ; *J. Comm. Br.*, 1950, blz. 357, met noot R. DEBACKER);
- l) de cysticercose (lintworm) bij een stier (Rb. Veurne, 2 febr. 1950, *R.W.*, 1949-50, 1366);
- m) de pneumonie of longontsteking bij een rund (Vred. Beringen, 17 okt. 1958, *T. Vred.*, 1960, 256);
- n) de ziekte van een koe (Rb. Tongeren, 28 dec. 1955, *R.W.*, 1955-56, 1927);
- a) het niet-drachtig zijn van een vaars, die als vol verkocht was (Vred. Maaseik, 12 okt. 1973, inzake Reeskens t./ De Witte, *onuitg.*).

35 Er dient te worden opgemerkt:

1. dat sommige van deze gebreken, waarvan geen enkel in het koninklijk besluit van 31 mei 1951 genoemd wordt, in andere landen nochtans koopvernietiging tot gevolg kunnen hebben. Dit is o.m. het geval in Frankrijk en in Nederland voor de recidiverende of slepende kreupelheid, alsook in Nederland voor de cryptorchisme bij het paard, de traumatische pericarditis bij het rund, enz.;
2. dat sommige andere gebreken, zoals het chronisch snuiven in Frankrijk en Duitsland, het kribbebijten in Frankrijk en Luxemburg, in die landen nog steeds op de naamlijst van de koopvernietigende gebreken voorkomen (zie boven, nr. 24);
3. dat bijzonder in Nederland, waar geen bijzondere wet bestaat, nog andere gebreken als ernstige verborgen gebreken kunnen beschouwd worden, voor dewelke de verkoper ook zonder afzonderlijk beding tot vrijwaring kan gehouden zijn. Dit zal b.v. dikwijls het geval zijn voor tuberculose, epilepsie, tetanus, cryptorchisme bij paarden, onvruchtbaarheid bij merries, hartsdegeneraties na mond- en klauwzeer, endocarditis bij runderen, enz.;
4. dat in tegenstelling met België andere landen ook koopvernietigende gebreken voor het varkensras hebben aangeduid. In Frankrijk b.v. is de gortigheid (*la ladrerie*) een koopvernietigend gebrek met een vrijwaringstermijn van negen dagen (art. 285 *Code rural*) en in de Bondsrepubliek Duitsland de vlekziekte (*Rotlauf*) met een vrijwaringstermijn van drie dagen, alsook de besmettelijke varkensziekte inbegrepen de varkenspest (*Schweineuche einschlieszlich Schweinepest*) met een vrijwaringstermijn van tien dagen.

Over de aard en de symptomen van deze en veel andere gebreken, voor dewelke de verkoper in België slechts vrijwaring verschuldigd is, indien ze bij overeenkomst werd bedongen, zal men met vrucht raadplegen: WESTER, *a.w.*, tweede deel, blz. 132 tot 299; GALLEMAERTS en DESSART, *Manuel de Droit et de Science Vétérinaire dans la vente et l'échange d'animaux domestiques*, blz. 70 tot 102, en WAGENAAR, *Verborgene gebreken bij dieren*, blz. 74 tot 149.

RECHTSVORDERING WEGENS KOOPVERNIETIGENDE GEBREKEN - VOORAFGAANDE FORMALITEITEN - RECHTSPLEGING

36 Om de vernietiging van de verkoop te bekomen, is de koper gehouden, te handelen binnen bepaalde termijnen, die verschillen naargelang van de aard van de ziekte, waardoor het verkochte dier is aangetast. Binnen deze op straf van verval door de wet voorgeschreven termijnen is de koper verplicht:

- a) de benoeming van deskundigen te vragen, die zullen gelast worden het bestaan van het koopvernietigend gebrek na te gaan, en proces-verbaal van hun onderzoek op te stellen;
- b) de verkopers voor de bevoegde rechter te doen dagvaarden ten einde de koopvernietiging wegens verborgen gebreken te doen uitspreken.

In dit tweede hoofdstuk zullen de voorschriften betreffende de termijnen, de aanstelling en de opdracht van de deskundigen, alsmede de andere regelen, die de koper in verband met de bevoegdheid en de rechtspleging moet in acht nemen, achtereenvolgens bestudeerd worden.

De hier bedoelde voorschriften zijn niet van toepassing op slachtvee, waarover in titel II gehandeld wordt.

AFDELING I

TERMIJNEN

§ 1. Wettelijke termijnen

37 De wet van 25 augustus 1885 heeft aan de regering de zorg overgelaten om de termijnen te bepalen binnen dewelke, op straf van verval, de vordering dient ingesteld en de aanstelling van deskundigen dient gevraagd te worden (art. 2 en 4). Zij heeft alleen als beperking gesteld, dat de termijn niet langer mag zijn dan dertig dagen, de dag bepaald voor de levering niet inbegrepen.

Bij het bepalen van de termijnen heeft de regering zich door de volgende twee beginselen laten leiden:

1. Voor de niet besmettelijke ziekten moet de termijn de tijd niet overschrijden, die de koper nodig heeft om, rekening houdend met de mogelijke bedriegerijen van de verkoper, zich van het bestaan of niet-bestaan van koopvernietigende gebreken bij het verkochte dier te vergewissen.

2. Voor de besmettelijke ziekten moet de duur van de termijn het ontwikkelings-tijdperk van de ziekte zoveel mogelijk benaderen.

De regering heeft daarenboven ook getracht zo weinig mogelijk verschillende termijnen te bepalen, en ze in overeenstemming te brengen met diegene die in andere landen in voege zijn.

38 In het thans van kracht zijnde koninklijk besluit van 31 mei 1951, gewijzigd door dit van 23 september 1960, worden de volgende termijnen aangeduid:

- dertig dagen in geval van besmettelijke longontsteking;
- acht en twintig dagen in geval van maanblindheid;
- vijftien dagen in geval van rundertuberculose of ziekte van de witte vaarzen;
- negen dagen in al de andere gevallen.

Wanneer men deze termijnen vergelijkt met die van andere landen, stelt men vast dat zij het meeste gelijkenis vertonen met die van Frankrijk, waar de algemene termijn negen vrije dagen bedraagt, en waar alleen uitzonderingen voorzien zijn voor maanblindheid (dertig dagen), alsook voor tuberculose (vijftien dagen) (art. 298 en 291 *Code rural*).

In Luxemburg moeten de vorderingen ingesteld worden binnen de negen en twintig dagen in geval van maanblindheid, binnen de dertig dagen in geval van paratuberculose bij het runderras, en binnen de vijf dagen in geval van pneumo-enteritis bij het varken. Voor alle andere wettelijke gebreken is de termijn vijftien dagen (*Arrêté Grand-ducal*, 27 juli 1936). Al deze termijnen zijn vrij en gaan in vanaf de dag bepaald voor de levering.

Zoals reeds werd uiteengezet bestaat er in Nederland geen bijzondere wetgeving.

De rechtsvordering voortspruitend uit gebreken, die vernietiging van de koop tot gevolg hebben, moet door de koper aangelegd worden binnen een korte termijn, overeenkomstig de aard van de gebreken en met inachtneming van de gebruiken van de plaats, waar de koop gesloten is (art. 1547, Ned. B.W.).

De termijn behoort dus door de rechter te worden bepaald naar de aard van de gebreken en met inachtneming van de gebruiken. Algemeen wordt echter aangenomen, dat het plaatselijk gebruik zes weken voorziet, doch er is betwisting over de vraag wanneer de zes weken ingaan; is het met de koop, met de levering of met de ontdekking van het gebrek (*WESTTER, a.w.*, blz. 99 e.v.)?

In Duitsland wijkt de wetgeving lichtjes af van het stelsel, dat in België en Frankrijk gevolgd wordt. De *Kaiserliche Verordnung* van 27 maart 1899 bepaalt een waarborgtermijn gedurende dewelke de verkoper stilzwijgend voor de in het besluit genoemde gebreken moet instaan. Deze waarborgtermijn duurt veertien dagen, behalve voor longziekte bij runderen (28 dagen), vlekziekte bij varkens (3 dagen), borstziekte en varkenspest (10 dagen) (zie § 482, tweede lid, B.G.B.).

De partijen mogen deze waarborgtermijn verlengen of verkorten.

Als bijzonderheid dient te worden vermeld, dat de koper de zaak niet onmiddellijk moet ahangig maken. Hij beschikt daartoe over zes weken, te rekenen vanaf het einde van de vrijwaringstermijn (*Prozessfrist*). Ook is de dadelijke benoeming van deskundigen niet voorgeschreven, hoewel men meestal binnen de vrijwaringstermijn door een veearts de nodige vaststellingen laat doen (§ 490, B.G.B.).

De koper zou echter alle recht verliezen, indien hij zou nalaten op zijn laatst binnen de twee dagen na afloop van de waarborgtijd de verkoper te verwittigen, een klacht tegen hem neer te leggen, of het gebrek gerechtelijk te doen vaststellen (§ 485, B.G.B.), tenzij de verkoper het gebrek bedrieglijk zou verborgen hebben.

§ 2. Aanvang van de termijnen

39 De termijnen beginnen te lopen, niet vanaf de dag van de verkoop, doch daags na de datum waarop, ingevolge de overeenkomst, de levering moet geschieden. De dag bepaald voor de levering wordt dus niet medegerekend.

Als vertrekpunt geldt derhalve niet noodzakelijk de dag volgend op die van de levering, doch wel diegene die volgt op de dag bepaald voor de leve-

ring. De termijn gaat in op het eerste uur van de boven bepaalde dag en eindigt met het laatste uur van de negende, vijftiende, acht en twintigste of dertigste daaropvolgende dag (GRANDJEAN, *a.w.*, nr. 91).

Het heeft geen belang of de levering op de daarvoor gestelde datum al dan niet werkelijk geschiedt; de termijn gaat in daags na de dag bepaald voor de levering, al heeft de koper nagelaten op deze, bij overeenkomst bepaalde datum, het dier in ontvangst te nemen (GALLEMAERTS en DESSART, *a.w.*, blz. 15). Zoals men verder zal zien, bestaan er nochtans, tenminste volgens de meeste rechtsgeleerden, uitzonderingen op deze algemene regel, in geval de levering op de gestelde datum door de schuld van de verkoper of door overmacht niet doorgaat (zie verder, nrs. 42 en 43).

40 Moeilijkheden kunnen zich voordoen, indien geen datum voor de levering bepaald werd of indien de levering door de fout van een der partijen of door omstandigheden onafhankelijk van hun wil op de gestelde datum niet kan doorgaan.

Er bestaat betwisting over de vraag welk het vertrekpunt van de termijn zal zijn, wanneer de partijen geen datum voor de levering bepaald hebben.

Verscheidene auteurs zowel in België als in Frankrijk zijn van oordeel, dat de datum alsdan ingaat daags na de verkoop. Ingevolge artikel 1583 B.W., beweren ze, is de verkoop inderdaad voltrokken tussen de partijen, en heeft de koper van rechtswege de eigendom, zodra men het eens geworden is over de zaak en de prijs, al werd de zaak nog niet geleverd en de prijs nog niet betaald.

Anderzijds bestaat de verplichting de verkochte zaak te leveren, tenminste indien geen termijn bepaald werd, en de verkoop aan geen opschortende voorwaarde onderworpen is, van af het ogenblik dat de verkoop voltrokken is (LAURENT, XXIV, 170; BAUDRY-LACANTINERIE en SAIGNAT, nr. 472; DE CHÈNE-VARIN, *Code des vices rédhibitoires chez les animaux domestiques*, nr. 127; GUILLOUARD, *a.w.*, II, nr. 516; DE LYONES, *Rec. Dall.*, 1897, 2, 329, noot 2 en 3).

Sommige auteurs nemen aan dat deze termijn begint daags na de verkoop, omdat in algemene regel de *dies a quo* niet in de termijnen begrepen is (DESSART en THIEBAULD, blz. 101 e.v.; GALLEMAERTS en DESSART, *a.w.*, blz. 15; HEBRANT, *Précis de médecine légale vétérinaire contenant la médecine judiciaire, la législation commerciale et la jurisprudence médicale*, blz. 109).

Volgens DALLOZ zou de termijn aanvangen op de dag van de verkoop. Vanaf die datum moet de koper de koopprijs betalen, en het dier in ontvangst nemen en hij mag de termijn van vrijwaring niet willekeurig verlengen door de weghaling van het dier uit te stellen (zie VAN ALLEYNES, *a.w.*, nr. 29). Men ziet echter niet in, waarom de termijn in dit geval op de dag van de verkoop, die tenslotte wegens het stilzwijgen van de partijen als vermoedelijke datum voor de levering kan beschouwd worden, zou moeten beginnen en niet op de volgende dag, vermits luidens artikel 2 van de wet van 1885 de dag van de levering niet in de termijn begrepen is, zelfs dan wanneer de partijen bij overeenkomst bepaald hebben, dat de levering verscheidene dagen na de verkoop zal plaats hebben.

Nog andere doch uitsluitend Franse auteurs beweren, dat, zo er geen dag voor de levering bepaald is, de werkelijke overdracht ofwel de aanmaning, waardoor de verkoper de koper in gebreke stelt het dier weg te halen, de termijn doet ingaan (LE PELLETIER, *Manuel des Vices Rédhibitoires*, nr. 90; GALISSET en MIGNON, *Traité des vices rédhibitoires*, blz. 73; GODART en COZETTE, *a.w.*, nr. 164). Deze opvatting wordt echter door VAN ALLEYNES als strijdig met de beginselen beschouwd.

41 Zo de levering door de schuld of de nalatigheid van de koper niet op de gestelde dag geschiedt, geldt natuurlijk voor het berekenen van de termijnen de voor de levering bepaalde datum, zonder dat de verkoper hem door een aanmaning ingebreke dient te stellen. Zoals boven reeds gezegd heeft de koper inderdaad niet het recht om, door zijn weigering het dier weg te halen, de termijn te verlengen (BAUDRY-LACANTINERIE en SAIGNAT, nr. 472; GUILLOUARD, *a.w.*, II, nr. 516; GALLEMAERTS en DESSART, *a.w.*, blz. 15; SENSIQUE, *Procédure et formules pour les actions rédhibitoires dans les ventes ou échanges d'animaux*, *Journal de Procédure*, 1900, blz. 232).

42 Indien het verkochte dier door de schuld van de verkoper later dan overeengekomen geleverd wordt, zou de termijn maar ingaan na de dag waarop de levering in feite gedaan wordt (VAN ALLEYNES, *a.w.*, nr. 20; GUILLOUARD, *a.w.*, II, nr. 516; DE CHÈNE-VARIN, *a.w.*, nr. 127; BAUDRY-LACANTINERIE en SAIGNAT, nr. 472; GRANDJEAN, *La vente et l'échange des animaux domestiques. - Vices rédhibitoires et police sanitaires*, nr. 93).

Volgens deze auteurs mag de koper door de schuld van de verkoper, die zijn verbintenis niet op tijd nakomst, geen nadeel ondervinden, en niet in de onmogelijkheid gesteld worden het gebrek vast te stellen, zelfs indien het wettelijk vermoeden, dat aan de termijn verbonden is, daardoor voor onbepaalde duur verlengd wordt.

De verkoper die met de levering over tijd is, zou de termijn alleen kunnen doen ingaan, door de koper zelf aan te manen het dier weg te halen, of door zelf te leveren (aldus BAUDRY-LACANTINERIE en SAIGNAT, *t.a.p.*).

Nochtans schijnen AUBRY en RAU (vijfde uitg., V, § 355 *bis*, blz. 122 en noot 48) de mening toegedaan, dat de termijn maar ingaat vanaf de dag die volgt op die van de werkelijke levering, indien de verkoper in gebreke gesteld werd om de levering te doen. Ze leiden dit af uit de artikelen 1138 en 1302 B.W. Uit het eerste artikel blijkt inderdaad, dat bij verbintenissen om een zaak te leveren, de schuldeiser, hier de koper, eigenaar wordt van de zaak vanaf het ogenblik dat de zaak moet geleverd worden, ook al heeft de overgave ervan geen plaats gehad, tenzij de schuldenaar in gebreke is ze te leveren.

Volgens artikel 1138 B.W. blijft het risico van de zaak alleen in dit laatste geval voor de verkoper. Daarenboven bepaalt artikel 1302 dat, wanneer een zekere en bepaalde zaak, die het voorwerp van de verbintenis uitmaakt, te niet gaat, buiten de handel gesteld is of verloren gaat, de verbintenis zelf te niet is, indien de zaak buiten de schuld van de schuldenaar en vooraleer hij in gebreke was te leveren, te niet of verloren gegaan is. Ook GALLEMAERTS en DESSART (*a.w.*, blz. 15) en HEBRANT (*a.w.*, blz. 109) zijn van mening, dat in elk geval de termijn ingaat daags na de datum bepaald voor de levering, maar dat het risico voor de verkoper blijft, indien de koper de nalatige verkoper in gebreke gesteld heeft het dier te leveren.

43 Indien de levering niet op de gestelde datum kan geschieden door een omstandigheid onafhankelijk van de wil van de partijen, zoals ziekte van het dier, verkeersverbod uitgaande van de overheden, overstrooming, of andere gevallen van overmacht, zou volgens de heersende mening de termijn niettemin ingaan daags na de datum bepaald voor de levering, omdat het risico overeenkomstig de artikelen 1138 en 1302 B.W. voor de koper is (VAN ALLEYNES, *a.w.*, nr. 28; GALLEMAERTS en DESSART, *a.w.*, blz. 15; HEBRANT, *a.w.*, blz. 109; GRANDJEAN, *a.w.*, nr. 94).

Volgens anderen zou de termijn maar ingaan vanaf de levering (Paris, 30 mei 1876,

Presse Vétérinaire, 1885, blz. 112; GALLIER, *Traité des Vices Rédbibitoires dans les ventes et échanges d'animaux domestiques*, 3de uitg. 1923).

44 Indien bij overeenkomst de verkoper mag leveren wanneer hij het goed vindt, zal de termijn beginnen daags na de levering of na de aanmaning aan de koper om het dier in ontvangst te nemen.

Wordt daarentegen de keuze van de datum der levering gelaten aan de koper, dan zal de termijn ook aanvangen op de datum van de in ontvangstneming of weghaling, tenzij de koper te lang daarmee zou wachten. In dit geval kan de verkoper hem dagvaarden ten einde de datum van de levering bij vonnis te horen vaststellen, en zal de termijn maar ingaan daags na de door de rechter bepaalde datum (BAUDRY-LACANTINERIE en SAIGNAT, nr. 472; GRANDJEAN, *a.w.*, nrs. 96 en 97).

45 a) Bij verkopen aangegaan onder een ontbindende voorwaarde blijven de vorige regelen van toepassing, vermits de verkoop alsdan onmiddellijk tot stand komt en de toestand dezelfde is als in de gewone verkopen, die aan geen voorwaarden onderworpen zijn.

Is de verkoop aangegaan onder een opschortende voorwaarde, dan kan de termijn van de vordering tot koopvernieting niet ingaan vooraleer de voorwaarde vervuld wordt (BAUDRY-LACANTINERIE en SAIGNAT, nr. 473; GRANDJEAN, *a.w.*, nr. 100).

GRANDJEAN is van mening dat de termijn aanvangt daags nadat, door het vervullen van de opschortende voorwaarde, de verkoop voltrokken is. Het kan nochtans gebeuren dat de overeenkomst de dag voor de levering bepaalt, b.v. *x* dagen na het vervullen van de voorwaarde; het is zeker dat in dit geval de termijn begint, niet daags na het vervullen van de voorwaarde, maar daags na de datum bepaald voor de levering.

b) Is de verkoop gesloten op proef, dan begint de termijn, niet vanaf het tijdstip waarop de koper het verkochte dier op proef ontvangen heeft, doch vanaf het tijdstip, waarop hij het dier definitief aanvaardt (VAN ALLEYNES, *a.w.*, nr. 30; BAUDRY-LACANTINERIE en SAIGNAT, nr. 473; GODART en COZETTE, *a.w.*, nr. 165; GUILLOUARD, *a.w.*, II, nr. 517; DE CHÊNE-VARIN, *a.w.*, nr. 128; Poitiers, 28 juni 1873, *Rec. Dall.*, 1874, 2, 30), of ook nog, vanaf het tijdstip waarop de aanvaarding vermoed wordt te hebben plaats gehad, hetzij door het verstrijken van de duur van de proeftijd, hetzij door het verstrijken van de termijn door de rechter aan de koper gesteld om zijn inzicht aan de verkoper kenbaar te maken (GRANDJEAN, *a.w.*, nr. 101; Vred. Louveigné, 13 nov. 1956, *T. Vred.*, 1957, 60). Een dergelijke verkoop wordt inderdaad luidens artikel 1588 B.W. altijd vermoed te zijn aangegaan onder een opschortende voorwaarde, namelijk die van de definitieve goedkeuring of aanvaarding door de koper.

In het uitzonderlijk geval, dat de verkoop op proef doch met een ontbindende voorwaarde gesloten werd, zou de termijn ingaan daags nadat de partijen definitief de koop aanvaard hebben (GALLEMAERTS en DESSART, *a.w.*, blz. 16).

c) Wordt bij de verkoop overeengekomen, dat de verkoper het dier enige tijd ter beschikking van de koper zal houden, dan betekent dit volgens GRANDJEAN (*a.w.*, nr. 102) niet noodzakelijk dat de levering vertraagd is, doch enkel dat de verkoper gehouden is het dier te onderhouden gedurende de overeen-

gekomen tijd; de levering wordt daarentegen vermoed te hebben plaats gehad op de dag van de verkoop.

Nochtans heeft het hof van beroep te Angers in zake van verkoop van paarden, die enige tijd onder de bewaking van de verkoper moesten blijven, zonder dat deze voor de ongevallen, ziekten of andere voorvallen, die zich intussen zouden voordoen, verantwoordelijk zou zijn, beslist, dat de levering niet mocht beschouwd worden als geschied zijnde op de dag van de verkoop, en dat, bij afwezigheid van ieder beding betreffend de levering, de door de wet bepaalde termijn niet ingaat (Angers, 13 jan. 1896, *Rec. Dall.*, 1897, 2, 329).

d) Indien na gemeen overleg de levering plaats heeft op een andere dan de aanvankelijk gestelde datum, gaat de termijn in daags na de levering. Er dient geen rekening meer gehouden te worden met de datum, die eerst voor de levering bepaald werd, vermits deze met toestemming van de twee partijen gewijzigd werd.

e) Is de verkoop gesloten met tijdsbepaling, dan zal de termijn ingaan daags na de vervaltijd, ofwel daags na de datum, die voor de levering bepaald werd, indien deze na de tijdsbepaling, die voor de verkoop werd toegestaan, moest gedaan worden (GALLEMAERTS en DESSART, *a.w.*, blz. 15 en 16).

§ 3. Verlenging van de termijnen

46 De wet van 25 augustus 1885 heeft in de artikelen 3 en 5 voor sommige gevallen een verlenging van de termijnen voorzien.

Deze verlenging is nochtans niet dezelfde voor de termijnen bepaald voor het instellen van de koopverniетigende vordering en die binnen dewelke de aanstelling van één of meer deskundigen dient gevraagd te worden.

A. VERLENGING OM DE RECHTSVORDERING IN TE STELLEN

47 De termijn voor het instellen van de vordering strekkend tot de vernietiging van de verkoop kon, ingevolge de artikelen 3, eerste en derde lid, en 5, tweede lid, van de wet van 1885, in driebepaalde gevallen wegens de afstand verlengd worden.

Artikel 3 regelde de verlenging wegens de afstand tussen de woonplaatsen van de koper en de verkoper, of tussen die van de oorspronkelijke koper en van de oorspronkelijke verkoper in geval van oproeping in vrijwaring. Artikel 5 daarentegen regelde alleen de verlenging in geval van vervoer van het dier naar het buitenland. Van deze drie verlengingen schijnt op dit ogenblik alleen de derde praktisch nog toepasselijk te zijn.

In de eerste twee bij artikel 3 bedoelde gevallen werd de verlenging stilzwijgend afgeschaft door artikel 1, derde lid, van het K.B. nr. 301 van 30 maart 1936, dat elke verlenging van termijnen van rechtspleging uit hoofde van de afstand door de wet bepaald heeft opgegeven voor de afstanden in België, wanneer de termijn acht dagen bedraagt of meer.

De kortste termijn door de regering vastgesteld om de rechtsvordering wegens koopverniетigende gebreken in te stellen bedraagt negen dagen, met uitzondering van de vorderingen, die

betrekking hebben op slachtvee, waarvan hier geen sprake is, vermits deze titel alleen dieren betreft, verkocht om voortgehouden te worden.

Hieruit volgt dat in de bij artikel 3 bedoelde gevallen de termijnen niet meer wegens de afstand verlengd worden, ten minste niet voor de afstanden in België, te meer daar luidens het laatste lid van het bovengenoemd artikel 1 elke wettelijke bepaling betreffende de verlenging van een termijn van rechtspleging uit hoofde van de afstand in die zin gewijzigd is. De omstandigheid, dat de termijn om de rechtsvordering in te stellen tegelijk de vrijwaringstermijn is, verandert niets ter zake, gezien het besluit in algemene bewoordingen gesteld is en geen uitzonderingen voorziet of toelaat (zie in dezelfde zin: FRÉDERICQ, L., *Traité de Droit Commercial Belge*, III, nr. 108; *Rép. P. Dr. B.*, XVI, Tw. *Vices réhibitoires*, nrs. 5 en 107; *ibid.*, X, Tw. *Procédure civile*, nr. 17).

Weliswaar is het K.B. van 30 maart 1936 op zijn beurt opgeheven geworden door artikel 2 (art. 13) van de wet van 10 oktober 1967, maar dit betekent niet dat de oude regeling opnieuw van kracht geworden is (DE PAGE, I, nr. 221, *in fine*, blz. 319; *vgl.* verder, nr. 95).

Volledigheidshalve zullen nochtans de bepalingen van artikel 3, die niet uitdrukkelijk opgeheven werden, hierna besproken worden.

48 a) Artikel 3, eerste lid, bepaalt dat, indien de levering van het dier buiten de woonplaats van de verkoper geschied is, de termijn zal verlengd worden met één dag per vijf myriameter afstand tussen de wettelijke woonplaats van de verkoper en die van de koper.

Zoals boven werd uiteengezet, bestaat er geen verlenging van termijn meer uit hoofde van de afstand.

De verlenging volgens de afstand kon tot eigenaardige gevolgen leiden. De koper die b.v. te Hasselt woonde en van een koopman uit Gent een paard kocht, leverbaar te Gent, bewam geen enkele verlenging, hoewel de rechtsvordering te Gent diende ingesteld. Maar hij bewam de verlenging wel, hoe ongerijmd het ook moge schijnen, indien bedongen werd dat het paard niet te Gent, waar de verkoper woonde, doch wel op een andere plaats b.v. te Ledeberg of zelfs te Hasselt moest geleverd worden.

49 b) Indien de koper het dier heeft voortverkocht en zelf gedagvaard wordt tot ontbinding van de verkoop, kan hij zijn eigen verkoper in vrijwaring roepen, zo tenminste de termijn ten opzichte van de eerste verkoper nog niet verstreken is (art. 3, tweede lid).

De termijn om de verkoper in vrijwaring te roepen werd in dit geval, waar het dier zich ook mocht bevinden, verlengd met één dag per vijf myriameter afstand tussen de wettelijke woonplaats van de oorspronkelijke koper en die van de oorspronkelijke verkoper (art. 3, derde lid). Deze verlenging is, indien het gaat om een afstand in België, evenals de voorgaande afgeschaft (zie boven, nr. 47).

In het derde lid van artikel 3 werden de woorden „en welke ook de plaats zij waar het dier zich bevindt” opgenomen om een einde te stellen aan de toepassing van een verkeerde rechtspraak, die ertoe strekte de bepaling van dit derde lid met die van het eerste lid van hetzelfde artikel te verbinden (Ministeriële omzendbrief, 8 sept. 1885).

50 c) De termijn wordt nog verlengd indien het dier buiten het land vervoerd is. Weliswaar zal de koper in dit geval, op straffe van verval, het dier

moeten terug invoeren, en het geleiden hetzij naar de gemeente of naar de hoofdplaats van het kanton waar de verkoper zijn woonplaats heeft, hetzij naar de plaats waar de verkoop gesloten is, hetzij naar de plaats waar de levering is geschied. Doch er wordt hem een verlenging van termijn toegestaan van één dag per vijftien myriameter afstand tussen de plaats waar het dier zich bevindt en de plaats waarheen het terug zal gebracht worden (art. 5, tweede lid; zie verder, nr. 123).

Artikel 5 werd in de wet opgenomen om voldoening te geven aan de klachten van de Belgische veekwekers.

Onder het regime van de wet van 1850, was de verkoper, wanneer het dier naar het buitenland vervoerd was, in zekere mate aan de willekeur van de koper overgeleverd, die, om een prijsvermindering te bekomen, dikwijls zijn toevlucht nam tot slukse handelingen, en vooral rekende op de besluiteloosheid van de verkoper om in de vreemde een tegenonderzoek te vragen.

Ten einde bedriegerijen van zulke aard te voorkomen, beveelt artikel 5, ingeval van uitvoer, de terugkeer van het dier in het land, behalve wanneer het aangetast is door een besmettelijke ziekte, of buiten het land is gestorven. De termijn voor het instellen van de rechtsvordering is gelijk aan die, welke door artikel 2 vastgesteld wordt, en die voortaan slechts met één dag zal verlengd worden voor vijftien myriameter in plaats van vijf zoals in het algemeen het vroegere artikel 3 van de wet van 1850 bepaalde (Ministeriële omzendbrief, 8 sept. 1885).

B. VERLENGING OM DE AANSTELLING VAN DESKUNDIGEN TE VRAGEN

51 De wet van 15 augustus 1885 bepaalt in artikel 4 dat de aanstelling van deskundigen moet gevraagd worden binnen de termijnen van dertig, acht en twintig, vijftien of negen dagen, die bij koninklijk besluit werden vastgesteld. Ze voorziet geen verlenging van de termijnen ingeval van voortverkoop of levering buiten de woonplaats van de verkoper. Dit is te verklaren doordat een verlenging in feite overbodig is, vermits de aanstelling dient gevraagd te worden aan de vrederechter van het kanton waar het gekochte dier zich bevindt, en dit zal meestal zijn bij de koper zelf.

Reeds in de memorie van toelichting tot de wet van 28 januari 1850, waarin dezelfde bepaling voorkwam als die van artikel 4 der wet van 1885, werd er in de volgende bewoordingen de aandacht op gevestigd, dat de verlenging van de termijnen om de rechtsvordering in te stellen niet van toepassing was op de termijnen om de aanstelling van deskundigen te vragen: „L'article 3 du projet est conçu de manière à démontrer clairement que la prolongation de délai à raison de la distance ne s'applique jamais à la formalité exigée par l'article 4. Il y a, en effet, deux délais dans la loi, l'un pour assurer l'état de l'animal, l'autre pour porter l'action même devant le juge compétent. Le premier de ces délais demeure invariable, la garantie ne doit pas devenir plus étendue, les risques du vendeur ne peuvent augmenter par le fait de l'acheteur qui aurait, peut être à dessein, déplacé l'animal; il ne faut pas que l'acheteur ait intérêt à l'éloigner le plus possible de la demeure du vendeur” (zie ook: Kh. Luik, 13 mei 1880, *Cl. et B.*, XXIX, 230; Kh. Kortrijk, 2 juli 1881, *Par.*, 1882, III, 258).

Nochtans bestaat er één geval waarin de termijn om deskundigen aan te stellen kan verlengd worden. In het uitzonderlijke geval van vervoer van het dier naar het buitenland, kent de wet een verlenging van twee dagen toe om de benoeming van deskundigen uit te lokken.

Het rekwist strekkend tot de aanstelling van deskundigen moet aan de vrederechter van de plaats waarheen het dier zal gebracht worden, aangeboden worden binnen de termijn bepaald overeenkomstig artikel 2, vermeerderd met twee dagen zonder meer (art. 5, derde lid).

Indien het dier buiten het land gebracht is, moet de aanstelling van deskundigen dus gevraagd worden, naar gelang van de aard van de ziekte, binnen ten hoogste twee en dertig, dertig, zeventien of elf dagen vanaf de dag volgend op degene, die voor de levering bepaald werd.

52 Hoewel uit de bespreking van de wet blijkt, dat de bedoeling van de wetgever geweest is een onveranderlijke verlenging van twee dagen toe te kennen, zonder dat met de afgelegde afstand dient rekening gehouden te worden, wordt door sommigen beweerd dat de regering de verlenging van twee dagen als *maximum* beschouwd heeft, en dat ze maar kan ingeroepen worden wanneer het dier over een afstand van minstens driehonderd kilometer vervoerd wordt (GALLEMAERTS en DESSART, *a.w.*, blz. 21 e.v.).

Ze leiden dit af uit de memorie van toelichting (GALLEMAERTS en DESSART, *a.w.*, blz. 21, derde lid) en uit de ministeriële omzendbrief van 8 september 1885, waarin gezegd wordt, dat de aanvraag tot benoeming van deskundigen op straf van verval aan de vrederechter van de plaats, waarheen het dier vervoerd wordt, moet gedaan worden, binnen de termijn bepaald krachtens artikel 2, maar met een vermeerdering van ten hoogste twee dagen.

Volgens deze schrijvers zou er dus geen verlenging van termijn zijn, indien het dier niet over een afstand van minstens vijftien myriameter moet vervoerd worden, en zou alleen deze interpretatie met de algemene geest van de wet stroken (GALLEMAERTS en DESSART, *a.w.*, blz. 30; zie ook: *Pand. B.*, Tw. *Vente et Echange d'animaux domestiques*, nr. 373).

53 De afstand die voor het berekenen van de verlenging van de termijnen volgens de wet van 1885 in aanmerking komt, is de afstand langs de *gewone verbindingswegen*, ofwel de afstand *per spoor* indien er een dergelijke verbinding bestaat (zie echter boven, nr. 47).

Er bestaat betwisting over de vraag of de afstand ook *per spoor* moet berekend worden, indien de betrokken gemeenten niet rechtstreeks *per spoor* verbonden zijn, doch wel b.v. door middel van een vertakking, zodat deze afstand soms veel groter is dan langs de gewone wegen.

Sommige vonnissen en auteurs houden voor dat steeds de afstand *per spoor* (en volgens de kortste weg) dient berekend te worden (Rb. Doornik, 8 juni 1877, *Pas.*, 1878, III, 66: dit vonnis beroept zich op een verklaring van de minister van Justitie in de Kamer, *Parl. Hand.*, Kamer, 1849-50, blz. 57; Vred. Luik, 22 dec. 1881, *Pas.*, 1882, III, 115; zie ook: GRANDJEAN, *a.w.*, nr. 155).

Deze stelling wordt door anderen bestreden (VAN ALLEYNNES, *a.w.*, nr. 36, *in fine*; GALLEMAERTS en DESSART, *a.w.*, blz. 26 en 27), die deze oplossing slechts aanvaardden, wanneer het gaat om steden of dorpen die rechtstreeks met elkander *per spoor* verbonden zijn. Voor de overige gevallen geven de laatstgenoemde auteurs de voorkeur (GALLEMAERTS en DESSART, *a.w.*):

a) aan de afstand langs de gewone wegen, wanneer deze de kortste is, of de plaatsen niet door een spoorlijn bediend worden;

b) aan een gemengde wijze van berekening, wanneer een van de twee betrokken plaatsen geen spoorlijn heeft, zelfs indien ze niet ver van een spoorwegstation verwijderd is. Dit stelsel werd vroeger aangenomen door de departementen van Justitie,

Binnenlandse Zaken en Openbare Werken, overeenkomstig het koninklijk besluit van 31 oktober 1854. De afstand zou vastgesteld worden volgens het *Dictionnaire des distances légales*, en desgevallend ook volgens de officiële reisgids.

Er dient te worden opgemerkt dat de afstanden, die minder dan 150 kilometer ingeval van vervoer naar het buitenland bedragen, niet in aanmerking komen.

§ 4. Aard van de termijnen

54 De termijnen vastgesteld om de rechtsvordering in te stellen en de aanstelling van deskundigen te vragen moeten op straf van verval geëerbiedigd worden (art. 2 en 4, w. 25 augustus 1885).

Er dient opgemerkt dat, wanneer de koper het dier buiten het land gebracht heeft, hij eveneens op straf van verval gehouden is het terug in te voeren, en het over te brengen naar een van de plaatsen aangeduid in artikel 5 van de wet.

In al deze gevallen zijn de rechtbanken gehouden dit verval uit te spreken, ook dan wanneer het niet door de verkoper wordt ingeroepen. Het moet van ambtsweg toegepast worden, behalve wanneer de verkoper te voren te goeder trouw gedagvaard werd voor een onbevoegde rechter (art. 11; Rb. Nijvel, 29 mei 1908, *Pas.*, 1909, III, 120; *T. Vred.*, 1903, 560; *Pand. Pér.*, 1903, nr. 273; *J.T.*, 1903, blz. 323).

Uit de duidelijke tekst van de artikelen 2 en 4 spruit voort, dat het niet naleven van de termijn zowel in het ene als in het andere geval van rechtswege het verval tot gevolg heeft. Het zou dus niet volstaan, binnen de gestelde termijn de rechtsvordering in te stellen, en de aanstelling van deskundigen slechts later, na het verstrijken ervan, te vragen, of omgekeerd (zie verder, nrs. 99 e.v.).

Het verval mag in iedere stand van het geding, en zelfs voor de eerste maal in beroep, opgeworpen worden (Rb. Brussel, 24 jan. 1877, *Pas.*, 1877, III, 228; Cass. fr., 8 april 1925, *Rec. Dall.*, 1927, 1, 40; BORMANS, *Compétence*, I, nr. 2301; VAN ALLEYNES, *a.w.*, nr. 22).

De enige uitzondering, door de wet zelf in artikel 11 bepaald, betreft het geval, dat de verkoper of ruiler oorspronkelijk te goeder trouw voor een onbevoegde rechter gedagvaard werd.

In dit geval zal het verval bepaald door de artikelen 2, 4 en 5 niet ambtshalve uitgesproken worden. Deze uitzondering geldt zowel voor de volstreckte als voor de betreffende onbevoegdheid.

Het in acht nemen van de termijnen is van bijzonder belang omwille van het wettelijk vermoeden, dat er aan verbonden is. Artikel 9 van de wet van 25 augustus 1885 bepaalt inderdaad, dat de koopvernietigende gebreken binnen de termijnen en volgens de voorgeschreven vormen vastgesteld, behoudens tegenbewijs beschouwd worden als reeds bestaande op het ogenblik van het contract.

55 Bijna algemeen wordt aanvaard dat de partijen bij overeenkomst de wettelijke termijnen mogen verlengen of wijzigen, en dat ze niet van openbare orde zijn (zie verder, nrs. 182 en 183).

In Frankrijk bepaalt artikel 284 *Code Rural* uitdrukkelijk dat de vordering tot vrijwaring bij de verkoop en de ruiling van huisdieren alleen bij gebrek aan tegenstrijdige overeenkomsten aan haar bepalingen onderworpen is.

Gelijkaardige wetsbepalingen bestaan in het Groot-Hertogdom Luxemburg (wet van 21 april 1908, art. 1) en in Duitsland, waar § 486 van het *Bürgerliches Gesetzbuch* in verband met de wijziging der termijnen bepaalt: „Die Gewährfrist kann durch Vertrag verlängert oder abgekürzt werden. Die vereinbarte Frist tritt an die Stelle der gesetzlichen Frist“.

De vordering is onder geen enkel voorwendsel ontvankelijk, wanneer de koper ze te laat instelt ten gevolge van bedrieglijke handelingen van de verkoper, die hem belet hebben het dier behoorlijk te onderzoeken of die het gebrek tijdelijk doen verdwijnen. De koper zou echter de nietigverklaring van de verkoop kunnen eisen wegens bedrog, alsmede volledig herstel van de geleden schade. Dit zou ook het geval zijn, indien het te laat instellen, en het daaruit voortvloeiend verval, aan het bedrieglijk opgeven door de verkoper van een valse naam of adres te wijten is (VAN ALLEYNES, *a.w.*, nr 33; GALLEMAERTS en DESSART, *a.w.*, blz. 18; *Pand. B.*, Tw. *Garantie, Vente et Echange d'animaux domestiques*, nrs. 174 e.v.; zie ook Rb. Gent, 19 maart 1895, *Pand. Pér.*, nr. 1417-18).

56 Er heeft steeds betwisting bestaan over de vraag of de termijn om de rechtsvordering in te stellen een vrije termijn is, waarin noch de dag van de levering noch de laatste dag, de *dies ad quem*, begrepen is. Volgens een groot deel van de rechtspraak is de termijn om de koopvernietigende vordering in te stellen geen vrije termijn, en kan de rechtsvordering dus niet meer geldig ingesteld worden daags na het verstrijken van de termijn.

Er wordt beweerd dat, moest men hem als vrije termijn beschouwen, hij een dag langer zou duren dan toegelaten is, hetgeen strijdig is met de tekst en de geest van de wet van 1885, en met de voorbeelden aangehaald in de memorie van toelichting (Cass., 15 juli 1875, *Pas.*, 1875, I, 365; Rb. Charleroi, 23 jan. 1863, *Cl. et B.*, XI, 874; Rb. Nijvel, 23 april 1873, *Pas.*, 1873, III, 225; Kh. Brussel, 13 april 1874, *Pas.*, 1874, III, 252; Kh. Brussel, 8 maart 1877, *Pas.*, 1877, III, 288). Al deze rechterlijke uitspraken dagtekenen van vóór de wet van 1885, maar er dient te worden opgemerkt, dat het tweede lid van artikel 2 van de wet van 25 augustus 1885 de trouwe weergave is van de desbetreffende bepalingen van de wet van 28 januari 1850.

Een gedeelte van de rechtspraak beschouwde hem niettemin als een vrije termijn (zie hierover: VAN ALLEYNES, *a.w.*, nr. 31, blz. 99, noot 3, met de aldaar aangehaalde rechtspraak; *Pand. B.*, Tw. *Garantie, Vente et Echange d'animaux domestiques*, nr. 168; alsook Vred. Seraing, 4 mei 1878, *Cl. et B.*, XXVIII, 566).

Die betwisting heeft veel van haar belang verloren.

Degenen die beweerden dat de termijn om de rechtsvordering in te stellen een vrije termijn is, steunden zich op de oude tekst van artikel 1033 Rv., volgens dewelke de *dies ad quem* niet in de termijn werd medegerekend.

Dit artikel 1033 werd een eerste maal gewijzigd door artikel 46 van het K.B. nr. 300 van 30 maart 1936, hetwelk als regel stelde dat de vervalddag in de termijn begrepen is, indien hij niet als vrij bestempeld wordt, qualificatie die in de wet van 1885 en het uitvoeringsbesluit niet voorkomt. Het aldus gewijzigd artikel 1033 is echter opgeheven en vervangen door artikel 53 Ger. W.

Dit laatste bepaalt, zonder enige voorwaarde of voorbehoud, dat de verval dag in de termijn begrepen is. Er dient daarenboven te worden opgemerkt dat de wet van 1885 spreekt van de termijn binnen dewelke de rechtsvordering wegens koopvernietigende gebreken moet ingesteld worden, zodat de *dies ad quem* klaarblijkend daarin begrepen is.

Wat betreft de *dies a quo* schijnt zich geen enkele moeilijkheid voor te doen, vermits ook hier de wet duidelijk zegt dat de termijn ingaat daags na de voor de levering bepaalde datum.

In Luxemburg bepaalt artikel 5 van het *Arrêt Grand-ducal* van 27 juli 1936, dat alle wettelijke termijnen vrije termijnen zijn en dat ze tot de volgende dag verlengd worden, indien de laatste dag een feestdag is. Ook in de Franse wetgeving is er uitdrukkelijk spraak van termijnen van negen, vijftien of dertig vrije dagen (*jours francs*), de datum bepaald voor de levering niet inbegrepen. Deze termijnen kunnen niet wegens de afstand verlengd worden (art. 289 en 291 *Fr. Code Rural*).

57 Mag de termijn tot de volgende dag verlengd worden, indien de laatste dag een zaterdag, een zondag of een wettelijke feestdag is?

Vroeger werd algemeen aangenomen, dat de vordering op straf van verval binnen de termijn moest ingesteld worden, en dat hij door de zon- of feestdagen niet geschorst werd (VAN ALLEYNES, *a.w.*, nr. 32; *Pand. B.*, Tw. *Vente et Echange d'animaux domestiques*, nr. 340; GALLEMAERTS en DESSART, *a.w.*, blz. 46 e.v.).

Ingevolge artikel 53 Ger. W. wordt, in dit geval, de termijn tot de onmiddellijk daarop volgende werkdag verlengd.

Het exploit van dagvaarding mag op een zondag niet betekend worden, behalve in spoedeisende gevallen en met verlof van de daartoe bevoegde rechter (art. 47 Ger. W.).

Er bestaat geen enkele reden om de tekst van artikel 53 Ger. W., die in algemene bewoordingen opgesteld is, en geen uitzonderingen voorziet, niet op de koopvernietigende vorderingen toe te passen; de koper zou overigens, indien hij de vereiste toelating om 's zondags te dagvaarden van de rechter niet kan bekomen, over een dag minder beschikken dan het aantal dagen, dat hem bij de wet toegekend wordt, hetgeen strijdig zou zijn met de wil van de wetgever, en met de tekst van het artikel, waarin duidelijk al de termijnen en al de daden van rechtspleging bedoeld worden.

Wat betreft de aanstelling van de deskundigen, zou het aan de rechter nochtans op zon- en feestdagen toegelaten zijn, het verzoekschrift van de koper bij hem aan huis en zonder bijstand van de griffier in ontvangst te nemen, en zijn beschikking op te stellen (art. 66 en 170 Ger. W.).

Het zijn alleen de betekeningen en uitvoeringen die op zaterdag, zondag of een wettelijke feestdag verboden zijn.

Er weze aan herinnerd: a) dat door de wet als feestdagen beschouwd worden, de zondagen, Kerstmis, O. H. Hemelvaart, O. L. Vr. Hemelvaart, Allerheiligen, maandag na Pasen, maandag na Pinksteren, 1 januari, 21 juli, 11 november en 1 mei;

b) dat het exploit, ondanks het verbod betekend op een wettelijke feestdag, niet nietig is (Cass., 18 maart 1878, *Par.*, 1878, I, 26), evenmin als het exploit, dat de gedaagde in een niet voor het publiek toegankelijk lokaal en buiten de wettelijke uren, zonder protest in ontvangst zou hebben genomen (Cass., 3 dec. 1903, *Par.*, 1904, I, 75).

AFDELING II

DESKUNDIG ONDERZOEK

§ 1. Voorafgaande formaliteiten

A. VERZOEK TOT AANSTELLING VAN DESKUNDIGEN

58 Binnen de onder nummers 38 en 51 aangeduide termijnen moet de koper deskundigen, gewoonlijk veeartsen, doen benoemen, om het bestaan van het koopvernietigend gebrek te doen vaststellen en daarvan proces-verbaal op te stellen. Hierover wordt beschikt door de vrederechter van de plaats, waar het dier zich bevindt, op verzoek van de koper.

Dit verzoek mag hetzij mondeling, hetzij schriftelijk, hetzij ook nog onder vorm van telegram gedaan worden. In elk geval moet het op straf van nietigheid de ziekte of het gebrek aanduiden, waardoor het dier is aangetast, of tenminste waarvan men beweert dat het aangetast is (art. 4, tweede lid, w. 25 aug. 1885).

Het is aan te raden in het verzoekschrift het koopvernietigend gebrek zeer nauwkeurig aan te duiden, en dezelfde benamingen te gebruiken als die van het koninklijk besluit, waardoor de koopvernietigende gebreken bepaald worden. Dit laatste schijnt echter niet op straffe van nietigheid vereist te zijn (*Rép. P. Dr. B., Tw. Vices rédbibitoires*, nr. 48).

Een vonnis van de rechtbank te Charleroi verklaarde een verzoekschrift nietig, waarin alleen vermeld was, dat een koe door een longziekte was aangetast (Rb. Charleroi, 3 dec. 1890, *J.T.*, 1891, 41; *Cl. et B.*, XXXIX, blz. 118).

De juiste aanduiding van het gebrek moet aan de rechter toelaten de opdracht van de deskundigen nauwkeurig te bepalen. Zij dient ook om te beletten dat de koper later een ander koopvernietigend gebrek, dat mogelijk eerst na het verstrijken van de termijn van vrijwaring ontstaat, zou inroepen, indien het bij gelegenheid van een tegen-expertise of van een tweede onderzoek, b.v. in beroep, zou vastgesteld worden (GALLEMAERTS en DESSART, *a.w.*, nr. 108; HEBRANT, *a.w.*, 116).

Indien het dier tegelijk door twee koopvernietigende gebreken is aangetast, en de koper de vordering op grond van de twee gebreken wil instellen, moet het verzoek die gebreken op straf van nietigheid vermelden, en zal de koper zich niet mogen tevreden stellen met te verklaren, dat het dier door verschillende koopvernietigende gebreken is aangetast. Duidt hij slechts één gebrek aan met de wettelijke benaming, b.v. tuberculose, er aan toevoegend dat het dier ook door andere koopvernietigende gebreken is aangetast, dan zal de rechter bij het bepalen van de opdracht van de deskundigen met deze andere gebreken geen rekening houden (GALLEMAERTS en DESSART, *a.w.*, blz. 107).

59 Het mondeling verzoek dient gericht te worden tot de vrederechter, of, indien deze belet is, naar gelang het geval tot de toegevoegde vrederechter of tot een der plaatsvervangers.

De koper zal aan de vrederechter zo volledig mogelijke inlichtingen verschaffen over de identiteit van koper en verkoper, over de datum en plaats van verkoop en levering, over de plaats waar het dier zich bevindt. Hij zal een nauwkeurige beschrijving geven van het dier (soort, ouderdom, kleur, enz.), en, zoals reeds gezegd, op straf van nietigheid de ziekte aangeven waardoor het vermoedelijk aangetast is. Ook is het aan te raden hem de prijs van het dier mede te delen en te vermelden of het dier reeds dood of nog levend is.

De aanduiding van het volledig adres van de verkoper is van het grootste belang, aangezien de rechter aan de verkoper per telegram plaats, dag en uur van het deskundig onderzoek moet kenbaar maken (art. 4, derde lid), opdat deze daarbij zou kunnen aanwezig zijn.

In de praktijk zal de koper zich ter griffie van het vredegerecht aanbieden, en de vrederechter zal de datum van het verzoek in zijn beschikking opnemen, derwijze dat later zal kunnen nagegaan worden of het verzoek binnen de gestelde termijn gedaan werd.

De koper kan ook een andere persoon gelasten om het mondeling verzoek in zijn naam in te dienen, maar dan zou deze moeten voorzien zijn van een geschreven en bijzondere volmacht, tenzij hij een advocaat met deze opdracht zou gelasten.

60 Het geschreven verzoekschrift moet dezelfde inlichtingen behelzen als diegene die vereist zijn voor het mondeling rekwest. Er bestaat geen aanleiding tot toepassing van artikelen 1026 e.v. Ger. W., daar artikel 4 van de wet van 1885, waardoor de rechtspleging tot aanwijzing van deskundigen geregeld wordt, niet uitdrukkelijk is (zie art. 2 Ger. W.).

Het verzoekschrift kan onder de volgende vorm opgesteld worden, in de veronderstelling dat de verkoop een paard als voorwerp gehad heeft:

Aan de Heer Vrederechter van het kanton

Ondergetekende, paardenkoopman, straat, te, heeft de eer U te laten weten: dat hij, op te van de heer, insgelijks paardenkoopman, verblijvend in de gemeente, gekocht heeft voor de som van frank, een merrie, kastanjebruin, effenkleurig haar, oud jaar, geleverd op te, en zich op dit oogenblik bevindende bij de ondergetekende; dat deze merrie volgens hem aangetast is door het koopvernietigende gebrek, genoemd

Om die redenen, verzoek ondergetekende eerbiedig de heer Vrederechter, een of meer deskundigen te benoemen, om het bestaan van gemeld koopvernietigend gebrek vast te stellen (hier voege men bij, indien de ziekte de dood zou kunnen veroorzaken: „en in geval van afsterven van het dier, over te gaan tot de opening van het kadaver om de oorzaak daarvan vast te stellen).

Te, op

(Handtekening)

61 Het verzoek tot benoeming van één of drie deskundigen mag ook onder vorm van telegram worden aangeboden.

Het spreekt van zelf, dat het telegram al de vereiste inlichtingen moet bevatten om de vrederechter in staat te stellen het deskundig onderzoek te laten plaats hebben.

In de Ministeriële omzendbrief van 8 september 1885 is volgend voorbeeld van telegram aangegeven:

Adres: Vrederechter te (verblijfplaats aanduiden)
 N..... (naam, voornamen, beroep en wettelijke woonplaats van de
 aanvrager, koper van een paard (ouderdom, geslacht en beschrijving van het dier)
 van een koe (id.)
 van een kudde van
 aangetast door (aanduiding van het koopverniedigend gebrek), ver-
 kocht te (plaats van de verkoop en eventueel die van de levering),
 door Z..... (naam, voornaam, beroep en adres van de verkoper).
 Vraagt benoeming van deskundige(n). Handtekening.

62 Het verzoek tot benoeming van deskundigen mag aan de vrederechter aangeboden worden zowel op zon- en feestdagen, als op gewone werkdagen.

Ingevolge artikel 66 van het Gerechtelijk Wetboek is het de vrederechter inderdaad toegelaten op alle dagen van het jaar, voor- en namiddag, zonder enig onderscheid, recht te spreken.

Aangezien anderzijds het verzoek zelfs per telegram mag gedaan worden, meent men hieruit te mogen afleiden dat de verzoeker aan geen enkel uur gebonden is. Het zou volstaan dat het verzoekschrift de vrederechter zou bereiken of ten minste in zijn wettelijke woonplaats zou afgegeven worden, vóór het verstrijken van de wettelijke termijn (GRANDJEAN, *a.w.*, nrs. 110 en 112).

Volgens VAN ALLEYNES zou het de koper zelfs toegelaten zijn te wachten tot het allerlaatste uur van de termijn, op voorwaarde dat zijn telegram aan de vrederechter vóór klokslag middernacht zou besteld worden (VAN ALLEYNES, *Belg. Jud.*, 1887, blz. 33, 519 en 625).

Het argument getrokken uit het opgeheven artikel 8 Rv., thans artikel 66 Ger. W., lijkt eerder zwak te zijn, omdat de vrederechter, hoewel het hem toegelaten is op zon- en feestdagen recht te spreken, geenszins daartoe verplicht is. Er bestaat geen enkele wettelijke bepaling, die hem zulke verplichting oplegt, en men zou bezwaarlijk van hem kunnen eisen, zich bestendig op alle mogelijke uren van de dag en zelfs van de nacht, ter beschikking te houden van degenen die hem een verzoekschrift willen aanbieden.

Het lijkt derhalve geraadzaam, in plaats van tot de laatste dag of tot het uiterste uur te wachten, het verzoek zo spoedig mogelijk aan te bieden of te verzenden en dit liefst binnen de openingsuren van de griffie.

Men verlieze trouwens niet uit het oog, dat de koper binnen de termijnen moet dagvaarden, en dat hij zulks niet kan doen vóór zes uur 's morgens en na negen uur 's avonds, noch op zaterdag, zondag of een wettelijke feestdag, behalve in spoedeisende gevallen en met verlof van de daartoe bevoegde rechter (art. 47 Ger. W.).

63 Indien de vrederechter per telefoon bereikbaar is, zou, volgens GRANDJEAN (*a.w.*, nr. 113), de aanstelling van deskundigen ook per telefoon mogen

gevraagd worden, vermits het verzoek alsdan mondeling kan gedaan worden, en vol-
doet aan de bij artikel 4, tweede lid, gestelde voorwaarde. Of dit een recht is in
hoofde van de koper, schijnt nochtans betwistbaar, vermits de vrederechter niet eens
in staat zou zijn zich van de identiteit van de verzoeker te vergewissen, of na te gaan
of de aldus gedane aanvraag wel ernstig is.

64 Wordt de aanstelling gevraagd hetzij per telegram, hetzij per brief of anders
dan zal het verzoek de vrederechter moeten bereiken vóór het ver-
strijken van de termijn. Het volstaat dus niet, de brief of het telegram
te verzenden vooraleer de termijn verstreken is.

Ook is het aan te raden de brief, waarin om de aanstelling verzocht wordt, ter post
te laten aantekenen of hem per spoedbestelling te verzenden (GRANDJEAN, *a.w.*,
nr. 113).

B. TAAK VAN DE VREDERECHTER

65 De vrederechter zal in zijn beschikking de datum van het mondeling of
schriftelijk verzoek vermelden alsmede het gebrek waarop de eis gesteund is. Hij zal
eveneens naargelang van de omstandigheden één of drie deskundigen benoemen, en
de verkoper per telegram op de hoogte brengen van plaats, datum en uur van het
deskundig onderzoek (art. 4, derde lid).

Hij zal tenslotte ook de koper hiervan ver w i t t i g e n , hetzij mondeling, hetzij
per brief, indien deze het hem schriftelijk gevraagd heeft, opdat hij bij de expertise
zou kunnen aanwezig zijn, en desgevallend de deskundigen zou kunnen wraken
(GRANDJEAN, *a.w.*, nrs. 116 en 122).

De ministeriële omzendbrief van 8 september 1885 schrijft voor dat de vrederechter
zijn beschikking onder op het telegram zal verlenen; wordt hem een verzoekschrift
aangeboden, dan zal hij zijn beschikking onder op het verzoekschrift schrijven.

66 Ingevolge artikel 4, derde lid, zou de vrederechter aanstonds moeten over-
gaan tot de benoeming van de deskundigen, die binnen de kortst mogelijke tijd, doch
zonder enig andere vorm van rechtspleging, hun opdracht moeten beginnen.

Hoewel de wet zegt dat de benoeming o n m i d d e l l i j k moet geschieden, bete-
kent dit niet dat de rechter daartoe op staande voet moet overgaan. Het is klaar dat
hij de tijd moet hebben om één of meer geschikte deskundigen te zoeken (GRAND-
JEAN, *a.w.*, nr. 117).

Artikel 4, derde lid, schrijft eveneens voor dat de deskundige zijn opdracht moet
beginnen na v o o r a f g a a n d e l i j k voor de vrederechter de eed te hebben afge-
legd.

Sedert de wijziging van artikel 43 *bis* Rv. door het K.B. nr. 300 van 30 maart 1936
wordt meestal aangenomen, dat artikel 4, derde lid, stilzwijgend opgeheven is, het-
geen voor gevolg heeft dat de voorafgaande eedaflegging niet meer verplicht is en
dat het de deskundige toegelaten is de voorgeschreven eedformule onderaan zijn ver-
slag te schrijven en ze te ondertekenen (FRÉDÉRICQ, L., *Traité de Droit Commercial*
Belge, III, nr. 109; LURQUIN, P., *Précis de l'expertise du Code judiciaire*, nr. 149,

blz. 164; MONS DELLE ROCHE, A., *L'Expertise judiciaire, Formalités et procédure*, nr. 64; *Rép. P. Dr. B.*, V, *Expert-Expertise*, nr. 146; *anders*, doch zonder motive-ring: A.P.R., Tw. *Deskundig onderzoek*, nr. 886).

Het bovengenoemd artikel 43 *bis* Rv. is op zijn beurt niet stilzwijgend doch uitdrukkelijk opgeheven geworden door artikel 2 van de wet van 10 oktober 1967 en vervangen door artikel 979, derde lid, Ger. W. Dit laatste bepaalt dat de onder-tekening van het verslag door de deskundigen wordt voorafgegaan door hun in de voorgeschreven bewoordingen gestelde eed.

Indien men aanneemt dat artikel 4, derde lid, van de wet van 1885 stilzwijgend is opgeheven, dan zal de deskundige overeenkomstig artikel 979 Ger. W. zijn eed onder het verslag mogen schrijven, want die eertijds opgeheven bepaling wordt niet opnieuw van kracht door de opheffing van de beschikking die ze heeft te niet gedaan (zie rechtspraak en rechtsleer, verder, nr. 85).

Niettemin hebben sommige auteurs doen opmerken, dat volgens het verslag aan de koning, dat het K.B. van 1936 voorafgaat, de eedaflegging verplichtend blijft indien zij door een bijzondere wet vereist is en dat daarom b.v. het Hof van Cassatie bij arrest van 12 november 1954 (*Pas.*, 1955, I, 225) geoordeeld heeft dat inzake „kleine nalatenschappen” de voorafgaande eedaflegging nog steeds verplichtend is (*Rép. P. Dr. B.*, XVI, Tw. *Vente*, nr. 914; *ibid.*, Tw. *Vices rédhitoires*, nr. 57).

Derhalve zou de vraag kunnen gesteld worden of artikel 4, derde lid, wel degelijk stilzwijgend is opgeheven en wanneer. In dit verband dient er vooreerst op gewezen te worden dat de rechtspleging voorzien door de wet op de „kleine nalatenschappen” niet kan vergeleken worden met deze van de wet van 1885, vermits inzake „kleine nalatenschappen” de deskundige dadelijk na de eedaflegging en in aanwezigheid van de vrederechter aan de verschijnende partijen datum en uur moet kenbaar maken van zijn verrichtingen en vermits de partijen, indien ze de deskundigen willen wraken, dit moeten doen ten laatste op de voor de eedaflegging bepaalde datum. Uit het cassatiearrest blijkt duidelijk dat dit de voornaamste reden is waarom het hof van mening is geweest dat de voorafgaande eedaflegging noodzakelijk blijft. Hetzelfde kan niet gezegd worden van het deskundig onderzoek inzake koopvernietigende gebreken, daar luidens artikel 4 de deskundige zonder enige vorm van rechtspleging zijn opdracht moet beginnen.

Toen de wet van 1885 van kracht werd kon de formaliteit van de voorafgaande eedaflegging niet als een bijzondere rechtspleging beschouwd worden. De voorafgaande eedaflegging was de algemene regel totdat in het jaar 1932 bij artikel 14 van de wet van 15 maart 1932 een artikel 43 *bis* in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering werd ingelast en voor al de vrederegerechtszaken zonder onderscheid bepaald werd, dat de deskundigen hun eed mochten afleggen ofwel vóór het vervullen van hun opdracht, ofwel op het ogenblik van de neerlegging van hun verslag. Nergens is er in de wet van 1932 gezegd geworden dat de nieuwe regeling niet van toepassing zou zijn op de rechtsplegingen, die door bijzondere wetten waren voorgeschreven.

Bijgevolg is de bepaling van artikel 4, derde lid, betreffende voorafgaande mondelinge eedaflegging in feite reeds sedert 1932 stilzwijgend opgeheven en vervangen geworden door het oude artikel 43 *bis* Rv. En zoals boven reeds werd aangetoond kon ze niet opnieuw tot leven komen, toen dit oude artikel 43 *bis* uitdrukkelijk werd opgeheven bij artikel 1 van het K.B. nr. 300 van 30 maart 1936. De tekst van het oude artikel werd alsdan vervangen door het nieuwe artikel 43 *bis*, behelzende dat de deskundige zijn handtekening zal doen voorafgaan door de geschreven eedformule, hetgeen overeenstemt met de thans van kracht zijnde bepaling van artikel 979 Ger. W.

Het valt dus ten zeerste te betwijfelen of de wetgever in 1936, toen de mondelinge eedaflegging werd afgeschaft, een uitzondering heeft kunnen maken voor de eed inzake koopvernietigende gebreken, vermits de bepaling van artikel 4, derde lid, reeds sedert 1932 stilzwijgend door het eerste artikel 43 *bis* Rv. vervangen was.

Als bijkomende argumenten dienen vermeld te worden: 1. dat een mondelinge en voorafgaande eedaflegging tijdrovend en louter formalistisch is, alsook dat zij voor de partijen, koper en verkoper, niet het minste belang heeft; 2. dat er geen enkele reden is om inzake koopvernietigende gebreken voor de eed van de deskundigen een van het gemeenrecht afwijkende regel te behouden, te meer daar in het verleden op dit punt steeds het alsdan geldend gemeenrecht is gevolgd geworden.

Voor degenen, die ondanks de voorafgaande beweegredenen van mening zouden zijn dat artikel 4, derde lid, van de wet van 1885 nooit stilzwijgend opgeheven is, zou de mondelinge voorafgaande eedaflegging van kracht blijven. Zij zouden in dit geval artikel 979 Ger. W. niet kunnen invoeren, vermits artikel 2 Ger. W. voorziet dat de in het wetboek gestelde regels slechts van toepassing zijn, wanneer de rechtspleging geregeld wordt door niet uitdrukkelijk opgeheven wetsbepalingen, en vermits artikel 4 niet uitdrukkelijk opgeheven is.

67 De vrederechter is verplicht één of drie deskundigen aan te stellen. De expertise zou nietig zijn, indien hij in strijd met het uitdrukkelijk voorschrift van artikel 4, derde lid, slechts twee deskundigen zou aanduiden (Rb. Brugge, 17 jan. 1879, *Pas.*, 1879, III, 237; Rb. Antwerpen, 26 dec. 1901, *Pas.*, 1902, III, 319; GARSONNET en CÉSAR-BRU, *Traité de Procédure civile et commerciale*, II, nr. 350, noot 12, blz. 507).

In verband met de aanstelling van twee deskundigen kan hier terloops gewezen worden op het arrest van het Hof van Cassatie van 4 juli 1840 (*Pas.*, 1840, I, 432). Nochtans schijnt de rechtspraak, ingevolge dewelke de partijen het recht zouden hebben toe te stemmen in de aanstelling van twee deskundigen in plaats van drie, hier niet van toepassing, omdat de wet uitdrukkelijk is, en ook omdat de verkoper gewoonlijk niet zal aanwezig zijn op het ogenblik dat de vrederechter de deskundigen aanstelt.

Indien de partijen achteraf de nietigheid, voortspruitend uit de omstandigheid dat slechts twee deskundigen werden aangeduid of dat slechts twee van de drie bij het deskundig onderzoek aanwezig waren, niet invoeren, zou de rechter toch de nietigheid moeten uitspreken, zodra een van de betrokken partijen de uitslag van het onderzoek betwist. Alleen dan zou de rechter de besluiten van het verslag mogen bijtreden, indien de verkoper het bestaan van het koopvernietigend gebrek niet meer betwist.

Er werd gevonnist, dat de aanstelling van één deskundige door de vrederechter, wanneer hem gevraagd werd er drie te benoemen, geen aanleiding kan zijn tot nietigheid van het deskundig onderzoek (Rb. Verviers, 2 jan. 1893, *Pand. Pér.*, 1901, 1395; *T. Vred.*, 1905, 107).

(Wat betreft de nietigheid voortspruitend uit een verzuim of een nalatigheid omtrent de eed van de deskundige(n), zie verder, nr. 80).

68 Hoewel de wet uitdrukkelijk het verzenden van het telegram door de vrederechter voorschrijft, en deze formaliteit bijgevolg dient vervuld te worden, ook indien de verkoper in dezelfde gemeente als de rechter woont, heeft ze nochtans geen enkele sanctie voorzien voor het geval dat de vrederechter dit voorschrift niet naleeft, of dat het telegram niet of niet tijdig aan de verkoper besteld wordt (Rb. Brussel, 8 sept. 1871, *Belg. Jud.*, 1872, 1469;

zie ook: VAN ALLEYNES, *Vices Rédhibitoires*, J. Comm. Fl., 1886; *Pand. B.*, Tw. *Garantie, Vente et Echange d'animaux domestiques*, nr. 278).

Ingeval de vrederechter de verkoper niet per telegram doch op een andere manier verwittigd heeft, en desbetreffend van hem een geschreven verklaring heeft ontvangen, dan zal deze onregelmatigheid in de rechtspleging geen gevolg hebben, vermits ze niemand nadeel zou kunnen berokkenen (GALLEMAERTS en DESSART, *a.w.*, blz. 120; HEBRANT, *a.w.*, 114).

De vrederechter zal de kosten van het telegram voorschieten. Ze zullen volgens de gebruikelijke voorschriften van het gemeen recht van de in het ongelijk gestelde partij teruggevorderd worden.

Wordt de vordering zonder gevolg gelaten, dan blijven de kosten ten laste van de koper, behoudens desgevallend het verhaal van deze laatste tegen de verkoper. Het voorschieten van de kosten zou in geen geval ten voordele van de vrederechter een recht ten laste van de Schatkist doen ontstaan (omzendbrief van de minister van Landbouw, van 2 april 1886).

69 De boven reeds aangehaalde ministeriële omzendbrief van 8 september 1885 geeft het volgende formulier, dat door de vrederechter kan gebruikt worden om de verkoper te verwittigen:

Adres: Z..... (naam, voornaam en woonplaats van de verkoper),

paard	}	gekocht door N..... (naam, voornaam en woonplaats van de koper),
koe		
kudde		

aangetast verklaard door (aanduiding van het koopverniedigend gebrek), zal onderzocht worden op (dag, uur en plaats van het onderzoek aanduiden),

(Handtekening).

Vrederechter te (aanduiding van zetel en kanton).

70 In de tekst van artikel 4, derde lid, *in fine*, is er spraak van een verzekerd telegram (*télégramme assuré*), te zenden door de vrederechter aan de verkoper, en in de ministeriële omzendbrief van 8 september 1885, treft men een formulier aan van verzekerd diensttelegram, waardoor de koper aan de vrederechter de aanstelling van deskundigen kan vragen.

Volgens genoemde ministeriële omzendbrief moet het telegram, waarbij de koper de aanstelling van deskundigen vraagt, in het bureel van verzending overhandigd en ingeschreven worden, met aflevering van ontvangstbewijs, en moet het ook ten burele van ontvangst worden ingeschreven met aanduiding van het uur van aankomst.

De wet van 1885 zelf gebruikt de benaming *verzekerd telegram* alleen voor het telegram dat door de vrederechter aan de verkoper moet gezonden worden. In feite werd deze benaming door de telegraafdienst nooit gebruikt, doch ingevolge een dienstorder van directeur-generaal Vinckens van 23 november 1885 (zie *Pand. B.*, Tw. *Vente et Echange d'animaux domestiques*, nr. 393) moesten de telegrammen van de vrederechter en van de koper geregistreerd worden mits betaling van dezelfde taxe als die verschuldigd voor andere geregistreeerde verzendingen.

Om te voldoen aan de bepalingen van de wet werd dus een geregistreerd telegram (*télégramme enregistré*) gebezigd, maar dit werd vanaf 1906 afge-

schaft. Sedertdien wordt door het beheer van telegraaf en telefoon de volgende procedure gevolgd:

Voor de telegrammen te verzenden door de koper en de vrederechter is de aflevering van een ontvangstbewijs verplicht. Bij het aannemen van dergelijke telegrammen wordt, teneinde een spoedige keuring te bekomen, het gebruik van dringend telegram aanbevolen.

De ontvangstbewijzen worden uit een bijzonder boek genomen; deel R ervan wordt op de minuut van het telegram in het vak *Dienstaanwijzingen* geplakt, een ander deel, waarop de datumstempel, de kosten, het nummer, het uur van afgifte, de bestemming en, als het een fonotelegram betreft, ook het woord *getelefoneerd* worden aangebracht, wordt aan de afzender uitgereikt.

De telegrammen worden tegen aftekening afgeleverd aan de geadresseerde, die ter ontlasting een ontvangstbewijs tekent.

Moet een dergelijk dringend telegram op een zon- of feestdag verzonden worden, dan kan de vrederechter dit afgeven aan het loket van een op zon- en feestdagen geopend telegraafkantoor of commercieel agentschap. Bovendien is het mogelijk een dergelijk telegram per telefoon aan te bieden. In dit geval moet de afzender om een ontvangstbewijs verzoeken, dat hem op zijn kosten per post zal worden toegestuurd.

(Uit inlichtingen verstrekt door de R.T.T. blijkt verder dat, indien de vrederechter verlangt dat het telegram tijdens de sluitingsuren van het uitreikingskantoor zou besteld worden, het noodzakelijk is bovenaan het adres de dienstaanduiding „TF” te vermelden, gevolgd van het telefoonnummer van de geadresseerde of eventueel van zijn geboorteplaats.)

Is het telegram gericht aan de vrederechter, dan dient datum en uur van aflevering op het ontvangstbewijs aangeduid te worden. Het bewijs wordt door de vrederechter afgetekend of bij zijn ontstentenis door ieder ander persoon daartoe schriftelijk aangesteld of gemachtigd.

Is het ambt onbezet, dan wordt het telegram aan het huis van de plaatsvervanger bezorgd, indien deze in de hoofdplaats van het kanton woont, zoniet, aan het huis van de griffier van het vredegerecht, tegen ontvangstbewijs, waarop dezelfde aanwijzingen moeten voorkomen, en dat de griffier of een ander daartoe schriftelijk gemachtigd persoon dient af te tekenen.

Bij aflevering aan een derde persoon geeft deze ontlasting door zijn voluit geschreven handtekening, voorafgegaan door de vermelding *Voor X* (naam van de geadresseerde) te plaatsen op het ontvangstbewijs. Volgens de onderrichtingen van de regie van telegraaf en telefoon, mag een droge of natte stempel als handtekening aangenomen worden, indien de naam van de geadresseerde er in voorkomt.

De thans gevolgde procedure komt ongeveer overeen met hetgeen betreffende het verzekerd telegram in de ministeriële omzendbrief van 8 september 1885 bepaald is.

71 In verband met de voorafgaande formaliteiten, dient ook gewezen te worden op de voorlopige maatregelen die, met het oog op de bewaring en het identificeren van het dier, in de loop van het geding kunnen genomen of bevolen worden.

Soms kan de rechter, hetzij op aanvraag van één of van beide partijen, hetzij ambtshalve, de opsluiting of afzondering van het dier in een schutthok bevelen (VAN ALLEYNES, *a.w.*, nr. 80). Daardoor verstaat men de plaatsing van het dier op kosten van ongelijk bij derden tijdens de duur van het rechtsgeding.

In feite gaat het hier om een bewaargeving, waardoor het dier aan de bewaking en de verzorging van een derde wordt toevertrouwd. Deze derde kan zijn een veearts, een veekoopman, een logementhouder of ieder ander persoon, die daartoe wordt aangesteld.

Volgens GALLEMAERTS en DESSART mag de bewaargeving in handen van derden ook bevolen worden op verzoek van de deskundige, indien deze vermoedt dat het dier het voorwerp kan zijn van bedrieglijke handelingen of misbruiken (*a.w.*, blz. 311 e.v.).

De plaatsing bij derden hoeft niet noodzakelijk op bevel van de rechter te geschieden. Zij kan het gevolg zijn van een overeenkomst tussen koper en verkoper, en kan ook op eigen initiatief door de koper alleen, die niet voor de goede bewaring van het dier verantwoordelijk wenst te blijven, gedaan worden. Men spreekt in dit verband van bedongen sequester in tegenstelling met het gerechtelijk sequester, dat de aanstelling veronderstelt van een gerechtelijke bewaarder bij bevel van de daartoe bevoegde rechter (art. 1961 B.W.).

72 Hoewel de wet van 15 augustus 1885 nergens de plaatsing op kosten van ongelijk uitdrukkelijk voorziet, werd de regelmatigheid van deze maatregel herhaaldelijk door de rechtspraak erkend.

Aldus werd gevonnist: — dat de rechter, ten einde het deskundig onderzoek te vergemakkelijken en kosten te besparen, de plaatsing van het dier op kosten van ongelijk mag bevelen op een plaats binnen zijn rechtsgebied, waar men het dier kan bezoeken om zijn identiteit vast te stellen (Rb. Turnhout, 5 april 1854, *Cl. et B.*, III, blz. 542);

— dat de plaatsing van het dier bij een derde van nut is, indien de deskundigen verklaren, dat de vastgestelde symptomen nog geen voldoende aanwijzingen verschaffen om een gegrond advies uit te brengen (Rb. Charleroi, 7 maart 1857, *Cl. et B.*, VI, blz. 197);

— dat het stilzwijgen van de verkoper, nadat hij door de koper verwittigd was dat de gekochte paarden bij een derde zouden geplaatst worden, een instemming met deze maatregelen en met al de daaraan verbonden gevolgen uitmaakt, en dat bij de schatting van de aan de koper verschuldigde schadeloosstelling dient rekening gehouden te worden met de kosten, die deze zich heeft moeten getroosten om zijn rechten te doen gelden (Gent, 4 juli 1900, *J. Comm. Fl.*, 1900, 317; *Pand. Pér.*, 1900, nr. 282);

— dat, indien de verkoper weigert een op proef verkochte melkkoe, die de koper hem na enige tijd heeft doen terugbrengen, terug in ontvangst te nemen, de opsluiting van deze koe, welke loslopend werd aangetroffen, op kosten en risico van de verkoper, die er steeds eigenaar van gebleven is, gedaan werd (Rb. Brussel, 11 febr. 1891, *Pand. Pér.*, 1891, nr. 582);

— dat de plaatsing, die niet in rechte bevolen werd, alsook de daardoor veroorzaakte kosten ten opzichte van de tegenpartij als een *res inter alios acta* moeten beschouwd worden (Kh. Oostende, 10 maart 1892, *Jur. Ostende*, 1892, blz. 36).

Er dient opgemerkt te worden, dat de kosten van de opsluiting of plaatsing bij derden over 't algemeen nochtans ten laste zijn van degene, die het proces verliest.

Het schijnt derhalve aan te raden, slechts met de grootste omzichtigheid tot deze maatregel zijn toevlucht te nemen. In de meeste gevallen zal hij voor geen der partijen voordelig zijn, omdat goede verzorging en verpleging dikwijls achterwege blijven en de kosten steeds hoog zullen oplopen. Moest de verkoper overigens onvermogen zijn, dan zou tenslotte de koper op wiens verzoek de plaatsing bij derden gedaan werd, voor de betaling van deze kosten moeten instaan (zie ook: GALLEMAERTS en DESSART, *a.w.*, blz. 313 en 314).

C. WRAKING VAN DE DESKUNDIGEN

73 De wet van 1885 behelst geen enkele bepaling betreffende de wraking van deskundigen.

Het spreekt van zelf dat desondanks de koper zowel als de verkoper het recht hebben om in bepaalde gevallen de aangestelde deskundige(n) te wraken.

Voor de inwerkingtreding van het Gerechtelijk Wetboek waren de redenen tot wraking aangeduid in de artikelen 310 en 283 Rv. Er werd zelfs aanvaard dat buiten de aldaar opgesomde gevallen, evenals voor getuigen, de wraking mogelijk was tegen personen, wier getuigenis als verdacht voorkwam.

Artikel 966 Ger. W. voorziet thans alleen dat de deskundigen kunnen gewraakt worden om dezelfde redenen als de rechters. Ingevolge artikel 828 Ger. W., waar over de wraking van rechters gehandeld wordt, kan o.m. gewraakt worden, de deskundige, die getuigschriften gegeven heeft over met het geding in betrekking staande feiten. Ook zou een dierenarts op grond van het 4de of 10de lid kunnen gewraakt worden, indien hij van een van de partijen schuldenaar of schuldeiser is of in geval hij, sedert de aanvang van het geding, door een partij op haar kosten ontvangen is of geschenken van haar heeft aangenomen.

74 Onder het stelsel van de artikelen 283 en 310 Rv. werden nietig verklaard: — het deskundig onderzoek gedaan door een veearts, die tevoren in opdracht van de koper het dier onderzocht en daarover zijn advies gegeven had (Vred. Diest, 18 april 1865, *Cl. et B.*, XIV, 256);

— het deskundig onderzoek gedaan door drie dierenartsen, waarvan een zich gelast had met de bewaking en het onderhoud van een paard, dat vermoedelijk door een koopverniëtigend gebrek was aangetast en dat in zijn stal in een schuthok opgesloten was (Rb. Oudenaarde, 17 juli 1874, *Pas.*, 1874, III, 259);

— het deskundig onderzoek gedaan door iemand, wiens onpartijdigheid in het gedrang was gekomen wegens het afleveren van getuigschriften en zijn optreden als zaakvoerder in naam van de koper (Rb. Luik, 8 aug. 1874, *Cl. et B.*, XXV, 553);

— het deskundig onderzoek gedaan door iemand, die als gemachtigde van een der partijen het verzoekschrift tot benoeming van deskundigen aangeboden en ondertekend had (Rb. Aarlen, 13 aug. 1873, *Cl. et B.*, XXIII, 897).

75 Daarentegen zou volgens zekere rechtspraak niet mogen gewraakt worden: een doctor in de veeartsenijkunde die het verzoekschrift strekkend tot de aan-

stelling van deskundigen zou opgesteld en aangeboden hebben, zonder daarin te bevestigen dat het dier door een koopvernietigend gebrek aangetast is (Rb. Charleroi, 30 mei 1882, *Pas.*, 1882, III, 344).

Evenmin zou mogen gewraakt worden de rijksveearts, die in de uitoefening van zijn ambt een verklaring heeft afgeleverd, vaststellend om welke reden een dier werd afgemaakt (Rb. Hasselt, 10 juli 1872, *Pas.*, 1872, 250; *Belg. Jud.*, 1873, kol. 670).

76 In geval de redenen tot wraking door de vrederechter aanvaard worden, of indien de deskundige de opdracht niet kan uitvoeren, zal de vrederechter onmiddellijk zonder enige andere vorm van rechtspleging een nieuwe beschikking uitvaardigen en één of drie andere deskundigen aanduiden.

De wet van 1885 voorziet in dit verband geen bijzondere pleegvormen. Het zal derhalve volstaan de redenen, die men inroept, aan de rechter uiteen te zetten en deze zal, indien hij ze gegrond acht, tot een nieuwe aanstelling overgaan (*vgl. GRANDJEAN, a.w.*, nr. 125).

Deze wijze van handelen strookt het best met de door de wetgever gewilde snelle en eenvoudige rechtspleging. Het zou strijdig zijn met het doel van de wet van 1885 in geval van wraking de tijdrovende voorschriften van het Gerechtelijk Wetboek te volgen.

Overigens werd de bepaling van artikel 7, inhoudend dat de koopvernietigende vorderingen als dringende zaken dienen behandeld te worden, niet opgeheven.

Daarenboven zou de deskundige, die luidens artikel 4, derde lid, zijn opdracht binnen de kortst mogelijke tijd moet vervullen, het moeilijk hebben om met zekerheid het bestaan van de ziekte binnen de vrijwaringstermijn vast te stellen, indien hij ten gevolge van het vervullen van de pleegvormen, waarvan sprake in de artikelen 970 en 971 Ger. W., zijn verrichtingen slechts met enkele dagen of weken vertraging kon aanvangen.

§ 2. Opdracht van de deskundigen

A. ALGEMENE VOORSCHRIFTEN

77 De wet van 25 augustus 1885 bepaalt uitdrukkelijk dat de deskundige zijn opdracht zal vervullen zonder tot het naleven van enige vorm van rechtspleging te zijn gehouden.

Hierdoor dient niet verstaan te worden, dat de deskundige met het oog op de vaststelling van sommige gebreken niet tot het naleven van zekere regelen gehouden is. Men zal verder zien, dat zulks b.v. wel het geval is voor zijn vakkundig optreden. Hij is echter niet verplicht de partijen vooraf te verwittigen of te wachten op de aanwezigheid van de door de vrederechter verwittigde verkoper.

Hier zijn de beschikkingen van het Gerechtelijk Wetboek betreffende het deskundig onderzoek niet van toepassing, doch wel deze van de artikelen 4, 7 en 9 van de

wet van 1885, die niet uitdrukkelijk opgeheven werden en dus nog steeds van kracht zijn (zie art. 2 Ger. W.).

Moest men overigens de deskundigen verplichten de partijen en de rechter per brief kennis te geven van de plaats en het tijdstip, waarop zij hun werkzaamheden beginnen, er zou vóór het onderzoek van het dier al te veel tijd verloren gaan.

78 Werden drie deskundigen aangeduid, dan dienen zij samen het deskundig onderzoek te verrichten. De expertise zou nietig zijn, indien slechts één of twee deskundigen, bij afwezigheid van de derde, de opdracht zouden uitvoeren (Rb. Brugge, 17 jan. 1879, *Pas.*, 1879, III, 237).

Bij verschil van mening zouden ze de verschillende meningen moeten aangeven, zonder echter de naam van de deskundige, die het gevoelen van de meerderheid niet deelde, bekend te maken (art. 318 Rv. opgeheven en vervangen door art. 980 Ger. W.).

79 Er bestaat geen wettelijke verplichting het deskundig onderzoek aan te vangen of te voltooien binnen de gestelde termijnen.

Artikel 4, vijfde lid, van de wet van 1885 schrijft slechts voor: 1. dat de deskundigen binnen de kortst mogelijke tijd moeten handelen; 2. dat, indien het onderzoek niet binnen de wettelijke termijnen begonnen of voltooid is, zij dienen te bepalen of het vastgesteld gebrek reeds gedurende die termijnen bestond.

Het is echter klaar dat de deskundigen in elk geval hun verrichtingen zohaast mogelijk moeten aanvangen en beëindigen.

80 Het deskundig verslag moet met redenen omkleed zijn. De eedformule, gevolgd door de handtekening(en), dient onder het verslag geschreven te worden (zie boven, nr. 66).

De minuut ervan wordt niet ter griffie neergelegd, doch wel overhandigd aan de partij, die de aanstelling van de deskundigen gevraagd heeft (art. 4, vierde lid). Deze zal, ingeval van betwisting, het stuk als bewijs bij de behandeling der zaak voor de rechter kunnen voorbrengen of neerleggen. De tegenpartij heeft derhalve recht op mededeling van het verslag.

Vóór de inwerkingtreding van het Gerechtelijk Wetboek was volgens de heersende mening het verzuim van de eedaflegging slechts een reden van nietigheid, wanneer de partijen niet uitdrukkelijk of stilzwijgend verzaakt hadden aan hun recht om de nietigheid in te roepen. Hun aanwezigheid bij de verrichtingen van een deskundige, die de eed niet had afgelegd, werd zelfs als een stilzwijgende verzaking beschouwd (CLOCQUET, A., *A.P.R.*, *Deskundig Onderzoek*, nrs. 889 en 1096; *Rép. P. Dr. B.*, *Tw. Expert-Expertise*, nr. 107; *ibid.*, *Tw. Vices Rédbibitoires*, nr. 58).

Ingevolge artikel 862 Ger. W. wordt, in geval van verzuim of nalatigheid betreffende de eed opgelegd aan deskundigen, de nietigheid ambtshalve door de rechter uitgesproken. Zij kan slechts door een vonnis of arrest gedekt worden, zoals bepaald in artikel 866.

Hier schijnt, in tegenstelling met de stof geregeld door de niet opgeheven artikelen

4, 7 en 9 van de wet van 1885, het Gerechdelijk Wetboek wel van toepassing te zijn, omdat de wet van 1885 omtrent die kwestie geen enkele bijzonderheid verstrekt. Er is hier geen sprake van een rechtspleging, die geregeld is door niet uitdrukkelijk opgeheven bepalingen, vermits de wet van 1885 alleen voorschrijft, dat de deskundige zijn eed moet afleggen en geen formaliteit in acht moet nemen, doch voor het overige nagenoeg niets regelt.

81 De deskundige heeft als opdracht, met behulp van al de te zijner beschikking staande middelen, na te gaan of het verkochte dier door het aangeduide koopvernietigend gebrek is aangetast, en of dit gebrek reeds bestond gedurende de door de wet bepaalde termijnen. De deskundige mag alles in het werk stellen om vaststelling te doen of inlichtingen te bekomen; hij zou dus de partijen mogen horen of zelfs inlichtingen bij andere personen inwinnen, hoewel bij dit alles omzichtigheid geboden is.

Het zou hem nochtans niet toegelaten zijn, evenmin als aan andere deskundigen, getuigen te onderhoren; daar hij gekozen wordt om zijn vakkundige en wetenschappelijke kennis zal hij persoonlijk moeten vaststellen of de symptomen van de aangeklaagde ziekte aanwezig zijn.

Hij zal in het verslag niet alleen het vastgesteld gebrek vermelden, doch ook de redenen, waarop hij zich steunt, alsmede de vaststellingen of gegevens waaruit hij het bestaan van het gebrek afleidt, opdat de rechter zou kunnen nagaan of zijn besluit gerechtvaardigd is (Brussel, 25 febr. 1857, *Belg. Jud.*, 1857, nr. 903; *Cl. et B.*, VI, nr. 1083).

In het deskundig verslag, dat het voornaamste stuk van de rechtspleging is, moeten zowel de rechter als de partijen de elementen betreffende de ziekte of het gebrek kunnen vinden, waarop de deskundige zich gesteund heeft.

Het moet derhalve de beschrijving bevatten van de door hem vastgestelde kenmerken der koopvernietigende ziekte, de ontleding van de symptomen, de storingen en letsels door hem waargenomen, de opsomming van al de door hem verrichte handelingen, welke gediend hebben om de aard ervan te bepalen (*VAN ALLEYNES, a.w.*, nr. 63).

Anderzijds zou men niet mogen eisen, dat het verslag over wetenschappelijke bijzonderheden zou uitweiden (*Parl. Hand.*, Kamer, 1849-50, blz. 58).

Ingeval van tuberculose echter, heeft hij zekere bijzondere voorschriften in acht te nemen en moet hij eventueel vermelden welke proef door hem gedaan werd om de ziekte vast te stellen (zie verder, nrs. 83 e.v., en 113).

Van zeer groot belang schijnt ook de volledige en nauwkeurige beschrijving van het dier of van het kadaver, ingeval van sterfte, ten einde later betwistingen omtrent de identiteit van het dier te vermijden.

82 Is het dier gestorven, dan zal de deskundige toch tot de autopsie overgaan en de oorzaak van de dood bepalen. Meer bepaaldelijk zal hij nagaan of de dood te wijten is aan het ingeroepen koopvernietigend gebrek, of aan een andere oorzaak, b.v. een fout van de koper (*VAN ALLEYNES, a.w.*, nr. 63).

B. GEVALLEN VAN TUBERCULOSE

83 Ingeval het verkochte dier, behorend tot het runderras, vermoed wordt aangetast te zijn door tuberculose, is de deskundige gehouden na te gaan of er gewisse symptomen van de ziekte aanwezig zijn, ofwel zekere bij koninklijk besluit bepaalde proeven uit te voeren, ten einde het bestaan van dit koopvernietigend gebrek wettelijk vast te stellen (*vgl.* verder, nr. 114).

Worden geacht door tuberculose te zijn aangetast, luidens artikel 2 van het koninklijk besluit van 31 mei 1951, de runderen die de gewisse symptomen van die ziekte vertonen, en die welke op de oogtuberculinatie (ophthalmotuberculinatie) of op de intradermo-tuberculinatie een positieve reactie hebben.

Het K.B. zegt niet wat door de woorden „gewisse symptomen van de ziekte” dient verstaan te worden. Een omschrijving van het begrip „clinische tuberculose” komt wel voor in het K.B. van 20 juni 1955 betreffende het afmaken op bevel van door die ziekte aangetaste runderen (zie verder, nr. 326 *ter*).

Alleen de door het Ministerie van Landbouw geleverde tuberculine mag voor de proeven gebruikt worden.

84 De reactie op tuberculine wordt positief geacht:

1. Wanneer bij de ophthalmoreactie het dier een conjunctivitis vertoont met een dikke, ondoorschijnende, witte of geelachtige afscheiding.

De controle moet geschieden tussen het twaalfde en het acht en veertigste uur na het indruppelen.

2. Wanneer na intradermo-tuberculinatie zich op de plaats van de inspuiting een blijvend oedeemachtig gezwel vertoont, dat gewoonlijk bij drukking gevoelig is.

De controle moet na ongeveer twee en zeventig uur geschieden (art. 3, K.B. 31 mei 1951).

85 Hebben de runderen, op de oogtuberculinatie of op de intradermotuberculinatie een positieve reactie, dan bestaat er een wettelijk vermoeden, dat ze door tuberculose zijn aangetast, tenminste voor zover het gaat om de toepassing van de wetgeving op de koopvernietigende gebreken.

Een positieve reactie op één van beide proeven volstaat dus.

86 Er dient te worden opgemerkt dat het koninklijk besluit van 9 juli 1927, betreffende de koopvernietiging wegens rundertuberculose (gewijzigd door K.B. 1 april 1936) alsmede het ministerieel besluit van 2 augustus 1927, inhoudende bepaling van de kenmerkende tekens der reacties op tuberculine (gewijzigd door M.B. 2 april 1936), uitdrukkelijk werden opgeheven (art. 5, K.B. 31 mei 1951).

Voor het toepassen van de tuberculine-proef is voortaan de intradermotuberculinatie samen met de oogtuberculinatie niet meer vereist. De deskundige heeft dus de keuze tussen de oogtuberculinatie en de intradermo-tuberculinatie.

Ook werd in de thans in voege zijnde wetgeving niet behouden de mogelijkheid, die indertijd aan de koper en aan de verkoper geboden werd, om voorafgaandelijk aan

ieder rechtsgeding op het verkochte dier tot de tuberculine-proef te doen overgaan. Deze proef was overigens van weinig nut, vermits het K.B. van 1 april 1936 bepaalde:

1. dat de koper niet ervan ontslagen was de voorgeschreven pleegvormen met het oog op een gebeurlijk rechtsgeding na te leven;
2. dat de tussenkomst van de verkoper, die tot een controletuberculinatie mocht doen overgaan, de gang van het rechtsgeding niet mocht schaden.

AFDELING III

BEVOEGDHEID EN RECHTSPLEGING

87 De koper moet niet alleen deskundigen doen aanstellen, hij moet eveneens binnen de bij koninklijk besluit bepaalde termijnen (zie boven, nrs. 38 tot 50) de verkoper doen *d a g v a a r d e n* om in rechte de ontbinding van de verkoop te doen uitspreken.

Het volstaat inderdaad niet het koopvernietigend gebrek te doen vaststellen, vermits de koop niet van rechtswege nietig is en deze overeenkomstig het gemeen recht door de daartoe bevoegde rechtbank moet ontbonden worden.

Daarenboven moet hij in geval het dier buiten het land gebracht is, zekere bijzondere voorschriften inacht nemen, waarover verder gehandeld wordt (zie verder, nrs. 91 en 123 e.v.).

§ 1. Bevoegdheid

A. BEVOEGDHEID *RATIONE MATERIAE*

88 Sedert het van kracht worden van het Gerechdelijk Wetboek is de vrederechter niet meer uitsluitend bevoegd om kennis te nemen van al de rechtsvorderingen tot koopvernietiging inzake verkoop van huisdieren.

Hij is het wel in de meeste gevallen, vermits hij ingevolge artikel 591, 15° Ger. W. bij verkoop of ruiling van dieren ongeacht het bedrag kennis neemt „van de vorderingen tot koopvernietiging en van de vorderingen tot nietigverklaring op grond van een gebrek van de zaak”.

Deze wetsbepaling schijnt echter niet van toepassing te zijn, wanneer de vordering, waarvan het bedrag vijftwintigduizend frank te boven gaat, van commerciële aard is.

De wetgever heeft in artikel 591 Ger. W. niet behouden de nochtans duidelijke tekst van artikel 3 van de opgeheven Bevoegdheidswet, waarin uitdrukkelijk gezeten werd op de bevoegdheid van de vrederechter ook wanneer de vordering van commerciële aard was. Dit is wel een overtuigend teken, dat hij geen afbreuk heeft willen doen aan de bevoegdheid van de rechtbank van koophandel voor verkopen of ruilingen van dieren boven de vijftwintig duizend frank, in dien zij gesloten zijn tussen kooplieden, die een daad van koophandel gesteld hebben.

Ingevolge artikel 573 Ger. W. neemt de rechtbank van koophandel inderdaad kennis van de geschillen tussen kooplieden betreffende handelingen, die de wet als daden van koophandel aanmerkt en die niet onder de algemene bevoegdheid van de vrederechter vallen.

A contrario kan hieruit worden afgeleid dat zij bevoegd blijft, wanneer, zoals inzake koopvernietigende gebreken, de vordering niet behoort tot de algemene maar tot de bijzondere bevoegdheid van de vrederechter, waarvan sprake in artikel 591 Ger. W.

Het is te betreuren dat een wetsbepaling werd opgeheven, die een einde had gesteld aan de onzekerheid waarin de koper verkeerde telkens als de verkoper een handelaar was. — Is de koopprijs hoger dan vijftwintigduizend frank, dan zal om de materiële bevoegdheid te bepalen onderzocht moeten worden of de partijen kooplieden zijn en of zij, bij het sluiten van de overeenkomst, geen handeling verricht hebben, die de wet als daad van koophandel aanmerkt, hetgeen niet altijd eenvoudig is.

89 De vroeger in verband met de bevoegdheid van de vrederechter of de rechtbanken van koophandel gevelde vonnissen en arresten hebben met het oog op de rechtspraak weinig of geen nut meer en kunnen alleen nog een zeker retrospectief belang hebben. Betreffende de op dit punt bestaande, zeer uitgebreide rechtsleer en rechtspraak raadplege men desgevallend: BONTEMPS, *Traité de la Compétence*, I, art. 2, nr. 5; BORMANS, *Procédure Civile*, I, blz 238, als voorstanders van de uitsluitende bevoegdheid van de vrederechters; als tegenstanders: VAN ALLEYNES, *a.w.*, nr. 102; *Cloes et Bonjean*, XXV, 408 en XXXI, 378; GRANDJEAN, *a.w.*, nrs. 149 en 150, alsmede de door deze schrijvers aangehaalde rechtspraak.

B. BEVOEGDHEID *RATIONE LOCI*

90 In tegenstelling met hetgeen voorzien is in verband met de deskundige(n), wier aanstelling steeds moet gevraagd worden aan de vrederechter van de plaats waar het verkochte dier zich bevindt, behelst de wet van 1885 geen enkele bepaling betreffende de rechtbank waar het geding moet worden ingeleid, behalve wanneer het gaat om uitvoer buiten de landsgrenzen.

De vordering tot koopvernieting moet derhalve overeenkomstig artikel 627-8° Ger. W. worden gebracht voor de rechter van de plaats waar het dier zich bevindt ofwel, wanneer het gaat om vorderingen ingesteld op grond van artikel 5 van de wet van 25 augustus 1885, voor de rechter van de plaats waar het dier van buiten de landsgrenzen is teruggebracht.

De eiser is niet meer vrij de vordering naar eigen keuze te brengen voor de rechter van de woonplaats van de verkoper (verweerder), van de plaats waar de verkoop gesloten is of waar het dier geleverd is of moest geleverd worden.

Van de toepassing van deze algemene regel mag niet afgeweken worden, zelfs niet indien de partijen op voorhand voor de uitvoering van hun verkoop of ruiling een woonplaats kiezen of bedingen dat ieder geschil voor de rechter van een bepaalde plaats zal gebracht worden. Artikel 630 Ger. W. bepaalt inderdaad uitdrukkelijk, dat iedere overeenkomst, die in strijd is o.m. met de bepalingen van artikel 627 en dagtekent van voor het ontstaan van het geschil, van rechtswege nietig is.

De plaats waar het dier zich bevindt bepaalt ook de territoriale bevoegdheid wanneer de partijen vooraf de verbintenis hebben aangegaan hun geschil aan een scheiderechterlijke uitspraak te onderwerpen. In dit geval houdt het scheidsgerecht zitting binnen

de territoriale grenzen van de rechtbank, die ter zake bevoegd zou zijn, tenzij anders overeengekomen is na het ontstaan van het geschil (art. 630, tweede lid, Ger. W.).

Volledigheidshalve dient vermeld te worden, dat luidens artikel 5 van het Verdrag van Brussel van 27 september 1968 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, gesloten tussen de leden van de Europese Economische Gemeenschap, het toegelaten is, in zaken van overeenkomsten, een verweerder, wonend op het grondgebied van een andere verdragsluitende staat, te dagvaarden voor de rechtbank van een andere staat, meer bepaald voor de rechtbank van de plaats waar de verbintenis uitgevoerd is of moet uitgevoerd worden (W. 13 jan. 1971, *Staatsblad*, 31 maart 1971).

91 Bij uitvoer buiten de landsgrenzen dient het verkochte dier, op straffe van verval, wederingevoerd te worden, en gebracht, hetzij naar de woonplaats van de verkoper of naar de hoofdplaats van het kanton waar de woonplaats gevestigd is, hetzij naar de plaats waar de verkoop gesloten is, hetzij naar die waar de levering gedaan is.

In dit geval zal de bevoegde rechter steeds die zijn van de plaats waarheen het dier na zijn terugkeer in het land gebracht wordt (art. 5, vierde lid, w. 25 aug. 1885, gewijzigd door art. 3, art. 27, w. 10 okt. 1967).

92 Indien de koper het dier heeft voortverkocht, en voor een bepaald gerecht in koopvernieting gedagvaard wordt, heeft hij het recht om zijn verkoper voor hetzelfde gerecht tot vrijwaring op te roepen (art. 3, tweede lid). Ingevolge artikel 564 van het Gerechtelijk Wetboek moet de vordering tot vrijwaring inderdaad ingesteld worden voor de rechter, bij wie de oorspronkelijke eis aanhangig is.

93 De tweede koper zou niet alleen zijn verkoper maar ook diegene van wie deze laatste het dier gekocht heeft mogen dagvaarden, op voorwaarde dat ten opzichte van deze eerste verkoper de termijn nog niet verstreken is.

Hij zou hem rechtstreeks mogen dagvaarden, zonder zijn eigen verkoper in het geding te betrekken, omdat hij als schuldeiser, op grond van artikel 1166 B.W. al de rechten en vorderingen van zijn schuldenaar mag uitoefenen (Rb. Bergen, 26 april 1882, *Cl. et B.*, XXXI, 62; Rb. Dendermonde, 29 nov. 1872, *Pas.*, 1873, III, 178; *Belg. Jud.*, 1873, 77; anders: Rb. Luik, 27 febr. 1858, *Cl. et B.*, VI, blz. 845).

De meeste auteurs zijn van mening dat de tweede koper als rechtverkrijgende van zijn eigen verkoper, krachtens de artikelen 1122 en 1166 B.W., de rechtsvorderingen van deze laatste tegen de oorspronkelijke verkoper mag instellen. Door de zaak voort te verkopen heeft de eerste koper hem inderdaad de zaak overgedragen *cum omni causa*, met al hetgeen er bijbehoort, met alle rechten en vorderingen, die de oorspronkelijke koper tegen de oorspronkelijke verkoper kon doen gelden (VAN ALLEYNES, *a.w.*, nrs. 39 en 16; GUILLOUARD, *a.w.*, I, nr. 452; BAUDRY-LACANTINERIE en SAIGNAT, nr. 432; ZACHARIAE, III, § 355, blz. 518).

In die zin werd gevonnist dat de tweede koper van een koe, aangetast door tuberculose, ontvankelijk is om rechtstreeks koopvernieting te vorderen tegen de eerste verkoper, *omisso*

medio, tenminste indien zijn eis ingesteld wordt binnen de termijn bepaald ingevolge de wet van 25 augustus 1885 (Rb. Hasselt, 10 juli 1935, *R.W.*, 1935-36, 173).

De aldus aangesproken verkoper zou nochtans tegen hem al de excepties mogen inroepen, zoals b.v. het beding waardoor hij van iedere vrijwaring ontslagen is, of de exceptie van onbevoegdheid (Rb. Brugge, 26 mei 1873, *Belg. Jud.*, 1873, 1354; Vred. Wervik, 4 april 1883, *Cl. et B.*, XXXI, blz. 892).

§ 2. Dagvaarding en termijn van verschijning

94 Door de dagvaarding roept de eiser niet alleen de verkoper op voor de rechter, maar tevens geeft hij hem kennis van hetgeen van hem gevorderd wordt.

De dagvaarding moet derhalve benevens de gewone vermeldingen aangegeven in artikelen 43 en 702 Ger. W., de juiste beschrijving inhouden van het dier en ook het koopvernietigend gebrek waardoor het aangetast is.

Indien dit niet mogelijk is, zou de vordering mogen ingesteld worden op grond van een koopvernietigend gebrek, waarvan de aard later zal bepaald worden (Cass. fr., 11 nov. 1846, *Pas.*, 1847, I, 42; *Rec. Dall.*, 1846, I, 346; Rb. Charleroi, 7 maart 1857, *J.T.*, VI, 197).

De rechtsvordering zou ook ontvankelijk zijn, indien de dagvaarding een ander koopvernietigend gebrek zou aanduiden, dan het gebrek dat later door het deskundig onderzoek wordt vastgesteld; het wezenlijk doel van de vorderingen tot koopvernietiging is inderdaad de ontbinding van de verkoop wegens het bestaan van een gebrek dat verborgen is (VAN ALLEYNES, *a.w.*, nr. 123, *in fine*; zie ook: *Pand. B.*, Tw. *Garantie, Vente et Echange d'animaux domestiques*, nrs. 373 e.v.; *vgl.* nochtans: GRANDJEAN, *a.w.*, nr. 140, die beweert dat de koper zich bij de behandeling van de zaak niet op een ander gebrek zou mogen steunen wanneer dit niet in het verzoekschrift aangeduid is; zie verder, nr. 118).

Er zij nog op gewezen, dat de wet van 1885 in artikel 4, tweede lid, alleen voorschrijft het gebrek, waardoor men beweert dat het dier aangetast is, in het verzoek tot aanstelling van deskundigen te vermelden; de nauwkeurige aanduiding van het gebrek in het exploit van dagvaarding wordt echter nergens uitdrukkelijk bevolen.

Het zou aan te raden zijn samen met de dagvaarding een afschrift van de beschikking van de vrederechter en van het deskundig verslag, indien het reeds klaar is, aan de verkoper te doen betekenen (VAN ALLEYNES, *a.w.*, nr. 68; DIJON, *Vices Rédhibitoires*, blz. 31, noot). Deze formaliteit, die vroeger door artikel 65 Rv. was voorgeschreven, doch niet op straf van nietigheid (Kh. Antwerpen, 16 april 1874, *Pas.*, 1874, III, blz. 263; *Cl. et B.*, XXIV, blz. 925; Rb. Namen, 19 juni 1882, *J.T.*, kol. 514), is afgeschaft door het koninklijk besluit, nr. 300 van 30 maart 1936, artikel 49.

95 Het derde lid van artikel 2 der wet van 25 augustus 1885 bepaalt, dat de termijn van verschijning voor de rechtbank tenminste één dag zal zijn, indien de partij gehuisvest is op een afstand van vijf myriameter van de plaats van verschijning, en dat, indien zij verder gehuisvest is, er één dag voor elke vijf myriameter meer zal worden bijgevoegd.

Deze bepaling leest men in de ministeriële omzendbrief aan de provinciegouverneurs van 8 september 1885, brengt op één dag per vijf myriameter, de termijn van één dag per drie myriameter, vastgesteld door de samengevoegde artikelen 5, 416 en 1033 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtspleging.

Die oorspronkelijke bepaling betreffende de termijn van verschijning is niet uitdrukkelijk opgeheven geworden, hetgeen wel het geval geweest is met de artikelen 5, 416 en 1033 Rv., waarvan sprake in de ministeriële omzendbrief.

Niettemin heeft men, toen artikel 5 Rv. gewijzigd en vervangen is geworden door artikel 1 van het K.B. nr. 300 van 30 maart 1936, algemeen aanvaard dat artikel 2, derde lid, van de wet van 1885 ten minste stilz w ij g e n d heeft opgehouden van kracht te zijn en dat de oorspronkelijke termijn van één dag vervangen is geworden door een termijn van drie vrije dagen, die van de betekening en van de verschijning niet inbegrepen (GRANDJEAN, *a.w.*, nr. 186, blz. 94, alsook *Additions et modifications*, blz. 4; MESTDAGH, O., *Modifications de procédure en matière civile et commerciale*, T. *Vred.*, 1936, blz. 180 e.v.; *Rép. P. Dr. B.*, XVI, Tw. *Vices réhabilitoires*, nr. 92).

Sedert de inwerkingtreding van het Gerechtelijk Wetboek is de termijn van drie vrije dagen, in voege voor de vredegerichten, op zijn beurt vervangen door de algemene termijn van acht dagen. Het is 1936 gewijzigd artikel 5 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering is samen met dit laatste opgeheven geworden door artikel 2, Titel III, artikel 13 van de wet van 10 oktober 1967.

Overeenkomstig het gemeen recht moet voor hen, die hun woon- of verblijfplaats in België hebben, een termijn van ten minste acht dagen in acht genomen worden, de dag van de betekening niet inbegrepen (art. 707, 52 en 53 Ger. W.). Er wordt geen onderscheid meer gemaakt tussen vrije en niet-vrije termijnen. Alle termijnen worden berekend op dezelfde wijze: vanaf 's anderendaags te nul uur, van de *dies a quo* en inbegrepen de *dies ad quem* (*Parl. Besch.*, Senaat, 1963-64, nr. 60, *Verslag Van Reepingen*, blz. 39). De dag van de verschijning mag niet de *dies ad quem* zijn (*Cass.*, 8 febr. 1974, *Pas.*, 1974, I, 599).

De termijn kan in spoedeisende gevallen, mits inachtneming van artikel 708 Ger. W., bij een beschikking van de rechter verkort worden. Een door een advocaat of door een gerechtsdeurwaarder ingediend en ondertekend verzoekschrift is daartoe noodzakelijk.

Geen enkele verlenging van de termijn wegens de afstand in het binnenland is voorzien.

Hij kan wel verlengd worden, zoals bepaald in artikel 55, voor hen die noch woonplaats, noch verblijfplaats, noch gekozen woonplaats hebben in België, behalve wanneer de dagvaarding aan hun persoon in België is betekend.

Die termijn van verschijning voor de rechter mag niet verward worden met de termijn, binnen dewelke de benoeming van deskundigen moet gevraagd en de dagvaarding aan de verkoper moet betekend worden.

Men kan zich afvragen of de oorspronkelijke korte termijn van verschijning van één dag wegens de dringende aard van de geschillen niet dient behouden te worden, te meer daar hij noch in 1936, noch in 1976 bij de gerechtelijke hervorming uitdrukkelijk is opgeheven.

Indien met de bovenvermelde rechtsleer aanvaard wordt, dat de termijn van één dag door het K.B. van 30 maart 1936 stilzwijgend is opgeheven geworden, kan hij, ondanks de latere opheffing van dit koninklijk besluit, niet opnieuw tot leven gewekt worden.

Weliswaar is in de algemene beginselen en de voorafgaande bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek en meer bepaald in artikel 2 voorzien, dat de in het wetboek gestelde regels niet van toepassing zijn op de rechtsplegingen, die geregeld worden door niet uitdrukkelijk opgeheven wetsbepalingen of door rechtsbeginselen, waarvan de toepassing niet verenigbaar is met de toepassing van de bepalingen van het wetboek, maar deze uitzondering slaat alleen op de wetsbepalingen die de wet van 10 oktober 1967 niet uitdrukkelijk heeft opgeheven.

De wetsbepalingen daarentegen, die reeds vroeger stilzwijgend of uitdrukkelijk waren opgeheven geworden, blijven ook in de toekomst opgeheven, al heeft de wetgever van 1967 hier-

omtrent geen enkele melding gemaakt in de nochtans uitvoerige artikelen, die hij aan de opheffing van vroegere wetten, besluiten en decreten gewijd heeft (*vgl. Cass.*, 4 juli 1949, *Pas.*, 1949, I, 497 met noot; *Cass.*, 29 okt. 1957, *Pas.*, 1958, I, 215; DE PAGE, I, nr. 221, *in fine*, blz. 319).

Daarenboven schijnt er geen enkele grond te bestaan om in zake vorderingen tot koopvernietiging tot de korte termijn van één dag terug te keren.

Toen de wet van 1885 het licht zag was de termijn van één dag de algemeen geldende termijn van verschijning voor al de vrederechtszaken. Er bestond alsdan evenmin als in 1936 geen bijzondere reden om voor al de vorderingen gesteund op de wet van 1885 een andere termijn te voorzien dan deze van het gemeen recht.

Het door de gerechtelijke hervorming nagestreefde doel, nl. de rechtspleging te uniformeren, kan voorzeker geen aanleiding zijn om nu nog een andere termijn toe te passen dan deze van het Gerechtelijk Wetboek, dat thans het gemeen recht van de rechtspleging geworden is.

96 Op de vraag of de vrederechter de gerechtsdeurwaarder zou kunnen verbieden de verkoper te dagvaarden zolang de partijen niet eerst in verzoening voor hem geroepen zijn moet ontkennend geantwoord worden.

Artikel 13 van de wet van 25 maart 1841, dat in bepaalde gevallen aan de vrederechter toeliet een dergelijk verbod op te leggen, is opgeheven en vervangen door artikel 731 Ger. W. Voortaan is het slechts mogelijk een inleidende hoofdvordering op verzoek van een partij of met instemming van beide partijen vooraf ter minnelijke schikking aan de rechter voor te leggen, en de poging kan niet verplicht worden gesteld.

De koper, die tot dit middel zijn toevlucht neemt, mag niet uit het oog verliezen dat de oproeping tot minnelijke schikking niet kan gelijk gesteld worden met een dagvaarding. In elk geval is hij ertoe gehouden, wil hij zich niet blootstellen aan het verval van zijn recht, de verkoper binnen de bij de wet voorgeschreven termijn te doen dagvaarden.

§ 3. Verval van de vordering

97 Er werd reeds uiteengezet dat, indien de eis niet binnen de bij de wet of bij koninklijk besluit bepaalde termijnen wordt ingesteld, de koper, zelfs van ambtswege, vervallen zal verklaard worden van zijn recht op koopvernietiging, behalve wanneer de verkoper door de koper eerst te goeder trouw voor een onbevoegde rechter zou gedagvaard zijn (art. 11, w. 25 aug. 1885).

Nochtans werd er onder de wet van 1850 gevonnist:

a) dat het gerechtelijk contract gevormd is en de vordering als tijdig ingesteld moet beschouwd worden, indien de dagvaarding binnen de bepaalde termijn betekend is, al werd de zaak niet op de rol gebracht of niet op de gestelde datum ter zitting opgeroepen;

b) dat het geding nadien geldig mag hernomen worden, zelfs indien intussen een nieuwe termijn verstreken is (Hrb. Luik, 6 nov. 1884, *J.T.*, 1884, kol. 1449; *Cl. et B.*, XXXIII, blz. 281).

Men heeft daarentegen beweerd, dat het niet verschijnen van de aanlegger, die tijdig de dagvaarding aan de verkoper heeft doen betekenen, doch tegen wie verstek verleend wordt, dient verklaard te worden als een afstand van het geding, zodat de eis als niet bestaande dient beschouwd te worden en de herdaging niet ontvankelijk is, daar de eis na het verstrijken van de termijn wordt ingesteld (*Vred. Wervik*, 11 april 1883, *Cl. et B.*, XXXI, 585; GALLEMAERTS en DESSART, *a.w.*, blz. 18).

98 Luidens artikel 706 Ger. W. mogen de partijen vrijwillig voor de rechter verschijnen en hem het geschil onderwerpen, op voorwaarde dat ze hun verklaring ondertekenen, of, indien ze daartoe niet in staat zijn, dat daarvan melding gemaakt wordt.

Inzake koopvernietigende gebreken kunnen de partijen, indien ze akkoord zijn, tot deze vorm van rechtspleging hun toevlucht nemen, hetgeen de koper ervan zal ontslaan de verkoper door deurwaardersexploot te doen dagvaarden.

Opdat de koper niet zou afgewezen worden is echter vereist:

1. dat de vrijwillige verschijning binnen de wettelijke termijnen geschiedt en dat proces-verbaal ervan binnen dezelfde termijnen voor de vrederechter wordt opgesteld;
2. dat de koper de aanstelling vraagt van een of meer deskundigen zoals voorgeschreven door artikel 4 van de wet (VAN ALLEYNES, *a.w.*, nr. 104).

99 In strijd met hetgeen eertijds door sommige auteurs (waaronder VAN ALLEYNES, *a.w.*, nr. 23) beweerd werd, is de rechter zelfs ambtshalve verplicht, de eis niet-ontvankelijk te verklaren, ook indien de partijen het verval niet inroepen; deze verplichting was in de wet van 28 januari 1850 niet uitdrukkelijk voorzien, doch sedert het in voege treden van de wet van 1885 kan dit punt niet meer betwist worden.

De bepaling van artikel 11 zou daarenboven volgens Dijon (*Vices Rédhibitoires*, blz. 23) van openbare orde zijn. Volgens anderen daarentegen zouden de partijen bij overeenkomst daarvan mogen afwijken, en zou artikel 11 niet tot andere gevallen dan die van de wettelijke vrijwaring moeten uitgebreid worden (VAN ALLEYNES, *a.w.*, nrs. 14 en 15; *Pand. B.*, Tw. *Garantie, Vente et Echange d'animaux domestiques*, nrs. 87 e.v.). De bewering als zou de wet van openbare orde zijn kan bezwaarlijk worden volgehouden. Het verval werd in de wet alleen opgenomen ten einde private belangen te beschermen en de openbare orde schijnt daarin geenszins betrokken te zijn (VAN ALLEYNES, *a.w.*, nr. 22; *Rép. P. Dr. B.*, XVI, *Vices rédhibitoires*, nr. 44).

Het rechtsverval mag in elke stand van het geding worden ingeroepen zelfs voor de eerste maal in beroep (Cass. fr., 8 april 1925, *Rec. Dall.*, 1927, I, 40; Rb. Brussel, 24 jan. 1877, *Pas.*, 1877, III, 40). De partijen zullen het verval nochtans maar inroepen, in de veronderstelling dat de rechter zou vergeten het ambtshalve uit te spreken.

Er dient ontkennend geantwoord te worden op de vraag of de koper, zich steunend op artikel 864 Ger. W., eventueel in beroep zou kunnen doen gelden dat verval of nietigheid gedeekt zijn, wanneer een vonnis op tegenspraak gewezen is, zonder dat het verval door de verkoper is voorgedragen of door de rechter ambtshalve is uitgesproken.

De begane onregelmatigheid betreft in dit geval niet de proceshandeling op zich zelf doch wel een essentieel bestanddeel van de vordering tot tenietdoening, nl. het instellen ervan vóór het verstrijken van de vrijwaringstermijn. Ingevolge artikel 2 Ger. W. schijnt hier de regel van artikel 864 niet van toepassing te zijn.

100 Om de rechtsvordering in te stellen volstaat het niet binnen de voorgeschreven termijnen de aanstelling van deskundigen te vragen. Uit de vergelijking van de artikelen 2 en 4 van de wet blijkt, dat de koper twee verplichtingen heeft:

1. de aanstelling van deskundigen vragen en 2. de rechtsvordering instellen, verplichtingen, die beide even noodzakelijk doch van elkander duidelijk onderscheiden zijn.

Vraagt de koper op tijd de aanstelling van deskundigen, doch blijft hij in gebreke binnen de gestelde termijn te dagvaarden, dan zal zijn eis afgewezen worden. Het aanbieden van het verzoekschrift tot benoeming van deskundigen kan niet met het instellen van een rechtsvordering gelijk gesteld worden (Vred. Gent, 26 juni 1914, *J. Comm. Fl.*, 272).

De termijnen om de rechtsvordering in te stellen waren overigens, zoals blijkt uit artikel 13, niet altijd dezelfde als voor de aanstelling van deskundigen en artikel 11 maakt een duidelijk onderscheid tussen het verval voortvloeiend uit de niet-naleving van artikel 2, en het verval van de artikelen 4 of 5 (Vred. Sint-Niklaas, 21 nov. 1890, *Pand. Pér.*, 1891, nr. 66; *J. Comm. Fl.*, 1894, 393; *anders*: Vred. Asse, 20 dec. 1913, *T. Vred.*, 1915, blz. 71).

Alhoewel de minister van Landbouw verklaarde: „d'après la lettre comme d'après l'esprit de l'article 4, la requête en nomination d'experts et l'ordonnance du juge sont des formalités préalables à l'action", schijnt het zonder enig belang te zijn of de aanstelling vóór of na de dagvaarding gevraagd wordt, op voorwaarde dat beide formaliteiten binnen de voorgeschreven termijn vervuld worden (zie: VAN ALLEYNES, *a.w.*, nr. 59).

101 De vraag of de koper, die voor een onbevoegde rechter heeft gedagvaard, te goeder trouw handelde is een vraag betreffende feiten, die aan de beoordeling van de rechter wordt overgelaten (DIJON, *a.w.*, blz. 24).

Of de rechter onbevoegd was *ratione materiae* dan wel *ratione loci* is zonder belang (DEBLON, A., *Les vices rédhibitoires dans les ventes et échanges d'animaux domestiques*, *T. Vred.*, 1932, blz. 14; zie ook: *Pand. B.*, Tw. *Garantie, Vente et Echange d'animaux domestiques*, nr. 137 e.v.).

102 De bepaling van artikel 11, luidens dewelke het verval niet dient uitgesproken te worden wanneer de verkoper te goeder trouw eerst voor een onbevoegde rechter gedagvaard is, heeft veel van haar belang verloren sedert het Gerechtelijk Wetboek een bijzondere regeling van de bevoegdheidsgeschillen heeft ingevoerd.

Indien een betwisting omtrent de bevoegdheid oprijst en de verweerder b.v. de exceptie van onbevoegdheid opwerpt, volstaat het te handelen overeenkomstig de artikelen 639 e.v. van het Gerechtelijk Wetboek zonder dat een nieuwe dagvaarding nodig is. Hoofdzaak is dat de vordering binnen de voorgeschreven termijn wordt ingesteld en dat de aanstelling van deskundigen tijdig wordt gevraagd, opdat de verweerder niet zou kunnen beweren, dat de voorwaarden voor het vermoeden van artikel 9, nl. het bestaan van het gebrek op het ogenblik van de overeenkomst, niet vervuld zijn.

Vóór de inwerkingtreding van het Gerechtelijk Wetboek waren de meningen verdeeld omtrent het punt te weten over hoeveel tijd de koper beschikte om de verkoper opnieuw voor de bevoegde rechter te dagvaarden. Volgens de meeste auteurs liep de termijn voort vanaf de uitspraak van het vonnis van onbevoegdheid en beschikte de koper over het overblijvend aantal dagen van de wettelijke termijn. Een gedeelte van de rechtspraak oordeelde in dezelfde zin dat de termijn als geschorst moest beschouwd worden tijdens de ganse duur van het geding voor de onbevoegde rechter (Luik, 17 mei 1935, *Par.*, 1936, II, 60; *J. Liège*, 1935, nr. 226; Vred. Louveigné, 13 nov. 1956, *T. Vred.*, 1957, blz. 60).

Anderen daarentegen, zich steunend op artikel 2246 B.W., waren van gevoelen dat door het vonnis van onbevoegdheid de termijn niet geschorst doch gestuit werd en dat de koper vanaf de uitspraak over een nieuwe wettelijke termijn beschikte om voor de bevoegde rechter te dagvaarden (PIERRET, J., *Précis de la procédure devant le juge de paix*, nr. 242, blz. 257; *Rép. P. Dr. B.*, XVI, *Vices rédhibitoires*, nrs. 81, 82 en 83; zie ook Vred. Peer, 13 juli 1954, *R.W.*, 1954-55, 1031; *T. Vred.*, 1955, blz. 154, vonnis dat bij tuberculose van een stier ontvankelijk en gegrond verklaarde de vordering ingesteld de 7de dag na het vonnis van onbevoegdheid, de 27ste dag na de levering en de 12de dag na het verstrijken van de vrijwarings-termijn van vijftien dagen. De eerste dagvaarding voor de onbevoegde rechter werd betekend de 13de dag volgend op die van de levering). Men ziet nochtans niet in waarom er aanleiding zou zijn tot analogische toepassing van artikel 2246 B.W., vermits er geenszins sprake is van een termijn van verjaring doch wel van een termijn van vrijwaring. Ook bestaat er in de voorbereidende werken van de wet geen enkele aanwijzing dat het de bedoeling geweest is een dergelijke verlenging van termijn aan de koper toe te staan. De wetgever heeft in het belang van de partijen vooral een snelle rechtspleging gewild, zodat veeleer mag verondersteld worden dat het de bedoeling geweest is aan de koper, die vooraleer te dagvaarden het grootste gedeelte van de termijn heeft laten verlopen, slechts de gelegenheid te laten om na het vonnis van onbevoegdheid zo spoedig mogelijk de zaak voor de bevoegde rechter in te leiden. Voor het overige kan niet ontkend worden dat deze laatste op dit punt over een grote vrijheid van appreciatie beschikt juist om reden dat de wet er zich toe beperkt te bepalen dat het verval, voortspruitend uit een laattijdige dagvaarding, niet moet uitgesproken worden, wanneer eerst binnen de termijnen voor een onbevoegde rechter gedagvaard is.

(Voor meer bijzonderheden over die kwestie wordt verwezen naar: *A.P.R.*, Tw. *Koopvernietigende Gebreken*, uitg. 1954, nr. 102 met de aldaar aangehaalde rechtspraak en rechtsleer; *Rép. P. Dr. B.*, XVI, *Vices rédhibitoires*, nrs. 79 tot en met 86).

103 Er werd reeds uiteengezet dat bij opeenvolgende verkopen, de laatste koper zich rechtstreeks, *omisso medio*, tot de eerste verkoper mag wenden om de koopvernietiging te vorderen, indien ten opzichte van de oorspronkelijke verkoper van het dier de termijnen nog niet verstreken zijn (zie boven, nr. 93).

Volgens VAN ALLEYNES (*a.w.*, blz. 39) kan de koper er belang bij hebben, rechtstreeks tegen de eerste verkoper op te treden, indien hij twijfelt aan de solvabiliteit van diegene, die het dier rechtstreeks aan hem verkocht heeft, of indien hij vermoedt dat er tussen deze en de vorige verkoper een schuldige afspraak bestaat, of ook nog indien de termijnen bijna verstreken zijn en te vreezen valt, dat de eerste koper zijn verhaal op de oorspronkelijke verkoper binnen de gestelde termijn niet meer zal kunnen uitoefenen.

Deze manier van handelen zal de kosten in aanzienlijke mate verminderen, maar de koper zal met grote omzichtigheid moeten te werk gaan, omdat de eerste verkoper een overeenkomst van niet vrijwaring, die hij met zijn koper zou hebben aangegaan, tegen hem zou kunnen invoeren (Rb. Brugge, 26 mei 1873, *Belg. Jud.*, 1873, kol. 1354; Vred. Wervik, 4 april 1883, *Cl. et B.*, XXXI, blz. 892).

In tegenovergestelde zin werd gevonnist, dat de vordering tot vrijwaring niet door een derde mag ingesteld worden, zodat de laatste koper de oorspronkelijke verkoper niet rechtstreeks zou mogen dagvaarden (Rb. Luik, 27 febr. 1858, *Cl. et B.*, VI, 845).

104 Op de vraag of de vordering ook mag ingesteld worden door degenen die geen partij geweest zijn bij het contract of daarbij niet vertegenwoordigd geweest zijn, werd door de rechtspraak soms bevestigend, soms ontkennend geantwoord.

Aldus werd gevonnist:

— dat een gewone bezitter de eis mag instellen zonder dat de rechter te onderzoeken heeft in welke hoedanigheid hij bezitter geworden is, het moge zijn als deelgenoot, als lastgever of als onderverkrijger van degene, die de koop gesloten heeft (Rb. Verviers, 25 juni 1875, *Cl. et B.*, XXII, 771);

— dat ontvankelijk is de vordering ingesteld door een vennootschap, gerechtigd om handel te drijven in paarden, indien het vaststaat dat de venoot, die het paard gekocht heeft, gewoonlijk de aankopen voor rekening van de vennootschap deed (Rb. Gent, 5 dec. 1871, *Cl. et B.*, XXII, 505);

— dat daarentegen de bezitter of houder van een paard niet rechtstreeks de *actio redhibitoria* mag instellen, zelfs dan niet wanneer hij zou beweren, dat de eerste koper slechts zijn lasthebber was en dat hij deze desnoods in het geding zou betrekken (Rb. Luik, 16 juli 1873, *Cl. et B.*, XXII, 1234).

105 De vordering wegens koopvernietigende gebreken is in hoofde van de koper ondeelbaar. Dit heeft voor gevolg dat de vordering niet afzonderlijk door een van de erfgenamen van de koper mag ingesteld worden en dat de dagvaarding ten verzoeken van al de erfgenamen samen dient betekend te worden. De koopvernietiging heeft inderdaad de teruggave tot gevolg van een dier, dat van nature ondeelbaar is; een andere oplossing zou de verkoper aan groot nadeel blootstellen, vermits hij van een der erfgenamen een deel van de verkochte zaak zou moeten terugnemen, mits terugbetaling van een deel van de prijs, terwijl hij anderszids verplicht zou zijn aan de andere hun aandeel in de zaak te laten (*vgl.* art. 31 Ger. W.).

Hetzelfde doet zich voor bij aankoop door verschillende kopers samen (VAN ALLEYNES, *a.w.*, nr. 96).

Hoewel men aanneemt dat de vordering deelbaar is ten opzichte van de erfgenamen van de verkoper, is het nochtans aan te raden, ze allen te gelijk in het geding te betrekken en te doen dagvaarden; dit zal ook het geval zijn, indien de koper het dier van verscheidene medeëigenaars gekocht heeft (*a.w.*).

106 Bijna alle formulieren die door de auteurs gegeven worden (zie VAN ALLEYNES, *a.w.*, blz. 445 e.v.; GALLEMAERTS en DESSART, *a.w.*, blz. 87, 109, 110, 270 tot 277; ECKHOUT, G., *Voornaamste schikkingen van de wet van 25 augustus 1885, met de voorbeelden klaargemaakt*, derde uitg., Gent, 1894; ZWENDELAAR, *Journal de Procédure*, 1885, blz. 409; SENSQUE, *Journal de Procédure*, 1900, blz. 230; DIJON, *a.w.*, blz. 30 en 31; GODART en COZETTE, *a.w.*, blz. 342 e.v.; LE PELLETIER, *Manuel des vices rédhibitoires*, uitg. 1902, formule nr. 17) zijn verouderd, en moeten bijgevolg aangepast worden aan de huidige wetgeving en rechtspraak, o.m. wat betreft de bevoegdheid, de eedaflegging van de deskundige(n), de termijnen, de datum van de thans in voege zijnde wetten en besluiten.

Voor Nederland vindt men een afdruk van de stukken van rechtspleging van een proces over een paard met *cornage* (snuiven), in WESTER, *a.w.*, blz. 17 e.v.

§ 4. Rechtspleging op de terechtzitting

A. ALGEMEENHEDEN

107 In verband met de te volgen rechtspleging bij de behandeling ter zitting bevat

de wet geen andere bepaling dan die van artikel 7: de vorderingen tot koopvernietiging moeten als spoedeisende zaken behandeld en gevonnist worden. Ten gevolge van de veralgemening van de rechtspleging heeft dit artikel 7 zijn volle betekenis terug bekomen.

Indien het waar is dat, wegens het ontbreken van andersluidende voorschriften, de rechtspleging ook voor het vreedegerecht moet gevoerd worden overeenkomstig de bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek, zal de rechter er niettemin op waken dat de zaak zonder verwijl wordt afgehandeld. Hij zal dit kunnen door artikel 735 Ger. W., eerste en tweede lid, strikt toe te passen.

Koper en verkoper verschijnen op de in de dagvaarding gestelde dag in persoon of bij advocaat. Ze mogen ook vertegenwoordigd worden door een echtgenoot of een speciaal door de rechter toegelaten bloed- of aanverwant, houder van een schriftelijke volmacht (art. 728 Ger. W.). Voor de speciaal door de rechter toegelaten bloed- of aanverwanten zou evenwel een algemene volmacht volstaan (*Parl. Besch.*, Kamer, 1965-66, nr. 49, Verslag F. Hermans, blz. 121).

Dank zij de bepaling van artikel 7 van de wet van 1885 is het de rechter toegelaten, na inzage te hebben genomen van de stukken, op de inleidende zitting of op het eerstvolgende vonnis te wijzen, zelfs indien er geen conclusies zijn neergelegd.

Hij zou kunnen weigeren bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek, die van aard zouden zijn de zaak op de lange baan te schuiven, toe te passen, indien zij niet verenigbaar zijn met artikel 7, dat uitdrukkelijk de behandeling als spoedeisende zaak voorschrijft (arg. art. 2 Ger. W.).

108 De koper, aan wie, zoals boven uiteengezet werd, het proces-verbaal van het deskundig onderzoek in minuut overhandigd is, zal, door middel van dit stuk, als aanlegger meestal in staat zijn het bewijs van het koopvernietigend gebrek te leveren.

Wanneer het dier gedurende de wettelijke termijn op bevel van de overheid afge maakt werd, zal het proces-verbaal, dat bij die gelegenheid opgemaakt wordt, het proces-verbaal van onderzoek vervangen (art. 4, zesde lid; zie verder, nrs. 115 e.v.).

109 Moest de rechter zich niet voldoende ingelicht achten, dan zou hij aan de verkoper mogen toelaten het bewijs te leveren, dat het gebrek, door een deskundig onderzoek binnen de termijnen vastgesteld, slechts na de verkoop ontstaan is. Het vermoeden voortspruitend uit artikel 9 van de wet van 1885 is maar een vermoeden *juris tantum*, waarvan het tegenbewijs is toegelaten (zie verder, nrs. 112, 113, 119 e.v.).

Dit tegenbewijs zou onder het toezicht van de rechter kunnen geleverd worden door getuigen, gezondheidscertificaten of zelfs door een nieuw deskundig onderzoek.

a) Vraagt de verkoper een getuigenverhoor, dan zal de rechter moeten nagaan of de feiten, waarvan het bewijs wordt aangeboden, ter zake dienend zijn, en of ze b.v. van aard zijn de formele besluiten van het deskundig verslag te niet te doen (Rb. Aarlen, 9 juni 1898, *Pand. Pér.*, 1901, 1364; *Cl. et B.*, XLVII, blz. 67).

b) De verkoper zou, zelfs indien het deskundig onderzoek regelmatig geschied is, een tegen-expertise mogen vragen en de noodzakelijkheid daarvan doen uitschijnen door te wijzen op een gebrek aan nauwkeurigheid in de gebezigde

bewoordingen, een tegenstrijdige mening van bevoegde personen, enz. (GALLEMAERTS en DESSART, *a.w.*, blz. 287; HEBRANT, *a.w.*, blz. 92; zie ook: VAN ALLEYNES, *a.w.*, nr. 65). Dit recht schijnt onbetwistbaar, vermits het vermoeden voortspuitend uit het eerste onderzoek maar een vermoeden *juris tantum* is.

c) Gezondheidscertificaten zijn attestaties afgeleverd door een of meer veeartsen, die verklaren dat het verkochte dier geen koopvernietigend gebrek heeft. Deze certificaten zullen niet zeer overtuigend zijn, indien ze in algemene bewoordingen vermelden, dat het dier niet ziek is of iets dergelijks, doch ze zullen des te meer waarde hebben, indien degene die ze heeft opgesteld, op de dag van de verkoop het dier met het oog op een of meer bepaalde ziekten grondig onderzocht heeft, en geen enkel symptoom daarvan heeft vastgesteld (GALLEMAERTS en DESSART, *a.w.*, blz. 286).

Wat betreft de verweermiddelen, die de verweerder tegen de koper kan inroepen, raadplege men verder de nrs. 143 e.v.

B. BORGSTELLING *JUDICATUM SOLVI*

110 Op verzoek van de verweerder is de vreemdeling die eiser is, gehouden zekerheid te stellen voor de betaling van de uit het geding voortvloeiende kosten en schadeloosstelling, op straffe van niet ontvankelijkheid van zijn eis (art. 6, w. 25 aug. 1885, vervangen door art. 27, w. 10 okt. 1967, art. 3).

De in de vreemde wonende Belgen, die de Belgische nationaliteit behouden hebben, zijn echter daartoe niet verplicht (Cass., 13 nov. 1837, *Pas.*, 1837, I, 162).

Het bedrag van de te stellen zekerheid zal op de eerste terechtzitting in gereed geld bepaald worden door de rechter bij wie de zaak aanhangig is, en de som zal aan de griffier ter hand gesteld worden.

Het desbetreffend vonnis is uitvoerbaar zonder voorafgaandelijke betekening; het is niet vatbaar voor beroep (art. 6, tweede, derde en vierde lid).

Deze maatregel werd in de wet ingelast:

a) om de aandacht van de belanghebbenden te vestigen op de bepaling van artikel 166 Rv., volgens hetwelk ieder vreemdeling, indien de verweerder het eist, gehouden is, borg te stellen voor de betaling van de onkosten en schadeloosstelling, waartoe hij kan veroordeeld worden;

b) om door het instellen van een bijzondere vorm van rechtspleging, de toepassing ervan te vergemakkelijken (Ministeriële omzendbrief 8 sept. 1885).

Het gewijzigde artikel 6 verwijst naar de artikelen 16 B.W., 851 en 852 Ger. W.

De bepaling van artikel 16 B.W. volgens dewelke geen zekerheid moet gesteld worden in zaken van koophandel is opgeheven door de wet van 10 oktober 1967 (art. 2 - art. 18). Er was dus geen enkele reden om in het nieuwe artikel 6 van de wet van 1885 het opgeheven artikel 16 B.W. nog te vermelden.

111 Uit de tekst van artikel 6 blijkt dat de door de wetgever bedoelde borg deze is waarvan melding wordt gemaakt o.m. in artikel 851 Ger. W.

Artikel 851 voorziet een uitzondering ten voordele van de vreemdelingen, die de nationaliteit bezitten van Staten, die bij verdrag bedongen hebben dat hun onderdanen van de borgstelling *judicatum solvi* ontslagen zijn. Er is geen reden om deze uitzondering niet toe te passen inzake koopvernietigende gebreken, te meer daar

zij in feite ook voorzien is door artikel 17 van het Verdrag van Den Haag van 17 juli 1905 - 1 maart 1954, bekrachtigd bij de wet van 28 maart 1958 (*Staatsblad*, 11 mei 1958).

Dit artikel 17 bepaalt dat de vreemdelingen, optredend als hoofdeiser of als tussenkomende partij, niet kunnen verplicht worden tot borgstelling, indien ze behoren tot de landen, die het verdrag mede ondertekend hebben en in een van die landen hun woonplaats hebben.

Gelet op het imperatief karakter van genoemd artikel 17, zal dus ook inzake koopvernietigende gebreken de eiser geen som moeten storten, indien hij behoort tot een van de landen die, zoals b.v. Frankrijk, Nederland, Duitsland, Zwitserland, Oostenrijk, Spanje, Italië, Portugal, Denemarken, Zweden, Noorwegen, Roemenië, Joegoslavië, tot de conventie zijn toetreden.

De bepalingen van het verdrag van Den Haag werden tussen België en de Federale Bondsregering van Duitsland terug in voege gesteld vanaf 1 september 1952, in gevolge de tussen de regeringen van beide landen gewisselde nota's van 13 en 14 augustus 1952. Door gelijkaardige op 6 augustus en 15 september 1953 te Bonn ondertekende nota's werd deze overeenkomst uitgebreid tot het gebied van Berlijn.

De verklaring betreffende de wederzijdse gerechtelijke bijstand in zake burgerlijke en handelszaken tussen België en Oostenrijk op 1 december 1930 te Wenen gesloten is sedert 25 januari 1950 opnieuw van kracht (*Staatsblad*, 15 jan. 1950, blz. 308).

Het valt echter te betwijfelen of de eiser gerechtigd zou zijn, bij toepassing van artikel 852 Ger. W. te vragen van het stellen van de gevorderde zekerheid ontslagen te worden, indien hij zich in een van de aldaar voorziene gevallen bevindt. Artikel 6 bepaalt inderdaad dat de borgsom reeds op de eerste zitting in geld wordt vastgesteld en dat zij aan de griffier ter hand wordt gesteld. Deze bijzondere regeling is bezwaarlijk verenigbaar met de meer algemene voorschriften van artikel 852. Het lijkt derhalve logisch op grond van artikel 2 Ger. W. de als eiser optredende vreemdeling niet te ontslaan van het storten van de borgsom in handen van de griffier, indien hij zou opwerpen dat hij een bepaalde som in consignatie heeft, indien hij in België voldoende onroerende goederen zou hebben of overeenkomstig artikel 2041 B.W. een pand zou geven. Er zou van de oorspronkelijke bedoeling de borgstelling te vergemakkelijken niet veel over blijven, moest men ter zake de toepassing van het gemeen recht toelaten.

C. BEWIJSLAST

112 Wanneer zal in geval van betwisting het huisdier, gekocht om voortgehouden te worden, mogen beschouwd worden als door een koopvernietigend gebrek aangetaast?

De wet van 25 augustus 1885 bepaalt uitdrukkelijk in artikel 9, dat de koopvernietigende gebreken, binnen de bij de wet bepaalde termijnen en naar de voorgeschreven pleegvormen vastgesteld, vermoed worden bestaan te hebben op het ogenblik van het contract, behoudens bewijs van het tegendeel.

Er bestaat dus een wettelijk vermoeden, maar slechts een vermoeden *juris tantum*, dat het gebrek reeds bestond op het tijdstip van de verkoop, doch enkel op voorwaarde:

1. dat het gebrek werd vastgesteld binnen de bij de wet of bij koninklijk besluit bepaalde termijnen, zonder verlenging wegens de afstand;
2. dat de vaststelling geschiedde naar de voorgeschreven vormen, dit is, door het deskundig onderzoek van een of drie daartoe door de vrederechter overeenkomstig

artikel 4 aangestelde deskundigen (KLUYSKENS, *De Contracten*, tweede druk, blz. 159).

Nochtans bepaalt de wet in artikel 4, vijfde lid, dat, indien het deskundig onderzoek maar begonnen of geëindigd is na het verstrijken van de termijnen om te dagvaarden, het moet uitmaken of het gebrek reeds gedurende die termijnen bestaan heeft (Rb. Gent, 7 sept. 1878, *Pas.*, 1879, 165; Rb. Aarlen, 22 nov. 1883, *Cl. et B.*, XXXIV, 19; Rb. Aarlen, 9 juni 1898, *Pand. Pér.*, 1901, nr. 1364; *Cl. et B.*, XLVII, 97; GALLEMAERTS en DESSART, *a.w.*, blz. 282).

113 Het bewijs van het bestaan van het gebrek wordt dus praktisch geleverd door het deskundig onderzoek.

Het wettelijk vermoeden in gevolge hetwelk ieder binnen de termijnen regelmatig vastgesteld gebrek vermoed wordt op het tijdstip van de verkoop bestaan te hebben, is geen vermoeden *juris et de jure*, doch een eenvoudig wederlegbaar vermoeden (*juris tantum*), waarvan het tegenbewijs door de verkoper mag geleverd worden (Rb. Charleroi, 27 juli 1859, *Cl. et B.*, VIII, 818; Vred. Fléron, 24 okt. 1924, *J. Liège*, 296; zie ook hierboven aangehaalde vonnis van Rb. Aarlen, 9 juni 1898; *vgl.* boven, nrs. 108, 109; zie verder, nrs. 119 e.v.).

Dit wettelijk vermoeden behelst niet het vermoeden *juris et de jure* dat de verkoper het gebrek op het ogenblik van de verkoop gekend heeft (Kh. Gent, 23 maart 1878, *Pas.*, 1879, III, 189).

Nochtans zou het tegenbewijs, door de verkoper op dit punt aangeboden, moeten afgewezen worden, indien het deskundig onderzoek vaststelt, dat het gebrek reeds sedert verscheidene maanden bestond en dat de bezitters van het dier het noodzakelijk moeten gekend hebben (Vred. Gent, 21 juli 1859, *Cl. et B.*, IX, 1130).

114 Noch de wet, noch de koninklijke besluiten bepalen welke proeven de deskundigen op de door ziekte aangetaste dieren moeten verrichten, ten einde het bestaan van het koopvernietigend gebrek vast te stellen, behalve wat betreft de tuberculose bij het runderras.

Het koninklijk besluit van 31 mei 1951 voorziet inderdaad dat geacht worden door tuberculose te zijn aangetast, de runderen welke de gewisse symptomen van die ziekte vertonen, én diegene die op de oogtuberculinatie of op de intradermo-tuberculinatie een positieve reactie hebben (zie boven, nrs. 83 tot 85).

Verder bepaalt het besluit ook, wanneer de reactie op tuberculine geacht wordt positief te zijn.

In het geval van tuberculose bestaat er dus een tweede wettelijk vermoeden, dat komt bij het vermoeden ingevoerd door artikel 9 van de wet van 1885.

De levende runderen kunnen nochtans maar het voorwerp van een vordering tot koopvernieting uitmaken, indien ze verkocht zijn om voortgehouden te worden.

In de zin van het besluit van 31 mei 1951, wordt als aangetast door tuberculose beschouwd, niet alleen het rund dat klinisch tuberculeus werd bevonden, maar ook het rund dat positief op de tuberculinatie reageert. Een enkele proef, hetzij de intradermo-, hetzij de oculo-tuberculinatie, volstaat om de diagnose te stellen.

De deskundige, die door de rechter aangeduid wordt, mag zijn toevlucht nemen tot de twee reacties, tot sensibilisering van het oog, en tot de secundaire onderhuidse inspuiting.

De controle van de opthalgo-reactie gebeurt tussen het twaalfde en het acht en veertigste uur na de indruppeling; de intradermo-tuberculinatie wordt na ongeveer twee en zeventig uren

gecontroleerd (*Reglement van de Rundertuberculosebestrijding*, Uitg. Ministerie van Landbouw, 1951, blz. 45; zie ook, betreffende de opdracht van de deskundige, boven, nrs. 83 e.v.).

115 Wanneer binnen de termijn voor het instellen van de rechtsvordering bepaald, het dier op bevel van de bevoegde overheid wordt afge- maakt wegens een van de ziekten die tot koopvernietiging aanleiding geven, zal het proces-verbaal dat in dit geval opgemaakt wordt, en dat met redenen zal omkleed zijn, het proces-verbaal van deskundig onderzoek vervangen (art. 4, zesde lid, w. 25 aug. 1885).

Bedoeld proces-verbaal moet, evenals een gewoon verslag van deskundigen, de redenen vermelden waarop het steunt. Een eenvoudige mededeling aan de burgemeester, opgesteld door de veearts, die daarbij aanwezig was, is derhalve niet voldoende (Rb. Hasselt, 12 febr. 1890, *Cl. et B.*, XXXVIII, 669).

Het is in elk geval geraadzaam:

a) bij de officier van politie, die, overeenkomstig artikel 8 van het koninklijk besluit van 20 september 1883 op de gezondheidspolitie van de huisdieren, bij de slachting moet aanwezig zijn, aan te dringen, opdat een met redenen omkleed proces-verbaal zou worden opgesteld, en indien hij zou weigeren, hem daartoe bij deurwaardersexploot onder voorbehoud van schadeloosstelling te laten aanmanen;

b) een aanvraag tot aanstelling van deskundigen tot de vrederechter te richten, indien het niet volstrekt zeker is dat de bevoegde overheid het dier zal doen afmaken, of dat haar bevel binnen de wettelijke termijnen zal uitgevoerd worden (*GRANDJEAN, a.w.*, nr. 137).

Er werd gevonnist, dat het niet toegelaten is met getuigen te bewijzen dat een slachting op bevel van de overheid heeft plaats gehad, vooral niet wanneer de koper de tijd gehad heeft om de pleegvormen voorgeschreven door de wet op de koopvernietigende gebreken te vervullen (Rb. Hoei, 10 juni 1875, *Cl. et B.*, XXIII, 1240).

116 Het is van belang er op te wijzen, dat het proces-verbaal van slachting maar met het proces-verbaal van deskundig onderzoek kan gelijkgesteld worden, indien de volgende voorwaarden vervuld zijn:

1. de slachting moet plaats gehad hebben binnen de termijn bepaald voor het instellen van de vordering (*VAN ALLEYNES, a.w.*, nr. 73); indien het dier na het verstrijken van de termijn geslacht werd, zou het proces-verbaal maar ten titel van inlichting kunnen ingeroepen worden, op voorwaarde dat te voren een regelmatig deskundig onderzoek heeft plaats gehad, en dat de rechter het gebruik ervan toelaat ter bevestiging of ter bestrijding van het deskundig verslag (*GALLEMAERTS en DESSART, a.w.*, blz. 144 e.v.);

2. de slachting moet bevolen zijn door een daartoe bevoegde overheid; hierdoor dient, overeenkomstig artikel 8 van het koninklijk besluit van 20 september 1883, verstaan te worden, de minister van Binnenlandse Zaken (thans vervangen door de minister van Landbouw), de provinciegouverneur, de arrondissementscommissaris, en, in spoedeisende gevallen, de burgemeester van de gemeente of zijn afgevaardigde;

3. het koopvernietigend gebrek, waarop de eis gesteund is, moet van besmettelijke aard zijn; het proces-verbaal zou niet kunnen ingeroepen worden, indien het dier zou geslacht worden wegens een besmettelijke ziekte, die slechts na het instellen der vordering ontstaan is (*GALLEMAERTS en DESSART, a.w.*, blz. 144 e.v.);

4. het proces-verbaal, waarvan sprake, moet met redenen omkleed zijn, en opgesteld worden door de officier van politie, die ingevolge artikel 8 van het koninklijk besluit van 20 september 1883 bij de slachting moet aanwezig zijn, en die in het voorafgaandelijk advies van een doctor in de veeartsenijkunde de redenen van de gedwongen slachting zal vinden.

Een proces-verbaal opgesteld door de veldwachter zou volgens sommigen de nodige geloofwaardigheid bezitten, op voorwaarde dat het zou bevestigd zijn door de burgemeester, omdat de veldwachter de hoedanigheid bezit van officier van gerechtelijke politie (GALLEMAEERTS en DESSART, *a.w.*, blz. 144 e.v.).

Deze auteurs raden ook aan, ten einde zoniet aan de letter dan toch aan de geest van de wet te voldoen, de verkoper door middel van een geregistreerd telegram van dag en uur der slachting te verwittigen, ten einde iedere betwisting betreffende de identiteit van het dier te voorkomen (GALLEMAEERTS en DESSART, *a.w.*, blz. 147 e.v.; HEBRANT, *a.w.*, nr. 134).

117 Er weze hier terloops aan herinnerd:

— a) dat de bevoegde overheid het afmaken van het verkochte dier wegens het bestaan van koopvernietigende gebreken in de zin van de wet van 1885 zou mogen bevelen in de volgende gevallen:

1. bij paard, ezel en muilezel: kwade droes;
2. bij het runderras: runderpest en besmettelijke longontsteking; daarenboven bepaalt een koninklijk besluit van 20 juni 1955, dat de inspecteur-dierenarts, die na onderzoek vaststelt, dat een rund door klinische tuberculose aangetast is, het bevel moet geven het binnen de vijf dagen onder zijn toezicht of dat van zijn gemachtigde af te maken (art. 4), behalve wanneer de minister van Landbouw het rund met het oog op onderzoek of studie zou aankopen (art. 9);
3. bij het schapenras: schapepokken.

— b) dat, in geval een door klinische tuberculose aangetast rund op bevel wordt afgemaakt, aan de eigenaar een vergoeding gelijk aan 10 % van de waarde van het dier wordt toegekend; die vergoeding mag niet meer bedragen dan 1.000 fr. (art. 6, K.B. 20 juni 1955);

— c) dat nog andere besmettelijke ziekten zoals b.v. de hondsdolheid aanleiding kunnen geven tot slachting op bevel van de overheid, maar dat deze ziekten niet koopvernietigend zijn in de zin van de wet van 25 augustus 1885 (zie nr. 300).

118 Men heeft beweerd dat, wanneer de koper zijn eis heeft ingesteld op grond van een gebrek, door hem op straf van nietigheid in het verzoekschrift aangeduid, hij zich bij de behandeling van de zaak niet mag steunen op een ander koopvernietigend gebrek, dat tijdens het deskundig onderzoek aan het licht zou komen (GRANDJEAN, *a.w.*, nr. 140). In dit geval zal hij wel, indien de termijn nog niet verstreken is, een nieuw verzoekschrift tot aanstelling van één of drie deskundigen mogen aanbieden, en de verkoper opnieuw op grond van het vastgestelde gebrek mogen dagvaarden. Ook zou de rechter dezelfde deskundige mogen benoemen, hoewel deze het gebrek reeds heeft vastgesteld, vermits zijn eerste deskundig verslag alleen in uitvoering van een hem verleende opdracht opgesteld werd, en het niet gaat om een getuigschrift, dat vrijwillig gegeven werd betreffende feiten, die met het geding in betrekking staan, en dat als reden tot wraking zou kunnen gelden (zie boven, nrs. 73 en 74; Rb. Hasselt, 10 juli 1872, *Pas.*, 1872, III, 250).

De bovenvermelde alleenstaande mening van GRANDJEAN kan bezwaarlijk bijgetreden worden (zie boven, nr. 94). Artikel 807 Ger. W. laat toe een voor de rechter aanhangige vordering uit te breiden of te wijzigen, indien nieuwe op tegenspraak genomen conclusies berusten op een in de dagvaarding aangevoerd feit (*vgl.* Rb. Hoci, 2 mei 1973, *J. Liège*, 1973, blz. 301).

De koper zal echter, indien hij zijn eis wijzigt en uitbreidt tot een ander koopvernietigend gebrek dat niet in zijn verzoekschrift genoemd is, het vermoeden van artikel 9 van de wet van 1885 niet kunnen inroepen en bijgevolg, in geval van betwisting, het bestaan van het gebrek op het ogenblik van het contract moeten bewijzen. Ook zal dienen onderzocht te worden of voor dit ander gebrek de wettelijke termijn niet verstreken was, toen de vordering werd ingesteld (zie ook boven, nr. 94).

Om het vermoeden dat het nieuw vastgesteld gebrek op het ogenblik van het contract reeds bestond te kunnen inroepen, schijnt het dus geraadzaam te zijn, indien ten minste de termijn nog niet verstreken is, dringend een nieuw verzoekschrift tot aanstelling van één of drie deskundigen met aanduiding van dit gebrek aan te bieden.

119 Is het deskundig verslag onvoldoende of onvolledig, dan kan de rechter, voor wie het geschil aanhangig is, op verzoek van de partijen of zelfs ambtshalve tot een nieuw deskundig verzoek doen overgaan.

De rechter zou dus een nieuw deskundig onderzoek mogen bevelen overeenkomstig artikel 987 Ger. W. (ministeriële omzendbrief van 20 febr. 1862), maar er bestaat daartoe geen enkele verplichting, wel een recht, waarvan de rechter gebruik kan maken. Dit beginsel is ook inzake koopvernietigende gebreken van toepassing (Cass., 4 juni 1870, *Pas.*, 1870, I, 397; *Cl. et B.*, XIX, 763; zie ook VAN ALLEYNES, *a.w.*, nrs. 65 en 75; Rb. Tongeren, 20 maart 1861, *Belg. Jud.*, IX, kol. 487).

Er zou vooral aanleiding zijn tot aanstelling van een nieuwe deskundige, wanneer het gaat om een moeilijk vast te stellen gebrek, zoals de stille kolder, omdat het deskundig onderzoek voorgeschreven door de wet van 1885 niet tegensprekelijk moet geschieden, en niet dezelfde waarborgen biedt als een gerechtelijk deskundig onderzoek (Rb. Aarlen, 9 juni 1898, *Pand. Pér.*, 1901, nr. 1364).

120 Er werd in verband met de aanstelling van nieuwe deskundigen gevonnist:

— dat de rechter daartoe mag overgaan, indien het bericht vollediger en beter met redenen omkleed had kunnen zijn, of indien het een zekerder en bepaalder besluit had kunnen aanduiden, en dit zelfs ondanks het verstrijken van de wettelijke termijnen (Rb. Turnhout, 5 april 1854, *Cl. et B.*, III, 542; Rb. Luik, 7 sept. 1855; *Cl. et B.*, VI, 264; Rb. Charleroi, 7 maart 1857, *Cl. et B.*, VI, 197);

— dat er grond bestaat tot het aanstellen van een nieuwe deskundige, indien al de omstandigheden en stukken van de zaak doen twijfelen aan het bestaan van het koopvernietigend gebrek (Kh. Leuven, 13 jan. 1892, *Pand. Pér.*, 2094; *Cl. et B.*, XI, 190; Rb. Dendermonde, 5 juli 1879, *Pas.*, 1879, III, 374; *Cl. et B.*, XXII, 896), of indien het eerste bericht geen voldoende ophelderingen verschaft en ernstige ver-

moedens van partijdigheid, dwaling of onwetendheid van de aangestelde deskundigen doen ontstaan (Kh. Kortrijk, 15 aug. 1883, *Pas.*, 1884, III, 10);

— dat de rechter, die meent, dat het onderzoek onvolledig of onvoldoende is, er een ander moet bevelen, en alsdan een enkele deskundige mag benoemen (Kh. Brugge, 26 mei 1873, *Belg. Jud.*, 1873, kol. 1354);

— dat een nieuw onderzoek mag bevolen worden, indien het belang van de partijen zulks vereist, hetgeen het geval is wanneer de partij, die het vraagt, bij het eerste onderzoek afwezig was, ofwel indien de rechtbank in het bericht geen voldoende inlichtingen vindt en het nietig verklaart, omdat het niet met redenen omkleed is (Kh. Brussel, 25 febr. 1857, *Belg. Jud.*, 1857, kol. 803; *Cl. et B.*, VI, 1083; Kh. Brussel, 8 sept. 1858, *P.A.*, 1858, 83; *Cl. et B.*, V, 992; Kh. Brussel, 21 dec. 1876, *Pas.*, 1877, III, 193), of wegens het ontbreken van de eedformule (Vred. Mechelen, 13 juni 1952, *T. Vred.*, 1953, 50).

121 Anderzijds werd gevonnist:

— dat het nieuw onderzoek dient geweigerd te worden, wanneer de vaststellingen door de deskundige gedaan, niet voldoende bestanddelen bevatten om de rechter te overtuigen (Luik, 27 dec. 1856, *Cl. et B.*, V, 993; Rb. Mechelen, 22 nov. 1865, *Cl. et B.*, XIV, 753);

— dat, in geval van maanblindheid, een aanvullend onderzoek noodzakelijk kan zijn, maar dat de rechter daartoe niet verplicht is, wanneer de berichten van de eerste deskundige voldoende uitvoerig, stellig en duidelijk zijn (Vred. Torhout, 3 en 13 aug. 1898, *T. Vred.*, 1900, blz. 21);

— dat de bewering dat de deskundige maar een enkele keer het dier bezocht heeft, onvoldoende is om een onderzoek, waardoor het bestaan van het gebrek nauwkeurig en omstandig wordt vastgesteld, waardeloos te maken (Rb. Aarlen, 26 maart 1886, *Cl. et B.*, XXXV, 455).

In tegenstrijd met de eenparige hoger aangehaalde rechtspraak en rechtsleer besliste een alleenstaand vonnis van het vredegericht te Elsene (19 jan. 1850, *Belg. Jud.*, VIII, kol. 811), dat de wet op de koopvernietigende gebreken een bijzondere rechtspleging heeft ingesteld, hetgeen voor gevolg heeft dat geen enkel bewijs tegen de vaststellingen van het deskundig onderzoek is toegelaten, dus ook niet een bewijs door getuigen dat door de verweerder werd aangeboden.

Deze rechtspraak kan niet bijgetreden worden. Moest men de daarin gehuldigde beginselen naar de letter toepassen, dan zou de uitslag van het proces afhangen van het deskundig onderzoek, niet alleen waarin daarin onregelmatigheden begaan werden doch ook wanneer het ongerijmdheden zou inhouden (zie *Belg. Jud.*, VIII, kol. 811; *Cl. et B.*, III, 544). Men vergete overigens niet dat artikel 9 van de wet van 25 augustus 1885, waaruit het wettelijk vermoeden voortspuit, uitdrukkelijk de mogelijkheid van het tegenbewijs voorzien heeft, en dat deze bepaling in de wet van 1850 niet voorkwam.

122 Mag de rechter zijn overtuiging nopens het bestaan van het koopvernietigend gebrek putten in andere bewijsmiddelen dan een advies van deskundigen?

Indien het waar is, dat de koper of straf van verval gehouden is binnen de gestelde termijnen de aanstelling van deskundigen aan te vragen, dan betekent zulks niet,

dat de wetgever de andere bewijsmiddelen heeft willen uitsluiten. Voorzeker is het deskundig verslag het voornaamste stuk van de rechtspleging, en zal het in algemene regel ook het voornaamste bewijs zijn in handen van de koper. Het kan echter voorkomen dat de rechter door het verslag alleen niet overtuigd is. Welnu in dit geval mag het verplichte karakter van het deskundig verslag niet verward worden met de bewijskracht, die het bezit; hoewel de wetgever het deskundig onderzoek als een onontbeerlijke formaliteit heeft voorgeschreven, mag daaruit niet worden afgeleid, dat hij de andere bewijsmiddelen stilzwijgend heeft willen verbieden (VAN ALLEYNNES, *a.w.*, nr. 77).

Aldus zal, in bepaalde omstandigheden, als aanvullend bewijs of als tegenbewijs, ontvankelijk kunnen verklaard worden:

a) het aanbod van bewijs door getuigen; een getuigenverhoor kan nuttig zijn, indien het gaat om ziekten, waarvan de symptomen of de aanvallen slechts na tamelijk lange tussenruimten waarneembaar zijn, en indien het bericht van de deskundigen geen voldoende overtuigende inlichtingen bevat (zie hieromtrent: Rb. Charleroi, 7 maart 1857, *Cl. et B.*, VI, 197; Rb. Leuven, 24 juli 1860, *Cl. et B.*, IV, 447; zie ook: Rb. Hasselt, 12 febr. 1890, *Pand. Pér.*, 1890, nr. 509; *Cl. et B.*, XXXVIII, 669; Kh. Antwerpen, 11 juni 1863, *P.A.*, 1863, 336; *anders*: Kh. Namen, 11 nov. 1887, *Pand. Pér.*, 1888, nr. 384; Kh. Antwerpen, 5 april 1873, *P.A.*, 1873, 100).

Een getuigenverhoor zou niet toegelaten zijn om te bewijzen, dat het gebrek reeds vroeger werd vastgesteld dan op de datum vermeld in het deskundig verslag (Kh. Luik, 13 mei 1880, *Cl. et B.*, XXIX, 230), maar geen enkele wettelijke bepaling verbiedt, er een te houden betreffende de vaststellingen, die tijdens een autopsie gedaan werden (Rb. Luik, 21 dec. 1904, *Pas.*, 1905, III, 182; *J. Liège*, 1905, 11; *Pand. Pér.*, 1905, nr. 490; *Belg. Jud.*, 1905, kol. 93).

Als tegenbewijs tegen de besluiten van de deskundigen, gesteund op een autopsie en het rechtstreeks onderzoek der aangetaste organen, zou een getuigenverhoor slechts ontvankelijk zijn, voor zover de feiten van aard zijn, de volledige overtuiging te geven dat de deskundigen zich vergist hebben (Rb. Gent, 15 mei 1874, *Pas.*, 1874, III, 348).

b) het bewijs door alle andere middelen, zoals briefwisseling, bekenntnissen, persoonlijke verschijning van de partijen, indien deze middelen ontvankelijk zijn (VAN ALLEYNNES, *De l'expertise et des divers autres moyens de preuve en matière d'actions rédhitoires*, *Belg. Jud.*, 1881, kol. 417; *Pand. B.*, Tw. *Garantie, Vente et Echange d'animaux domestiques*, nrs. 321 e.v.).

§ 5. Bijzondere pleegvormen bij vervoer buiten het land

123 In de artikelen 5 en 6 van de wet van 25 augustus 1885 worden de voorwaarden en pleegvormen bepaald, die de koper te vervullen heeft in geval het dier naar den vreemde vervoerd is.

Zo zal hij eerst en vooral op straf van verval van zijn vordering het dier moeten terug brengen in het land, hetzij naar de woonplaats van de verkoper of naar de hoofdplaats van het kanton waar die woonplaats gevestigd is, hetzij naar de plaats

waar het kontrakt gesloten is, hetzij naar de plaats waar de levering gedaan is (art. 5).

In dit geval wordt de termijn voor het instellen van de rechtsvordering verlengd met één dag per vijftien myriameter afstand tussen de plaats waar het dier zich bevindt en de plaats waarnaar het moet teruggebracht worden.

Het verzoek tot benoeming van deskundigen moet, eveneens op straffe van verval, worden ingediend bij de vrederechter van de plaats waarnaar het dier zal gebracht worden, en zulks binnen de termijn bepaald overeenkomstig artikel 2, met een verlenging van twee dagen zonder meer (art. 5, derde lid).

Deze termijn wordt niet wegens de afstand verlengd zoals de termijn waarover de koper beschikt voor het instellen van de rechtsvordering (zie boven, nrs. 51 en 52). De artikelen 5 en 6 van de wet van 1885 werden door nieuwe bepalingen vervangen ingevolge artikel 3 - artikel 27 van de wet van 10 oktober 1967.

In feite is aan de Nederlandse tekst van het oude artikel 5 slechts één enkel woord gewijzigd, nl. het woord *verkoper*, terwijl de Franse tekst dezelfde gebleven is als vroeger. Volgens de nieuwe Nederlandse tekst moet het dier, wanneer het buiten het land is gebracht, terug naar het land komen en moet de koper het brengen „hetzij naar de woonplaats van de *koper* of naar de hoofdplaats van het kanton waar die woonplaats gevestigd is...”. In de Franse tekst daarentegen is er sprake van „Lieu du domicile du *vendeur* ou chef-lieu du canton de ce domicile”, hetgeen overeenstemt met de oude bepaling.

Het is duidelijk dat hier de woonplaats van de *verkoper* bedoeld wordt. Wanneer het dier buiten het land wordt gebracht zal de koper meestal een vreemdeling zijn, die in België geen woonplaats heeft. Het zou hem bijgevolg niet eens mogelijk zijn het dier naar zijn woonplaats in België terug te brengen. Bovendien is er geen enkele reden om te veronderstellen dat de wetgever op dit punt de vroeger bestaande regeling, die nooit tot kritiek aanleiding heeft gegeven, heeft willen wijzigen. Het gebruik van het woord „koper” in plaats van *verkoper* in de Nederlandse tekst is blijkbaar een louter materiële vergissing. Vermits de twee teksten niet overeenstemmen moet de voorkeur gegeven worden aan deze, die de wil van de wetgever weergeeft, nl. de Franse, waarin sprake is van de woonplaats van de *verkoper*, zoals het vroeger steeds geweest is (*vgl.* DE PAGE, I, nr. 215, blz. 315; Cass., 27 maart 1950, *Pas.*, 1950, I, 536).

124 De vordering tot koopvernietiging moet altijd ingesteld worden voor de bevoegde rechter van de plaats waarheen het dier zal gebracht worden (art. 5, vierde lid).

In geval van vervoer buiten het land is het de plaats waarheen het dier in België zal terug gebracht worden, die bepaalt welke vrederechter bevoegd is om de deskundigen te benoemen en welke rechter bevoegd is om kennis te nemen van het geschil. De gebiedende bepaling van artikel 5, vierde lid, is van aard om de bevoegdheid *ratione loci* van ieder andere rechter uit te sluiten.

In geval van betwisting zal de koper moeten bewijzen naar welke plaats buiten het land het dier vervoerd is (art. 5, vijfde lid).

125 In geen geval is het de koper toegelaten het dier terug in te voeren of zijn toevlucht te nemen tot de *actio redhibitoria* wanneer het dier aangetast is door een koopvernietigend gebrek van besmettelijke aard (art. 5, zesde lid).

Ook mag hij de vordering wegens koopvernietigende gebreken niet instellen in geval het dier buiten het land gestorven is (art. 5, laatste lid).

Dit betekent nochtans niet dat de koper, die zich in dit geval bevindt, geen aanspraak zou hebben tegen de verkoper. Zoals iedere andere koper van een niet naar de vreemde vervoerd dier, zal hij desgevallend de ontbinding of de nietigverklaring van de verkoop kunnen nastreven, gebeurlijk zelfs met schadeloosstelling, indien b.v. de verkoop van het dier wegens het bestaan van een besmettelijke ziekte verboden was, of indien de koper kan bewijzen dat zijn toestemming alleen door dwaling, geweld of bedrog gegeven of verkregen werd (GRANDJEAN, *a.w.*, nr. 169; zie verder, nrs. 281 e.v.).

126 De vreemdeling, die als eiser optreedt is overeenkomstig artikel 6 van de wet gehouden zekerheid te stellen voor de betaling van de uit het geding voortvloeiende kosten en schadeloosstelling, op straf van niet ontvankelijkheid van zijn eis.

De borgstelling *judicatum solvi* is alleen verplicht op verzoek van de verweerder. Het bedrag ervan wordt op de eerste zitting door de rechter in gereed geld bepaald en aan de griffier ter hand gesteld; het vonnis is uitvoerbaar zonder voorafgaandelijke betekening; het is niet vatbaar voor hoger beroep.

In verband met de toepassing van artikel 6 op de vreemde eisers behorend tot de landen die tot het verdrag van Den Haag zijn toegetreden of die in België onroerende goederen bezitten wordt verwezen naar boven, nr. 111.

HOOFDSTUK III

RECHTSGEVOLGEN VAN DE KOOPVERNIETIGENDE GEBREKEN

127 In dit hoofdstuk worden de gevolgen bestudeerd, die voor koper en verkoper uit de vordering wegens koopvernietigende gebreken kunnen voortvloeien. Boven werd reeds uiteengezet, dat bij de verkopen van huisdieren de vordering tot prijsvermindering niet bestaat, en dat in zake van vrijwaring wegens verborgen gebreken de benadeelde koper alleen beschikt over de rechtsvordering tot vernietiging van de koop. Deze vordering strekt tot niets anders dan tot de ontbinding of te niet doening van de overeenkomst, en heeft, indien ze gegrond wordt verklaard, tot gevolg, dat de partijen terug geplaatst worden in de toestand van vóór de verkoop, zodat de koper recht heeft op terugbetaling van de prijs en de verkoper op teruggave van het geleverde dier.

In feite is deze wederzijdse teruggave niet zo eenvoudig als ze op het eerste gezicht kan schijnen, en kunnen de desbetreffende verplichtingen van de partijen verschillen, naargelang van b.v. de goede of kwade trouw van de verkoper, de wijzigingen die het dier sedert de levering ondergaan heeft, het verlies van het dier tengevolge van het gebrek of van andere oorzaken, de omstandigheid of het alleen dan wel samen met andere dieren of zaken verkocht werd.

Daarenboven kan de verkoper, al is het bestaan van het gebrek werkelijk bewezen, in sommige gevallen een aantal verweermiddelen doen gelden, ten einde, hetzij de eis van de koper niet ontvankelijk of ongegrond te doen verklaren, hetzij de aansprakelijkheid af te wenden op een derde, hetzij ook nog, de nadelige gevolgen te doen dragen door de koper zelf, die het dier vrijwillig zou gedood, beschadigd of verminkt hebben.

AFDELING I

GEVOLGEN VOOR DE VERKOPER - VRIJWARING

§ 1. Algemene kenmerken van de vrijwaring

128 Met betrekking tot de vrijwaring wegens de verborgen gebreken van het verkochte huisdier, wijkt de wet van 25 augustus 1885 hoofdzakelijk van het gemeen recht af op de drie volgende punten:

1. de verkoper is in algemene regel maar tot vrijwaring gehouden, indien het dier aangetast is door een van de koopvernietigende gebreken, in uitvoering van de wet op beperkende wijze bij koninklijk besluit aangeduid;
2. de koper heeft niet het recht om, door middel van de rechtsvordering *quantum minoris*, de vermindering van de koopprijs te eisen en het dier te behouden;
3. indien het dier binnen de wettelijke termijnen sterft, is de verkoper niet tot vrijwaring gehouden, tenzij de koper bewijst dat de dood moet toegeschreven wor-

den aan een van de koopvernietigende gebreken, die krachtens de wet als dusdanig werden aangeduid.

129 Als voornaamste gevolg van de koopvernietigende gebreken valt onmiddellijk op dat de koper, die al de voorgeschreven pleegvormen vervult, de verkoper kan verplichten het dier terug te nemen en de prijs terug te betalen (art. 1644 B.W.), maar dat hij in geen geval de keuze heeft om het dier tegen verminderde prijs te behouden en alleen het verschil terug te eisen.

De vordering tot vermindering van prijs, welke reeds door de wet van 28 januari 1850 afgeschaft werd, kan ter zake van verkoop van huisdieren geen bevredigende resultaten opleveren. In de praktijk is het zeer moeilijk de waarde te bepalen, van het door ziekte aangetaste dier in vergelijking met de prijs door de koper betaald in de veronderstelling dat het dier gezond was (zie daarover, de memorie van toelichting, *Parl. Besch.*, Kamer, 1848-49, nr. 198, blz. 1136; VAN ALLEYNES, *a.w.*, nr. 100).

De rechter voor wie de zaak aanhangig is zal, zo de eis hem gegrond voorkomt, de koop alleen kunnen vernietigen en de partijen in hun vroegere toestand herstellen, alsof er geen overeenkomst bestaan had.

De vordering tot prijsvermindering wegens koopvernietigende gebreken van huisdieren bestemd om voortgehouden te worden bestaat niet in het Groot-Hertogdom Luxemburg en in Duitsland (art. 7, w. 21 april 1908; § 487, B.G.B.).

Zij bestaat echter wel in Nederland, waar artikel 1543 van het Burgerlijk Wetboek, de tegenhanger van ons artikel 1644, op de verkopen van huisdieren van toepassing is, en ook in Frankrijk, waar ze terug werd in voege gebracht bij artikel 3 van de wet van 2 augustus 1884, behalve in geval de verkoper aanbiedt het dier terug te nemen tegen teruggave van de prijs en terugbetaling van de door de verkoop veroorzaakte kosten (art. 287 Code rural).

Als bijzonderheid kan vermeld worden, dat in Zwitserland, luidens artikel 198 O.R. slechts vrijwaring bestaat wanneer deze schriftelijk gegeven is, en dat naar luid van het besluit van de Zwitserse Bondsraad van 14 november 1911, deels gewijzigd op 31 januari 1969, de aangestelde deskundige niet alleen de ziekte vaststelt doch ook de minderwaarde van het dier en de door de koper ondergane schade; na het deskundig onderzoek kan als een van de partijen dit wenst het dier op bevel van de overheid in het openbaar verkocht worden.

In Engeland ten slotte, waar de verantwoordelijkheid meestal bepaald wordt naar gelang de gemaakte afspraken of toezeggingen, kan de rechter beslissen dat er geen koopvernietiging doch alleen vermindering van de koopprijs mogelijk is.

130 Aan het principe dat de rechter gehouden is de ontbinding van de koop uit te spreken, zodra het bestaan van de bij koninklijk besluit aangeduide gebreken bewezen is, werden door het koninklijk besluit van 31 mei 1951 zelf enkele beperkingen gesteld.

Zo zal bij paard, ezels en muilezels, indien zij aangetast zijn door maanblindheid of stille kolder, de koopvernietiging maar mogen uitgesproken worden, indien de waarde van het dier meer dan 5.000 frank bedraagt.

Ongetwijfeld zijn de hierboven opgesomde gebreken ook verborgen gebreken al bedroeg de koopprijs minder dan 5.000 frank, maar de wetgever heeft ze niet willen rangschikken onder de verborgen gebreken, die de koopvernietiging voor gevolg kunnen hebben.

Deze beperking werd door de wetgever ingevoerd om een einde te stellen aan de menigvuldige kleine processen, die al te vaak werden ingespannen naar aanleiding van het verkopen van

oude, versleten, gebrekkige of beschadigde dieren, en die aanleiding gaven tot onkosten buiten verhouding met de waarde van het betwiste dier.

Bij het runderras zal het ophouden van de nageboorte slechts een reden zijn tot koopvernietiging zo het kalven niet bij de koper heeft plaats gehad, en de ziekte der witte vaarzen zo de dieren voor de teelt gekocht zijn.

Tuberculose en ophouden van nageboorte waren vroeger slechts koopvernietigend voor dieren waarvan de waarde meer dan 2.500 fr. bedroeg. Deze beperkende voorwaarde werd door het K.B. van 23 september 1960 afgeschaft.

131 In verband met de boven aangehaalde beperkingen kan hier de aandacht gevestigd worden op het feit dat de regering nooit gebruik heeft gemaakt van het recht haar uitdrukkelijk door artikel 1 van de wet van 25 augustus 1885 verleend, om ook voor het varkensras koopvernietigende gebreken aan te duiden.

Terzake verkoop van varkens, kan er dus ook geen sprake zijn van vernietiging van de overeenkomst bij toepassing van de wet van 25 augustus 1885. De rechter zou zijn bevoegdheid te buiten gaan indien hij zou oordelen dat een bepaalde ziekte wel tot koopvernietiging zou aanleiding geven, vermits in de beperkende opsomming van het thans in voege zijnde koninklijk besluit van 31 mei 1951 voor het varkensras geen enkel koopvernietigend gebrek voorzien werd.

Hier dient nochtans gewezen op een vonnis van het vrederecht te Verviers, dat, na te hebben aangehaald dat de wet van 1885 op de verkoop van varkens niet van toepassing is, nochtans aanneemt, dat, in geval van endemische varkenspest, de koper, volgens het gebruik in de streek van Verviers, beschikt over vijftien dagen vanaf de levering om een vordering op grond van koopvernietigende gebreken in te stellen (Vred. Verviers, 4 juli 1939, *J. Liège*, 1939, 279).

Ook past het hier te vermelden, dat volgens VAN ALLEYNES (*a.w.*, nr. 7) de koper schadeloosstelling zou mogen eisen, in geval van zware besmettelijke ziekte, die op het ogenblik van de verkoop niet zichtbaar doch wel aan de verkoper bekend is. De koper zou alsdan mogen handelen door dagvaarding voor de burgerlijke rechter, of door stelling als burgerlijke partij, indien de verkoper wegens overtreding van de wet van 30 december 1882 vervolgd wordt (zie ook: Rb. Charleroi, 17 april 1879, *Pas.*, 1880, III, 253).

132 De gevolgen van de koopvernietiging verschillen naargelang de verkoper het gebrek van het verkochte huisdier gekend heeft of niet.

In geval van betwisting zou de koper moeten bewijzen dat de verkoper het bestaan van het gebrek op het tijdstip van de verkoop kende, daar de kwade trouw niet vermoed wordt (VAN ALLEYNES, *a.w.*, nrs. 17 en 91).

A. DE VERKOPER KENDE HET GEBREK NIET

133 Zelfs indien de verkoper het gebrek niet kende is hij gehouden tot integrale teruggave van de koopprijs en tot vergoeding aan de koper van al de door de verkoop veroorzaakte kosten (art. 1646 B.W.).

De in artikel 1646 B.W. gebezigde termen door de verkoop veroorzaakte kosten, wijzen er op, dat de verkoper tot iets meer gehouden is dan de eenvoudige teruggave van de prijs en de rechtmatige kosten van de overeenkomst:

hij is verplicht, aan de koper al de kosten van elke aard, die de koop veroorzaakt heeft, te vergoeden, en hem schadeloos te stellen voor al de gevolgen van de verkoop (GUILLOUARD, *a.w.*, I, nr. 464).

Derhalve zal hij verschuldigd zijn:

de interesten op het bedrag van de koopprijs vanaf de dag van de betaling, tenzij het dier vruchten zou hebben afgeworpen, de kosten van geneeskundige behandeling of van plaatsing bij derden (VAN ALLEYNNES, *a.w.*, nr. 91; GODART en COZETTE, *a.w.*, nr. 284), de kosten van het vervoer (Rb. Oudenaarde, 16 juni 1905, *J. Comm. Fl.*, 1907, 46; *Pand. Pér.*, 1907, 881; Rb. Brussel, 13 febr. 1912, *Pas.*, 1912, III, 299), de kosten van het deskundig onderzoek, de gerechttskosten en alle andere kosten, zoals tolrechten door de koper betaald in geval van vervoer naar het buitenland, of kosten verschuldigd aan onderverkrijgers in geval van voortverkoop, met uitzondering nochtans van de niet noodzakelijke uitgaven, die de koper had kunnen vermijden (VAN ALLEYNNES, *a.w.*, nr. 91).

Er werd gevonnist: dat de verkoper die het gebrek niet kende, niet gehouden is de honoraria van de advocaat terug te betalen, wiens ambtelijke tussenkomst voor de rechtbank van koophandel niet vereist is (Kh. Gent, 23 maart 1878, *Pas.*, 1879, III, 189); — dat een verkoper, die te goeder trouw is, niet tot schadeloosstelling mag veroordeeld worden (Kh. Brugge, 7 en 21 febr. 1907, *J. Comm. Fl.*, 153).

134 Wat betreft de kosten van voeding en onderhoud vanaf de levering tot de teruggave, zal de verkoper de schuldvergelijking mogen inroepen met het voordeel, dat het genot van het dier aan de koper bezorgd heeft, tenzij het gebrek hem zou verhinderd hebben het tot zijn gebruik aan te wenden (VAN ALLEYNNES, *a.w.*, nr. 91, en de door hem in noot aangehaalde rechtsleer; POTHIER, nr. 218; DURANTON, IX, nr. 324; TROPLONG, nr. 573; GODART en COZETTE, *a.w.*, nr. 284; zie ook Rb. Aarlen, 26 maart 1886, *Cl. et B.*, XXXV, 455).

De Hoge Raad van Nederland was van oordeel dat de koper, behalve de koopprijs, ook vergoeding voor de kosten van noodzakelijk onderhoud mag vorderen, verminderd met de inkomsten, b.v. de melkopbrengst, alles echter eerst van de dag der dagvaarding af (28 febr. 1919, *W.*, 10400).

B. DE VERKOPER KENDE HET GEBREK

135 Indien de verkoper het bestaan van het koopvernietigend gebrek kende, is hij daarenboven gehouden alle schade door de koper geleden te vergoeden (art. 1645 B.W.). De verschuldigde schadeloosstelling bestaat, overeenkomstig artikel 1149 e.v. B.W., in het verlies dat de koper heeft ondergaan (*damnum emergens*) en in de winst die hij heeft moeten derven (*lucrum cessans*), maar zij mag alleen omvatten hetgeen een onmiddellijk en rechtstreeks gevolg is van het niet uitvoeren van de overeenkomst.

Indien derhalve een dier, aangetast door een koopvernietigende besmettelijke ziekte andere dieren van de koper besmet heeft, met het gevolg dat deze zijn landerijen niet heeft kunnen bewerken, zal de verkoper hem moeten vergoeden voor de dieren maar niet voor het verlies van de oogst (VAN ALLEYNNES, *a.w.*, nr. 67).

De verkoper zal aansprakelijk kunnen gesteld worden voor het verlies van andere dieren, die door aanraking met het gebrekkelijk dier, besmet geworden zijn.

Hij zou echter niet aansprakelijk zijn voor het verlies dat de koper in zijn landbouwbedrijf zou ondergaan, omdat hij niet over de nodige middelen beschikte om zich andere onontbeerlijke dieren aan te schaffen. Dit is slechts een verwijderd en niet een rechtstreeks gevolg van de koopvernietiging (BELTJENS, *Code civil*, art. 1151, nr. 4).

Nochtans zal de koper, zoals boven reeds gezegd werd, ingevolge het beginsel *actori incumbit probatio* het bewijs moeten leveren, dat de verkoper op het ogenblik van de verkoop het gebrek kende, vermits de kwade trouw niet vermoed wordt, en de koper, die ze inroept, als aanlegger dient beschouwd te worden (VAN ALLEYNES, *a.w.*, nr. 91; *vgl.* Rb. Hoei, 13 dec. 1938, *Pas.*, 1939, III, 132).

136 Er werd gevonnist dat te kwader trouw is, de verkoper die b.v. bedrieglijke middelen aanwendt om het gebrek te verbergen of die het aan hem bekende gebrek eenvoudigweg verzwijgt (Rb. Brussel, 20 nov. 1901, *Pand. Pér.*, 1902, 259; Cass. fr., 17 febr. 1874; *Rec. Dall.*, 1874, I, 193).

De schadeloosstelling is verschuldigd zonder dat enige ingebrekestelling vereist is (Cass. fr., 25 febr. 1930, *Pand. Pér.*, 1932, I, 180).

Kan de koper het juiste bedrag van de schade niet bepalen, b.v. wanneer hij gedurende enige tijd van het genot van aangekochte paarden beroofd is geweest, of zich kosten heeft moeten getroosten om zijn recht te doen gelden, dan spruit daaruit niet voort dat hij geen aanspraak mag maken op schadeloosstelling. In dit geval zal de rechter het bedrag der schade naar billijkheid bepalen (Rb. Gent, 4 juli 1900, *Pand. Pér.*, 1901, nr. 282; *J. Comm. Fl.*, 317).

§ 2. Bijzondere gevallen

137 In sommige gevallen zal de koopvernietiging gevolgen hebben, die niet meer het aangetaste dier alleen betreffen.

Dit zal zich vooral voordoen, wanneer verscheidene dieren samen of te gelijk met andere voorwerpen bij een zelfde overeenkomst verkocht werden.

Men zal dan moeten nagaan of deze dieren of voorwerpen al dan niet verkocht werden als een ondeelbaar geheel, m.a.w. of de koper het een niet zonder het ander zou gekocht hebben.

Zo zal de verkoop van twee paarden, gekocht om samen ingespannen te worden, in zijn geheel ontbonden worden, indien een ervan door een koopvernietigend gebrek is aangetast (GUILLOUARD, *a.w.*, II, 539; BAUDRY-LACANTINERIE en SAIGNAT, nr. 410; VAN ALLEYNES, *a.w.*, nr. 94; GODART en COZETTE, *a.w.*, nr. 281).

Wordt daarentegen voor ieder van de dieren een afzonderlijke prijs bedongen, en zijn ze niet bestemd om samen ingespannen te worden, dan zal de koopvernietiging, hoewel de dieren te gelijk en bij dezelfde overeenkomst verkocht worden, alleen maar mogelijk zijn voor het zieke paard.

Een ander voorbeeld van ondeelbaar geheel treft men aan bij de verkoop van twee dieren, die een paar vormen en samen met het oog op de reproductie zijn aangekocht. Wanneer slechts een van de dieren ziek en gebrekkig is zal de verkoop niettemin voor het geheel kunnen ontbonden worden (FRÉDERICQ, L., *Traité de Droit Commercial Belge*, III, nr. 105).

Evenwel zal de omstandigheid dat verscheidene dieren b.v. een kudde ossen, samen voor een globale prijs verkocht worden, geen aanleiding zijn tot vernietiging van de verkoop van gans de kudde, indien slechts een of meer dieren door een koopvernietigend gebrek aangetast zijn (vgl. hoewel het geschil betrekking had op slachtvee, Vred. Leuze, 1 okt. 1948, *T. Vred.*, 1949, blz. 183; Vred. Hoogstraten, 27 jan. 1953, *R.W.*, 1953-54, 809).

138 Volgens een arrest van het Franse Hof van Cassatie (29 mei 1865, *Rec. Dall.*, 65, 1, 362), zou nochtans wanneer het gaat om de verkoop van twee paarden, die verkocht werden om samen ingespannen te worden, de koop niet moeten ontbonden worden voor het geheel op grond van de aanwezigheid van een koopvernietigend gebrek in hoofde van een der dieren van het span. Er zou echter wel aanleiding bestaan tot nietigverklaring van de verkoop, omdat één van de door de partijen gestelde voorwaarden niet verwezenlijkt werd; de nietigheid zou haar oorzaak vinden in het voorwaardelijk karakter van de overeenkomst, zodat ook de pleegvormen of termijnen voorgeschreven door de wet op de koopvernietigende gebreken niet van toepassing zouden zijn (VAN ALLEYNES, *a.w.*, nr. 94).

139 Heeft de verkoop als voorwerp dieren, goederen of zaken waarvan de ene als hoofdzaak en de andere als bijzaak dienen beschouwd te worden, dan zal de koopvernietiging wegens een gebrek van de hoofdzaak zich uitstrekken tot de bijzaak; doch omgekeerd zal het gebrek van de bijzaak geen aanleiding geven tot koopvernietiging wat betreft de hoofdzaak.

Zo b.v. zal, wanneer een gebrekkig paard verkocht werd samen met zijn gespan, de koop vernietigd worden voor het geheel (VAN ALLEYNES, *a.w.*, nr. 95; GRANDJEAN, *a.w.*, nr. 253; GALLEMAERTS en DESSART, *a.w.*, nr. 4). Daarentegen zal de koopvernietiging van een kudde door ziekte aangetaste runderen, die als bijzaak samen met een landbouwuittabing verkocht werden, geen koopvernietiging voor gevolg hebben wat betreft de landbouwuittabing zelf (POTHIER, nrs. 227 en 229; DURANTON, IX, nr. 318).

In dit laatste geval is de verkoper maar tot vrijwaring gehouden, indien de kudde als een bepaalde zaak, en niet als algemeenheid verkocht werd; er is geen reden tot koopvernietiging, indien een domein verkocht wordt met al hetgeen tot de uitbating dienstig is, en zich daar1 onder dieren bevinden aangetast door een koopvernietigend gebrek (TROPLONG, nr. 579; VAN ALLEYNES, *a.w.*, nr. 95).

140 Onder het thans opgeheven koninklijk besluit van 3 september 1885, artikel 2, was de verkoper tot vrijwaring gehouden voor al de dieren van een kudde, voorwerp van de verkoop, die het merk van de verkoper droegen, zodra werd vastgesteld dat één enkel dier door runderpest, besmettelijke veepest of schapepokken was aangetast.

Deze bepaling komt niet meer voor in het koninklijk besluit van 31 mei 1951.

De koper, die op dezelfde markt meerdere huisdieren gekocht heeft, waarvan naderhand maar één enkel door een besmettelijke ziekte schijnt aangetast te zijn, zal bijgevolg voorzichtig handelen met een deskundig onderzoek alsmede de koopvernietiging te vragen voor al de aangekochte dieren, ten einde zijn recht niet te verliezen in geval de symptomen van de ziekte zich bij de andere dieren slechts na het verstrijken van de termijnen zouden vertonen. Deze bemerking geldt niet alleen voor het schapenas, doch ook voor andere diersoorten (GRANDJEAN, *a.w.*, nr. 258).

Men merke op: 1. dat de besmettelijke veepest niet meer als koopvernietigend gebrek bij het schapenas is aangeduid; 2. dat in geval van runderpest of besmettelijke veepest de besmette

dieren dadelijk moeten geslacht worden, om te voorkomen dat genezen kiemdragers de ziekte verder zouden verspreiden. In gevolge het koninklijk besluit van 25 november 1920, dat evenwel, bij koninklijk besluit van 5 maart 1921, tijdelijk geschorst werd totdat de runderpest weer uitbreekt, moeten de dieren die voor of tijdens of na de openbare markten verdacht worden aangetast te zijn, afgeslacht worden, zodat zich zelden een geval van gewone koopvernietiging zal voordoen.

141 De vordering tot koopvernietiging is de e l b a a r ten opzichte van de erfgenamen van de verkoper (art. 1220 B.W.), hetgeen voor gevolg heeft dat de koper tegen ieder van hen afzonderlijk de vordering mag uitoefenen. In het belang van de koper zelf is het echter aan te raden, al de erfgenamen te gelijk in het geding te betrekken, vermits ieder van hen maar een deel van de zaak bekomt tegen teruggave van een deel van de prijs, in evenredigheid met zijn erfelijk aandeel. De gedaagde erfgenaam kan overigens zijn medeërfgnemen in de zaak betrekken (VAN ALLEYNES, *a.w.*, nr. 97).

Op dezelfde wijze dient gehandeld, indien de koper het dier van verscheidene medeëigenaars heeft aangekocht (zie ook: POTHIER, nr. 223; LAURENT, XVII, nr. 366).

142 Wanneer tijdens de koop door de verkoper de verbintenis het dier te leveren onder s t r a f b e d i n g wordt aangegaan, en de koop later wegens een koopvernietigend gebrek ontbonden wordt, zal in algemene regel de straf niet verschuldigd zijn, tenzij de verkoper zich uitdrukkelijk verbonden heeft een som als schadeloosstelling te betalen in geval de koop wegens koopvernietigend gebrek zou ontbonden worden. Aldus zal de koper b.v. zijn recht op de straf, die bedongen werd voor het geval van vertraging bij de uitvoering van de verbintenis, verliezen, omdat het strafbeding een bijkomende verbintenis is, die afhangt van de hoofdverbintenis, en samen met haar te niet gaat (art. 1227 en 1229 B.W.).

Hij zal ook achteraf, nadat hij de koopvernietiging bekomen heeft, de straf niet kunnen eisen onder het voorwendsel dat de tegenpartij haar verbintenissen als verkoper niet nagekomen is.

Een uitzondering dient evenwel zoals boven gezegd gemaakt te worden ingeval het strafbeding bedongen is om de koper te vergoeden voor de schade, die hij tengevolge van de vernietiging van de verkoop ondergaat (*vgl.* DE PAGE, III, nrs. 117, *in fine*, 121 *bis* en 123; AUBRY en RAU, IV, § 309, en noot I ter). Trouwens, in dit geval zou men, om hetzelfde resultaat te bereiken, het strafbeding kunnen vervangen door een bijkomende verbintenis onder voorwaarde.

§ 3. Uitzonderingen op de verplichting tot vrijwaring

143 De verkoper beschikt over verscheidene middelen, hetzij om de eis tot koopvernietiging te doen afwijzen, hetzij om van aansprakelijkheid ontslagen te worden. De meeste dezer middelen worden opgesomd in de wet van 25 augustus 1885. Ze werden meestal ingegeven door de bekommering, aan de verkoper die te goeder trouw is zoveel mogelijk de nadelige gevolgen te besparen, welke aan de fout of de nalatigheid van anderen kunnen te wijten zijn.

Zo zal het de verkoper in sommige gevallen mogelijk zijn zich aan de vrijwaring te onttrekken, hetzij door zijn eigen verkoper tot vrijwaring op te roepen, hetzij door te bewijzen dat de koper de voorschriften van de wet van 1885 niet binnen de gestelde termijnen heeft nageleefd, dat de koper het gebrek op het ogenblik van de verkoop kende, dat hij het dier vrijwillig gedood of zwaar verminkt heeft, enz. Al deze uitzonderingen zullen in de volgende nummers verder onderzocht worden.

A. OPROEPING TOT VRIJWARING VAN EEN DERDE

144 De verkoper mag, indien hij het dier zelf van een ander verkoper gekocht heeft, zijn verhaal nemen tegen zijn eigen verkoper, en hem tot vrijwaring oproepen, tenminste indien de termijn om rechtstreeks tegen hem op te treden nog niet verstreken is.

Deze mogelijkheid om de opeenvolgende verkopers in vrijwaring te roepen wordt uitdrukkelijk geregeld door artikel 3, tweede lid, van de wet.

De koper, die aan een derde voortverkoopt, draagt overigens al zijn rechten op de zaak aan hem over. De oorspronkelijke verkoper is dus gehouden tot vrijwaring tegenover al de opeenvolgende kopers (Rb. Bergen, 26 april 1882, *Cl. et B.*, XXXI, blz. 62; zie boven, nr. 93).

De vordering tot vrijwaring tegen een derde is ontvankelijk, zelfs na een verstekvonnis, waartegen de niet verschenen verkoper verzet aangetekend heeft (Rb. Oudenaarde, 10 juli 1951, *R.W.*, 1951-52, 1475).

145 Het derde lid van artikel 3 bepaalt, dat de termijn om tot vrijwaring op te roepen in dat geval zal verlengd worden met één dag per 5 myriameter afstand tussen de woonplaats van de oorspronkelijke koper en die van de oorspronkelijke verkoper. De plaats waar het dier zich bevindt speelt hierbij geen rol.

Men neemt aan dat deze verlenging van termijn wegens de afstand stilzwijgend is afgeschaft. Boven werd er reeds op gewezen, dat elke wettelijke bepaling betreffende de verlenging van een termijn van rechtspleging uit hoofde van de afstand ingevolge en overeenkomstig het K.B. nr. 301 van 30 maart 1936 gewijzigd is geweest (zie boven, nrs. 47 en 49). De eis in vrijwaring mag door de verkoper worden ingesteld voor de rechtbank waar hij zelf tot koopvernietiging gedagvaard werd, vermits op grond van artikel 564 van het Gerechtelijk Wetboek, de rechtbank waarvoor een geschil aanhangig is, bevoegd is om kennis te nemen van de vordering tot vrijwaring.

146 Opdat de eis tot vrijwaring ontvankelijk weze, moet binnen de bij de wet bepaalde termijnen een deskundig onderzoek gevraagd zijn. De termijnen om daartoe over te gaan worden niet wegens de afstand verlengd, behalve wanneer het dier naar een vreemd land vervoerd werd; in dit laatste geval worden de termijnen met ten hoogste 2 dagen verlengd (art. 5, derde lid, w. 25 aug. 1885, gewijzigd door de wet van 10 okt. 1967, (art. 3), art. 27; zie boven, nr. 51).

Nochtans mag degene die de vordering tot vrijwaring instelt, het deskundig onderzoek inroepen dat ten verzoeken van een van de kopers bevolen werd, op voorwaarde dat de termijn niet verstreken is. Hij is niet gehouden een afzonderlijk deskundig onderzoek aan te vragen (*Cass. fr.*, 18 nov. 1891, *Rec. Dall.*, 1892, I, 61; *Cass. Luxemburg*, 18 maart 1898, *Pas.*, 1898, IV, 151).

Bij achtereenvolgende verkopen kan de laatste koper zich rechtstreeks, *omisso medio*, tot de eerste verkoper wenden, indien ten opzichte van die eerste verkoper de termijnen nog niet verstreken zijn (zie boven, nrs. 93 en 103).

B. DOOD VAN HET DIER BINNEN DE WETTELIJKE TERMIJN

147 De verkoper is tot geen enkele vrijwaring gehouden, indien, binnen de bij de wet bepaalde termijnen, het dier sterft, tenzij de koper het bewijs levert, dat de dood te wijten is aan een van de koopvernietigende gebreken in de koninklijke besluiten opgesomd (art. 8, w. 25 aug. 1885).

Het wettelijk vermoeden van artikel 9, dat het koopvernietigend gebrek bestond op de dag van de verkoop is dus hier alleen maar van toepassing, indien de koper bewijst dat dit gebrek de oorzaak is van de dood.

In de praktijk zal natuurlijk meestal het deskundig verslag als bewijs kunnen ingeroepen worden, en het lijkt zelfs geraadzaam, in het verzoekschrift aan de vrede-rechter te vragen, dat de aan te stellen deskundige of deskundigen als opdracht zouden bekomen, het dier ook te onderzoeken indien het reeds zou omgekomen zijn.

148 De bepaling van artikel 8 heeft belangrijke gevolgen, die waard zijn er even bij stil te staan. De verkoper zal namelijk niet aansprakelijk zijn, indien het dier sterft ten gevolge van een andere oorzaak dan een koopvernietigend gebrek, b.v. ten gevolge hetzij van een ongeval, hetzij van een gebrek of ziekte die door de wet niet als koopvernietigend gebrek beschouwd wordt. Artikel 8 behelst dus eenvoudig een toepassing van het beginsel, dat het risico voor de koper is vanaf het oogenblik dat de koop voltrokken is: *Res perit domino*.

Wijst het deskundig onderzoek uit dat de dood te wijten is aan een ander koopvernietigend gebrek, dan datgene waarvoor de koper de aanstelling van deskundigen gevraagd heeft, dan zal hij een nieuw verzoekschrift moeten aanbieden, met aanduiding van het gebrek waaraan het dier gestorven is. De koper is er immers toe gehouden, het gebrek op straf van nietigheid in het verzoekschrift te vermelden (art. 4, tweede lid; GRANDJEAN, *a.w.*, nr. 170).

Ook zal de koper, die zelf het dier geslacht heeft, artikel 8 niet kunnen inroepen, vermits daarin alleen het verlies dat uit een natuurlijke dood voortspruit bedoeld wordt, en niet het verlies in gevolge een slachting (Kh. Brussel, 11 aug. 1922, *J. Comm. Br.*, 472).

149 De rechtspraak neemt meestal aan dat de rechtsvordering van de koper niet ontvankelijk zou zijn, indien de formaliteiten en termijnen van de artikelen 2, 4 en 5 niet werden in acht genomen. Dit blijkt ook uit de memorie van toelichting, en uit de voorbereidende werken, o.m. uit de verslagen van de heren De Luesemans en d'Anethan betreffende de wet van 28 januari 1850, waarvan artikel 6 in dezelfde bewoordingen opgesteld was als het huidig artikel 8. De koper die, in geval van sterfte, beweert dat deze het gevolg is van een wettelijk koopvernietigend gebrek, moet dus voorafgaandelijk de aanstelling van deskundigen vragen (Rb. Tongeren, 29 dec. 1868, *Cl. et B.*, XIX, 316; Rb. Brussel, 3 febr.

1877, *Cl. et B.*, XXVI, 726; Rb. Mechelen, 19 april 1882, *Pas.*, III, 164; VAN ALLEYNES, *a.w.*, nr. 89).

De ontbinding van de verkoop zou niet mogen uitgesproken worden, indien het niet bewezen is dat het gebrek tijdens de vrijwaringstermijn bestond, indien het deskundig onderzoek nietig is of onvoldoende om de rechter te overtuigen, of indien het onderzoek, hoewel op tijd gevraagd en op het ogenblik van de dood van het dier begonnen, niet op het kadaver voltooid geworden is (VAN ALLEYNES, *a.w.*, nr. 88, blz. 199).

Uit de toepassing van artikel 8 volgt dat bij sterfte van een dier ten gevolge van een niet-koopvernietigende ziekte tijdens de termijn, de verkoper, in geval het dier ook door een koopvernietigend gebrek is aangetast, niet aansprakelijk is indien de vordering niet vóór de sterfte van het dier wordt ingesteld (GALLEMAERTS en DESSART, *a.w.*, blz. 297).

Er werd gevonnist, dat, wanneer een dier aangetast is niet alleen door een koopvernietigend gebrek, doch ook door een andere ziekte, die de gevaren vergroot heeft, de verkoper daardoor niet van vrijwaring ontslagen is, indien door het deskundig onderzoek bewezen is, dat de dood door het koopvernietigend gebrek veroorzaakt werd (Kh. Gent, 18 mei 1870 en 5 dec. 1871, *Cl. et B.*, XXII, 505; *vgl.* Gent, 9 maart 1876, *Pas.*, 1876, II, 218; *Belg. Jud.*, 1876, kol. 367; zie ook, betreffende het bestaan van een tweede ziekte, waardoor het koopvernietigend gebrek verergerd, VAN ALLEYNES, *a.w.*, nr. 89).

150 In verband met de toepassing van artikel 8 wordt door sommige auteurs een onderscheid gemaakt naargelang het dier gestorven is vóór of na het instellen van de rechtsvordering wegens koopvernietigende gebreken.

Indien het dier sterft nadat de vordering reeds is ingesteld, zou, zodra het bestaan van het koopvernietigend gebrek bewezen is, het verlies in elk geval voor de verkoper zijn, welke ook de oorzaak van de dood moge wezen. Het vonnis waardoor het geschil beslecht wordt heeft inderdaad, volgens degenen die deze mening verdedigen, terugwerkend kracht tot op de dag waarop de vordering werd ingesteld en aangezien de rechtsvordering de ontbinding beoogt van de verkoop, ten einde de partijen terug te plaatsen in dezelfde toestand als vóór de verkoop, zou het rechtvaardig en redelijk zijn het verlies voor rekening van de verkoper te laten (VAN ALLEYNES, *a.w.*, nr. 88; GRANDJEAN, *a.w.*, nr. 71; *anders*: Rb. Marche, 4 mei 1861, *Pas.*, 1864, III, 134; *Cl. et B.*, XII, 670).

Om zijn zienswijze te staven, haalt GRANDJEAN ten onrechte een arrest aan van het Hof van Cassatie van 29 oktober 1863 (*Pas.*, 1864, I, 134; *Cl. et B.*, XII, 670). Dit arrest handelt inderdaad over de verkoop van een stier aangetast door longziekte, maar bezweken ten gevolge van een hartkwaal, nadat de wettelijke termijn reeds twee dagen verstreken was (zie desaan gaande de uiteenzetting die het arrest voorafgaat, alsook de noot en de besluiten van procureur-generaal LECLERCQ, *Pas.*, 1864, I, 134).

De argumentatie van GRANDJEAN en VAN ALLEYNES schijnt weinig overtuigend, en ze houdt geen rekening met de uitdrukkelijke bepaling van artikel 8.

De tekst van dit artikel is inderdaad klaar: wanneer het dier binnen de termijnen sterft is de verkoper maar tot vrijwaring gehouden, indien de koper bewijst, dat de dood het gevolg is van het koopvernietigend gebrek. Er wordt hier geen enkel onderscheid gemaakt tussen het sterven vóór of na het instellen van de rechtsvordering, er is alleen spraak van overlijden binnen de termijnen.

En waarom zou het rechtvaardiger of redelijker zijn het verlies ten laste te leggen van de verkoper, ook in geval de dood niet aan het koopvernietigend gebrek te wijten is? Ware het dier niet door een koopvernietigend gebrek aangetast geweest, dan zou immers het verlies voortspuitend uit het toeval voor de koper geweest zijn.

Het arrest van 29 oktober 1863 neemt weliswaar aan dat het door toeval ontstane verlies, dat zich voordoet na het instellen van een rechtsvordering wegens een koopvernietigend gebrek, voor rekening van de verkoper is, indien het verkochte dier reeds tevoren door een koopvernietigend gebrek was aangetast. Uit de beweegredenen van het arrest blijkt echter duidelijk, dat artikel 6 van de wet van 1850, waarvan het huidige artikel 8 de herhaling is, ter zake niet van toepassing was, evenmin als artikel 1647 B.W. Men merke trouwens op dat de beweegredenen van het arrest betwist worden door LAURENT (XXIV, nr. 307), hoewel hij de uitspraak zelf goedkeurt.

De vraag die zich stelt is, of het verlies voor de verkoper zou geweest zijn, indien het dier binnen de termijnen was omgekomen en de koper niet zou bewezen hebben dat de dood aan een koopvernietigend gebrek te wijten was. En hierop geeft het arrest geen antwoord.

Het lijkt nuttig in verband met de toepassing van artikel 8, in geval van sterfte na het instellen van de vordering, de aandacht te vestigen op de laatste rechtspraak van het Franse Hof van Cassatie.

De tekst van artikel 10 van de Franse wet van 2 augustus 1884, thans artikel 224 *Code Rural*, luidt als volgt: „Si l'animal vient à périr, le vendeur n'est pas tenu de la garantie, à moins que l'acheteur n'ait intenté une action régulière dans le délai légal, et ne prouve que la perte de l'animal provient d'une des maladies spécifiées dans l'article 285”.

Gedurende lange tijd is de Franse rechtspraak verdeeld geweest over de toepassing van dit artikel, doch sedert zijn arrest van 9 juli 1912 heeft het Franse Hof van Cassatie steeds aanvaard, dat de koper in zijn vordering maar kan slagen, indien hij bewijst dat de dood het gevolg is van een wettelijk koopvernietigend gebrek (zie DUZAN, *De la Garantie dans le cas de mort de l'animal atteint d'un vice rédhibitoire*, Toulouse, 1948, blz. 26 e.v., alsook de aldaar aangehaalde arresten van 9 juli 1912, 25 maart 1931 en 28 oktober 1947).

151 Indien het dier, dat door een koopvernietigend gebrek aangetast is, sterft na de termijnen en nadat de rechtsvordering regelmatig is ingesteld, blijft het verlies voor de verkoper, zelfs indien het verlies door toeval (b.v. bliksem) ontstaan is (Cass., 29 okt. 1863, *Pas.*, 1864, I, 134; *Cl. et B.*, XII, 670; Kh. Kortrijk, 13 aug. 1881, *Pas.*, 1882, III, 57). In dit geval is het laatste lid van artikel 1647 B.W. niet van toepassing.

C. AANRAKING MET BESMETTE DIEREN

152 De verkoper is evenmin tot vrijwaring gehouden wegens koopvernietigende gebreken van besmettelijke aard, indien hij bewijst dat het dier sedert de levering in aanraking geweest is met dieren aangetast door dezelfde besmettelijke ziekte als diegene die tot de koopvernietigende vordering aanleiding heeft gegeven (art. 10, w. 25 aug. 1885).

De enige koopvernietigende gebreken, die thans onder de besmettelijke ziekten kunnen gerangschikt worden zijn:

- bij paard, ezel en muilezel: de kwade droes;
- bij het runderras: de runderpest en de besmettelijke longontsteking;
- bij het schapenras: de schapepokken.

Artikel 10 werd in de wet ingelast, omdat de aanraking met andere besmette dieren het vermoeden wettigt dat het koopvernietigend gebrek daaraan te wijten is.

Het is de verkoper die moet bewijzen dat het dier sedert de levering met andere besmette dieren, die door dezelfde ziekte aangetast waren, in aanraking geweest is (Rb. Hasslt, 10 juli 1872, *Pas.*, 1872, III, 250).

Daarentegen is het niet nodig te bewijzen dat het dier op het ogenblik van de verkoop door geen enkel koopvernietigend gebrek was aangetast. Vermits het gaat om feiten zal het bewijs door alle middelen en inzonderheid door een getuigenverhoor mogen geleverd worden (*vgl. DEJEAN, Traité théorique et pratique de l'action rédhibitoire*, 3de uitg., blz. 43).

Tuberculose bij het runderras is ook besmettelijk, doch het valt te betwijfelen of de bepaling van artikel 10 op deze ziekte toepasselijk is. Vroeger werd aangenomen, op grond van het koninklijk besluit van 30 oktober 1895, artikel 2, dat de verkoper in geval van longontsteking of knobbeltering de bepaling van artikel 10 kon invoeren.

Deze uitdrukking is echter uit de naamlijst der koopvernietigende gebreken verdwenen. Ze heeft plaats gemaakt voor de meer algemene benaming *tuberculose*, een ziekte waarvan de aanwezigheid niet door de tuberculinereactie binnen de eerste weken na het ontstaan van de besmetting met zekerheid kan vastgesteld worden. De wettelijke vrijwaringstermijn duurt slechts vijftien dagen en de proefondervindelijke incubatieperiode die door de tuberculinereactie kan vastgesteld worden, bedraagt 15 tot 36 dagen.

Moest een gezond dier in de stal van de koper door aanraking besmet worden, dan zou de binnen de vrijwaringstermijn uitgevoerde tuberculineproef slechts een negatieve reactie voor gevolg hebben. Het vaststellen van een positieve reactie binnen de vijftien dagen na de levering, zou daarentegen toelaten met zekerheid te verklaren, dat de besmetting reeds op het ogenblik van de aankoop aanwezig was (Reglementering van de rundertuberculosebestrijding, blz. 43).

Alhoewel de ziekte soms door aanraking of samenwonen kan voortgezet worden en in die zin besmettelijk kan zijn, komt het als onwaarschijnlijk voor dat de wetgever ook de gevallen van tuberculose bedoeld heeft. Het vermoeden als zou de ziekte bij de koper ontstaan zijn, waarop de wetgever zich bij het invoeren van deze wetsbepaling gesteund heeft, is inderdaad niet verenigbaar met het bewijs, dat uit een positieve reactie op tuberculine voortvloeit en aantoonde, dat het dier reeds vóór de verkoop door tuberculose aangetast was. De rundertuberculose werd overigens, wellicht juist om die reden, niet gerangschikt onder de besmettelijke veeziekten, waarop de artikelen 319 e.v. van het strafwetboek van toepassing zijn.

153 Dikwijls zal het moeilijk zijn om uit te maken of er werkelijk aanraking geweest is. Volgens VAN ALLEYNES (*a.w.*, nr. 85) moet dit woord noch in al te brede, noch in al te beperkte zin uitgelegd worden. Indien een rechtstreekse aanraking wel niet vereist is, moet er tenminste toch een verblijf geweest zijn op een plaats, die besmet is, hetzij door het grazen of stationneren van besmette dieren, hetzij door het deponeren van voeders of mest voortkomend uit besmette weiden of stallen.

Dezelfde auteur merkt in dit verband op dat b.v. schapenpokken en runderpest kunnen overgegeven worden op een afstand van drie honderd meter, en dat kooplieden en herders ze van de ene kudde op de andere, door eenvoudige uitwasemingen van kledingstukken, kunnen overdragen.

Om uit te maken of er aanraking geweest is, zal men zich kunnen laten leiden door de bepalingen van artikel 2, 3°, K.B. 20 september 1883 (zie GALLEMAERTS en DESSART, *a.w.*, blz. 292 e.v.).

De bepaling van artikel 10 is alleen maar van toepassing op de besmettelijke ziekten, die tegelijkertijd als koopvernietigend gebrek in de zin van de wet van 1885 beschouwd worden. Derhalve zal iemand die b.v. varkens verkoopt, die na de levering bij andere door varkenspest besmette dieren geplaatst werden, artikel 10 niet kunnen invoeren, omdat het thans in voege zijnde koninklijk besluit van 31 mei 1951 geen koopvernietigend gebrek voor het varkensras aangeduid heeft.

D. VERVAL VAN DE KOPER EN ANDERE AFWIJKINGEN

154 In sommige gevallen zullen de artikelen 2, 4, 5 en 11 van de wet aan de verkoper een middel aan de hand doen om de eis te doen afwijzen:

a) Zo zal hij op grond van de artikelen 2, 4 en 11, al is het koopvernietigend gebrek bewezen, het verval tegen de koper kunnen invoeren, indien deze de aanstelling van deskundige(n) niet gevraagd heeft of de rechtsvordering niet heeft ingesteld binnen de ingevolge de wet bij koninklijk besluit bepaalde termijn (zie nrs. 38 e.v.).

b) Op grond van het eerste en derde lid van artikel 5 kan hij het verval invoeren tegen de koper, die weigert het dier, dat buiten het land gebracht is, terug naar België in te voeren en het te brengen naar de woonplaats of naar de hoofdplaats van het kanton van de verkoper, ofwel naar de plaats waar de verkoop gesloten of de levering gedaan is; alsook tegen de koper die in dit geval zou nalaten binnen de gestelde termijnen, vermeerderd met twee dagen, een verzoekschrift tot aanstelling van deskundigen aan te bieden aan de vrederechter van het kanton, waarheen hij het dier zal brengen (zie boven, nr. 123).

c) De verkoper kan de rechtsvordering wegens koopvernietigende gebreken ook doen afwijzen indien het dier in de vreemde aangetast is door een koopvernietigende ziekte van besmettelijke aard; in dit geval is het zelfs verboden het dier terug in te voeren, zodat de koper de eerste op straf van verval gestelde vereiste onmogelijk kan nakomen (art. 5, zesde lid).

d) De eis is evenmin ontvankelijk wanneer het dier buiten het land is gestorven (art. 5, laatste lid).

Er dient nochtans opgemerkt te worden dat in al deze gevallen de verkoper niet noodzakelijk van elke aansprakelijkheid zal ontslagen zijn. De koper zou b.v. een vordering tot nietigverklaring van de verkoop kunnen instellen, indien hij zou kunnen bewijzen dat het dier buiten de handel was wegens een besmettelijke ziekte, of dat, om reden van dwaling of bedrog, zijn toestemming niet vrijelijk gegeven werd (GRANDJEAN, *a.w.*, nr. 169; zie boven, nr. 125, en verder, nrs. 281 e.v.).

155 Algemeen wordt aanvaard, dat de verkoper geen vrijwaring verschuldigd is, indien de koper het verborgen gebrek kende.

De wet van 25 augustus 1885 voorziet op dit punt geen enkele afwijking van het algemeen beginsel uitgedrukt in artikel 1641 B.W., ingevolge hetwelk de verkoper alleen behoeft in te staan voor de gebreken, die verborgen zijn. Er kan van verborgen gebrek geen spraak meer zijn wanneer het vaststaat dat het gebrek op het ogenblik van de verkoop aan de koper bekend was (Vred. St. Vith, 23 okt. 1928,

T. Vred., 1930, 13; LAURENT, XXXIV, nr. 285; BAUDRY-LACANTINERIE en SAIGNAT, nr. 466).

Het is overigens duidelijk dat de koper, die, het gebrek kennend, niettemin de koop gesloten heeft, zich het dier heeft willen aanschaffen in de toestand waarin het zich bevond, en dat bij het bepalen van de prijs hiermee rekening werd gehouden.

De verkoper zou door alle middelen, getuigen inbegrepen, het bewijs mogen leveren dat de koper het gebrek kende, en in sommige gevallen zou hij zelfs de geringheid van de verkoopprijs als vermoeden hiervan kunnen inroepen (VAN ALLEYNES, *a.w.*, nr. 3, blz. 13).

Het aanbod te bewijzen dat de koper zich van het door hem aangehaalde gebrek heeft kunnen vergewissen of dat het op het ogenblik van de verkoop zichtbaar was, zou echter niet ontvankelijk zijn, omdat er een wettelijk vermoeden bestaat dat al de koopvernietigende gebreken in de koninklijke besluiten opgesomd, verborgen gebreken zijn (*anders*: Rb. Dinant, 19 dec. 1904, *Pand. Pér.*, 1906, nr. 932; *Pas.*, 1905, III, 90).

Indien de verkoper aan de koper het gebrek kenbaar maakt, lijkt het in elk geval voorzichtig zich hiervan een geschreven verklaring te bezorgen.

Door het Franse Hof van Cassatie werd bij arrest van 11 november 1890 (S., 1893, I, blz. 37) beslist, dat artikel 1642 B.W. ter zake van verkoop van huisdieren toepasselijk is, en dat de verkoper bijgevolg geen vrijwaring verschuldigd is wegens gebreken die zichtbaar zijn of waarvan de koper zich heeft kunnen vergewissen.

Men verlieze echter niet uit het oog, dat de alsdan in voege zijnde Franse wet van 2 augustus 1884 in haar artikel 2 uitdrukkelijk verwees niet alleen naar artikel 1641 B.W., doch ook naar de volgende artikelen, hetgeen bij de Belgische wet van 1885 niet het geval is.

Het principe door genoemd arrest gehuldigd wordt overigens bestreden door GALLIER, DEJEAN, MIGNOT en anderen (aangehaald naar GODART en COZETTE, *a.w.*, nr. 111). Steunend op het gezag van dhr. Labiche, verslaggever voor de wet van 1884, beweren deze auteurs, dat de wetgever er zorg voor gedragen heeft in de naamlijst van de koopvernietigende gebreken alleen diegene op te nemen, die als niet zichtbare gebreken erkend werden, of die tenminste zo weinig zichtbaar zijn dat het zeer goed mogelijk is dat de koper ze niet ziet.

156 De verkoper is tot geen vrijwaring gehouden, indien de koper uit eigen beweging het dier heeft doen afmaken, zodat de teruggave onmogelijk geworden is, en het doel van de vordering tot koopvernietiging niet meer kan bereikt worden (zie nr. 167). Dezelfde regel zou volgens zekere gerechtelijke uitspraken dienen gevolgd te worden, indien de koper het dier een zware heekkundige bewerking of een zware verminking heeft doen ondergaan (zie verder, nrs. 162 e.v.). Daarentegen zou de verkoper wel gehouden zijn, indien het dier na gemeen overleg werd afgemaakt, ten einde zijn toestand vast te stellen (Kh. Brussel, 11 aug. 1922, *J. Comm. Br.*, 1922, 472).

157 Indien de partijen uitdrukkelijk bedongen hebben dat de verkoper niet gehouden is tot vrijwaring wegens koopvernietigende gebreken, zal de koper het recht niet hebben, de ontbinding van de koop wegens het bestaan van een dergelijk gebrek te eisen.

Er dient nochtans opgemerkt dat de eis wel gegrond kan verklaard worden, zo de koper het bewijs levert dat de verkoper het koopvernietigend gebrek kende.

Uit de bewoordingen van artikel 1643 B.W. moet inderdaad afgeleid worden, dat het beding waarbij de verkoper van vrijwaring ontslagen wordt maar uitwerksel kan hebben, indien hij het gebrek niet kende. Hij staat in voor de verborgen gebreken, zegt dit artikel, zelfs wanneer hij die niet kende, tenzij hij, in dat geval, bedongen heeft dat hij tot generlei vrijwaring zal verplicht zijn (zie boven, nr. 17, en verder, nr. 175).

E. VERKOPINGEN OP RECHTERLIJK GEZAG

158 De vordering wegens koopvernietigende gebreken bestaat niet ten aanzien van verkopen, die op rechterlijk gezag geschieden (art. 1649 B.W.).

Daaronder dienen niet alleen gerangschikt te worden de verkopen op beslag of na faillissement, waarover eenieder het eens is, doch ook de verkopen van goederen van minderjarigen of van ontzette personen, en van goederen behorend tot onbeheerde nalatenschappen of tot nalatenschappen, die onder voorrecht van boedelbeschrijving aanvaard werden (DE PAGE, IV, nr. 175; LAURENT, XXIV, nr. 288; GUILLOUARD, *a.w.*, I, nr. 499; BAUDRY-LACANTINERIE en SAIGNAT, nr. 431; AUBRY en RAU, IV, 355 *bis*, noot 14; *anders*: COLMET DE SANTERRE, VII, nr. 86 *bis*). Er werd echter gevonnen dat een verkoop, gedaan ten verzoeken van beneficiaire erfgenamen (art. 805 B.W.) geen verkoop is op rechterlijk gezag, en dat de vrijwaring derhalve verschuldigd is (Rb. Bergen, 26 april 1882, *Cl. et B.*, XXXI, blz. 63).

159 De uitzondering van artikel 1649 B.W. is eveneens van toepassing op de veilingen, indien er zich onder de partijen minderjarige of onbekwame personen bevinden (Parijs, 21 juni 1870, *Rec. Dall.*, 1871, 2, 42; Lyon, 11 jan. 1883, *Rec. Dall.*, 1884, 2, 147), doch niet op de veilingen tussen meerderjarigen, vermits het rechterlijk gezag alleen tussenkomt wanneer de partijen er niet in toestemmen ze in der minne te houden voor een notaris, die ze met onderling goedvinden mogen aanwijzen (BAUDRY-LACANTINERIE en SAIGNAT, *t.a.p.*; GUILLOUARD, *a.w.*, I, nr. 499; Vred. Kruishoutem, 6 mei 1947, *T. Vred.*, 1947, 310).

De vrijwillige verkopen, zelfs wanneer ze door het ambt van een notaris of van een deurwaarder gehouden worden, zijn geen verkopen op rechterlijk gezag, en blijven dus aan de vordering wegens koopvernietigende gebreken onderworpen (GRANDJEAN, *a.w.*, nr. 176; zie ook boven, nr. 17).

AFDELING II

GEVOLGEN VOOR DE KOPER

§ 1. Verplichting tot teruggave

160 De wet van 25 augustus 1885 behelst geen bijzondere bepalingen betreffende de verplichtingen van de koper in geval de koopvernietiging wordt uitgesproken.

De koper zal bijgevolg overeenkomstig het gemeen recht ertoe gehouden zijn het dier, door het gebrek aangetast, aan de verkoper terug te geven tegen terugbetaling van de prijs, en desgevallend vergoeding van de door de verkoop veroorzaakte kosten en schade (zie boven, nrs. 13 en 127).

Aangezien de vordering tot ontbinding van de overeenkomst er toe strekt de partijen terug te plaatsen in de toestand waarin zij zich voor het aangaan van de overeenkomst bevonden (KLUYSKENS, *De Contracten*, nr. 127), zal de koper niet alleen het aangekochte dier moeten teruggeven, doch ook de jongen die het heeft afgeworpen (zoals kalf of veulen die bij de koper geboren zijn) (VAN ALLEYNES, *a.w.*, nr. 66, blz. 116; GRANDJEAN, *a.w.*, nr. 254), alsmede de wol en de andere voortbrengselen die hij ervan bekomen heeft (GODART en COZETTE, *a.w.*, nr. 280), zonder onderscheid te maken tussen de voortbrengselen of toebehoren die de verkoper geleverd heeft, of degene die er nadien bijgekomen zijn (BAUDRY-LACANTINERIE en SAIGNAT, nrs. 435 n 467; GUILLOUARD, *a.w.*, I, nrs. 460 en 461).

Wat betreft de verplichtingen van de koper in geval verscheidene dieren in groep verkocht werden, zie boven, nrs. 137 e.v.

161 In geval de verkoper zou weigeren het aangetaste dier binnen een bepaalde termijn terug te nemen, kan de koper aan de rechter de toelating vragen om, overeenkomstig artikel 1264 B.W., het dier elders in bewaring te stellen op kosten van de verkoper, ofwel het openbaar te doen verkopen en de opbrengst te behouden op afkorting van hetgeen hem verschuldigd is (VAN ALLEYNES, *a.w.*, nr. 66).

§ 2. Gevolgen in geval van verminking

162 De rechtsleer is verdeeld wat betreft de verplichtingen van de koper die het dier zekere heekkundige bewerkingen of wijzigingen heeft doen ondergaan.

Volgens de Franse rechtsleer, is, tenminste in principe, de koopvernieting altijd mogelijk, welke wijzigingen het dier ook moge ondergaan hebben, en kan de koper alleen veroordeeld worden om de verkoper schadeloos te stellen voor de waardevermindering, die er uit voortvloeit (DALLOZ, *Jurisprudence générale*, Tw. *Vices rédhibitoires*, nr. 140; LE PELLETIER, *Manuel des Vices rédhibitoires*, 1867, nr. 101, blz. 54; DEJEAN, *Traité théorique et pratique des actions rédhibitoires*, 1885, nr. 63, blz. 37; GALLISSET en MIGNON, *Traité des Vices rédhibitoires*, 1852, blz. 19).

Deze auteurs steunen hun zienswijze op het feit, dat geen enkele wetsbepaling aan de koper de verplichting oplegt het dier terug te geven in de staat, waarin hij het ontvangen heeft, op straf van vervallen verklaard te worden van zijn recht op ontbinding van de verkoop. De koper, die eigenaar is onder ontbindende voorwaarde, beweren ze, is meester over het verkochte dier, en mag het dus wijzigingen doen ondergaan, waarover de verkoper zich niet mag beklagen, vermits hij volledig zal vergoed worden.

Dit principe zou volgens sommigen zelfs van toepassing zijn in geval van castratie van het verkochte dier (GODART en COZETTE, *a.w.*, nr. 283; Rb. Paimbœuf, 7 sept.

1857 en Vred. Bagnères-de-Bigorre, 18 mei 1867, door genoemde auteurs aangehaald).

163 Volgens andere schrijvers is de vordering wegens koopvernietigende gebreken slechts ontvankelijk, indien de koper de bestemming van het dier niet veranderd heeft en indien hij het dier geen belangrijke wijzigingen heeft doen ondergaan. Betreft het daarentegen een gewichtige wijziging in de fysieke toestand van het dier, zoals de castratie, of een andere verminking, zoals het verkorten van staart of oren, dan zal de rechter, rekening houdend met de belangrijkheid van de ontarding, moeten oordelen of de koopvernietiging mogelijk is (VAN ALLEYNES, *a.w.*, nr. 91, blz. 206; GALLEMAERTS en DESSART, *a.w.*, nr. 56; HEBRANT, *a.w.*, blz. 102; GODART en COZETTE, *a.w.*, nr. 283, die verwijzen naar GALTIER, eerste uitg., blz. 210; REY, *Traité de jurisprudence vétérinaire*, tweede uitg., blz. 290, en GALTIER, blz. 321).

Volgens dit stelsel kunnen zich twee onderscheiden soorten van gevallen voordoen, waarover de rechter bij betwisting zal moeten uitspreken (HEBRANT, *a.w.*, blz. 102).

164 Bij de ene soort dienen gerangschikt te worden, de wijzigingen, die in hoofde van de koper een definitieve inbezitneming of toewijding van het dier inhouden, en die door de algemene benaming verminking kunnen aangeduid worden. Daardoor verstaat men: „toutes les altérations qui produisent soit une moins-value usuelle ou commerciale de la chose vendue, soit une plus grande difficulté d'écoulement pour le vendeur” (GALLEMAERTS en DESSART, *a.w.*, blz. 55).

Volgens deze auteurs is nochtans de koopvernietiging alleen uitgesloten, wanneer het gaat om zware verminkingen, omdat de koper alsdan niet meer in staat is het dier terug te geven in de toestand waarin het was op het tijdstip van de verkoop.

Een zo zware verminking als de castratie is van aard de ontbinding van de verkoop te verhinderen, maar er zou alsdan aan de koper een vergoeding dienen toegekend te worden in evenredigheid met de waardevermindering, die het dier door het bestaan van het koopvernietigend gebrek ondergaat (VAN ALLEYNES, *a.w.*, nr. 91, blz. 206; GRANDJEAN, nr. 173; anders, hoewel door GRANDJEAN aangehaald, Vred. Bagnères (Fr.), 18 mei 1867, *Rec. Dall.*, 1868, 2, blz. 63: dit vonnis stond de koopvernietiging toe, hoewel in de behandelde zaak het verkochte paard gecastreerd werd).

Er werd gevonnist dat diegene die drie stuitbeenwervels van een door hem aangekocht luxe-paard laat afzetten, een daad van definitieve toeïgening verricht, waardoor hij zich zelf het recht ontnemt om de vordering wegens koopvernietigende gebreken in te stellen (Rb. Parijs, 26 maart 1891, *Rép. de police sanitaire*, 1891, blz. 313).

Er werd ook gevonnist, dat de koper, die zonder noodzaak het dier niet bewaart in de staat waarin het door de verkoper geleverd werd, en die b.v. de staart doet afsnijden en de poten scheren, het recht verliest om de koopvernietigende vordering in te stellen (Kh. Antwerpen, 10 april 1861, *Port. Anv.*, 338).

165 Bij een tweede soort dienen gerangschikt de veranderingen, die maar een geringe waardevermindering voor gevolg hebben en vlug kunnen hersteld worden, zodat er geen spoor van overblijft. De rechter kan in dit geval aan de verkoper, die verplicht wordt het dier terug te nemen, een vergoeding toekennen, gelijk aan de waardevermindering door het dier ondergaan (GALLEMAERTS en DESSART, *a.w.*, blz. 56; HEBRANT, *a.w.*, blz. 102).

De koper zal dus het recht behouden de *actio redhibitoria* in te stellen, wanneer hij het dier maar lichte wijzigingen doet ondergaan, die, hoewel ze de waarde ervan verminderen, de integriteit van het dier niet aanraken.

Men beschouwt algemeen als lichte wijzigingen:

- a) bij eenhoevige dieren: het roskammen of de opschik van manen, staart en poten, de oppervlakkige kneuzingen en ontvellingen veroorzaakt door slagen;
- b) bij runderen: de opschik van de melkdieren (het scheren van de bilnaad, enz.);
- c) bij het schapenras: het scheren (GALLEMAERTS en DESSART, *a.w.*, blz. 56).

In de Franse rechtspraak werd als een lichte wijziging beschouwd: het scheren van het paard (Rb. Etampes, 9 jan. 1889, *La Loi*, 6 febr. 1889); het afzetten van de laatste twee wervels van de staart (Rb. St. Lô, 17 nov. 1880, *Recueil de Caen et Rouen*, 1881, 109), behoudens het recht van de verkoper om een vermindering te vragen van de door hem terug te betalen koopprijs (GRANDJEAN, *a.w.*, nr. 174).

Het kan echter voorkomen, dat er geen reden bestaat om enige vermindering van de koopprijs toe te staan (Kh. Gent, 18 juli 1891, *J. Comm. Fl.*, 1892, 56).

Men vergelijkte de uitspraak van de rechtbank te St. Lô met het boven aangehaalde vonnis van de rechtbank van koophandel te Antwerpen van 10 april 1861, en die van de rechtbank te Etampes met de zienswijze van GALLEMAERTS en DESSART, die de volledige schering van een paard als een zware verminking beschouwden (*a.w.*, blz. 58).

Voor voorbeelden van andere zware verminkingen raadplege men dezelfde auteurs, alsmede *Pand. B.*, Tw. *Vente et Echange d'animaux domestiques*, nrs. 1163 e.v. Van de opsomming door deze auteurs gegeven vermelden we: het zetten van een brandmerk, het toedienen van geneeskundige preparaten die het dier schade kunnen toebrengen, het uitvoeren van heilkundige bewerkingen, die niet dringend zijn, met inbegrip van de caudotomie en de myotomie van de staart, de malleïnatie, het afzagen van de horens bij de runderen, de castratie, enz.

§ 3. Gevolgen bij sterfte van het dier

166 Indien het dier om het leven komt, voldoet de koper aan zijn verplichtingen door aan de verkoper terug te bezorgen al hetgeen ervan overblijft, zoals b.v. de huid, het getuig (VAN ALLEYNNES, *a.w.*, nr. 91, blz. 207), tenzij het kadaver op bevel van de overheid bedolven werd (Rb. Verviers, 22 juli 1904, *Pand. Pér.*, 1906, 182).

Zoals boven reeds gezegd werd, is volgens sommige auteurs het verlies voor de verkoper, niet alleen wanneer het dier sterft ten gevolge van een koopvernietigend gebrek, doch ook wanneer de verkoop ontbonden wordt wegens het bestaan van een koopvernietigend gebrek, en de dood aan een andere ziekte of aan toeval te wijten is (*vgl.* boven, nrs. 150-151).

Anderen echter beweren dat, indien het dier om het leven komt door de schuld van de koper, deze laatste de schattingswaarde van het dier verschuldigd is, na aftrek van de minderwaarde voortspuitend uit het verborgen gebrek; de verkoper zou gerechtigd zijn het bedrag van de schatting van de koopprijs af te houden (VAN ALLEYNNES, *a.w.*, nr. 91, blz. 207).

167 Er werd gevonnist:

— dat de koper, die uit eigen beweging het dier doet slachten, zodat

de teruggave onmogelijk is, zich daardoor het recht ontnemt om de vordering tot koopvernietiging in te stellen (Kh. Brussel, 11 aug. 1922, *J. Comm. Br.*, 1922, 472);

— dat de koper, die op bevel van de overheid ingevolge het koninklijk besluit van 10 augustus 1897 het dier heeft doen slachten, het recht heeft om de koopprijs terug te eisen, hoewel het hem niet mogelijk is het dier terug te geven (Kh. Verviers, 22 juli 1904, *Pand. Pér.*, 1906, 182);

— dat de eigenaar van een afgekeurd en wegens besmettelijke ziekte afgemaakt dier alleen recht heeft op de bij de wet bepaalde vergoeding en op teruggave van hetgeen na de verdelging overblijft; dat immers de burgemeester de manier waarop het dier dient vernietigd te worden en de inrichting waar dit moet gedaan worden mag bepalen en dus mag weigeren het kadaver en de dierenhuid aan de eigenaar af te leveren (Rb. Gent, 2 juni 1903, *J. Comm. Fl.*, blz. 383).

168 De overheid, die tot de verbranding om redenen van openbaar nut heeft doen overgaan, heeft niet het recht om de overblijfselen van de dieren te behouden. Hetgeen overschiet na verwijdering van de gevaarlijke bestanddelen door de verbranding van het kadaver in een autoclaaf, heeft inderdaad een nuttige bestemming; het wordt als meststof gebruikt en kan verhandeld worden (Cass., 16 maart 1857, *Pas.*, 1857, I, 141; Kh. Luik, 6 juni 1889, *Pas.*, 1890, III, 146; Cass., 12 juni 1890, *Pas.*, 1890, I, 226; LAURENT, VI, 118; GRANDJEAN, *a.w.*, nr. 254).

169 Indien het dier buiten het land gestorven is is de *actio redhibitoria* niet ontvankelijk, maar de koper zou een vordering tot nietigheid van de koop kunnen instellen, in geval de verkoper bedrog gepleegd heeft of indien het dier wegens een besmettelijke ziekte buiten de handel was.

De koper zou evenwel moeten bewijzen dat de besmettelijke ziekte reeds bestond op het tijdstip van de verkoop, hetgeen de verkoper door het tegenbewijs zou mogen weerleggen.

Volgens sommige auteurs bestaat er op dit punt een wettelijk vermoeden indien de besmettelijke ziekte tegelijk een koopvernietigend gebrek is en het dier binnen de termijn van vrijwaring verloren gaat (GALLEMAERTS en DESSART, *a.w.*, blz. 308; HEBRANT, *a.w.*, blz. 113).

Deze mening schijnt betwistbaar; men zal zich inderdaad afvragen, hoe het wettelijk vermoeden van artikel 9 van de wet van 25 augustus 1885 van toepassing zou kunnen zijn, wanneer de koper in gevolge artikel 5 de vordering niet mag instellen en geen aanstelling van deskundigen kan bekomen, omdat het dier niet terug ingevoerd is en ook als besmet dier niet mag ingevoerd worden, hetgeen nochtans uitdrukkelijk vereist is opdat de koper overeenkomstig artikel 9 het gebrek zou kunnen doen vaststellen binnen de bepaalde termijn en volgens de voorgeschreven vormen.

Anderzijds kan luidens artikel 1350 B.W. alleen als wettelijk vermoeden beschouwd worden, het vermoeden dat door een bijzondere wetsbepaling aan zekere handelingen of aan zekere feiten verbonden is, en dergelijke wetsbepaling bestaat in het onderhavige geval niet.

HOOFDSTUK IV

BEDINGEN BETREFFENDE DE VRIJWARING

170 Het staat de partijen vrij, mits inachtneming van zekere voorwaarden, de verkoper bij overeenkomst geheel of gedeeltelijk van zijn aansprakelijkheid ter zake van koopvernietigende gebreken te ontslaan, of zijn verplichting tot vrijwaring uit te breiden tot andere gebreken of gedurende andere termijnen dan die bij koninklijk besluit bepaald.

De rechtsgeldigheid van dergelijke bedingen spruit stilzwijgend voort uit artikel 1643 B.W., en wordt eenparig door de rechtspraak en rechtsleer erkend (BAUDRY-LACANTINERIE en SAIGNAT, nr. 464).

Er bestaat geen enkele wetsbepaling, die de partijen verbiedt de wederzijdse rechten en plichten van koper en verkoper naar eigen goedvinden bij overeenkomst te bepalen.

De wet van 25 augustus 1885 en de uitvoeringsbesluiten raken de openbare orde niet. Ze hebben alleen tot doel private belangen te regelen, en zijn enkel van toepassing bij gebrek aan tegenstrijdige contractuele bepalingen.

Onrechtstreeks wordt hiervan ook het bewijs geleverd door het feit dat de Belgische wetgever bij de wet van 15 juli 1970 zijn goedkeuring gehecht heeft aan het Verdrag van 1 juli 1964, opgemaakt te 's Gravenhage, houdende eenvormige wet inzake de internationale koopovereenkomsten van roerende lichamelijke zaken. Uit artikel 4 van de eenvormige wet blijkt inderdaad dat de partijen voor de koopovereenkomsten als bedoeld in artikel 1 de toepassing van die eenheidswet als wet voor hun contractuele betrekkingen mogen kiezen, hetgeen o.m. een gans andere regeling van hun respectieve rechten en plichten, ook op het gebied van de vrijwaring, tot gevolg heeft.

Men spreekt van bedongen vrijwaring, in tegenstelling met de wettelijke vrijwaring, wanneer de partijen zelf de vrijwaring, waartoe de verkoper wegens de gebreken van het verkochte dier gehouden is, bij overeenkomst geregeld hebben.

Deze overeenkomsten gelden hier zowel als elders als wet voor degenen die ze aangaan, op voorwaarde dat ze op wettelijke wijze tot stand gekomen zijn, en niet afwijken van de wetten waarbij de openbare orde en de goede zeden betrokken zijn (Cass., 22 dec. 1910, *Par.*, 1911, I, 56; Brussel, 30 april 1949, *R.W.*, 1948-49, 1264).

Ze kunnen hetzij mondeling hetzij bij geschrift gesloten worden en, zoals verder zal uiteengezet worden, in sommige gevallen zelfs stilzwijgend tot stand komen.

Het lijkt niet zonder belang, eraan te herinneren dat het koninklijk besluit van 18 februari 1862 in artikel 3 uitdrukkelijk bepaalde, dat de voorschriften van het besluit zich niet verzetten tegen de particuliere overeenkomsten tussen verkoper en koper, betreffende hetzij de koopvernietigende gebreken zelf, hetzij de wijze, het tijdstip en de plaats van het deskundig onderzoek. Deze bepaling werd niet in de koninklijke besluiten van latere datum hernomen, maar de rechten van koper en verkoper zijn niettemin in dit opzicht dezelfde gebleven.

171 Ook in andere landen is het de partijen toegelaten de wettelijke voorschriften betreffende de vrijwaring te wijzigen; soms behelst de wet zelf desaan gaande een uitdrukkelijke bepaling.

Zo voorzien de Franse wet van 2 augustus 1884 (thans art. 284 *Code Rural*) en de Luxemburgse van 21 april 1908 door de gelijklopende tekst van hun artikel 1, dat de wettelijke bepalingen betreffende de vrijwaring alleen maar van toepassing zijn bij gebrek aan tegenstrijdige overeenkomsten.

Daarenboven bepaalt artikel 13 van dezelfde Luxemburgse wet dat, bijaldien de verkoper vrijwaring beloofd heeft voor een niet aangeduid koopvernietigend gebrek of voor het bestaan van een hoedanigheid, de termijn van vrijwaring, bij gebrek aan tegenstrijdig beding, dertig dagen is.

In Duitsland kan de vrijwaring door onderlinge afspraak of door geschreven overeenkomst worden opgeheven of gewijzigd, en de termijnen verlengd of verkort. De partijen kunnen vrijwaring vragen en geven, zoals ze dat wensen, en ook voor de tijd die ze wensen (§ 486 en 492, B.G.B.).

In Zwitserland tenslotte, bestaat er in de handel in vee slechts vrijwaring, wanneer deze schriftelijk is gegeven of wanneer de verkoper de koper met opzet in dwaling gebracht heeft (art. 198, O.R.). — Is er geen termijn bij geschrift bepaald, dan is de verkoper slechts verantwoordelijk indien de gebreken ontdekt en gesignaleerd worden binnen de negen dagen vanaf de levering of de aanmaning de levering te nemen en indien binnen dezelfde termijn de bevoegde overheid verzocht geworden is een deskundig onderzoek van het dier te bevelen (art. 202, O.R.).

AFDELING I

GEHELE OF GEDEELTELIJKE VRIJSTELLING VAN VRIJWARING WEGENS KOOPVERNIEtigENDE GEBREKEN

§ 1. Vorm, geldigheid en bewijs van de vrijstelling

172 Algemeen wordt aanvaard dat de partijen de verkoper geheel of gedeeltelijk van zijn verplichting tot vrijwaring mogen ontslaan.

a) Er is gehele of volledige vrijstelling, wanneer de verkoper bedingt, dat hij voor geen enkel verborgen koopvernietigend gebrek zal instaan.

Deze bedingen, indien ze bewezen zijn, hebben tot gevolg, dat de *actio redhibitoria* niet ontvankelijk zal verklaard worden (Rb. Doornik, 25 maart 1915, *Pas.*, 1918, III, 239).

b) Er is gedeeltelijke vrijstelling, wanneer de partijen één of meer gebreken aanduiden voor dewelke de verkoper geen vrijwaring verschuldigd is, of ook, wanneer ze de termijn om de rechtsvordering in te stellen verkorten. Deze vermindering van termijn kan toegestaan worden hetzij voor één enkel bepaald gebrek, hetzij voor alle koopvernietigende gebreken, die zich kunnen voordoen (VAN ALLEYNES, *a.w.*, nr. 16).

Er dient nochtans te worden opgemerkt dat indien de termijnen verkort worden, dit in feite geen vermindering van de vrijwaring zelf tot gevolg heeft, vermits het voorwerp ervan hetzelfde blijft. In de grond is er dus geen gedeeltelijke vrijstelling van de vrijwaring, doch een beperking wat betreft de duur (*vgl.* DE PAGE, IV, nr. 190).

c) De partijen mogen ten slotte ook de vrijwaring beperken, door overeen te komen dat het bestaan van verborgen gebreken geen koopvernietiging tot gevolg zal hebben, doch wel een vermindering van prijs, zodat de koper alleen

aanspraak kan maken op gedeeltelijke terugbetaling en niet op ontbinding van de verkoop.

Alhoewel artikel 12 van de wet van 25 augustus 1885 bepaalt dat de *actio quanti minoris* niet mag uitgeoefend worden voor de verkopen van dieren, die het voorwerp van de wet uitmaken, is het de partijen niet verboden daarvan af te wijken. Een dergelijk beding is niet in strijd met de openbare orde en moet derhalve op grond van artikel 1134 B.W. als geldig beschouwd worden (VAN ALLEYNNES, *a.w.*, nrs. 100 en 21).

173 Aangezien de vrijwaring de regel is, zal ieder beding van gehele of gedeeltelijke vrijstelling maar geldig zijn, indien het in uitdrukkelijke bewoordingen opgesteld is.

Weliswaar is het gebruik van sacramentele bewoordingen niet vereist, maar het spreekt van zelf, dat het beding in klare en ondubbelzinnige taal moet uitgedrukt worden. In geval van betwisting zal de betekenis en de draagwijdte ervan door de rechtbanken bepaald worden.

Volgens VAN ALLEYNNES dient als een volledige vrijstelling van vrijwaring beschouwd te worden, de uitdrukkelijke verklaring van de koper, dat hij erin toestemt het dier op eigen risico (*à ses risques et périls*) te kopen. Anderzijds laat dezelfde auteur opmerken dat een onbepaald of onduidelijk beding niet zou volstaan om de verantwoordelijkheid van de verkoper uit te sluiten, vermits iedere met de wettelijke vrijwaring strijdige overeenkomst duidelijk uit de gebruikte bewoordingen moet blijken. Elk duister of dubbelzinnig beding dient overigens op grond van artikel 1602 B.W. tegen de verkoper uitgelegd te worden (VAN ALLEYNNES, *a.w.*, nr. 16).

Er werd in dit verband gevonnist, dat de verkoper van een paard tot vrijwaring wegens een koopvernietigend gebrek, waardoor het is aangetast, gehouden is, indien het verkocht is „in de staat waarin het zich bevindt met zijn hoedanigheden en zijn gebreken”, omdat het beding van niet-vrijwaring in geval van twijfel, tegen de verkoper en in beperkende zin moet uitgelegd worden (Kh. Kortrijk, 24 juni 1878, *Pas.*, 1881, III, 134; zie ook: Vred. Kruishoutem, 6 mei 1947, *T. Vred.*, 1947, 310).

Volgens sommige auteurs is het van belang koopvernietigende gebreken, die men wil uitsluiten, onder dezelfde bewoordingen als deze van de wettelijke naamlijst aan te duiden (GALLEMAERTS en DESSART, *a.w.*, blz. 68; HEBRANT, *a.w.*, blz. 105). Ook beweren deze auteurs, dat de algehele vrijstelling maar geldig is onder twee voorwaarden: ten eerste moeten de gebreken afzonderlijk en niet gezamenlijk genoemd worden, opdat men niet zou beweren dat ze niet nauwkeurig genoeg bepaald zijn, en ten tweede mag de vrijstelling geen besmettelijke koopvernietigende gebreken tot voorwerp hebben.

Deze voorzorg schijnt overdreven: het is inderdaad mogelijk duidelijk te verklaren dat de verkoper tot geen enkele vrijwaring gehouden is, zonder daarom al de gebreken afzonderlijk op te sommen. (Wat betreft de besmettelijke ziekten, zie verder, nrs. 178 en 179).

174 Op welke wijze zal het bewijs van het beding geleverd worden?

Aangezien de vrijstellingen van vrijwaring van het gemeen recht afwijken, is het voorzeker van belang een geschreven akte daarvan op te maken.

Het bewijs door getuigen is niet toegelaten, indien de eis het bedrag bepaald door artikel 1341 B.W. te boven gaat. Ook kan het feit, dat de verkopen van huisdieren meestal mondeling voltrokken worden, en het gebruik, dat ze niet bij geschrift worden vastgesteld, niet als een onmogelijkheid in de zin van artikel 1348 B.W. beschouwd worden (VAN ALLEYNNES, *a.w.*, nr. 16).

Het bewijs door getuigen zou nochtans wel toegelaten zijn, wanneer er een begin van bewijs door geschrift bestaat (art. 1341 en 1347 B.W.), en in de andere gevallen voorzien door artikel 1348, alsook in zaken van koophandel, waar alle middelen van bewijs toegelaten zijn (art. 25, w. 15 dec. 1872; Cass., 16 maart 1876, *Pas.*, 1876, I, 185; DIJON, E., *Vices Rédhitoires*, blz. 9).

Volgens sommige uitspraken mag de vrijstelling van vrijwaring uit de geringheid van de prijs worden afgeleid. Aldus werd geoordeeld, dat voor koeien verkocht voor de prijs van 150 fr. of 70 fr. geen vrijwaring verschuldigd was (Rb. Gent, 14 juni 1879, *Cl. et B.*, XXIX, 208; Kh. Gent, 24 april 1880, *Pas.*, 1880, III, 75; zie ook: Rb. Gent, 19 nov. 1901, *Pas.*, 1902, III, 69).

§ 2. Gevallen waarin de vrijstelling ongeldig is

A. DE VERKOPER KENDE HET GEBREK

175 Opdat het beding van niet-vrijwaring uitwerking zou hebben is vereist, dat de verkoper ten tijde dat het werd aangegaan het verborgen gebrek niet kende. Dit volgt *a contrario* uit de tekst van artikel 1643 B.W.: „hij (de verkoper) staat in voor de verborgen gebreken, zelfs wanneer hij die niet kende, tenware hij, in dat geval, bedongen heeft dat hij tot generlei vrijwaring zal verplicht zijn”.

Heeft hij het gebrek gekend dan zal hij te kwader trouw gehandeld hebben, en ondanks ieder tegenstrijdig beding tot vrijwaring gehouden blijven. Het is inderdaad bedrog, de niet-vrijwaring te bedingen voor gebreken die men kent en opzettelijk verzwijgt (Rb. Brussel, 24 juni 1857, *Belg. Jud.*, XV, 915; Kh. Brussel, 3 juni 1861, *Cl. et B.*, X, 158; Rb. Verviers, 14 aug. 1861, *Belg. Jud.*, 1862, 1426; Rb. Kortrijk, 31 mei 1884, *Pas.*, 1884, III, 305; Rb. Seine, 14 febr. 1894, *Pas.*, 1894, IV, 112; *vgl. Luik*, 27 maart 1907, *Pas.*, 1907, II, 212; Rb. Nijvel, 26 maart 1969, *J.T.*, 1969, 463; POTHIER, *De la Vente*, nr. 221; AUBRY en RAU, uitg. 1907, V, § 355 *bis*, blz. 115, en de rechtsleer aangehaald onder noot 20; VAN ALLEYNES, *a.w.*, nr. 14; GRANDJEAN, *a.w.*, nr. 191; LAURENT, XXIV, nr. 305).

176 De koper, die beweert dat het beding van niet-vrijwaring van alle kracht ontbloomt is, zal als aanlegger moeten bewijzen dat de verkoper het gebrek kende en verzwegen heeft.

Het bewijs daarvan zal hij mogen leveren door alle middelen, dus ook door getuigen en vermoedens. Het gaat inderdaad om een feit, waaromtrent de koper zich geen schriftelijk bewijs heeft kunnen verschaffen (Rb. Hoei, 16 mei 1860, *Cl. et B.*, IX, 803; *Belg. Jud.*, XIX, 57; Rb. Tongeren, 29 april 1862, *Cl. et B.*, XI, 592; Rb. Marche, 8 okt. 1855, *Cl. et B.*, IV, 927, met noot; Vred. Gent, 2de Kt., 21 juli 1859, *Cl. et B.*, IX, 1130; VAN ALLEYNES, *a.w.*, nr. 14, blz. 34; GRANDJEAN, *a.w.*, nr. 192).

Anderzijds zou in algemene regel het beroep van de verkoper alleen niet volstaan om te veronderstellen dat hij het gebrek kende, omdat de koopvernietigende gebreken bij huisdieren moeilijk vast te stellen of te herkennen zijn. Nochtans kunnen zich gevallen voordoen waar het beroep wel als vermoeden kan gelden: b.v. indien de verkoper een veearts of een veekoopman is, hoewel ook hier geen

algemeen geldende regel kan gesteld worden, en in elk geval met de feitelijke omstandigheden zal dienen rekening gehouden te worden (VAN ALEYNNES, *a.w.*, nr. 18).

177 De verkoper, die het gebrek kent, beschikt maar over één middel om zich aan zijn verplichting tot vrijwaring te onttrekken: het gebrek aan de koper kenbaar maken (Rb. Albi, 10 febr. 1915, *Rec. Dall.*, 1916, 2, 174; POTHIER, *De la Vente*, nr. 209; BAUDRY-LACANTINERIE, III, blz. 562; LAURENT, XXIV, 305; GRANDJEAN, *a.w.*, nr. 193).

VAN ALLEYNNES (*a.w.*, nr. 18, *infine*) beweert, dat de verkoper het gebrek aan de koper moet kenbaar maken én zich tegen iedere verantwoordelijkheid moet decken door middel van een uitdrukkelijk beding van uitsluiting. Dit laatste beding schijnt echter overbodig, vermits zoals reeds werd uiteengezet de verkoper geen vrijwaring verschuldigd is, zodra het bewezen is, dat de koper op het ogenblik van de overeenkomst het bestaan van het koopvernietigend gebrek kende (zie boven, nr. 155).

B. HET DIER IS BUITEN DE HANDEL

178 Het is de verkoper niet toegelaten zich van de vrijwaring te ontlasten, wanneer het gaat om dieren die aangetast zijn of verdacht worden aangetast te zijn door een besmettelijke koopvernietigende ziekte, en die daardoor buiten de handel zijn, of wanneer de verkoop uitdrukkelijk bij de wet verboden is.

In dit geval zou het beding, waardoor de verkoper van de vrijwaring vrijgesteld wordt, nietig zijn, evenals de verkoop zelf, maar de koper zou geen schadeloosstelling mogen eisen, indien de verkoper hem daarbij de besmettelijke ziekte kenbaar heeft gemaakt (GODART en COZETTE, *a.w.*, nr. 24).

179 Wanneer is een dier wegens het bestaan van een besmettelijke ziekte buiten de handel?

Vroeger werd door de rechtspraak, die echter toen reeds betwist werd, bijna algemeen aangenomen dat, in geval van besmettelijke veeziekte, de aangetaste dieren altijd buiten de handel waren (zie daarover verder, nrs. 314 e.v.). Deze rechtspraak was vooral gesteund op een oud besluit van de Franse Conseil d'Etat, dagedateerd van 16 juli 1784, op de wet van 30 december 1882 en het koninklijk besluit van 20 september 1883, inhoudende het reglement van algemeen bestuur van de gezondheidspolitie der huisdieren. Artikel 28 van dit uitvoeringsbesluit luidde als volgt: „het is aan iedereen, die een dier bezit of houdt, dat aangetast is of verdacht wordt aangetast te zijn door een besmettelijke ziekte, verboden er de eigendom of het bezit van over te dragen op een ander persoon”.

Sedert het in voege treden van het besluit van de Regent van 12 mei 1950, waarbij deze tekst door een andere vervangen werd, is de toestand echter enigszins gewijzigd.

Inderdaad, ingevolge het nieuw artikel 28 is de verkoop van besmette of verdachte dieren toegelaten mits schriftelijke machtiging van de rijksveearts-nijkundige inspecteur, dit tenzij de verkoop afzonderlijk door bijzondere bepalingen gereguleerd is, die alsdan alleen van toepassing zijn.

Hieruit schijnt men te mogen afleiden, dat de verkoper de vrijstelling van de vrijwaring mag bedingen, indien de vereiste schriftelijke machtiging om het besmette of verdachte dier te verkopen gegeven werd, en indien de verkoop niet door een bijzondere regeling verboden is.

180 Een dergelijke bijzondere regeling bestaat, wat betreft de huisdieren, die verdacht worden aangetast te zijn door besmettelijke longontsteking bij het runderras en kwade droes bij paard, ezel en muilezel. De verkoop van deze verdachte dieren is maar toegelaten na verloop van een termijn van 45 dagen vanaf de datum waarop ze met besmette dieren in aanraking geweest zijn (art. 73, K.B. 20 sept. 1883). In het geval van besmettelijke longontsteking mogen de dieren nochtans, mits inachtneming van zekere pleegvormen, verkocht worden om geslacht te worden voor het verbruik (art. 73, tweede lid, en 65, K.B. 20 sept. 1883; zie verder, nrs. 318, 324 en 327).

De aandacht dient eveneens gevestigd te worden op twee koninklijke besluiten betreffende tuberculose, hoewel deze ziekte niet onder de zgn. besmettelijke veeziekten waarop de bepalingen van artikel 319 Sw. toepasselijk zijn kan gerangschikt worden. Beide behelzen zekere verbodsbepalingen aangaande de verkoop: a) het K.B. van 10 mei 1963 houdende maatregelen tot bestrijding van de runder-tuberculose bepaalt in artikel 31 dat aankoop, verkoop en overdracht van door tuberculose aangetaste runderen alleen met het oog op onmiddellijke afslachting mag geschieden; b) het K.B. van 20 juni 1955 betreffende het afmaken op bevel van door klinische tuberculose aangetaste runderen legt in artikel 3 aan de eigenaar of de houder verbod op zich van het aangetast of verdacht dier te ontdoen vooraleer de inspecteur-dierenarts zich over het geval heeft uitgesproken (zie verder, nrs. 326 e.v.).

AFDELING II

UITBREIDING VAN DE VRIJWARING WEGENS VERBORGEN GEBREKEN

181 Evenals de partijen algehele of gedeeltelijke vrijstellingen mogen bedingen, is het hun toegelaten de vrijwaring waartoe de verkoper gehouden is uit te breiden. Dit algemeen beginsel is ook van toepassing bij verkoop van huisdieren bestemd om voortgehouden te worden; de partijen zijn vrij, af te wijken van de bepalingen van de wet van 25 augustus 1885 en de verplichtingen van de verkoper te regelen zoals zij het verkiezen (zie boven, nr. 170).

De uitbreiding van de vrijwaring kan op verscheidene manier geschieden: de partijen hebben het recht om de termijnen, binnen dewelke de vordering tot koopvernietiging dient ingesteld te worden, te verlengen; ze mogen ook de vrijwaring uitbreiden tot andere gebreken, dan diegene die bij koninklijk besluit zijn aangeduid, en zelfs tot andere dieren, dan deze op dewelke de wet van 25 augustus 1885 van toepassing is.

In de praktijk zal deze bedongen vrijwaring nochtans vaak aanleiding geven tot

betwisting, omdat ze tussen handelaars en landbouwers eerder zelden bij geschrift wordt vastgelegd, en, indien er wel een geschreven overeenkomst bestaat, er dikwijls onenigheid bestaat over de juiste betekenis van de gebezigde bewoordingen of uitdrukkingen. De verschillende manieren waarop de vrijwaring kan worden uitgebreid, en de gevolgen hiervan, zullen in deze tweede afdeling achtereenvolgens onderzocht worden.

§ 1. Bedongen verlenging van de vrijwaringstermijn

182 De termijnen binnen dewelke de rechtsvorderingen wegens koopvernietigende gebreken op straf van verval dienen ingesteld te worden, zijn bepaald door het koninklijk besluit van 31 mei 1951, gewijzigd door dit van 23 september 1960.

Er bestaat geen enkele wettelijke bepaling, die aan de partijen verbiedt, deze termijnen vrijwillig te wijzigen.

De rechtspraak zowel als de rechtsleer neemt dan ook bijna algemeen aan, dat de bij koninklijk besluit bepaalde termijnen door de partijen bij overeenkomst mogen verlengd worden (Rb. Dinant, 19 dec. 1904, *Pas.*, 1905, III, 90; Rb. Doornik, 4 dec. 1910, *Pas.*, 1910, III, 391; VAN ALLEYNES, *a.w.*, nr. 9; GRANDJEAN, *a.w.*, nr. 195; BAUDRY-LACANTINERIE en SAIGNAT, nr. 490).

Weliswaar werd ooit gevonnist dat de partijen niet mogen afwijken van de wettelijke termijnen onder het voorwendsel dat de rechtbanken zelfs van ambtswege het verval moeten uitspreken, wanneer binnen de termijnen de aanstelling van deskundigen niet gevraagd wordt en de rechtsvordering niet wordt ingesteld (Rb. Hasselt, 23 juni 1920, *Pas.*, 1920, III, 102). Deze rechtspraak wordt echter bestreden en verworpen door GRANDJEAN (*a.w.*, nr. 195). Daarenboven stemt ze niet overeen met de rechtspraak van het Hof van Cassatie en met het advies van eerste advocaat-generaal Terlinden, volgens dewelke de wet van 1885 niet van openbare orde is en de vordering wegens koopvernietigende gebreken maar regelt bij ontstentenis van contractuele regeling door partijen (Cass., 22 dec. 1910, *Pas.*, 1911, I, 56).

Zoals advocaat-generaal Terlinden het zo juist uitdrukte, werd de wet van 1885 vooral gestemd om sommige landbouwers of andere onvoorzichtige kopers te beschermen tegen de oneerlijke praktijken van sommige handelaars, en is ze niet van toepassing voor degenen die gewoon zijn handel te drijven, en in staat zijn zich door particuliere overeenkomsten tegen bedrog te wapenen (*i.a.p.*).

183 In verband met de verlenging van de termijnen dient een dubbele opmerking gemaakt te worden:

a) de verlenging van de termijn om de rechtsvordering in te stellen zal niet voor gevolg hebben dat ook de termijn om de aanstelling van deskundigen te vragen verlengd wordt, tenzij de partijen het uitdrukkelijk anders voorzien hebben. De bedoeling om ook deze termijn te verlengen zou nochtans stilzwijgend volgen uit het beding, waarbij de partijen de duur van de vrijwaring zelf voor een of ander door hen aangeduid gebrek vastgesteld hebben op een bepaald aantal dagen (VAN ALLEYNES, *a.w.*, nr. 9).

Er werd gevonnist, dat, wanneer de termijn van vrijwaring wegens koopvernietigende gebreken bij overeenkomst verlengd wordt, de koper niettemin op straf van niet ontvankelijkheid gehouden is, de bij de wet voorgeschreven formaliteiten binnen deze termijn te vervullen (Rb. Mechelen, 10 febr. 1875, *Cl. et B.*, XXIII, 1145).

b) Indien de partijen de termijn voor het deskundig onderzoek bij overeenkomst verlengd hebben, vervalt het vermoeden uitgedrukt in artikel 9 van de wet van 1885, en wordt het gebrek, door de deskundigen binnen de bedongen termijn vastgesteld, niet vermoed bestaan te hebben op het oogenblik van de verkoop. Bij het bepalen van de wettelijke termijn, waaraan het vermoeden verbonden is, werd inderdaad rekening gehouden met de tijd na verloop van dewelke de symptomen van iedere verborgen koopvernietigende ziekte waarneembaar worden. Het spreekt van zelf dat dit op wetenschappelijke gronden gevestigd vermoeden wegvalt, zodra de termijn verlengd wordt.

Anderzijds nochtans zou het wettelijk vermoeden wel blijven bestaan, indien alleen de termijn voor het instellen van de rechtsvordering verlengd wordt, maar de aanstelling van deskundigen binnen de wettelijke termijnen gevraagd wordt, omdat het vermoeden het gevolg is van het spoedig vervullen van de bij artikel 4 voorgeschreven pleegvormen (VAN ALLEYNES, *a.w.*, nr. 9).

De koper, die van de verlengde termijn gebruik maakt, zal bijgevolg het bewijs moeten leveren dat het gebrek bestond op de datum van de verkoop. Dit is niet alleen de mening van VAN ALLEYNES doch ook die van GRANDJEAN (*a.w.*, nr. 195, blz. 99 en 100), die schrijft dat, bij verlenging van de termijn voor het instellen van de rechtsvordering, niet de wet van 25 augustus 1885 moet toegepast worden, doch wel de overeenkomst, vermits deze luidens de artikelen 1134, 1135 en 1184 B.W. als wet geldt voor diegenen die ze hebben aangegaan (zie ook: Cass., 22 dec. 1910).

§ 2. Vrijwaring wegens andere dan koopvernietigende gebreken

A. VORM, GELDIGHEID EN BEWIJS VAN HET BEDING

184 De uitbreiding van de vrijwaring tot andere gebreken of tot andere dieren dan diegene, die het voorwerp uitmaken van de wet van 25 augustus 1885, kan op verscheidene manieren verwezenlijkt worden.

De partijen kunnen aldus bedingen:

a) dat de verkoper de koper zal vrijwaren tegen alle gebreken van het verkochte dier, die niet op de naamlijst van de zogenaamde koopvernietigende gebreken voorkomen;

b) dat de verkoper de koper zal vrijwaren tegen een of meer afzonderlijk aangeduide gebreken of ziekten, die niet als koopvernietigende gebreken beschouwd worden;

c) dat de verkoper zal instaan voor een of meer bijzondere hoedanigheden of eigenschappen, die de koper bijzonder op het oog heeft (zie Brussel, 30 april 1949, *R.W.*, 1948-49, 1264-1265);

d) dat de koper tot vrijwaring zal gehouden zijn wegens een of meer bepaalde gebreken, of wegens alle verborgen gebreken van huisdieren, voor dewelke de wet of de uitvoeringsbesluiten geen koopvernietigende gebreken voorzien hebben. De partijen beschikken bij het opstellen van deze bedingen over een grote vrijheid en mogen ongetwijfeld de vrijwaring nog door andere bedingen, dan deze die hierboven werden aangeduid, uitbreiden en verzwaren.

Er dient alleen te worden opgemerkt dat de verkoper niet tot vrijwaring zal gehouden zijn voor gebreken, die de koper kende of voor zichtbare gebreken. Nochtans is het toegelaten te bedingen, dat deze verkoper ook voor de zichtbare gebreken zal instaan.

185 De verkoper, die zijn verantwoordelijkheid uitbreidt tot andere gebreken dan diegene die bij koninklijk besluit aangeduid zijn, zal dit meestal doen, hetzij om een hogere prijs te bekomen hetzij om de weifelende koper vertrouwen in te boezemen en tot het sluiten van de koop te bewegen.

Op al deze gevallen van bedongen vrijwaring is de wet van 25 augustus 1885 niet van toepassing, evenmin als de algemene bepalingen van het Burgerlijk Wetboek betreffende de vrijwaring waartoe de verkoper gehouden is. De verplichtingen van de verkoper zullen dus geregeld worden volgens de overeenkomst van de partijen die voor hen als wet zal gelden (Kh. Brussel, 30 dec. 1861, *Cl. et B.*, XI, 919; Cass., 22 dec. 1910, *Pas.*, 1911, I, 56; GRANDJEAN, *a.w.*, nrs. 195 en 218).

Dit spruit voort uit de tekst zelf van artikel 1 van de wet van 1885, waaruit blijkt dat alleen aanleiding geven tot de rechtsvordering gesteund op artikel 1641 B.W., de koopvernietigende gebreken bij koninklijk besluit aangeduid. *A contrario* moet men hieruit besluiten, dat voor de andere verborgen gebreken en zelfs ook voor de gevrijwaarde eigenschappen van het verkochte dier, alleen de door de verkoper aangegane bijzondere verbintenissen van tel zijn.

Deze uitdrukkelijke en bijzondere bedingen van vrijwaring verlenen, volgens de boven aangehaalde rechtspraak van het Hof van Cassatie, aan de koper het recht om tegen de verkoper op te treden op grond van de artikelen 1134, 1135 en 1184 B.W.

186 Het is van belang de uitbreiding van de vrijwaring tot andere dan de zogenaamde koopvernietigende gebreken op duidelijke wijze uit te drukken. Daar ze van het gemeen recht afwijkt moet ze op beperkende wijze en in geval van twijfel ten gunste van de verkoper, die zich verbonden heeft, verklaard worden (art. 1162 B.W.; Rb. Dinant, 19 dec. 1904, *Pas.*, 1905, III, 90; *Pand. Pér.*, 1906, nr. 932; GRANDJEAN, *a.w.*, nr. 196).

Dit punt is nochtans betwistbaar. De verkoper is ertoe gehouden duidelijk te verklaren waartoe hij zich verbindt. Indien de twijfel voortspruit uit de duisterheid of de dubbelzinnigheid van het beding zou men dus op grond van artikel 1602 B.W. mogen beweren dat het tegen de verkoper moet uitgelegd worden (DALLOZ, *Jurispr. Génér.*, Tw. *Vices Rédhibitoires*, blz. 103; GODART en COZETTE, *a.w.*, nr. 37; *vgl.* VAN ALLEYNES, *a.w.*, nr. 11).

Niettemin is het in het belang van beide partijen aan te raden:

1. zo duidelijk en nauwkeurig mogelijk aan te duiden voor welke gebreken, ziekten of hoedanigheden en gedurende welke tijd de verkoper tot vrijwaring zal gehouden zijn;
2. de desbetreffende overeenkomst bij geschrift op te stellen, des te meer daar het bewijs ervan aan de bepalingen van de artikelen 1341 e.v. B.W. onderworpen is (DIJON, *a.w.*, blz. 10).

Ingeval van betwisting zal overigens de koper het bestaan van het bijzonder beding moeten bewijzen (Vred. Virton, 21 jan. 1937, *T. Vred.*, 1937, 454; *vgl.* Rb.

Luik, 12 nov. 1928, *J. Liège*, 1929, 12; Parijs, 23 juli 1931, *J.T.*, 1932, 112).

Moest een onderhandse akte of een geschreven verklaring van de verkoper, waarin de bijzondere vrijwaring vermeld is, onvolledig of onduidelijk zijn, dan zou dit stuk als begin van bewijs door geschrift tegen de verkoper kunnen ingeroepen worden; daarenboven zou dit bewijs mogen aangevuld worden door gewichtige, bepaalde en overeenstemmende vermoedens, die de rechter altijd of bijna altijd uit de feitelijke omstandigheden van de zaak zal kunnen afleiden (GODART en COZETTE, *a.w.*, nr. 37).

187 Zoals hoger onder nr. 181 reeds geschreven werd, zijn de partijen vrij de vrijwaring uit te breiden wat betreft de termijnen of de gebreken, maar ze mogen ze ook uitbreiden tot verkopeningen van dieren, die niet in de wet van 25 augustus 1885 genoemd worden of voor dewelke de regering geen koopvernietigende gebreken heeft aangeduid.

Het spreekt vanzelf dat ook in dit geval de partijen de gebreken voor dewelke de verkoper moet instaan, alsmede de duur van de vrijwaring, op uitdrukkelijke of tenminste op stilzwijgende wijze moeten aanduiden (VAN ALLEYNES, *a.w.*, nr. 15; GRANDJEAN, *a.w.*, nr. 195, blz. 97), tenzij ze overeenkomen dat de vrijwaring al de verborgen gebreken tot voorwerp heeft (GODART en COZETTE, *a.w.*, nr. 34).

188 Mogen niet als een uitbreiding van vrijwaring beschouwd worden de verklaringen door de verkoper afgelegd om het dier, dat hij wenst te verkopen, aan te prijzen en de hoedanigheden ervan te belichten, al zijn ze ook in zekere mate overdreven.

Alleen de gezegden, en beloften, waardoor de verkoper zich werkelijk heeft willen verbinden, kunnen tegen hem door de koper weerhouden worden (VAN ALLEYNES, *a.w.*, nr. 12; GRANDJEAN, *a.w.*, nr. 215).

In dit opzicht werd gevonnist, dat er geen aanleiding bestaat om de koop van een koe te vernietigen, onder het voorwendsel dat ze maar 15 liter melk per dag geeft in plaats van 30, zoals gezegd was door de verkoper. Er zou alleen een reden tot koopvernietiging zijn, indien de verkoper uitdrukkelijk beloofd had, dat ze zoveel opbracht (Rb. Brussel, 4 maart 1891, *Pas.*, 1891, III, 333).

189 In sommige gevallen werd door de rechtspraak aangenomen dat de bewoordingen van een beding niet als een uitbreiding van vrijwaring konden beschouwd worden.

Zo werd o.m. gevonnist:

— dat het beding *vrij van alle koopvernietigende gebreken*, geen vrijwaring behelst voor andere verborgen gebreken dan die bij de wet bepaald (Kh. Marseille, 21 juli 1862, *Journ. Jurispr. Marseille*, 1862, I, 206);

— dat het beding *avec toute garantie* geen vrijwaring behelst wegens bijzondere hoedanigheden, namelijk de gedweehed of gehoorzaamheid, doch alleen wegens de koopvernietigende gebreken (Kh. Brussel, 19 mei 1890, *Pas.*, 1890, III, 231);

-- dat de verkoper tot geen bijzondere vrijwaring gehouden is, indien hij alleen verklaart dat een paard in *goede staat is (en bon état)* (Rb. Namen, 21 aug. 1891, *Cl. et B.*, XXXIX, 913), dat het *betrouwbaar is (de confiance)* (Luik, 28 febr. 1898,

Pas., 1898, II, 253), of *niets te wensen overlaat* (*ne laisse rien à désirer*) (Rb. Luik, 20 jan. 1916, *Pas.*, 1919, III, 223; zie ook: Cass. fr., Req., 20 dec. 1887, *Rec. Dall.*, 1888, I, 84, met noot);

— dat het beding *recht en goed* bij de verkoop van een paard, de verkoper tot geen enkele bijzondere vrijwaring verplicht wat betreft de hoedanigheden, die het paard moet bezitten, en alleen betekent, dat het op het ogenblik van de levering goed gezond moet zijn en niet kreupel (Rb. Ieper, 13 juli 1904, *Pas.*, 1904, III, 256);
 — dat het beding *zuiver, alle kosten afgerekend* (*clair et net*) geen bijzonder rechtsverband tussen de partijen doet ontstaan, buiten de algemene bepalingen van de wet op de koopverniетigende gebreken (Vred. Virton, 21 jan. 1937, *T. Vred.*, 1937, 454).

190 Zoals boven reeds geschreven werd is de verkoper alleen tot de bedongen vrijwaring gehouden, indien het gebrek reeds bestond of de vereiste hoedanigheid reeds ontbrak op het ogenblik van de verkoop, tenzij hij ook op dit punt een bijzondere vrijwaring zou beloofd hebben. In verband hiermede werd o.m. gevonnist:

— dat de koper, die een paard gekocht heeft als zijnde *vrij van elk gebrek*, en later vaststelt dat het door een gebrek is aangetast, de ontbinding van de verkoop kan bekomen, indien hij bewijst dat het gebrek reeds voor de verkoop bestond (Kh. Brusel, 30 dec. 1861, *Cl. et B.*, XI, 919);

— dat daarentegen de verkoop van een kalf van zeven maanden, bestemd voor het fokken, later niet nietig kan verklaard worden op grond van het feit, dat het dier wanneer het volwassen is, weigert te dekken (Rb. St. Amand, 17 maart 1911, *Rec. Dall.*, 1913, 2, 48);

— dat de koper, die met het oog op de voortbrengst een dekhengst gekocht heeft en de nietigverklaring van de verkoop wil bekomen om reden dat het dier is aangetast door een gebrek dat het daartoe ongeschikt maakt, moet bewijzen dat het gebrek niet na de verkoop ontstaan is (Rb. Luik, 1 mei 1901, *Pas.*, 1902, II, 124; *J. Liège*, 1901, 145; *Pand. Pér.*, 1901, 1142).

191 Alle mogelijke gebreken of ziekten kunnen het voorwerp uitmaken van een bijzondere vrijwaring vanwege de verkoper.

Het zou vooral nuttig zijn bij sluiten van de koop vrijwaring te vragen tegen de volgende niet koopverniетigende ziekten of gebreken (GALLEMAERTS en DESSART, *a.w.*):

— bij het paard: chronisch snuiven, gedurende b.v. zes dagen; kwaadaardigheid, gedurende zes dagen; koppigheid of steegsheid, gedurende tenminste veertien dagen; cryptorchisme, gedurende veertien dagen;

— bij het rund: bloedwateren, gedurende b.v. negen dagen.

Men kan ook doen waarborgen, dat de merrie of de koe niet drachtig zijn, dat de koe vers gekalfd heeft, enz. Volgens de gebruiken in de veehandel, verstaat men hierdoor, dat het kalven niet meer dan negen dagen voorbij is (GALLEMAERTS en DESSART, *a.w.*, blz. 69 e.v.).

Deze auteurs doen opmerken dat de bijzondere bedingen van vrijwaring kunnen opgenomen worden in de kwijting, door de verkoper af te leveren, en dat ze aldus in de gewone verhandelingen het best aanvaard worden.

192 In verband met de uitbreiding van de vrijwaring tot andere dan de zogenaamde koopvernietigende gebreken bestaat een overvloedige rechtspraak. Zo werd b.v. gevonnist:

— dat de verkoper, die verklaart dat het dier vrij is van verborgen gebreken, niet alleen instaat voor de zgn. koopvernietigende gebreken maar ook voor al de andere verborgen gebreken (Brussel, 31 okt. 1917, *Pas.*, 1918, II, 62);

— dat de verkoop van een paard, aangetast door snuiven, verborgen gebrek dat niet onder de koopvernietigende gebreken gerangschikt is, nietig dient verklaard te worden, indien het dier verkocht werd als zijnde vrij van ieder gebrek (*exempt de tout défaut*) of fout van enig belang (Brussel, 21 mei 1924, *Pas.*, 1924, II, 138);

— dat bij verkoop van een paard, het beding *recht en goed* alleen betekent, dat het dier niet kreupel is, doch goed gezond, en aan de koper het recht toekent om het dier te weigeren, indien het tussen de verkoop en de levering zelfs door toeval ziek of kreupel zou worden (Rb. Ieper, 13 juli 1904, *Pas.*, 1904, III, 256; *J. Comm. Fl.*, 1904, 2803; *Pand. Pér.*, 1905, 83);

— dat de omstandigheid dat paarden, die verkocht werden als zijnde 6 jaar oud, in feite 8 en 10 jaar oud zijn, de ontbinding van de verkoop voor gevolg heeft (Gent, 4 juli 1900, *J. Comm. Fl.*, 1900, blz. 317; *Pand. Pér.*, 1901, nr. 282);

— dat, om de vernietiging van de verkoop te bekomen wegens kwaadaardigheid van het verkochte paard, waarvoor uitdrukkelijk vrijwaring bedongen werd, de koper moet bewijzen dat het gebrek vóór de verkoop bestond (Rb. Vannes, 4 juli 1905, *Pas.*, 1906, IV, 35);

— dat er geen vrijwaring wegens kwaadaardigheid verschuldigd is, wanneer de verkoper alleen verklaard heeft dat het dier *braaf* is, hetgeen niet als een uitbreiding van vrijwaring kan gelden, bijzonder wanneer het deskundig onderzoek uitwijst dat het paard niet kwaadaardig is (Kh. Sint-Niklaas, 4 maart 1898, *Cl. et B.*, XLVI, 609);

— dat de koper gerechtigd is de vernietiging te eisen van de verkoop van het paard, dat aangetast is door ondoorschijnendheid van de ooglens (*opacité du cristallin*), indien de verkoper volledige vrijwaring voor alle gebreken beloofd heeft (*toute garantie de tous vices*), en de koper de werkelijke toestand van het dier op het ogenblik van de verkoop niet heeft kunnen nagaan (Kh. Seine, 25 sept. 1895, *Gaz. Pal.*, 1895, II, 521);

— dat als een uitbreiding van de vrijwaring dient beschouwd te worden, de voorwaarde van het onderzoek van het paard door een veearts, zodat de koper zelfs het recht heeft het dier te weigeren indien de veearts vaststelt, dat het door een zichtbaar gebrek is aangetast (Lyon, 20 juli 1893, *Monit. Judic. Lyon*, 8 dec. 1893);

— dat de verkoper aansprakelijk is voor de niet-drachtigheid van een koe, en de koop dient ontbonden te worden, indien hij verzekerd heeft dat het dier zes weken nadien moest kalven (Brussel, 30 april 1949, *R.W.*, 1948-49, 1264; zie ook verder, nrs. 196, 197, 199 en 204).

193 In verband met het chronisch snuiven dat vroeger onder het regime van het koninklijk besluit van 29 januari 1850, als koopvernietigend gebrek beschouwd werd, werd gevonnist:

— dat de koopvernietiging moet uitgesproken worden indien een paard, verkocht als zijnde vrij van ieder gebrek, onderhevig is aan chronisch snuiven (*cornage chronique*) (Rb. Luik, 12 jan. 1897, *Belg. Jud.*, 1897, 1263; *Pand. Pér.*, 1897, nr. 1071; Vred. Antwerpen, 23 juli 1906, *T. Vred.*, 1908, 465; Kh. Luik, 13 juli 1914, *Pand. Pér.*, 1914, nr. 1351; *J. Liège*, blz. 310);

— dat het snuiven van een paard niet als een zichtbaar gebrek kan beschouwd worden, in deze zin dat de symptomen niet voortdurend merkbaar zijn en bij een vluchtig onderzoek niet altijd kunnen vastgesteld worden; dat derhalve de koop moet vernietigd worden vooral wanneer de koper geen veekoopman is en de verkoper hem beloofd heeft het paard, moest het door enig gebrek aangetast zijn, te zullen terugnemen, zodat men de koper niet kan verwijten geen grondiger onderzoek te hebben gedaan en zich niet door een veearts te hebben doen vergezellen (zie boven, Rb. Luik, 12 jan. 1897);

— dat bij verkoop van een paard als vrij van ieder gebrek, het geen belang heeft of de koper het dier beproefd heeft vooraleer het te kopen, wanneer het paard aan snuiven onderhevig is en de koper als eenvoudige liefhebber zich hiervan geen rekenschap heeft kunnen geven (Brussel, 21 mei 1924, *Pas.*, 1924, II, 138).

194 In tegenovergestelde zin werd gevonnist:

— dat het snuiven geen verborgen gebrek is, en de verkoper deswege niet gehouden is tot vrijwaring, al werd bedongen dat het paard verkocht werd met alle vrijwaring (*avec toutes garanties*) (Rb. Namen, 21 aug. 1811, *Cl. et B.*, XXXIX, 913);

— dat het snuiven algemeen als zichtbaar gebrek beschouwd wordt, en het onder paardenkooplieden niet de gewoonte is vrijwaring te verlenen zelfs voor zichtbare gebreken; dat overigens de bijzondere bedingen, om hun uitzonderlijk karakter, in beperkende zin moeten verklaard worden (Rb. Dinant, 19 dec. 1904, *Pas.*, 1905, III, 90; *Pand. Pér.*, 1906, 932);

— dat, wanneer de koper een veekoopman is en de nodige kennis bezit om zich van het gebrek te vergewissen, het snuiven niet als een verborgen gebrek kan beschouwd worden (Kh. Luik, 9 mei 1925, *J. Liège*, 1925, 223).

De vraag of het snuiven (*cornage*) een zichtbaar gebrek is, werd grondig onderzocht door WESTER (*a.w.*, blz. 134 e.v.). De auteur schrijft hierover onder meer:

„Onder *cornage* verstaat men, een abnormaal ademhalingsgeruis bij paarden, met een meer of minder scherp, chiemend karakter. Men kan onderscheiden « echte » en « valse » *cornage*. De echte *cornage* wordt veroorzaakt door een verlamming van de strottenhoofdspieren, in verband met zenuwdegeneratie; de valse *cornage* berust op andere oorzaken”.

Betreffende de echte *cornage* doet de schrijver opmerken, dat, hoewel het voorkomt dat het dier gaande aan de hand reeds een abnormaal ademhalingsgeruis doet horen, dit echter een grote uitzondering is, zodat men mag zeggen dat „*cornage*” in de gebruikelijke zin steeds verborgen is (WESTER, *a.w.*, blz. 153).

B. BEDING VAN ALGEHELE VRIJWARING

195 Zoals boven werd uiteengezet, is het de partijen toegelaten te bedingen, dat de verkoper tot vrijwaring zal gehouden zijn wegens al de ziekten, gebreken of fouten, waarmee het verkochte dier kan behept zijn.

Alhoewel het gebruik van bijzondere bewoordingen niet voorgeschreven is, is het ten zeerste aan te raden dit beding in duidelijke en ondubbelzinnige bewoordingen uit te drukken, zodat iedere twijfel omtrent de betekenis en de draagwijdte ervan uitgesloten is.

Uit de rechtspraak blijkt, dat de volgende uitdrukkingen, waardoor de algehele en volledige vrijwaring bedongen werd, als geldig beschouwd werden: de verkoop *zonder enig gebrek of om 't even welke ziekte, vrij van ieder gebrek, met vrijwaring zonder gebrek, met alle vrijwaring, zonder gebreken (avec toute garantie), vrij van om 't even welk gebrek of ziekte, begrepen of niet in de wettelijke opsomming der zogenaamde koopvernietigende gebreken, vrij van ieder gebrek, hoe gering het ook zij*, enz.

Werd ook beschouwd als behelzend een algehele vrijwaring: het beding, dat een paard moet zijn *klaar gezond en net* of in het Frans: *brave, clair et net et en bonne santé*.

De verkoper mag ook de algehele vrijwaring beloven, doch met uitzondering van een of meer bepaalde gebreken. Aldus werd als geldig beschouwd het beding, waarbij de verkoper vrijwaring beloofd had voor elk gebrek, met uitzondering van dampigheid (Rb. Charleroi, 3 mei 1882, *Pas.*, 1883, III, 6).

Algemeen wordt door de rechtspraak aangenomen, dat de bedongen algehele vrijwaring niet de zichtbare gebreken tot voorwerp heeft, tenzij de partijen het uitdrukkelijk anders bedongen hebben (Rb. Brussel, 24 maart 1858, *Pas.*, 1860, III, 418; Kh. Luik, 11 jan. 1877, *J. Liège*, 1897, blz. 127; Rb. Namen, 27 febr. 1888, *J. Liège*, 1888, blz. 216; *Pand. Pér.*, 1888, nr. 676; Rb. Namen, 21 aug. 1891, *Pand. Pér.*, 1891, nr. 1578; *Cl. et B.*, XXXIX, blz. 913; Kh. Kortrijk, 20 april 1912, *Pand. Pér.*, 1912, nr. 1203; *J.T.*, 1912, k. 912; Kh. Oostende, 8 aug. 1912, *J. Comm. Fl.*, 1914, blz. 156; Kh. Luik, 20 jan. 1916, *Pas.*, 1919, III, blz. 223).

Wanneer algehele vrijwaring bij overeenkomst bedongen is, zou men, ten einde uit te maken of de gebreken zichtbaar zijn, van de koper niet mogen eisen, dat hij het dier aan een reeks proefnemingen zou onderwerpen. De omstandigheid, dat buiten het gewoon onderzoek nog talrijke andere handelingen moeten verricht worden vooraleer de gebreken te voorschijn komen, is een aanwijzing dat de gebreken niet van zelf zichtbaar of waarneembaar zijn (Rb. Doornik, 7 juni 1910, *Pas.*, 1910, III, 405; *Pand. Pér.*, 1911, nr. 74; Kh. Luik, 13 juli 1914, *Pand. Pér.*, nr. 1351; Rb. Ieper, 20 juli 1894, *J. Comm. Fl.*, 1895, blz. 352; *Pand. Pér.*, 1895, nr. 1845; VAN ALLEYNES, *a.w.*, nr. 10).

196 Betreffende de algehele vrijwaring werd gevonden:

— dat de *actio redhibitoria* wegens slepende kreupelheid ontvankelijk is, indien een paard verkocht werd als vrij van alle gebreken (Kh. Antwerpen, 26 nov. 1898, *Cl. et B.*, XLVII, blz. 130);

— dat een paard verkocht als zijnde zonder gebreken door de verkoper moet terug genomen worden, indien het bijt, met geweld achteruitslaat of aan een der ledematen kreupel is (Kh. Antwerpen, 22 febr. 1864, *Pas.*, 1864, III, 207);

— dat de verkoop van een paard met de verklaring, dat het door geen enkele ziekte

of geen enkel gebrek, welk het ook zij, is aangetast, moet ontbonden worden, indien het dier niet geschikt is voor de ploeg, doordat het, wanneer men het er voor spant, achteruitslaat en weigert vooruit te gaan (Kh. Antwerpen, 8 febr. 1865, *J. Port. Anv.*, 1865, blz. 115);

— dat de *kwaadaardigheid* geen gebrek is, doch de afwezigheid van een hoedanigheid, omdat de lastigste paarden mits zekere voorzorgen kunnen gebruikt worden, bijzonder voor het werk op de hoeve (Kh. Bergen, 19 jan. 1898, *Rev. Dr. Comm.*, 1898, nr. 44).

In verband hiermede dient er op gewezen dat volgens sommige auteurs de *kwaadaardigheid* een zeer gevaarlijk gebrek is, dat gemakkelijk voor een tijd kan verstopt worden (WESTER, *a.w.*, blz. 219; GALLEMAERTS en DESSART, *a.w.*, blz. 76 en 77).

Het gebrek zal meer of minder ernstig zijn, naargelang van de graad van de kwaadaardigheid.

197 Daarentegen werd gevonnist:

— dat het beding *met alle vrijwaring (avec toute garantie)* alleen betrekking heeft op de koopvernietigende gebreken doch niet op bepaalde hoedanigheden, zoals de *gedweheid*, die de koper bij het aangekochte paard heeft willen vinden (Kh. Brussel, 19 mei 1890, *Pas.*, 1890, III, 231; *Pand. Pér.*, 1890, nr. 1580);

— dat de verkoop van een paard met het beding dat het moet zijn *klaar, gezond en net* alleen betrekking heeft op de verborgen gebreken, die niet door of ingevolge de wet koopvernietigend zijn verklaard, doch niet op de zichtbare gebreken, waarvan de koper zich heeft kunnen vergewissen (Kh. Oostende, 8 aug. 1912, *J. Comm. Fl.*, 1914, blz. 156; Rb. Namen, 27 febr. 1888, *J. Liège*, 1888, blz. 216; *Pand. Pér.*, 1888, nr. 676;

— dat het beding, ingevolge hetwelk een paard moet geleverd worden *gezond, braaf, recht en zuiver, met waarborg geen windzuiger of kribbebijter te zijn*, in beperkende zin moet verklaard worden en alleen de vrijwaring beoogt wegens de wettelijke koopvernietigende gebreken en de twee die uitdrukkelijk vermeld werden, doch niet de andere verborgen of zichtbare gebreken (Kh. Kortrijk, 20 april 1912, *Pand. Pér.*, 1912, nr. 1203).

In Frankrijk werd gevonnist dat bij de verkoop van een paard de belofte, dat het zal zijn *parfait, de confiance et ne laissant rien à désirer*, geen uitbreiding van de wettelijke vrijwaring tot gevolg heeft (Cass. fr., 20 dec. 1887, *Rec. Dall.*, 1888, 1, 84; *Rec. Sirey*, 1890, I, 263).

Betreffende de interpretatie van sommige bedingen van algehele vrijwaring raadplege men ook VAN ALLEYNES, *a.w.*, nr. 13, en voor Frankrijk, GODART en COZETTE, *a.w.*, nrs. 35 e.v.

198 Het beding van vrijwaring zonder gebreken mag niet verklaard worden als bedoelende alleen de vrijwaring wegens de koopvernietigende gebreken door de regering aangeduid. Aldus uitgelegd zou het beding van algehele vrijwaring zonder enige waarde zijn, en alleen van aard om de kopers in dwaling te brengen, hetgeen strijdig is met de voorschriften van het artikel 1602 B.W., luidens hetwelk de verkoper duidelijk moet verklaren waartoe hij zich verbindt, en elk duister of dubbelzinnig beding tegen hem wordt uitgelegd (VAN ALLEYNES, *a.w.*, nr. 11).

C. STILZWIJGENDE UITBREIDING VAN VRIJWARING

199 De uitbreiding van vrijwaring kan ook op stilzwijgende wijze tot stand komen.

Dit zal meestal gebeuren wanneer men bedingt, dat het dier een bepaalde hoedanigheid moet bezitten, waardoor dan tevens stilzwijgend bedoeld wordt, dat de afwezigheid van deze hoedanigheid de nietigheid van de verkoop voor gevolg zal hebben.

Volgens de rechtspraak is dit o.m. het geval:

— indien het dier verkocht werd als geschikt voor ieder gespan (*propre à tout attelage*), en achteraf blijkt dat het niet als rijtuigpaard voor ieder voertuig gedrield werd (Kh. Brussel, 16 nov. 1892, *J.T.*, 1892, k. 1356; *Pand. Pér.*, 1893, nr. 17);

— indien een paard verkocht werd als volmaakt ruiterypaard, en deze hoedanigheid niet bezit (Rb. Brussel, 6 maart 1896, *Pand. Pér.*, 1896, nr. 617; *J.T.*, 1896, k. 369);

— indien bedongen werd dat het paard een ruïn (*bongre pur*) is, en de deskundigen niet met zekerheid kunnen bevestigen dat er cryptorchisme bestaat of dat het paard een klophengst is, doch wel bevestigen dat het niet eenballig is, zodat er twijfel bestaat over de vereiste hoedanigheid (Kh. Sint-Niklaas, 21 juni 1898, *Belg. Jud.*, 1898, k. 1295; *Pand. Pér.*, 1899, nr. 198; *J. Comm. Fl.*, 1898, blz. 262);

— indien een paard, dat de gewoonte heeft achteruit te slaan, als zacht en gemakkelijk verkocht werd (Kh. Seine, 10 okt. 1867, *Rec. Dall.*, 68, 3, 47);

— indien de verkoper in strijd met de waardigheid verzekerd heeft dat een paard kan bereden en ingespannen worden (Kh. Seine, 25 sept. 1874, *J.T.*, 1875, k. 17; Kh. Seine, 5 sept. 1895, *Gaz. Pal.*, 1896, 452);

— indien een dier voor het fokken verkocht werd en daartoe niet geschikt is (VAN ALLEYNES, *a.w.*, nr. 10, blz. 28).

Soms werd door de rechtbanken aangenomen dat het ontbreken van een bijzondere hoedanigheid, die door de partijen als een wezenlijk bestanddeel van de verkoop beschouwd werd, aanleiding geeft tot het instellen van een vordering tot nietigheid wegens dwaling over de zelfstandigheid van de verkochte zaak. Aldus werd gevonnist:

— dat, alhoewel het kribbebijten geen koopvernietigend gebrek meer is, de koop van een dekhengst die aan deze ziekte lijdt, nietig kan verklaard worden, indien hij met het oog op de reproductie gekocht en verkocht werd (Luik, 1 mei 1901, *Par.*, 1902, II, 124; *J. Liège*, 1901, 145; *Pand. Pér.*, 1901, 1142);

— dat de nietigheid van de koop op grond van artikel 1110 B.W. kan gevorderd worden door de landbouwer, die een koe voor het fokken aangekocht heeft, indien het door tuberculose aangetaste dier daartoe niet geschikt is (Vred. Gent, 1e k., 26 juni 1914, *J. Comm. Fl.*, 1914, 272; zie ook: LAURENT, XXIV, nr. 281; KLUYSKENS, *De Contracten*, nr. 132, blz. 161; VAN ALLEYNES, *a.w.*, nr. 12; zie ook verder, nrs. 298 e.v.).

Het past hierbij te doen opmerken dat het ontbreken van een door de koper verhoopte hoedanigheid nochtans geen gebrek is in de werkelijke zin van het woord. Wanneer het gaat om een wezenlijke hoedanigheid kan de nietigverklaring van de verkoop gevorderd worden wegens dwaling over de zelfstandigheid van het verkochte dier (LAURENT, XXIV,

nr. 281; VAN ALLEYNES, *a.w.*, nr. 12; zie ook boven, nrs. 11 en 15, en verder, nrs. 290 en 291).

200 Eertijds bestond nog een andere vorm van stilzwijgend bedongen vrijwaring, namelijk die van de zogenaamde *vertrouwenskopen*, waarin de koper een dier kocht zonder het gezien te hebben en zich verliet op de goede trouw van de verkoper wat betreft de gewenste hoedanigheden. De uitbreiding van de vrijwaring geschiedde in dergelijke verkopen meestal stilzwijgend, doordat de koper de dieren, die hij nodig had, per brief bestelde waarin de voorwaarden van de koop en de door hem gewenste hoedanigheden werden aangeduid.

Bij dergelijke verkopen was de verkoper evenzeer tot vrijwaring gehouden als bij een uitdrukkelijk beding, en was hij zelfs aansprakelijk voor de zichtbare gebreken, waarvan niet bleek dat de koper deze zou aanvaard hebben.

Nochtans werd er gevonnist dat de verkoper niet tot vrijwaring gehouden was wegens zichtbare gebreken, wanneer de koper vooraf het verkochte paard onderzocht had of het had doen onderzoeken, en dat hij alleen verplicht was een paard te leveren geschikt voor het gebruik waartoe de koper het bestemde, en de koopprijs waard (Rb. Luik, 23 febr. 1888, *J. Liège*, blz. 91; *Pand. Pér.*, 1898, nr. 1408).

Sedert het verbeteren van de verkeersmiddelen, zijn deze vertrouwenskopen uiterst zeldzaam geworden.

D. ZICHTBARE EN AAN DE KOPER BEKENDE GEBREKEN

201 Evenals voor koopvernietigende gebreken vallend onder de toepassing van de wet van 1885, kan de koper geen aanspraak maken op de bedongen vrijwaring wegens een gebrek dat hij kende of hem bij de verkoop kenbaar werd gemaakt (BAUDRY-LACANTINERIE en SAIGNAT, nr. 466).

De verkoper, die desgevallend het bewijs hiervan moet leveren, zal dit mogen doen door alle middelen, o.m. door vermoedens (Rb. Albi, 10 febr. 1915, *Rec. Dall.*, 1916, 2, 174).

202 Men is algemeen van oordeel, dat ingeval van bedongen vrijwaring, de verkoper behoudens uitdrukkelijk tegenstrijding beding niet hoeft in te staan voor de gebreken die zichtbaar zijn en waarvan de koper zich heeft kunnen vergewissen. Deze dienen inderdaad op gelijke voet gesteld te worden met de gebreken, die de koper kende, omdat, wegens het aanvaarden van een dier dat met zichtbare gebreken behept is, mag verondersteld worden, dat hij tenminste op dit punt van de vrijwaring afstand gedaan heeft.

Betreffende de vraag wat door zichtbare gebreken moet verstaan worden, zie boven, nr. 8.

In het kort weze hier herhaald, dat de zichtbare gebreken diegene zijn, die vanzelf in het oog vallen of tenminste bij een aandachtig onderzoek kunnen ontdekt worden m.a.w. waarvan de koper zichzelf kan overtuigen (art. 1642 B.W.).

Ingeval van betwisting zullen de rechtbanken naargelang van de omstandigheden moeten uitmaken of een bepaald gebrek zichtbaar is in de zin van de wet of niet.

Volgens een arrest van het hof van beroep te Luik (19 april 1903, *Par.*, 1904, II, 22), dient er nochtans bij deze beoordeling, vooral ter zake van verkoop van huisdieren, rekening gehouden

te worden met de persoon en de hoedanigheid van de koper, en dient meer in 't bijzonder te worden nagegaan of hij een man van het vak is of niet.

Het is inderdaad mogelijk dat een gebrek zal ontsnappen aan een zelfs aandachtig toekijkende liefhebber, en dat het daarentegen onmiddellijk zal worden opgemerkt door het geoefend oog van een vakman of van iemand die dagelijks met dieren omgaat.

203 Door de rechtspraak wordt zonder uitzondering aangenomen, dat, bijaldien de verkoper het dier als zijnde zonder gebreken verkocht heeft, de vrijwaring alleen verschuldigd is voor de niet-zichtbare gebreken, doch niet voor diegene die bij een aandachtig onderzoek aan het licht komen (Rb. Dinant, 19 dec. 1904, *Pas.*, 1905, III, 90; Rb. Doornik, 7 juni 1910, *Pas.*, 1910, III, 405; Brussel, 24 maart 1858, *Pas.*, 1860, II, 218; Kh. Luik, 9 mei 1925, *J. Liège*, 1925, 223; zie verder de rechtspraak aangehaald in nr. 204).

Dezelfde mening wordt voorgestaan door VAN ALLEYNNES (*a.w.*, nr. 10, blz. 1), die er op drukt dat, behoudens tegenstrijdig beding, de verkoper ingeval van algehele vrijwaring toch niet instaat voor de zichtbare gebreken, daar de koper vermoed wordt deze gebreken gekend te hebben en het dier te hebben willen kopen in de staat waarin het zich bevond (zie ook: Brussel, 31 mei 1869, *Pas.*, 1871, II, 200; Kh. Luik, 11 jan. 1897, *J. Liège*, 1897, blz. 127).

De oplossing moet dezelfde zijn, indien de koper heeft nagelaten het dier te onderzoeken of te beproeven, want het hangt alleen van hem af het te keuren of te laten keuren (VAN ALLEYNNES, *a.w.*, nr. 10, blz. 1; zie ook: Cass. fr., 25 aug. 1831, *Pas.*, 1831).

Volgens dezelfde auteur zou de verkoper nochtans wel aansprakelijk zijn zo hij bedrieglijke middelen gebruikt had om het zichtbaar gebrek te verbergen of tijdelijk te doen verdwijnen; de koper zou alsdan een rechtsvordering tot nietigverklaring wegens bedrog kunnen instellen (zie ook: Kh. Aalst, 22 febr. 1906, *J. Comm. Fl.*, 1906, 3073; Kh. Brussel, 5 sept. 1906, *J. Comm. Br.*, 1906, 474; *Pand. Pér.*, 1906, 1374; zie ook: GODART en COZETTE, *a.w.*, nr. 38).

Wil men de verkoper aansprakelijk stellen voor al de mogelijke gebreken, en meer in het bijzonder ook voor de zichtbare gebreken, dan zal bijgevolg de overeenkomst deze bijzondere vrijwaring klaar en duidelijk moeten vermelden.

204 In verband met de bijzondere vrijwaring van de gebreken die zichtbaar zijn werd o.m. gevonnist:

— dat iemand, die een paard verkoopt als zijnde vrij van ieder gebrek hoe gering ook, tot geen vrijwaring verplicht is voor een zichtbaar gebrek, zoals het laten hangen van de tong (*l'inertie de la langue*), dat zichtbaar is wanneer het dier niet met een behoorlijk mondstuk is opgetoomd (Brussel, 24 maart 1858, *Pas.*, 1860, II, 418);
 — dat de blindheid van een paard een gebrek is dat door een eenvoudige bezichtiging kan worden vastgesteld, en waarvoor geen vrijwaring verschuldigd is, zelfs niet indien het paard als klaar, gezond en net (*sain et net*) verkocht werd; dergelijk beding omvat niet de gebreken waarvan de koper zich heeft kunnen vergewissen, doch wel de koopvernietigende en andere verborgen gebreken (Kh. Oostende 8 aug. 1912, *J. Comm. Fl.*, 1914, 156; Kh. Luik, 18 maart 1913, *J.T.*, 1913, kol. 873; Parijs, 1 april 1887, *Rec. Dall.*, 1887, 2, 256);

— dat het gebrek van een paard, genaamd *pododermatitis*, in de volksmond: *gezwel (crapaud)*, een zichtbaar gebrek is, dat geen aanleiding geeft tot vrijwaring, al werd b.v. bedongen dat het dier verkocht werd *clair et net*, d.w.z. zuiver, alle kosten afgerekend (Vred. Virton, 21 jan. 1937, *T. Vred.*, 1937, 454);

— dat een onder algemene bewoordingen bedongen uitbreiding van vrijwaring, geen invloed heeft op de zichtbare gebreken (Rb. Namen, 21 aug. 1881, *Cl. et B.*, II, 913; Oostende, 24 febr. 1884, *Port. Ann.*, 1885, blz. 8; Rb. Aarlen, 15 jan. 1885, *Cl. et B.*, XXXV, 449);

— dat de kwaadaardigheid een zichtbaar gebrek is, waarvan de koper zich gemakkelijk kan vergewissen (Kh. Sint-Niklaas, 4 maart 1898, *Cl. et B.*, XLVI, blz. 609; *Pand. Pér.*, 1809, nr. 1221; *J. Comm. Fl.*, 1889, blz. 195), evenals de kreupelheid (Kh. Luik, 20 jan. 1916, *Pas.*, 1919, III, 223) en het gezwel (*crapaud*), dat gemakkelijk kan ontdekt worden bij eenvoudig onderzoek van de voet (Rb. Namen, 27 jan. 1888, *J. Liège*, 1888, nr. 216; *Pand. Pér.*, 1888, nr. 676; Kh. Luik, 18 maart 1913, *J.T.*, 1913, kol. 873); dat eveneens zichtbaar is het kribbijten met tandslijting (Kh. Brugge, 8 juni 1874, *Pas.*, 1876, III, 67). Zie ook, betreffende het snuiven bij paarden, de rechtspraak aangehaald onder nrs. 193 en 194.

E. TERMIJN VAN VRIJWARING - BEVOEGDHEID EN RECHTSPLEGING

205 Uit het feit dat de wet van 1885 niet toepasselijk is, dient te worden afgeleid dat de rechtsvordering, waarover de koper beschikt, niet binnen de wettelijke termijnen moet ingesteld worden, doch wel binnen de termijn die bij overeenkomst bepaald werd (Rb. Antwerpen, 8 febr. 1865, *Port. Ann.*, 1865, 115; Rb. Brugge, 8 juni 1874, *Pas.*, 1876, III, 67; Rb. Mechelen, 29 juni 1876, *Pas.*, 1877, III, 342; Rb. Namen, 18 oktober 1887, *J.T.*, 1887, 1406; Dijon, 27 okt. 1891, *Rec. Dall.*, 1893, 2, 318; Cass., 22 dec. 1910, *Pas.*, 1911, I, 56; VAN ALLEYNES, *a.w.*, nr. 11; AUBRY en RAU, V, § 355 *bis*, noot 39).

206 Werd bij de overeenkomst geen termijn bepaald, dan zal volgens de heersende mening de rechtsvordering moeten ingesteld worden binnen een *korte termijn*, overeenkomstig artikel 1648 B.W., termijn welke aan het oordeel van de rechter overgelaten wordt (Kh. Gent, 9 sept. 1899, *Pand. Pér.*, 1900, 704; Rb. Doornik, 28 jan. 1897, *Pas.*, 1897, III, 120; Gent, 25 april 1900, *J. Comm. Fl.*, 1900, 2221; Rb. Luik, 31 jan. 1902, *Pand. Pér.*, 1902, 482; Caen, 7 mei 1878, *Rec. Sirey*, 1878, II, 264; GRANDJEAN, *a.w.*, nr. 218, blz. 106).

Er werd nochtans ook gevonnist, dat de rechtsvordering op straf van verval moet ingesteld worden binnen de langste termijn door de wet voorzien, dit is binnen de *dertig dagen* na de levering (Rb. Caen, 5 juni 1848, *Rec. Sirey*, 1848, II, 544; *Rec. Dall.*, 1848, 5, 366). Deze oplossing is niet aanvaardbaar, aangezien de termijn van dertig dagen alleen voorzien is voor het uitzonderlijk geval van de besmettelijke longontsteking en er geen enkele afdoende reden bestaat om hem tot andere gebreken uit te breiden; ze wordt dan ook bestreden door verscheidene auteurs (zie: VAN ALLEYNES, *a.w.*, nr. 14; In Frankrijk o.m. BAUDRY-LACANTINERIE en SAIGNAT, nr. 490, blz. 432).

207 Laatstgenoemde auteurs zijn van oordeel, dat de termijnen, vastgesteld ingevolge de wet op de koopvernietigende gebreken, van toepassing blijven op de gevallen van bedongen vrijwaring, wanneer de partijen geen bijzondere termijn voorzien hebben.

Voor België kan deze zienswijze echter niet gedeeld worden. Er dient inderdaad te worden opgemerkt dat de Franse wet op de punt merkkelijk verschilt van de Belgische wet, vooral daar waar zij bepaalt dat, ter zake van verkoop van huisdieren, de vorderingen tot vrijwaring maar door de bepalingen van de wet geregeld worden bij gebrek aan tegenstrijdige overeenkomsten, terwijl de Belgische wet daarentegen bepaalt welke gebreken ter zake van verkoop van huisdieren alleen tot de vordering voorzien bij artikel 1641 B.W. zullen aanleiding geven.

De Franse wet luidt als volgt: „L'action en garantie dans les ventes ou échanges d'animaux domestiques, est régie, à défaut de conventions contraires, par les dispositions suivantes...” (*Code Rural*, art. 284).

Indien het op grond van de tekst van de Franse wet mogelijk is te beweren, dat de wet van toepassing blijft op al de punten waar de partijen niets anders bedongen hebben, schijnt dergelijke redenering aan de hand van de Belgische wet volkomen uitgesloten.

208 VAN ALLEYNNES ten slotte verdedigt het standpunt dat, wanneer de partijen geen termijn in zake de bijzondere vrijwaring bepaald hebben, het redelijker is en meer in overeenstemming met de beginselen, te aanvaarden dat de vorderingen onderworpen zijn aan de dertigjarige verjaring en dat alleen de rechter te oordelen heeft of de vordering binnen de gepaste tijd werd ingesteld.

Dit standpunt schijnt in ieder geval beter verenigbaar met de rechtspraak van het Hof van Cassatie, volgens dewelke de koper, om zijn rechten te doen gelden, een rechtsovereenkomst gesteund op de artikelen 1134, 1135 en 1184 B.W. te zijner beschikking heeft, welke ook in gevolge artikel 2262 B.W. slechts na dertig jaar verjaart.

Praktisch nochtans komt deze oplossing op hetzelfde neer als die, welke gesteund is op de toepassing van artikel 1648 B.W., vermits, zoals VAN ALLEYNNES het terecht doet opmerken, de koper, die het bestaan van het gebrek moet bewijzen, er alle belang bij heeft de vordering zo vlug mogelijk in te stellen. Dit bewijs wordt inderdaad lastiger naarmate de datum van de verkoop verder verwijderd is. De verkoper zou tegen de koper kunnen inroepen dat de vordering te laat ingesteld werd indien deze, hoewel het gebrek sedert lang kennend, nagelaten heeft het te doen vaststellen, of indien hij, door na de ontdekking van het gebrek het dier voort te verkopen of het verder te gebruiken, vermoed wordt van zijn vordering te hebben afstand gedaan.

Er bestaat ook geen reden om in navolging van het Romeinse recht te beweren dat de *actio redhibitoria* binnen de zes maand moet ingesteld worden (*Lex 19, § 6, 38 en 55, De aedilitio edicto*), omdat in ons land het Romeinse recht ter zake van verkoop van dieren plaats gemaakt heeft voor de costumen en gebruiken, die op hun beurt sedert de wet van 26 februari 1850 werden opgeheven (VAN ALLEYNNES, *a.w.*, blz. 44).

209 In verband met de korte termijn, werd gevonnist:

— dat in geval van bedongen vrijwaring voor chronisch snuiven, de rechtsovereenkomst niet meer ontvankelijk is 19 dagen na de verkoop (Doornik, 28 jan. 1897, *Pas.*, 1897, III, 120);

— dat de rechtsvordering, strekkend tot de ontbinding van de verkoop op grond van een bedongen vrijwaring wegens schichtigheid van het verkochte paard, ontvankelijk is, wanneer ze wordt ingesteld vijf dagen na de verkoop; een dergelijke vordering is echter niet ontvankelijk wegens chronisch snuiven veertien dagen na de verkoop (Luik, 31 jan. 1902, *Pand. Pér.*, 1902, 482; *J. Liège*, 1902, blz. 95; zie ook: Luik, 27 maart 1907, *Pas.*, 1907, II, 212; *Pand. Pér.*, 1907, 520).

Het reglement van de Vereniging voor Veearbitrage te Utrecht voorzag voor cornage een waarborgtermijn van veertien dagen, ingaande de eerste dag na de levering.

In Duitsland is de wachttijd eveneens veertien dagen (Keizerlijk Besluit, 27 maart 1899), en in Frankrijk negen (*Code Rural*, art. 289).

210 Uit het feit dat de wet van 25 augustus 1885 in geval van bedongen vrijwaring niet toepasselijk is, volgt ook:

1. dat geen verzoekschrift tot aanstelling van deskundigen aan de vrederechter moet aangeboden worden vooraleer de vordering in te stellen;
2. dat de koper het wettelijk vermoeden van artikel 11 van de wet van 25 augustus 1885 nopens het bestaan van het gebrek of de ziekte op het ogenblik van de verkoop niet kan inroepen;
3. dat derhalve de koper, als aanlegger, bij betwisting moet bewijzen dat het gebrek, waarvoor de verkoper vrijwaring verschuldigd is, werkelijk reeds bestond voor de verkoop, of ten minste toen hij gesloten werd.

Dit bewijs zal mogen geleverd worden, zowel door een deskundig onderzoek als door alle andere bewijsmiddelen (VAN ALLEYNES, *a.w.*, nr. 14, blz. 45), alsmede ook door de gedingbeslissende eed (Kh. Brugge, 8 juni 1874, *Pas.*, 1876, III, 67; Rb. Mechelen, 29 juni 1876, *Pas.*, 1877, III, 342). Nochtans zou het niet volstaan het gebrek door deskundigen te doen vaststellen. Er moet inderdaad bewezen worden dat het reeds bestond bij de verkoop.

211 De rechter, bevoegd om kennis te nemen van het geschil en een deskundig onderzoek te bevelen, is niet die van de plaats waar het dier zich bevindt, doch wel de rechter hetzij van de woonplaats van de verkoper, hetzij van de plaats waar de verkoop gesloten werd of van de plaats waar het dier geleverd werd of moet geleverd worden.

De wet van 1885 kan inderdaad ook op dit gebied niet worden toegepast.

Zie nochtans in tegenovergestelde zin een beschikking in kortgeding van de voorzitter van de rechtbank van Aarlen (30 mei 1902, *Pas.*, 1904, III, 320), waarin artikel 1247 B.W. ingeroepen wordt evenals artikel 4 van de wet van 1885, om de bevoegdheid van de rechter van de plaats waar het dier staat, te rechtvaardigen. GRANDJEAN (*a.w.*, nr. 218, blz. 107) doet hierbij terecht opmerken, dat juist in gevolge artikel 1247 B.W., de levering, indien daarvoor geen plaats is aangewezen, moet geschieden op de plaats waar het dier, dat er het voorwerp van is, zich ten tijde van de verbintenis bevond, en dat het de rechter van die plaats is, dus de rechter van de plaats waar de overeenkomst gesloten werd, die bevoegd is. Nergens staat geschreven, dat het vervoer van het dier naar een andere plaats de bevoegdheid van de vrederechter van die plaats ten gevolge heeft.

In geval van bedongen vrijwaring is ook artikel 627, 8°, Ger. W. niet toepasselijk evenmin als de wet van 1885. Dit artikel verleent slechts uitsluitende bevoegdheid aan de rechter van de plaats waar het dier zich bevindt, wanneer het

gaat om vorderingen ingesteld op grond van artikel 4 van de wet van 25 augustus 1885, of aan deze van de plaats waar het dier is teruggebracht, wanneer het gaat om vorderingen ingesteld op grond van artikel 5.

Steunt de koper zijn vordering niet op de wet van 1885 doch op de particuliere overeenkomst door hem met de verkoper gesloten, dan is het logisch te aanvaarden dat hij ze naar eigen keuze kan brengen voor een van de rechters bepaald in artikel 624 Ger. W. en bijgevolg ook voor de rechter van de gekozen woonplaats of voor deze van de plaats waar de gerechtsdeurwaarder heeft gesproken tot de verweerder in persoon, indien deze geen woonplaats in België of in het buitenland heeft.

De koper, hoewel hij zoals boven gezegd niet verplicht is vooraf deskundigen door de vrede-rechter te doen benoemen, zal nochtans overeenkomstig artikel 962 Ger. W. de aanstelling van een of meer deskundigen kunnen vragen, indien hij dit met het oog op het door hem te leveren bewijs nuttig acht.

HOOFDSTUK V

SCHEIDSGERECHT EN VEE-ARBITRAGE

212 Luidens artikel 1003 Rv. kan eenieder de geschillen omtrent rechten waarover hij de vrije beschikking heeft aan de uitspraak van scheidsrechters onderwerpen.

Deze bepaling is ook op de verkoop van huisdieren en op de betwistingen omtrent de koopvernietigende gebreken van toepassing.

De partijen hebben het recht, hun geschillen, wat ook het belang ervan weze, ter beoordeling te onderwerpen aan een of meer scheidsrechters, die ze zelf uitkiezen, op voorwaarde dat ze een scheidsrechterlijke overeenkomst opstellen en zich gedragen naar de voorschriften van de artikelen 1003 e.v. van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (VAN ALLEYNES, *a.w.*, nr. 124; zie Tw. *Rechtspleging in burgerlijke en handelszaken*).

Die wetsbepalingen zijn door de wet van 10 oktober 1967 houdende het Gerechtelijk Wetboek niet opgeheven geworden.

Luidens artikel 630 Ger. W. houdt het scheidsgerecht zitting binnen de territoriale grenzen van de rechtbank, die *ratione loci* overeenkomstig de bepalingen van de artikelen 627, 628 en 629 bevoegd zou zijn, tenzij anders overeengekomen na het ontstaan van het geschil.

Eventueel zal er rekening moeten gehouden worden met de wet van 19 juli 1975, houdende goedkeuring van het Europees Verdrag opgemaakt te Geneve op 21 april 1961 in zake de internationale handelsarbitrage en van de overeenkomst betreffende de toepassing van dit Verdrag opgemaakt te Parijs op 17 december 1962 (*Staatsblad*, 17 febr. 1976, 1691 e.v.).

Deze verdragen kunnen van toepassing zijn wanneer er een overeenkomst tot arbitrage werd aangegaan ter beslechting van een geschil gerezen uit internationale handelsverrichtingen tussen personen, die hun gewone verblijfplaats of hun zetel in verschillende verdragsluitende staten hebben.

In Nederland wordt meer dan in België door landbouwers en veehandelaars beroep gedaan op de tussenkomst van scheidsgerechten, om de geschillen, die bij de verkoop van vee ontstaan, te laten beslechten.

De laatste jaren heeft zich in dit land, in het belang van de veehandel en met het oog op een goedkope, snelwerkende en juiste rechtsbedeling, de arbitrage verder ontwikkeld.

Reeds in 1921 werd op initiatief van twee dierenartsen een *Vereniging voor Vee-arbitrage* opgericht, om door het instellen van een organisatie van scheidsgerechten, de beslechting door arbitrage bij geschillen in de ruimste zin ter zake van vee te bevorderen.

Die vereniging heeft nuttig werk kunnen verrichten doordat de meeste afdelingen van de Nederlandse Bonden van Veehandelaren en van Varkenshandelaren in hun statuten de verplichting hadden opgenomen, dat de leden van deze afdelingen hun geschillen via het arbitragestelsel met uitsluiting van de gewone rechter dienden te laten beslechten.

Bij de veehouders daarentegen heeft de veearbitrage niet hetzelfde succes gekend.

Ze kon van het begin af slechts vaste voet krijgen in de provincie Noord-Holland en na de laatste wereldoorlog ook in de provincies Zuid-Holland en Groningen, maar in deze laatste buiten de Vereniging voor Veearbitrage om.

Om de veearbitrage vooral in veehouderskringen meer algemeen ingang te doen vinden en om te bereiken dat zowel veehouders als handelaren al hun geschillen over vee aan arbitrage zouden onderwerpen, — die in Nederland als de snelste, goedkoopste en meest deskundige vorm van rechtspraak voor dergelijke geschillen wordt beschouwd, — werd op 15 november 1957 bij notariële stichtingsakte door de Nederlandse Bonden voor Veehandelaren en Varkenshandelaren samen met het Landbouwschap de „Stichting voor Veearbitrage” in het leven geroepen, gevestigd te 's Gravenhage, waarvan het bestuur werd waargenomen door vertegenwoordigers van de veehouderij en van de handel (LOUMAN, W.D., *Stichting voor Veearbitrage*, 1959, blz. 4 en 5).

Die vereniging heeft nuttig werk kunnen verrichten doordat de meeste afdelingen van de Nederlandse Bonden van Veehandelaren en van Varkenshandelaren in hun statuten de verplichting hadden opgenomen, dat de leden van deze afdelingen hun geschillen via het arbitragestelsel met uitsluitel van de gewone rechter dienden te laten beslechten.

Bij de veehouders daarentegen heeft de veearbitrage niet hetzelfde succes gekend. Ze kon van het begin af slechts vaste voet krijgen in de provincie Noord-Holland en na de laatste wereldoorlog ook in de provincies Zuid-Holland en Groningen, maar in deze laatste buiten de Vereniging voor Veearbitrage om.

Om de arbitrage vooral in veehouderskringen meer algemeen ingang te doen vinden en om te bereiken dat zowel v e e h o u d e r s als h a n d e l a r e n al hun geschillen over vee aan arbitrage zouden onderwerpen, — die in Nederland als de snelste, goedkoopste en meest deskundige vorm van rechtspraak voor dergelijke geschillen wordt beschouwd, — werd op 15 november 1957 bij notariële stichtingsakte door de Nederlandse Bonden voor Veehandelaren en Varkenshandelaren samen met het Landbouwschap de „Stichting voor Veearbitrage” in het leven geroepen, gevestigd te 's Gravenhage, waarvan het bestuur werd waargenomen door vertegenwoordigers van de veehouderij en van de handel (LOUMAN, W.D., *Stichting voor Veearbitrage*, 1959, blz. 4 en 5).

Met de oprichting van de Stichting kwam een einde aan de werkzaamheden van de sedert 1921 bestaande Vereniging voor Veearbitrage, maar het streven van de Vereniging werd voortgezet.

De statuten van de Stichting voor Veearbitrage werden de 4e november 1977 bij akte verleden voor notaris J.A. Aarts te Utrecht grondig gewijzigd. Sedert 1 januari 1978 zijn o.m. de vroegere provinciale arbitragecommissies opgeheven en vervangen door een viertal regionale arbitragecommissies, terwijl waar nodig de adviescommissies alsook, als beroepsinstantie, de centrale arbitragecommissie in stand blijven. Tevens is in de statuten opgenomen de mogelijkheid van bindende adviezen, te geven door een hiervoor in het leven te roepen bijzondere commissie.

Volledigheidshalve dient hierbij opgemerkt te worden: 1. dat de arbitrage verplicht is tussen veehandelaren, die lid zijn van de Nederlandse Bond van Veehandelaren (ontstaan door de fusie van de Nederlandse Bond van Veehandelaren en de Nederlandse Bond van Varkenshandelaren), en dit op grond van een arbitraal beding in de statuten van die bond; 2. dat geschillen tussen veehouders en veehandelaren of tussen personen, die geen lid zijn van bovengenoemde bond, slechts op

basis van een akte van compromis, derhalve op vrijwillige basis behandeld kunnen worden; 3. dat niet al de in Nederland bestaande bonden in de Stichting voor Veearbitrage meedoen; de Centrale Bond van Paardenhandelaren b.v. heeft vijf eigen arbitragecommissies, nl. te Leeuwarden, Zwolle, Utrecht, Rotterdam en Tilburg (WAGENAAR, *Verborgene gebreken bij dieren*, blz. 39).

213 Het kan voor de Belgische rechtsonderhorige van belang zijn de aandacht te vestigen op hetgeen in een naburig land, waar geen bijzondere wetgeving op de koopvernietigende gebreken van dieren bestaat, gedaan wordt om aan de nadelige gevolgen van een ingewikkelde rechtspraak en langdurig procederen te ontkomen. Een beknopte uiteenzetting betreffende de inrichting en werking van bedoelde veearbitrage schijnt derhalve nuttig, niet alleen voor degenen, die in gelijkaardige geschillen in Nederland zouden betrokken zijn, doch ook om na te gaan welke mogelijkheden de ook in België toegelaten instelling van de scheidsgerechten op dit bijzonder terrein zou kunnen bieden.

Volgens de thans van kracht zijnde statuten en reglement van de Stichting voor Veearbitrage bestaan er, om het door de stichting beoogde doel te bereiken: adviescommissies in de door het bestuur aan te wijzen gebieden, arbitragecommissies in het door het bestuur te vormen regio's, een centrale arbitragecommissie, waarvan de zetel door het bestuur bepaald wordt, en soms een uitzonderlijke commissie van vijf leden, om bindende adviezen te verstrekken.

a) De adviescommissies bestaan uit drie leden, te weten: een dierenarts, een veehouder en een veehandelaar. Zij worden telkenmale voor een periode van vier jaar aangewezen door het bestuur van de Stichting, dat hen een secretaris kan toevoegen. Zij houden zitting zo dikwijls zulks nodig is en hebben tot taak, desgevraagd adviserend en/of bemiddelend op te treden in geval zich geschillen, welke krachtens het reglement tot arbitrage of bindend advies kunnen leiden, voordoen (regl. art. 3).

b) De regionale arbitragecommissies houden zitting met drie leden, te weten: een dierenarts-voorzitter, een veehouder en een veehandelaar. Als secretaris fungeert de secretaris van de Stichting of diens door het bestuur te benoemen plaatsvervanger, die de hoedanigheid van Meester in de Rechten zal moeten bezitten.

De leden worden telkens door het bestuur van Veearbitrage voor een periode van vier jaar benoemd. Voor alle regio's wordt een en dezelfde voorzitter-dierenarts met plaatsvervanger benoemd, terwijl de overige leden per regio worden aangewezen (art. 4).

c) Hoger beroep is mogelijk bij de centrale arbitragecommissie, waarvan de zetel door het bestuur van de Stichting bepaald wordt. Ze bestaat uit vijf leden, benoemd door de voorzitter van de Stichting uit een door het bestuur opgestelde groslijst van arbiters, met dien verstande dat ten minste één lid dierenarts, één lid jurist, één lid veehouder en één lid veehandelaar moet zijn. Het lid jurist fungeert als voorzitter. De secretaris van de Stichting of diens plaatsvervanger fungeert als secretaris van de centrale commissie (art. 21).

d) De Stichting voor Veearbitrage voorziet ook in artikel 2 van de statuten en in artikel 27 van het reglement de mogelijkheid om desgevraagd bindende ad-

viezen te geven betreffende geschillen, die voor vee-arbitrage in aanmerking komen. De bedoelde bindende adviezen, die als overeenkomst tussen de partijen gelden, worden gegeven door een uitzonderlijke commissie van vijf leden, telkens door de voorzitter te benoemen uit een door het bestuur opgestelde groslijst van arbiters, met dien verstande dat ten minste één lid jurist en één lid dierenarts moet zijn. Het lid-jurist fungeert als voorzitter (art. 27).

De leden van al de commissies worden slechts benoemd na ingewonnen advies van respectievelijk de Maatschappij van Diergeneeskunde, het Landbouwschap en de Nederlandse Bond van Handdelaren in Vee. Dezelfde adviezen worden ook ingewonnen vooraleer de groslijst van arbiters op te stellen.

213bis Luidens artikel 2 van het reglement van de *Stichting voor Vee-arbitrage* worden onder de geschillen, welke krachtens het reglement tot arbitrage of bindend advies kunnen leiden, verstaan alle geschillen in de ruimste zin des woords, ontstaan in verband met, of als gevolg van overeenkomsten, daaruit voortvloeiende verbintenissen en/of verbintenissen uit de wet, alles indien en voor zover het onderwerp van de overeenkomst wordt gevormd door huisdieren, of de verbintenis uit de wet voortvloeit, uit een transactie ter zake van huisdieren, of uit een gebeurtenis, waarbij huisdieren betrokken zijn.

Iedere arbitrageprocedure vangt aan doordat de eiser een daartoe strekkende schriftelijke aanvraag indient bij de secretaris van de Stichting (thans Mr. W.D. Louman, Willemsplantsoen 10, Utrecht). Deze laatste draagt er zorg voor dat de aanvraag ten spoedigste door de bevoegde arbitragecommissie in behandeling wordt genomen (art. 5).

Hij zendt een door hem gewaarmerkt afschrift van de arbitrage-aanvraag bij aangetekend schrijven aan de verweerder.

De datum van de mondelinge behandeling wordt door de voorzitter bepaald. De secretaris roept, met inachtneming van een termijn van ten minste tien dagen, partijen op om ter zitting, hetzij in persoon, hetzij bij gemachtigde, tegenwoordig te zijn.

Een afschrift van het vonnis wordt door de secretaris na de uitspraak bij aangetekend schrijven aan ieder der partijen gezonden.

Zoals boven reeds vermeld moet bij iedere arbitrage-aanvraag een akte van compromis worden overgelegd — voorzover de bij de arbitrage betrokken partijen zich niet anderszins voor de oplossing van hun geschil tot arbitrage verplicht hebben. Zonder deze akte wordt de aanvraag niet in behandeling genomen.

Hoger beroep tegen een vonnis van een arbitragecommissie moet worden ahangig gemaakt door de indiening bij de secretaris van de centrale arbitragecommissie van een desbetreffend door of namens eiser ondertekend beroepschrift. De geheel of gedeeltelijk in het ongelijk gestelde partij moet zulks doen, op straffe van niet-ontvankelijkheid, binnen drie weken na de terpostbezorging van het aangetekend schrijven, waarbij een afschrift van het vonnis samen met enkele mededelingen met het oog op een eventueel hoger beroep aan de betrokken partijen is toegezonden (art. 22).

Mits inachtneming van de formaliteiten bepaald in artikel 26 van het reglement kan tegen beroep door de gedaagde in hoger beroep worden ingesteld en kunnen nieuwe verweermiddelen door hem worden aangevoerd, indien zijn houding hierdoor niet in strijd komt met de door hem bij de behandeling der zaak in eerste aanleg aangenomen houding.

Aanvragen tot adviserend en/of bemiddelend optreden van een adviescommissie dienen gericht te worden tot de secretaris van de daartoe bevoegde commissie; — uit artikel 3, zesde lid, van het reglement blijkt dat hierdoor bedoeld wordt de secretaris van de commissie, die bevoegd is voor het gebied binnen hetwelk de plaats van de gesloten overeenkomst gelegen is. Indien de overeenkomst niet op een bepaalde plaats gesloten is moet de aanvraag gericht worden aan de secretaris van de adviescommissie van het gebied, waar de huisdieren, voorwerp van het geschil, of het grootste gedeelte hiervan, zich ten tijde van het sluiten van de overeenkomst bevonden. In alle andere gevallen moet de aanvrager zich wenden tot de secretaris van het gebied, waarbinnen de wederpartij haar woonplaats heeft.

Artikel 6 van het reglement verleent aan de secretaris van de arbitragecommissie de bevoegdheid om een bij hem ingediende arbitrage-aanvraag eerst naar de bevoegde adviescommissie te verwijzen, om deze toe te laten binnen een door hem te bepalen termijn een bemiddelingspoging aan te wenden.

Betreffende de vordering wegens verborgen gebrek, bepaalt artikel 7 dat hij, die op grond van een verborgen gebrek een arbitrage aanhangig wenst te maken, zijn geschil bij de bevoegde adviescommissie aanhangig kan maken binnen drie weken, nadat hij dit gebrek heeft ontdekt dan wel redelijkerwijs had kunnen ontdekken. Wenst hij geen bemiddeling van de adviescommissie, dan moet hij het geschil bij een arbitragecommissie aanhangig maken binnen zes weken na het hierboven bedoelde tijdstip.

De adviescommissie, die een advies geeft, bepaalt hierin eventueel de termijn (ten hoogste drie weken) binnen welke een overblijvend geschil bij de arbitragecommissie moet aanhangig zijn gemaakt.

In het reglement van de Stichting voor Veearbitrage worden voorts allerhande problemen van rechtspleging uitvoerig geregeld, zoals het instellen van een tegenvordering, het niet verschijnen, het bewijs door getuigen en deskundigen, de wraking van arbiters, de veroordeling tot de kosten, de vordering tegen derden en dergelijke.

Het thans van kracht zijnde reglement, in tegenstelling met het oorspronkelijke, bevat geen enkele aanduiding omtrent de aard van de ziekten of gebreken, het bestaan van het gebrek op het tijdstip van de levering, het overgaan van het risico, de duur van de waarborgtermijn, enz. (voor meer bijzonderheden betreffende de vroegere reglementering, zie Tw. *Koopverniëtigende Gebreken*, uitg. 1954, nr. 213, blz. 147 en 148).

Vooraleer dit hoofdstuk te besluiten moet er op gewezen worden, dat de leden van de commissies recht doen als goede mannen naar billijkheid, behoudens dat zij de bevoegdheid van de commissie moeten beoordelen naar de regelen van het recht en bij hun beslissing acht dienen te slaan op wettelijke bepalingen, die een dwingend karakter bezitten (art. 19).

De arbitragecommissies en de centrale arbitragecommissie beslissen bij meerderheid van stemmen en in hun vonnis wordt geen melding gemaakt van een minderheidsmening. De leden van de commissies evenals de secretaris zijn verplicht tot geheimhouding tegenover derden van al hetgeen bij de uitoefening van hun functie omtrent de partijen en hun onderneming te hunner kennis komt.

In Nederland bestaat geen bij de wet vastgestelde lijst van koopverniëtigende gebreken (zie boven, nrs. 24 en 35).

De commissies zelf bepalen wanneer een gebrek als verborgen kan beschouwd worden, wanneer er aanleiding bestaat tot vrijwaring, welke partij in een geschil betrekking hebbende op huisdieren geheel of gedeeltelijk in het gelijk of in het ongelijk

moet gesteld worden, enz. Het ligt voor de hand, dat hierbij de jurisprudentie een niet-onbelangrijke rol zal spelen.

213ter Ter vergelijking met de koopvernietigende gebreken en met de waarborgtermijnen in de Belgische wetgeving (zie boven, nrs. 23, 24 en 38) kan ten slotte de aandacht gevestigd worden op de inhoud van artikel 30 van het oorspronkelijk arbitragereglement, dat ten tijde van de vroegere Vereniging voor Veearbitrage van kracht was. Ingevolge dit artikel werd van de hierna genoemde verborgen gebreken, behoudens tegenbewijs, aangenomen, dat zij vóór de levering hadden bestaan indien zij ontdekt werden binnen een waarborgtermijn van veertien dagen, ingaande de eerste dag na de levering:

a) Bij eenhoevige dieren:

1. Stille kolder (chronische hersenwaterzucht).
2. Cornage en andere chronische aandoeningen van de luchtwegen, welke aanleiding geven tot een abnormaal geluid bij de ademhaling.
3. Dampigheid (chronisch longemphyseem).
4. Chronische neusuitvloeiing.
5. Maandblindheid en andere chronische aandoeningen van het inwendige van het oog.
6. Intermitterende kreupelheden, veroorzaakt door habituele ontwrichtingen, door periodieke spierkramp of door slagaderverstopping.
7. Hanetred (kramptrekken).
8. Verborgene hoefgebreken.
9. Ernstige karaktergebreken, zich openbarende als steegsheid, boosaardigheid en schrikachtigheid.
10. Kribbebijten en luchtzuigen.
11. Chronische baarmoederontsteking (witte vloed).

b) Bij runderen:

1. Dampigheid (chronische long- en hartaandoeningen).
2. Chronische diarrhee.
3. Chronische nier- en nierbekkenontsteking.
4. Chronische baarmoederontsteking (witte vloed).
5. Lijfbieden (*prolapsus vaginae*).
6. Habitueel aflopen der melk wegens onvoldoende afsluiting der teelopeningen.
7. Melkzuigen.
8. Brulziekte (stierzucht, nymphomanie).
9. Krampigheid (bintigheid).

c) Bij alle vee:

1. Voor klinische tuberculose bij alle vee geldt een waarborgtermijn van twintig dagen.
2. Voor blaaswormziekte (*echinococose*) bij alle vee, voor finnigheid (*cysticercose*) en trichinenziekte bij varkens en voor leverbotziekte (*distomatose*) met klinische verschijnselen bij runderen en schapen, geldt een waarborgtermijn van dertig dagen.

Wanneer de partijen afweken van de bepaling dat het risico overgaat op de dag van de levering, gold als datum van aanvang van de waarborgtermijn de dag, waarop volgens overeenkomst tussen partijen het risico dan wel was overgegaan.

TITEL II

**KOOPVERNIEGEBREKEN
BIJ VERKOOP VAN HUISDIEREN
BESTEMD OM VOOR HET VERBRUIK
GESLACHT TE WORDEN**

214 In deze tweede titel zal gehandeld worden over de wet van 3 juli 1894, waardoor de wetgever de vrijwaring wegens verborgen gebreken van slachtvee op bijzondere wijze geregeld heeft.

Deze wet is uitsluitend van toepassing op verkopen van huisdieren, maar in tegenstelling met de wet van 25 augustus 1885 wordt door haar geen enkele beperking gesteld wat betreft het ras of de soort van de huisdieren, en bestaat er ook geen wettelijke naamlijst van gebreken, die tot koopvernietiging aanleiding kunnen geven. Ze is derhalve van toepassing op al de huisdieren, op voorwaarde dat deze verkocht geweest zijn om geslacht te worden voor het verbruik m.a.w. om te dienen voor de menselijke voeding.

HOOFDSTUK I

ONTSTAAN EN TOEPASSINGSGEBIED VAN DE WET VAN 3 JULI 1894

215 Evenals de oude wet van 28 januari 1850, voorzag het oorspronkelijk artikel 13 van de wet van 25 augustus 1885, dat haar bepalingen niet van toepassing waren op de dieren bestemd om afgemaakt te worden voor het verbruik.

Ter zake van verkoop van slachtvee waren de partijen nochtans aan dezelfde gevaren, aan dezelfde onaangename verrassingen wat betreft de betekenis van de begrippen „verborgen gebrek” en „korte termijn” blootgesteld als diegene, die vroeger tot de wetten van 1850 en 1885 hadden aanleiding gegeven (zie boven, nrs. 1 en 21).

Men heeft moeten wachten tot in 1894 vooraleer desaan gaande een bijzondere regeling ingevoerd werd. Een eerste wetsvoorstel THIENPONT (*Parl. Besch.*, Kamer, 1893-94, nr. 155), dat er toe strekte de vrijwaring van de verkoper wegens verborgen gebreken van slachtvee eenvoudigweg af te schaffen, werd na een eerste bespreking in de Kamer op 26 april 1894 (*Parl. Hand.*, Kamer, 1893-94, blz. 1194 e.v.) voor onderzoek naar de Centrale Afdeling verwezen, die het ontwerp te radicaal vond en het grondig wijzigde.

Door de Centrale Afdeling werd een andere tekst voorgesteld, waardoor de wet van 25 augustus 1885 uitgebreid werd tot al de verkopen en ruilingen van huisdieren zonder onderscheid van bestemming, en waardoor de aansprakelijkheid van de verkoper van een slachtdier onder het oogpunt van de tijd, de afstand en de gebreken zelf beperkt werd. Aan de regering werd de zorg overgelaten te bepalen, welke ziekten de koopvernietiging voor gevolg zouden hebben.

Op 30 mei 1894 werd door volksvertegenwoordiger RAEMDONCK verslag uitgebracht (*Parl. Besch.*, Kamer, 1893-94, nr. 200). De tekst werd op voorstel van de minister van Landbouw gewijzigd wat betreft de aanduiding van de gebreken en na een korte bespreking in zijn huidige vorm aangenomen (*Parl. Hand.*, Kamer, 1893-94, 12 juni 1894, blz. 1938).

Op 14 juni daaropvolgend werd in de Senaat verslag uitgebracht door senator DE RIBEAUCOURT (*Parl. Besch.*, Senaat, 1893-94, nr. 121).

De tekst werd op 27 juni in de Senaat besproken en ongewijzigd aangenomen (*Parl. Hand.*, Senaat, 1893-94, 27 juni 1894, blz. 622 e.v.).

De wet werd afgekondigd op 3 juli 1894 en verscheen in het Belgisch Staatsblad van 6 juli 1894 onder de titel: *Wet waarbij wijzigingen worden toegebracht aan de wet van 25 augustus 1885 betreffende de koopvernietigende gebreken in zake van verkoop of ruiling van huisdieren.*

216 Het enig artikel van de wet van 3 juli 1894, dat het oud artikel 13 van de wet van 1885 vervangen heeft, luidt als volgt:

„De rechtsvordering tot vernietiging van verkoop of ruiling van huisdieren, bestemd om afgemaakt te worden voor het verbruik, is slechts ontvankelijk uit hoofde van de gebreken, die ze onverbruikbaar maken tot de voeding, op voorwaarde dat die rechtsvordering ingespannen worde binnen de vijf dagen na de levering van het

verkochte dier, dat dit dier niet op eenen afstand van meer dan 5 myriameters van de verkoopplaats vervoerd zij, en dat het volkomen voor het verbruik ongeschikt verklaard worde".

217 Op welke verkopen is de wet van 3 juli 1894 toepasselijk?

De tekst van het enig artikel van de wet spreekt van verkopen en ruilingen van huisdieren bestemd om afgemaakt te worden voor het verbruik.

Twee bestanddelen zijn dus onontbeerlijk opdat de bijzondere regeling van de wet van 1894 van toepassing zou zijn: de hoedanigheid van huisdier van het voorwerp van de verkoop en de bestemming tot de slachting en het verbruik.

a) De verkoop moet een huisdier tot voorwerp hebben.

Daardoor dient men te verstaan niet alleen de dieren genoemd in artikel 1 van de wet van 25 augustus 1885, zoals paarden, runderen, schapen en varkens, doch ook diegene die behoren tot het geitenras (*Dispositions légales et réglementaires concernant le commerce de viandes*, uitg. Ministerie van Landbouw, 1894, nr. 8, blz. 7), en zelfs de andere huisdieren die geschikt zijn voor de menselijke voeding, zoals tamme konijnen, tamme duiven, ganzen, eenden en ander pluimvee (GRANDJEAN, *a.w.*, nr. 251).

Het gewijzigde artikel 13 van de wet spreekt alleen van huisdieren en bevat niet de beperkende opsomming van artikel 1. Het lijkt derhalve logisch de bijzondere regeling van artikel 13 toe te passen op al de dieren die onder het begrip huisdier kunnen gerangschikt worden; dit zijn de dieren, die volledig aan de wil van de mens onderworpen zijn, door hem gevoed worden en gemeenzaam rond de woning van hun meester leven (*vgl. RIGAUX en TROUSSE, Les Codes de Police*, 1, blz. 228 en 229).

Zolang de keuring van de bovengenoemde kleine dieren niet wettelijk geregeld was en er van hun ongeschiktverklaring voor het verbruik, die voor de koopvernietiging noodzakelijk is, nergens sprake was, kon eraan getwijfeld worden of de wetgever aan de kleinere diersoorten gedacht heeft en of de wet praktisch op hen kon toegepast worden. Dit is niet meer het geval sedert de inwerkingtreding van de wet van 15 april 1965 betreffende de keuring van en de handel in vis, gevogelte, konijnen en wild. Zij verleent inderdaad bij artikel 4 aan de Koning de bevoegdheid om o.m. de keuring van hun vlees en de ongeschiktverklaring voor het verbruik officieel te regelen.

b) De huisdieren moeten bestemd zijn om geslacht te worden voor het verbruik.

De bestemming is hier van hoofdzakelijk belang. Ze vormt een van de bestanddelen van de overeenkomst, waarover koper en verkoper het eens moeten zijn; de contracterende partijen moeten de ene zowel als de andere het inzicht hebben het dier te kopen en te verkopen om het af te maken met het oog op het verbruik.

Dit betekent nochtans niet dat de wet van 1894 alleen toepasselijk zou zijn op het zogenaamde slachtvee in de beperkte zin van het woord, 't is te zeggen op de runderen, die speciaal voor de slachting worden vetgemest.

Ook paarden en andere huisdieren, indien ze verkocht zijn niet om voortgehouden doch om afgemaakt te worden, vallen onder de toepassing ervan.

218 Men heeft weliswaar beweerd, dat, wanneer het niet gaat om dieren voor de paardenslachterij, doch voor de gewone slachterij, de uitdrukking „dieren bestemd om afgemaakt te worden voor het verbruik” hetzelfde betekent als slachtvee in de beperkte zin, dit wil zeggen, dieren die vooraf bijzonder verzorgd en gevoed zijn geworden, om na de levering afgemaakt te worden met het oog op een onmiddellijk of later verbruik. Een onderscheid maken tussen de twee benamingen zou gelijk staan met het bevorderen van oneerlijke handelingen vanwege gewetenloze kopers, die op hun willekeurige betekenis willen speculeren (zie GALLEMAERTS en DESSART, blz. 359 en 360). Daarom zou iemand, die een werkos koopt en hem enige dagen later, na te hebben vastgesteld dat hij ziek is, doet slachten ten einde het vlees te kunnen verbruiken, de verkoper niet mogen aansprakelijk stellen, indien het dier voor het verbruik geheel afgekeurd wordt (GALLEMAERTS en DESSART, *a.w.*).

Deze verklaring schijnt echter noch met de tekst van de wet, noch met de bedoeling van de wetgever overeen te stemmen. Integendeel, uit de voorbereidende werken kan men afleiden, dat de bedoeling van de ontwerpers van de wet voorzeker niet geweest is de toepassing ervan te beperken tot de dieren, die met het oog op de slachting worden vetgemest. „L'art. 13 de la loi du 25 août 1885 serait abrogé, et cette loi s'appliquerait à toute vente ou échange d'animaux domestiques sans distinction entre leur destination” (verslag RAEMDONCK, *Parl. Besch.*, Kamer, 1893-94, nr. 200).

Wel zal in geval van betwisting het bewijs moeten geleverd worden dat het dier werkelijk verkocht werd om geslacht te worden voor het verbruik (zie verder, nr. 250).

Zo kan het dan ook gebeuren dat de rechter, in geval van betwisting, uit de ver gevorderde staat van vermagering of uit de overdreven geringheid van de prijs, zal mogen afleiden, dat de verkoop niet met het oog op de slachting en het verbruik gesloten werd.

Hieruit echter besluiten dat de koopvernietiging niet mogelijk zou zijn, indien het bewezen is dat een niet speciaal vetgemest dier voor de slachting verkocht werd, lijkt overdreven, hoe zelden die gevallen zich in de praktijk ook mogen voordoen. Men ziet overigens niet in, waarom de wet wel van toepassing zou zijn indien het gaat om de verkoop van een vermagerd en door het werk uitgeput paard (GALLEMAERTS en DESSART, *a.w.*, blz. 363) en niet wanneer het gaat om een rund, dat voor het werk, de melkophbrengst of de voortbrengst geen nut meer kan opleveren.

Het door GALLEMAERTS aangehaalde voorbeeld van de werkos tenslotte heeft met het geval niets te maken, vermits het dier niet verkocht werd om geslacht te worden.

219 Uit hetgeen voorafgaat volgt, dat behoudens uitdrukkelijk strijdig beding, de wet van 1894 niet mag toegepast worden op de verkopen van dieren, die voor de voeding bestemd zijn, maar die niet als huisdieren kunnen beschouwd worden, zoals herten, reebokken, jonge wilde zwijnen en ander wild of in het wild levend gevogelte.

De kwestie is nochtans meer van theoretische dan van praktische aard, vermits het uiterst zelden zal gebeuren, dat dergelijke dieren levend zullen verkocht worden om geslacht te worden. Indien ze, na gedood te zijn, om het vlees verkocht worden, is de wet niet van toepassing. Worden ze levend verkocht, dan zijn het meestal tamme dieren, die alsdan, onder de huisdieren zouden kunnen gerangschikt worden (*vgl.* RIGAUX en TROUSSE, *a.w.*, blz. 228 en 274).

220 Het feit dat het enig artikel van de wet van 1894 in de wet van 25

augustus 1885 werd ingelast doet de vraag oprijzen of de andere bepalingen van deze wet toepasselijk zijn op de verkopen bedoeld door de wet van 3 juli 1894.

Op deze vraag dient bevestigend geantwoord te worden tenminste voor zover er geen onverenigbaarheid bestaat tussen haar bepalingen en die van de wet van 1894.

Dit blijkt klaar uit de voorbereidende werken, meer bepaald uit het verslag van volksvertegenwoordiger RAEMDONCK (*Parl. Besch.*, Kamer, 1893-94, nr. 200). Het doel van de wet was immers, het oude artikel 13 van de wet van 1885, waardoor de verkopen van slachtvee aan de wet onttrokken waren, af te schaffen en de voordelen ervan, mits zekere beperkingen wat betreft de verantwoordelijkheid van de verkoper, tot al de verkopen en ruilingen van huisdieren uit te breiden (zie boven, nr. 215).

„Votre section centrale propose un système intermédiaire dont voici le mécanisme. Le principe de la garantie serait maintenu. L'art. 13 de la loi du 25 août 1885 serait abrogé et cette loi s'appliquerait à toute vente et échange d'animaux domestiques sans distinction entre leur destination. En outre les règles suivantes restreindraient la responsabilité du vendeur d'un animal destiné à la consommation au point de vue du temps, du lieu et de la limitation des vices ou défauts donnant ouverture à l'action rédhibitoire” (Verslag RAEMDONCK, *Parl. Besch.*, Kamer, 1893-94, nr. 200).

Het is echter duidelijk, dat zekere bepalingen van de wet van 1885, wegens de bijzondere regeling van artikel 13, niet op de verkopen van slachtvee kunnen toegepast worden.

Dit is namelijk, zoals verder zal blijken, het geval met de voorschriften van de artikelen 1, 2, 3, eerste lid, 4, 5 en 8. Het wordt betwist of artikel 11 en het wettelijk vermoeden van artikel 9 al dan niet van toepassing zijn (zie verder, nrs. 231 en 243).

HOOFDSTUK II

RECHTSVORDERING TOT VERNIETIGING VAN DE VERKOOP

221 Uit de tekst van artikel 13 blijkt dat de volgende drie vereisten moeten vervuld zijn, om de vordering tot koopvernietiging met goed gevolg in te stellen:

1. het dier moet gans ongeschikt verklaard worden voor het verbruik;
2. de rechtsvordering moet binnen de vijf dagen na de levering ingesteld worden;
3. het dier mag niet op een afstand van meer dan vijf myriameter van de verkoopplaats vervoerd geworden zijn.

Indien een van deze drie voorwaarden ontbreekt, moet de vervallenverklaring van het recht zelfs ambtshalve door de rechter worden uitgesproken (Kh. Sint-Niklaas, 14 juli 1936, *R.W.*, 1936-37, 741; Vred. Ieper, 12 febr. 1938, *T. Vred.*, 1938, 131). Zijn ze daarentegen alle drie vervuld, dan zal de verkoop kunnen ontbonden worden, maar, evenmin als bij de verkoop van huisdieren, die bestemd zijn om voortgehouden te worden, heeft de koper niet het recht om op grond van artikel 1644 B.W. een vordering tot prijsvermindering in te stellen.

Uit de voorbereidende werken, en meer bepaald uit de behandeling van het ontwerp door de Senaat ter zitting van 27 juni 1894 blijkt, dat artikel 12 van de wet van 1885, waarbij de vordering tot prijsvermindering verboden werd, ook op de verkopen van slachtdieren van toepassing is (*Parl. Hand.*, Senaat, 1893-94, 27 juni 1894, blz. 622). Overigens uit het feit alleen dat de wet van 1894 eenvoudig ter vervanging van artikel 13 in de wet van 1885 ingelast werd, spruit voort, dat de niet met haar tekst strijdige bepalingen van de vroegere wet van toepassing zijn (*GRANDJEAN, a.w.*, nr. 259; zie boven, nr. 220).

In de volgende afdeling zal elk van deze voorwaarden afzonderlijk onderzocht worden.

AFDELING I

BIJZONDERE VEREISTEN BEPAALD BIJ DE WET VAN 3 JULI 1894

§ 1. Omschrijving van het koopvernietigend gebrek : volkomen ongeschiktheid tot het verbruik

222 Een eerste vereiste is dat het verkochte huisdier volkomen ongeschikt voor het verbruik moet verklaard worden, m.a.w. het moet, welke ziekte daartoe ook aanleiding moge zijn, volledig afgekeurd worden voor de voeding.

Dit eerste vereiste geeft meteen ook het enige koopvernietigend gebrek aan, dat ter zake voor het instellen van de rechtsvordering voorzien door artikel 1641 B.W. in aanmerking kan komen.

Wanneer iemand een dier koopt ten einde het te slachten en daarna te verkopen of

te gebruiken voor de menselijke voeding, is het redelijk de koop mits zekere voorwaarden te laten vernietigen zodra wordt vastgesteld, dat het dier voor het verbruik ongeschikt is.

De wet vereist echter uitdrukkelijk dat het dier volkomen voor het gebruik ongeschikt worde verklaard. Hieruit volgt dat een gedeeltelijke afkeuring, hoe belangrijk ook, geen koopvernietiging zal meebrengen (WYELANDT, *T. Vred.*, 1909, blz. 173).

Door de uitdrukking „volkomen voor het verbruik ongeschikt” dient verstaan te worden, dat de vier kwartieren van het vlees tot de voeding ongeschikt moeten zijn.

Behoudens tegenstrijdig beding is de *actio redhibitoria* niet ontvankelijk indien slechts een deel van het dier wegens het gebrek wordt afgekeurd en het overige geschikt bevonden wordt voor het verbruik (Kh. Gent, 10 juli 1895, *J. Comm. Fl.*, 1895, blz. 1525).

223 Op de vraag of in geval van totale afkeuring van het vlees met uitzondering van de huid en de afval, de *actio redhibitoria* dient afgewezen te worden, wordt ontkennend geantwoord (GALLEMAERTS en DESSART, *a.w.*, blz. 367; HEBRANT, blz. 181).

Het zou een miskenning zijn van de wil van de wetgever en louter overdrijving, uit de bewoordingen van de wet te willen afleiden, dat de koopvernietiging in dit geval moet geweigerd worden omdat er geen volkomen ongeschiktheid zou zijn.

Moest men een andere oplossing aannemen, dan zou de koopvernietiging alleen mogen toegestaan worden wegens de ziekten, die de algehele inbeslagneming met de ongebruikbaarmaking en vernietiging overeenkomstig artikel 26 van het koninklijk besluit van 9 maart 1953 voor gevolg hebben.

Alhoewel noch in de voorbereidende werken noch in de besprekingen in Kamer en Senaat het geval vermeld wordt, is het logisch, te aanvaarden, dat de wetgever alleen de algehele afkeuring van het vlees bedoeld heeft. Het feit of de huid en de afval al dan niet in beslag worden genomen, is van zulkdanig bijkomend belang, dat het redelijkerwijze geen invloed hoeft te hebben op het voortbestaan of de ontbinding van de verkoop (zie verder, nr 254 *in fine*). Uit artikel 5 van de Franse wet van 7 juli 1933 blijkt, dat bij algehele afkeuring en inbeslagneming van een door tuberculoseaangetast slachtdier, het niet inbeslagnemen van de huid zonder belang is: „En cas de saisie totale, le remboursement sera égal au prix de la vente, diminué de la valeur de la dépouille”.

Nochtans dient te worden opgemerkt, dat er in de Franse wet geen sprake is van het ongeschikt verklaren voor het verbruik van het slachtdier, doch wel van inbeslagneming van het vlees: „le vendeur n'est tenu qu'au remboursement de la valeur des viandes saisies” (thans art. 286 *Code Rural*).

224 Het wordt betwist of de beslissing van de bevoegde overheid, het vlees slechts na sterilisatie tot het verbruik door het publiek toe te laten, koopvernietiging voor gevolg heeft.

Een auteur is van mening dat er in dit geval geen aanleiding bestaat tot koopvernietiging (GRANDJEAN, *a.w.*, nr. 221), terwijl volgens anderen, wanneer zekere delen van het dier na sterilisatie terug in de handel mogen gebracht worden, de koper zijn recht op koopvernietiging blijft behouden, omdat dit voortspuit uit de inbeslagneming van de vier kwartieren van het dier (HEBRANT, *a.w.*, blz. 183).

Deze laatste opvatting werd, tenminste op impliciete wijze, gevolgd door sommige rechterlijke beslissingen (Vred. Leuze, 1 okt. 1948, *T. Vred.*, 1949, blz. 183; de

koopvernietiging werd hier uitgesproken, hoewel het vlees na sterilisatie voor het verbruik door het publiek geschikt was; Rb. Kortrijk, Hebbelinck t./ Van Robaey, 16 dec. 1950, *onuitg.*, aangehaald naar CHRISTIAENS, *Opmerkingen bij de verkoop van door gebrek aangetaste dieren*, R.W., 1951-52, 1716: het verlies voor de koper is in dit geval zo groot, dat het als totaal mag beschouwd worden).

Indien men zich houdt aan de tekst van de wet van 3 juli 1894, zou men geneigd zijn de eerstgenoemde bij te treden, hoewel deze niet met redenen omkleed is. Om te weten of de koopvernietiging mogelijk is, hoeft men inderdaad niet te onderzoeken of het vlees al dan niet tijdelijk wordt in beslag genomen, doch wel of het aangetast is door een gebrek, dat het voor de voeding ongeschikt maakt en dat volkomen ongeschikt verklaren tot het verbruik ten gevolge heeft.

Welnu, vlees dat gesteriliseerd is, is niet ongeschikt tot de voeding, en indien de vleeskeurder verklaart, dat het vlees na sterilisatie voor de voeding mag gebruikt worden, is het tenminste twijfelachtig of dit vlees volkomen ongeschikt verklaard is (zie Vred. Peer, Vandecruys t./ Wouters, 24 dec. 1947, *onuitg.*; CHRISTIAENS, *t.a.p.*).

Daarenboven dient opgemerkt te worden, dat het K.B. van 9 maart 1953 betreffende de vleeskeuring voorschrijft:

1. dat vlees, vet en witte of rode slachtafval geheel of gedeeltelijk moeten afgekeurd worden in de gevallen bepaald in bijlage 2 van het besluit (art. 23);
2. dat, wanneer vlees, vet of afval geheel of gedeeltelijk voor de voeding ongeschikt is, de vleeskeurder het in beslag moet nemen en onmiddellijk aan de burgemeester moet laten weten welke maatregelen nodig zijn om het vlees onbruikbaar te maken en te vernietigen (art. 26, gewijzigd door art. 7, § 1 en 2, K.B. 28 april 1965).

De vraag, die echter dient gesteld te worden is, of de vleeskeurder, zoals HEBRANT beweert, gehouden is het vlees in beslag te nemen, indien hij vaststelt dat het slechts na sterilisatie voor de voeding geschikt is.

Het antwoord op deze vraag werd gegeven door artikel 15 van het koninklijk besluit van 23 maart 1901, ingevolge hetwelk de ongezonde stukken in bewaring moesten gegeven worden om ze later door tussenkomst van de burgemeester te doen onbruikbaar maken en vernietigen, indien de keurder vaststelde dat het vlees zelfs na sterilisatie geheel of gedeeltelijk onbruikbaar was.

Bij artikel 40 van het koninklijk besluit van 9 maart 1953 werd het bovengenoemd besluit van 1901 opgeheven, maar de maatregelen betreffende het vlees dat, hetzij na speciale behandeling, hetzij na tenminste vier en twintig uur in observatie te zijn gehouden, hetzij na een gunstig bacteriologisch onderzoek, voor de consumptie geschikt mag verklaard worden, zijn practisch dezelfde gebleven. Uit de gecombineerde teksten van de artikelen 23, 26 en 35 van het koninklijk besluit van 9 maart 1953 blijkt inderdaad, dat er in deze gevallen van geen inbeslagneming sprake is, maar dat het voorwaardelijk goedgekeurd vlees onder dekking van een getuigschrift, afgegeven door de veearts die de keuring gedaan heeft, vervoerd wordt naar een sterilisatiefabriek of naar een erkend koelhuis.

Zoals men ziet, moet de keurder niet eens tot de inbeslagneming van hetgeen voor sterilisatie geschikt is doen overgaan. Is het bijgevolg niet ten onrechte, dat

HEBRANT de inbeslagneming van de vier kwartieren als reden inroept om te beweren, dat in geval van sterilisatie het recht van de koper op vernietiging van de verkoop onaangetast blijft?

Er dient trouwens opgemerkt te worden, dat een inbeslagneming slechts toegelaten is als maatregel van openbare orde, met het oog op de openbare gezondheid, en dat, zelfs bij een regelmatige inbeslagneming, deze maatregel zou moeten ophouden zodra zou blijken dat het vlees niet meer schadelijk is en het openbaar belang de vernietiging van het aangeslagene niet vereist (*vgl. Cass.*, 20 juni 1890, *Par.*, 1890, I, 226, met advies van procureur-generaal MESDACH DE TER KIELE).

Weliswaar zal de koper, in geval van sterilisatie voor het vlees en de huid slechts een zeer geringe prijs terug bekomen en een aanzienlijk verlies ondergaan, maar dit zal ook het geval zijn, indien het dier gedeeltelijk wordt afgekeurd, en toch is de koopvernietiging dan niet toegelaten. Luidens artikel 11 van het ministerieel besluit van 2 juni 1945 mag het gesteriliseerde vlees maar te koop gesteld worden in de winkels voorzien van een opschrift aanduidend dat er gesteriliseerd vlees verkocht wordt.

Tenslotte lijkt het nuttig de aandacht te vestigen op de Luxemburgse wet van 21 april 1908, waarin uitdrukkelijk bepaald is:

a) dat de vordering tot ontbinding van de verkoop ook ontvankelijk is indien het vlees maar bruikbaar verklaard is onder voorwaarde, „à condition que la viande ait été déclarée soit totalement impropre à l'alimentation, soit utilisable seulement sous condition” (art. 8);

b) dat de koper slechts recht heeft op een vermindering van prijs, indien het dier slechts gedeeltelijk tot het verbruik ongeschikt wordt verklaard.

Men merke op dat, indien de Luxemburgse wetgever de koopvernietiging heeft willen toestaan in de gevallen, waarin het vlees slechts onder voorwaarde goedgekeurd wordt, hij de noodzaak gevoeld heeft dit op duidelijke wijze in de tekst van de wet uit te drukken, hetgeen schijnt aan te tonen dat hij ook in deze gevallen het vlees niet als volkomen ongeschikt tot het verbruik beschouwde.

225 Vlees en vet kunnen na sterilisatie tot het verbruik worden toegelaten in bepaalde gevallen:

a) Volgens bijlage 2 van het koninklijk besluit van 9 maart 1953, hoofdstuk II, mag in geval van tuberculose het vlees, na sterilisatie, voor de voeding goedgekeurd worden indien het dier is aangetast door:

— beender- of gewrichtstuberculose met talrijke haarden;

— acute miliaire tuberculose van de long of van een der organen, die alleenlijk via de grote circulatie kunnen geïnfecteerd worden (nieren, hersenvliezen, milt);

— uitgebreide borst- en buikvliestuberculose gepaard met vermagering;

— algemene tuberculose in al de vleeslymphklieren, welke ook het uitzicht of de ouderdom der letsels wezen;

— afwijkingen in verschillende vleeslymphklieren die een recente tuberculeuse infectie kenmerken (zwellings of ontsteking die met geen andere oorzaak in verband kan gebracht worden; deze vleeslymphklieren zijn: 1. voorkwartieren: boeg-, oksel- en bovenribklieren; 2. achterkwartieren: knieholte-, zitbeen- en liesplooiklieren).

Goedkeuring van het vlees onder voorwaarde van sterilisatie in een autoclave of na bevroering gedurende tien dagen bij een temperatuur van -10° C, is eveneens toegelaten in geval van gortigheid bij het rund, indien dode parasieten op verschillende plaatsen in het organisme voorkomen, of indien de parasieten als levend moeten beschouwd worden, d.i. indien ze niet verkalkt zijn (bijlage 2 van K.B. 9 maart 1953, hst. II).

b) In gevolge hoofdstuk III van dezelfde bijlage 2, kunnen insgelijks na sterilisatie tot de consumptie toegelaten worden:

1. Vlees en vet met lichte afwijkingen in geur, smaak, kleur en uitzicht.
2. Vlees en vet van volwassen eenhoevige runderen, dat licht geel is ten gevolge van geelzucht.
3. Licht doorzippeld of moeilijk te bewaren vlees.
4. Onvoldoende uitgebloed vlees afkomstig van dieren geslacht ten gevolge van een ongeval: beenderbreuk, vuurschot, bliksem, verstikking, bloeding.
5. Vlees tengevolge van het vervoer licht bevuild.
6. Vleessoorten afkomstig van ingevolge ondervoeding uitgemergelde dieren.

226 De koper is er niet toe gehouden aan de vrederechter aanstelling van een of drie deskundigen te vragen.

De vaststelling van de ongeschiktheid tot het verbruik zal gedaan worden door de officiële vleeskeurder, die, hetzij door de gemeenteraad, hetzij door de Koning, daartoe is aangesteld (art. 5, w. 5 sept. 1952; zie verder, nrs. 240 en 241), en voor de kleinere diersoorten door de dierenarts, door de Koning tot keurder benoemd (art. 5, w. 15 april 1965).

227 Aangezien slechts na slachting kan uitgemaakt worden of het vlees al of niet voor de voeding geschikt is, is het zonder belang of het dier tevoren door een zichtbaar of een verborgen gebrek aangetast was (Rb. Gent, 1 juni 1897, *Cl. et B.*, XXXXV, 787; Rb. Leuven, 3 okt. 1956, *R.W.*, 1956-57, 1612).

In tegenstelling met hetgeen geschiedt bij verkoop van dieren bestemd om voortgehouden te worden, werden ter zake van verkoop van slachtvee geen koopvernietigende ziekten of gebreken door koninklijk besluit aangeduid.

Het is dus mogelijk dat de verkoop van een dier, hoewel zichtbare tekenen vertonend van een ziekte of van een zogenaamd koopvernietigend gebrek, toch niet ontbonden wordt; dit zal namelijk het geval zijn wanneer na de slachting het vlees ondanks de ziekte geheel of gedeeltelijk geschikt bevonden wordt voor het verbruik. Het kan vreemd voorkomen dat de vordering, gesteund op artikel 13, dat ter zake van verkoop van slachtdieren de toepassing regelt van artikel 1641 B.W., mag ingesteld worden indien het dier door zichtbare gebreken aangetast is. Dit schijnt tegenstrijdig met bedoeld artikel 1641 en met de wet van 1885, die alleen de vrijwaring beogen wegens de verborgen gebreken.

De tekst van de wet van 1894 is echter zo algemeen dat al de gebreken zonder uitzondering, die het dier voor hetverbruik ongeschikt maken, er door bedoeld worden. De verklaringen door minister van Landbouw DE BRUYN in de Senaat afgelegd, laten daaromtrent niet de minste twijfel bestaan: „Le projet supprime la vice caché. Il porte simplement: vices rendant la viande impropre à la consommation” (*Parl. Hand.*, Senaat, 1893-94, 27 juni 1894, blz. 622).

En verder: „Contrairement à l'article 1641 du code civil, la disposition nouvelle n'établit pas de distinction entre les vices ou défauts: ils peuvent être cachés ou non.

Ainsi donc, dans le cas de vente à prix réduit, à raison de défauts apparents, d'un animal reconnu impropre à la consommation, le vendeur sera tenu à la garantie dans le délai de cinq jours de la livraison, si l'animal n'a pas été transporté au delà de

cinq myriamètres du lieu de la vente et si le défaut entraîne le rejet total de l'animal" (*t.a.p.*, blz. 623).

Het lijkt nochtans overdreven te beweren, dat het verborgen gebrek afgeschapt is. In feite bestaat er geen tegenstrijdigheid tussen de wet van 3 juli 1894 en artikel 1641 B.W. De verborgen aard van het gebrek kan voortspruiten uit het feit dat de volkomen ongeschiktheid voor het verbruik maar na de slachting met volle zekerheid kan vastgesteld worden.

Ware het dier trouwens uiterlijk zo gebrekkig of in zo slechte staat, dat men bij voorbaat wist dat het zou afgekeurd worden, dan zou men bezwaarlijk kunnen volhouden, dat het verkocht werd om geslacht te worden voor het verbruik. Dergelijke verkoop zou nietig zijn, als hebbende een ongeoorloofde oorzaak (*vgl.* Vred. Nandrin, 15 april 1890, *Pas.*, 1890, III, 274; *anders:* Kh. Antwerpen, 25 juni 1917, *Pas.*, 1918, III, 237; zie ook verder, nrs. 250 e.v.).

228 Zoals reeds uiteengezet werd, heeft de wetgever geen naamlijst van koopvernietigende gebreken opgesteld, zoals bij de verkoop van huisdieren bestemd om voortgehouden te worden. Het enige criterium, dat het recht op koopvernietiging bepaalt, is de **v o l k o m e n** ongeschiktverklaring tot de voeding.

Nochtans zijn er gevallen van ziekte, waarin de vleeskeurder verplicht is het dier ongeschikt te verklaren voor het verbruik. Artikel 23 van het koninklijk besluit van 9 maart 1953, tot reglementering van de vleeskeuring, bepaalt, dat in bijlage 2 van het besluit de gevallen opgesomd worden waarin het vlees, vet en witte of rode slachtafval van de hier te lande geslachte dieren voor de voeding ongeschikt verklaard **m o e t e n** worden.

Bij toepassing van dit artikel en van bijlage 2, geven de volgende ziekten of afwijkingen steeds aanleiding tot **i n b e s l a g n e m i n g** en **a f k e u r i n g** van het gehele dier:

A. — Vlees voortkomende van:

1. Gestorven dieren.
2. Onvoldoende uitgebloede dieren.
3. Dieren waaruit de ingewanden te laat verwijderd zijn.
4. Dieren vergiftigd door giftstoffen als: arseen-, koper-, loodpreparaten, carbol, braaknoot, giftige planten, enz.
5. Dieren waaraan geneesmiddelen toegediend werden die in het organisme een abnormale geur kunnen achterlaten: ammoniak, aether, terpentijnolie, kamfer, duivelsdrek, strijkingen met mostaardolie, enz.
6. Foetus.
7. Pasgeboren dieren wier navel nog niet volledig is toegegroeid, en die in alle opzichten niet onberispelijk mochten zijn (de keurder moet een nauwkeurige lijkschouwing doen en, zelfs in geval van twijfel, in beslag nemen).

B. — Vlees gekenmerkt door:

1. Septikaemie of septikaemisch uitzicht of pyaemie (septikaemisch, koortsig, vermoeid vlees).
2. Afwijkingen van uitzicht, kleur, vastheid, reuk en smaak.
3. Uitmergeling (uitmergeling bestaat in geval van atrofie der spieren, en afwezigheid van buiten- en niervet, met of zonder vloeibaar beendermerg).
4. Algemene doorzijpeling van het bindweefsel met of zonder transsudaten in de natuurlijke holten.
5. Bevestigd of nakend bederf.
6. Uitgebreide bezoedeling.
7. Geelzucht.
8. Aanwezigheid van menigvuldige tumoren (gezwollen in spierweefsel, beenderen of lymph-

klieren).

C. — Vlees voortkomende van dieren door de volgende ziekten aangetast:

1. Boutvuur.
2. Miltvuur.
3. Runderpest.
4. Hondsdolheid of verdenking van hondsdolheid zoals bepaald in het reglement op de veeartsenijkundige politie (K.B. 20 september 1883).
5. Kwade droes.
6. Schaapspokken.
7. Gasoedeem.
8. Boosaardige katarrhaal koorts bij het rund.
9. Koudvuur in één of meer organen.
10. Typheuze aandoeningen bij het paard.
11. Petechiaal koorts.
12. Tetanos.
13. Algemene lymphadenie.
14. Polyarthritis bij jonge dieren.
15. a) Septische pleuro-pneumonie bij jonge dieren (indien er veranderingen aan het vlees of aan de parenchymateuze organen zijn waar te nemen).
b) Infectieuze enteritis bij jonge dieren.
c) Omphalophlebitis.
16. Trichinose.
17. Algemene straalschimmelziekte (actinophytose).
18. Algemene botryomycose en aspergillose.
19. Acute baarmoederontsteking volgend op het baren.
20. Varkenspest (K.B. 9 juni 1970, *Staatsblad*, 4 juli 1970).

D. — Vlees waarin door het bacteriologisch onderzoek werden vastgesteld:

- a) Kiemen van de coli-typhusgroep.
- b) Anaerobische nietgespoorde kiemen.
- c) Talrijke, zelfs banale kiemen.

Volledigheidshalve wordt de aandacht ook gevestigd op artikel 31 van het K.B. van 20 september 1883, ingevolge hetwelk niet aan de consumptie mag geleverd worden het vlees van gestorven of gedode dieren aangetast door de in het artikel opgesomde besmettelijke ziekten, — alsook op artikel 1 K.B. 3 september 1973 en K.B. 1 augustus 1973, waarbij s c h a d e l i j k worden verklaard vlees, vet en slachtafval, alsook vlees van gevogelte enz. a) die afkomstig zijn van dieren waaraan stoffen met hormonale of antihormonale werking zijn toegediend, of b) die residuen van stoffen bevatten met een kiemgroeiende werking, — en tenslotte op de wet van 15 april 1965 betreffende de keuring en de handel in vis, gevogelte, konijnen en wild (art. 4, § 3).

229 Andere ziekten of afwijkingen hebben niet altijd de inbeslagneming van het gehele dier voor gevolg. Bij tuberculose wordt het gehele dier, overeenkomstig de bovengenoemde bijlage 2, o.m. in de volgende gevallen in beslag genomen:

- a) Tuberculose, welke ook de uitgebreidheid ervan weze, bij een uitgemergeld dier (zie boven B, nr. 3).
 - b) Algemene spiertuberculose.
- In de andere gevallen vermeld onder de littera 1, c, d, e, f, g, van bijlage 2, hoofdstuk II,

I, A, mag het vlees na sterilisatie voor de voeding goedgekeurd worden (zie boven, nr. 225).

Verplichte inbeslagneming van gans het dier kan eveneens bestaan in geval van gortigheid (cysticercose der spieren) bij varkens, schapen en runderen; sarcosporidiose; goedaardige droes; vlekziekte, infectieuze broncho-pneumonie en enteritis bij het varken, koliek, baarmoeder-, darm-, wijdlopijge buikvliesontsteking, uierontsteking en ongevallen bij het baren of onbeaalde oorzaken, haemoglobinurie (myoglobinurie), botulisme en sterfte ten gevolge van ongeval. Wat betreft de voorwaarden van inbeslagneming, goedkeuring na sterilisatie na in observatie gesteld te zijn of na bacteriologisch onderzoek raadplege men bijlage 2, hoofdstuk II, van het K.B. van 9 maart 1953 (*Staatsblad*, 16-17 maart 1953, blz. 1579), gewijzigd bij K.B. van 9 juni 1970 (*Staatsblad*, 4 juli 1970).

Er dient opgemerkt te worden, dat het dier niet noodzakelijk door een van de bovengenoemde gebreken moet aangetast zijn, opdat de wet van 1894 toepasselijk zou zijn. In al de andere gevallen waarin de vleeskeurder het om welke reden ook nodig zou achten het vlees volledig voor de consumptie ongeschikt te verklaren, zal de koper, die zich in de bij de wet gestelde voorwaarden bevindt, de koopvernietiging kunnen eisen.

§ 2. Vrijwaringstermijn

230 Een tweede vereiste is, dat de rechtsvordering binnen de vijf dagen na de levering moet ingesteld worden.

Er dient dadelijk te worden opgemerkt, dat deze termijn van vijf dagen niet ingaat op de dag volgend op diegene die bij overeenkomst voor de levering vastgesteld werd, zoals bepaald door artikel 2 van de wet van 1885, en artikel 4 van het koninklijk besluit van 31 mei 1951 bij verkoop van niet voor slachting bestemde dieren.

De wet zegt duidelijk dat hij ingaat vanaf de levering, dit is vanaf de datum waarop het dier werkelijk aan de koper geleverd wordt.

De dag van de levering is nochtans niet in de termijn begrepen. De koper zou niet over vijf volle dagen beschikken, indien die waarop de levering plaats had werd meegeteld (Rb. Charleroi, 2 maart 1908, *J.T.*, 1908, 1466). Dit stemt ook overeen met het algemeen beginsel uitgedrukt in artikel 52 Ger. W.

Het verval voortspuitend uit het verstrijken van de termijn moet volgens de rechtspraak ambtshalve uitgesproken worden, ook al wordt het door de verweerder niet ingeroepen (Rb. Nijvel, 29 mei 1908, *Pas.*, 1909, III, 120; *J.T.*, 1909, 323; *Pand. Pér.*, 1909, 273; Kh. Brussel, 7 maart 1910, *J. Comm. Br.*, 1910, 335; Kh. Brussel, 30 maart 1931, *J. Comm. Br.*, 1931, 64; Vred. Ieper, 12 febr. 1938, *T. Vred.*, 1938, 131; *Pand. B.*, Tw. *Vente et Echange d'animaux domestiques*, nr. 315; GRANDJEAN, *a.w.*, nr. 234).

Er werd gevonnist:

— dat de koper, die te laat heeft gedagvaard, tevergeefs zou doen gelden dat binnen de vijf dagen een deskundig onderzoek plaats had gehad, en het gebrek dus binnen de termijn werd vastgesteld (Kh. Antwerpen, 1 juli 1910, *Port. Anv.*, 1.10, 324; *T. Vred.*, 1911, 632);

— dat een vordering, ingesteld na het verstrijken van de termijn, moet afgewezen worden, zelfs indien de koper binnen de vijf dagen, doch zonder te dagvaarden, zich bij de verkoper begeben heeft en zijn bezwaren mondeling heeft laten gelden (Kh. Brussel, 24 april 1895, *Pas.*, 1895, III, 312; *Pand. Pér.*, 1896, nr. 155; *Cl. et B.*, LIV, blz. 334);

— dat de eis die te laat ingesteld werd niet-ontvankelijk dient verklaard te worden zelfs indien de verkoper bedrog gepleegd of arglistige middelen aangewend heeft (Kh. Sint-Niklaas, 12 maart 1901, *Pand. Pér.*, 1901, 964; *J. Comm. Fl.*, 1902, blz. 186; zie ook: Vred. Leuze, 21 febr. 1953, *J.T.*, 1953, blz. 210).

Het verstrijken van de termijn en de exceptie van niet-ontvankelijkheid, die er uit voortvloeit, mag in elke stand van het geding, zelfs voor de eerste maal in beroep opgeworpen worden (GRANDJEAN, *a.w.*, nr. 234).

Indien de termijn verstreken is zou de koper nochtans nog zijn toevlucht kunnen nemen tot een vordering tot nietigverklaring van de aankoop, zich steunende op de artikelen 1110, 1128 en 1589 B.W., welke geen bijzondere termijn voorschrijven (Vred. Ekeren, 27 febr. 1936, *R.W.*, 1936-37, 469; Cass., 23 nov. 1939, *Pas.*, 1939, I, 488; zie verder, nrs. 281 e.v.).

231 De rechtspraak en rechtsleer zijn verdeeld over de vraag of de koper van het verval kan ontslagen worden, indien hij te goeder trouw eerst voor een onbevoegde rechter gedagvaard heeft.

Sommige vonnissen antwoorden bevestigend (Kh. Brussel, 30 nov. 1911, *Pas.*, 1912, III, 300; *Pand. Pér.*, 1912, nr. 1063; *J. Comm. Br.*, 1912, blz. 278); andere nemen aan, dat het verval moet toegepast worden (Vred. Ieper, 12 febr. 1938, *T. Vred.*, 1938, blz. 131; zie ook GALLEMAERTS en DESSART, *a.w.*, blz. 354 e.v.).

De kwestie komt klaarblijkelijk hierop neer, of de bepalingen van de wet van 1885 van toepassing zijn op de verkopen van huisdieren bestemd om geslacht te worden.

Boven werd op deze vraag reeds in bevestigende zin geantwoord, tenminste voor zover de bepalingen van de wet van 1894 niet met die van de wet van 1885 strijdig zijn (zie boven, nr. 220). Welnu, tegenstrijdigheid tussen artikel 13 en artikel 11 schijnt niet te bestaan.

Indien het enerzijds waar is dat de artikelen 2, 4 en 5, waarnaar artikel 11 verwijst niets met de verkopen van slachtdieren te maken hebben, is het anderzijds niettemin zeker dat dezelfde redenen, die de wetgever ertoe hebben aangezet de koper van het verval te ontslaan in geval hij op grond van de wet van 1885 voor een onbevoegde rechter gedagvaard heeft, eveneens en in dezelfde mate aanwezig zijn, wanneer het gaat om verkopen van slachtvee.

Verschillende auteurs delen deze mening (zie o.m. GRANDJEAN, *a.w.*, nr. 236): artikel 11 is ook op het later in de wet van 1885 ingeschakelde artikel 13 van toepassing.

GRANDJEAN (*t.a.p.*) wijst erop dat vroeger, onder de wet van 28 januari 1850, waarin de bepaling van artikel 11 niet bestond, een aanzienlijk deel van de rechtspraak reeds aanvaardde, dat een dagvaarding binnen de termijnen, voor een onbevoegde rechter aan de vereisten van de wet voldeed (zie hierover, GRANDJEAN, *a.w.*, nr. 236; VAN ALLEYNES, *a.w.*, nr. 24).

Indien er dus twijfel zou bestaan of artikel 11 als dusdanig van toepassing is, zou men toch, om dezelfde redenen als vroeger moeten besluiten dat de dagvaarding voor een onbevoegde rechter, binnen de vijf dagen na de levering, welke onmiddellijk na de vaststelling van de vergissing of de uitspraak van het vonnis van onbevoegdheid gevolgd wordt door een nieuwe dagvaarding, het verval van rechten voorkomt. Het zou dan zoals voorheen een analogische toepassing zijn van artikel 2246 B.W., dat bepaalt dat een dagvaarding, zelfs voor een onbevoegde rechter, de verjaring stuit,

en ten slotte *ipso facto*, in plaats van de rechtstreekse ook de analogische toepassing van artikel 11.

Het lijkt niet zonder belang daarenboven de aandacht te vestigen op de algemene tendens van het reeds aangehaalde arrest van het Hof van Cassatie van 23 november 1939 (*Pas.*, 1939, I, 488). In de beweegredenen van het arrest schijnt het Hof ten minste stilzwijgend te aanvaarden, dat artikel 13 niet mag beschouwd worden als volledig afgescheiden van de wet van 1885 en als vormend op zich zelf een bijzondere en volledige regeling van de vrijwaring ter zake van verkoop van slachtdieren, zoals procureur-generaal GESCHÉ in zijn tegenstrijdig advies beweerd had.

232 Men neemt aan dat de termijn niet verlengd wordt wegens de afstand. Artikel 3 van de wet van 1885 schijnt hier niet van toepassing, omdat de termijn op vijf dagen werd vastgesteld, rekening houdend met het vermoeden dat eraan verbonden is betreffende het bestaan van het gebrek op het ogenblik van de levering (*Pand. B.*, Tw. *Vente et Echange d'animaux domestiques*, nr. 843; GRANDJEAN, *a.w.*, nr. 237; KLUYSKENS, *De Contracten*, nr. 131, blz. 160; *anders*: Kh. Gent, 2 maart 1912, *J. Comm. Fl.*, 1912, 230; zie verder, aangaande dit vermoeden, nr. 243).

233 De partijen mogen de vrijwaringstermijn van vijf dagen verlengen, en door een bijzonder beding daarvan afwijken. Het enige daartoe gestelde vereiste is, dat de afwijking met hun wederzijdse toestemming tot stand komt (GALLEMAERTS en DESSART, *a.w.*, blz. 378; HEBRANT, *a.w.*, blz. 183).

Er werd gevonnist, dat de termijn bij overeenkomst verlengd is, indien de partijen het inzicht gehad hebben, wegens de verkeersmoeilijkheden, aan de koper toe te laten te dagvaarden zodra het hem mogelijk zou zijn (Kh. Brugge, 9 sept. 1915, *J. Comm. Fl.*, 1915, blz. 235).

234 In verband met de termijn van vijf dagen werd ook gevonnist:

— dat de vordering niet ontvankelijk dient verklaard, indien ze de zesde dag na de levering wordt ingesteld; de vijf dagen bij de wet voorzien zijn inderdaad geen vrije doch wel een strikte termijn (Kh. Brussel, 24 maart 1931, *J. Comm. Br.*, 1931, 399);

— dat een vordering tot koopvernietiging wegens volledige afkeuring voor het verbruik, ingesteld meer dan vijf dagen na de levering, niet ontvankelijk is, zelfs indien de koper te voren om dezelfde reden een vordering tot nietigverklaring had ingesteld, en zijn eis werd afgewezen (Rb. Brugge, 17 dec. 1919, *Pas.*, 1922, III, 85);

— dat de *actio redhibitoria* ontvankelijk is wanneer de termijn van vijf dagen verstreken is, indien de verkoper beloofd heeft de koper te vergoeden doch zijn belofte niet gehouden heeft (Kh. Brugge, 7 en 21 febr. 1907, *J. Comm. Fl.*, 1907, blz. 153). De koper zou er nochtans in dit geval beter aan gedaan hebben, in plaats van de *actio redhibitoria* een rechtsvordering in te stellen op grond van het aangegane akkoord welke niet aan de termijn van vijf dagen onderworpen was;

— dat de koper het verval niet zou kunnen afwenden door zich te beroepen op een gebruik, dat zou toelaten de rechtsvordering gedurende een langere termijn in te stellen (Kh. Brussel, 30 jan. 1895, *Pas.*, 1895, III, 87);

— dat de wet van 1894 wat betreft de termijn van vijf dagen moet samengevoegd worden met artikel 3, § 2, van de wet van 25 augustus 1885, luidens hetwelk bij voortverkoop de koper zijn eigen verkoper tot vrijwaring mag dagvaarden, zolang de termijn te zijnen opzichte niet verstreken is; het verval wegens laattijdigheid moet ook in dit geval ambtshalve worden uitgesproken (Vred. Ieper, 12 febr. 1938, *T. Vred.*, 1938, 131; *anders*, doch ten onrechte: Rb. Leuven, 3 okt. 1956, *R.W.*, 1956-57, 1612; zie ook verder, nr. 261).

§ 3. Beperking van de vrijwaring wegens de afstand

235 Als derde vereiste is bepaald, dat het dier niet mag op een afstand van meer dan vijftig kilometer van de plaats van de verkoop vervoerd geworden zijn.

De in aanmerking te nemen afstand is niet de wettelijke afstand, zoals hij aangeduid is in het *Dictionnaire des Distances*, ook niet de afstand per spoor of langs de weg, doch wel de afstand in rechte lijn. Die afstand dient dus in vogelvlucht berekend te worden (Kh. Brussel, 13 febr. 1912, *Pas.*, 1912, III, 299; Kh. Gent, 1 maart 1912, *J. Comm. Fl.*, 1912, 230; Kh. Brussel, 26 juni 1895, *Pas.*, 1895, III, 312; Rb. Brussel, 26 juni 1895, *Cl. et B.*, XXXXIV, 545; Kh. Brussel, 17 mei 1909, *Pas.*, 1910, III, 160; GRANDJEAN, *a.w.*, nr. 140; DEBLON, *Vices rédhibitoires dans les ventes et échanges d'animaux domestiques*, T. *Vred.*, 1932, blz. 12).

Uit de besprekingen die in de Senaat het stemmen van de wet van 1894 voorafgingen en vooral uit de verklaringen van minister van Landbouw DE BRUYN, blijkt inderdaad, dat de bedoeling van de wetgever geweest is, de vrijwaring te verzekeren binnen een bepaalde straal rond de plaats, waar de verkoop gesloten werd.

Die straal werd zelfs bepaald op vijf myriameter (en niet op drie zoals in het wetsvoorstel voorzien was) ten einde de bescherming van de wet te verlenen aan de kopers uit Charleroi, die op de markt te Brussel dieren kopen. De afstand Brussel-Charleroi bedraagt 56 km. per spoor en ongeveer 53 km. langs de baan, waaruit men kan afleiden dat de wetgever alleen de afstand in vogelvlucht, die minder bedraagt, bedoeld heeft: „Nous avions en vue le marché de Charleroi, en fixant le rayon de garantie à 5 myriamètres, parce que les bouchers de Charleroi achètent couramment au marché de Bruxelles” (verklaring minister DE BRUYN, *Parl. Hand.*, Senaat, 1893-94, blz. 632).

236 Er werd gevonnist:

— dat de vordering niet-ontvankelijk blijft, ook al werd het dier, dat meer dan vijf myriameter vervoerd werd, nadien tot op een kleinere afstand teruggebracht (Rb. Charleroi, 17 febr. 1914, *Belg. Jud.*, 1914, 703);

— dat de vraag wie het dier vervoerd heeft geen belang heeft, evenmin als de hoedanigheid van handelaar of niet-handelaar van koper en verkoper (Rb. Charleroi, 27 juli 1897, *Pas.*, 1897, III, 341);

— dat de partijen nochtans mogen bedingen, dat de koper het recht zal behouden om tot vrijwaring te dagvaarden, zelfs indien het dier verder dan vijftig kilometer vervoerd wordt (Rb. Gent, 10 juli 1895, *Cl. et B.*, XLIII, 839; zie ook verder, nr. 261).

AFDELING II

BEVOEGDHEID EN RECHTSPLEGING

§ 1. Bevoegdheid

237 De bevoegdheid *ratione materiae* wordt, zoals ter zake van verkoop van huis-

dieren bestemd om voortgehouden te worden, geregeld door artikel 591, 15° en 573 Ger. W. (zie boven, nr. 88).

Bijgevolg zal het meestal de *vrederichter* zijn die bevoegd is om kennis te nemen van de vordering tot vernietiging van de koop van het dier, aangekocht om geslacht te worden voor het verbruik, behalve in het uitzonderlijk geval dat de vordering het bedrag van vijftienduizend frank te boven gaat en het geschil tevens een handeling betreft, gesloten tussen kooplieden en door de wet als daad van koophandel aangemerkt.

Aldus zal de vleeshouwer, die van een veehandelaar-grossier een rund of een paard koopt voor een bedrag boven dit van de algemene bevoegdheid van de vrede-rechter, in geval van geschil zijn vordering voor de *rechtbank van koophandel* moeten instellen.

Het K.B. van 13 januari 1935, dat op gelukkige wijze een einde had gesteld aan de eertijds bestaande betwistingen over de bevoegdheid wanneer de verweerder een daad van koophandel verricht had, is opgeheven geworden door artikel 2 (art. 7) van de wet van 10 oktober 1967. De overvloedige vonnissen en arresten destijds over dit twistpunt gevelde hebben geen praktisch belang meer (zie hierover GRANDJEAN, *a.w.*, nr. 244).

238 Wat betreft de *territoriale bevoegdheid* heeft de eiser de keuze tussen de rechter van de woonplaats van de verkoper (verweerder), de rechter van de plaats waar de verbintenis ontstaan is, m.a.w. waar de koop gesloten is, of waar de verbintenis uitgevoerd is of moet uitgevoerd worden, en ten slotte de rechter van de voor de uitvoering gekozen woonplaats.

De wet van 1894, evenmin als die van 1885, behelst op dit punt geen afwijking of uitzondering op het gemeen recht, waaruit volgt dat artikel 624 Ger. W. van toepassing is, in tegenstelling met de territoriale bevoegdheid in zake geschillen betreffende huisdieren verkocht om voortgehouden te worden.

Artikel 627, 8° Ger. W., dat bevoegdheid verleent aan de rechter van de plaats waar het dier zich bevindt of waar het, na vervoer buiten het land, is teruggebracht, kan inzake *slachtvee* niet worden toegepast. In artikel 627, 8° is er alleen sprake van de vorderingen ingesteld op grond van de artikelen 4 of 5 van de wet van 25 augustus 1885 (*vgl.* boven, nr. 90). De vorderingen ingesteld op grond van artikel 13 of van de wet van 1894 (slachtvee) worden er niet genoemd.

Er dient opgemerkt te worden dat de wet geen enkele bijzondere bevoegdheid toekent aan de rechter van de plaats waar het dier *geslacht* wordt. Deze zou alleen maar bevoegd zijn, indien de verweerder binnen de grenzen van het rechtsgebied van dezelfde rechter woont, indien het dier er gekocht of geleverd werd of moest geleverd worden, asook indien de door de partijen gekozen woonplaats zich daar bevindt.

§ 2. Rechtspleging

239 De wet van 1894 legt aan de koper geen enkele bijzondere *formaliteit* op. Bij de verkoop van huisdieren bestemd om afgemaakt te worden is er geen spraak van aanstelling van deskundigen door de vrede-rechter van het kanton, waar het dier zich bevindt.

Het volstaat dat de koper zijn vordering binnen de vijf dagen na de levering instelt;

hij is niet verplicht binnen dezelfde termijn een verzoek tot aanstelling van een of drie deskundigen tot de vrederechter te richten, zoals ter zake van verkoop en ruiling van andere huisdieren door artikel 4 van de wet van 1885 voorgeschreven is (Kh. Brussel, 30 nov. 1911, *Pas.*, 1912, III, 300; *Pand. Pér.*, 1912, nr. 1063; *J. Comm. Br.*, blz. 278; Vred. Poperinge, 10 dec. 1915, *T. Vred.*, 1919, blz. 108; WYELANDT, *T. Vred.*, 1909, blz. 172).

De wet van 1894 schrijft ook geen bijzondere regelen voor in geval van vervoer naar de vreemde. En de voorschriften van artikel 5 van de wet van 25 augustus 1885 kunnen voorzeker ter zake niet van toepassing zijn, vermits in gevolge het laatste lid van dit artikel de koopvernietigende vordering na de slachting niet meer ontvanke-lijk zou zijn.

De vaststelling van het gebrek, dat het dier ongeschikt maakt voor het bij de verkoop bedoelde gebruik, zal doorgaans geen moeilijkheden opleveren, vermits het vlees, het vet en de afval, bestemd voor de voeding van het publiek, moeten gekeurd worden, en de afkeuring het werk zal zijn van de officieel daartoe aangestelde deskundigen (Rb. Leuven, 22 maart 1910, *Pas.*, 1910, III, 217; *Pand. Pér.*, 1910, nr. 467; in verband met de rechtspleging leze men eveneens, boven, nrs. 107 en 110, alsook nrs. 93, 103, 115 en 116).

240 Alhoewel de wet van 1894 niet bepaalt door wie de keuring moet verricht worden, blijkt uit de bespreking van de wet in de Senaat, dat de wetgever bedoeld heeft de ongeschiktheid voor de consumptie te doen vaststellen door de vlees-keurders, aangeduid in gevolge de alsdan vigerende bepalingen van de wet van 4 augustus 1890 betreffende de vervalsing van eetwaren, en de koninklijke besluiten tot uitvoering van deze wet genomen.

Bij de bespreking in de Senaat werden de officiële vleeskeurders uitdrukkelijk ver- noemd door senator DUPONT, die, doelend op de koper, verklaarde: „Il n'aura plus d'action que lorsque la perte sera totale, c'est-à-dire, lorsqu'il aura été déclaré par les experts officiels, que la bête est totalement impropre à la consommation" (*Parl. Hand.*, Senaat, 1893-94, blz. 630).

Luidens de tekst van het artikel 13 moet het dier trouwens niet alleen ongeschikt zijn, doch ongeschikt verklaard worden, hetgeen schijnt te wijzen op de ver- plichte keuring, die bij de thans opgeheven wet van 4 augustus 1890 werd in voege gebracht, in wier artikel 1 eveneens van geschiktverklaring voor de voeding na exper- tise sprake was.

241 Door wie worden de deskundigen, die tot de keuring moeten over- gaan, benoemd?

A. De wet van 5 september 1952 betreffende de vleeskeuring en de vleeshandel (*Staatsblad*, 16-17 maart 1953, blz. 1562) bepaalt desaangde hetgeen volgt:

„De keuring wordt verricht door veeartsen, benoemd tot vleeskeurders.

De benoeming der vleeskeurders wordt gedaan, hetzij door de gemeente, mits aan- neming door de Minister, hetzij van ambtswege door de Koning. Er zal op dezelfde wijze gehandeld worden voor het intrekken van het mandaat, aan deze veeartsen toevertrouwd.

In de gemeenten waar geen openbaar slachthuis bestaat, evenals in die waar de vleeskeuringsdienst niet aan een veearts zonder cliëntele toevertrouwd is, kan de Koning de behandelende veeartsen machtigen, volgens door hem te bepalen voorwaarden, de dieren te keuren die zij werkelijk verzorgd hebben in de loop van de ziekte of kwaal die de slachting ten gevolge had" (art. 5).

Daarenboven bepaalt artikel 1 van het koninklijk besluit van 9 maart 1953, tot reglementering van de keuring van de te lande geslachte dieren, gewijzigd door artikel 1 van het K.B. van 19 augustus 1960, o.m.:

1. dat het gezondheidsonderzoek onmiddellijk vóór en de keuring na het slachten, worden verricht door veeartsen, overeenkomstig artikel 5 van de wet tot vleeskeurders benoemd;

2. dat de behandelende veearts gemachtigd is om binnen de bij hetzelfde artikel bepaalde grenzen te zorgen voor de keuring na de slachting, op voorwaarde dat het opmaken voor de slachterij ter plaatse is uitgevoerd.

Hieruit blijkt, dat het ongeschikt verklaren voor het verbruik niet het werk moet zijn van een of drie door de vrederechter te benoemen deskundigen, zoals bij de verkoop van dieren bestemd om voortgehouden te worden vereist is.

B. Met het oog op de toepassing van de wetgeving op de keuring en de handel in gevogelte, konijnen enz. zal het gezondheidsonderzoek en de keuring, alsmede de eventuele vaststelling van de ongeschiktheid tot het verbruik, gedaan worden door dierenartsen, die door de Koning tot keurder zijn benoemd en door hem kunnen afgezet worden (art. 5, w. 15 april 1965).

AFDELING III

BEWIJSLAST

242 In geval van betwisting zal de koper, die de vordering instelt, de ontvankelijkheid en gegrondheid ervan moeten bewijzen.

a) Ten eerste zal hij het bewijs moeten leveren dat het dier volledig voor het verbruik werd afgekeurd. Hij zal dit kunnen door het voorleggen van het getuigschrift van de vleeskeurder.

De wet van 3 juli 1894 stelt inderdaad als vereiste, dat het dier volkomen voor het verbruik ongeschikt verklaard worde. De verklaring betreffende de ongeschiktheid door de daartoe bevoegde keurder is dus van overwegend belang (*vgl.* boven, rn. 240).

b) Ten tweede zal de koper in geval van betwisting moeten bewijzen, dat het koopvernietigend gebrek, m.a.w. de volledige ongeschiktheid voor de consumptie, reeds bestond ten tijde van de overeenkomst, dat het dier bij de verkoop bestemd was om geslacht te worden voor het verbruik, en desgevallend ook, dat het afgekeurde dier werkelijk het voorwerp van de overeenkomst geweest is en door de verkoper geleverd werd.

§ 1. Wettelijk vermoeden en andere bewijsmiddelen

243 De meningen zijn verdeeld over de vraag of de volledige afkeuring binnen de vijf dagen na de levering het vermoeden medebrengt dat het gebrek reeds bestond op het ogenblik van de verkoop.

a) Volgens de enen zou artikel 9 van de wet van 1885 hier niet van toepassing zijn en, vermits de wet van 1894 het vermoeden niet uitdrukkelijk invoert, zou volgens hen de koper het bestaan van het gebrek moeten bewijzen (Rb. Hasselt, 24 juni 1914, *J. Liège*, blz. 363; GALLEMAERTS en DESSART, *a.w.*, blz. 394; HEBRANT, *a.w.*, blz. 187).

Deze zienswijze is gesteund op het feit, dat het wettelijk vermoeden van artikel 9 maar bestaat, wanneer het gebrek binnen de bepaalde termijnen en volgens de voorgeschreven vormen vastgesteld wordt. De koper zou dus, om het vermoeden te kunnen invoeren, op tijd en stond aan de vrederechter een verzoekschrift moeten aanbieden en deskundigen doen benoemen, maar ter zake van slachtdieren moeten deze formaliteiten niet nageleefd worden, waaruit men afleidt dat het vermoeden niet toepasselijk is of kan zijn.

b) Volgens de mening van anderen brengt de gehele afkeuring binnen de vijf dagen na de levering het vermoeden mede dat het gebrek op het ogenblik van de levering en zelfs op het ogenblik van de overeenkomst bestaan heeft.

De auteurs die deze mening voorstaan, doen gelden dat de termijn van vijf dagen praktisch zonder betekenis zou zijn, indien men de koper nog deze bewijslast zou opleggen, en dat de wil van de wetgever overigens geen twijfel overlaat.

In het verslag van senator DE RIBEAUCOURT, leest men desaanvaande hetgeen volgt: „En limitant à cinq jous la responsabilité du vendeur, celui-ci est certain qu'on ne le rende pas responsable d'une maladie contractée par l'animal après la livraison. En limitant à cinq myriamètres le rayon dans lequel la responsabilité du vendeur peut être convoquée, celui-ci est toujours certain d'être à même de demander la contre-expertise en temps utile" (*Parl. Besch.*, Senaat, 1893-94, nr. 121).

De bedoeling van de wetgever zou dus geweest zijn aan de volledige ongeschiktheid van het dier, voor zover die binnen de vijf dagen vastgesteld wordt, het vermoeden te verbinden, dat het gebrek op het ogenblik van de levering bestaan heeft (zie ook: Rb. Leuven, 22 maart 1910, *Pas.*, 1910, III, 217; *Pand. Pér.*, nr. 467; *J.T.*, kol. 481; Kh. Brussel, 23 april 1915, *Pand. Pér.*, 1915-20, III, nr. 173; DEBLON, *T. Vred.*, 1932, blz. 20; GRANDJEAN, *a.w.*, nr. 248; KLUYSKENS, *De Contracten*, nr. 131, blz. 159).

Deze zienswijze wordt ook bijgetreden in de beweegredenen van het arrest van het Hof van Cassatie van 23 november 1939 (*Pas.*, 1939, I, 492); het Hof, ten einde het onderscheid te doen uitschijnen tussen de *actio redhibitoria* en de vordering tot nietigverklaring, legt er de nadruk op, dat zowel de wet van 3 juli 1894 als die van 25 augustus 1885 alleen aan de *actio redhibitoria* het vermoeden hechten, dat het verborgen gebrek reeds bestond ten tijde van de overeenkomst, behoudens tegenbewijs door de verkoper (art. 9). Nochtans kan de vraag oprijzen of de afkeuring binnen die termijn ook het vermoeden wettigt, dat het dier ongeschikt was niet alleen op

de dag van de levering, doch ook, zoals de rechtspraak en sommige auteurs beweren, op de dag van de overeenkomst.

Waar het logisch schijnt, het vermoeden te aanvaarden wanneer de datum van de levering samenvalt met die van de verkoop, kan er nochtans twijfel bestaan, ingeval de levering lange tijd na het sluiten van de verkoop geschiedt.

Men merke op dat de verslaggever van de wet van 1894, senator DE RIBEAUCOURT, alleen spreekt over ziekte opgedaan na de levering.

In geval de levering niet onmiddellijk op de verkoop volgt, schijnt het argument geput uit de voorbereidende werken dus waardeloos.

Neemt men echter aan dat artikel 9 van de wet van 1885 ook op de verkopen van slachtdieren van toepassing is, ondanks het feit dat in genoemd artikel alleen sprake is van de koopvernietigende gebreken die overeenkomstig de voorgaande artikelen vastgesteld werden, dan dient men eveneens te aanvaarden dat het vermoeden zich uitstrekt tot de datum van de overeenkomst en dat bijgevolg, bij gebeurlijke betwisting, de verkoper zal moeten bewijzen, dat het gebrek ten tijde van de overeenkomst nog niet bestond.

244 Het bewijs van de vleeskeurder waarin de reden van de inbeslagneming aangeduid wordt, zal doorgaans volstaan om aan te tonen of het dier al dan niet ten tijde van de overeenkomst door het gebrek aangetast was, zelfs indien men van mening zou zijn dat het vermoeden van artikel 9 niet van toepassing is.

De vleeskeurder, die steeds een dierenarts zal zijn, moet: 1. na de slachting zo spoedig mogelijk tot de keuring overgaan — binnen vier en twintig uur indien hij de gemeente niet bewoont; 2. aan de eigenaar een bewijs met de beschrijving van het dier en de reden van de inbeslagneming overhandigen (art. 18 en 26, K.B. 9 maart 1953, gewijzigd door K.B. 28 april 1965).

De spoed waarmede de keurder zijn taak moet vervullen, de verplichte aanduiding van de reden der afkeuring, alsmede de aard en de graad van ontwikkeling van de vastgestelde letsels, zullen in de meeste gevallen iedere twijfel omtrent het bestaan van het gebrek op het ogenblik van de overeenkomst wegnemen.

De eertijds aan de vleeskeurder bij artikel 5 van het K.B. van 9 februari 1891 opgelegde verplichting om in het getuigschrift de aard en de ontwikkeling van de aandoening, alsook de bekomen inlichtingen omtrent de toegediende geneesmiddelen te vermelden, bestaat niet meer, aangezien het genoemd K.B. van 1891 reeds bij artikel 24 van de wet van 23 maart 1901 afgeschaft werd.

In verband met het bewijs van het gebrek werd gevonnist, dat de ongeschiktheid van het vlees voor de consumptie niet door getuigen mag bewezen worden, zelfs indien een getuigenverhoor voor dergelijke betwistingen ontvankelijk zou zijn, wanneer de ongeschiktheid niet tegensprakelijk vastgesteld werd, en de verkoper niet verwittigd werd, en wanneer het anderzijds niet eens vast staat dat de bevoegde overheid het feit onderzocht heeft, of dat bij de koper bedorven vlees in beslag werd genomen (Kh. Brussel, 13 dec. 1897, *R. Dr. Comm.*, 1898, nr. 17).

245 De verkoper mag, indien de omstandigheden zulks toelaten, trachten het vermoeden te niet te doen en het tegendeel aan te tonen, door te bewijzen dat het gebrek na de verkoop ontstaan is (Rb. Leuven, 22 maart 1910, *Pas.*, 1910, III, 217; *Pand. Pér.*, 1910, nr. 467; *J.T.*, 1910, 481; Kh. Brussel, 28 sept. 1910, *J. Comm. Br.*, 1911, blz. 144; *T. Vred.*, 1911, blz. 631).

Dit kan zich voordoen wanneer b.v. na de levering het dier door de bliksem getroffen wordt of sterft ten gevolge van bloedopdrang, waardoor het vlees ongeschikt wordt voor het verbruik, of wanneer het dier in aanraking geweest is met andere dieren, aangetast door dezelfde besmettelijke ziekte als diegene die tot de afkeuring aanleiding gegeven heeft, en wanneer de verkoper bewijst dat zijn dieren gezond waren (GRANDJEAN, *a.w.*, nr. 249; DEBLON, *T. Vred.*, 1932, blz. 20).

Ook zal de verkoper niet aansprakelijk zijn, indien hij het bewijs levert, dat de afkeuring aan de koper te wijten is.

Aldus werd gevonnist, dat de verkoper diene gemachtigd te worden, om door alle middelen, getuigen inbegrepen, te bewijzen, dat de reden van afkeuring van een paard bij de koper gelegen is, nl. omdat na de slachting de darmen niet tijdig uit het kadaver verwijderd werden (*Vred. Lokeren, Denul t./ Vanderjeugd, 16 juli 1954, onuitg.*).

Het tegenbewijs zal volgens de omstandigheden door getuigen, gezondheidscertificaten, en tegenexpertise mogen geleverd worden (GALLEMAERTS en DESSART, *a.w.*, blz. 395; KLUYSKENS, *De Contracten*, nr. 131, blz. 160; HEBRANT, *a.w.*, blz. 187). Mag de verkoper aanstelling van deskundigen vragen om te bewijzen, dat de vleeskeurder zich vergist heeft?

Indien men aanneemt dat de bepalingen van de wet van 25 augustus 1885 en meer in het bijzonder artikel 9 toepasselijk zijn, zou men ook moeten aanvaarden, dat, tenminste in principe, zich niets daartegen verzet, vermits het tegenbewijs uitdrukkelijk aan de verkoper is voorbehouden.

Volgens het boven aangehaald verslag van senator DE RIBEAUCOURT schijnt het eveneens de bedoeling van de wetgever geweest te zijn, dit bewijs toe te laten; daarin wordt inderdaad gezegd, dat de beperking van de vrijwaring binnen een straal van vijf myriameter aan de verkoper steeds zal toelaten, op tijd en stond een tegenexpertise aan te vragen (*Parl. Besch., Senaat, 1893-94, nr. 121*).

Een vonnis van de rechtbank van Koophandel te Brussel steunde zich desaan gaande op de overweging, dat de partijen het recht hebben, met het oog op hun wederzijdse contractuele verplichtingen, te doen nagaan of de beslissing getroffen door de vleeskeurder, die tenslotte alleen handelt ingevolge een zending hem in het openbaar belang door bestuurlijke overheden toevertrouwd, ook op burgerlijk gebied gegrond is; bij het onderzoek door de officiële vleeskeurder is de verkoper, wiens belangen vooral op het spel staan, meestal niet aanwezig, en een tegenexpertise zal des te noodzakelijker zijn, daar deze belangen bij de keuring in het slachthuis niet door een onderzoek met tegensprekelijk karakter gevrijwaard zijn (*Kh. Brussel, 20 april 1899, R. Dr. Comm.*, nr. 163).

Een als tegenbewijs bedoeld en door de rechter bevolen deskundig onderzoek zal nochtans in de meeste gevallen praktisch niet uitvoerbaar zijn. Vlees, vet en afval, die voor de voeding ongeschikt zijn, worden immers onmiddellijk door de vleeskeurder inbeslaggenomen en in daarvoor bestemde ruimten ondergebracht. Hij verwittigt per staatstelegram het vilbeluik, en doet onmiddellijk schriftelijke mededeling van zijn beslissing aan de burgemeester, die, indien het kadaver niet aan het vilbeluik kan geleverd worden, beveelt het te doen onderdelven, onder toezicht van de plaatselijke politie (art. 26, K.B. 9 maart 1953, gewijzigd bij K.B. van 28 april 1965, art. 7). Hieruit volgt, dat het afgekeurd vlees meestal zal vernietigd, onbruikbaar gemaakt of naar het vilbeluik vervoerd zijn, vooraleer de verkoper de tijd heeft gehad de aanstelling van deskundigen te vragen.

Daarenboven valt het ten zeerste te betwijfelen of de koopvernietiging zou mogen geweigerd worden, in de veronderstelling dat gerechtelijke deskundigen van oordeel

zouden zijn dat vlees niet geheel voor de consumptie ongeschikt is, wanneer anderszids de officiële keurders het met het oog op de bescherming van de openbare gezondheid daartoe ongeschikt verklaren en in beslag nemen, zodat al de bij de wet van 1894 gestelde vereisten vervuld zijn. De hierboven aangehaalde rechtspraak van de rechtbank van Koophandel te Brussel schijnt dan ook betwistbaar, en een gerechtelijk deskundig onderzoek schijnt als tegenbewijs slechts enig nut te kunnen opleveren, indien daardoor b.v. zou kunnen bewezen worden, dat het gebrek na de verkoop ontstaan is (*vgl.* boven, nrs. 107, 119 e.v.).

Weliswaar voorziet het koninklijk besluit van 9 maart 1953 in artikel 24 de mogelijkheid van een herkeuring op eigen kosten door een erkend dierenarts, maar deze mogelijkheid is niet voorzien voor de verkoper; ze bestaat enkel voor de eigenaar die zich niet met de beslissing van de vleeskeurder kan verenigen, en binnen een termijn van vier en twintig uur tot de herkeuring kan doen overgaan.

246 Zijn andere bewijsmiddelen toegelaten om de ongeschiktheid tot het verbruik te bewijzen?

Zoals boven reeds werd uiteengezet moet het vlees ongeschikt verklaard worden voor de consumptie. Aangezien alleen de officieel daartoe aangestelde vleeskeurder bevoegd is om deze verklaring te geven, schijnt ieder ander bewijsmiddel uitgesloten. Een onderzoek door deskundigen, die met het oog op de vaststelling van de ongeschiktheid door de rechter zouden aangesteld worden, schijnt om die reden niet eens afdoende.

Wat betreft de andere bewijsmiddelen zal de kwestie zich overigens praktisch niet stellen, tenzij het bewijs van de inbeslagneming zou verloren gegaan zijn. Indien het dier niet geheel ongeschikt wordt verklaard, is de *actio redhibitoria* niet ontvankelijk, en is bijgevolg ieder ander bewijs overbodig. Moest het bewijs van de vleeskeurder om de een of de andere reden niet door de koper kunnen overgelegd worden, dan zou de koper ongetwijfeld door alle middelen mogen en moeten bewijzen, niet alleen dat het vlees ongeschikt is, maar dat het door de officiële vleeskeurder ongeschikt verklaard werd voor de consumptie.

Men vergeete echter niet, dat het koninklijk besluit van 9 maart 1953, betreffende de handel in slachtvlees en de keuring van de te lande geslachte dieren, aan de koper de mogelijkheid biedt om tot een herkeuring te doen overgaan.

Artikel 24 van dit besluit bepaalt: „Indien de eigenaar zich niet met de beslissing van de vleeskeurder kan verenigen beschikt hij over een termijn van vier en twintig uur om verzet aan te tekenen. In dat geval doet hij op eigen kosten door een aangenomen veearts zijner keuze tot een herkeuring overgaan. Bij verschil van gevoelen zet de tweede vleeskeurder schriftelijk zijn zienswijze uiteen, verwittigt de burgemeester en roept dringend de tussenkomst in van de inspecteur van het ambtsgebied of zijn gemachtigde. Diens beslissing is niet voor beroep vatbaar.”

In sommige gevallen wordt er tot een tweede vleeskeuring overgegaan. Deze is verplicht wat betreft het vlees voortkomend van dieren buiten een openbaar slachthuis in nood geslacht (art. 28). Door noodslachting verstaat men: het slachten van verongelukte of zieke dieren, die in onmiddellijk doodsgevaar verkeren ofwel een dreigend gevaar opleveren voor personen of goederen (art. 1, 5°, w. 5 sept. 1952). Wordt daarmee gelijkgesteld:

- a) het slachten van dieren die afgemaakt werden, zonder dat de bij de wet voorgeschreven slachtingsaangifte gedaan werd (zelfde artikel, tweede lid);
- b) die niet aan een onderzoek *ante mortem* onderworpen worden, wanneer dit verplicht is;
- c) die verplicht aan de keuring onderworpen zijn, doch geslacht werden buiten de openbare slachthuizen en diegene die daarmee gelijkgesteld zijn, of buiten de private slachterijen welke voldoen aan de inrichtings- en exploitatievoorwaarden door de Koning vastgesteld (art. 29, K.B. 9 maart 1953).

De gemeenten mogen ook het op hun grondgebied ingevoerd vers of bereid slachtvlees aan een tweede kosteloze keuring onderwerpen.

In al deze gevallen van tweede keuring mag de eigenaar, wanneer het vlees voor de voeding ongeschikt verklaard wordt, eveneens tot een herkeuring doen overgaan (art. 31, K.B. 9 maart 1953).

De koper is dus voldoende gewapend om te beletten dat een slachtdier zonder voldoende redenen geheel zou afgekeurd worden.

§ 2. Betwistingen nopens de identiteit van het dier

247 Bij betwisting over de identiteit van het afgekeurde dier, moet de koper bewijzen, dat het hem door de verkoper geleverd werd.

Hij zal dus best van te voren de nodige maatregelen treffen ten einde het dier steeds te kunnen herkennen en aldus iedere betwisting uit te schakelen.

Het is bijgevolg geraadzaam, zodra de vleeskeurder de algehele ongeschiktheid van het dier heeft vastgesteld, de verkoper te verwittigen en hem uit te nodigen het dier te komen herkennen. Het beste middel daartoe schijnt te zijn een geregistreerd telegram met bewijs van ontvangst (GALLEMAERTS en DESSART, *a.w.*, blz. 393).

Men merke op:

1. dat de vleeskeurder niet gehouden is de verkoper te verwittigen; alleen de eigenaar wordt door hem per telegram van zijn beslissing op de hoogte gebracht, indien het bewijs van de inbeslagneming niet onmiddellijk aan de eigenaar kan afgegeven worden (art. 26, vijfde lid, K.B. 9 maart 1953);
2. dat geen enkele wetsbepaling aan de koper de verplichting oplegt de verkoper te verwittigen, hoewel deze maatregel, om mogelijke betwistingen te vermijden, van zeer groot nut schijnt te zijn voor de koper zelf.

Een mondelinge verklaring van de veeartsenijkundige inspecteur, gesteund op inlichtingen door de koper zelf verstrekt zou als bewijs niet afdoende zijn; deze heeft trouwens geen enkele officiële bevoegdheid om de herkomst van het dier vast te stellen (Kh. Brussel, 30 nov. 1911, *Pas.*, 1912, III, 300; Kh. Brussel, 14 jan. 1929, *J. Comm. Br.*, 1928, blz. 491).

De verkoper die echter na een aanmaning ontvangen te hebben in gebreke blijft het dier te gaan nazien, kan bezwaarlijk beweren dat het niet door hem geleverd werd; de koper mag in dit geval de identiteit van het dier door alle middelen bewijzen (Kh. Brussel, 14 jan. 1929, *J. Comm. Br.*, 1928, blz. 491; zie ook: Kh. Brussel, 3 jan. 1894, *R. Dr. Comm.*, 1894, nr. 26).

Naar aanleiding van betwistingen nopens de herkomst van het dier werd gevonnist:

— dat de eis dient afgewezen te worden indien de verkoper maar verwittigd is geworden van

de gebreken de dag zelf waarop het dier geslacht werd, en indien 's anderendaags, bij de aankomst van de verkoper, het dier reeds gevild en de kop en andere organen van de romp gescheiden waren (Kh. Brussel, 20 april 1899, *R. Dr. Comm.*, 1899, nr. 163);

— dat, bij inbeslagneming van het dier, de koper van zijn recht vervallen is, indien hij aan de verkoper niet de gelegenheid gelaten heeft om zich te gepasten tijd van de identiteit van het dier en van het bestaan van het gebrek te vergewissen (Kh. Brussel, 26 febr. 1907, *J. Comm. Br.*, 1907, blz. 136);

— dat de koper er toe gehouden is, op tegenspraak maatregelen te nemen om te bewijzen, dat de os, die in de slachthuizen van Anderlecht in beslag genomen werd, werkelijk diegene is, die de verweerder hem verkocht heeft (Rb. Aarlen, 17 nov. 1953, *J. Liège*, 1954, blz. 139);

— dat de eis van de koper ongegrond voorkomt, wanneer de verkoper, daags na de slachting en de afkeuring, zich van de identiteit van zijn dier niet heeft kunnen overtuigen, omdat én de huid én het kadaver reeds weggehaald en verdwenen waren; dat anderzijds de wijze van merken door een marktnummer en het overleggen van een herkomstbewijs geen absolute zekerheid biedt aangaande de vraag of de afgekeurde koe wel diegene was, die door de verkoper op de markt verkocht was geworden (Vred. Sint-Niklaas, Declercq t./ Vercammen, 16 okt. 1947, *onuitg.*).

248 Sedert het in voege treden van het ministerieel besluit van 27 oktober 1950, waarvan artikel 1 vervangen werd door het ministerieel besluit van 22 november 1950, zal de koper in de meeste gevallen, vooral indien hij een vleeshouwer of handelaar is, een **h e r k o m s t b e w i j s** bezitten hem afgeleverd door zijn leverancier. De artikelen 1 en 2 van dit ministerieel besluit luiden als volgt:

Artikel 1: Elke handelaar in levende of geslachte slachtdieren, in slachtvlees, toebeleid en bewerkt vlees, alsmede in charcuteriewaren, dient van zijn leverancier een met het hierbijgevoegd model overeenstemmend herkomstbewijs der aangekochte waar te eisen.

Artikel 2: Elke leverancier van voor wederverkoop bestemde levende of geslachte slachtdieren of van de in artikel 1 van dit besluit bedoelde producten dient de aankoper in het bezit te stellen van een met het hierbijgevoegd model overeenstemmend herkomstbewijs der verkochte waar. Dit bewijs dient opgemaakt in twee exemplaren, waarvan één door de leverancier dient bijgehouden.

De herkomstbewijzen moeten gedurende twee jaar bewaard worden.

De hiernavolgende bescheiden zullen nochtans beschouwd worden als herkomstbewijzen, op voorwaarde dat zij de onderscheiden op het hierbijgevoegd model voorkomende aanduidingen vermelden:

1. De door een slachthuis verstrekte weegstroken.
2. De facturen.

Men merke op, dat de verplichting een herkomstbewijs te eisen aan de **k l e i n h a n d e l a a r s** in slachtvlees en charcuteriewaren opgelegd was door het K.B. nr. 152 van 17 maart 1935 (art. 1).

Er werd echter gevonnist, dat het voorleggen van een herkomstattest geen absolute zekerheid biedt wat betreft de identiteit van het afgekeurde dier (zie boven, nr. 247, *in fine*).

Betreffende de andere bescheiden, die met het oog op de toepassing van het K.B. nr. 152 van 17 maart 1935 als herkomstbewijzen kunnen beschouwd worden, raadplege men het K.B. nr. 237 van 31 januari 1936, art. 3. Nopens het strafbaar karakter van het verzuim een herkomstbewijs te eisen, zie: Cass., 16 mei 1938, *Pas.*, 1938, I, 171.

Het Staatsblad van 1 november 1950 (blz. 7750) geeft in bijlage het volgend *model van herkomstbewijs*:

Ondergetekende
 beroep woonachtig te
 straat, nr. verklaart aan de heer
 straat, nr. de bierna nauwkeurig opgegeven waren te hebben verkocht:

Gewicht:

Prijs:

Hij bevestigt dat onderhavige verklaring volledig en waarheidsgetrouw is.

Datum:

(Handtekening van de verkoper)

249 Met het oog op de herkenning van het dier ingeval van betwisting nopens de identiteit schijnen eveneens van belang te zijn de maatregelen voorgeschreven door artikel 29 *bis* van het K.B. van 20 september 1883, gewijzigd door artikel 1, K.B. van 4 augustus 1964.

Dit artikel luidt als volgt: „De personen die handel drijven in tweehoevige dieren zijn gehouden dag voor dag, in een boekje gelijkvormig met het door de Minister van Landbouw vastgesteld model, al de dieren in te schrijven die zij kopen of verkopen.

De uit verschillende worpen voortkomende biggen moeten, op het ogenblik der aflevering, bij middel van een met onuitwisbare inkt afgetekend volgnummer dat verschilt voor elk nest, vereenzelvigd worden, zodanig dat hun herkomst steeds kan teruggevonden worden. Dit volgnummer wordt in het boekje, tegenover de naam en het adres van het herkomstbedrijf, overgebracht. De bepalingen van dit artikel zijn van toepassing op de rondventer van biggen en kleinvee.”

§ 3. Bewijs van de bestemming

250 Daar de wet van 1894 alleen van toepassing is op verkopen van huisdieren bestemd om afgemaakt te worden voor het verbruik, zal de koper, ingeval van betwisting, het bewijs moeten leveren dat de verkoop in het vooruitzicht van deze bestemming gesloten werd (Rb. Tongeren, 14 jan. 1902, *Pand. Pér.*, 1902, 433).

Het eenvoudig feit van de afkeuring binnen de termijn van vijf dagen na de levering is dus niet voldoende om de wet van 1894 te kunnen inroepen. Hoofdzaak is de bestemming, m.a.w. de partijen moeten het inzicht gehad hebben een slachtdier te kopen en te verkopen (zie boven, nrs. 217 e.v.).

De koper die een rund zou gekocht hebben zonder te bepalen dat het bestemd was om afgemaakt te worden voor het verbruik, zou nadien, indien het vlees werd afgekeurd, geen koopvernietigende vordering op grond van de wet van 1894 mogen instellen door te beweren dat de aankoop met het oog op de consumptie gesloten werd. (vgl. Rb. Brugge, 6 febr. 1890, *Cl. et B.*, XXXVIII, blz. 1130; *Pand. Pér.*, 1891, nr. 701).

251 De rechtspraak is verdeeld nopens de wijze waarop het bewijs van de bestemming ingeval van betwisting dient geleverd te worden. Ze kan als volgt worden samengevat:

Het beding betreffende de bestemming voor het verbruik zal ingeval van betwisting in principe alleen door geschrift mogen bewezen worden, indien de waarde van het dier het bedrag overtreft bepaald bij art. 1341 B.W. (*vgl.* Rb. Ieper, 21 nov. 1890, *Cl. et B.*, XXXIX, 418; Rb. Kortrijk, 19 april 1890, *Pas.*, 1890, III, 69; Rb. Diekirch, 7 febr. 1907, *Pas.*, 1911, IV, 119), tenzij er een begin van bewijs door geschrift bestaat of tenzij de verkoper een handelaar is of een daad van koophandel verricht heeft.

De verkoper zou daarentegen de feiten, waaruit blijkt dat een koe als melkkoe verkocht is, mogen bewijzen, wanneer ze na slachting ongeschikt wordt bevonden voor het verbruik (Rb. Tongeren, 30 okt. 1901, *Pand. Pér.*, 1902, 60).

Volgens zekere auteurs en rechterlijke uitspraken zou de overdreven geringheid van de prijs en de zichtbare gebreken zoals b.v. de uiterste staat van vermagering, als bewijs en minstens als vermoeden kunnen gelden, dat de koop niet met het oog op de slachting en het verbruik gesloten werd (WYELANDT, *T. Vred.*, 1909, blz. 172; *vgl.* Kh. Kortrijk, 27 sept. 1888, *Pand. Pér.*, 1889, nr. 423; Kh. Gent, 14 juni 1879, *Cl. et B.*, XXIX, blz. 208).

Daarenboven werd gevonnist:

— dat wanneer een koe verkocht is op een markt, waar alleen slachtvee verkocht wordt, en de koper het beroep van vleeshouwer uitoefent, men uit deze omstandigheden mag besluiten, dat het dier wel degelijk verkocht werd om geslacht te worden (Kh. Brussel, 14 jan. 1929, *J. Comm. Br.*, 1928, blz. 491; zie ook: Rb. Namen, 25 juni 1968, *J. Liège*, 1968-69, blz. 174);

— dat het herkomstattest, aan de koper afgeleverd, als geschreven bewijs van de bestemming voor de slachterij dient beschouwd te worden, waartegen krachtens artikel 1341 B.W. geen bewijs door getuigen mag geleverd worden (Vred. Lokeren, Denul t./Vanderjeugd, 16 juli 1954, *onuitg.*).

Wat betreft de paardenslachterij, zou volgens GALLEMAERTS en DESSART (*a.w.*, blz. 363) de bestemming mogen afgeleid worden:

1. uit de omstandigheid dat de koper het beroep van paardenslachter uitoefent en dat hij naar algemene bekendheid slechts eenhoevige dieren koopt om ze te slachten met het oog op de consumptie;

2. uit de bekentenis van de verkoper, dat hij het dier voor de paardenslachterij verkocht heeft; deze bekentenis zou hetzij schriftelijk, b.v. op het kwijtschrift, of mondeling mogen afgelegd worden, hetgeen desgevallend door getuigen kan bewezen worden;

3. uit de staat zelf waarin het dier zich bevindt en de onmogelijkheid het voor een ander doel te gebruiken, zoals bij verkoop van een paard met een volledig gebroken scheen of dijbeen.

252 Het schijnt lastig te zijn uit deze uiteenlopende rechtspraak en rechtsleer een besluit te trekken.

Nochtans is het duidelijk dat een veralgemening van de rechtspraak, waardoor aan de koper de verplichting wordt opgelegd de bestemming door geschrift te bewijzen, tot onrechtvaardige gevolgen aanleiding zou geven. In de meeste gevallen zal geen geschrift van de verkoop opgesteld worden, geen bijzonder beding nopens de bestemming worden ingelast, en, wat meer is, zelfs bij mondelinge overeenkomsten

zal de bestemming niet eens uitdrukkelijk ter sprake komen. Het zou dus voldoende zijn, dat de verkoper de bestemming van het slachtdier zou betwisten om zich aan zijn verantwoordelijkheid te onttrekken, want een schriftelijk bewijs zal de koper praktisch bijna nooit bezitten.

Indien de verkoop zelf niet betwist is, zal de rechter dan ook mogen nagaan welke, volgens de bekende omstandigheden van de verkoop, volgens het beroep van de partijen en het voorwerp van de koop, de normale bestemming overeenkomstig het vermoedelijk inzicht van de partijen geweest is. Indien deze normale bestemming met diegene die door de koper ingeroepen wordt overeenstemt, zal de koper niet tot het voorbrengen van een geschreven bewijs verplicht zijn.

Het is inderdaad logisch, dat een vleeshouwer, die op een markt waar alleen slachtvee verkocht wordt een slachtdier koopt, de koop sluit om zijn beroep te kunnen uitoefenen, m.a.w. om het dier te slachten met het oog op het verbruik. Dit is de normale bestemming die uit de omstandigheden van de verkoop zelf voortvloeit en waarvoor geen enkel bijzonder bewijs vereist is.

Zo zal ook een landbouwer, die een melkkoe koopt, verondersteld worden ze gekocht te hebben om ze voort te houden, omdat dit volgens de bekende omstandigheden van de verkoop haar normale bestemming is. In beide gevallen gaat het om de eenvoudige toepassing van het algemeen beginsel, volgens hetwelk de verbintenissen te goeder trouw moeten uitgevoerd worden (art. 1134 B.W.) en van het andere, volgens hetwelke men in de overeenkomsten moet nagaan, welke de gemeenschappelijke bedoeling van de contracterende partijen geweest is (art. 1156 B.W.).

253 Uit hetgeen voorafgaat mag men derhalve besluiten:

1. dat de koper, als eiser, door alle middelen de feiten en omstandigheden zal mogen en moeten bewijzen, die van aard zijn om de normale bestemming van het gekochte dier te doen uitschijnen, en te doen geloven dat de koop met het oog op deze bestemming gesloten werd.

In het eerste boven aangehaalde voorbeeld zal hij derhalve, indien deze punten betwist worden, moeten bewijzen, dat hij vleeshouwer is van beroep, dat het dier gekocht werd op een markt waar gewoonlijk slachtvee verkocht wordt, enz. In dit geval zal ook het herkomstattest als bewijs kunnen ingeroepen worden (zie boven, nr. 251).

2. dat de koper geen enkel bijzonder of schriftelijk bewijs te leveren heeft, indien hij beweert de koop gesloten te hebben met het oog op een bestemming, die met de normale bestemming zoals deze uit de omstandigheden blijkt overeenstemt; het bewijs van de koop zelf, dat niet met het bewijs van de normale bestemming mag verward worden, komt hier niet ter sprake, en de artikelen 1341 e.v. B.W. zijn hier niet van toepassing, omdat bij veronderstelling de rechtshandeling zelf niet betwist wordt (*vgl.* DE PAGE, III, nr. 729).

3. dat, indien de koper of de verkoper beweren de koop of de verkoop gesloten te hebben met het oog op een bestemming, die van de normale afwijkt, diegene die de bijzondere bestemming inroept gehouden is deze volgens de regelen van het gemeen recht te bewijzen.

Zo zal in het tweede boven aangehaalde voorbeeld de landbouwer, die een melkkoe koopt doch beweert ze gekocht te hebben om ze te slachten en te leveren voor het verbruik, deze in zijn geval uitzonderlijke bestemming moeten bewijzen.

In deze en andere gelijkaardige uitzonderlijke omstandigheden is het schriftelijk vaststellen van het beding onontbeerlijk om latere betwistingen te vermijden.

Ten slotte wordt volledigheidshalve gewezen op enkele eigenaardige vermoedens van bestemming, die werden ingelast in het K.B. van 10 mei 1963 tot bestrijding van rundertuberculose, gewijzigd door het K.B. van 19 januari 1976 (art. 38, tweede lid), in het K.B. van 3 april 1965 betreffende de bestrijding van mond- en klauwzeer (art. 25), en in het K.B. van 2 augustus 1976 tot bestrijding van runderbrucellose (art. 41, derde lid).

Luidens deze artikelen worden de runderen in een bedrijf binnen gebracht en er gedurende meer dan acht dagen gehouden beschouwd als bestemd voor kweek, melkwinning of vetmesting.

De bedoelde vermoedens zijn voorzien om duidelijk uit te maken op welke dieren de houders of eigenaars verplicht zijn de voorgeschreven bestrijdingsmaatregelen, zoals inenting of nemen van een bloedmonster, uit te voeren.

In de betrekkingen tussen koper en verkoper hebben zij in geval van ernstige betwisting aangaande de bestemming slechts de waarde van een vermoeden *'juris tantum'*. Praktisch zouden zij maar kunnen ingeroepen worden door kopers tegen verkopers, die zouden opwerpen de runderen als slachtvee verkocht te hebben en wegens het verstrijken van de termijn van vijf dagen tot geen vrijwaring gehouden te zijn.

HOOFDSTUK III

RECHTSGEVOLGEN VAN DE KOOPVERNIEtigENDE GEBREKEN BIJ SLACHTDIEREN

AFDELING I

VRIJWARING DOOR DE VERKOPER EN VERPLICHTING VAN DE KOPER

254 De vrijwaring waartoe de verkoper bij verkoop van slachtvee gehouden is verschilt hoofdzakelijk van die geregeld door artikel 1641 B.W., doordat de verkoper alleen aansprakelijk is, wanneer het dier volkomen voor het verbruik ongeschikt verklaard wordt, en niet op een afstand van meer dan vijf myriameter van de verkoopplaats vervoerd geworden is.

De verkoper is bijgevolg niet aansprakelijk wegens ziekten of gebreken, die het vlees slechts gedeeltelijk ongeschikt maken voor voeding, of die de kwaliteit ervan verminderen (zie boven, nrs. 222 e.v.).

In tegenstelling met hetgeen bepaald is in artikel 1641 B.W. moet, volgens de meest verspreide mening, het gebrek, dat tot de algehele afkeuring van het vlees aanleiding geeft, niet noodzakelijk verborgen zijn (zie boven, nr. 227).

Zoals reeds werd aangetoond is bij de verkoop van slachtvee de vordering tot prijsvermindering niet toegelaten, evenmin als bij de verkoop van huisdieren, die niet voor de slachterij bestemd zijn (zie boven, nr. 221, en verder, nr. 256).

Daarentegen heeft de wetgever ter zake van verkoop van slachtvee geen naamlijst van koopvernietigende gebreken opgesteld, hetgeen hij wel gedaan heeft voor de dieren, bestemd om voortgehouden te worden (zie boven, nr. 228; *vgl.* nr. 23).

De verkoper tenslotte is slechts tot vrijwaring gehouden gedurende vijf dagen na de levering, m.a.w. de rechtsvordering moet binnen de vijf dagen na de levering ingesteld worden.

Al deze door de wet van 3 juli 1894 gestelde voorwaarden en vereisten opdat de verkoper tot vrijwaring zou gehouden zijn, werden reeds breedvoerig uiteengezet (zie boven, nrs. 221 tot 236).

Als gevolg van de totale afkeuring van het vlees voorziet de wet alleen de ontbinding van de koop, met als gevolg voor de verkoper, de verplichting tot teruggave van de koopprijs en tot betaling van de kosten en desgevallend van schadeloosstelling, zoals bij verkoop van huisdieren vallend onder toepassing van de wet van 1885 (zie boven, nrs. 127 e.v.).

Er werd gevonnist dat de verkoop van een slachtdier, waarvan het vlees ongeschikt is voor het verbruik, niet nietig is wegens gebrek aan voorwerp, en dat deze omstandigheid wel een hoedanigheid van de verkochte zaak betreft (Kh. Brussel, 13 febr. 1940, *J. Comm. Br.*, 1940, blz. 250).

De verkoper zal dus benevens de koopsom ook de kosten van voeding, slachting, enz., rechtstreeks door de verkoop veroorzaakt aan de koper moeten terugbetalen of vergoeden.

Indien de verkoper op het ogenblik van de verkoop het gebrek kende, zal de koper

tevens vergoeding mogen eisen van de schade, die hij door de fout van de verkoper ondergaan heeft, alsook van de winst die hij heeft moeten derven (DEBLON, *T. Vred.*, 1932, blz. 21; zie boven, nrs. 135 en 136).

Uit de omstandigheid dat de verkoper slechts na slachting en afkeuring tot vrijwaring kan gehouden zijn volgt, dat bij ontbinding van de verkoop de partijen niet terug kunnen geplaatst worden in de toestand zoals hij was voor de verkoop.

De koper, die een levend dier ontvangen heeft zal dit na de afkeuring niet kunnen teruggeven, en over het kadaver, dat volkomen voor het verbruik ongeschikt verklaard wordt, zal hij niet eens kunnen beschikken. Hij zal derhalve aan de verkoper alleen moeten teruggeven hetgeen daarvan overblijft, zoals de huid, desgevallend de niet afgekeurde ingewanden, en in principe ook hetgeen na de verdelging als meststof zou kunnen gebruikt worden.

Praktisch nochtans zal de koper niet in staat zijn tot het afleveren van noemenswaardige overblijfselen, vermits vlees, vet en afval door de vleeskeurder in beslag genomen worden (art. 26, K.B. 9 maart 1953).

De kadavers van slachtdieren, die om één of andere reden voor het verbruik ongeschikt zijn, mogen niet ingekuild worden, doch moeten ingevolge het besluit van de Regent van 24 januari 1946, gewijzigd door het K.B. van 29 december 1970, met het oog op hun verdelging geleverd worden aan de destruktiebedrijven, die speciaal daartoe zijn aangenomen door de minister van Landbouw. Deze kadavers mogen op generlei wijze door de houders benuttigd worden (art. 1, tweede lid), met uitzondering van het vlees dat na sterilisatie aan het verbruik kan geleverd worden (art. 2, tweede lid; zie boven, nr. 225), of van de kadavers die in de voorwaarden door de minister van Landbouw bepaald, geheel of gedeeltelijk voor de voeding der koppelhonden of der vleesetende opgesloten wilde dieren mogen benuttigd worden (art. 2, derde lid).

Al de voor het destruktiebedrijf bestemde kadavers worden met een antiseptische oplossing besproeid, weggenomen, vervoerd en verdelgd, zonder kosten voor hun eigenaar, overeenkomstig de bijzondere voorwaarden door de minister van Landbouw aan de exploitanten der vilbeluiken opgelegd en de voorschriften welke die inrichtingen beheren.

De dieren gestorven aan of afgemaakt wegens mond- en klauwzeer, milt- of boutvuur, kwade droes, hondsdolheid of schaapspokken, moeten in hun geheel afgeleverd worden, met inbegrip der huid. In al deze gevallen zal de koper bijgevolg niet eens de huid kunnen teruggeven (art. 4).

255 Indien het slachtdier op bevel van de overheid afgemaakt wordt, of sterft tengevolge van sommige besmettelijke ziekten, en de eigenaar dientengevolge aanspraak kan maken op een vergoeding ten laste van de staatsbegroting, zal deze vergoeding bij ontbinding van de verkoop aan de verkoper ten goede komen, of zal in voorkomend geval de koper gehouden zijn deze vergoeding aan de verkoper over te maken (*vgl.* Rb. Verviers, 22 juli 1904, *Cl. et B.*, LII, blz. 1074). Ook zal de koper tot teruggave van het na sterilisatie voor verbruik door het publiek toegelaten vlees verplicht zijn, indien, in strijd met de hierboven onder nr. 224 uitgedrukte mening, de koopverniëting wegens ongeschiktheid voor de consumptie zou uitgesproken worden.

Door een vonnis (Vred. Leuze, 1 okt. 1948, *T. Vred.*, 1949, blz. 183) werd het bedrag van de teruggevorderde koopprijs eenvoudig verminderd met de waarde van het gesteriliseerde vlees.

256 Op de vraag of de koper bij gedeeltelijke afkeuring de vordering *quantum minoris* zou mogen instellen, dient ontkennend geantwoord te worden.

Minister van Landbouw DE BRUYN, verklaarde dienaangaande bij de bespreking van het wetsvoorstel in de Senaat: „La modification votée par la Chambre à l'article 13 de la loi de 1885, entraîne la suppression de cette action dans les ventes et échanges d'animaux de boucherie. C'est là une première innovation, qui fera disparaître de nombreuses difficultés et qui coupera court à une foule d'abus dont sont victimes les cultivateurs, dans le cas de vente d'animaux présentant à l'abatage, des altérations peu profondes, n'entraînant le plus souvent le rejet, pour la consommation, que d'un ou de plusieurs organes ou d'une quantité très minime de viande" (*Parl. Hand.*, Senaat, 1893-94, blz. 662; zie ook: WYELANDT, *T. Vred.*, 1909, blz. 173).

AFDELING II

UITZONDERINGEN OP DE VERPLICHTING TOT VRIJWARING

257 Zoals boven uiteengezet werd is de verkoper tot geen vrijwaring gehouden, indien het bewijs niet geleverd wordt, dat het dier bestemd is om voor het verbruik te worden afgemaakt; zo b.v. indien een koe, die geslacht werd, niet als slachtdier doch als melkkoe verkocht was, of ook nog indien de prijs zo overdreven laag was en het dier in zulke mate vermagerd, dat de bedoeling niet kan geweest zijn het te kopen om het te slachten voor het verbruik (zie boven, nrs. 250 e.v.).

Er zou volgens sommige auteurs (GRANDJEAN, *a.w.*, nr. 224) ook geen vrijwaring zijn, indien de koper op het tijdstip van de verkoop de gebreken kende en wist dat het vlees vermoedelijk niet voor het verbruik geschikt was.

Deze zienswijze schijnt nochtans in strijd met die van minister De Bruyn, die in de Senaat verklaarde, dat zelfs bij een verkoop tegen verminderde prijs om reden van zichtbare gebreken, de verkoper tot vrijwaring gehouden bleef (zie boven, nr. 227; *vgl.* ook nr. 155).

Er werd in dit verband gevonnist:

— dat nietig is als hebbende een ongeoorloofde oorzaak de verkoop voor het verbruik van een koe, aangetast door etterende gezwellen aan de longen, wanneer deze omstandigheid de partijen bekend is; dergelijke verkoop dient als een oneerlijke en onredelijke handel bestempeld te worden (Vred. Nandrin, 15 april 1890, *Pas.*, 1890, III, 274);

— dat de vleeshouwer die een koe koopt, wetend dat ze bij het kalven gestorven is, en nadat hij ze zelf versneden heeft, een kanscontract sluit, ingevolge hetwelk hij verplicht is de prijs van het afgekeurd vlees te betalen (Gent, 18 dec. 1880, *Port. Anv.*, 1890, II, 140; *Pand. Pér.*, 1890, nr. 907; *J. Comm. Fl.*, 1890, blz. 24).

Hierbij dient opgemerkt te worden, dat dit geval nochtans eerder een toepassing is van de artikelen 1641 en 1649 B.W., vermits de verkoop tot voorwerp had niet een levend dier, doch wel een koe die reeds geslacht was en waarop dus ook de wet van 1894 niet van toepassing kon zijn.

Daarentegen werd gevonnist, dat de verkoop als slachtdier van een door koepokken aangetast rund niet nietig is, hoewel het dier om die reden niet voor het verbruik mag geleverd worden,

maar dat op grond daarvan wel de *actio redhibitoria* mag ingesteld worden (Kh. Antwerpen, 25 juni 1917, *Pas.*, 1918, II, 237).

258 Is de verkoper tot vrijwaring gehouden indien het dier (binnen de vijf dagen na de levering) vóór de slachting om het leven komt?

Hier dient een onderscheid gemaakt. Men zal inderdaad in dit geval dezelfde regelen toepassen als diegene die voorgeschreven zijn bij artikel 8 van de wet van 25 augustus 1885 en bij artikel 1647 B.W., te weten:

a) Indien het bewezen is dat het dier sterft ten gevolge van zijn slechte hoed a n i g h e i d , is het verlies voor de verkoper en is deze jegens de koper gehouden tot teruggave van de prijs, tot vergoeding van de door de verkoop veroorzaakte kosten en zelfs tot alle schadeloosstelling, zo de verkoper de gebreken van het dier kende.

b) Is de dood van het dier te wijten aan een toeval, dan is het verlies voor de koper.

Bijgevolg zal de verkoper tot geen vrijwaring gehouden zijn, indien de dood te wijten is aan een verkeersongeval, bliksem, treinramp of een ander toeval.

Hij zal wel tot vrijwaring gehouden zijn indien het bewezen is, dat de dood het gevolg is van een ziekte, een letsel of een gebrek, zoals b.v. een verzwering der ingewanden, die reeds op het ogenblik van de verkoop bestonden (GALLEMAERTS en DESSART, *a.w.*, blz. 398; HEBRANT, *a.w.*, blz. 188; *vgl.* boven, nrs. 147 e.v.).

Wordt dit laatste punt door de verkoper betwist, dan zal de koper evenals bij verkoop van dieren die niet voor de slachting bestemd zijn, er het bewijs van moeten leveren.

Er weze aan herinnerd:

a) dat het vlees van dieren, die een natuurlijke dood gestorven zijn, of van door giftstoffen vergiftigde dieren steeds in zijn geheel moet in beslag genomen worden;

b) dat het vlees van dieren, gestorven ten gevolge van een ongeval of in nood geslacht, voor de voeding mag aangewend worden, zo er geen macroscopische afwijking bestaat, en indien het na een in observatiestelling van vier en twintig uur te rekenen van het eerste optreden van de vleeskeurder af, nog voor de consumptie geschikt bevonden wordt (Bijlage 2, hoofdstuk I, A, en hoofdstuk II, IX, K.B. 9 maart 1953).

259 De vraag kan gesteld worden of de koper, wiens dier door een toeval gedood werd, de ontbinding van de verkoop zou mogen eisen indien hij kan bewijzen dat het dier, hoewel uiterlijk gezond, a a n g e t a s t w a s door een gebrek b.v. algemene tuberculose, dat noodzakelijk de volkomen afkeuring voor gevolg zou hebben gehad.

Zulke vordering zou dienen afgewezen te worden, omdat de dood aan een toeval te wijten is, hetgeen luidens artikel 1647 B.W. voor gevolg heeft, dat het verlies voor rekening van de koper is, zelfs indien de verkochte zaak gebreken had, die hem wellicht het recht zouden gegeven hebben om een vordering tot koopvernieting in te stellen (GRANDJEAN, *a.w.*, nr. 250). Ook zou de koper het bewijs niet kunnen leveren, dat de dood aan het koopvernietigend gebrek te wijten is, zoals bepaald door artikel 8 van de wet van 25 augustus 1885, vermits bij veronderstelling de dood in het bedoelde geval aan een toeval te wijten is.

260 De vordering wegens koopvernietigende gebreken bestaat niet wegens verkopen die op rechterlijk gezag gedaan worden (art. 1649 B.W.; zie boven, nr. 158).

De verkoper is ook van vrijwaring ontslagen indien hij bewijst dat het slachtdier na de levering in aanraking geweest is met een ander dier, dat door dezelfde besmettelijke ziekte is aangetast als diegene die tot afkeuring aanleiding gegeven heeft. Artikel 10 van de wet van 25 augustus 1885 is van toepassing op de verkopen van dieren bestemd om geslacht te worden voor het verbruik, maar praktisch zal de koper het zelden kunnen invoeren, wegens de korte termijn bestaande tussen de levering en de slachting (*Pand. B., Tw. Vente et Echange d'animaux domestiques*, nr. 774; zie boven, nrs. 152 en 153).

Het volstaat te bewijzen dat er een aanraking geweest is; de verkoper is geenszins verplicht ook het bewijs te leveren dat de besmettelijke ziekte, die de algehele afkeuring ten gevolge heeft, aan die aanraking te wijten is (GALLEMAERTS en DESSART, *a.w.*, blz. 395; HEBRANT, *a.w.*, blz. 187; VAN ALLEYNES, *a.w.*, nr. 84).

Door besmettelijke ziekten worden niet alleen bedoeld de ziekten van besmettelijke aard, die tegelijk koopvernietigend zijn in de zin van de wet van 25 augustus 1885 (zie boven, nr. 152), doch al de besmettelijke ziekten die tot volledige afkeuring van het dier aanleiding kunnen geven (zie verder, betreffende de besmettelijke ziekten, nr. 317).

261 De verkoper zal, benevens de hierboven reeds aangehaalde uitzonderingen, tegen de koper sommige andere middelen mogen invoeren om van aansprakelijkheid ontslagen te worden, zoals de oproeping tot vrijwaring van een derde, het beding waarbij hij geheel of gedeeltelijk van vrijwaring wordt vrijgesteld, het verval voortspruitend uit het te laat instellen van de vordering, of het vervoeren op een afstand van meer dan 5 myriameter van de verkoopplaats.

Anderzijds zal de koper, wiens *actio redhibitoria* afgewezen wordt, een vordering tot nietigverklaring van de verkoop kunnen instellen, indien het bewijs geleverd is dat het dier buiten de handel was of dat om reden van dwaling of bedrog zijn instemming niet vrijelijk gegeven werd (Cass., 23 nov. 1939, *Pas.*, 1939, I, 491; *anders*: Besluiten van procureur-generaal GESCHÉ, *ibid.*, blz. 488; Kh. Brussel, 15 april 1901, *Rev. Dr. Comm.*, 1901, nr. 221; zie boven, nr. 154, en verder, nrs. 281 e.v.).

Indien, in geval van voortverkoop, het dier door de tweede koper op een afstand van meer dan 50 kilometer van de oorspronkelijke verkoopplaats vervoerd werd, doch op minder dan 50 kilometer van die waar het dier aan hem verkocht werd, zou de oorspronkelijke verkoper, die vóór het verstrijken van de vijf dagen door zijn eigen koper in vrijwaring geroepen wordt, het verval tegen hem kunnen invoeren. De omstandigheid dat het dier na iedere verkoop afzonderlijk op minder dan 50 km. vervoerd werd of dat de vordering van de tweede koper tegen de eerste koper ontvankelijk is, schijnt zonder enig belang te zijn ten opzichte van de oorspronkelijke verkoper.

De eerste koper moet het maar aan zich zelf wijten, indien hij een dier, dat met het oog op de slachting aangekocht werd en waarvoor slechts vrijwaring binnen een straal van 50 km. verschuldigd is, buiten die straal heeft laten vervoeren. De wet van 3 juli 1894 voorziet geen enkele uitbreiding van de vrijwaring, die door de wetgever zelf tot een bepaalde straal beperkt werd (zie boven, nr. 220).

De oproeping tot vrijwaring van een derde, b.v. de oorspronkelijke verkoper, zal slechts ontvankelijk zijn indien te zijnen opzichte de termijn van vijf dagen na de door hem gedane levering nog niet verstreken is.

Er is beweerd geworden, onder het voorwendsel dat de wet van 1894 voor het instellen van de vordering tot vrijwaring geen bijzondere vervaltermijn voorziet en dat de rechtsvervallen strikt moeten geïnterpreteerd worden, dat inzake slachtvee artikel 3 van de wet van 1885 niet van toepassing is en dat artikel 13 (m.a.w. de wet van 1894) alleen de betrekkingen regelt tussen de partijen in de hoofdeis (Rb. Leuven, 3 okt. 1956, *R.W.*, 1956-57, 1612, vonnis dat ontvankelijk en gegrond verklaart de vordering tot vrijwaring ingesteld 27 dagen na de levering en 20 dagen na de slachting en afkeuring).

Deze zienswijze kan bezwaarlijk gevolgd worden. Artikel 13 bepaalt inderdaad uitdrukkelijk zonder enig onderscheid, dat de vordering tot ontbinding slechts ontvankelijk is indien ze binnen de vijf dagen na de levering wordt ingesteld. Dit geldt voor al de opeenvolgende kopers ten opzichte van hun eigen verkoper. Het artikel voorziet geen enkele uitzondering ten voordele van de voortverkoper.

Daarenboven blijkt duidelijk uit de voorbereidende werken van de wet van 1894 dat de meeste bepalingen van de wet van 25 augustus 1885 op de verkopen van slachtvee van toepassing zijn (zie boven, nr. 220). Dit is o.m. ook het geval met de bepaling van artikel 3, tweede lid (*Vred. Ieper*, 12 febr. 1938, *T. Vred.*, 1938, blz. 131; zie ook boven, nr. 234, *in fine*).

BEDONGEN VRIJSTELLING, BEPERKING OF UITBREIDING VAN DE VRIJWARING

262 Zoals ter zake van verkoop van huisdieren bestemd om voortgehouden te worden, is het aan de partijen toegelaten bij overeenkomst de vrijwaring van de verkoper uit te breiden, te beperken of hem daarvan vrij te stellen.

Dergelijke overeenkomsten, wanneer ze vrij en op wettelijke wijze gesloten zijn, gelden als wet voor diegenen die ze hebben aangegaan, op voorwaarde dat ze niet uitdrukkelijk verboden zijn of strijdig zijn met de wetten, die de openbare orde of de goede zeden raken (art. 6 en 1134 B.W.; zie boven, nr. 170).

De wet van 3 juli 1894, evenals de wet van 25 augustus 1885, regelt de toepassing van artikel 1641 B.W. op de verkopen of ruilingen van huisdieren, en dit laatste artikel is zelf maar van toepassing indien de partijen niet anders overeengekomen zijn (Cass., 22 dec. 1910 en de besluiten van procureur-generaal TERLINDEN, *Pas.*, 1911, I, 56; *Pand. Pér.*, 1911, nr. 952; *Belg. Jud.*, 1911, kol. 620; *J. Comm. Fl.*, 1911, blz. 218).

In Frankrijk bepaalt de wet van 7 juli 1933 (*Rec. Dall.*, 1934, 4, 313) uitdrukkelijk, dat de verkoper zich van iedere vrijwaring mag doen ontslaan wat betreft de slachtdieren die na de slachting tuberculeus bevonden worden, hetgeen anders tot terugbetaling van de waarde van het geheel of gedeeltelijk in beslag genomen vlees aanleiding geeft. Artikel 5 van genoemde wet bepaalt inderdaad dat door de koper van een slachtdier geen enkele rechtsvordering mag ingesteld worden, indien hij zijn verkoper van de wettelijke vrijwaring ontslagen heeft.

263 Aldus zal de verkoper, zelfs bij volkomen ongeschiktheid van het slachtdier voor het verbruik, tot geen vrijwaring gehouden zijn, indien bedongen is, dat de koper op eigen risico gekocht heeft (Kh. Gent, 1 juni 1897, *Cl. et B.*, XLV, blz. 787; *Pand. Pér.*, 1898, nr. 276; Rb. Doornik, 25 maart 1915, *Pas.*, 1918, III, 239).

Evenals bij de verkoop van huisdieren bestemd om levend voortgehouden te worden, moet het beding in duidelijke bewoordingen opgesteld worden en zal, in principe, het bewijs ervan alleen mogen geleverd worden met inachtneming van hetgeen bepaald is in artikelen 1341, 1347 en 1348 B.W.

Daar bij de verkoop van slachtvee de koper meestal een handelaar zal zijn, zal de verkoper het beding van gehele of gedeeltelijke vrijstelling dikwijls zelfs door getuigen mogen bewijzen, vermits in zaken van koophandel alle middelen van bewijs toegelaten zijn (zie boven, nrs. 173 en 174).

Er werd gevonnist, dat de verkoper het bestaan van een dergelijk beding door getuigen mag bewijzen, aangezien de aard en de spoed van zulke verkopen de kooplieden meestal beletten de voorwaarden ervan schriftelijk vast te stellen, hetgeen overigens niet gebruikelijk is (Kh. Brussel, 18 dec. 1895, *R. Dr. Comm.*, 1896, nr. 84).

Volgens zekere rechtspraak zou de verkoper soms op stilzwijgende wijze van vrijwaring kunnen vrijgesteld worden. Aldus zou de verkoper geen vrijwaring verschuldigd zijn, indien de geringheid van de koopprijs (70 fr. voor een koe in 1880) laat vermoeden dat de verkoop zonder vrijwaring gesloten werd en dat de verkoper aan de koper, mits de overigens bespottelijke prijs, alleen maar een kans heeft willen laten om het dier te zien goedkeuren (Kh. Gent, 24 april 1880, *Pas.*, 1881, III, 75; *vgl.* Gent, 19 nov. 1901, *Pas.*, 1902, III, 69, waarin het echter gaat om de verkoop van een tweedehandse auto, en Rb. Hoei, 30 jan. 1951, *Pas.*, 1952, III, 120).

264 De partijen mogen anderzijds bij overeenkomst de vrijwaring uitbreiden en b.v. bij overeenkomst bepalen, dat de koper de vordering tot koopvernietiging mag instellen, zelfs indien het dier in België verder dan 50 kilometer vervoerd is geworden, of indien maar een gedeelte ervan voor het verbruik ongeschikt verklaard wordt (Kh. Gent, 10 juli 1895, *Cl. et B.*, XLIII, blz. 839; *Pand. Pér.*, 1895, nr. 1850; *J. Comm. Fl.*, 1895, blz. 1525; zie boven, nrs. 222 en 236).

Deze bedingen zijn noch met de openbare orde noch met de goede zeden in strijd, en niets belet bijgevolg de partijen ze in de verkoopovereenkomst in te lassen (zie boven, nrs. 170 en 181).

265 De rechtspraak neemt derhalve ook aan dat de termijn van vijf dagen door de partijen bij overeenkomst mag gewijzigd worden (zie boven, nr. 233). Dit zou het geval zijn wanneer het hun inzicht geweest is, de koper toe te laten te dagvaarden zodra het hem wegens de verkeersmoeilijkheden, zelfs na het verstrijken van de wettelijke termijn, mogelijk zou zijn (Kh. Brugge, 9 sept. 1915, *J. Comm. Fl.*, 1915, blz. 234).

Het valt nochtans ten zeerste te betwijfelen of het wettelijk vermoeden, dat het dier reeds op het tijdstip van de verkoop voor het verbruik ongeschikt was, alsdan zou mogen ingeroepen worden, indien de partijen dit niet uitdrukkelijk voorzien hebben (zie, wat aangaat dit vermoeden, boven, nr. 243).

De koper die de wettelijke termijn van vijf dagen heeft laten voorbijgaan zou tevergeefs doen gelden, dat volgens een bestaand gebruik de vordering gedurende een langere termijn zou mogen ingesteld worden (Kh. Brussel, 30 jan. 1895, *Pas.*, 1895, III, 87; *Pand. Pér.*, nr. 1070).

266 De vrijstelling van vrijwaring tenslotte zou ongeldig zijn, indien het dier buiten de handel is, omdat in dit geval het beding evenals de verkoop zelf nietig is (zie boven, nrs. 178 e.v.).

Boven werd uiteengezet, dat de vrijstelling bij verkopen waarop de wet van 25 augustus 1885 van toepassing is, niet toegelaten is, indien de verkoper het gebrek kent, omdat hij bedrog zou plegen door vrijstelling te bedingen voor gebreken, die hij opzettelijk verzwijgt (zie boven, nr. 175).

Alhoewel het bij de verkoop van slachtdieren geen belang heeft of het dier door een uiterlijk zichtbaar dan wel door een verborgen gebrek aangetast is (zie boven, nr. 227), zou het nochtans tot misbruiken aanleiding kunnen geven, indien men de verkoper op grond daarvan zou toelaten de vrijstelling van iedere vrijwaring te bedingen, zelfs indien hij weet dat het dier is aangetast door een ziekte, die ingevolge de bestaande wetgeving noodzakelijk de algehele inbeslagneming van het vlees zal veroorzaken.

Ten einde iedere betwisting daaromtrent, alsmede ieder vermoeden van bedrog of kwade trouw te voorkomen, is het derhalve aan de verkoper, die het ganse risico voor de koper wil laten, aan te raden, de ziekte, indien ze hem bekend is, aan de koper kenbaar te maken (*vgl.* boven, nrs. 177 en 178).

TITEL III

**VERBORGEN GEBREKEN
BIJ RUILING VAN HUISDIEREN**

267 In de wetten van 25 augustus 1885 en 3 juli 1894, betreffende de koopvernietigende gebreken der huisdieren, is er niet alleen sprake van verkoop maar ook van ruiling.

De ruiling is, volgens artikel 1702 B.W., een overeenkomst, waardoor de partijen aan elkander wederkerig een zaak voor een andere zaak geven.

Ze komt tot stand door enkele toestemming, op dezelfde wijze als de verkoop (art. 1703 B.W.).

Bij de overeenkomst van ruiling bestaat geen vernietiging wegens benadeling (art. 1706 B.W.), maar al de andere regelen die voor de overeenkomst van verkoop voorgeschreven zijn, zijn ook op de ruiling van toepassing (art. 1707 B.W.).

Hieruit volgt dat, evenals de verkoper, de ruiler tot vrijwaring wegens verborgen gebreken gehouden is.

De ruilingen van huisdieren zijn echter op dit gebied aan dezelfde beperkingen onderworpen als de verkoop van huisdieren. Wat betreft de vrijwaring wegens de verborgen gebreken, stellen de wetten van 25 augustus 1885 en 3 juli 1894 de ruiler op dezelfde voet als de verkoper.

268 De gevolgen hiervan zijn, dat zowel de ruilingen van huisdieren bestemd voor de slachterij als die van huisdieren bestemd om voortgehouden te worden, wegens verborgen gebreken kunnen ontbonden worden, binnen dezelfde termijnen, in dezelfde omstandigheden en mits dezelfde voorwaarden als boven uiteengezet werd in verband met de verkopen van huisdieren.

De ruilingen kunnen dus maar ontbonden worden indien het gaat om gebreken aangeduid in de wet van 1885, de wet van 3 juli 1894, en het koninklijk besluit van 31 mei 1951, gewijzigd door dit van 23 september 1960 (zie boven, nrs. 22, 23, 217 en 221).

Opdat de ruilvernietiging kan uitgesproken worden, volstaat het dat een van de beide dieren, dat tegen het andere geruild werd, door een wettelijk koopvernietigend gebrek aangetast is. De aanwezigheid van het gebrek of, indien het gaat om slachtvee, de volkomen ongeschiktheid voor het verbruik, verleent echter aan de benadeelde ruiler slechts het recht om een vordering tot ontbinding van de ruiling en niet een vordering tot prijsvermindering in te stellen (art. 12, w. 25 aug. 1885).

Er werd gevonnist, dat de eis niet ontvankelijk is, indien slechts een van de geruilde dieren gebreken vertoont, en de partijen niet afzonderlijk de waarde van het dier bepaald hebben (Vred. Celles, 6 febr. 1912, *T. Vred.*, 1912, 235). Ter zake ging het om de ruiling enerzijds van twee vette koeien, waarvan de waarde noch globaal noch afzonderlijk bepaald was, tegen anderzijds een vaars en een koe, samen geschat op 735 fr. met een opleg van 105 fr. Een der vette koeien was kort na de ruiling geslacht, en, ondanks het feit dat het vlees volkomen voor het verbruik ongeschikt verklaard werd, werd de eis, die er toe strekte betaling te bekomen van 400 fr., afgewezen, omdat de waarde van het geslachte dier niet bekend was. Indien de eis wellicht terecht afgewezen werd, dient nochtans opgemerkt te worden dat hij ten onrechte als een koopvernietigende vordering bestempeld werd, vermits hij klaarblijkelijk niet tot ontbinding van de ruiling strekte doch tot betaling van schadeloosstelling.

269 Voor de vorderingen tot ontbinding of nietigverklaring van de ruiling zijn wat betreft de bevoegdheid *ratione materiae* en *ratione loci* dezelfde regelen van toepassing als inzake koop en verkoop (zie boven, nrs. 88, 90 e.v.).

Nochtans kan het gebeuren, dat een dier tegen een ander voorwerp geruild wordt. Indien degene die het voorwerp geleverd heeft, een daad van koop-handel verricht heeft en gedagvaard wordt tot ontbinding van de ruiling wegens een verborgen gebrek van dit voorwerp, zal de vrederechter slechts bevoegd zijn voor zover de waarde van het geschil de 25.000 fr. niet overtreft.

De uitzonderlijke bepaling van artikel 591, 15° Ger. W. zal alsdan niet van toepassing zijn, vermits de daarin bedoelde vorderingen alleen die zijn, die gegrond zijn op een gebrek of een fout van het geleverde dier.

Indien de vordering strekt tot ontbinding of nietigverklaring van de ruiling wegens niet uitvoering van de overeenkomst of om welke andere reden ook, die geen verband houdt met de verborgen gebreken van het geruilde dier, dan zal de bevoegdheid overeenkomstig het gemeen recht bepaald worden (GRANDJEAN, *a.w.*, nr. 132).

270 Bijzondere aandacht dient gevestigd te worden op de termijnen en de voorafgaande formaliteiten, die de ruiler evenals de koper in acht moet nemen, indien hij zich niet wil blootstellen aan het rechtsverval, dat aan het niet naleven van de bij de wetten van 25 augustus 1885 en 3 juli 1894 gestelde voorschriften verbonden is. Men raadplege wat betreft de ruiling van dieren bestemd om voortgehouden te worden, de uiteenzetting hierover gegeven, boven nrs. 36 tot 126, en wat betreft de ruiling van slachtdieren, nrs. 221 e.v., alsook nrs. 239 e.v.

271 Alhoewel de wettelijke regelen van de vrijwaring wegens verborgen gebreken, die voor de verkoop voorgeschreven zijn, ook op de ruiling van toepassing zijn, bestaat er nochtans tussen de verkoop en de ruiling een wezenlijk verschil.

a) In geval van ruiling zijn de betrokken partijen beide tot vrijwaring verplicht, terwijl bij de verkoop alleen de verkoper tot vrijwaring gehouden is.

b) Bij de overeenkomst van ruiling bestaat geen koopprijs, doch levering van een zaak tegen een andere. Dit verschil met de verkoop mag niet uit het oog verloren worden, omdat ter zake van verborgen gebreken de ontbinding van de overeenkomst voor sommige dieren en gebreken niet toegelaten is, indien de waarde van het dier een bepaald bedrag niet overtreft.

Er weze terloops aan herinnerd:

1. dat bij paard, ezel en muilezel de maanblindheid en de stille kolder maar als koopvernietigende gebreken beschouwd worden, zo de waarde van het dier meer dan 5.000 fr. bedraagt;

2. dat bij het runderras het ophouden van nageboorte maar een reden tot koopvernietiging is, indien het kalven niet bij de koper heeft plaats gehad.

Het is bijgevolg geraadzaam de waarde van het dier of van de dieren, die het voorwerp van de ruiling uitmaken, afzonderlijk te bepalen.

272 Zoals bij de verkoop, heeft de ontbinding van de overeenkomst tot gevolg dat de partijen zullen hersteld worden in de toestand waarin ze zich vóór de ruiling bevonden (zie Tw. *Ruiling*).

Heeft bij de ruiling een van de partijen een opleg in geld betaald, dan zal

ze samen met het geleverde dier of de geleverde zaak ook haar opleg terug ontvangen.

Indien echter degene die de vordering wegens verborgen gebreken wil instellen, of die om andere redenen de ontbinding van de ruiling nastreeft, het in ruil ontvangen dier heeft verminkt of er wijzigingen heeft aan toegebracht, dan zullen dezelfde beginselen als ter zake van verkoop op hem toegepast worden, en zal hij de ontbinding van de ruiling niet kunnen vorderen, vermits hij hetgeen tegen hem geleverd werd niet in dezelfde toestand zal kunnen teruggeven (GRANDJEAN, *a.w.*, nr. 428; zie boven, nrs. 162 e.v.).

Heeft de gedaagde zelf het dier dat hij in ruil ontvangen heeft zwaar verminkt, of heeft hij het intussen voortverkocht, dan is hij gehouden de waarde er van te vergoeden, waarde die desnoods door een deskundige zal vastgesteld worden (VAN ALLEYNES, *a.w.*, nr. 72; GODART en COZETTE, *a.w.*, nr. 287 *bis*, blz. 266), of door een eed, ambtshalve door de rechter opgedragen (Vred. Beringen, Broeckmans t./Frederix, 11 april 1952, *onuitg.*).

Het terugwerkend karakter van de ontbinding heeft volgens de laatstgenoemde auteurs (*t.a.p.*) tot gevolg dat de eiser, die de ontbinding bekomen heeft, het verlies of de waardevermindering van het dier waarvan hij de teruggave gevorderd heeft zal moeten dragen, indien deze niet aan de fout van de andere ruiler kan toegeschreven worden (zie ook: GALLIER, *Traité des vices rédhibitoires dans les ventes et échanges d'animaux domestiques*, blz. 97 en 98).

TITEL IV

**VERBORGEN GEBREKEN
BIJ VERKOOP VAN DIEREN
DIE NIET ONDER DE TOEPASSING VALLEN
VAN DE BIJZONDERE WETGEVING**

273 Is de verkoper tot vrijwaring wegens verborgen gebreken gehouden, wanneer de verkoop tot voorwerp heeft een huisdier, dat niet in de bijzondere wetgeving genoemd wordt of een dier, dat niet onder de huisdieren kan gerangschikt worden? Deze vraag is niet zonder belang, vermits deze dieren soms een aanzienlijke waarde hebben. Men denke slechts aan de hoge prijzen die betaald worden voor kleinere huisdieren, zoals honden, katten en duiven, wanneer ze van een bijzonder ras zijn, of voor dieren, bestemd voor verzamelingen, voor het mededingen in prijskampen, wedrennen, enz.

HOOFDSTUK I

DIEREN DIE NIET ALS HUISDIEREN KUNNEN BESCHOUWD WORDEN

274 Een eerste reeks, omtrent dewelke geen twijfel kan bestaan, is die van de in de wet van 25 augustus 1885 niet uitdrukkelijk genoemde diersoorten. Op de verkopen van dergelijke levende dieren zijn ongetwijfeld de bepalingen van de artikelen 1641 e.v. B.W. van toepassing. De verkoper zal derhalve tot vrijwaring gehouden zijn indien het dier met verborgen gebreken behept is, die het ongeschikt maken tot het beoogde gebruik of die het zodanig in waarde verminderen dat de koper het niet of slechts aan een geringe prijs zou gekocht hebben, indien hij die gebreken gekend had (zie verder, nr. 279).

De wetten van 25 augustus 1885 en 3 juli 1894 hebben inderdaad alleen betrekking op de verkoop en de ruiling van huisdieren. Dit blijkt niet alleen uit het opschrift van de wet, uit de tekst van artikel 1 en van het gewijzigd artikel 13, doch ook *a contrario* uit de bewoordingen van artikel 12, waardoor de eis tot vermindering van prijs alleen verboden wordt ter zake van verkoop of ruiling van dieren, die het voorwerp uitmaken van de wet van 1885, m.a.w. van sommige huisdieren.

275 Onder de dieren, die niet tot de huisdieren gerekend kunnen worden, wordt de voornaamste plaats ingenomen door de zogenaamde wilde dieren.

Daarnaast bestaat de categorie der *getemde* en die der *tamme* dieren, maar enerzijds kunnen de tamme dieren, zoals boven reeds werd uiteengezet, met de huisdieren gelijkgesteld worden (zie boven, nr. 219), en anderzijds heeft dit onderscheid weinig belang omdat, zoals verder zal blijken, ter zake van koopvernietigende gebreken de oplossing dezelfde is als voor de niet in de wet van 25 augustus 1885 genoemde huisdieren.

Men bestempelt gewoonlijk als wilde dieren, degene die hun natuurlijk instinct volgen en het gezelschap van de mens vluchten (RIGAUX en TROUSSE, *Les Codes de Police*, I, blz. 228).

Daaronder zijn dus begrepen niet alleen grof wild, zoals b.v. leeuwen, everzwijnen, herten, en klein wild, zoals hazen of patrijzen, doch ook vissen, kruidieren en in het wild levende vogels.

Nopens de wilde dieren wordt nochtans opgemerkt (VAN ALLEYNES, *a.w.*, nr. 6, *in fine*), dat niemand er zal aan denken ze te rangschikken onder de categorie van zaken, waarvan de verborgen gebreken aanleiding kunnen geven tot vrijwaring wegens koopvernietigende gebreken, overeenkomstig plaatselijke gebruiken.

Deze opmerking schijnt naast de kwestie en ongegrond. Vooreerst is het onjuist te spreken van *garantie radhibitoire conformément à des usages locaux*, zoals de bedoelde auteur het uitdrukt, vermits de plaatselijke gebruiken ingevolge artikel 1648 B.W. alleen van tel zijn om de korte termijn te bepalen binnen dewelke de vordering tot vrijwaring moet worden ingesteld, doch niets te maken hebben met het beginsel zelf van de vrijwaring, dat in het hedendaagse recht op de wet en niet op de gebruiken gegrond is.

Ten tweede zou het niet-bestaan van desbetreffende plaatselijke gebruiken eerder een reden zijn om te aanvaarden, dat de bijzondere wetgeving het bestaan van de vrijwa-

ring bij verkopen van wilde dieren niet heeft willen opheffen, vermits zowel in België als in Frankrijk de bijzondere wetgeving op de koopvernietigende gebreken bij verkoop van huisdieren gestemd werd om een einde te stellen aan allerhande misbruiken, ontstaan door de toepassing van deze bijna overal verschillende en soms tegenstrijdige plaatselijke gebruiken (zie boven, nrs. 20 en 21).

HOOFDSTUK II

HUISDIEREN DIE NIET IN DE WET VAN 25 AUGUSTUS 1885 GENOEMD ZIJN

276 Wat betreft de huisdieren, voor dewelke in de bijzondere wetten en besluiten geen koopvernietigende gebreken aangeduid worden, dient er een onderscheid te worden gemaakt naar gelang ze in artikel 1 van de wet van 1885 al dan niet genoemd zijn en ook, volgens de meeste schrijvers, naar gelang hun bestemming.

a) Er werd reeds uiteengezet dat de huisdieren bestemd om geslachten verbruikt te worden zonder onderscheid onder de toepassing van de wet van 3 juli 1894, die het vroegere artikel 13 van de wet van 25 augustus 1885 vervangen heeft; voor al deze dieren kan bijgevolg binnen de vijf dagen van de levering de *actio redhibitoria* worden ingesteld, indien ze volkomen voor het verbruik ongeschikt verklaard worden en niet over een afstand van meer dan 50 km. vervoerd zijn (zie boven, nr. 217).

b) Algemeen wordt aangenomen dat de bepalingen van artikel 1641 B.W. niet van toepassing zijn op de huisdieren van het varkensras, wanneer ze bestemd zijn om voortgehouden te worden.

Weliswaar worden deze dieren genoemd in de wet van 1885, maar de regering heeft nooit een koopvernietigend gebrek voor het varkensras aangeduid (zie boven, nrs. 33 en 131). Het gevolg hiervan is dat noch de bijzondere wetgeving, noch de regelen van het gemeen recht bij verkoop van varkens kunnen ingeroepen worden. Artikel 1 van bedoelde wet bepaalt inderdaad duidelijk, dat alleen aanleiding geven tot de rechtsvordering uit artikel 1641 B.W., bij de verkopen of ruilingen van huisdieren behorend tot het varkensras, de ziekten of gebreken, die door de regering aangeduid worden. Dergelijke aanduiding van ziekten of gebreken heeft ter zake van varkens nooit plaats gehad, zodat men *a contrario* verplicht is te aanvaarden, dat de verkoper voor geen enkel gebrek of ziekte tot vrijwaring gehouden is (Vred. Limburg, 5 nov. 1886, *Cl. et B.*, XXXV, 36; *anders*, doch ten onrechte, Vred. Verviers, 4 juli 1939, *J. Liège*, 1939, 279, waarin wordt aangenomen dat de wet van 25 april 1885 op de verkoop van varkens niet toepasselijk is, maar dat de *actio redhibitoria* in geval van varkenspest op grond van artikel 1641 B.W. ontvankelijk is en binnen korte tijd moet ingesteld worden).

277 Naast de diersoorten genoemd in de wet van 25 augustus 1885 bestaan er andere soorten huisdieren, eveneens bestemd om voortgehouden te worden, voor dewelke de wetgever aan de regering geen enkele machtiging verleend heeft om koopvernietigende gebreken aan te duiden.

Dit recht werd haar alleen verleend wat betreft paarden, ezels, muilezels, en huisdieren van het schapen-, runder- of zwijnenras, doch niet voor het geitenras, honden, katten, hoenders, tamme konijnen, tamme duiven en ander gevogelte van het neerhof zoals pauwen, kalkoenen, enz.

Het wordt betwist of de verkoper hier tot vrijwaring wegens verborgen gebreken gehouden is en of artikel 1641 B.W. op deze dieren van toepassing is.

Volgens verschillende, vooral Belgische auteurs (LAURENT, XXIV, nr. 279; GALLEMAERTS en DESSART, *a.w.*, blz. 5; DESSART en THIEBAULD, *Traité de médecine légale vétérinaire*, blz. 69 en 70; HEBRANT, *a.w.*, blz. 87; DEBLON, *T. Vred.*, 1932, blz. 11) blijven de in de wet niet genoemde huisdieren onderworpen aan de bepalingen van de artikelen 1641 e.v. B.W., en is de verkoper vrijwaring verschuldigd overeenkomstig de regelen van het gemeen recht.

Volgens deze auteurs wijkt de wet van 25 augustus 1885 af van het Burgerlijk Wetboek, maar zij schaft dit niet af. Het is een uitzonderingswet, die, in geval van twijfel nopens de werkelijke bedoeling van de wetgever, in beperkende zin dient verklaard te worden en voorzeker niet mag uitgebreid worden tot gevallen die de wetgever niet bedoeld heeft.

Deze zienswijze wordt gedeeld door de onder nr. 279 aangehaalde rechtspraak (zie ook Rb. Leuven, 27 febr. 1957, *R.W.*, 1957-58, 1811).

Volgens anderen daarentegen (GRANDJEAN, *a.w.*, nr. 86, blz. 40 e.v.; VAN ALLEYNES, *a.w.*, nr. 6, blz. 18) alsook volgens de meeste Franse auteurs, heeft de wetgever, en dit zowel in België als in Frankrijk, de *actio redhibitoria* tot enkele ziekten en gebreken en ook tot enkele diersoorten willen beperken.

De wet van 28 januari 1850, welke naar het model van de Franse wet van 20 mei 1838 opgesteld werd, en waarvan de geest, de strekking en de tekst, behoudens enkele wijzigingen, in die van 25 augustus 1885 overgenomen werden, zou de bescherming beogen van de handel in huisdieren in het algemeen en niet van enkele bepaalde diersoorten. Om een einde te stellen aan de willekeur en de onzekerheid van de vroegere wetgeving zou de *actio redhibitoria* afgeschaft zijn, behalve voor de dieren door de wetgever zelf aangeduid. Deze auteurs steunen zich vooral op de Franse rechtsleer, op een arrest van het Franse Hof van Cassatie van 17 april 1855 (*Rec. Dall.*, 1855, 1, 176) en op de algemeenheid van de gebruikte bewoordingen in het opschrift van de desbetreffende wetten of uitvoeringsbesluiten en in de voorbereidende werken (*Parl. Besch.*, Kamer, 1848-49, nr. 198, blz. 1136). Daarenboven doen zij gelden, dat de wetgever zich ten doel stelde de moeilijkheden voortspuitend uit de toepassing van de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek te doen ophouden (*vgl.* boven, nr. 21), doel dat niet zou verwezenlijkt zijn, indien men de *actio redhibitoria* op grond van artikel 1641 B.W. zou toelaten voor de in de wet niet genoemde diersoorten.

278 Deze laatste zienswijze schijnt niet bestand tegen een grondige kritiek.

a) Vooreerst wordt hier ten onrechte de Franse rechtsleer ingeroepen, aangezien de Franse wet van 2 augustus 1884 geen enkele beperkende formule meer bevat zoals diegene die men in de Belgische tekst aantreft. Artikel 1 van genoemde Franse wet, thans artikel 284 *Code rural*, luidt inderdaad als volgt: „L'action en garantie dans les ventes ou échanges d'animaux domestiques est régie, à défaut de conventions contraires, par les dispositions suivantes”. De zeer algemene bewoordingen van deze tekst laten toe te veronderstellen dat men in Frankrijk de toepassing van het gemeen recht op de niet genoemde diersoorten heeft willen uitsluiten. In de Belgische wet echter komt een dergelijke algemene tekst niet voor.

Wel vertoonde artikel 1 van de Franse wet van 20 mei 1839 meer gelijkenis met artikel 1 van de Belgische wetten van 1850 en 1885, hoewel er nochtans ook toen een zeker verschil bestond. Bedoeld artikel 1 was als volgt opgesteld: „Sont réputés vices rédhibitoires, et donnent seuls ouverture à l'action résultant de l'article 1641 du Code Civil, dans les ventes et échanges d'animaux domestiques ci-dessous dénommés... les maladies ou défauts ci-après”. In de Belgische wet sprak men daarentegen

van de verkopen en ruilingen van paarden, ezels, muilezels en andere huisdieren, behorend tot het schapen-, runder- of zwijnenras. Maar er dient opgemerkt te worden, dat onder de wet van 20 mei 1839 de Franse rechtsleer zelf ten eerste verdeeld was; auteurs als AUBRY en RAU, COLMET DE SANTERRE, MOURLON, en BOURGUIGNAT (de laatste twee aangehaald door VAN ALLEYNES, *a.w.*, nr. 6) waren zelfs toen de mening toegedaan, dat de wetgever alleen van het gemeen recht had willen afwijken voor de in de wet genoemde dieren van het paarden-, runder- of schapenras, doch niet voor de andere.

Het is slechts na het in voege treden van de wet van 2 augustus 1884, dat AUBRY en RAU wegens het verdwijnen van de beperkende bewoordingen uit de tekst van de wet hun mening gewijzigd hebben. En niettemin heeft een gedeelte van de rechtspraak alsmede van de rechtsleer ook nadien nog het gemeen recht op de niet in de wet genoemde dieren toegepast (zie hierover AUBRY en RAU, 5de uitg., V, 355 *bis*, noot 2, blz. 104 en 105, alsook de aldaar aangehaalde rechtspraak en rechtsleer).

b) In de voorbereidende werken zijn de andere hier bedoelde huisdieren niet eens vermeld geworden, en ook bij de bespreking in het parlement zijn ze niet eens ter sprake gekomen.

VAN ALLEYNES zelf, in strijd met de beweringen van GRANDJEAN, geeft toe, dat noch de memorie van toelichting, noch de parlementaire handelingen enige opheldering verschaffen nopens de betwiste kwestie (*a.w.*, nr. 6).

De argumentatie gehaald uit de voorbereidende werken kan overigens nooit overtuigend zijn, wanneer men, zoals in het onderhavige geval, eerst deze voorbereidende werken zelf in de gewenste zin moet verklaren, vooraleer men ze tot staving van het vooropgezette stelsel kan invoeren.

c) De vrees voor misbruiken, voortspruitend uit de willekeurige toepassing van overal verschillende gebruiken en vrijwaringstermijnen, die de wetgever door het stemmen van de wet van 25 augustus 1885 zou hebben willen uitroeien en die als een soort *ratio legis* zou gelden, kon ter zake van verkoop of ruiling van de andere huisdieren niet bestaan, want plaatselijke oude gebruiken bestonden er voor die andere dieren niet, evenmin als voor wilde dieren (zie de oude plaatselijke gebruiken in VERHEYEN, *Des vices rédhibitoires en Belgique, Journal vétérinaire et agricole de Belgique*, Brussel, 1842, I, nr. 1, blz. 26 tot 48). De redenen die de wetgever ertoe hebben aangespoord om een wet uit te vaardigen, wettigen derhalve veeleer de veronderstelling, dat de wetgever het gemeen recht van artikel 1641 B.W. heeft laten bestaan, daar waar een bijzondere reglementering niet noodzakelijk was om een einde te stellen aan de onzekerheid voortspruitend uit tegenstrijdige gebruiken.

279 De rechtspraak beschouwde als verborgen en koopvernietigend gebrek de epilepsie of vallende ziekte van een rashond (*fox-terrier*), die voor de som van 2.000 fr. verkocht was; de koper bestempelde deze kwaal als erfelijk en ongeueesbaar (Vred. St.-Joost-ten-Node, 19 nov. 1937, *T. Vred.*, 1938, blz. 35); ook volgens sommige auteurs beantwoordt de epilepsie aan al de voorwaarden van een verborgen koopvernietigend gebrek in de zin van artikel 1641 B.W., en ontnemt zij aan het erdoor aangetaste dier omzeggens alle waarde (GALLEMAERTS en DESSART, *a.w.*, noot onder blz. 5).

Het bovengenoemd vonnis maakt ten onrechte melding van rechtspraak van de rechtbanken van koophandel van Gent, Antwerpen en Brussel, overgenomen uit *Pand. B., Tw. Vente et Echange d'animaux domestiques*, nr. 74. Geen enkel van de aangehaalde vonnissen heeft betrekking op verkopen van diersoorten, die niet in de wet van 1885 zijn aangeduid.

Werd als niet verborgen beschouwd het gebrek van een jonge jachthond, ras „Engelse setter”, die verschrikt en op de loop gaat bij het horen van gewerschoten, omdat het gebrek bij een normaal onderzoek gemakkelijk kan ontdekt worden. Om reden dat het gebrek niet onherstelbaar is en de hond niet definitief ongeschikt tot het gebruik waartoe de koper hem bestemde (met het nodige geduld en een ernstige dressuur kon de hond geleidelijk aan de schoten gewoon worden gemaakt) werd aanvaard dat de verkoper tot geen vrijwaring gehouden is (Rb. Leuven, 27 febr. 1957, *R.W.*, 1957-58, 1811).

Enkele andere voorbeelden van gebreken van honden of gevogelte, die als verborgen kunnen beschouwd worden, vindt men bij WAGENAAR, *Verborgen gebreken bij dieren* (Utrecht, 1973), blz. 145 e.v.

280 Uit het feit dat niet de bijzondere wetgeving doch het gemeen recht op de bedoelde verkopen van toepassing is, volgt:

1. dat de verkoper tot vrijwaring zal gehouden zijn, telkens wanneer het bewezen is dat het dier door een verborgen gebrek is aangetast, waardoor het ongeschikt is tot het beoogde gebruik of waardoor het gebruik zodanig wordt verminderd, dat men het niet of slechts tegen geringere prijs zou gekocht hebben (art. 1641 B.W.);
2. dat de koper de keuze heeft tussen de *actio redhibitoria* en de *actio quanti minoris*, m.a.w. dat hij ofwel het dier zal mogen teruggeven en zich de koopprijs doen terugbetalen, ofwel het dier behouden en een gedeelte van de prijs in verhouding tot het vastgesteld gebrek terug eisen (art. 1644 B.W.; art. 12, w. 25 aug. 1885 *a contrario*; DEBLON, *T. Vred.*, 1932, blz. 11).

Voor het overige zal de koper, wil hij zijn vordering zien toewijzen, zich moeten gedragen naar de voorschriften van artikel 1648 B.W.

Zoals bij de verkoop van andere huisdieren zal de koper desgevallend ook een vordering tot nietigheid kunnen instellen wegens dwaling, bedrog en geweld, of om reden dat het dier buiten de handel was (zie verder, nrs. 281, 290, 303, 314 e.v.). In geval van wanprestatie is het hem ook toegelaten eventueel een vordering tot ontbinding in te stellen (zie verder, nr. 286).

Bij de verkoop van twee van een stamboom voorzien *shelties* of Shetlandse schaaaphonden, werd als wanprestatie beschouwd en niet als verborgen gebrek de levering van twee niet-ras-zuivere honden, waarvan het stamboekpapier vervalst was (Amsterdam, 20 april 1950, *N.J.*, 1951, nr. 156).

De verkoper zal van aansprakelijkheid ontslagen zijn, indien hij het bewijs levert dat het gebrek niet bestond op het ogenblik van de verkoop, dat de koper het gebrek kende of dat het gebrek zichtbaar was, indien het dier op rechterlijk gezag verkocht of bij toeval gedood werd, en tenslotte ook, indien hij ingevolge een bijzonder beding van iedere vrijwaring vrijgesteld werd (zie boven, nrs. 12 tot 18).

TITEL V

**RECHTSVORDERINGEN GESTEUND
OP DE WANPRESTATIE,
DE GEMEENRECHTELIJKE WILSGEBREKEN
EN DE WETTEN OP DE
DIERGENEESKUNDIGE POLITIE**

HOOFDSTUK I

ALGEMEENHEDEN

(Verband tussen de *actio redhibitoria* en de andere rechtsvorderingen)

281 Benevens de rechtsvordering gesteund op artikel 1641 B.W. beschikt de koper van huisdieren, waarop de bepalingen der wetten van 25 augustus 1885 en 3 juli 1894 toepasselijk zijn, over andere rechtsvorderingen, die hem in bepaalde omstandigheden zullen toelaten de koop te doen nietig verklaren of te doen ontbinden.

De koper zal de nietigheid van de overeenkomst kunnen inroepen:

a) indien hij in dwaling verkeerde over de zelfstandigheid van het verkochte dier, en zijn toestemming deswege niet vrijelijk, noch geldig gegeven werd (art. 1110 B.W.);

b) indien bedrog gepleegd werd door de verkoper en de toestemming van de koper slechts door het aanwenden van bedrieglijke middelen verkregen werd (art. 1116 B.W.);

c) indien het dier buiten de handel is wegens het bestaan van een besmettelijke ziekte, in gevolge dewelke de verkoop door de wetten op de gezondheidspolitie van de huisdieren verboden is, of wegens andere bijzondere bepalingen (art. 1128 en 1598 B.W.).

De koper mag ook, zoals reeds werd uiteengezet, de ontbinding van de verkoop vorderen in geval van bedongen vrijwaring of bij het ontbreken van zekere hoedanigheden, die uitdrukkelijk beloofd werden (zie boven, nrs. 181 e.v. en nr. 264).

Het behoeft nauwelijks gezegd, dat er eveneens grond zou bestaan tot nietigverklaring, indien de toestemming van de koper met geweld werd afgeperst (art. 1111 B.W.).

Ten slotte zal de ontbinding van de overeenkomst ook mogen gevorderd worden, ingeval de verkoper te kort komt aan zijn verplichting het dier of de dieren, die het voorwerp van de verkoop uitmaken, te leveren, alsook ingeval hij andere dieren levert dan degene die hij ingevolge de overeenkomst had moeten leveren.

Over het verband, bestaande tussen wanprestatie en koopvernietigende gebreken, alsmede over de vraag of de aanwezigheid van een koopvernietigend gebrek als wanprestatie kan beschouwd worden, zie verder, nrs. 286 tot 289.

282 De bovengenoemde rechtsvorderingen staan ter beschikking van de koper, onverschillig of het gaat om slachtdieren, dan wel om huisdieren, bestemd tot voortplanting, opbrengst, arbeid of genot, met uitzondering van de enkele gevallen, waarin de verkoop van zieke dieren met het oog op de slachting en het verbruik toegelaten is (GRANDJEAN, *a.w.*, nr. 263; zie verder, nrs. 318 e.v.).

De bedoelde verkopen zijn niet van rechtswege nietig; de nietigverklaring moet overeenkomstig de artikelen 1117 en 1184 B.W. in rechte gevorderd worden.

283 Ingevolge artikel 591, 15° Ger. W. zal in de meeste gevallen de vrederechter bevoegd zijn om, ongeacht het bedrag, van de

vordering tot nietigverklaring kennis te nemen.

In geval van verkoop of ruiling gesloten tussen kooplieden, die een daad van koophandel gesteld hebben, zal echter de rechtbank van koophandel bevoegd zijn, wanneer het bedrag van de vordering dit van de algemene bevoegdheid van de vrederechter te boven gaat (*vgl.* Kh. Luik, 22 okt. 1974, *B.R.H.*, 1975, blz. 540; *anders*: noot R. DEBACKER; *ibid.*, blz. 546, standpunt dat bezwaarlijk kan bijgetreden worden omdat het vooral steunt op wetsbepalingen, die door art. 2, art. 7 van de wet van 10 oktober 1967 zijn opgeheven).

Artikel 591, 15° Ger. W. is de tekstuele weergave van artikel 3, 7° van de opgeheven Bevoegdheidswet, maar de wetgever heeft in het Gerechtelijk Wetboek niet behouden de duidelijke bepaling van het twaalfde lid van artikel 3, luidens dewelke de vrederechter ook bevoegd was ongeacht het bedrag, wanneer de vordering de handel van de partijen betrof (zie boven, nr. 88).

Ondanks het duidelijk onderscheid gemaakt tussen de vorderingen tot koopvernietiging en de vorderingen tot nietigverklaring, werd soms door de rechtspraak aangenomen, dat de bijzondere aan de vrederechter verleende bevoegdheid slechts van toepassing is in geval de vordering gesteund is op artikel 1641 B.W. of op de wet van 25 augustus 1885 en niet, indien zij gesteund is op artikel 1109 e.v. B.W. (Rb. Ieper, 8 febr. 1956, *R.W.*, 1956-57, 831; Vred. St.-Jans-Molenbeek, 29 jan. 1957, *R.W.*, 1956-57, 2065; Vred. Etalle, 9 maart 1957, *J. Liège*, 1957-58, blz. 199).

Deze opvatting kan niet bijgetreden worden. De tekst van artikel 591, 15° Ger. W. (vroeger artikel 3, 7° van de Bevoegdheidswet, gewijzigd door het K.B. van 13 jan. 1935) mag inderdaad niet in beperkende zin verklaard worden (Rb. Luik, 30 mei 1936, *T. Vred.*, 1936, blz. 266; Vred. Vilvoorde, 25 nov. 1940, *T. Vred.*, 1940-41, blz. 304 met noot; Vred. Peer, 10 jan. 1956, *R.W.*, 1956-57, 1033 en 1626; Vred. Maaseik, 12 okt. 1973, Reeskens t/ De Witte, *onuitg.*; CHRISTIAENS, *Opmerkingen bij de verkoop van door gebrek aangetaste dieren*, *R.W.*, 1951-52, 1723, en het aldaar aangehaalde vonnis Kh. Kortrijk, Lagrou t./ Vanhalst, 27 okt. 1951, *onuitg.*). Het verslag van volksvertegenwoordiger VAN DIEVOET (*Parl. Besch.*, Kamer, 1933-34, nr. 239), waarheen het verslag aan de Koning, dat het besluit van 13 januari 1935 voorafgaat, verwijst, laat aangaande de bijzondere bevoegdheid van de vrederechter niet de minste twijfel bestaan (zie ook, in dezelfde zin, hoewel dagtekenend van vóór de wijziging van de wet op de bevoegdheid: Brussel, 29 maart 1930, *Belg. Jud.*, 1930, 335 en het advies van advocaat-generaal DE VOOGHT; Rb. Charleroi, 28 jan. 1934, *Pas.*, 1934, III, 114).

In verband met de bijzondere bevoegdheid van de vrederechter dient opgemerkt te worden dat hij, uitgezonderd de gevallen voorbehouden aan de rechtbank van koophandel, ook ongeacht het bedrag kennis mag nemen van de vorderingen steunend op gebreken, die niet in de wet doch in de overeenkomst tussen de partijen voorzien zijn (Cass., 22 dec. 1910, *Pas.*, 1911, I, 55).

Wat betreft de territoriale bevoegdheid kan de vordering in de bovenbedoelde gevallen naar keuze van de eiser gebracht worden voor een van de rechters of rechtbanken bepaald in artikel 624 Ger. W.

Er werd voor de vorderingen gesteund op de artikelen 1110 e.v. B.W. en voor

deze strekkende tot de ontbinding wegens wanprestatie geen speciale bevoegdheid verleend aan de rechter van de plaats waar het dier zich bevindt. De regelen die de territoriale bevoegdheid bepalen zijn dezelfde als inzake bedongen vrijwaring en slachtvee (zie boven, nrs. 211 en 238).

Zoals verder zal uiteengezet worden moeten de bovengenoemde vorderingen niet binnen de termijnen van de bijzondere wetten ingesteld worden, maar de koper zal het wettelijk vermoeden nopens het bestaan van het gebrek op het tijdstip van de verkoop niet kunnen inroepen en bijgevolg het bestaan van het gebrek moeten bewijzen.

284 De rechtspraak en de rechtsleer nemen thans bijna eenparig aan, dat de wetten van 25 augustus 1885 en 3 juli 1894 alleen tot doel hebben de toepassing van de artikelen 1641 e.v. B.W. ter zake van verkoop van de door haar bedoelde huisdieren te regelen, maar dat voor het overige de bepalingen van het gemeen recht en van de bijzondere wetten op de verkopen toepasselijk blijven; beide wetten op de koopvernietigende gebreken bij verkopen van huisdieren wijken van het gemeen recht alleen af voor zover ze de toepassing van artikel 1641 B.W. op bedoelde verkopen beperken en regelen (Cass., 2 dec. 1897, *Pas.*, 1898, I, 27; *Pand. Pér.*, 1898, nr. 721-2; *Belg. Jud.*, 1898, kol. 322; *T. Vred.*, 1898, blz. 213; Cass., 7 juli 1904, *Pas.*, I, 327; Cass., 23 nov. 1939, *Pas.*, 1939, I, 488, met het tegenstrijdig advies van procureur-generaal GESCHÉ; LAURENT, XXIV, nrs. 278 e.v.; GRANDJEAN, *a.w.*, nr. 261).

Bij de bespreking van artikel 5 van de wet van 25 augustus 1885 verklaarde volksvertegenwoordiger de Kerckhove de Denterghem uitdrukkelijk dat de koper, die niet in de mogelijkheid is de éne vordering in te stellen, nog tot de andere zijn toevlucht zal kunnen nemen (*Parl. Hand.*, Kamer, 1884-85, 12 aug. 1885, blz. 1791).

Het doel en de uitoefening van de vorderingen zijn overigens verschillend. De vordering wegens koopvernietigende gebreken beoogt inderdaad, overeenkomstig artikel 1644 B.W., ofwel de ontbinding van de verkoop ofwel de vermindering van de koopprijs; zij moet door de koper binnen een korte termijn ingesteld worden, zoals bepaald bij artikel 1648 en de bijzondere wetten.

De vordering gesteund op een wilsgebrek daarentegen geeft aanleiding tot nietigverklaring of tot nietigheid op grond van artikel 1117 B.W., en in alle gevallen waarin ze niet door een bijzondere wet tot een kortere termijn beperkt is, duurt ze tien jaar (art. 1304 B.W.).

De vordering gesteund op het feit dat een zaak niet in de handel is tenslotte, strekt ertoe, te doen vaststellen dat op grond van artikel 1128 B.W. de zaak niet het voorwerp van een overeenkomst mocht uitmaken en dat de overeenkomst bijgevolg als nietig of onbestaande dient beschouwd te worden. Deze vordering verjaart slechts na een tijdsverloop van dertig jaar (*vgl.* Kh. Brussel, 13 aug. 1889, *Pas.*, 1890, III, 34; *Pand. Pér.*, 1890, nr. 385; Cass., 2 dec. 1897, *Pas.*, 1898, I, 27; Kh. Oostende, 4 mei 1904, *Pand. Pér.*, 1907, nr. 129; *vgl.* ook DE PAGE, IV, nr. 80, blz. 113).

De wetgever zelf heeft het naast elkander bestaan van de vorderingen gesteund op het gemeen recht en op de bijzondere wetgeving erkend, vermits hij in artikel 591, 15° Ger. W. evenals vroeger in artikel 3, 7° van de Bevoegdheidswet uitdrukkelijk bepaalt, dat de vrederechter kennis neemt niet alleen van de vorderingen tot koop-

vernietiging wegens verborgen gebreken, doch ook van de vorderingen tot nietigverklaring op grond van een gebrek van de zaak bij verkoop of ruiling van dieren.

Het zou verkeerd zijn te menen, dat op grond van de voorafgaande beschouwingen, de koper de *actio quanti minoris* zou mogen instellen, indien het dier door een verborgen gebrek is aangetast, dat niet onder de wettelijke koopvernietigende gebreken gerangschikt is.

Er werd gevonnist, doch ten onrechte, dat in dit geval de wet van 25 augustus 1885, gewijzigd door die van 3 juli 1894, niet van toepassing is, maar wel het gemeen recht, zodat de koper de prijsvermindering mag kiezen in plaats van de vernietiging (Rb. Veurne, 2 febr. 1950, R.W., 1949-50, 1366).

Inderdaad bepaalt de wet uitdrukkelijk in artikel 12, dat de bij artikel 1644 B.W. bedoelde vordering tot prijsvermindering niet mag ingesteld worden in al de verkopen of ruilingen van dieren, die het voorwerp van de wet uitmaken. De *actio quanti minoris* is bijgevolg ook verboden wanneer het in de wet genoemde huisdier door andere verborgen gebreken aangetast is dan degene, die bij koninklijk besluit als koopvernietigend zijn aangeduid (zie boven, nrs. 12, 127 tot 129).

285 De koper, wiens eis gesteund op de wet van 1885 of op die van 1894 afgewezen wordt, omdat de termijnen niet in acht genomen werden of de voorgeschreven formaliteiten niet werden nageleefd, zal derhalve de verkoper opnieuw mogen dagvaarden ten einde de verkoop nietig te horen verklaren, indien het dier buiten de handel was of indien zijn toestemming wegens dwaling of bedrog niet vrijelijk gegeven werd (zie rechtspraak in tegenovergestelde zin, verder, nr. 293).

Het zou hem zelfs toegelaten zijn door een en hetzelfde exploit de *actio redhibitoria* en tevens een vordering tot nietigverklaring van de verkoop in te stellen, ten einde aldus al de middelen waarover hij beschikt te gelijk te kunnen doen gelden (Rb. Leuven, 3 okt. 1956, R.W., 1956-57, 1612).

Aan de juistheid van deze opvatting kan niet meer getwijfeld worden, vermits artikel 807 Ger. W. zelfs toelaat een voor de rechter aanhangige vordering uit te breiden of te wijzigen indien nieuwe op tegenspraak genomen conclusies berusten op een in de dagvaarding aangevoerd feit of akte, en dit ook indien hun juridische omschrijving verschillend is (vgl. Rb. Hoei, 2 mei 1973, J. Liège, 1973, blz. 301).

Vóór de wijziging door het Gerechtelijk Wetboek van de rechtspleging inzake tussenvorderingen is herhaaldelijk gevonnist geworden dat de koper, die de *actio redhibitoria* had ingesteld, in de loop van het geding niet de nietigheid van de koop mocht doen vaststellen, en dat een dergelijke wijziging van de vordering als een nieuwe eis diende beschouwd te worden, waarvoor een nieuwe dagvaarding vereist was (zie rechtspraak in die zin o.m. in het A.P.R. Tw. *Koopvernietigende Gebreken (huisdieren)*, uitg. 1954, nr. 285, blz. 199).

Daarentegen werd slechts als een nieuw middel beschouwd en niet als een nieuwe eis de wijziging in beroep van de rechtsgrond waarop een vordering tot nietigverklaring gesteund was. De eis, ingesteld op grond van art. 1598 B.W. (dier buiten de handel), werd in beroep gebaseerd op art. 1110 B.W. (dwaling) (Rb. Namen, 25 juni 1968, J. Liège, 1968-69, blz. 174).

WANPRESTATIE

286 Boven werd reeds uiteengezet dat de koper de ontbinding van de verkoop kan eisen wegens het ontbreken van zekere uitdrukkelijk beloofde hoedanigheden, of wegens het bestaan van andere ziekten of gebreken dan diegene die door de speciale wetten van 1885 en 1894 bepaald zijn, indien de partijen de verplichting tot vrijwaring bij overeenkomst hebben uitgebreid (zie boven, nrs. 181, 264 en 281).

Artikel 1184 B.W. voorziet uitdrukkelijk de ontbinding telkens wanneer een van de partijen de vrijelijk aangegane verbintenissen niet nakomt.

De koper zal derhalve ook bij levering van een dier, dat door een wettelijk koopverniegend gebrek is aangetast, desgevallend een vordering tot ontbinding kunnen instellen, indien er wanprestatie is vanwege de verkoper.

De verkoper is inderdaad, luidens artikel 1604 B.W., niet alleen tot vrijwaring gehouden, doch hij is ook verplicht het verkochte dier te leveren; hij zal zich dan ook aan een vordering tot ontbinding blootstellen, indien hij zijn verplichting tot leveren niet nakomt.

Dit zal ongetwijfeld het geval zijn, indien hij bij *species*verkoop een ander dier levert dan datgene dat het voorwerp van de overeenkomst uitmaakte, of indien hij sedert het sluiten van de verkoop niet de nodige maatregelen tot bewaring van het dier tot aan de levering genomen heeft (*vgl. DE PAGE, IV, nrs. 92 e.v.*).

Zelfs bij *soortkoop* zou de verkoper aan zijn leveringsplicht te kort komen, indien hij dieren levert, die niet conform zijn aan diegene die besteld werden, of die slechter zijn dan de goede middelmaat, die de koper geacht wordt te hebben besteld (zie *DE PAGE, IV, nrs. 95 en 99, 2°; CHRISTIAENS, Opmerkingen bij de verkoop van door gebrek aangetaste dieren, R.W., 1951-52, 1722*).

De koper, die de ontbinding van de verkoop eist wegens het gemis aan conformiteit van de geleverde koopwaren, moet dit bewijzen (*Gent, 1 febr. 1952, R. Crit. J. B., 1952, blz. 202; zie, betreffende de bewijslast in geval de non-conformiteit betwist wordt, de noot HEENEN, a.w., blz. 207 e.v.; zie ook: Luik, 16 nov. 1948, R. Crit. J. B., 1950, blz. 117 e.v., met noot COPPENS: volgens deze auteur moet de verkoper de conformiteit bewijzen, indien ze door de koper betwist wordt, tenzij deze de schijnbare regelmatigheid van de levering erkend heeft door de koopwaren te aanvaarden. De aanvaarding heeft echter geen invloed op de verborgen gebreken*).

Het Hof van Cassatie besliste dat de koper, die de geleverde zaak aanvaard heeft, de vordering tot ontbinding wegens niet conformiteit van de geleverde zaak met de verkochte niet meer kan instellen (*Cass., 25 maart 1954, Pas., 1954, I, 656*). De aanvaarding heeft echter geen invloed op de verborgen gebreken. Zij dekt niet de gebreken, die de koper niet kende (*Cass., 30 juni 1955, Pas., 1955, I, 1187*).

De aansprakelijkheid van de verkoper wordt tenslotte ook uitdrukkelijk voorzien bij artikel 1610 B.W., in geval de verkoper de levering niet binnen de bedongen tijd uitvoert. Deze bepaling blijft ongetwijfeld van toepassing wanneer het niet op tijd geleverde dier door een koopverniegend gebrek is aangetast.

287 Zal de koper wanprestatie mogen inroepen, onder het voorwendsel dat het geleverd dier door een wettelijk koopvernietigend gebrek aangetast is?

Volgens ASSER-KAMPHUISEN (*Bijzondere Overeenkomsten*, uitg. 1948, blz. 96) zou er steeds wanprestatie aanwezig zijn in al die gevallen, waarin de verkochte zaak verborgen gebreken heeft. De regeling omtrent verborgen gebreken zou een *species* zijn van die omtrent wanprestatie. Als argument haalt deze schrijver aan, dat wanneer een zaak verkocht wordt, de koper mag veronderstellen, dat deze geen abnormale niet zonder meer te ontdekken eigenschappen heeft, en abnormaal zijn in dit geval eigenschappen, die het gebruik verhinderen of ernstig belemmeren. Deze opvatting schijnt ook deze te zijn van de Hoge Raad der Nederlanden, die bij het *versekoe-arrest* van 27 juni 1941 bevestigde, dat het aanwezig zijn van een verborgen gebrek bij een *species*-zaak wanprestatie oplevert, maar dat de artikelen van de verborgen gebreken, als de *lex specialis*, op een dergelijk geval bij uitsluiting moeten toegepast worden (*N.J.*, 1941, 781, met conclusie BERGER en noot MEYERS).

Om te weten of het leveren van een door een koopvernietigend gebrek aangetast dier als wanprestatie of als inbreuk op de verplichting tot leveren kan beschouwd worden, dient een onderscheid gemaakt te worden naar gelang het gaat om een *species*-koop dan wel om een *soort*koop.

a) Heeft de koop een *species*, b.v. een individueel bepaald dier tot voorwerp, dan zal de koper niet kunnen beweren dat er vanwege de verkoper wanprestatie bestaat, indien het dier, dat het voorwerp van de overeenkomst uitmaakte, door hem behoorlijk bewaard en geleverd werd.

De omstandigheid dat het dier door een verborgen gebrek aangetast is, kan niet als een tekortkoming aan de verplichting tot leveren, overeenkomstig de desbetreffende bepalingen van het Burgerlijk Wetboek, beschouwd worden. De verkoper heeft ongetwijfeld aan deze verplichting voldaan wanneer hij het dier, waarover de partijen uitdrukkelijk akkoord geweest zijn, geleverd heeft in de staat waarin het zich bevond bij de verkoop.

De bijzondere wetgeving op de koopvernietigende gebreken zou overigens van weinig nut zijn, indien men de koper zou toelaten wanprestatie in te roepen telkens een koopvernietigend gebrek aanwezig is. Daarenboven schijnt de opvatting als zou de aanwezigheid van verborgen gebreken met wanprestatie gelijk staan onverenigbaar met de geest van de speciale wetgeving, waaruit blijkt dat de wetgever de aansprakelijkheid van de verkoper wegens verborgen gebreken bij verkoop en ruiling van huisdieren heeft willen onderwerpen aan het inacht nemen van strikte regelen.

De mogelijkheid van dwaling en bedrog blijft hierbij natuurlijk buiten beschouwing.

Men merke ook nog op, dat zowel in de door ASSER-KAMPHUISEN aangehaalde voorbeelden als in het geval van de verse koe, het uitsluitend gaat om gebreken of hoedanigheden waaromtrent bijzondere vrijwaring bedongen werd.

Terecht schrijft ASSER-KAMPHUISEN, dat er zeker wanprestatie vanwege de verkoper is, indien het paard, dat als mak, of de koe, die als „eerlijk” verkocht werden, niet mak of „eerlijk” zijn. Bijzondere garantie kan ook voortvloeien uit de bijzondere benaming waaronder een zaak verkocht is; een paard als rijpaard verkocht moet als zodanig bruikbaar zijn, zoniet is er wanprestatie al zou het een voortreffelijk tuigpaard zijn (ASSER-KAMPHUISEN, *a.w.*, blz. 98).

b) De oplossing lijkt niet zo eenvoudig wanneer het gaat om *soort*koop.

Hier heeft de koop inderdaad dieren tot voorwerp, die bij het sluiten van de koop niet *in concreto* werden aangeduid. Het is de verkoper zelf, die ze heeft moeten uitkiezen, en het schijnt niet onbillijk hem te dwingen er andere te leveren of zelfs

de koop, op grond van artikel 1184 B.W. te ontbinden, indien hij dieren levert die door een koopvernietigend gebrek zijn aangetast.

Bij soortkoop zal de koper meestal niet de gelegenheid hebben om de dieren die hij koopt bij voorbaat te bezichtigen. Praktisch is hij aan de goede trouw van de verkoper overgeleverd.

Zoals hierboven reeds gezegd werd, wordt de koper verondersteld ten minste dieren van de goede middelmaat besteld te hebben, die niet ondienstig zijn voor het beoogde gebruik. Wellicht kan men hier volhouden, dat de verkoper aan zijn leveringsplicht te kort komt, indien hij dieren levert, die door een koopvernietigend gebrek zijn aangetast en juist daardoor slechter zijn dan de door de koper gewenste middelmaat, evenals er wanprestatie is, wanneer hij dieren levert, die niet aan die middelmaat beantwoorden.

Er weze aan herinnerd, dat volgens Nederlandse auteurs (o.m. ASSER-KAHMPUISEN, WESTER, HOFMANN, MEYERS en VERSTEGEN), de *actio redhibitoria* bij soortkoop overbodig is, omdat de koper een vordering wegens wanprestatie kan instellen, die billijker resultaten zou opleveren (zie ASSER-KAMPHUISEN, *a.w.*, blz. 98; zie boven, nr. 10).

288 *Quid* ten slotte, indien bij de levering blijkt, dat het dier aangetast is door een *z i c h t b a a r* gebrek, dat bij het sluiten van de koop nog niet bestond?

De koper zal in dit geval, hoewel hij het betrokken dier werkelijk heeft willen kopen, kunnen weigeren het te aanvaarden, indien de verkoper aan zijn verbintenis het dier te bewaren te kort gekomen is. Vermits deze verplichting een onderdeel van de leveringsverbintenis is, zal er wanprestatie zijn en zal de koper zijn vordering moeten steunen op artikel 1184 B.W. (zie CHRISTIAENS, *t.a.p.*, 1721 en 1722; DE PAGE, IV, nr. 95, blz. 130, en nr. 97). Dit blijkt ook uit de artikelen 1136, 1137 en 1624 B.W.

Was het zichtbaar gebrek reeds bij de verkoop zelf aanwezig, dan zou de koper het dier niet kunnen weigeren, noch op grond van wanprestatie, vermits de verkoper het dier leverde zoals het was op het tijdstip van de verkoop, noch op grond van de artikelen 1641 e.v. B.W., vermits de verkoper geen vrijwaring verschuldigd is voor gebreken, die zichtbaar zijn, of waarvan de koper zich heeft kunnen vergewissen.

289 Zoals boven reeds werd vermeld, besliste het Hof van Cassatie bij arrest van 22 december 1910, dat de vrederechter bevoegd is, wanneer de vordering steunt op een gebrek, dat niet in de wet, maar in de overeenkomst tussen partijen voorzien werd.

Ingevolge artikel 573, 1° Ger. W. kan echter de rechtbank van koophandel bevoegd zijn in het uitzonderlijk geval dat de verkoop gesloten is tussen kooplieden, die een daad van koophandel gesteld hebben, en het bedrag van de vordering dit van de algemene bevoegdheid van de vrederechter overtreft (zie nr. 283).

Wat betreft de andere vorderingen tot ontbinding wegens wanprestatie of te late levering, zullen de algemene regelen der bevoegdheid van toepassing zijn, omdat ze niet genoemd zijn in artikel 591, 15° Ger. W., waarin alleen sprake is van koopvernietigende vorderingen en vorderingen tot nietigverklaring op grond van een gebrek (*vgl.* CHRISTIAENS, *a.w.*, 1723).

De vorderingen gesteund op wanprestatie zijn noch aan de tienjarige verjaring van artikel 1304 B.W., noch aan de korte verjaringstermijn van artikel 1648 B.W. onderworpen. In principe tenminste zal de verjaring door de partijen slechts kunnen ingeroepen worden na verloop van dertig jaar (art. 2262 B.W.; DE PAGE, II, nr. 891 *bis*). Aangaande het verband tussen wanprestatie en dwaling of bedrog, leze men verder, nrs. 296 en 308 (zie ook: KAMPHUISEN, *Enige opmerkingen over dwaling*, *W.P.N.R.*, 85ste jaarg., nr. 4367, blz. 448).

HOOFDSTUK III

DWALING NOPENS DE ZELFSTANDIGHEID VAN DE ZAAK

AFDELING I

BEGRIIP EN KENMERKEN

290 Dwaling is slechts dan een oorzaak van nietigheid van de overeenkomst, wanneer zij de zelfstandigheid betreft van de zaak, die het voorwerp van de overeenkomst uitmaakt (art. 1110 B.W.).

Er zal dwaling zijn over de zelfstandigheid, indien de wezenlijke hoedanigheden van de zaak, m.a.w. de hoedanigheden die van zulk belang zijn dat ze de partijen ertoe aangezet hebben de overeenkomst te sluiten, niet aanwezig zijn (COLIN en CAPITANT, derde uitg., II, blz. 280-282).

Door zelfstandigheid van de zaak verstaat men, volgens de meeste auteurs, ieder bestanddeel of wezenlijke hoedanigheid, die de partij bij het sluiten van de overeenkomst op het oog had, en die er haar toe heeft aangezet de overeenkomst aan te gaan (vgl. Cass., 8 mei 1905, *Par.*, 1905, I, 214; KLUYSKENS, *De Verbintenissen*, nr. 23; LAURENT, XV, nr. 488; BAUDRY-LACANTINERIE en SAIGNAT, nr. 414, blz. 351; DEMOGUE, *Obligations*, I, nrs. 222 e.v.).

Het is daarom dat DE PAGE (I, nr. 39) kan schrijven: „La substance d'un contrat est une chose essentiellement relative, qui dépend des contractants eux-mêmes. Est substance ou qualité substantielle, tout élément qui a déterminé principalement la partie à agir ou à contracter, en telle sorte que, sans cet élément, le contrat n'eut pas été conclu. C'est toute qualité ou condition dont il est certain que les parties ont voulu faire dépendre leur engagement. Mais il faut que cet élément soit principal, ce qui exclut les considérations accessoires ou médiates”.

Volgens dezelfde auteur is het onverschillig of de dwaling slaat op de stof, op een hoedanigheid van de zaak of op de oorsprong ervan: „Il ne faut pas se limiter à une définition objective, mais rechercher toujours quelle fut l'intention des parties, la qualité déterminante en vue de laquelle le contrat a été fait” (DE PAGE, *t.a.p.*; zie ook: KLUYSKENS, *a.w.*, nr. 23; JOSSERAND, II, nrs. 69 en 70).

Deze mening wordt nochtans niet door alle schrijvers gedeeld. Volgens AUBRY en RAU werden de woorden *zelfstandigheid van de zaak* in artikel 1110 B.W. gebezigd in tegenstelling met de gewone hoedanigheden, zodat een dwaling nopens een hoedanigheid, hoe belangrijk ze ook op het gebied van de waarde van de zaak weze, niet volstaat om de overeenkomst te doen nietig verklaren: „Par substance de la chose on doit entendre non seulement les éléments matériels qui la composent, mais encore les propriétés dont la réunion détermine sa nature spécifique et la distingue, d'après les notions communes, des choses de toute autre espèce” (AUBRY en RAU, vijfde uitg., IV, § 343 *bis*, blz. 490).

Ook zou er volgens hen geen grond zijn tot nietigheid van de overeenkomst, indien er dwaling is omtrent de oorsprong of de ouderdom, of omtrent deze of gene andere min of meer belangrijke hoedanigheid van de zaak, tenzij de partijen met het oog op een dergelijke hoedanigheid, die uitdrukkelijk aangeduid of bepaald werd, gecontracteerd hebben, zodat zij een voorwaarde van de overeenkomst geworden is (voor meer bijzonderheden betreffende deze betwisting raadplege men AUBRY en RAU, *a.w.*, blz. 490 e.v., en noot 1, quinquies; zie ook Tw. *Wilsgebreken*). Wanneer er dwaling is over de zelfstandigheid en wanneer deze tot gevolg heeft, dat de toestemming niet geldig gegeven werd, is een feitenkwestie, die aan het oordeel van de rechter is overgelaten.

Het bewijs van de dwaling mag geleverd worden door alle middelen, getuigen en vermoedens inbegrepen (Cass., 8 mei 1905, *Pas.*, 1905, I, 214). Artikel 1341 B.W. is hierop niet van toepassing, omdat de dwaling een feit is, dat de akte beheerst en niet de akte zelf (DE PAGE, I, nr. 44; *vgl.* ook Cass., 11 maart 1960, *Pas.*, 1960, I, 811 en 28 maart 1974, *Pas.*, 1974, I, 779).

291 Het onderscheid tussen het koopvernietigend gebrek van de verkochte zaak en het wilsgebrek, dwaling nopens de zelfstandigheid van de zaak in hoofde van de koper, bestaat derhalve hierin: dat bij dwaling over de zelfstandigheid, de koper zich vergist heeft nopens de wezenlijke hoedanigheden, die hij bijzonder op het oog had toen hij de zaak aankocht, terwijl de vrijwaring wegens koopvernietigende gebreken enkel betrekking heeft op de verborgen gebreken van de gekochte zaak, die haar ongeschikt maken voor het gebruik waartoe men ze normaal bestemt of die het gebruik ervan aanzienlijk verminderen (zie boven, nrs. 4 e.v.; GUILLOUARD, *a.w.*, I, nr. 416; BAUDRY-LACANTINERIE en SAIGNAT, nr. 414, blz. 351; DE PAGE, IV, nr. 50, 5°).

De dwaling nopens de zelfstandigheid veronderstelt, dat de koper gemeend heeft een substantiële hoedanigheid te vinden die echter ontbreekt (GUILLOUARD, *a.w.*, I, nr. 416), zodat hij niet de zaak gekocht heeft, die hij meende te kopen (BAUDRY-LACANTINERIE en SAIGNAT, nr. 414, blz. 351). Ze is een valse of onjuiste voorstelling van de werkelijkheid wat betreft de verkochte zaak (DE PAGE, I, nr. 37 en IV, nr. 48).

In de gevallen van verborgen gebreken daarentegen heeft de koper wel degelijk de zaak gekocht die hij wilde kopen, maar is ze door een verborgen gebrek aangetast, waardoor ze voor het gebruik waartoe de koper ze bestemde ongeschikt wordt (BAUDRY-LACANTINERIE en SAIGNAT, *t.a.p.*).

De theorie nopens de dwaling stelt zich op het subjectieve standpunt van de koper, terwijl de theorie nopens het verborgen gebrek zich op het plan stelt van de normale objectieve bestemming der zaak zelf (aldus CHRISTIAENS, A., *Opmerkingen bij de verkoop van door gebrek aangetaste dieren*, *R.W.*, 1951-52, 1719; *vgl.* DE PAGE, IV, nr. 171 *in fine*).

Samenvattend kan derhalve gezegd worden, dat bij dwaling het gebrek gelegen is in de wil van de koper, en dat bij verborgen gebreken het gebrek van de zaak het voorwerp van de verkoop zelf aantast.

Volgens de meest verspreide mening is daarom ook dwaling niet denkbaar bij *soortkoop*, waar de koper de aangekochte dieren niet op voorhand heeft kunnen onderzoeken of beproeven (*vgl.* H.R., 3 april 1970, *N.J.*, 1970, nr. 252, blz. 705 met noot G.J.S. en A.A., 1971, blz. 440 met noot KÖSTER H.K.).

AFDELING II

ONDERSCHIED EN VERBAND TUSSEN DE VORDERING TOT NIETIGVERKLARING WEGENS DWALING EN DE *ACTIO REDHIBITORIA*

292 Zoals reeds werd uiteengezet (boven, nrs. 281 e.v.) is het de koper toegelaten de nietigheid wegens substantiële dwaling bij verkoop van huisdieren in te roepen,

hetzij deze bestemd zijn voor de slachterij, hetzij ze aangeworven worden om voortgehouden te worden.

Herhaaldelijk werd gevonnist dat de wet van 25 augustus 1885 en het enig artikel van de wet van 3 juli 1894, dat artikel 13 van eerstgenoemde wet vervangt, enkel de toepassing regelen van artikel 1641 B.W. op de koopvernietigende gebreken bij verkoop en ruiling van huisdieren, maar dat zij geen betrekking hebben op, en ook niet uitsluiten, de vordering tot nietigverklaring steunend op de dwaling nopens de zelfstandigheid van het verkochte dier (zie boven, nr. 284, en verder, nrs. 295 e.v.).

Het zeer belangrijk arrest van het Hof van Cassatie van 23 november 1939 (*Pas.*, 1939, I, 491) gaat zelfs verder. Na te hebben bepaald, dat de vordering wegens koopvernietigende gebreken en de vordering tot nietigheid wegens dwaling twee verschillende vorderingen zijn, die een verschillend uitwerksel hebben en aan verschillende termijnen onderworpen zijn, merkt het Hof op, dat een zelfde geval zelfs tegelijk aanleiding kan geven tot de *actio redhibitoria* en tot de vordering wegens dwaling.

Uit de beweegredenen van dit arrest blijkt dat de vordering tot nietigverklaring mag ingesteld worden wegens dwaling nopens de zelfstandigheid, wanneer het ontbreken van de wezenlijke hoedanigheid die de koper op het oog had ook het objectief gebruik van de zaak beïnvloedt: „... si l'absence des qualités substantielles visées influe également sur l'usage de la chose en ce cas, les deux actions, celle en nullité et celle en garantie du chef des vices cachés, subsistent concurremment, mais si l'absence des qualités que l'acheteur avait principalement en vue laisse intact l'usage même de la chose, il ne reste plus à l'acheteur que l'action en nullité” (*Cass.*, 23 nov. 1939, *Pas.*, 1939, I, 492).

Met andere woorden, wanneer dezelfde ziekte én een koopvernietigend gebrek uitmaakt én oorzaak is van dwaling, dan zou de koper de keuze hebben tussen twee vorderingen.

De door het Hof aanvaarde stelling werd bestreden in de besluiten van procureur-generaal GESCHÉ (*t.a.p.*, blz. 488 e.v.).

Deze schrijft o.m.: „Il ne s'est point établi jusqu'ici de doctrine fixe sur le point de savoir s'il pouvait y avoir cumul de l'action du chef d'un vice rédhibitoire et de l'action du chef d'erreur sur la substance. La controverse ne s'explique cependant guère à nos yeux, car ou bien le vice caché est, comme certains l'ont prétendu, notamment LAURENT et PLANIOL, autre chose que le défaut de qualité que requiert l'erreur sur la substance, ou bien il n'y a pas de différence essentielle entre les deux et, dans le premier cas, il ne peut y avoir de cumul, parce que la base des deux actions est alors nécessairement distincte et, dans le second, il ne peut y en avoir non plus parce que le législateur a établi une réglementation spéciale pour l'hypothèse où l'erreur sur la substance a consisté à ignorer l'existence dans la chose d'un vice la rendant impropre à l'usage auquel l'acquéreur la destinait. Dans ce second cas, c'est le principe *specialia generalibus praevalent* qui impose la solution.

... A notre avis, les articles du code civil relatifs aux vices rédhibitoires (1641 à 1649), de même que nos lois concernant l'action rédhibitoire en matière de ventes ou échanges de certains animaux domestiques, ne constituent que des réglementations spéciales de l'erreur sur la substance prévue par l'article 1110 pour le cas où cette erreur a consisté à croire la chose acquise par le contrat, propre à l'usage auquel on la destinait, alors qu'elle ne l'était pas.”

Samengevat komt het betoog van de heer GESCHÉ hierop neer:

a) de wordingsgeschiedenis van de betreffende bepalingen van het burgerlijk wetboek en van de bijzondere wetten op de koopvernietigende gebreken, wijst uit, dat de artikelen 1641 tot 1649 B.W., alsmede de wetten op de koopvernietigende gebreken bij verkoop van huisdieren, enkel

een door de wetgever gewilde bijzondere reglementering van de dwaling nopens de zelfstandigheid uitmaken, telkens deze betrekking heeft op de ongeschiktheid van de verkochte zaak voor haar normaal gebruik;

b) vermits het leerstuk van de vrijwaring (art. 1641 B.W.) een bijzondere toepassing is van de leer van de dwaling (art. 1110 B.W.) is men ook gehouden, telkens de teksten een bijzondere reglementering inhouden, die anders is dan het stelsel van de nietigheid wegens dwaling, deze bijzondere regelen toe te passen (PLANIOL en RIPERT, VI, nr. 184);

c) ten onrechte wordt beweerd, dat de rechtsvordering tot nietigverklaring van de vordering tot koopvernietiging onderscheiden is, onder het voorwendsel dat de eerste tien jaar blijft bestaan en de tweede slechts enkele dagen, vermits het hier juist gaat om een vordering die, zoals bepaald door artikel 1304 B.W., door de bijzondere wetten tot een kortere termijn beperkt is;

d) het enige artikel van de wet van 3 juli 1894 behelst, volgens de voorbereidende werken, een bijzondere en volledige regeling van de vrijwaring bij verkoop en ruiling van slachtdieren; in geval van dwaling over de zelfstandigheid, spruitend uit de vaststelling van een gebrek dat het dier voor het verbruik ongeschikt maakt, is deze wetsbepaling bijgevolg de enige die van toepassing kan zijn.

(Zie aangaande deze betwisting, PETIT, J., *L'action spéciale en réhabilitation de la loi du 3 juillet 1894 peut-elle se cumuler avec l'action en nullité*, T. *Vred.*, 1946, blz. 65 en 182 e.v.).

293 Ondanks het tegenstrijdig advies van procureur-generaal GESCHÉ heeft het beginsel gehuldigd door het Hof van Cassatie ingang gevonden bij de andere rechtbanken (zie de rechtspraak verder aangehaald in nrs. 298 en 299).

Volledige eensgezindheid bestaat er nochtans niet. Er werd namelijk in tegenovergestelde zin gevonnist, dat de benadeelde koper niet tegelijk de twee vorderingen voor hetzelfde voorwerp mag instellen, omdat de *actio redhibitoria* het juridisch bestaan van de overeenkomst veronderstelt, terwijl de vordering tot nietigverklaring wegens dwaling ertoe strekt te horen zeggen, dat de overeenkomst, wegens het ontbreken van een der wezenlijke hoedanigheden, nooit bestaan heeft; het zou de koper niet toegelaten zijn tot de nietigheid van een overeenkomst te besluiten, waarvan hij eerst het bestaan heeft ingeroepen om er de ontbinding van te bekomen (Vred. Luik, 11 juni 1948, T. *Vred.*, 1949, blz. 356; Vred. Ath, 2 mei 1950, T. *Vred.*, 1951, blz. 55; Vred. Mechelen-aan-Maas, 23 jan. 1954, J. *Liège*, 1954, blz. 199).

Deze laatste opvatting schijnt geen rekening te houden noch met de wil van de wetgever (zie boven, nr. 284), noch met de bepalingen van de artikelen 1117 en 1304 B.W., luidens dewelke de bedoelde verkopen niet van rechtswege nietig zijn, en de nietigverklaring in rechte moet gevorderd worden. Waarom dan zou het de benadeelde koper niet vrijstaan de nietigverklaring slechts te vorderen, nadat zijn *actio redhibitoria* afgewezen is? Het gelijktijdig instellen van een eis tot ontbinding kan toch in geen geval als een goedkeuring of als een verzaken aan de rechten die uit de nietigheid voortspruiten beschouwd worden (*vgl.* art. 1338 B.W.). Anderzijds zou men uit de argumentatie van de bedoelde rechtspraak zelf *a contrario* moeten besluiten, dat de vorderingen wel tegelijk mogen ingesteld worden, indien men eerst de nietigheid vordert en subsidiair, voor het geval deze eis afgewezen wordt, de ontbinding.

Voor andere rechtspraak, die beslist dat, wanneer het dier volledig ongeschikt verklaard wordt voor het verbruik, de koper geen dwaling nopens de zelfstandigheid kan inroepen, doch alleen de *actio redhibitoria* mag instellen, wordt verwezen naar nr. 302, 2° en 5°.

294 Het e u v e l aan deze rechtspraak verbonden springt onmiddellijk in het oog.

Aan de koper het recht toekennen om, zelfs na het verstrijken van de termijnen, en ook voor gebreken die wettelijk niet koopvernietigend zijn een vordering in te stellen tot nietigverklaring, met praktisch hetzelfde resultaat als de koopvernietiging, is de verkoper blootstellen aan dezelfde onzekerheid, aan dezelfde willekeur als diegene die, om de koper te beschermen, tot het invoeren van de bijzondere wetten op de koopvernietigende gebreken aanleiding heeft gegeven.

De koper zal inderdaad, telkens wanneer een dier door een koopvernietigend gebrek aangetast is, of telkens een slachtdier volledig ongeschikt verklaard wordt voor het verbruik, kunnen beweren, dat hij in dwaling verkeerde nopens de zelfstandigheid van de zaak onder het voorwendsel dat hij alleen een gezond dier heeft willen kopen. Vooral ter zake van verkoop van slachtdieren, waar de bestemming hoofdzaak is, schijnt de volledige of zelfs de gedeeltelijke afkeuring bijna niet denkbaar zonder dwaling van de koper, tenzij men zou veronderstellen, dat hij het gebrek kende of een kanscontract heeft willen sluiten.

Het gevaar lijkt dan ook niet denkbeeldig, dat de koper steeds geneigd zal zijn de verkoper aan te spreken zonder acht te slaan op de termijnen, zelfs lange tijd na de verkoop.

Het enige voordeel dat de koper bij het instellen van de *actio redhibitoria* zou hebben, zou zijn, het vermoeden dat het gebrek bestond ten tijde van de verkoop (art. 9, w. 25 aug. 1885), terwijl hij ingeval van vordering tot nietigverklaring het bewijs hiervan zelf zou moeten leveren (Cass., 23 nov. 1939, *Pas.*, 1939, I, 491).

Daarbij zal de koper, die beweert in dwaling gebracht te zijn, het bewijs van de dwaling moeten leveren (zie boven, nr. 290).

295 Bij het behandelen van de vraag of er werkelijk dwaling is nopens de zelfstandigheid en of het bewijs hiervan mag geleverd worden, zal de rechter met omzichtigheid moeten te werk gaan, teneinde het principe van de bindende kracht van de overeenkomsten niet in het gedrang te brengen en het gevaar, dat onder dit opzicht aan het stelsel van de dwaling verbonden is, in de mate van het mogelijke en het redelijke te keer te gaan (zie DE PAGE, I, nrs. 43 en 46; IV, nrs. 48 en 171, alsook Rb. Tongeren, 28 dec. 1955, *R.W.*, 1955-56, 1927).

Hij zou echter de nietigheid moeten uitspreken wanneer de dwaling duidelijk bewezen is, zonder zich te bekommeren om het min of meer verborgen of zichtbaar karakter van hetgeen de dwaling doet ontstaan (aldus GALLEMAERTS en DESSART, *a.w.*, blz. 49).

Anderen daarentegen zijn van mening dat de rechter mag weigeren de koop nietig te verklaren, indien de koper zich heeft kunnen vergewissen dat de door hem beoogde substantiële hoedanigheid bij het te koop gestelde dier niet te vinden was. De koper heeft inderdaad tot plicht de koopwaar, die hij aankoopt, nauwkeurig na te zien (GRANDJEAN, *a.w.*, nr. 284; zie ook, betreffende de zichtbare gebreken, nrs. 8 en 201; *vgl.* Rb. Ieper, 20 juli 1894, *Pand. Pér.*, 1895, nr. 1845; *Cl. et B.*, XLIII, blz. 841; zie ook verder, nr. 302, 8° en 10°).

Ongeveer in dezelfde zin werd gevonnist, dat de koper niet kan hebben gedwaald omtrent eigenschappen, die hem bekend waren (tuberculose van een voor het verbruik bestemde koe). Verkeerde berekeningen bij het aangaan der overeenkomst gemaakt, maken geen dwaling uit nopens de zelfstandigheid van de zaak (Vred. Hoogstraten, 27 jan. 1953, *R.W.*, 1953-54, 809; LAURENT, XV, nr. 496, blz. 569).

De koper, die de nietigheid wegens dwaling zou inroepen, omdat het dier voor een bepaald werk moest gebruikt worden en daartoe ongeschikt is, zou duidelijk deze bijzondere

bestemming moeten bewijzen, zoniet zou de vordering tot nietigheid niet ontvankelijk zijn (Brussel, 31 okt. 1917, *Pas.*, 1918, II, 62).

296 De dwaling nopens de zelfstandigheid mag niet verward worden met de niet uitvoering van de verbintenissen, die het gevolg zijn van de overeenkomst, of van de leveringsverplichting van de verkoper (*vgl.* DE PAGE, IV, nrs. 50, 95, 172).

De rechtspraak en de rechtsleer maken niet altijd het nodige onderscheid. Ten onrechte wordt soms aangenomen, dat er dwaling is, wanneer de geleverde zaak niet de hoedanigheden bezit, die ze ingevolge een beding van de overeenkomst moest bezitten, wanneer ze niet met de verkochte zaak overeenstemt of wanneer het gaat om een tekortkoming aan de bedongen vrijwaring (zie verder, nrs. 300a, 301 en 302, 4°).

Volgens sommige auteurs zou de koper van een dier dat door een koopvernietigend gebrek aangetast is, zijn toevlucht kunnen nemen tot een vordering tot nietigverklaring, indien hij bij de aankoop van het dier een speciale hoedanigheid bedongen heeft, en indien deze hoedanigheid ontbreekt (KLUYSKENS, *De Contracten*, blz. 161; zie ook: AUBRY en RAU, V, § 355 *bis*, blz. 106: „Mais si la qualité qui fait défaut avait formé une condition expresse ou tacite de la vente, celle-ci serait susceptible d'être annulée pour cause d'erreur”).

Deze opvatting schijnt echter te algemeen; meestal, en voorzeker bij soortkoop, zal het ontbreken van een bijzondere hoedanigheid, die bij het sluiten van de koop bedongen werd, aan de koper slechts het recht verlenen op ontbinding van de verkoop, omdat de verkoper een van de aangegane verbintenissen niet uitgevoerd heeft, of een zaak heeft geleverd, die niet met het voorwerp van de verkoop overeenstemt, zodat hij aan zijn leveringsplicht te kort gekomen is. In deze gevallen schijnt er geen dwaling te bestaan, vermits zoals DE PAGE het zeer juist uitdrukt, de koper niet in dwaling heeft verkeerd, wanneer hij wel degelijk gekocht heeft hetgeen hij wilde kopen, en het de verkoper is, die niet een daarmede overeenstemmende zaak geleverd heeft (zie DE PAGE, IV, nr. 95, 1°, blz. 131; nr. 50, 2° en 5°, blz. 87 en 88; *vgl.* ook Cass., 6 april 1916, *Pas.*, 1917, I, 77; H.R. 3 april 1970, *N.J.*, 1970, nr. 252, met noot G.J.S.).

Het is dus geraadzaam de gevallen, die zich voordoen, zo nauwkeurig mogelijk te onderzoeken, ten einde uit te maken of het gaat om een dwaling, dan wel om de toepassing van een ander rechtsbeginsel (zie ook, over het verband tussen dwaling en wanprestatie, Brussel, 22 dec. 1950, *J. Comm. Br.*, 1951, blz. 167 e.v., met noot R. DEBACKER; Rb. Middelburg, 11 nov. 1953, *N.J.*, 1954, nr. 423, blz. 843; KAMPHUISEN, P.W., *Enige opmerkingen over dwaling*, *W.P.N.R.*, 85ste jaarg., nr. 4367, blz. 448).

297 Er weze aan herinnerd:

a) dat de vordering tot nietigheid wegens dwaling nopens de zelfstandigheid van de zaak na tien jaar verjaart, in alle gevallen waarin zij niet door een bijzondere wet tot een kortere termijn beperkt is, en dat die termijn loopt vanaf de dag waarop de dwaling ontdekt wordt (art. 1304 B.W.);

b) dat de koper het bewijs moet leveren dat het gebrek of de ziekte, die oorzaak zijn van de dwaling, bestonden op het ogenblik van de verkoop (*vgl.* Rb. Doornik, 18 febr. 1915, *Pas.*, 1918, III, 238), bewijs dat geleverd mag worden door alle middelen (zie boven, nr. 290 en Rb. Hoei, 2 mei 1973, *J. Liège*, 1972-73, blz. 301).

AFDELING III

RECHTSPRAAK

298 In de rechtspraak, waarvan in de volgende nummers een beknopt overzicht gegeven wordt, vindt men allerhande beslissingen naar aanleiding van de dwaling nopens de zelfstandigheid van de verkochte dieren.

Er werden bijna geen gevallen gepubliceerd van vorderingen tot nietigverklaring waarin de dwaling veroorzaakt werd door de aanwezigheid van een verborgen gebrek, dat krachtens de wet van 25 augustus 1885 als koopvernietigend gebrek is aangeduid.

In een vonnis werd aanvaard dat een landbouwer, die een koe koopt voor het fokken, een vordering tot nietigverklaring op grond van artikel 1110 B.W. mag instellen, indien het dier aan tuberculose lijdt en daardoor voor het fokken niet geschikt is (Vred. Gent, 26 juni 1914, *J. Comm. Fl.*, 1914, 272).

299 Men treft in de rechtspraak veel talrijker voorbeelden aan van dwaling over de zelfstandigheid inzake van slachtvee, dat volkomen ongeschikt bevonden werd voor het verbruik.

Zo werd o.m. gevonnist:

— dat de koper, die twee koeien gekocht heeft om geslacht te worden voor het verbruik, en die de termijn van vijf dagen heeft laten voorbijgaan, na de slachting toch een vordering tot nietigverklaring wegens de volledige afkeuring mag instellen op grond van art. 1110 B.W. (Luik, 9 maart 1910, *Pas.*, 1910, II, 238);

— dat, wanneer een slager een koe koopt bestemd om geslacht te worden en het vlees wegens tuberculose ongeschikt verklaard wordt voor het verbruik, hij als koper gerechtigd is te beweren, dat zijn toestemming slechts gegeven werd wegens dwaling nopens de zelfstandigheid van de zaak (Kh. Brussel, 3 mei 1938, *J. Comm. Br.*, 1941, 54);

— dat in dezelfde omstandigheden de verkoop moet nietig verklaard worden, indien de verkoper wist dat het dier bestemd was om geslacht te worden voor het verbruik, en indien het vaststaat, dat het dier reeds op het ogenblik van de verkoop door algemene tuberculose aangetast was, waardoor het voor de consumptie ongeschikt was (Rb. Brussel, 3 juli 1936, *Pas.*, 1939, III, 133; *Belg. Jud.*, 1938, 369; Vred. Ieper, 12 febr. 1938, *T. Vred.*, 1938, 131; zie ook, in dezelfde zin: Vred. Mol, 23 febr. 1937, *T. Vred.*, 1937, 457; *R.W.*, 1937-38, 512; Rb. Veurne, 2 febr. 1950, *R.W.*, 1950-51, 1366; *anders*: Kh. Brussel, 7 maart 1910, *Pand. Pér.*, 1910, nr. 1230; *J. Comm. Br.*, 1910, blz. 335; zie verder, nr. 302);

— dat het cryptorchisme van een varken, verkocht om geslacht te worden, en wegens de urineachtige geur van het vlees voor de consumptie ongeschikt verklaard, een verborgen gebrek is, en dat de verkoop van het door deze ziekte aangetast dier nietig kan verklaard worden wegens dwaling betreffende de zelfstandigheid (Vred. Lens, 24 okt. 1908 en 26 juni 1909, *T. Vred.*, 1909, 373);

— dat, wanneer de koper van een slachtdier, dat volledig werd afgekeurd, een vordering tot nietigverklaring instelt op grond van de artikelen 1110, 1128 en 1598 B.W., het vonnis waardoor deze vordering niet ontvankelijk verklaard wordt omdat ze niet binnen de voorwaarden en termijnen, bepaald bij de wet van 3 juli 1894, ingesteld werd, onwettig is (Cass., 23 nov. 1939, *Pas.*, 1939, I, 488; *anders*: Besluiten van procureur-generaal GESCHÉ, *t.a.p.*, en het hervormde vonnis van Rb. Dendermonde, 30 okt. 1937, *Pas.*, 1939, III, 15);

— dat, wanneer het bewijs geleverd is dat een stier verkocht is om geslacht te worden, dat hij sedert weken lijdt aan hepatitis en zijn vlees bloederig is (*viande saigneuse*) alsook ongeschikt voor de consumptie, er in hoofde van de koper dwaling is betreffende de zelfstandigheid (Rb. Namen, 25 juni 1968, *J. Liège*, 1968-69, blz. 174);

— dat nietig moet verklaard worden wegens dwaling de verkoop van een koe, aangetast door een „oude pyélonéfritis” en derhalve zonder enige handelswaarde, daar de koper zich vergist heeft omtrent een essentiële hoedanigheid die hij op het oog had, nl. het verkoopbaar zijn en het geschikt zijn voor de consumptie (Rb. Hoei, 2 mei 1973, *J. Liège*, 1972-73, blz. 301; *vgl.* voor Nederland, waar over 't algemeen pyélonéfritis hoofdzakelijk bij de koe, doch soms ook bij paarden en zeugen, als een verborgen gebrek wordt aangemerkt: WAGENAAR, *Verborgene gebreken bij dieren*, blz. 99).

300 De dwaling zal nochtans meestal aan andere redenen te wijten zijn dan aan het bestaan van wettelijke koopvernietigende gebreken. De rechtspraak en de rechtsleer geven daarvan menigvuldige voorbeelden.

a) Door de rechtspraak werden als redenen van nietigheid wegens dwaling betreffende de zelfstandigheid beschouwd:

1. het kribbebijten (*le tic à la mangeoire*), wanneer het paard, dat er door is aangetast, voor de teelt werd aangekocht, en ten gevolge van de erfelijke aard van de kwaal daartoe niet geschikt is (Luik, 1 mei 1901, *Pas.*, 1902, II, 124; *Pand. Pér.*, 1901, nr. 1142; *J. Liège*, 1901, blz. 145). In België is het kribbebijten geen koopvernietigend gebrek; de koper zal eventueel moeten bewijzen dat het gebrek reeds op het tijdstip van de verkoop bestond;

2. het feit dat, ingevolge een vergissing begaan op het beheer der telegrafien, de verkoper verkeerdelijk ingelicht werd over het gewicht van door hem verkochte schapen, waarvan de prijs in verhouding tot het gewicht bepaald werd; in dit geval zou er ook dwaling zijn over de zaak zelf en over het voorwerp van de overeenkomst (Rb. Neufchâteau, 23 dec. 1897, *Pas.*, 1898, III, 256; *Pand. Pér.*, 1898, nr. 909; *J. Liège*, 1898, blz. 163);

3. de omstandigheid dat een paard, bestemd voor de teelt, in strijd met de verklaring van de verkoper, niet in het *Stud-Book* ingeschreven is, en niet beantwoordt aan de voorwaarden in het getuigschrift van herkomst aangeduid (Luik, 22 jan. 1916, *J. Liège*, 1919, blz. 136);

4. de omstandigheid dat een paard, dat volgens de verkoper zes jaar oud is, in feite ouder is, omdat, bij de verkoop van paarden, type, ras en leeftijd wezenlijke hoedanigheden zijn (Gent, 25 april 1900, *Pand. Pér.*, 1900, nr. 1221; *J. Comm. Fl.*, 1900, nr. 2221; *Cl. et B.*, XLVIII, blz. 429); indien de leeftijd uitdrukkelijk bedongen wordt zou er nochtans eerder aanleiding bestaan tot ontbinding van de overeenkomst wegens niet naleving van de leveringsverplichting, of wegens een uitdrukkelijk bedongen uitbreiding van vrijwaring, en zoals de rechtbank het zelf laat opmerken, tot toepassing van artikel 1184 B.W. (zie ook Gent, 4 juli 1900, *J. Comm. Fl.*, 1900, nr. 2231; *Pand. Pér.*, 1901, nr. 282);

5. de brucellose (besmettelijk verwerpen) bij een volle vaars, aangekocht om voort te houden, die een dood kalf afwerpt en geen normale melkgift heeft, terwijl het de bedoeling van de koper was een normaal en gezond dier te kopen, dat een levend kalf zou afwerpen en een normale melkgifte zou hebben (Rb. Ieper, 8 febr. 1956, *R.W.*, 1956-57, 831);

6. het aangetast zijn door brucellose, ernstige, besmettelijke en ongeneeslijke ziekte van twee runderen, aangekocht voor de melkopbrengst en de reproductie door een koper, die ten gevolge van een bedrieglijke reclame de dieren gekocht heeft in de mening verkerend dat ze gezond waren, van eerste keus en vrij van iedere ziekte

of gebrek (Vred. Beringen, 17 febr. 1967, *T. Vred.*, 1968, blz. 334 met noot F.V.); 7. het niet-drachtig zijn van een vaars, die als vol verkocht werd (Vred. Bree, 12 okt. 1973, beweegreden vonnis Reeskens t./ De Witte, *onuitg.*);

8. de onmogelijkheid twee paarden die door de koper samen aangekocht waren met de bedoeling ze voor dezelfde wagen te spannen, en die daartoe bijzonder moesten gedrield zijn, samen het een met het ander in te spannen (Parijs, 30 juli 1864, *Receuil de médecine vétérinaire*, 1865, blz. 47, aangehaald door GODART en COZETTE, *a.w.*, nr. 75).

9. de worminfestatie met ascoriden en strongyliden, verborgen ziekte, die zes dagen na de levering de dood voor gevolg heeft van een paard, aangekocht als rijpaard om te dienen voor *jumping* en andere ruitersport (Vred. Beringen, 30 mei 1969, Vanheyst t./ Stevens, *onuitg.*).

b) De rechtsleer beschouwt als een oorzaak van dwaling betreffende de zelfstandigheid, alhoewel het gebrek, dat er aanleiding toe is, geen koopvernietigend gebrek is:

1. het niet drachtig zijn van een dier, dat als drachtig gekocht werd en ook als zodanig door de verkoper geprezen werd;

De rechtbank te Amsterdam was daarentegen van oordeel dat in dit geval de ontbinding van de verkoop kon gevorderd worden krachtens de artikelen 1302 en 1303 Ned. B.W. (art. 1184 B.W.) op grond van wanprestatie (aangehaald door WESTER, *a.w.*, blz. 86).

2. het feit dat een dier in strijd met de gezegden van de koper niet afstamt van een bekende voortteler, indien de koper het voor de teelt gekocht heeft;

3. het feit dat een verkocht paard een klophengst is, wanneer het bij vergissing voor ruïn gekocht is, bij gebrek aan desbetreffende verklaring van de verkoper of ten gevolge van een leugenachtige bevestiging vanwege deze laatste (GALLEMAERTS en DESSART, *a.w.*, blz. 48; HEBRANT, *a.w.*, blz. 98);

4. de gewoonte van een merrie, achteruit te slaan, en de onmogelijkheid ze zonder gevaar in te spannen, wanneer ze als zacht en gemakkelijk en geschikt voor het inspannen verkocht werd (LAURENT, XXIV, nr. 281; zie, ongeveer in dezelfde zin, Rb. Middelburg, 11 nov. 1953, *N.J.*, 1954, nr. 423, blz. 843);

5. het niet willen dekken bij een stier, die voor de teelt gekocht werd (GRANDJEAN, *a.w.*, nr. 276).

301 Bij deze voorbeelden dient opgemerkt te worden dat de bijzondere hoedanigheden, die de partijen bij het sluiten van de overeenkomst op het oog hadden, geen reden zullen zijn tot nietigheid van de overeenkomst wegens dwaling, indien deswege uitdrukkelijk of stilzwijgend vrijwaring bedongen werd, of indien zij een voorwaarde van de overeenkomst uitmaken (zie boven, nrs. 181 e.v. en 262 e.v.).

Niet altijd werd het nodige onderscheid gemaakt tussen de dwaling betreffende de zelfstandigheid en de tekortkoming aan de verbintenissen door de verkoper aangaan (zie motivering van de arresten van Gent; *vgl.* nr. 299, en Brussel, 6 maart 1896, *Pand. Pér.*, 1896, nr. 617; *J.T.*, 1896, kol. 369; zie hieromtrent de Franse

rechtspraak, aangehaald door GODART en COZETTE, *a.w.*, nrs. 75 e.v.; zie ook boven, nr. 296).

In geval van twijfel lijkt het dan ook geraadzaam, bij het instellen van een vordering tot nietigverklaring wegens dwaling, tevens subsidiair de ontbinding van de verkoop te vorderen op grond van artikel 1184 B.W. (zie desaaangaande nochtans de opmerking en de rechtspraak, aangehaald boven, nr. 293).

302 De rechtspraak oordeelde, dat er geen dwaling was nopens de zelfstandigheid in de volgende gevallen:

1. Dwaling betreffende de herkomst of de oorsprong van een paard, omdat zij alleen een bijkomstige hoedanigheid tot voorwerp heeft, die niet als de bepalende oorzaak van de overeenkomst kan beschouwd worden (Rb. Aarlen, 2 dec. 1880, *Cl. et B.*, XXX, blz. 575; *anders*: zie de rechtspraak aangehaald boven, nr. 300, b).

2. Tuberculose bij een koe, gekocht voor het fokken, omdat het niet gaat om een hoedanigheid die de partijen hoofdzakelijk op het oog hadden of die volgens hun bedoeling tot het wezen van de zaak behoorde (Rb. Nijvel, 13 aug. 1909, *Pas.*, 1909, III, 282; *Pand. Pér.*, 1910, nr. 546; *anders*: Vred. Gent, 26 juni 1914, zie boven, nr. 298).

Inzake van tuberculose werd in dezelfde zin gevonnist door de rechtbank te Charleroi. Deze rechtbank was van oordeel, dat indien de partijen de afwezigheid van iedere kwaal, als een wezenlijk bestanddeel van de verkoop beschouwd hebben, de koper het recht heeft op dit punt bijzondere vrijwaring vanwege de verkoper te eisen, maar dat bij gebrek aan afwijkend beding alleen de wettelijke regelen betreffende de koopvernietigende gebreken van toepassing zijn (Rb. Charleroi, 4 dec. 1911, *Pas.*, 1912, blz. 158; *Pand. Pér.*, 1912, nr. 501).

Ook de rechtbank van koophandel te Brussel was van mening, dat tuberculose van een koe, bestemd om geslacht te worden, alleen een koopvernietigend gebrek is, maar dat zij in hoofde van de koper geen dwaling of wilsgebrek kan teweeg brengen (Kh. Brussel, 7 maart 1910, *Pand. Pér.*, 1910, nr. 1230; *J. Comm. Br.*, 1910, blz. 335; zie ook, nopens tuberculose van slachtvee: Vred. Luik, 11 juni 1948, *T. Vred.*, 1949, blz. 356; *anders*: de rechtspraak aangehaald boven, nr. 299).

3. Cryptorchisme van het paard is geen reden tot dwaling, wanneer het vaststaat, dat de koper alleen een paard heeft willen kopen, dat niet kwaadaardig is en met een merrie kan ingespannen worden, en wanneer het aan die voorwaarden voldoet (Rb. Vannes, 4 juli 1905, *Pas.*, 1906, IV, 35).

4. De koper van een melk koe, die met het oog op de melkopbrengst gekocht werd doch niet de verhoopde hoeveelheid melk geeft, kan niet de nietigverklaring vorderen wegens dwaling, tenzij de verkoper de opbrengst van een bepaalde hoeveelheid gewaarborgd heeft (Rb. Brussel, 4 maart 1891, *Pas.*, 1891, III, 33; *Pand. Pér.*, 1891, nr. 1682); in dit laatste geval zou er nochtans eerder een reden zijn tot ontbinding wegens bedongen vrijwaring, dan een reden tot nietigheid, tenzij de verkoper bedrog zou gepleegd hebben. Indien de verkoop van een melkkoe op de proef gesloten is, wordt hij vermoed te zijn aangegaan onder opschortende voorwaarde; schenkt de koe aan de koper geen voldoening, dan zal de verkoop niet bestaan en

geen gevolg hebben (art. 1588 B.W.; Rb. Brussel, 11 febr. 1891, *Pas.*, 1891, III, 135; *Pand. Pér.*, 1891, nr. 582; KLUYSKENS, *De Contracten*, nr. 30).

(Zie ook, betreffende de verkoop op proef van paarden: Kh. Sint-Niklaas, 16 okt. 1946, *R.W.*, 1946-47, 529. Volgens dit vonnis zou art. 1588 B.W., in gevolge hetwelk de verkoop op proef vermoed wordt te zijn aangegaan onder een opschortende voorwaarde, steeds van toepassing zijn op de aankoop van paarden, die volgens een gevestigd gebruik steeds beproefd worden voor ze worden aangekocht. Het zou echter de koper niet vrij staan het paard naar willekeur te weigeren, zonder de verkoper de gelegenheid te geven te doen vaststellen dat de proef afdoende was, m.a.w. of het paard al dan niet geschikt was voor het doel waarvoor het bestemd was).

5. Volgens een vonnis mag de koper van een rund, dat wegens koepokken voor het gebruik ongeschikt is, alleen een *actio redhibitoria* instellen, doch niet een vordering tot nietigverklaring, omdat enerzijds de koper om die reden geen dwaling nopens de zelfstandigheid kan inroepen en omdat anderzijds het dier niet buiten de handel was (Kh. Antwerpen, 27 juni 1917, *Pas.*, 1918, III, 237).

6. De ongeschiktheid voor ieder werk van een paard, dat voor het werk op de hoeve bestemd was, is geen oorzaak van dwaling, indien ze het gevolg is van de gebrekkige gezondheidstoestand, namelijk *collibacillose*, waaraan het dier gestorven is (Brussel, 31 dec. 1949, *J.T.*, 1950, blz. 73, met noot M. MAYNÉ, *J. Comm. Br.*, 1950, blz. 357, met noot R. DEBACKER; *anders*: GRANDJEAN, *a.w.*, nr. 276; Kh. Bergen, 6 okt. 1942, *onuitg.*, hervormd in beroep).

GRANDJEAN is van mening, dat de koper de nietigverklaring van de koop mag vorderen, indien het dier volkomen ongeschikt is voor het gebruik waartoe het bestemd is en waarvan de verkoper op de hoogte is; hij roept echter ten onrechte een vonnis in (Rb. Leuven, 12 juli 1888, *Pas.*, 1889, III, 15), waarin de rechtbank de nietigheid uitsprak wegens het *bedrieglijk verbergen* van allerhande gebreken, die het dier tot werken ongeschikt maakten, zodat de toestemming niet geldig gegeven werd.

Terecht doet M. MAYNÉ bij het bovengenoemd arrest van het Hof te Brussel opmerken, dat in dit geval het gebrek niet bestaat in de wil van de koper, doch wel in het verkochte dier, hetgeen slechts aanleiding kan geven tot een vordering tot vrijwaring. Daar *collibacillose* niet voorkomt op de lijst der koopvernietigende gebreken (zie boven, nrs. 23 en 34), werd de eis afgewezen. Volgens dezelfde auteur zou er dwaling geweest zijn, indien het voorwerp van de verkoop een renpaard of een zadelpaard geweest ware.

7. De volledige inbeslagneming van het vlees van een vaars die bij ongeval door de stier gekwetst werd, en na de slachting wegens te late keling en peritonitis voor de voeding ongeschikt verklaard werd, toont aan dat het dier gebreken had maar niet dat de koper in dwaling was nopens de zelfstandigheid en dat hij het dier niet had willen kopen (Vred. Ath., 2 mei 1950, *T. Vred.*, 1950, blz. 55).

8. Dwaling op grond van de ongeschiktheid voor de dekking van een jonge stier, aangekocht voor de reproductie, werd niet aanvaard omdat, indien de koper zich omtrent zekere hoedanigheden vergist heeft, zijn dwaling het gevolg is van zijn nalatigheid en niet verschoonbaar is (Vred. Westerlo, 14 sept. 1955, *R.W.*, 1955-56, 1154; *anders*: boven, nr. 300, b, 3° en 5°).

9. De ziekte van een drachtige koe kan niet als reden van dwaling ingeroepen worden (Rb. Tongeren, 28 dec. 1955, *R.W.*, 1955-56, 1927). De beweegredenen van dit vonnis zijn minder overtuigend dan de samenvatting ervan in het *R.W.* De koe, die als drachtig verkocht werd, was niet alleen ziek, doch droeg ook een dood kalf en vertoonde een niet nader bepaalde onherstelbare kwaal. Niettemin werd dwaling in hoofde van de koper niet aanvaard om reden dat hij

op het ogenblik van de verkoop zou hebben kunnen vaststellen of de koe een dood dan wel een levend kalf droeg.

10. Bij verkoop van een *drachtige vaars* kan de koper, die ze als toekomstige melkkoe gekocht heeft niet beweren in dwaling te zijn geweest over de zelfstandigheid, indien achteraf na de kalving blijkt dat het dier slechts twee gezonde, bruikbare tepels heeft en niet de verhoopde hoeveelheid melk geeft. De dwaling van de koper, die veehandelaar is en zich vóór de verkoop niet vergewist heeft of uit de vier tepels secreet kwam, is onverschoonbaar (Vred. Peer, 10 jan. 1956, *R.W.*, 1956-57, 1033 en 1626).

11. De koper die bij de aankoop van een rund, dat hij voor de fokkerij bestemt, gemeend heeft dat het gezond is hoewel het aangetast is door „*pneumonie*”, is wellicht in dwaling geweest omtrent een hoedanigheid van het dier, maar niet omtrent de zelfstandigheid (Vred. Beringen, 17 okt. 1958, *T. Vred.*, 1960, blz. 256).

12. De „*pararundertuberculose*” bestaande op de dag van de verkoop is geen oorzaak van nietigheid wegens substantiële dwaling; ze is slechts een gebrek van het dier en niet de reden van een wilsgebrek in hoofde van de koper (Vred. Virton, 25 juni 1959, *T. Vred.*, 1960, blz. 102).

Er zou wanprestatie zijn indien de koe gekocht werd met de nadrukkelijke garantie dat zij geen paratuberculose heeft (WAGENAAR, *Verborgene gebreken bij dieren*, blz. 23; zie ook de belangwekkende beschouwingen over paratuberculose bij het rund en o.m. over de verborgen aard van de ziekte, *a.w.*, blz. 91 en 92).

13. In de veronderstelling dat een rijpaard door „*nymphomanie*” is aangetast, hetgeen door de verkoper betwist wordt, kan er geen sprake zijn van substantiële dwaling in hoofde van de koper, daar deze kwaal slechts een gebrek van de zaak zou zijn (Vred. Louveigné, 8 febr. 1977, *T. Vred.*, 1978, blz. 175). Het vonnis ging niet nader in op het verzoek tot aanstelling van een deskundige en op de bewering van eiser, dat het paard (een merrie), aangekocht met het oog op competitiewedstrijden en om te dienen als rijpaard voor zijn veertienjarig kind, wegens nymphomanie daartoe niet geschikt was, hetgeen nochtans niet zonder belang scheen te zijn.

In verband met de onder 8° en 10° geciteerde beslissingen, dient erop gewezen te worden dat de koper, evenals hij in algemene regel geen vordering tot vrijwaring heeft voor gebreken die zichtbaar of gemakkelijk waarneembaar zijn (zie boven, nrs. 8 en 155), ook niet zal kunnen beweren dat zijn toestemming gebrekkig en dus ongeldig was, indien hij een dier met dergelijke waarneembare gebreken zonder enig protest aanvaardt.

Of de dwaling al dan niet als verschoonbaar moet beschouwd worden is een feitenkwestie. Men neemt aan dat „*onverschoonbaar*” is de dwaling die een redelijk mens niet zou begaan. Zij kan niet dienen om de vordering tot nietigheid wegens dwaling te staven, omdat zij geen wilsgebrek is in de zin van artikel 1110 B.W. (Cass., 6 jan. 1944, *Par.*, 1944, I, 133).

302 bis Men merke op ten slotte dat de verkoper van een dier, dat niet door een wettelijk koopvernietigend gebrek is aangetast, maar tegen wie alleen een vordering tot nietigverklaring wegens dwaling wordt ingesteld, geen eis tot vrijwaring tegen een derde zou kunnen instellen, vermits de dwaling geen gebrek van de zaak

veronderstelt, doch wel een wilsgebrek in hoofde van de koper, die beweert in dwaling te zijn.

Aldus werd gevonnist, dat een eis tot vrijwaring tegen een derde op niets anders kan gesteund zijn, dan op de bij artikel 1641 B.W. opgelegde verplichting tot vrijwaring, en dat deze eis als niet ontvankelijk dient afgewezen te worden, wanneer het verkochte dier niet valt binnen deze categorieën voor dewelke vrijwaring verschuldigd is (Rb. Oudenaarde, 10 juli 1951, *R.W.*, 1951-52, 1475).

Indien de voortverkoper zelf zijn toestemming slechts door dwaling gegeven heeft en het bewijs geleverd is dat de bij artikel 1110 B.W. gestelde voorwaarden vervuld zijn, kan de dwaling door hem tegen de oorspronkelijke verkoper ingeroepen worden. Hij zou dit zelfs mogen doen bij tussenvordering in de loop van het geding, dat de tweede koper tegen hem heeft ingesteld en waarin hij zijn eigen verkoper als derde betrokken heeft en tot vrijwaring heeft opgeroepen (Rb. Hoei, 2 mei 1973, *J. Liège*, 1972-73 en het bekrachtigd vonnis Vred. Hoei, 1ste kanton, 10 juni 1971, *onuitg.*).

In tegenovergestelde zin werd gevonnist dat in geval van voortverkoop de oorspronkelijke verkoper niet hoeft in te staan voor de dwalingen nopens de zelfstandigheid, die in hoofde van de voortverkoper of van de laatste koper bij het sluiten van de voortverkoop kunnen voorkomen (Vred. Ieper, 12 febr. 1938, *T. Vred.*, 1938, 131).

HOOFDSTUK IV

BEDROG VAN DE VERKOPER

303 Bedrog is een oorzaak van nietigheid van de overeenkomst, wanneer de door een van de partijen aangewende listen van zulke aard zijn dat, zonder die listen, de andere partij klaarblijkelijk de overeenkomst niet zou hebben aangegaan (art. 1116 B.W.).

Bedrog, bij de verkoop zowel als bij de andere overeenkomsten, veronderstelt handelingen verricht met de bedoeling te bedriegen, doch ook leugen of mondeling bedrog en, volgens de meeste schrijvers, bedrieglijke verzwijging zijn voldoende om bedrog uit te maken (zie verder, nr. 309).

Bij de verkoop van huisdieren zal de vordering tot nietigverklaring wegens bedrog vooral van nut zijn wanneer het dier door een niet-koopvernietigend gebrek is aangetast, en ook wanneer de koper de *actio redhibitoria* niet tijdig ingesteld heeft of de daartoe gestelde formaliteiten niet heeft vervuld.

Het heeft geen belang of het gebrek, dat bedrieglijk verdoken werd al dan niet een koopvernietigend gebrek is (Rb. Leuven, 12 juli 1888, *Belg. Jud.*, 1889, blz. 848; *Pas.*, 1889, III, 15; *J.T.*, 1888, 968; Kh. Brussel, 14 nov. 194, *R. Dr. Comm.*, nr. 493). Het is voldoende, dat het zo ernstig zij, dat de koper niet zou gekocht hebben, indien hij het gekend had en men hem daaromtrent niet had bedrogen.

Om als oorzaak van nietigheid van de overeenkomst te kunnen gelden moet het bedrog derwijze doorslaggevend zijn, dat de koper zonder de aangewende listen niet zou gekocht hebben (*dolus causam dans contractui*).

De bedrogen koper zou in dit geval te gelijker tijd de nietigverklaring van de overeenkomst en vergoeding voor de daaruit voortvloeiende schade kunnen eisen.

Daarentegen bestaat er geen reden tot nietigheid doch wel tot schadevergoeding, wanneer het bedrog door de verkoper gepleegd, slechts verband heeft met de verkoopprijs (Cass., 23 dec. 1926, *Pas.*, 1927, I, 113).

Bedrog omtrent bijkomende hoedanigheden (*dolus incidens*), zonder hetwelk men toch zou gecontracteerd hebben en ingevolge hetwelk aan minder voordelige voorwaarden of aan hogere prijs gekocht werd, kan in principe alleen aanleiding geven tot schadevergoeding of tot vermindering van prijs (AUBRY en RAU, IV, § 434 *bis*, blz. 504; GODART en COZETTE, *a.w.*, nr. 57). Het zal eveneens alleen aanleiding kunnen geven tot schadevergoeding, op grond van artikel 1382 B.W., indien het gepleegd wordt door een derde, tenzij hij als lasthebber van de verkoper zou opgetreden zijn, of tenzij deze laatste als medeplichtige van het bedrog van de derde misbruik zou gemaakt hebben.

Volgens de heersende mening dient men geen rekening te houden met een bedrog dat gemakkelijk kon verijdeld worden. Bij de beoordeling hiervan zal men echter rekening moeten houden met de leeftijd, het geslacht, de stand, het beroep, de graad van ontwikkeling, enz., van de bedrogen persoon (KLUYSKENS, *De Verbintenissen*, I, nr. 30, blz. 50; zie ook verder, nr. 313).

Bedrog wordt niet vermoed; het bedrieglijk inzicht moet bewezen worden (art. 1116 B.W.). Dit bewijs mag door alle middelen, zelfs door vermoedens geleverd worden (art. 1353 B.W.).

De overeenkomst, die door bedrog werd aangegaan is niet van rechtswege nietig; ze geeft slechts aanleiding tot een vordering tot nietigverklaring of vernietiging in de

gevallen en op de wijze in de artikelen 1304 e.v. B.W. uiteengezet (art. 1117 B.W.). Deze vordering tot nietigverklaring duurt tien jaar, te beginnen met de dag waarop het bedrog ontdekt werd (art. 1304 B.W.). In feite heeft ze bij verkoop van dieren maar kans op slagen, indien ze binnen een korte termijn wordt ingesteld (GODART en COZETTE, *a.w.*, nr. 62).

Voor meer bijzonderheden aangaande dit wilsgebrek raadplege men KLUYSKENS, *De Verbintenissen*, nrs. 28 e.v.; DE PAGE, I, nrs. 29 e.v.; *Rép. P. Dr. B.*, Tw. *Contrat et Convention en général*, nrs. 226 e.v., alsook de daarin aangehaalde rechtspraak en rechtsleer. Zie ook: Tw. *Wilsgebreken*.

304 Wanneer men de algemene beginselen op de verkopen van dieren toepast, stelt men vast dat de koper o.m. in de volgende gevallen een vordering tot nietigverklaring zou kunnen instellen:

a) Indien de verkoper positief bedrog gepleegd heeft door op listige wijze een gebrek te verbergen, ten einde de koper tot het sluiten van de overeenkomst te bewegen.

Als voorbeelden van dergelijk bedrog kunnen vermeld worden: het bedekken van een hoefkloof met *mastic Dejays* of met een ander stopsel, zodat ze onzichtbaar wordt; het toedienen van een slaapmiddel om kwaadaardigheid te verbergen; het verstoppert van het overblijfsel van een gezwel door middel van een ijzer dat meer dan gewoonlijk geopend is (GALLEMAERTS en DESSART, *a.w.*, blz. 44); het bedekken van een fistel aan het onderste kaaksbeen met een speciaal halster zodat ze onzichtbaar wordt voor de koper; het tegenmerken van de tanden om te doen geloven dat de dieren jonger zijn; het behouden van de oude hoefijzers ten einde de koper te beletten een hoefontsteking vast te stellen (GODART en COZETTE, *a.w.*, nr. 64).

305 Er werd in dit verband gevonnist:

— dat nietig kan verklaard worden wegens bedrog, de verkoop van een paard dat kwaadaardig is en de gewoonte heeft achteruit te slaan, wanneer de verkoper wist dat het dier ongeschikt was voor de beoogde bestemming, en hij het gebrek bedrieglijk verborgen heeft (Kh. Aalst, 22 febr. 1906, *J. Comm. Fl.*, 1906, nr. 3073);

— dat als een ernstig bedrog dient beschouwd te worden, het wetens en willens verbergen van een heelkundige bewerking, namelijk de zenuwsnede (neurotomie), die het verkochte paard ondergaan heeft (Kh. Brussel, 20 nov. en 27 dec. 1901, *Pand. Pér.*, 1902, nr. 259; *J.T.*, 1902, 332);

— dat de verkoper zich aan werkelijk bedrog schuldig maakt, indien hij een dier verkoopt dat op het ogenblik van de verkoop door mond- en klauwzeer aangetast is (Kh. Brussel, 15 mei 1901, *R. Dr. Comm.*, 1901, nr. 202);

— dat de vordering tot nietigverklaring en schadeloosstelling wegens het bedrieglijk verbergen van gebreken die het verkochte paard volkomen ongeschikt maken voor ieder werk, gesteund is op een wilsgebrek (Rb. Leuven, 12 juli 1888, *Pas.*, 1889, III, 15). Dit vonnis verklaarde echter ten onrechte de vrederechter onbevoegd om kennis te nemen van de vordering tot nietigverklaring (zie boven, nr. 283).

De Franse rechtspraak beschouwde als bedrog:

— de verdoving van een paard vóór de verkoop door middel van opium, ten einde de kwaadaardigheid te verbergen (Caen, 6 nov. 1872, *Revue de méd. vétérinaire*, 1873, 500; zie ook: Rb. Seine, 15 febr. 1894, *Presse Vétérinaire*, 1894, blz. 56; CONTE, *Jurisprudence vétérinaire*, blz. 25; GODART en COZETTE, *a.w.*, nr. 63);

— het verstoppert van de gebrekkigheden van een paardenhoef door middel van

guttapercha (Kh. Seine, 26 april 1872, *Journ. Trib. Comm.*, 1872, 227);

— het leveren van paarden als zijnde gans zwart van kleur en zonder enig gebrek, wanneer nadien een witte vlek te voorschijn komt alsmede een teken van andere gebreken, dat door een behendig uitgevoerde opschik op de voet van een der paarden onzichtbaar werd gemaakt (Lyon, 14 maart 1892, *Recueil des arrêts de Lyon*, 1892, II, 92);

— het verbergen, op het ogenblik van de verkoop, van een fistelachtige wonde aan de kop van een paard (Parijs, 20 jan. 1902, *La loi*, 19 febr. 1902).

Bij deze voorbeelden, geput uit de rechtspraak, verlieze men niet uit het oog dat de daarin aangehaalde gebreken geen koopvernietigende gebreken zijn; ze verleenden aan de koper niet het recht om een *actio redhibitoria* in te stellen. Niettemin heeft de koper, op grond van artikel 1116 B.W., de verkoper ter verantwoording kunnen roepen, omdat deze de gebreken op listige wijze verborgen had.

In Nederland, waar geen wettelijke naamlijst van koopvernietigende gebreken bestaat, zal de koper dikwijls de keuze hebben tussen de twee vorderingen, ten minste indien het gebrek verborgen is. Hoefgebreken b.v. voor zover ze gepaard gaan met afwijkingen in de vorm van de hoof, zijn zichtbaar. Doch steengallen en holle wanden kunnen verborgen gebreken zijn vooral wanneer, met bedrieglijke doeleinden, eventueel kunsthoorn is gebruikt. Dichtgesmeerde hoornscheuren kunnen verborgen gebreken zijn, indien het bedrog met talent is uitgevoerd (WESTER, *a.w.*, blz. 235 en 236; zie ook: WAGENAAR, *a.w.*, blz. 125 e.v.).

Ook kwaadaardigheid is in Nederland koopvernietigend, indien het gebrek verborgen is; dit zal afhangen van de graad, waarin het bestaat. Wanneer echter vóór de verkoop verdovende middelen (alkohol, opium, broomkalium) zijn ingegeven, kan de verkoper tevens wegens bedrog vervolgd worden (WESTER, *a.w.*, blz. 219).

306 b) Indien de verkoper door het geven van valse inlichtingen, door het afleggen van leugenachtige verklaringen of het voorbrengen van valse getuigschriften de koper ertoe heeft aangezet de koop te sluiten, zonder daarbij enige positieve daad te stellen om een gebrek aan het oog van de koper te onttrekken.

Aldus zal de verkoop kunnen nietig verklaard worden, wanneer de verkoper van een dier, dat door een niet zichtbaar gebrek aangetast is, een ander dier uit zijn stallen door de veearts heeft laten onderzoeken en aan de koper heeft doen geloven, dat het gezondheidscertificaat op het te koop gestelde dier betrekking heeft (GRANDJEAN, *a.w.*, nr. 290).

307 c) Indien de verkoper de koper bedriegt omtrent de aard of de oorsprong van het dier, door hem een dier te leveren dat schijnbaar gelijk is aan het dier dat de koper kocht of meende te kopen.

Dit feit kan niet alleen een reden zijn tot nietigheid van de verkoop, doch het is tevens een misdrijf, bestraft door artikel 498 Sw. De koper zal derhalve in dit geval zijn rechten kunnen doen gelden, niet alleen door een geding voor de burgerlijke rechtbanken, doch ook door zich voor de correctionele rechtbank burgerlijke partij te stellen (GRANDJEAN, *a.w.*, nr. 296).

Er weze aan herinnerd dat deze vordering verjaart na drie jaar, vermits het hier gaat om een wanbedrijf waarop de bepalingen van de artikelen 21 e.v. van de wet van 17 april 1878 toepasselijk zijn.

Wat betreft het bedrog nopens de oorsprong van het dier is de rechtspraak het er niet over eens of het hier gaat om een bedrog dat al dan niet als doorslaggevend dient beschouwd te worden.

Er werd terecht gevonnist dat de verkoop van een paard nietig kan verklaard worden wegens bedrog, indien de koper door listige handelingen bedrogen werd omtrent de herkomst van het dier, en de verkoper erkent dat de koper hoofdzakelijk omwille van deze herkomst de koop gesloten heeft (Rb. Gent, 22 juni 1898, *Cl. et B.*, XLVI, blz. 982; zie ook: Kh. Gent, 7 juni 1899, *J. Comm. Fl.*, 1899, blz. 361; *Pand. Pér.*, 1900, nr. 678; LAURENT, XV, nrs. 522 en 524). Daarentegen werd door andere rechtbanken gevonnist dat het opgeven van een verkeerde oorsprong niet doorslaggevend is en geen reden tot nietigheid uitmaakt (Rb. Aarlen, 2 dec. 1880, *Cl. et B.*, XXX, blz. 575; Rb. Hoei, 12 april 1895, *Pand. Pér.*, 1895, nr. 1692; *J. Liège*, 1895, blz. 151).

In verband met de aard van het dier werd gevonnist, dat dient beschouwd te worden als bedrog vallende onder toepassing van artikel 498 Sw., het verkopen van een koe met vermelding dat ze vers gekalfd heeft, wanneer de verkoper weet dat zulks niet het geval is en dat het hoofdzakelijk deze hoedanigheid is die de koper bij het sluiten van de overeenkomst op het oog had (Luxemburg, 29 juni 1912, *Par.*, 1914, IV, 130; *vgl.* boven, nr. 300, b, 1°).

308 Bedrog kan onder alle mogelijke vormen voorkomen. Niet alleen vóór of tijdens het sluiten van de overeenkomst kan bedrog gepleegd worden, ook bij de uitvoering ervan kunnen bedrieglijke en voor de koper nadelige handelingen verricht worden, waardoor de verkoper verantwoording verschuldigd is.

In dit geval kan er nochtans geen sprake zijn van een wilsgebreuk in hoofde van de koper. Meestal zal er een tekortkoming zijn aan de leveringsverplichting door de verkoper aangegaan.

De meeste auteurs vestigen niet eens de aandacht op dit onderscheid tussen het bedrog waarvan sprake in artikel 1116 B.W. en het bedrog van artikel 498, tweede lid, Sw. GRANDJEAN beweert zelfs, doch ten onrechte, dat de koper wegens het bedrieglijk leveren van een ander dier de nietigverklaring van de verkoop zou kunnen vorderen (GRANDJEAN, *a.w.*, nr. 296). Het zou juist zijn te beweren, dat de koper alsdan op grond van de artikelen 1610 en 1184 B.W. een vordering tot ontbinding zou kunnen instellen (*vgl.* DE PAGE, IV, nrs. 98 en 104; zie boven, nrs. 286 e.v., nr. 296).

Bedrog bij de uitvoering zal er b.v. zijn:

1. indien de verkoper bedrieglijk een ander dier levert dan datgene, waarop de overeenkomst sloeg, zodat er bedrog is omtrent de identiteit van het verkochte dier.

Dit feit is een wanbedrijf waarop artikel 498 Sw. van toepassing is; het verjaart binnen de drie jaar (zie boven, nr. 307).

2. indien vóór de levering of bij de uitvoering van het kontrakt de verkoper met kwade trouw optreedt, waardoor de koper benadeeld wordt.

Er werd in dit verband gevonnist, dat, bijaldien de bij het gewicht verkochte dieren volgens het gebruik van de streek nuchter moeten geleverd worden, de koper teruggave van het verschil in prijs mag vorderen, wanneer het vaststaat, dat de verkoper zijn dieren 's morgens van de levering gevoederd heeft.

In het behandelde geval werd door deskundig onderzoek voor de maag van de zes geleverde

varkens een gezamenlijk gewicht van 30 kg. vastgesteld, wanneer, rekening houdend met het gewicht van de varkens, dit niet meer dan 6,600 kg. mocht bedragen (Vred. Limbourg, 3 juni 1931, *T. Vred.*, 1931, blz. 260; zie ook het deskundig verslag betreffende die zaak, *ibid.*, blz. 262).

309 Men neemt in de regel aan, dat het opzettelijk verzwijgen van een min of meer ernstig gebrek bedrog kan uitmaken (*vgl.* KLUYSKENS, *De Verbintenissen*, nr. 28; DE PAGE, I, nr. 50; PLANIOL en RIPERT, VI, nr. 201; GUYOT, P., *Dol et réticence, Etudes H. Capitant*, Paris, 1939, blz. 287 e.v., alsmede de door hen aangehaalde rechtspraak en rechtsleer).

De hier bedoelde verzwijging is een gewilde geheimhouding, die, in de bepaalde omstandigheden waarin ze zich voordoet, het voorwerp is van een berekening van de verkoper ten einde de koper in dwaling te brengen, en die deswege met de eerlijkheid in strijd is.

Het Burgerlijk Wetboek zelf heeft bij artikel 1645 een dergelijke verzwijging, ten minste stilzwijgend, als een teken van kwade trouw beschouwd, door te bepalen dat de verkoper, die de verborgen gebreken van de zaak kende, niet alleen door teruggave van de prijs en de kosten doch ook tot alle schadeoosstelling jegens de koper gehouden is (KLUYSKENS, *t.a.p.*).

Dit beginsel is eveneens van toepassing bij de verkoop van dieren.

POTHIER schreef reeds in zijn *Traité du Contrat de Vente*, nr. 212: „Le vendeur, quoiqu'il n'ait pas eu une connaissance formelle du vice de la chose vendue, est à cet égard réputé comme s'il l'avait eue, lorsque ayant un légitime motif de soupçonner ce vice, il n'en a rien dit à l'acheteur, car cette réticence est un dol. Par exemple s'il a vendu quelque animal qu'il savait venir d'un pays où régnait une maladie contagieuse; quoiqu'il n'ait pas eu une connaissance formelle que cet animal fût effectivement attaqué de cette maladie, il doit être également puni, comme s'il en avait eu connaissance, et par conséquent tenu envers l'acheteur de tous les dommages-intérêts que lui a causé cet animal, en communiquant à d'autres la contagion dont il était infecté, car c'est un dol d'avoir caché à l'acheteur que l'animal venait d'un pays où régnait la maladie” (*Œuvres de Pothier, annotées par Bugnet*, III, blz. 88).

Het opzettelijk verzwijgen mag niet verward worden met het eenvoudig bewaren van het stilzwijgen. Dit laatste is volgens DE PAGE (*t.a.p.*) geen bedrog wanneer er noch ingevolge de wet noch ingevolge de omstandigheden verplichting tot spreken bestaat.

310 Deze opvatting wordt nochtans niet door alle schrijvers gedeeld. Sommige onder hen verdedigen de stelling, dat het bedrog door verzwijging (*réticence*) niet onder de toepassing valt van artikel 1116 B.W., dat het bestaan veronderstelt van listige handelingen. Ten hoogste zou de koper de koop kunnen doen nietig verklaren op grond van artikel 1110 B.W., indien de dwaling waarin de verkoper hem gelaten heeft betrekking heeft op een wezenlijke hoedanigheid van de verkochte zaak (GODART en COZETTE, *a.w.*, nrs. 63 en 65).

Tussen bedrog en dwaling bestaat onbetwistbaar een intiem verband. Loutere dwaling is inderdaad aan degene die ze begaat zelf te wijten, terwijl het bedrog uitgaat van een ander, die de medepartij opzettelijk in dwaling brengt, ten einde haar te verschalken (KLUYSKENS, *De Verbintenissen*, nr. 29). Bij het opzettelijk verzwijgen dient dan ook de vraag gesteld te worden of dit tenminste geen bedrog is, indien de koper juist daardoor in dwaling gebracht en verschalkt wordt. Deze vraag heeft een

zeker belang, omdat loutere dwaling alleen tot nietigverklaring aanleiding geeft wanneer er dwaling is omtrent de zelfstandigheid (zie, ongeveer in dezelfde zin als de twee bovengenoemde auteurs, AUBRY en RAU, IV, § 343 *bis*, die aan de koper zelfs het recht ontzeggen om schadeloosstelling te eisen wegens het verbergen of verminderen van de gebreken, indien dit feit niet gepaard gegaan is hetzij met bedrieglijke middelen om de andere partij in dwaling te brengen of haar te beletten de zaak te onderzoeken, hetzij met wel bepaalde gezegden die een uitzonderlijk kenmerk van bedrog vertonen, *i.a.p.*, blz. 504).

Dat een verzwijgen of een leugenachtige verklaring van de verkoper, niet gepaard gaande met enige bedrieglijke handeling, geen aanleiding geeft tot toepassing van artikel 1116 B.W., werd eveneens aangenomen door een arrest van het hof van beroep te Luik van 27 maart 1907 (*Pas.*, 1907, II, 212; *Pand. Pér.*, 1907, nr. 520; *J. Liège*, blz. 113; *anders*: Cass. fr., 17 febr. 1874, *Rec. Dall.*, 1874, I, 193, arrest dat door GODART en COZETTE, *a.w.*, nrs. 66 en 67, ontleed en bestreden wordt).

311 Er bestaat evenmin eensgezindheid over de vraag in welke gevallen men het verzwijgen als bedrieglijk of als opzettelijk gedaan kan beschouwen, zodat het als bedrog kan aangemerkt worden.

Volgens sommige auteurs zou het bestaan van bedrog door verzwijging mogen aangenomen worden:

a) in geval de verkoper het gebrek niet alleen verzwijgt doch tevens bevestigt dat het dier bepaalde hoedanigheden bezit die met het gebrek onverenigbaar zijn (VAN ALLEYNNES, *a.w.*, nr. 13, blz. 34 tot 41; DESSART en THIEBAULD, *Traité de médecine légale vétérinaire*, blz. 467 e.v.; GALLEMAERTS en DESSART, *a.w.*, blz. 45 en 51; *vgl.* Cass. fr., 23 mei 1933, *Pas.*, 1933, II, 155). In die bevestiging zal de koper ongetwijfeld een vrijwaring zien tegen de aanwezigheid van het daar tegenover staande gebrek.

Bevestigen dat een dier b.v. gemakkelijk en zachtaardig is, wanneer men weet dat het koppig is en gewoon bij het inspinnen achteruit te slaan, schijnt werkelijk een bedrog te zijn, dat de nietigheid van de verkoop tot gevolg kan hebben.

b) ingeval het verzwegen gebrek van aard is het dier ongeschikt te maken voor de bestemming die de koper uitdrukkelijk op het oog had, en de verkoper deze bestemming kende (GALLEMAERTS en DESSART, *a.w.*, blz. 45 en 46).

Neemt men deze zienswijze aan, dan zou b.v. de verkoop van een werkpaard, dat niet door een koopvernietigend gebrek maar door andere gebreken is aangetast, waardoor het tot werken totaal ongeschikt is, kunnen nietig verklaard worden, indien de verkoper deze gebreken kende en wist dat de koper het dier aankocht om het als werkpaard te gebruiken.

Volgens anderen (AUBRY en RAU, IV, § 343 *bis*, blz. 503, noot 20) zou het verzwijgen alleen maar bedrog kunnen zijn indien het gepaard gaat met schuldige en laakbare kunstgrepen, of indien het feiten verbergt, die de verkoper kende en verplicht was kenbaar te maken.

Uit de betwisting die daaromtrent in de rechtsleer bestaat, schijnt men te mogen afleiden, dat het verzwijgen van een gebrek alleszins bedrog zal uitmaken, indien het bedrieglijk geschiedt en kan gelijk gesteld worden met een list in de brede zin van het

woord, waardoor, overeenkomstig de bewoordingen zelf van artikel 1116 B.W., de koper dermate is beïnvloed, dat hij zonder dit listig verzwijgen het contract niet zou hebben aangegaan.

Uiterste omzichtigheid schijnt nochtans bij het beoordelen van het karakter der verzwijging geboden, vermits een al te gemakkelijk erkennen van bedrog door verzwijging onrechtstreeks zou kunnen leiden, zo niet in rechte dan toch in feite, tot een uitbreiding van de koopvernietigende gebreken, waarvan de lijst bij de verkoop van huisdieren limitatief door de wetgever bepaald werd.

312 Er werd reeds uiteengezet, dat de verkoper, die, het gebrek kennend, zich door een bijzonder beding van de vrijwaring doet vrijstellen zonder het gebrek aan de koper kenbaar te maken, bedrog pleegt, en wegens zijn kwade trouw de vrijstelling niet kan inroepen (zie boven, nrs. 175 e.v., en 266).

In dit verband werd ook gevonnist dat de verkoper, die bedrog gepleegd heeft door een gebrek dat hij kende niet aan de koper kenbaar te maken, het beding van vrijstelling niet kan inroepen om een vordering tot nietigverklaring te doen afwijzen (Kh. Seine, 26 april 1872, *J. Tr. Comm.*, 1872, 227; Bordeaux, 9 mei 1910, *Rec. Dall.*, 1912, 2, 97).

313 Over 't algemeen neemt men aan dat er geen bedrog bestaat indien de verkoper de hoedanigheid van het dier te zeer geprezen heeft, of indien hij eenvoudig getracht heeft de gebreken of onvolmaaktheden als minder erg voor te stellen dan ze waren. Zulke overdrijvingen of behendige voorstellingen zijn tussen kooplieden, bijzonder in de veehandel, gebruikelijk, en kunnen geen nietigheid ten gevolge hebben (*Pand. B.*, Tw. *Vente et Echange d'animaux domestiques*, nr. 1120; GALLEMAERTS en DESSART, *a.w.*, blz. 45; GODART en COZETTE, *a.w.*, nr. 65, blz. 69).

Bestaat daaromtrent betwisting, dan zal de rechter moeten uitmaken of het gaat om een bedrog dan wel om een toegelaten handelsgebruik.

Een paard tijdens een verkoop op een foor ophemelen en verklaren dat het gedwee is en zonder enig gebrek, zou vanwege de verkoper geen uitbreiding van de vrijwaring tot gevolg hebben, en ook geen reden zijn tot nietigheid, indien later blijkt dat het dier deze hoedanigheden niet bezit (Rb. Hoei, 12 april 1895, *Pand. Pér.*, 1895, nr. 1692; *J. Liège*, 1895, blz. 151).

Er zou, volgens zekere rechtspraak, ook geen bedrog zijn, indien het gebrek, dat men heeft willen verbergen, gemakkelijk kon ontdekt worden.

Zo werd gevonnist dat de verkoop van een paard niet kan nietig verklaard worden wegens bedrog, wanneer de verkoper, om een hoefgebrek te verbergen, bij het beslaan van het paard *mastic Defays* heeft laten gebruiken, hetgeen, wegens het abnormaal uitzicht van het voetbeslag, zelfs bij een oppervlakkig onderzoek, ook voor een oningewijde koper gemakkelijk zichtbaar is (Rb. Ieper, 20 juli 1894, *Pand. Pér.*, 1895, nr. 1845; *J. Comm. Fl.*, 1895, blz. 552; *Cl. et B.*, XLIII, blz. 841).

VERKOOP VAN DIEREN DIE BUITEN DE HANDEL ZIJN

314 Er werd reeds uiteengezet dat de koper in sommige gevallen, benevens de vordering wegens koopvernietigende gebreken, gesteund op de wetten van 25 augustus 1885 en 3 juli 1894, een vordering tot nietigverklaring kan instellen op grond van het feit, dat het dier wegens het bestaan van een ziekte of een gebrek buiten de handel gesteld is. Het naast elkander bestaan van de beide vorderingen werd uitdrukkelijk erkend door het arrest van het Hof van Cassatie van 7 juli 1904 (*Pas.*, 1904, I, 327; zie boven, nrs. 154 en 281 e.v.).

Alleen zaken die in de handel zijn kunnen het voorwerp van overeenkomsten uitmaken (art. 1128 B.W.).

Daarenboven bepaalt artikel 1598 B.W., dat al wat in de handel is maar kan verkocht worden, wanneer geen bijzondere wetsbepalingen de vervreemding ervan verboden hebben.

Men merke op dat er in geen van beide wetsbepalingen uitdrukkelijk sprake is van onvervreemdbaarheid van dieren wegens het bestaan van besmettelijke ziekten.

De vraag waarop derhalve dient geantwoord te worden is de volgende: in welke gevallen is een dier buiten de handel?

Bestaat er onvervreemdbaarheid telkens een dier door een besmettelijke ziekte aangetast is, of bestaat ze alleen maar in die gevallen, waarin de onvervreemdbaarheid uitdrukkelijk door de wet voorzien is? Bestaan er gevallen waarin de wet de verkoop verbiedt wegens het bestaan van een ziekte, die geen besmettelijke ziekte is in de wettelijke zin van het woord, d.w.z. die geen aanleiding geeft tot toepassing van artikelen 319 en 321 Sw.?

Het antwoord op deze vragen wordt gegeven door de wetten ter bestrijding van de ziekten bij de dieren, en vooral door de wetgeving op de diergeneeskundige politie van de huisdieren, wetgeving gegrond op beschouwingen van openbare orde, waarbij tevens ook voor gekeurlijke toepassing van de artikelen 319 e.v. Sw., de besmettelijke ziekten van vee en andere huisdieren aangeduid werden.

Het is niet de bedoeling deze stof hier volledig te behandelen. Enkel zal nagegaan worden in hoeverre deze wetgeving aan de koper van dieren een verhaal tegen de verkoper kan bezorgen, wanneer de wetten op de koopvernietigende gebreken door hem niet kunnen ingeroepen worden.

315 Met het oog op de bescherming van de veestapel en van de openbare gezondheid heeft de wet van 30 december 1882 op de gezondheidspolitie van de huisdieren aan de regering de machtiging verleend om bij koninklijk besluit de maatregelen voor te schrijven, die nodig zijn om de verspreiding van besmettelijke ziekten te keer te gaan.

De regering heeft herhaaldelijk van deze machtiging gebruik gemaakt, en o.m. ook een algemene reglementering uitgevaardigd ingevolge dewelke de eigenaars en bezitters van dieren verplicht zijn ze opgesloten te houden wanneer ze door

een van de bij koninklijk besluit bepaalde besmettelijke ziekten aangetast zijn (art. 3, K.B. 20 sept. 1883; zie ook artikelen 319 en 320 Sw.).

Door de rechtspraak werd vroeger over het algemeen aangenomen, dat de verkoop van deze dieren verboden was, vermits ze niet mochten verplaatst worden. Zoals reeds uiteengezet werd (zie boven, nr. 179) was deze rechtspraak vooral gesteund op een besluit van de Franse Conseil d'Etat, van 16 juli 1784, dat nochtans door artikel 9 van de wet van 30 december 1882 uitdrukkelijk opgeheven was, op de wet van 1882 zelf en ook op het sindsdien gewijzigde artikel 28 van het koninklijk besluit van 20 september 1883 (zie o.m. Cass., 2 dec. 1897, *Pas.*, 1898, I, 27; *Pand. Pér.*, nrs. 721-722; Cass., 26 okt. 1899, *Pas.*, 1900, I, 18; *Pand. Pér.*, 1900, nr. 596; *J. Comm. Fl.*, 1900, blz. 255; Luik, 21 dec. 1904, *Pas.*, 1905, II, 182; *Pand. Pér.*, 1905, nr. 490; *J. Liège*, 1905, blz. 11; Kh. Antwerpen, 31 mei 1913, *Port. Anv.*, 1913, I, 289; Kh. Namen, 19 febr. 1920, *J. Liège*, 1920, blz. 78; Kh. Luik, 21 maart 1927, *J. Liège*, 1927, blz. 187; Kh. Hoei, 13 dec. 1938, *Pas.*, 1938, III, 132; GRANDJEAN, *a.w.*, nr. 303; WIJELANDT, *Vices Rédhibitoires et Maladies Contagieuses*, *T. Vred.*, 1908, blz. 590 e.v.; *T. Vred.*, 1909, blz. 168 e.v.; *T. Vred.*, *t.a.p.*, blz. 209; GALLEMAERTS en DESSART, *a.w.*, blz. 40; deze laatste auteurs maken nochtans een uitzondering wat betreft de verkoop op termijn met levering na de genezing van het dier.

Een deel van de rechtsleer heeft reeds vroeger tegen deze opvatting doen gelden dat de verplichte opsluiting niet betekent dat ook de verkoop of de vervreemding verboden is. Vervreemding is immers mogelijk zonder onmiddellijke levering. Anderzijds bestaat er voor sommige bepaalde ziekten wel een uitdrukkelijk verbod van vervreemding; dit is b.v. het geval voor de dieren die aangetast zijn of vermoed worden aangetast te zijn door kwade droes, huidworm en ook besmettelijke longontsteking, indien het dier voor de teelt verkocht werd. In deze gevallen zou het dier dus buiten de handel zijn. In de andere daarentegen zou de verkoper die zijn dieren levert alleen een inbreuk begaan op de artikelen 319 of 321 Sw., die geen bijzondere en burgerlijke overeenkomsten regelen (VAN ALLEYNES, *a.w.*, *Etude*, *J. Comm. Fl.*, 1900, blz. 259; VIAENE, *Koop en Verkoop van Dieren door besmettelijke ziekten aangedaan*, *Gent*, 1907, blz. 26; DELVILLE, *Vices rédhibitoires, Action en redhibition, Actions en nullité*, *T. Vred.*, 1905, blz. 353; *vgl.* Cass., 22 dec. 1910, *Pas.*, 1911, I, 56; *Pand. Pér.*, 1911, nr. 952; *J. Comm. Fl.*, 1911, blz. 218). Deze betwisting heeft van haar belang verloren tengevolge van wijzigingen welke gebracht werden aan de tekst van het oude artikel 28 van het reglement van 1883, artikel dat achtereenvolgens bij koninklijk besluit van 27 mei 1899 en bij R.B. van 12 mei 1950 vervangen en gewijzigd geworden is door een nieuwe bepaling, waarbij de verkopen van dieren aangetast of verdacht aangetast te zijn van besmettelijke veeziekten geregeld worden.

316 Artikel 28 van het Reglement van algemeen bestuur op de gezondheidspolitie der huisdieren, gewijzigd bij besluit van de Regent van 12 mei 1950, luidt als volgt: „De verkoop van een dier dat aangetast is of verdacht wordt aangetast te zijn door een besmettelijke ziekte is slechts toegelaten met de schriftelijke machtiging van de rijksveeartsenijkundige inspecteur”.

„Wanneer de verkoop speciaal door bijzondere bepalingen is gereglementeerd, zijn enkel deze bepalingen van toepassing”.

Ingevolge deze tekst schijnt er thans een algemeen verbod van vervreemding door verkoop te bestaan, t e n z i j de rijksveeartsenijkundige inspecteur s c h r i f t e l i j k de machtiging tot verkopen zou verlenen, en schijnen de dieren, die aangetast zijn of verdacht worden aangetast te zijn, werkelijk buiten de handel, tenminste zolang de vereiste machtiging niet schriftelijk verleend wordt en in de gevallen waarin de verkoop niet afzonderlijk gereglementeerd is.

Daarenboven volgt uit de tekst van artikel 28 evenzeer dat de verkoop in de bedoelde gevallen wel toegelaten is en er geen aanleiding tot nietigverklaring zal bestaan, wanneer de vereiste machtiging schriftelijk verleend wordt.

De wijziging van het hierbovengenoemd artikel 28 van het koninklijk besluit van 20 september 1883 door het R.B. van 12 mei 1950 wordt door degenen die nadien over het onderwerp geschreven hebben niet eens vermeld (zie b.v. KLUYSKENS, *De Contracten*, nr. 75, blz. 95 en nr. 152, blz. 160; CHRISTIAENS, *Opmerkingen bij de verkoop van door gebrek aangetaste dieren*, R.W., 1951-52, 1720). Artikel 1 van dit besluit van de Regent „betreffende de gezondheids-politie van de jaarmarkten, markten en verzamelplaatsen” bepaalt nochtans uitdrukkelijk: de § 8 en 9 van het koninklijk besluit van 20 september 1833, houdende het reglement van algemeen bestuur van de gezondheidspolitie der huisdieren, worden door volgende bepalingen vervangen... enz. (Staatsblad van 24 mei: Errat. 21 juni 1950).

In Frankrijk is de verkoop van dieren die aangetast zijn of verdacht worden aangetast te zijn door de bij de wet genoemde besmettelijke ziekten uitdrukkelijk verboden. In geval van tuberculose is de verkoop van rechtswege nietig, doch geen klacht is toegelaten meer dan vijf en veertig dagen na de levering (art. 240 *Code rural*).

De betekenis van de woorden „aangetast of verdacht aangetast te zijn” wordt gegeven door artikel 2 van het koninklijk besluit van 20 september 1883. Voor de toepassing van het tegenwoordig reglement wordt beschouwd:

1. als a a n g e t a s t door een besmettelijke ziekte, elk dier dat, in leven of bij de lijk-opening, zulksdanige kentekenen of wonden vertoont, dat, volgens de huidige gegevens der wetenschap, er geen twijfel is aangaande het bestaan der ziekte;
2. als b e d e n k e l i j k of v e r d a c h t van door besmettelijke ziekte a a n g e t a s t t e z i j n, elk beest tekenen of wonden vertonend die het bestaan er van doen verdenken (*Verzameling Wetten en Besluiten*, 1883, LXX, blz. 787).

In het reglement is er eveneens sprake van dieren die v e r d a c h t worden b e s m e t t e z i j n (*suspect d'être contaminé*), hetgeen volgens de wettelijke terminologie niet hetzelfde is als verdacht a a n g e t a s t t e z i j n. Verdenking van besmet te zijn volgt meestal uit samenwonen of samen arbeiden met aangetaste dieren, enz. (zie art. 2, 3°). Indien een dier a l l e e n v e r d a c h t i s b e s m e t t e z i j n, schijnt de verkoop n i e t v e r b o d e n en de machtiging van de veeartsenijkundige inspecteur niet vereist tenzij een bijzondere reglementering het anders beschikt.

317 Artikel 1 van het koninklijk besluit van 20 september 1883, inhoudend het reglement van algemeen bestuur op de gezondheidspolitie der huisdieren bepaalt dat de voorschriften van dit reglement van toepassing zijn op de besmettelijke ziekten die, luidens de artikelen 319, 320 en 321 Sw. aanleiding kunnen geven tot inbreuken aangaande de veeziekten.

Een eerste opsomming van besmettelijke ziekten, aanleiding kunnende geven tot toepassing van de genoemde artikelen van het Strafwetboek, werd gegeven bij koninklijk besluit van 15 september 1883. De in dit besluit genoemde ziekten zijn:

1. bij de eenhoevigen (paard, ezel, muilezel): kwade droes en worm;
2. bij de herkauwers: de besmettelijke veepest en het mond- en klauwzeer;
3. bij het runderras: de besmettelijke longontsteking;
4. bij het schapenras: de schapenpokken, het klauwzeer, het schurft;
5. bij het varkensras: het mond- en klauwzeer;
6. bij de zoogdieren: de hondsdolheid en de koolziekten.

Men merke op dat in de oorspronkelijke Nederlandse tekst sommige dezer ziekten als volgt vertaald werden: *la morve et le farcin*: het snot en het schurft (in plaats van kwade droes en worm); *le typhus contagieux et la stomatite aphteuse*: de besmettelijke typhus en de sprouwachtige mondontsteking (in plaats van besmettelijke veepest en mond- en klauwzeer); *la pleuropneumonie contagieuse*: de uitzwetende longontsteking (in plaats van besmettelijke longontsteking); *la clavelée, le piétin, la gale*: de pokken, de beenziekte en de krauw (in plaats van schapenpokken, klauwzeer en schurft); *la rage*: de razernij (in plaats van hondsdolheid) (*Verzameling Wetten en Besluiten*, 1883, LXX, blz. 717).

Werden later eveneens onder de besmettelijke ziekten, waarop de artikelen 319, 320 en 321 Sw. toepasselijk zijn, gerangschikt:

1. de dourine bij het paarden- en varkensras (K.B. 31 dec. 1921);
2. de lymfangitis bij de eenhoevigen (K.B. 15 febr. 1922);
3. de varkenspest (K.B. 27 april 1933, opgeheven en vervangen door K.B. 18 juni 1968);
4. het vuilbroed (Amerikaans en Europees), de acariose en de nose-mose bij de bijen (K.B. 4 jan. 1977);
5. het schurft bij de eenhoevigen en de runders (R.B. 29 maart 1946);
6. de vogelpest en de pseudo-vogelpest (R.B. 17 febr. 1950 en K.B. van 12 juni 1970); het K.B. van 12 juni 1970 betreffende o.m. de bestrijding van de besmettelijke ziekten van pluimvee en andere neerhofdieren heeft het regentsbesluit niet uitdrukkelijk opgeheven. Volgens artikel 10 van het K.B. worden voor de toepassing van dit besluit als besmettelijke ziekten beschouwd: a) voor de neerhofvogels van de orde der hoenderachtigen: de encephalomyelitis, de aviariëpeest en pseudo-peesten, de salmonellosen, nl. de pullorose en de typhose, de mycoplasmosen (chronische ademhalingsziekte); b) voor de neerhofvogels van de orde der z w e m v o g e l s : de salmonellosen;
7. de tularaemie bij knaagdieren (R.B. 10 mei 1950);
8. de myxomatose (K.B. 11 aug. 1953);
9. de besmettelijke bloedarmoede en de encephalo-myelitis bij de eenhoevigen (K.B. 3 juni 1960);
10. de enzoötische runderleucose (K.B. 7 mei 1969);
11. de trichomaniase en de vibriose bij het rundvee, veroorzaakt door tricho-monas-fœtus of door vibro-fœtus (K.B. 12 juli 1971);
12. de besmettelijke laryngo-trachéitis bij het pluimvee (K.B. 20 jan. 1977); luidens artikel 2 wordt voor de toepassing van dit besluit onder het woord „pluimvee” verstaan: de als huisdieren gehouden kippen, kalkoenen, parelhoenders, fazanten en kwartels;
13. de vogelcholera (K.B. 23 mei 1977);
14. de vesiculeuze ziekte van het varken (K.B. 4 jan. 1977).

318 Wanneer de verkoop ingeval van besmettelijke ziekte speciaal door bijzondere bepalingen is gereguleerd, zijn ingevolge artikel 28, tweede lid, enkel deze bepalingen van toepassing (zie boven, nr. 316).

Een dergelijke bijzondere reglementering bestaat in de volgende gevallen:

1. de dieren verdacht besmet te zijn door besmettelijke longontsteking, kwade droes of worm mogen niet verkocht of te koop gesteld worden dan na verloop van een termijn van vijf en veertig dagen vanaf de datum waarop ze met besmette dieren in aanraking geweest zijn en op voorwaarde dat ze, gedurende deze tijd, geen enkel teken van ziekte vertoond hebbend, toelating te veronderstellen dat de besmetting heeft plaats gehad (art. 73, K.B. 20 sept. 1883, eerste lid).

Ingeval van besmettelijke longontsteking mogen echter de runderen, die verdacht zijn aangetast te zijn, verkocht worden om geslacht te worden voor het verbruik, op voorwaarde dat ze ter plaatse worden afgemaakt of rechtstreeks, met inachtneming van de voorgeschreven voorzorgsmaatregelen, naar het slachthuis vervoerd worden, waar ze afgezonderd moeten blijven tot op het ogenblik der slachting, die binnen de vier en twintig uur der aankomst moet plaats hebben (art. 73, tweede lid en 65, zelfde K.B.).

319 2. Eenhoevige dieren aangetast, verdacht aangetast of verdacht besmet te zijn door lymphangitis worden geplaatst onder het toezicht van de plaatselijke politie, de veeartsenijkundige dienst en de openbare macht.

Gedurende al de tijd dat de dieren aan dit toezicht onderworpen zijn mogen ze niet het voorwerp van koopverhandelingen uitmaken, tenzij om ze onmiddellijk te slachten (art. 7, K.B. 15 febr. 1922; zie ook art. 3 en 5).

320 3. De dieren van het paarden- en het ezelsras, aangetast, verdacht aangetast of besmet te zijn door dourine staan onder het toezicht van de politie, veeartsenijkundige inspectie en openbare macht en worden op de linkerbil door middel van een gloeiend ijzer met de letter D gemerkt.

Gedurende al die tijd mogen ze niet het voorwerp van koopverhandelingen uitmaken. Het verbod ze in de handel te brengen alsook het toezicht, mogen echter opgeheven worden door de veeartsenijkundige inspecteur voor mannelijke dieren, nadat ze gesneden werden (art. 6, K.B. 31 dec. 1921; zie ook art. 2, 4 en 5).

321 4. Het K.B. van 3 april 1965 betreffende de bestrijding van het mond- en klauwzeer bepaalt in artikel 14 dat de diergeneeskundige inspecteur, zohaast hij het bestaan van een haard heeft bevestigd, 1. een afmakingsbevel opmaakt voor de aangetaste of van besmetting verdachte dieren, 2. een schutkring afbakent (K.B. 17 febr. 1972), en 3. in alle gevallen de inentingskring afbakent.

Dit K.B. bevat allerhande voorschriften betreffende maatregelen in de haard van besmetting, afmaken op bevel, schatting en vergoedingen, maatregelen in de schutkring, inenting, verzameling van tweehoevige dieren en algemene bepalingen.

Artikel 22, gewijzigd door het K.B. van 21 februari 1972, voorziet dat de voor de ziekte vatbare dieren de schutkring, door de inspecteur dierenarts rond elke haard afgebakend met een straal van ten minste 2 km., niet mogen

verlaten uitgezonderd om, onder een door hem afgeleverd getuigschrift, naar een slachthuis te worden gevoerd en er onmiddellijk te worden geslacht.

Het besluit van de Regent van 15 oktober 1947, waarin o.m. uitdrukkelijk voorzien was dat elke mutatie door verkoop, aankoop of ruiling van tweehoevige dieren verboden was van het ogenblik af waarop de schutkring bepaald werd, alsook de andere besluiten betreffende het mond- en klauwzeer van latere datum, zijn door artikel 55 van het K.B. van 3 april 1965 opgeheven geworden.

Luidens artikel 53 wordt elk dringend en bij het besluit niet voorzien geval door de dierkundige inspecteur beslecht. Hieronder zou kunnen gerangschikt worden, de openbare verkoping, de verandering van woonplaats, enz.

Vroeger werd gevonnist dat de verkoop van een vaars, aangetast door mond- en klauwzeer, volstrekt verboden was, hetgeen tot gevolg had dat het dier, bestemd om voortgehouden te worden, buiten de handel was en de verkoop ervan nietig en zelfs onbestaande bij gebrek aan voorwerp (Rb. Hoei, 13 dec. 1938, *Par.*, 1939, III, 132).

322 5. Artikel 8 van het besluit van de Regent van 29 maart 1946 betreffende het schurfft bij de eenhoevigen en de runderen bepaalt dat de dieren gedurende al de tijd dat ze onder toezicht staan niet mogen verhandeld worden, ten ware om rechtstreeks aan de slachterij geleverd te worden.

Worden onder het toezicht van de plaatselijke overheid, van de veeartsenijkundige dienst en van de openbare macht geplaatst de runderen of de eenhoevige dieren die door sarcoptisch of psoroptisch schurfft aangetast zijn, of verdacht er van aangetast of besmet te zijn (art. 6).

Nopens de betekenis van de bewoordingen: *aangetast*, *verdacht aangetast* of *verdacht besmet* te zijn, zie artikel 3 van hetzelfde besluit.

De toezichtsmaatregelen op de van besmetting verdachte dieren die niet behoren tot een schurfthaard kunnen slechts opgeheven worden op voorstel van de veeartsenijkundige inspecteur, die aan de eigenaar of aan de houder een getuigschrift aflevert, waarbij de niet-besmetting vastgesteld wordt (art. 8, laatste lid).

De huiden van deze dieren mogen slechts na sterilisering in de handel worden gebracht (art. 10, laatste lid).

Op voorstel van de veeartsenijkundige inspecteur kunnen de sanitaire maatregelen in een schurfthaard opgeheven worden dertig dagen na verdwijning der ziekte, en nadat alle ontsmettingsmaatregelen werden uitgevoerd (art. 12).

323 6. Ingevolge de maatregelen tegen de besmettelijke ziekten der bijen is het, in geval van Amerikaans of Europees vuilbroed, acariose of nose-mose, aan de bijenhouders verboden koloniën, koninginnen, raten, kassen of gereedschappen, voortkomend van bijenkoloniën, uit de haard of de schutkring te verkopen, in de handel te brengen, te vervoeren, zich ervan te ontdoen, te lenen of te ontlenen (art. 7, K.B. 4 jan. 1977).

Ieder eigenaar of houder van bijenkoloniën is bij een verdacht geval gehouden aangifte te doen bij de burgemeester van de plaats, waar de bijenhal zich bevindt. Deze verwittigt hiervan de inspecteur-dierenarts.

Een schutkring van 6 kilometers wordt afgebakend indien een onderzoek na sterfte

van de bijen positief uitvalt. Dit wordt onmiddellijk aan de belanghebbenden kenbaar gemaakt door de zorgen van de gemeenteoverheid, die de lijst van de bijentelers in de schutkring opmaakt en aan de inspecteur-dierenarts laat geworden.

De inspecteur-dierenarts heft de maatregelen op en betekent zijn beslissing aan de burgemeester zodra hij het bewijs heeft van de genezing of nadat de besmettingshaard is uitgedoofd (art. 8).

(Voor de betekenis van de uitdrukkingen: *aangetast*, *verdacht aangetast*, of *verdacht besmet* te zijn door de bovenvermelde ziekten der bijen, raadplege men art. 2, K.B. 4 jan. 1977, *Staatsblad*, 10 febr. 1977, blz. 1615).

Dit koninklijk besluit werd genomen op grond van de wet van 30 december 1882 en van het feit dat in sommige streken van het land besmettelijke bijenziekten werden waargenomen. Er dient te worden opgemerkt dat genoemde wet aan de regering enkel de machtiging verleend heeft om bij koninklijk besluit maatregelen te nemen ter bestrijding van de besmettelijke ziekten der huisdieren.

Het valt nochtans ten eerste te betwijfelen of bijen, zelfs indien ze in koloniën of in korven leven, huisdieren zijn (vgl. art. 14, Veldwetboek; AUBRY en RAU, II, § 201, noot 2 *bis*; RIGAUX en TROUSSE, *Les Codes de Police*, I, blz. 231; *anders*: Cass., 28 maart 1876, *Pas.*, 1876, I, 246).

324 Bijzondere reglementeringen werden eveneens uitgevaardigd in verband met andere besmettelijke ziekten, zoals runderpest, varkenspest, hondsdolheid, vogelpest, laryngotrachéitis, vesiculeuze ziekte van het varken en tularaemie, maar de betreffende wettelijke voorschriften hebben geen bijzondere bepalingen waarbij de verkoop uitdrukkelijk geregeld wordt.

De verkoop van dieren *aangetast* of *verdacht aangetast* te zijn door een dezer besmettelijke ziekten zal bijgevolg in principe maar toegelaten zijn mits de schriftelijke machtiging van de rijksveeartsenijkundige inspecteur.

Het behoeft nauwelijks gezegd dat de machtiging maar zelden zal verleend worden. De bijzondere reglementeringen schrijven trouwens zulke strikte maatregelen voor van aangifte, opsluiting, aflachting en andere, dat de verkoop in de meeste gevallen niet meer uitvoerbaar is.

In geval van runderpest b.v. voorziet het artikel 7 van het koninklijk besluit van 25 november 1920, gewijzigd bij koninklijk besluit van 28 juni 1930, artikel 6, dat de rijksveeartsenijkundige inspecteur doet afmaken de herkauwers en de varkens, die klinisch door runderpest zijn aangetast of verdacht worden besmet te zijn of doormede worden gelijk gesteld. Het behoeft geen betoog dat dezelfde rijksveeartsenijkundige inspecteur in al deze gevallen nooit een toelating tot verkopen zal verlenen en dat deze dieren impliciet buiten de handel zijn.

Bij koninklijk besluit van 5 maart 1921 werd het koninklijk besluit ter bestrijding van de runderpest vanaf 10 maart daaropvolgend geschorst. Het zal slechts terug in voege treden na bekendmaking in het *Staatsblad*, wanneer zich nieuwe gevallen zullen voordoen.

Gelijkaardige maatregelen werden bij koninklijk besluit van 18 juni 1968 in voege gesteld wat betreft de varkenspest en bij koninklijk besluit van 10 februari 1967 wat betreft de hondsdolheid.

Artikel 5 van dit laatste besluit beveelt aan de diergeneeskundige inspecteur of de erkende doctor in de diergeneeskunde van de burgemeester het afmaken te vorderen van de door hondsdolheid aangetaste dieren en voorziet tevens dat zij ook het afmaken kunnen vorderen van dieren, die verdacht zijn aangetast of besmet te zijn.

Nopens de juiste betekenis van de bewoordingen „aangetast”, „verdacht aangetast te zijn” en „verdacht van besmetting” door varkenspest zie artikel 2, K.B. 18 juni 1968 (*Staatsblad*, 16 juli 1968) en door runderleucose zie artikel 2, K.B. 7 mei 1969 (*Staatsblad*, 13 mei 1969).

Zie ook het besluit van de Regent van 17 februari 1950 nopens de vogelpest en de pseudo-vogelpest, meer bepaald artikel 5, waarbij de slachting van al de door deze ziekte aangetaste dieren alsook van deze die vermoed worden aangetast te zijn is voorgeschreven, en het besluit van de Regent van 10 mei 1950 de afmaking bevelend van al de dieren aangetast of vermoed aangetast te zijn van tularaemie (art. 2).

Wat betreft de besmettelijke laryngotrachéitis bij het pluimvee dient vermeld te worden dat het K.B. van 20 januari 1977, waardoor deze ziekte onder de besmettelijke ziekten bedoeld in artikel 319 Sw. gerangschikt is geworden, geen bijzondere maatregelen aangaande de verkoop behelst. Maar het ministerieel besluit van 16 maart 1977, gesteund op artikel 7 van het bovengenoemd koninklijk besluit, bepaalt o.m. als tijdelijke maatregel van gezondheidspolitie dat het verboden is levend pluimvee op de in het besluit genoemde plaatsen zonder inachtneming van de gestelde voorwaarden te koop aan te bieden.

325 Een bedenkelijk dier of een dier verdacht door een besmettelijke ziekte aangetast te zijn, houdt slechts op het te zijn, wanneer, sedert de verdwijning der laatste wonde of van het laatste symptoom, er verlopen zijn:

A. Zestig dagen in geval van kwade droes (snot- of huidworm) of besmettelijke longontsteking (zie ook boven, nr. 318).

B. Een en twintig dagen in geval van schurft, schaapspokken of klauwzeer (zie ook betreffende het schurft, boven, nr. 322).

C. Tien dagen in geval van razernij of koolziekte (art. 60, K.B. 20 sept. 1883).

Een dier verdacht besmet te zijn houdt op dit te zijn, indien, sedert de laatste aanraking of de laatste samenwoning met een ziek dier, en zonder dat zich wonden of twijfelachtige voortekenen bij het dier vertoond hebben, er verlopen zijn:

A. Vijf en veertig dagen in geval van kwade droes of besmettelijke longontsteking.

B. Een en twintig dagen in geval van schurft of klauwzeer.

C. Tien dagen in geval van koolziekte of schaapspokken (art. 61, zelfde K.B.).

Men raadplege eveneens nopens de duur der maatregelen bij mond- en klauwzeer artikelen 22 en 23, K.B. 3 april 1965, en nopens de maatregelen bij vesiculaire ziekte van het varken artikelen 2, 3 en 7, K.B. 4 jan. 1977 (*Staatsblad*, 24 febr. 1977, blz. 2272).

326 De regering heeft tot heden geen gebruik gemaakt van de haar verleende machtiging om bij koninklijk besluit zekere veel voorkomende ziekten, zoals runder-tuberculose, runderbrucellose of varkensbrucellose te rangschikken onder de besmettelijke ziekten bedoeld in artikel 319 van het Strafwetboek.

Wel heeft ze voor al deze ziekten maatregelen voorgeschreven, die in bepaalde gevallen tot gevolg kunnen hebben dat de zieke of verdachte dieren ten minste tijdelijk buiten de handel zijn.

Opdat er onvervreemdbaarheid zou bestaan is het niet vereist dat de ziekten behoren tot de besmettelijke veeziekten bedoeld in de artikelen 319 en 321 Sw. en dat ze onder de toepassing vallen van het K.B. van 20 september 1883. Het volstaat dat ingevolge een uitdrukkelijke bepaling de verkoop verboden is.

Het K.B. van 10 mei 1963, deels gewijzigd door het K.B. van 19 januari 1976, houdende maatregelen tot bestrijding van de runder-tuberculose bepaalt in artikel 31, dat aankoop, verkoop en overdracht, hoe dan ook van door tuberculose aangetaste runderen alleen mag geschieden met het oog op onmiddellijke afslachting.

Luidens artikel 30 is het rechtstreeks vervoer van aangetaste dieren naar het slachthuis slechts toegelaten onder dekking van een vrijeleide (waaraan de individuele eenzelvigheidskaart van het rund moet gehecht zijn), af te leveren door de diergeeneskundige inspecteur of zijn plaatsvervanger.

De maatregel van artikel 31 heeft tot gevolg:

1. dat al de door tuberculose a a n g e t a s t e runderen bestemd voor de kweek, de melkwinning, de vetmesting en het werk of het verbruik, behalve het geval van onmiddellijke afslachting, niet mogen verkocht, gekocht of overgedragen worden;
2. dat al die runderen dienvolgens stilzwijgend b u i t e n d e h a n d e l g e s t e l d z i j n e n onder de toepassing vallen van de artikelen 1128 en 1598 B.W.;
3. dat het verbod alleen slaat op runderen die werkelijk a a n g e t a s t z i j n e n niet op die welke slechts ervan v e r d a c h t worden aangetast te zijn (zie nochtans verder, nr. 326 *ter*).

De koper van een door tuberculose aangetast dier zal, in plaats van de *actio redhibitoria* op grond van de wet van 25 augustus 1885 in te stellen, tegen een weerbarstige verkoper de n i e t i g h e i d van de overeenkomst kunnen invoeren. Hij zal dus, wanneer hij de vrijwaringstermijn heeft laten voorbij gaan, niet ongewapend tegenover de verkoper staan.

Deze laatste zou trouwens ook met evenveel recht als de koper de nietigverklaring van de verkoop kunnen vorderen (*vgl.* DE PAGE, IV, nr. 84).

Nopens het recht van de regering om bij koninklijk besluit en op grond van artikel 1 van de wet van 30 december 1882 de verkoop, de aankoop en de overdracht van sommige door besmettelijke ziekten aangetaste dieren te verbieden raadplege men de arresten van het Hof van Cassatie van 30 december 1897 en 26 oktober 1899 (*Pas.*, 1898, I, 27 en *Pas.*, 1900, I, 18).

Hoewel het bovengenoemd artikel 1 aan de regering slechts de machtiging verleent om de maatregelen voor te schrijven, die nodig zijn om de verspreiding van besmettelijke ziekten te keer te gaan, en hoewel de aankoop of de verkoop niet noodzakelijk de onmiddellijke levering of verplaatsing van het dier tot gevolg moet hebben, heeft het Hof van Cassatie stilzwijgend het recht van de regering erkend om de verkoop van sommige door besmettelijke ziekte aangetaste of verdachte dieren te verbieden.

Er dient echter vermeld te worden dat de beide door het hof behandelde gevallen geen betrekking hebben op tuberculose en dat, zoals boven vermeld, rundertuberculose niet onder de besmettelijke veeziekten gerangschikt is.

326 bis Ontsnappen de verhandelingen van s l a c h t v e e aan het verbod van het bovengenoemd artikel 31?

Men zou geneigd zijn op die vraag bevestigend te antwoorden om reden dat aankoop, verkoop en overdracht toegelaten zijn met het oog op onmiddellijke afslachting. Er mag echter niet uit het oog verloren worden dat het K.B. van 20 juni 1955 betreffende het afmaken op bevel van door klinische tuberculose aangetaste runderen op het geval van toepassing kan zijn. Dit K.B. is niet opgeheven geworden en is nog steeds van kracht. Artikel 12 van het K.B. van 10 mei 1963 verwijst inderdaad uitdrukkelijk naar de bepalingen van dit van 1955 (zie volgend nummer).

326 ter Het K.B. van 20 juni 1955 betreffende het afmaken op bevel van door klinische tuberculose aangetaste runderen, legt aan ieder doctor in de veeartsenijkunde, die vaststelt dat een levend rund aangetast is of ervan verdacht wordt door klinische tuberculose te zijn aangetast, de verplichting op hiervan dade-

lijk aangifte te doen bij de veeartsenijkundige inspecteur van het gebied. Deze laatste beveelt het dier af te maken, indien bij het onderzoek, dat binnen de acht dagen moet geschieden, de diagnose bevestigd wordt (art. 2 en 4).

Verder bepaalt artikel 3, dat „zodra een rund door de doctor in veeartsenijkunde aangegeven is als door klinische tuberculose aangetast of als ervan verdacht aangetast te zijn”, het de eigenaar of de houder **verboden** is zich ervan te ontdoen vooraleer de veeartsenijkundige inspecteur zich over het geval heeft uitgesproken.

Daarentegen voorziet artikel 8 dat de minister van Landbouw gemachtigd is de aangetaste runderen met het oog op onderzoek of studie te kopen.

Voor de toepassing van het K.B. van 20 juni 1955 wordt beschouwd:

1. als door **klinische tuberculose aangetast**, ieder rund dat stellige symptomen vertoont van tuberculose van de uier of van een ander orgaan of in de melk of uitwerpsels waarvan het Rijkslaboratorium voor diagnose en veeartsenijkundige opsporingen de aanwezigheid van Kochbacillen heeft ontdekt;
2. als ervan **verdacht** door klinische tuberculose te zijn aangetast, ieder rund dat symptomen vertoont die de doctor in de veeartsenijkunde het bestaan van deze kwaal doen vermoeden.

Clinische tuberculose (waarin begrepen uiertuberculose) behoort niet tot de besmettelijke veeziekten waarop de artikelen 319 en 321 Sw. toepasselijk zijn en valt derhalve niet onder de toepassing van het K.B. van 20 september 1883 (zie art. 1). Dit is echter niet vereist opdat er onvervreemdbaarheid zou bestaan; het volstaat dat ingevolge een uitdrukkelijke bepaling de verkoop verboden is.

Men merke op dat in artikel 3 het woord verkopen niet gebruikt wordt doch wel de uitdrukking: „het is de eigenaar of houder verboden zich ervan te ontdoen” (*de s'en dessaisir* in de Franse tekst).

Het verbod zich van het dier te ontdoen is slechts van tijdelijke duur, vermits de veeartsenijkundige inspecteur verplicht is zich binnen de acht dagen over het geval uit te spreken.

Wat betreft de kwestie of de verkoop, gesloten tijdens de verbodsperiode, noodzakelijk nietig is en wat betreft de gevolgen van de verbodsmaatregel in geval aangetaste of verdachte runderen ondanks het verbod verkocht geworden zijn wordt *mutatis mutandis* verwezen naar: VRANKEN, F., *De juridische gevolgen van de maatregelen tot bestrijding van de rundertuberculose op de verhandelingen van aangetaste of verdachte dieren*, R.W., 1958-59, 2044 en 2045.

326 quater De runderbrucellose, zoals boven vermeld tot heden niet gerangschikt onder de besmettelijke ziekten waarop artikel 319 e.v. Sw. van toepassing zijn, is herhaaldelijk het voorwerp geweest van maatregelen ertoe strekkende die ziekte te bestrijden en aldus een gezonde veestapel te bekomen.

Het thans van kracht zijnde koninklijk besluit dagtekent van 2 augustus 1976 (*Staatsblad*, 31 aug. 1976).

Het bepaalt o.m.:

a) in artikel 39 dat het verboden is aan te kopen, te verkopen of onder welke titel ook over te dragen, tenzij met het oog op onmiddellijke slachting, runderen die door brucellose **aangetast** zijn of die na de datum van de bekendmaking van het bovengenoemd besluit in het Belgisch Staatsblad zijn **ingeeënt**; de begripsbepa-

ling van hetgeen door de woorden „rond door brucellose aangetast” verstaan wordt, bevindt zich in artikel 1, 1° van het besluit;

b) in artikel 40 dat geen enkel rund ouder dan 12 maand in de handel mag gebracht worden met het oog op de kweek, de melkwinning of de vetmesting, tenzij het vergezeld is van een behoorlijk ingevuld, door de minister van Landbouw voorgeschreven attest, waaraan de individuele identificatiekaart van het dier is vastgehecht (stieren en ossen bestemd voor de vetmesting zijn van dit attest vrijgesteld, tenzij het ingevoerde dieren betreft die 12 maand of ouder zijn);

c) in artikel 46, 1, 3° dat het aan ieder houder van door brucellose aangetaste runderen, die de bestrijdingsvoorschriften van de inspecteur-dierenarts niet naleeft, die weigert het saneringsplan uit te voeren of het niet binnen de voorgeschreven termijn uitvoert, verboden is een rund van zijn veestapel af te staan of te verkopen, tenzij het bestemd is voor het slachthuis en dan nog op voorwaarde dat het rund vergezeld zij door een afslachtingsdocument door de inspecteur-dierenarts opgesteld.

Artikel 40, vierde lid bepaalt dat elk rund in een bedrijf binnengebracht en er meer dan acht dagen gehouden, beschouwd wordt als gehouden voor kweek, melkwinning of vetmesting.

Uit dit alles volgt dat in de boven *sub a*, *b* en *c* vermelde gevallen de door runderbrucellose aangetaste runderen en ook de andere daarin bedoelde runderen, behoudens onmiddellijke afslachting en vervulling van de voorschriften, buiten de handel zijn.

De aandacht dient daarenboven gevestigd te worden op artikel 40. Dit behelst inderdaad een verkoopverbod voor al de runderen, die ouder zijn dan 12 maanden, met uitzondering van stieren en ossen. Ze mogen met het oog op de kweek, de melkwinning of de vetmesting slechts in de handel gebracht worden indien ze vergezeld zijn van het boven onder *litt. b* vermeld attest. Ontbreekt dit stuk, dan is de verkoop niet toegelaten, zelfs indien het verkochte rund gezond is.

Uit het model van attest gehecht aan het ministerieel besluit van 3 augustus 1976 blijkt dat de dierenarts, die het aflevert, uitdrukkelijk dient te bevestigen o.m. dat het rund afkomstig is van een brucellosevrij rundveebeslag, enz. (*Staatsblad*, 31 aug. 1976, blz. 10814 e.v.).

De maatregel van artikel 40 verschilt van de algemene verbodsbepaling van artikel 28 van het K.B. van 20 september 1883, vermits luidens deze laatste de toelating van de inspecteur-dierenarts slechts vereist is voor de verkoop van dieren, die werkelijk door een besmettelijke ziekte zijn aangetast of ten minste verdacht worden aangetast te zijn. Voorts onderscheidt hij zich van het genoemd artikel 28 doordat het attest wordt afgeleverd door een erkend dierenarts en niet door de inspecteur.

326 *quinquies* Wat betreft de varkensbrucellose heeft de regering tot heden geen gelijkaardige maatregelen als voor de runderbrucellose voorgeschreven en de verkoop niet op bijzondere wijze gereguleerd.

Op de verkopen van varkens, die aangetast zijn of verdacht worden door varkensbrucellose aangetast te zijn is derhalve van toepassing de algemene verbodsbepaling van artikel 28 van het K.B. van 20 september 1883, gewijzigd door het R.B. van

12 mei 1950 (zie boven, nr. 316).

Nochtans heeft de regering bij K.B. van 13 juli 1962, gewijzigd bij K.B. van 26 oktober 1974 en 19 januari 1976, aan de inspecteur dierenarts de bevoegdheid verleend allerhande maatregelen te nemen om de verspreiding van de ziekte tegen te gaan en o.m. de overdracht van fokdieren te verbieden gedurende de tijd die hij voor de onderzoeken en de ontledingen van het bloed nodig acht, in het door hem zelf afgebakend „besmet gebied”.

Voorts heeft zij ook in artikel 12 voorgeschreven dat de biggen gehouden in een „besmettingshaard” deze slechts mogen verlaten met het oog op de onmiddellijke slachting en mits een door de inspecteur-dierenarts afgeleverde toelating.

In de beide bij artikelen 12 en 15, tweede lid, bedoelde gevallen schijnt de verkoop van varkens of biggen niet verboden te zijn, indien zij niet aangetast zijn of verdacht door brucellose aangetast te zijn. Daar het echter verboden is de dieren zonder toelating te verplaatsen, zal het in feite in geval van verkoop niet mogelijk zijn de dieren zonder een strafbare inbreuk te begaan te leveren (art. 25).

Voor de definitie van de woorden „besmettingshaard”, „dieren aangetast door varkensbrucellose”, „besmet gebied”, enz., raadplege men artikel 1 van het bovengenoemd koninklijk besluit.

Opgemerkt dient te worden dat geen begripsomschrijving gegeven wordt van dieren „verdacht aangetast te zijn”, doch wel van dieren „verdacht besmet te zijn”. Onder deze laatsten worden de biggen gehouden in een besmettingshaard gerangschikt.

327 Zoals reeds werd uiteengezet zal de koper de keuze hebben tussen de *actio redhibitoria* en de vordering tot nietigverklaring telkens de ziekte tegelijk onder de koopvernietigende gebreken en onder de besmettelijke ziekten, die de onvervreemdbaarheid voor gevolg hebben, gerangschikt is.

Deze keuze zal derhalve soms mogelijk zijn:

- a) in geval van kwade droes bij paard, ezel of muilezel (zie nr. 317);
- b) in geval van runderpest (zie nr. 324), of besmettelijke longontsteking (zie nr. 317) en wellicht ook in geval van tuberculose bij de runderen (zie nr. 326);
- c) in geval van schaapspokken bij het schapenras.

Is de besmettelijke ziekte niet onder de koopvernietigende gebreken gerangschikt, dan zal de koper niettemin een vordering tot nietigverklaring kunnen instellen, in de gevallen waarin de verkoop van het dier door de wet verboden is.

De koper zal, telkens hij de nietigverklaring vordert op grond van artikel 1598 B.W. het bestaan van het gebrek op het tijdstip van het contract moeten bewijzen.

328 De vordering tot nietigverklaring staat niet ter beschikking van de koper van een slachtdier in al de gevallen dat het vlees na de slachting voor het gebruik ongeschikt wordt verklaard. De verkoop zal maar nietig zijn, indien het bewijs geleverd werd dat het dier op het ogenblik van de verkoop, wegens het bestaan van een besmettelijke ziekte, buiten de handel was (vgl. Kh. Brussel, 20 febr. 1913, *J. Comm. Br.*, 1913, blz. 155; Vred. Namen, 3 maart 1967, *J. Liège*, 1967-68,

blz. 240), of dat het niet als slachtdier mocht verkocht worden b.v. omdat het met *hormonale substanties* was opgefokt (art. 1, K.B. 28 mei 1973; *vgl.* Kh. Luik, 22 okt. 1974, *B.R.H.*, 1975, blz. 540).

De verkoop met het oog op onmiddellijke slachting voor het verbruik is integendeel soms toegelaten door de besluiten op de gezondheidspolitie der huisdieren, ondanks het feit dat de dieren verdacht worden aangetast of besmet te zijn. Dit is b.v. het geval met de besmettelijke longontsteking (art. 65, K.B. 20 sept. 1883; zie nr. 318), lymphanitis bij eenhoevigen (zie nr. 319), mond- en klauwzeer bij twee-hoevige dieren (zie nr. 321), schurft bij eenhoevigen en runderen (zie nr. 322).

Ook in geval van rundertuberculose, van varkensbrucellose of van runderbrucellose is de verkoop met het oog op onmiddellijke slachting soms toegelaten.

Zo bepaalt artikel 31 van het K.B. van 10 mei 1963 dat aankoop, verkoop en overdracht van door tuberculose *aangetaste* runderen slechts dan toegelaten zijn, wanneer de dieren dadelijk daarna geslacht worden (zie boven, nrs. 326 e.v.).

Een gelijkaardige bepaling treft men aan in artikel 39 van het K.B. van 2 augustus 1976 wat betreft de runderen, die door brucellose *aangetast* zijn of die na 31 augustus 1976 zijn *ingeeënt* (zie boven, nr. 326 *quater*, alsook de bijkomende voorwaarden vermeld in art. 41, laatste lid van het K.B.).

Ook de biggen zich bevindend in een infectiehaard van varkensbrucellose (en dienvolgens verdacht *besmet* te zijn) mogen met het oog op de onmiddellijke slachting mits de toelating van de inspecteur-dierenarts het bedrijf verlaten en dus verkocht worden (zie boven, nr. 326 *quinquies*).

Er werd nochtans gevonnist dat de verkoop van een *kadaver*, gekocht als slachtvlees en ongeschikt verklaard tot het verbruik, nietig is, omdat de wet bij artikel 561 Sw. de verkoop van beschadigde of bedorven levensmiddelen verbiedt, hetgeen noodzakelijk voor gevolg heeft dat bedorven en afgekeurd vlees buiten de handel gesteld is (Kh. Brussel, 10 maart 1936, *J. Comm. Br.*, 1936, blz. 244; *Rev. Resp.*, 1936, 2207).

329 Er zal ook geen aanleiding zijn tot nietigheid van de verkoop, indien het dier aangetast is door een besmettelijke ziekte, die niet behoort tot de besmettelijke veeziekten, waarop artikel 319 Sw. toepasselijk is, en indien het niet ingevolge een andere wetsbepaling buiten de handel is.

De vordering tot nietigverklaring van de verkoop van een paard aangetast door *tetanos* werd om die reden ongegrond verklaard (Rb. Charleroi, 5 jan. en 10 maart 1909, *Cl. et B.*, LIV, blz. 854), evenals de vordering strekkend tot nietigverklaring van de verkoop van een dier aangetast door *septikæmie* (Vred. Geraardsbergen, 13 dec. 1937, *R.W.*, 1938-39, 238).

Geen enkele wet of besluit bepaalt, dat buiten de handel zijn, de dieren van het varkensras, die door *beendertuberculose* aangetast zijn (Vred. Leuze, 21 febr. 1953, *J.T.*, 1953, blz. 210), of de runderen, bestemd om geslacht te worden, wanneer ze aan gewone rundertuberculose lijden (Cass., 7 juli 1904, *Pas.*, 1904, I, 327). Zie nochtans wat betreft rundertuberculose, boven, nrs. 326 *bis* en 326 *ter*. Zijn ook niet buiten de handel gesteld: paarden aangetast door *worminfestatie* of aanwezigheid van levensgevaarlijke wormen in het lichaam van het dier, niet te verwarren met de besmettelijke ziekte de *worm* (*le farcin*) (Vred. Beringen, 30 mei 1969, Vanheyst t./ Stevens, *onuitg.*).

330 Er weze tenslotte aan herinnerd:

— dat de verkoop in de bedoelde gevallen niet van rechtswege nietig is; de nietigverklaring dient in rechte gevorderd te worden (*vgl.* DE PAGE, I, nr. 96, 3°);

— dat de vordering volgens de meest verspreide mening, in principe, enkel aan de dertigjarige verjaring onderworpen is (zie boven, nr. 284; *vgl.* DE PAGE, II, nr. 783 en I, nr. 97, 3°);

— dat in geval van slachting op bevel van door besmettelijke ziekten aangetaste dieren, de eigenaar mits naleving van de bij de wet gestelde pleegvormen en voorwaarden aanspraak kan maken op een vergoeding, omstandigheid waarmede rekening zal moeten gehouden worden bij ontbinding of nietigverklaring van de verkoop.

Het toekennen van een vergoeding door de Staat aan de eigenaars werd als beginsel vastgelegd in artikel 2 van de wet van 30december 1882. Wat betreft het bedrag van de vergoedingen zie o.m.: art. 6, K.B. 20 juni 1955 (runderen aangetast door klinische tuberculose); art. 22, K.B. 10 mei 1963, gewijzigd door K.B. 19 jan. 1976 (rundertuberculose); art. 19 e.v., K.B. 3 april 1965 (mond- en klauwzeer); art. 5, K.B. 10 febr. 1967 (hondsdolheid); art. 14 en 15, K.B. 18 juni 1968, gewijzigd door K.B. 18 juli 1972 (varkenspest); art. 20, 37 en 47, K.B. 2 aug. 1976 (runderbrucellose); art. 16, K.B. 4 jan. 1977 (vesiculaire ziekte van het varken, *Staatsblad*, 24 febr. 1977, blz. 2274); art. 11, K.B. 4 jan. 1977 (besmettelijke ziekten der bijen, *Staatsblad*, 10 febr. 1977, blz. 1615); en ten slotte ook sommige bepalingen van het K.B. van 28 juni 1930 (*Staatsblad* 9 juli 1930), voornamelijk art. 3 (kwade droes, worm, besmettelijke longontsteking en schapenpokken), art. 4 (dourine), art. 6 (veepest) en art. 7 (koolziekte).

ZAAKREGISTER

A

- Aanprijzen (van dier),
— geen bedrog, 313.
- Aanraking met besmette dieren, 152, 153, 260.
Zie ook: Vrijwaring (Uitzonderingen).
- Aard van dier,
— bedrog, 307.
— misdrijf, 307.
— verjaring, 307.
- Acariose (bijen),
— bijzondere reglementering, 323.
— verbod te vervreemden, 317.
- Achteruitslaan (paard),
— verbergen van —, bedrog, 305.
- Actinophytose.
Zie: Straalschimmelziekte.
- Actio Redhibitoria.*
Zie: Ontbinding (vordering tot —).
- Actio Redhibitoria.*
(Romeins Recht), 1.
- Actio Quanti Minoris (Aestimatoria).*
Zie: Prijsvermindering (vordering tot —).
- Actio Quanti Minoris (Romeins Recht), 1.*
- Adviescommissies.
Zie: Veearbitrage (Stichting voor —).
- Advocaat,
— ereloon geen gerechtskosten, 133.
- Afkeuring (van slachtdier), 223, 224, 228,
254, 256, 299.
— en onvervreemdbaarheid, 328.
Zie ook: Inbeslagneming, Koopvernietigend gebrek, Ongeschiktheid tot verbruik, Slachtdier, Vleeskeuring.
- Aflopen van melk (habitueel —), bij runderen, 213 *ter.*
Zie ook: Veearbitrage (Vereniging voor —).
- Afmaken van dier (bevel van overheid),
— besmettelijke ziekte, 116.
— bevoegde overheid, 116.
— bewijs van koopvernietigend gebrek, 108, 115, 116.

- gevallen, 117.
— termijn, 116.
— teruggave, 167, 168.
— vergoeding vanwege de Staat, 117, 255, 330.
Zie ook: Afkeuring, Besmettelijke Ziekten, Bewijs, Burgemeester, Gouverneur, Ongeschiktheid tot verbruik, Veeartsenijkundige Inspecteur.
- Afmaken van dier (door koper),
— teruggave, 167.
— verval van vordering, 156.
Zie ook: Ontbinding, Teruggave, Vrijwaring.
- Afstand,
— berekenen verlenging van termijnen, 53.
— vervoer van slachtdier, 235, 236.
— vogelvlucht, 235.
Zie ook: Termijnen, Vrijwaring.
- Afstand van geding,
— niet verschijnen van eiser, 97.
Zie ook: Rechtspleging.
- Afval,
— goedkeuring van —, geen beletsel voor koopvernietiging, 223.
- Afwijkingen van vlees,
— verplichte afkeuring, 228.
- Anaerobische nietgespoorde kiemen,
— verplichte afkeuring, 228.
- Aspergillose,
— verplichte afkeuring, 228.
- Arrondissementscommissaris,
— afslachten dier, 116.
Zie ook: Afmaken van dier (bevel van overheid), Burgemeester.
- Autoclaaf, 225.
- Autopsie, 82, 122.

B

- Baarmoeder (omkering van —), 23.
- Baarmoederontsteking,
— acute — bij slachtdieren, verplichte afkeuring, 228.

- chronische — (runderen), 213 *ter*.
- eenhoevigen, 213 *ter*.
- Bacteriën, 228.
- Bederf,
 - verplichte afkeuring, 228.
- Beding.
 - Zie: Overeenkomst (verklaring), Vrijwaring.
- Bedrog,
 - aard of oorsprong van dier, 307.
 - algemeen, 15, 17, 125, 169, 281, 284, 303 tot 313.
 - bevestigen van hoedanigheden, 311.
 - bewijs, 303.
 - bij levering, 55, 308.
 - dieren niet onder toepassing van bijzondere wetgeving, 280.
 - *dolus causam dans contractui, dolus incidens*, 303.
 - dwaling en —, 310.
 - identiteit van dier, 308.
 - kennis van bestemming van dier, ongeschikt daartoe, 311.
 - nopens prijs, 303.
 - overdreven aanprijzen, geen —, 313.
 - rechtsvergelijking, 305.
 - slachtvee, — belet niet verval wegens te laat instellen van vordering, 230.
 - te ontdekken —, 303, 313.
 - valse inlichtingen, verklaringen, getuig-schriften, 306.
 - verbergen van (zichtbaar) gebrek, 203, 304, 305.
 - verzwijgen van gebreken, 309, 310, 311.
 - vrijstelling van vrijwaring, 312.
 - wanprestatie en —, 302, 308.
 - Zie ook: Dwaling, Gebrek (verborgen), Gebrek (zichtbaar), Kwade Trouw, Nietigverklaring (vordering tot —), Stilzwijgen, Wilsgebreken.
- Beendertuberculose,
 - bij varkens, geen onvervreemdbaarheid, 329.
- Begin van bewijs door geschriften, 174, 186.
 - van bestemming van slachtdier, 251.
 - Zie ook: Bewijsvoering.
- Bekentenis, 122, 251.
 - Zie ook: Bewijsvoering.
- Beroep in burgerlijke en handelszaken,
 - vatbaarheid voor — (*cautio judicatum solvi*), 110.
 - Zie ook: Rechtspleging, Vreemdeling.
- Beroep van koper, 194.
 - herkennen van bedrog, 303.
 - vermoeden van bestemming van slachtdier, 251, 252.
- Zie ook: Bedrog, Bestemming van dier, Vermoeden (feitelijk —), Vleeshouwer.
- Beroep van verkoper,
 - vermoeden van kwade trouw, 176.
 - Zie ook: Bedrog, Kwade Trouw, Vermoeden (feitelijk —).
- Beschikking,
 - aanstelling deskundigen, 59, 60, 62, 66.
 - betekening, 94.
 - nieuwe deskundigen na wraking, 76.
 - Zie ook: Deskundige, Deskundig onderzoek, Rechtspleging.
- Beslag,
 - verkoping op —, 158.
 - Zie ook: Inbeslagneming.
- Besmettelijke longontsteking.
 - Zie: Longontsteking (besmettelijke).
- Besmettelijke typhus.
 - Zie: Runderpest.
- Besmettelijke ziekten, 314, 317.
 - aanraking met besmette dieren, 152, 153, 260.
 - afmaken op bevel van overheid, 116, 117, 140, 167.
 - besmettelijke bloedarmoede, 317.
 - bijzondere reglementering, 318 tot 324.
 - dier aangetast of verdacht aangetast, 316.
 - dier besmet of verdacht besmet, 316.
 - geen vrijstelling, 173.
 - kwade droes (Frankrijk), 25.
 - nietigverklaring (vordering tot —), 154.
 - opsomming van besmettelijke ziekten, 317.
 - rechtsvergelijking, 25, 28, 316.
 - runderpest, 28.
 - termijn van verdacht zijn, 325.
 - uiertuberculose, 326 *ter*.
 - varkensras, 33, 131.
 - verbod te vervreemden, opsluiting, 315, 316, 318 tot 324.
 - verbod te vervreemden, strafbepalingen, 317.
 - verbranding, 168.
 - vervoer naar buitenland, verbod van wederinvoer, 125.
 - vrijstelling van vrijwaring en —, 178 tot 180.
 - Zie ook: Bedrog, Dieren buiten de handel, Dwaling, Dourine, Mond- en Klauwzeer, Nietigverklaring (vordering tot —, Ongeschiktheid tot verbruik, Strafrecht, Varkenspest, Vrijwaring (vrijstelling van —).
- Bestemming (algemeen), 7, 11.
- Bestemming van dier,
 - bewijs van bestemming van slachtdier,

250 tot 253.
 — en dwaling, 295, 298, 300, 302.
 — kennis van —, bedrog, 311.
 — normale —, 252, 253.
 — verandering van —, verminking, 163.
 — vermoeden van —, 218, 253.
 — voor verbruik, 217, 218.
 Zie ook: Bedrog, Bewijsvoering, Dwaling, Gebrek, Koopvernietigend Gebrek, Kwade Trouw, Vermagering, Vermoeden (feitelijk —).
Bevoegdheid,
 — aanstellen deskundigen, 58, 59 e.v.
 — *ratione loci*, 90, 93, 238, 283.
 — *ratione loci* (bedongen vrijwaring), 211.
 — *ratione loci* (oproeping tot vrijwaring), 145.
 — *ratione loci* (vervoer naar vreemde), 124.
 — *ratione loci* (nietigverklaring), 283.
 — *ratione loci* (scheidsgerecht), 90, 262.
 — *ratione materiae*, 83, 89, 237.
 — *ratione materiae* (nietigverklaring), 283.
 — *ratione materiae* (ruilvernietiging), 269.
 — *ratione materiae* (wanprestatie), 289.
 Zie ook: Daad van Koophandel, Deskundig Onderzoek, Rechtspleging, Vervoer naar de vreemde, Vrederechter.
 — scheidsgerecht, 90.
Bewaargeving.
 Zie: Opsluiten in schuthok.
Bewijslast,
 — aanraking met besmette dieren, 152.
 — afkeuring (slachtdieren), 242.
 — beding uitbreiding van vrijwaring, 186.
 — bedrog, 303.
 — bestaan van gebrek dat dier buiten handel stelt, 327.
 — bestaan van koopvernietigend gebrek bij sluiten van koop, 9, 169, 183, 190, 243.
 — bestaan van koopvernietigend gebrek bij bedongen vrijwaring, 210.
 — bestemming van slachtdier, 242.
 — dwaling, 290, 294, 297.
 — identiteit van dier, 242, 247.
 — koopvernietigend gebrek, 112, 118, 242.
 — kwade trouw van verkoper, 132, 135, 176.
 — levering buiten woonplaats van verkoper, 48.
 — oorzaak van dood van dier, 147, 148, 149, 258.
 Zie ook: Bedrog, Bewijsvoering, Deskundig Onderzoek, Dwaling, Koopvernietigend gebrek, Ongeschiktheid tot verbruik, Vermoeden (wettelijk).
Bewijsmiddelen.
 Zie: Bewijsvoering.
Bewijsvoering,

— afmaken van dier op bevel van overheid, getuigenbewijs, 115.
 — andere bewijsmiddelen dan deskundig onderzoek, 122.
 — bedrog (vrij), 303.
 — bestaan van koopvernietigend gebrek bij koop, in geval van bedongen vrijwaring, 210.
 — bestemming, 251 tot 253.
 — deskundig onderzoek, 108, 109, 119, 120, 121, 122.
 — dwaling, 290, 295.
 — herkomstbewijs, 248.
 — identiteit van dier (slachtdier), 247.
 — kenbaar maken van gebreken, 201.
 — kwade trouw van verkoper, 155, 176.
 — ongeschiktheid voor verbruik, 244, 245, 246.
 — ongeschiktheid voor verbruik (vermoeden van bestaan bij koop of levering), 243.
 — ongeschiktheid voor verbruik (vleeskeuring), 226, 244.
 — ongeschiktheid voor verbruik (tegenbewijs tegen vermoeden van bestaan), 245.
 Zie ook: Begin van bewijs door geschriften, Bekentenis, Bewijs door geschriften, Bewijslast, Deskundig onderzoek, Getuigenbewijs, Persoonlijke verschijning, Schattingseed, Vermoeden (feitelijk), Vermoeden (wettelijk).
Bezitter,
 — als eiser in vordering tot ontbinding, 104.
Bezoedeling,
 — verplichte afkeuring van vlees voor verbruik, 228.
Biggen,
 — merken van —, 249.
Bijen, 317, 323, 324.
 Zie ook: Besmettelijke Ziekten, Vuilbroed.
Bijhorigheden,
 — teruggave met hoofdvoorwerp bij ontbinding, 160.
Bindweefsel (doorsijpelen van —),
 — verplichte afkeuring van vlees voor verbruik, 228.
 Zie ok: Afkeuring, Ongeschiktheid voor verbruik.
Blaaswormziekte, 213 *ter.*
Blindheid (paard),
 — zichtbaar gebrek, 204.
Bloed- en Aanverwanten.
 Zie: Deskundige (wraking).
Bloederig vlees, 300.
Bloedwateren (chronisch), 23, 24, 191.

Borstziekten (varkens), 23, 24.
 Botryomycose, 228.
 Botulisme, 229.
 Boutvuur, 228, 254.
 Brief,
 — briefwisseling, 122.
 — verzoek aanstelling deskundige, 64.
 Bronco-pneumonie, 229.
 Brucellose, 34, 300, 326 e.v., 328, 330.
 Brulziekte.
 Zie: Nymphomanie.
 Buikloop (chronische —), geen koopvernietigend gebrek, 23.
 Burgemeester,
 — afslachten van dier, 116.
 — besmette zone bij bijenziekten, 323.
 — bepalen schutkring bij mond- en klauwzeer, 324.
 Zie ook: Gouverneur.

C

Castratie, 162, 163, 164, 165.
 Caudotomie, 165.
Cautio iudicatum solvi, 110, 111, 126.
 Chronische hersenwaterzucht.
 Zie: Stille kolder.
 Clinische tuberculose, 180, 326 ter.
 Coli-typhus kiemen,
 — verplichte afkeuring, 228.
 Collibacilliose,
 — noch koopvernietigend gebrek, noch dwaling, 302.
 Conformiteit,
 — bewijslast, 286.
 — en dwaling, 296.
 — soortkoop, 286.
 Zie ook: Bewijslast, Dwaling, Wanprestatie.
 Cornage.
 Zie: Snuiven (chronisch).
 Cryptorchisme,
 — bedongen vrijwaring, 191, 199.
 — en dwaling, 299, 302.
 — geen koopvernietigend gebrek, 34.
 — rechtsvergelijking (Ned.), 35.
 Daad van koophandel,
 — bevoegdheid van vrederechter, 88, 90 e.v., 237, 269, 283, 289.
 Zie ook: Bevoegdheid, Vrederechter, Rechtbank van Koophandel.

D

Dagvaarding,
 — inhoud, 94.
 — op zondagen en wettelijke feestdagen, 62.
 — per aangetekend schrijven, 95.
 — voor onbevoegde rechter, 54, 101, 102, 231.
 Zie ook: Rechtspleging, Termijn.
 Dampigheid,
 — geen koopvernietigend gebrek, 23.
 — rechtsvergelijking, 24, 213.
 — Veearbitrage (eenhoevigen), 213 ter.
 — Veearbitrage (runderen), 213 ter.
 Deelbaarheid en Ondeelbaarheid, 105, 141.
 Zie ook: Rechtsvordering.
 Deskundige,
 — eedaflegging, 66, 120.
 — één of drie —, 65, 67, 78.
 — nieuwe deskundigen na wraking, 76.
 — wraking, 73 tot 75, 118.
 — zelfde deskundige bij nieuw deskundig onderzoek, 118.
 — verzuim van eed, 80.
 Zie ook: Bewijsvoering, Deskundig Onderzoek, Rechtspleging.
 Deskundig Onderzoek, 57, 58 tot 86, 148.
 — als tegenbewijs, 245.
 — bedongen vrijwaring, 210.
 — beschikking tot aanstellen van deskundigen, 59, 60, 62, 65, 66.
 — deskundig verslag, 80, 81, 82, 94, 108, 109, 112 tot 122.
 — dood van dier, 148, 149.
 — formaliteiten, 77.
 — geen — bij slachtdieren, 226, 239, 241.
 — kosten, 133.
 — nietigheid, 67, 74, 78, 120.
 — nieuw —, op nieuw verzoek, 118.
 — ontvankelijkheid van vordering, 36, 100, 146, 154.
 — onvoldoende of onvolledig —, 119, 120, 121.
 — opdracht van deskundigen, 77, 81, 82, 114.
 — opdracht van deskundigen (tuberculose), 83 tot 86, 114.
 — stuit termijn niet bij slachtdieren, 230.
 — tegenexpertise, 109, 121.
 — termijn voor —, 79.
 — verwittigen van verkoper (telegram), 65, 67 tot 70.
 — verzoek tot — (dood van dier door ander gebrek), 148.
 — verzoek tot — (formulier), 60.
 — verzoek tot — (inhoud), 58.

— verzoek tot — mondeling), 59.
 — verzoek tot — (nieuwe deskundigen na wraking), 76.
 — verzoek tot — (nieuw koopvernietigend gebrek), 118.
 — verzoek tot — (op zon- of feestdagen), 57, 62.
 — verzoek tot — (schriftelijk), 60, 64.
 — verzoek tot — (telefonisch), 63.
 — verzoek tot — (telegrafisch), 61, 64, 70.
 — verzoek tot — (termijn), 64.
 — verzoek tot — (uur), 62.
 — voorlopige maatregelen, 71, 72.
 — waardebeoordeling van terug te geven dier bij ruilvernietiging, 272.
 Zie ook: Afkeuring, Beschikking, Bevoegdheid, Bewijsvoering, Deskundige, Rechtspleging, Tuberculineproef, Vrederechter.

Destructiebedrijf.
 Zie: Vilbeluik.

Deurwaardersexploot,
 — op zon- of feestdag, 57.
 Zie ook: Dagvaarding, Rechtspleging.

Diarrhee (chronische),
 — runderen (Veearbitrage), 213 *ter.*

Dier buiten Handel,
 — algemeen, 28, 33, 125, 178, 179, 180, 280, 314, 317.
 — bijzondere reglementeringen, 318 tot 326.
 — keuze tussen vorderingen, 327.
 — nietigheid, 261, 281.
 — opsluiting en verbod tot vervreemden, 315, 316.
 — rechtsvergelijking, 316.
 — slachtdier, 328.
 — verjaring, 284.
 — vrijstelling van vrijwaring ongeldig, 266.
 Zie ook: Besmettelijke Ziekten, Gezondheidspolitie der Huisdieren, Rechtsvordering, Vrijwaring.

Dier, niet-huisdier, 219, 273, 274, 275.
 — tamme of getemde dieren, 219, 275.
 — wilde dieren, 275.
 Zie ook: Huisdier.

Dier, verdacht aangetast of besmet te zijn.
 Zie: Besmettelijke Longontsteking, Besmettelijke Ziekte, Dourine, Kwade Droes, Lymphangitis, Mond- en Klauwzeer, Schapenpokken, Worm.

Dierenarts.
 Zie: Veearts.

Diergeneeskundige politie.
 Zie: Gezondheidspolitie.

Dies ad quem.

Zie: Termijnen.

Dies a quo.
 Zie: Termijnen.

Doctor in Veeartsenijkunde.
 Zie: Veearts.

Domkolder.
 Zie: Stille Kolder.

Dourine,
 — besmettelijke ziekte (varkens), 33.
 — bijzondere reglementering (paarden, ezels), 320.
 — verbod te vervreemden, strafbepalingen (paarden, varkens), 317.
 Zie ook: Besmettelijke Ziekten, Dier buiten Handel.

Drachtigheid,
 — bedongen vrijwaring, 191, 192.
 — niet-drachtigheid en dwaling of wanprestatie, 300.

Duits Recht,
 — lijst koopvernietigende gebreken, 24, 35.
 — maanblindheid, 26.
 — snuiven (chronisch), 35, 209.
 — stille kolder, 27.
 — termijnen, 38, 55, 209.
 — tuberculose, 31.
 — vrijwaring (bedingen nopens —), 171.
 — vrijwaring (ontbinding, prijsvermindering), 129.
 Zie ook: Rechtsvergelijking.

Duiven, 217, 277.

Dwaling,
 — algemeen, 11, 15, 125, 199, 281, 284, 290 tot 302 *bis.*
 — bedongen vrijwaring, 296.
 — bewijs, 290, 294, 295.
 — bij voortkoop, 291.
 — bij voortverkoop, 302 *bis.*
 — dieren niet onder toepassing van bijzondere wetgeving, 280.
 — en bedrog, 310.
 — en koopvernietigend gebrek, 291.
 — en eis tot vrijwaring tegen een derde, 302 *bis.*
 — en wanprestatie, 296, 300.
 — geen —, 302.
 — nietigheid niet van rechtswege, 293.
 — nopens hoedanigheid, oorsprong, ouderdom, 290.
 — nopens zelfstandigheid, alg., 290, 291, 295.
 — ontbreken van bedongen hoedanigheid, 199.
 Zie ook: Bedrog Gebrek, Koopvernietigend gebrek, Nietigheid, Nietigverklaring (vordering tot —), Vrijwaring, Wanprestatie, Wilsgebreken.

E

Eedaflegging.

Zie: Deskundige.

Eenden, 217.

Encephalo-myelitis, 317.

Eenvormige wet internationale koop, 18.

Engels Recht,

— geen lijst van koopvernietigende gebreken, 24.

— vrijwaring (ontbinding, prijsvermindering), 129.

Zie ook: Rechtsvergelijking.

Enteritis,

— verplichte afkeuring en inbeslagneming (slachtdieren), 228, 229.

Epilepsie,

— verborgen gebrek (rashond), 279.

Erfgenamen.

Zie: Deelbaarheid en Ondeelbaarheid, Deskundige (— wraking), Rechtsvoorde-
ring.

Everzwijn, 219, 275.

Exceptie,

— inroepen van — door eerste verkoper tegen tweede koper, 93, 103, 302 *bis*.

Exploot.

Zie: Deurwaardersexploot.

Ezel,

— afmaken bij besmettelijke ziekte, 117.

— besmettelijke ziekte, 117, 152, 317, 319, 320.

— koopvernietigende ziekten, 23.

— kwade droes (kenmerken), 25.

— maanblindheid (kenmerken), 26.

— niet koopvernietigende gebreken, 34.

— stille kolder (kenmerken), 27.

— toepassing wet 1885, 22, 23.

— verbod te vervreemden, 317.

— verbod te vervreemden, bijzondere reglementering, 319, 320.

— verminking, 165.

— waarde van dier (beperking van vrijwaring), 130.

Zie ook: Kwade Droes, Maanblindheid, Muilezel, Paard, Stille Kolder, Vrijwaring.

F

Faillissement,

— geen koopvernietigend gebrek, 24.

— verkoping na —, 158.

Feitenrechter, 8, 16, 17.

Finnigheid (varkens),

— rechtsvergelijking, 24.

— Veearbitrage, 213 *ter*.

Fistel,

— bedekken van —, bedrog, 304.

Foetus,

— verplichte afkeuring, 228.

Fokkerij, 22, 190, 199, 298.

— afstamming van dier en dwaling, 300.

— weigering te dekken, dwaling, 300.

Formaatzegel,

— verzoekschrift aanstelling van deskundigen, 60.

Formulier,

— herkomstbewijs, 248.

— rechtspleging, 106.

— verzoekschrift aanstelling deskundigen, 60, 61.

Frans Recht, 1, 13, 21.

— afkeuring van vlees, 223.

— beding van vrijwaring, 197.

— bedrog, 305.

— besmettelijke ziekten, verbod te vervreemden, 316.

— gortigheid, 24.

— huisdieren niet genoemd in bijzondere wetten, 278.

— kreupelheid (slepende), 35.

— kribbebijten, 35.

— kwade droes, 25.

— lijst koopvernietigende gebreken, 24, 35.

— samen in te spannen paarden, 138.

— snuiven (chronisch), 35, 209.

— sterfte van dier, 150.

— stille kolder, 27.

— termijnen, 38, 55, 56.

— tuberculose, 31.

— verminking, 162.

— vrijwaring (beding nopens —), 171.

— vrijwaring (ontbinding, prijsvermindering), 129.

— vrijwaring (vrijstelling van —), 262.

— wordingsgeschiedenis wetgeving betreffende koopvernietigende gebreken, 21.

Zie ook: Rechtsvergelijking.

G

Ganzen, 217.

Gasoeedeem,

— verplichte afkeuring, 228.

Gebrek, 7.

— belangrijkheid, 11.

— bestaan bij verkoop, 9, 280.

— gemakkelijk te ontdekken —, 313.

— herstellen van —, 12.

— hoedanigheid, eigenschap, 11.
 — in overeenkomst voorzien —, bevoegdheid, 283.
 — verborgen —, 3 tot 11, 280.
 — verborgen — (huisdieren niet in wet 1885), 279, 280.
 — verborgen — (kennis door koper), 155, 280.
 — verborgen — (niet-huisdieren), 274.
 — verborgen — (slachtdier), 227, 254, 257.
 — zichtbaar —, 8, 155, 177, 192 tot 195, 280.
 — zichtbaar — (bedongen vrijwaring), 201 tot 204.
 — zichtbaar — (nog niet bestaande bij sluiten van koop), 288.
 — zichtbaar over verborgen (slachtdier), 227, 254, 257.
 Zie ook: Bewijsvoering, Dwaling, Koopvernietigend gebrek, Vermoeden, Wanprestatie.
 Gebruiken, 21.
 — geen — bij andere huisdieren dan in wet opgesomd, 278.
 — *ratio legis* bijzondere wetgeving (verwaring), 278.
 — termijnen, 16, 234, 265, 275.
 — wilde dieren, 275.
 Zie ook: *Ratio Legis*, Termijnen.
 Geelzucht,
 — verplichte afkeuring, 228.
 Geitenras, 217.
 Gemeen Recht, 1 tot 18.
 — afwijking van — (draagwijdte), 284.
 — bij dieren niet-huisdieren, 274.
 — bij dieren voorwerp wet 1885, 284.
 — huisdieren niet in wet, 277, 278, 280.
 — varkensras niet toepasselijk, 276.
 — zaken buiten de handel, 314.
 Zie ook: Gevogelte, Huisdier, Koop en Verkoop, Onrechtmatige Daad, Prijsvermindering, Vrijwaring, Wanprestatie, Wild.
 Geneesmiddelen,
 — geur, verplichte afkeuring, 228.
 Gerechtskosten, 133.
 — deskundig onderzoek, 67.
 Zie ook: Deskundig Onderzoek, Rechtspleging.
 Gerst, 11.
 Gespan,
 — geschiktheid voor — (paard), 199.
 Gestorven dier,
 — verplichte afkeuring, 228.
 Getuigenbewijs, 109, 112, 115.

— bestemming als slachtdier, 251.
 — kwade trouw van verkoper, 176.
 — ongeschiktheid van vlees voor verbruik (— niet toegelaten), 244.
 — tegenbewijs tegen vermoeden van bestaan van gebrek, 245.
 — vrijstelling van vrijwaring, 174, 263.
 Zie ook: Begin van Bewijs door geschrift, Bekentenis, Bewijsvoering, Schriftelijk Bewijs, Vermoeden (feitelijk), Vermoeden (wettelijk).
 Getuigschrift,
 — vals —, bedrog, 306.
 Zie ook: Deskundige (— wraking).
 Gevogelte, 217, 219, 228, 275.
 — besmettelijke ziekten, 317.
 Geweld.
 Zie: Wilsgebreken.
 Gewicht,
 — vergissing nopens — van schapen, dwaling, 300.
 Gezondheidscertificaten,
 — als tegenbewijs, 245.
 Zie ook: Bewijs, Deskundig Onderzoek.
 Gezondheidspolitie der Huisdieren, 314, 315, 316.
 Zie ook: Afkeuring, Besmettelijke Ziekten.
 Gezwel.
 Zie: Pododermatitis.
 Goedaardige Droes, 229.
 Zie ook: Besmettelijke Ziekten, Inbeslagneming.
 Goede Trouw,
 — dagvaarding voor onbevoegde rechter, 101.
 — uitzonderingen op vrijwaring, 143.
 — van verkoper t.a.v. gebrek, 13, 133, 134, 157.
 Zie ook: Bewijslast, Bewijsvoering, Kwade Trouw, Vrijwaring.
 Gortigheid,
 — geen koopvernietigend gebrek (varken), 24.
 — goedkeuring na sterilisatie (runderen), 225.
 — inbeslagneming, 229.
 Gouverneur,
 — bevel tot afmaken, 116.
 Zie ook: Burgemeester.

H

Haas, 275.
 Zie ook: Huisdier.
 Handelaar in Vlees,

— herkomstbewijs eisen, 248.
 Handelsgebruik,
 — reclame, 313.
 Zie ook: Bedrog.
 Hanetred,
 — eenhoevigen (veearbitrage), 213 *ter*.
 Heelkundige Bewerking, 162.
 Zie ook: Verminking.
 Herkauwer,
 — besmettelijke ziekten, 317 (verbod te vervreemden).
 Zie ook: Rund.
 Herkeuring.
 Zie: Vleeskeuring.
 Herkomstbewijs,
 — fokpaard, 300.
 — schriftelijk bewijs van bestemming, 251.
 — slachtdieren, 248.
 Zie ook: Bestemming van Dier, Bewijsvoering.
 Herneming van geding, 97.
 Zie ook: Rechtspleging.
 Hersenwaterzucht (chronische —).
 Zie: Stille Kolder.
 Hert, 219.
 Hoedanigheid, 11.
 — bedongen —, 281.
 — bedongen — en dwaling, 296.
 — bedongen — en vordering tot ontbinding, 296.
 — bevestiging van —, vrijwaring van tegenoverstaande gebrek, 311.
 — niet bedongen —, 197.
 — stilzwijgende uitbreiding van vrijwaring, 199.
 — wezenlijke — en zelfstandigheid van de zaak, 290.
 Zie ook: Gebrek, Koopvernietigend Gebrek, Stilzwijgen, Wanprestatie.
 Hoefgebreken,
 — veearbitrage, 213 *ter*.
 — verbergen van —, bedrog, 304, 305.
 — zichtbaar —, 313.
 Zie ook: Bedrog, Gebrek, Veearbitrage.
 Hoemoglobinurie, 229.
 Hond, 277, 279, 280.
 Hondsdolheid,
 — bijzondere reglementering, 324.
 — inbeslagneming, 254.
 — termijn van verdenking, 325.
 — verbod te vervreemden, strafbepalingen, 317.
 — verplichte afkeuring, 228.
 Zie ook: Afkeuring, Besmettelijke Ziek-

ten, Dier buiten Handel, Gebrek, Inbeslagneming, Strafrecht.

Horens,
 — afzagen van —, zware verminking, 165.
 Zie ook: Verminking.
 Hormonen,
 — toediening stoffen met hormonale of anti-hormonale werking, 228, 328.
 Huid,
 — goedkeuring van —, geen beletsel voor ontbinding, 223.
 — teruggave bij sterfte van dier, 166.
 Zie ook: Teruggave.
 Huidworm, 315.
 Huisdier, 122, 217 tot 220.
 — nietigverklaring wegens dwaling mogelijk, 292.
 — tamme dieren, 275.
 — toepassing wet 1885, 22.
 — toepassing wet 1894, 217, 219.
 — verkoop van — en soortkoop, 10.
 Zie ook: Bijen, Haas, Hond, Kalkoen, Kat, Kippen, Kleinvee, Konijnen, Wild.
 Hypotheek,
 — kosten verkoop, 13.

I

Identiteit van Dier,
 — bedrog nopens —, 308.
 — betwisting nopens — bij afkeuring, 247 tot 249.
 — herkomstbewijs, 248.
 Inbeslagneming (slachtdier), 228.
 — bij afkeuring, 245, 254, 258.
 — bij sterilisatie, 224.
 — maakt tegenexpertise onmogelijk, 245.
 — openbare orde, 224.
 Zie ook: Afkeuring, Ongeschiktheid voor Verbruik.
 Ingebrekestelling,
 — geen — voor schadeloosstelling bij kwade trouw van verkoper, 136.
 — vertrekpunt van termijn, 42.
 Zie ook: Kwade Trouw, Levering, Termijnen.
 Ingewanden,
 — te laat verwijderde (verplichte afkeuring), 228.
 Inlichtingen,
 — geven valse —, bedrog, 306.
 Zie ook: Bedrog.
 Inontvangstneming,
 — nalatigheid van koper, 41.

Zie ook: Levering.
 Inspecteur dierenarts.
 Zie: Veeartsenijkundig inspecteur.
 Internationaal Privaat Recht, 18, 90, 111, 126,
 170, 212.
 Intradermo-Tuberculinatie, 31.

K

Kadaver,
 — verkoop van — als slachtvlees, ongeschiktheid voor verbruik, 328.
 Zie ook: Afkeuring, Inbeslagneming, Ongeschiktheid tot verbruik, Sterfte van Dier.
 Kalf, 190.
 Zie ook: Fokkerij.
 Kalkoen, 277.
 Zie ook: Huisdier.
 Kalven,
 — vermelding van —, onjuist, bedrog, 307.
 Zie ook: Bedrog.
 Kansvereenkomst,
 — aankoop van vlees met kennis van vermoedelijke ongeschiktheid, 257.
 Kat, 277.
 Zie ook: Huisdier.
 Katarraal Koorts,
 — boosaardige —, verplichte afkeuring, 228.
 Zie ook: Afkeuring.
 Kippen, 277.
 Zie ook: Huisdier.
 Klauwzeer,
 — termijn van verdenking, 325.
 — verbod te vervreemden, strafbepalingen, 317.
 Zie ook: Dier buiten Handel, Dier verdacht aangetast of besmet te zijn, Gezondheidspolitie der Huisdieren, Mond- en Klauwzeer, Strafrecht.
 Kleinvee,
 — toepassing wet 1894, 217.
 Zie ook: Huisdier, Slachtdier.
 Klophengst, 199, 300.
 Zie ook: Dwaling, Paard.
 Knobbeltering.
 Zie: Tuberculose.
 Koe,
 — melkkoe, 7, 302.
 Zie ook: Dwaling, Rund.
 Koepokken, 257, 302.
 Zie ook: Dwaling, Ontbinding (vordering tot).

Koliek, 229.
 Konijn, 217, 277.
 Zie ook: Huisdier, Slachtdier.
 Koolziekte, 317.
 — verbod te vervreemden, strafbepalingen.
 Koop en Verkoop,
 — algemeen, 2, 3, 5, 10.
 — goede trouw van verkoper, 13.
 — hoofdzaak en bijzaak, 139.
 — kadaver ongeschikt voor verbruik, 328.
 — kosten, 13, 133, 134, 254.
 — op proef, 302.
 — op rechterlijk gezag, 17, 158, 159, 260, 280.
 — risico, 147 tot 151.
 — tijdsbepaling, 45, 315.
 — veiling, 159.
 — verplichtingen van de verkoper, 5, 15.
 — verscheidene dieren, 137, 138.
 — — en vertrekpunt van termijn, 40, 45.
 — vertrouwenskoop, 200.
 — voorwaarden van verkoop, 138.
 — vrijwillige —, 159.
 Zie ook: Gemeen Recht, Levering, Soortkoop, *Species*koop, Termijn, Vrijwaring.
 Koopvernietigend Gebrek (Algemeen).
 Zie: Gebrek (— verborgen).
 Koopvernietigend Gebrek (Huisdieren),
 — en bedrog, 303.
 — en dwaling, 291.
 — en wanprestatie, 287.
 Koopvernietigend Gebrek (Huisdieren voor voorthouden),
 — aanduiding in dagvaarding, 94.
 — aanduiding in verzoekschrift tot deskundig onderzoek, 58, 118, 148.
 — ander dan in verzoekschrift, 118, 148.
 — kenmerken, 25 tot 32.
 — K.B. 31 mei 1951, 22.
 — kudde, 23.
 — naamlijst, 23, 24.
 — naamlijst (beperkend karakter), 34.
 — tweede ziekte, waardoor gebrek verergert, 149.
 — veearbitrage, 213.
 Zie ook: Gebrek, Huisdier, Kwade Droes, Longontsteking (besmettelijke), Maanblindheid, Ophouden van Nageboorte, *Ratio Legis*, Runderpest, Stille Kolder, Tuberculose, Voorthouden van Dier, Vrijwaring, Wet enK oninklijk Besluit.
 Koopvernietigend Gebrek (Slachtdieren),
 — afkeuring van vlees, 223.
 — afkeuring van vlees na slachting alleen van belang, 226.
 — bewijs (vaststelling van —), 239, 243 tot

246.
 — gedeeltelijke ongeschiktheid, 222, 254, 256.
 — geen naamlijst, 228, 254.
 — sterilisatie, 224, 225.
 — volkomen ongeschiktheid voor verbruik (algemeen), 222, 228, 229.
 Zie ook: Afkeuring, Inbeslagneming, On- geschiktheid tot verbruik (volkomen), Slachtdier, Sterilisatie, Vrijwaring.
- Koopvernietiging.
 Zie: Ontbinding.
- Koppigheid,
 — beding van vrijwaring, 191.
- Kosten van Verkoop.
 Zie: Koop en Verkoop.
- Koudvuur,
 — verplichte afkeuring, 228.
- Krampigheid,
 — runderen (Veearbitrage), 213 *ter*.
- Kreupelheid (slepende),
 — bedongen vrijwaring, 196.
 — geen koopvernietigend gebrek, 24, 34.
 — rechtsvergelijking, 24, 35.
 — Veearbitrage, 213 *ter*.
 Zie ook: Koopvernietigend Gebrek, Vee- arbitrage, Vrijwaring.
- Kribbebijten,
 — bedongen vrijwaring, 197, 199.
 — en dwaling, 300.
 — geen koopvernietigend gebrek, 24.
 — rechtsvergelijking, 24.
 — veearbitrage, 213 *ter*.
 Zie ook: Dwaling, Koopvernietigend Ge- brek, Veearbitrage, Vrijwaring.
- Kudde, 23, 137, 138, 140, 160.
 Zie ook: Huisdier.
- Kwaadaardigheid,
 — bedongen vrijwaring, 191, 192, 196.
 — geen koopvernietigend gebrek, 34.
 — rechtsvergelijking, 305.
 — veearbitrage, 213 *ter*.
 — hoedanigheid, 199.
 Zie ook: Koopvernietigend Gebrek, Nym- phomanie, Veearbitrage, Vrijwaring.
- Kwade Droes,
 — aanraking met besmette dieren, 140.
 — afmaken van dier, 117.
 — bijzondere regeling verkoop van dieren, 180.
 — inbeslagneming, 254.
 — kenmerken, 25.
 — keuze tussen ontbinding en nietigverklaring wegens onvervreemdbaarheid, 327.
 — koopvernietigend gebrek, 23.
 — rechtsvergelijking, 24, 25.
 — termijn van verdenking, 325.
 — termijn voor instellen van vordering tot ontbinding, 38.
 — verbod te vervreemden, 315.
 — verbod te vervreemden, strafbepalingen, 317.
 — verdachte dieren, bijzondere reglemente- ring, 318.
 — verplichte afkeuring, 228.
 Zie ook: Besmettelijke Ziekten, Dier buiten Handel, Goedaardige Droes, Koopver- nietigend Gebrek (huisdieren voor voort- houden), Koopvernietigend Gebrek (slacht- dier), Voorthouden van Dier, Vrijwaring.
- Kwade Trouw (van verkoper), 13, 17, 135, 136, 157, 254.
 — geen vrijstelling van vrijwaring mogelijk, 266, 312.
 — verzwijging, 309.
 Zie ook: Bedrog, Goede Trouw, Stilzwin- gen, Vrijwaring.
- Kwartier,
 — volkomen ongeschiktheid, 222.
 Zie ook: Afkeuring, Inbeslagneming, On- geschiktheid tot verbruik (volkomen).
- Kwijting,
 — beding van uitbreiding van vrijwaring, 109.
 Zie ook: Bewijsvoering, Vrijwaring, La- ryngo-trachéitis bij pluimvee.
- ## L
- Lastgeving,
 — eiser lastgever van koper, 104.
 — indienen verzoek tot aanstellen van des- kundigen, 59.
- Leeftijd,
 — verbergen van —, bedrog, 304.
 — wezenlijke hoedanigheid bij paard, 300.
 Zie ook: Bedrog, Gebrek, Hoedanigheid.
- Levensmiddelen,
 — handel in bedorven of beschadigde —, 328.
- Leverbotziekte,
 — runderen, schapen (Veearbitrage), 213 *ter*.
 Zie ook: Termijnen.
- Levering,
 — buiten woonplaats van koper, 48.
 — en bedrog, 308.
 — ingebrekestelling van verkoper, 42.
 — keuze van datum door koper, 44.
 — keuze van datum door verkoper, 44.
 — nalatigheid van koper levering te nemen,

41.
 — na verkoop bij slachtdieren, wettelijk vermoeden, 243.
 — onbepaalde datum, 40.
 — soortkoop, 286.
 — *species*koop, 286.
 — te late —, 39, 42, 43, 286, 289.
 — ter beschikking houden, 45.
 — verkoop met tijdsbepaling, 45.
 — verkoop onder voorwaarde, 45.
 — verkoop op proef, 45.
 — verplichting tot leveren, wanprestatie, 286.
 — vertrekpunt van termijn voor instellen van vordering, 39 tot 45.
 — wijziging van leveringsdatum bij overeenkomst, 45.
 Zie ook: Koop en Verkoop, Termijnen, Wanprestatie.
- Lijfbieden,
 — runderen (Veearbitrage), 213 *ter*.
- Longemphyseem, 24.
- Longontsteking (besmettelijke),
 — aanraking met besmette dieren, 152.
 — afmaken van dier, 117.
 — bijzondere reglementering van verkoop, 180, 318.
 — kenmerken, 29.
 — keuze tusschen ontbinding en nietigverklaring wegens onvervreemdbaarheid, 327.
 — koopvernietigend gebrek, 23.
 — rechtsvergelijking, 24, 29.
 — slachtdier, bijzondere reglementering, 318.
 — termijn voor instellen van vordering tot ontbinding, 38.
 — verbod te vervreemden, 315.
 — verbod te vervreemden, strafbepalingen, 317.
 — verdacht dier, bijzondere reglementering, 318.
 — verdacht dier, termijn van verdenking, 325.
 Zie ook: Besmettelijke Ziekten, Dier buiten Handel, Dwaling, Huisdier, Koopvernietigend Gebrek, Voorthouden van Dier, Vrijwaring.
- Longtering.
 Zie: Tuberculose.
- Luchthappen,
 — geen koopvernietigend gebrek, 34.
- Luchtzuigen,
 — bedongen vrijwaring, 197.
 — eenhoevigen (Veearbitrage), 213 *ter*.
 — geen koopvernietigend gebrek, 24.
 — rechtsvergelijking, 24.
 Zie ook: Gebrek, Koopvernietigend Gebrek, Veearbitrage, Vrijwaring.

- Luxedieren, 22, 279.
- Luxemburgs Recht,
 — afkeuring en bruikbaar onder voorwaarde, 224.
 — kribbebijten, 35.
 — lijst koopvernietigende gebreken, 24, 35.
 — maanblindheid, 26.
 — prijsvermindering bij gedeeltelijke afkeuring, 224.
 — stille kolder, 27.
 — termijnen, 38, 55, 56.
 — tuberculose, 31.
 — vrijwaring (bedingen nopens —), 171.
 — vrijwaring (prijsvermindering, ontbinding), 129.
 Zie ook: Rechtsvergelijking.
- Lymphadenie (algemene —),
 — verplichte afkeuring, 228.
 Zie ok: Afkeuring, Inbeslagneming.
- Lymphangitis,
 — bijzondere reglementering, 319.
 — verbod te vervreemden, strafbepalingen, 317.
 Zie ook: Dier buiten Handel, Gezondheidspolitie der Huisdieren, Strafrecht.

M

- Maanblindheid,
 — kenmerken, 26.
 — koopvernietigend gebrek, 23.
 — nieuw deskundig onderzoek, 130.
 — rechtsvergelijking, 24, 26.
 — termijn voor instellen van vordering, 38.
 — veearbitrage (eenhoevigen), 213 *ter*.
 — waarde van dier (beperking, vrijwaring), 130, 271.
 Zie ok: Besmettelijke Ziekten, Dier buiten Handel, Dwaling, Koopvernietigend Gebrek, Paard, Voorthouden van Dier, Vrijwaring (dieren voor voorthouden).
- Malleinatie,
 — zware verminking, 165.
- Malleus.
 Zie: Kwade Droes.
- Mastic Defays*, 304, 313.
- Meerdere Dieren,
 — waardebeplating bij vordering tot ontbinding van ruiling, 268.
 Zie ook: Kudde, Ontbinding, Ruiling, Terruggave.
- Melk, 22.
- Melkproductie,
 — te geringe —, geen dwaling, 302.

- Zie ook: Dwaling.
- Melkzuigen,
— runderen (veearbitrage), 213 *ter*.
- Merken van Dieren, 249.
- Miltvuur,
— inbeslagneming, 254.
— verplichte afkeuring, 228.
Zie ook: Afkeuring, Dier buiten Handel, Inbeslagneming.
- Minderjarige,
— verkoping op rechterlijk gezag, 158.
Zie ook: Koop en Verkoop.
- Minister van Landbouw,
— aankopen van rund met uiertuberculose, 180, 326.
— afmaken van dieren, 116.
— benutten van kadavers van afgekeurde dieren, 254.
Zie ook: Afkeuring, Dier buiten Handel, Burgemeester, Gouverneur.
- Minnelijke Schikking, 96.
- Mond- en Klauwzeer, 33.
— geen koopvernietigend gebrek, 34.
— inbeslagneming, 254.
— verbergen van —, bedrog, 305.
— verbod te vervreemden, bijzondere reglementering, 321.
— verbod te vervreemden, strafbepalingen, 317.
Zie ook: Besmettelijke Ziekten, Dier buiten Handel, Inbeslagneming, Klauwzeer, Koopvernietigend Gebrek, Schutkring, Strafrecht.
- Muilezel,
— afmaken bij besmettelijke ziekte, 117.
— besmettelijke ziekte, 117, 152, 317, 319, 320.
— koopvernietigende gebreken, 23.
— kwade droes, 25.
— maanblindheid, 26.
— **niet-koopvernietigende gebreken, 34.**
— rechtsvergelijking, 24.
— stille kolder, 27.
— toepassing wet 1885, 22, 23.
— verbod te vervreemden, 317.
— verbod te vervreemden, bijzondere reglementering, 319, 320.
— verminking, 165.
— waarde van dier, 130.
Zie ook: Besmettelijke Ziekten, Dier buiten Handel, Huisdier, Paard.
- Myotomie (van staart),
— zware verminking, 165.
Zie ook: Vrijwaring.
- Myxomatose,

- verbod te vervreemden, strafbepalingen, 317.
Zie ook: Dier buiten Handel, Strafrecht.

N

- Nageboorte (ophouden van),
— deel van nageboorte, 30.
— kenmerken, 30.
— koopvernietigend gebrek, 23.
— plaats van kalven, 130.
— rechtsvergelijking, 24, 30.
— termijn voor instellen van vordering, 38.
— waarde van dier, 30, 130, 271.
Zie ook: Dwaling, Huisdier, Koopvernietigend Gebrek, Voorthouden van Dier, Vrijwaring.
- Nalatenschap,
— boedelbeschrijving, 158.
— onbeheerde — (verkoping op rechterlijk gezag), 158.
Zie ook: Deelbaarheid en Ondeelbaarheid.
- Nationaliteit, 110.
Zie ook: Internationaal Privaat Recht.
- Nederlands Recht,
— cryptorchisme, 35.
— endocarditis, 35.
— epilepsie, 35.
— geen lijst van koopvernietigende gebreken, 24, 35.
— gemeen recht, 7, 8, 10.
— koopvernietigende gebreken en wanprestatie, 287.
— kosten van verkoop, 134.
— kreupelheid (slepende), 35.
— maanblindheid, 26.
— mond- en klauwzeer, 35.
— nageboorte (ophouden van —), 30.
— onvruchtbaarheid (merrie), 35.
— pericarditis (traumatische —), 35.
— pylclonifritis, 299.
— stille kolder, 27.
— snuiven (chronisch), 209.
— termijnen, 38, 209.
— tetanos, 35.
— tuberculose, 31, 35.
— veearbitrage, 212, 213, 213 *bis*, 213 *ter*.
— verse-koearrest, 287.
— vrijwaring (ontbinding, prijsvermindering), 129.
Zie ook: Rechtsvergelijking, Scheidsrecht, Veearbitrage.
- Neurectomie.
Zie: Nevrotomie.
- Neusvloeijing (chronische),
— enhoevigen (veearbitrage), 213 *ter*.

- Nevrotomie, 34, 305.
 Zie ook: Bedrog, Koopvernietigend Gebrek.
- Nier- of Nierbekkenontsteking (chronische),
 — runderen (veearbitrage), 213 *ter*.
- Nieuwe Eis,
 — vordering tot nietigverklaring tijdens geding tot ontbinding, 285.
 Zie ook: Rechtsvordering tot Ontbinding, Rechtspleging.
- Nietigheid,
 — bestaat niet van rechtswege (bedrog, dwaling, onvervreemdbaarheid), 282, 293, 303, 330.
 — dier buiten handel, 281.
 — geen — bij bedrog nopens prijs, 303.
 — wilsgebreken, 281.
 Zie ook: Bedrog, Dier buiten Handel, Dwaling, Nietigverklaring (vordering tot), Wilsgebreken.
- Nietigverklaring (vordering tot),
 — besmettelijke ziekten, 154.
 — bevoegdheid, 283.
 — bij alle huisdieren mogelijk, 282, 292.
 — en vordering tot ontbinding (algemeen), 281 tot 285.
 — na vordering tot ontbinding, 261, 285.
 — samen met vordering tot ontbinding, 285, 292 tot 294.
 — termijnen, 283, 299, 303.
 — verjaring, 284, 297, 303, 330.
 — vermoeden van bestaan van gebrek, 283.
 — — wegens bedrog en vordering tot ontbinding, 303.
 — — wegens dwaling en vordering tot ontbinding, 292 tot 297.
 — — wegens onvervreemdbaarheid en vordering tot ontbinding, 327.
 Zie ook: Bedrog, Dier buiten Handel, Dwaling, Gezondheidspolitie der Huisdieren, Nietigheid, Ontbinding, Vrijwaring, Vrijwaring (oproeping tot), Wilsgebreken.
- Noodslachting, 246.
- Nosemose, 317, 323.
 Zie ook: Besmettelijke Ziekten, Dier buiten Handel, Strafrecht.
- Notaris,
 — ereloon (kosten van verkoop), 13.
 Zie ook: Koop en Verkoop.
- Nymphomanie,
 — (merrie) geen koopvernietigend gebrek, 34.
 — runderen (veearbitrage), 213 *ter*.
- Zie ook: Koopvernietigend Gebrek, Vee-arbitrage.
- O**
- Oculotuberculinitie, 31.
 Zie ook: Deskundig Onderzoek, Tuberculineproef, Tuberculose.
- Omkering van baarmoeder.
 Zie: Baarmoeder (omkering van —).
- Omkering van schede.
 Zie: Schede (omkering van —).
- Omphalophlebitis,
 — verplichte afkeuring voor verbruik, 228.
 Zie ook: Afkeuring, Inbeslagneming.
- Ondeelbaarheid.
 Zie: Deelbaarheid en Ondeelbaarheid.
- Ondervoed Dier,
 — goedkeuring na sterilisatie.
 Zie ook: Sterilisatie.
- Ondoorschijnendheid van ooglens,
 — bedongen vrijwaring, 192.
- Ongeschiktheid tot verbruik (volkomen),
 — en dwaling, 299.
 — en onvervreemdbaarheid, 328.
 Zie ook: Afkeuring, Inbeslagneming, Koopvernietigend Gebrek (slachtdieren).
- Ongeschiktheid tot werken,
 — geen dwaling, 302.
 — verbergen van —, bedrog, 305.
- Ongeval,
 — dier door ongeval omgekomen, inbeslagneming, 229.
- Onrechtmatige Daad, 13.
 Zie ook: Stilzwijgen.
- Ontbinding (vordering tot), 5, 12.
 — alleen ontbinding, geen prijsvermindering, 129.
 — andere dieren dan in wet van 1885 genoemd, 277, 278.
 — beperking, 130.
 — en vordering tot nietigverklaring, 243.
 — en vordering tot nietigverklaring wegens dwaling, 292.
 — en vordering tot nietigverklaring wegens onvervreemdbaarheid, 327.
 — en wanprestatie, 286 tot 289.
 — ontbreken van bedongen hoedanigheid, 296.
 — rechtsvergelijking, 129.
 — samen met vordering tot nietigverklaring, 292, 293.
 — sanctie van afkeuring (slachtdieren), 254.
 — soortkoop, 287.

- teruggave, 127, 160.
 - varkens voor voorthouden, geen —, 276.
 - vereisten voor — (slachtdieren), 221, 222 tot 229.
 - vereisten voor —, afstand (slachtdieren), 235, 236.
 - vereisten voor —, termijn (slachtdieren), 230 tot 234.
 - vrijstelling van vrijwaring, — niet-ontvankelijk, 172.
Zie ook: Koopvernietigend Gebrek (Dieren voor voorthouden), Koopvernietigend Gebrek (Slachtdieren), Nietigverklaring (vordering tot), Rechtsvordering tot ontbinding, Vrijwaring.
 - Ontbinding (vordering tot — bij ruiling), 268, 272,
Zie ook: Ontbinding (vordering tot), Ruiling.
 - Ontsteking,
— baarmoeder-, darm-, buikvlies-, nier- (inbeslagneming), 229.
Zie ook: Afkeuring, Inbeslagneming.
 - Ontzette,
— verkopingen op rechterlijk gezag, 158.
Zie ook: Koop en Verkoop.
 - Onvoldoende uitgebloed dier,
— verplichte afkeuring, 28.
 - Oogontsteking (periodieke).
Zie: Maanblindheid.
 - Oor,
— verminking, 163.
 - Oorsprong van dier,
— bedrog nopens —, 307.
Zie ook: Strafrecht, Verjaring.
 - Openbare Orde,
— gezondheidspolitie der huisdieren, 314.
— termijnen (niet van —), 55, 99.
— uitbreiding van vrijwaring (niet tegen —), 264.
— vrijstelling van vrijwaring (niet tegen —), 262.
— wet 1885 (niet van —), 170, 172, 182.
Zie ook: Overeenkomst, *Ratio Legis*, Vrijwaring.
 - Opium, 305.
Zie ook: Kwaadaardigheid.
 - Opleg, 268, 272.
Zie ook: Teruggave.
 - Oproeping tot Vrijwaring van derde, 92, 103, 144 tot 146, 261, 302.
Zie ook: Voortverkoop.
 - Opsluiting,
— verplichte — bij besmettelijke ziekten, 315.
 - Opsluiting in schuthok, 71 tot 73.
Zie ook: Deskundig Onderzoek.
 - Opsomming van koopvernietigende gebreken.
Zie: Koopvernietigend Gebrek (huisdieren voor voorthouden), Koopvernietigend Gebrek (slachtdieren).
 - Oud Germaans Recht, 21.
 - Overdrachtaks,
— kosten van verkoop, 13.
Zie ook: Koop en Verkoop.
 - Overeenkomst,
— verklaring, 185, 186, 189, 190, 192 tot 195, 198, 203, 204.
— vrijheid van —, 55, 170, 172, 262 tot 266.
Zie ook: Stilzwijgen, Vrijwaring (uitbreiding van —), Vrijwaring (vrijstelling —).
 - Overmacht, 43.
Zie ook: Toeval.
- ## P
- Paard,
— achteruitslaan, 300, 305.
— afmaken bij besmettelijke ziekte, 117.
— bedongen vrijwaring, 191, 192, 197, 209.
— besmettelijke ziekte, 117, 152, 317, 319, 320.
— bestemming (fokkerij), 300.
— bestemming (slachterij), 217, 251.
— dekhengst, 190.
— en gespan, 139.
— fokpaard, dwaling, 300.
— klophengst, 300.
— koopvernietigende gebreken, 23 e.v.
— kreupelheid (slepende), 195.
— kwade droes, 25.
— leeftijd, essentiële hoedanigheid, 300.
— maanblindheid, 26.
— niet-koopvernietigende ziekten, 34.
— ongeschiktheid tot werken, 302.
— rechtsvergelijking, 24.
— ruïn, 300.
— ruitierpaard, 191.
— samen in te spannen paarden, 137, 138.
— slachtdier, 217.
— slachtdier (vermoeden van bestemming), 251.
— snuiven (chronisch), 193, 194.
— span, 300.
— stille kolder, 27.
— toepassing wet 1885, 22, 23.
— typhouse aandoeningen, afkeuring, 228.
— uitbreiding van vrijwaring, 189, 190.
— verbod te vervreemden, 317.
— verbod te vervreemden, bijzondere regle-

- mentering, 319, 320.
- verminking, 164, 165.
- waarde van dier (beperking, vrijwaring), 130.
- zichtbare gebreken (vrijwaring voor —), 204.
- Zie ook: Besmettelijke Ziekten, Dwaling, Ezel, Koopvernietigend Gebrek, Kwade Droes, Maanblindheid, Muilezel, Stille Kolder, Vrijwaring.
- Paratuberculose, 24, 301.
- Pasgeboren Dier,
- verplichte afkeuring, 228.
- Patrijs, 275.
- Pauw, 277.
- Pericarditis (traumatische —), 34, 35.
- Zie ook: Nederlands Recht, Rechtsvergelijking.
- Peritonitis,
- (rund), geen dwaling, 302.
- Persoonlijke Verschijning, 122.
- Zie ook: Bewijsvoering.
- Petechiaal Koorts,
- verplichte afkeuring, 228.
- Plaatsing van dier,
- op kosten van ongelijk.
- Zie: Opsluiting in schuthok.
- Pleuro-Pneumonie (septische),
- jonge dieren, verplichte afkeuring, 228.
- Pluimvee,
- toepassing wet 1894, 217.
- besmettelijke laryngotracheïtis.
- Pneumo-Enteritis,
- (varken), 24.
- Zie ook: Luxemburgs Rechts, Rechtsvergelijking.
- Pododermatitis, 34, 204.
- Polyarthritis,
- jonge dieren, verplichte afkeuring, 228.
- Prijs,
- geringe — (bestemming als slachtdier), 251.
- geringe — (vrijstelling van vrijwaring), 175.
- Zie ook: Bewijslast, Bewijsvoering, Vermoeden (feitelijk).
- Prijsvermindering (vordering tot —),
- algemeen, 5, 12, 127 tot 129, 172.
- geen — bij dieren onder wet van 1885, 254, 284.
- geen — bij gedeeltelijke afkeuring, 256.
- geen — bij ruiling, 268.
- geen — bij slachtdieren, 221.
- huisdieren niet in bijzondere wetten ge-

noemd, 280.

Zie ook: Ontbinding (vordering tot —), Vrijwaring.

Pseudo-Vogelpest, 317.

Zie ook: Strafrecht.

Psoroptisch Schurft, 322.

Pyélonéritis (oude), 299.

R

Ratio Legis, 1.

— bijzondere rechtspleging bij *cautio judicatum solvi*, 110.

— dagvaarding voor onbevoegde rechter, 231.

— termijnen, 37.

— verlenging van termijn bij vervoer naar vreemde, 50.

— wettelijke beperking van vrijwaring, 130.

— wet van 28 jan. 1850 en 25 aug. 1885, 20, 277, 278.

— wet van 3 juli 1894, 215, 220.

Zie ook: Wet en Koninklijk Besluit, Rechtsvinding.

Razernij.

Zie: Hondsdolheid.

Rechtbank van Koophandel, 88, 90, 237, 269, 283, 289.

Rechtsgevolgen van Koopvernietigende Gebreken (algemeen), 127.

— voor koper, 160 tot 169.

— voor verkoper, 128 tot 159.

Zie ook: Ontbinding (vordering tot), Prijsvermindering, Teruggave, Vrijwaring.

Rechtspleging,

— bewijsvoering, 108, 109, 112 tot 122.

— *cautio judicatum solvi*, 110, 111.

— dagvaarding en verschijning, 94 tot 96.

— deskundig onderzoek (geen formaliteiten), 77.

— excepties, 93.

— formulieren, 106.

— persoonlijke verschijning, 122.

— slachtdieren, 239 tot 241.

— ter terechtzitting, 107 tot 122.

— vervoer naar de vreemde, 123 tot 126.

— verzoening, 96.

— vredegericht (eenvoudige rechtspleging), 76.

— vrijwillige verschijning, 98.

Zie ook: Afstand van Geding, Beroep in Burgerlijke en Handelszaken, Dagvaarding, Deskundig Onderzoek, Deurwaardersexploot, Formulier, Gerechtskosten, Herneming van Geding, Nieuwe Eis, Rechtsvordering tot ontbinding, Verschijning, Verzoek, Verzoening, Vrederechter,

- Vrijwaring (oproeping tot —).
 Rechtsvergelijking, 1, 7, 8, 10, 13.
 — afkeuring van vlees (niet huid en afval), 223.
 — bedingen nopens vrijwaring, 171.
 — bedrog, 305.
 — bijzondere wetgeving, 18, 21.
 — gedeeltelijke afkeuring, 224.
 — huisdieren niet genoemd in bijzondere wetten, 278.
 — kenmerken van koopvernietigende gebreken, 25 tot 32.
 — koopvernietigende gebreken en wanprestaties, 287.
 — lijst koopvernietigende gebreken, 24, 35.
 — scheidsgericht (veearbitrage), 212, 213.
 — termijnen, 27, 38, 55, 56.
 — termijnen (bij bedongen vrijwaring), 209.
 — verbod te vrevreemden (besmettelijke ziekten), 316.
 — vrijstelling van vrijwaring, 262.
 — vrijwaring (ontbinding, prijsvermindering), 129.
 — wanprestatie, 287.
 Zie ook: Duits Recht, Engels recht, Frans recht, Luxemburgs recht, Nederlands recht, Zwitsers recht.
- Rechtverkrijgende, 93.
- Rechtsvinding, 1, 21.
 Zie ook: *Ratio Legis*, Wet en Koninklijk besluit.
- Rechtsvordering tot ontbinding, 36 tot 126.
 — aard, 94.
 — bevoegdheid, 87 tot 93, 124.
 — deskundig onderzoek, 58 tot 86.
 — eiser, 103 tot 105.
 — rechtspleging, 87, 94 tot 96, 107 tot 126.
 — termijnen, 37 tot 57, 97 tot 103.
 — verval, 54, 55, 97 tot 102, 146, 154, 156.
 — vervoer naar de vreemde, 123 tot 126.
 Zie ook: Bevoegdheid, Bewijsvoering, Deskundig Onderzoek, Rechtspleging, Termijnen.
- Reclame,
 — geen verbintenis betreffende de hoedanigheid, 188.
 Zie ook: Aanprijzen van dier.
- Reebok, 219.
- Rekwest.
 Zie: Verzoek.
- Rente dieren, 22.
- Reproductie (dieren), 22.
 Zie ook: Fokkerij.
- Risico, 147 tot 151, 166.
 — veearbitrage, 213.
- Zie ook: Koop en verkoop, Sterfte van dier.
- Roerloosheid.
 Zie: Stille kolder.
- Romeins recht, 1, 21, 208.
 Zie ook: Rechtsvergelijking.
- Ruiling,
 — algemeen, 267.
 — bevoegdheid, 269.
 — dier tegen ander voorwerp, 269.
 — en koop en verkoop, 271.
 — ontbinding (vordering tot —), 268, 272.
 — prijsvermindering (geen vordering tot —), 268.
 — termijnen, formaliteiten, rechtsverval, 270.
 — teruggave, 272.
 — terugwerkende kracht van ruilvernietiging, 272.
 — verscheidene dieren, 268.
 — vrijwaring, 267.
 Zie ook: Koop en verkoop, Ontbinding (vordering tot —), Vrijwaring.
- Ruin, 199.
 Zie ook: Paard.
- Ruiterijpaard.
 Zie: Paard.
- Rund,
 — afmaken bij besmettelijke ziekte, 117.
 — bedongen vrijwaring (andere ziekten), 191.
 — besmettelijke ziekten, 117, 152, 317, 321.
 — bijzaak van verkochte landbouwuittabing, 139.
 — koopvernietigende gebreken, 23.
 — kudde, 139, 140.
 — longontsteking (besmettelijke), 29.
 — nageboorte (ophouden van —), 30.
 — niet-koopvernietigende gebreken, 34.
 — rechtsvergelijking, 24.
 — runderpest, 28.
 — toepassing wet 1885, 22, 23.
 — tuberculose, 31.
 — verbod te vervreemden, 317.
 — verbod te vervreemden (bijzondere reglementering), 321.
 — verminkingen (lichte), 165.
 Zie ook: Besmettelijke ziekten, Koopvernietigend gebrek (huisdieren voor voorthouden), Longontsteking (besmettelijke), Nageboorte (ophouden van —), Ontbinding (vordering tot —), Runderpest, Tuberculose, Vrijwaring.
- Runderbrucellose, 34, 300, 326 *quater*, 328, 330.
- Runderpest,
 — aanraking met besmette dieren, 152.
 — afmaken van dier, 117.

- bijzondere reglementering van verkoop, 324.
- kenmerken, 25.
- keuze tussen ontbinding en nietigverklaring wegens onvervreemdbaarheid, 327.
- koopvernietigend gebrek, 23.
- kudde, 140.
- rechtsvergelijking, 24, 25.
- termijn, 38.
- verbod te vervreemden (strafbepalingen), 317.
- verplichte afkeuring, 228.
- Zie ook: Besmettelijke Ziekten, Dier buiten handel, Koopvernietigend gebrek (huisdieren voor voorthouden), Koopvernietigend gebrek (slachtdieren), Slachtdier, Veepest (besmettelijke), Voorthouden van dier, Vrijwaring.
- Rundertuberculose (gewone),
 - geen onvervreemdbaarheid, 329.
 - Zie ook: Dier buiten handel, Besmettelijke ziekten, Tuberculose.

S

- Sarcoptisch schurft, 322.
- Sarcosporidiose, 229.
- Schade - Schadeloosstelling,
 - algemeen, 13, 17.
 - besmettelijke ziekte (varkens), 131.
 - kwade trouw van verkoper, 135, 136, 254.
 - rechtstreekse en onrechtstreekse schade, 135.
 - vaststelling van bedrag van schadeloosstelling *ex aequo et bono*, 136.
 - vordering tot schadeloosstelling, 268.
 - verplicht afmaken van dier, 330.
 - Zie ook: Beroep van verkoper, Koop en verkoop, Kwade trouw, Vrijwaring.
- Schaap, 22, 23.
 - besmettelijke ziekten, 117, 152, 317.
 - koopvernietigende gebreken, 23.
 - kudde, 140.
 - niet-koopvernietigende gebreken, 34.
 - rechtsvergelijking, 24.
 - toepassing wet 1885, 22.
 - vergissing nopens gewicht, dwaling, 300.
 - verminking (lichte), 165.
 - Zie ook: Besmettelijke ziekten, Koopvernietigend gebrek (huisdieren voor voorthouden), Schapenpokken, Schurft.
- Schapenpokken,
 - aanraking met besmette dieren, 152.
 - afmaken van dier, 117.
 - inbeslagneming, 254.
 - kenmerken, 32.

- keuze tussen ontbinding en nietigverklaring wegens onvervreemdbaarheid, 327.
- koopvernietigend gebrek, 23.
- kudde, 140.
- rechtsvergelijking, 24, 32.
- termijn, 38.
- termijn van verdenking, 325.
- verbod te vervreemden, strafbepalingen, 317.
- verplichte afkeuring, 228.
- Zie ook: Besmettelijke ziekten, Dier buiten handel, Koopvernietigend gebrek (huisdieren voor voorthouden), Koopvernietigend gebrek (slachtdieren), Voorthouden van dier, Vrijwaring.
- Schattingseed,
 - waarde van terug te geven dier bij ruilvernietiging, 272.
- Schede (omkering van —), 23.
- Scheidsgerecht, 212.
 - bevoegdheid, 90, 212.
 - veearbitrage, 212, 213, 213 *bis*, 213 *ter*.
 - Zie ook: Veearbitrage.
- Schichtigheid,
 - bedongen vrijwaring, termijn, 209.
 - eenhoevigen (veearbitrage), 213 *ter*.
 - Zie ook: Vrijwaring.
- Schriftelijk bewijs,
 - bestemming als slachtdier, 251.
 - bewijs van bestemming, 252, 253.
 - Zie ook: Bestemming van dier.
- Schuldvergelijking,
 - kosten van onderhoud, en inkomsten, 134.
- Schurft,
 - geen koopvernietigend gebrek, 24.
 - rechtsvergelijking, 24.
 - termijn van verdenking, 325.
 - verbod te vervreemden, bijzondere reglementering, 322.
 - verbod te vervreemden, strafbepalingen, 317.
 - Zie ook: Besmettelijke ziekten, Paard, Rund, Schaap.
- Schutzkring, 321.
 - Zie ook: Mond- en klauwzeer.
- Septikaemie,
 - geen onvervreemdbaarheid, 329.
 - verplichte afkeuring, 228.
- Slachtdier,
 - afkeuring, niet noodzakelijk onvervreemdbaarheid, 328.
 - bepaling, 217, 218.
 - dwaling, 294, 299.
 - nietigverklaring (vordering tot —), 282.
 - rundertuberculose (gewone), geen nietig-

- heid, 329.
- toepassing wet 1885, 220.
 - toepassing wet 1894, 214, 276.
 - verbod te vervreemden, 328.
 - verdacht dier, bijzondere reglementering, 318.
- Zie ook: Dwaling, Koopvernietigend gebrek (slachtdieren), Dier buiten handel, Nietigverklaring (vordering tot —), Ontbinding (vordering tot —), Verbod te vervreemden.
- Slachthuis, 241.
- Slachting,
- op bevel, zie: afmaken.
 - plaats van — zonder belang voor bevoegdheid, 238.
 - toelating tot vervreemden voor onmiddellijke —, 318, 319, 321, 322.
- Snot.
- Zie: Kwade Droes.
- Snuiven (chronisch —),
- bedongen vrijwaring, 191 tot 194.
 - geen koopvernietigend gebrek, 23, 34.
 - rechtsvergelijking, 24, 35.
 - termijn bij bedongen vrijwaring, 209.
 - veearbitrage (eenhoevigen), 213 *ter*.
- Zie ook: Koopvernietigend Gebrek (huisdieren voor voorthouden), Vrijwaring.
- Soortkoop,
- en verkoop van huisdieren, 10.
 - levering (conformiteit), 286.
 - ontbinding (vordering tot —), 287, 291.
 - rechtsvergelijking, 287.
 - wanprestatie en koopvernietigend gebrek, 287.
- Zie ook: Koop en Verkoop, Koopvernietigend Gebrek, Levering, *Species*koop, Wanprestatie.
- Species*koop,
- levering, 286.
 - rechtsvergelijking, 287.
 - wanprestatie en koopvernietigend gebrek, 287.
- Zie ook: Koop en Verkoop, Levering, Soortkoop, Wanprestatie.
- Spoorweg,
- verlenging termijnen, berekenen van afstand, 53.
- Staart,
- verminking, 163, 165.
- Steegsheid,
- en stille kolder, 27.
 - veearbitrage (eenhoevigen), 213 *ter*.
- Zie ook: Stille Kolder.
- Sterfte van dier,
- (binnen termijnen), andere oorzaak dan koopvernietigend gebrek, 148, 149.
 - (binnen termijnen), bewijs van oorzaak, 147.
 - (binnen termijnen), invloed op vrijwaring, 128.
 - (binnen termijnen), in vreemde, 154.
 - (binnen termijnen), tengevolge van koopvernietigend gebrek, 147, 149.
 - (binnen termijnen), toeval, 150.
 - (binnen termijnen), vóór expertise, 82.
 - (binnen termijnen), voor of na instellen van vordering tot ontbinding, 150.
 - door schuld of toedoen van koper, 166.
 - in vreemde, 169.
 - (na termijnen), 151.
 - teruggave, 166 tot 169.
 - (vóór slachting), inbeslagneming bij natuurlijke dood, 258.
 - (voor slachting), ongeval, 258.
 - (voor slachting), vrijwaring, 258, 259.
- Zie ook: Koop en Verkoop, Termijnen, Risico, Teruggave, Vrijwaring.
- Sterilisatie, 224, 225.
- teruggave, 255.
 - tuberculose, 229.
- Zie ook: Afkeuring, Inbeslagneming, Ongechiktheid tot verbruik (volkomen —), Teruggave.
- Stier,
- weigering te dekken, dwaling, 300.
- Stille Kolder,
- kenmerken, 27.
 - koopvernietigend gebrek, 23.
 - rechtsvergelijking, 24, 27.
 - termijn, voor instellen van vordering, 38.
 - veearbitrage (eenhoevigen), 213 *ter*.
 - waarde van dier (beperking van vrijwaring), 130, 271.
- Zie ook: Dwaling, Koopvernietigend Gebrek (huisdieren voor voorthouden), Paard, Voorthouden van dier, Vrijwaring.
- Stilzwijgen,
- bedrieglijk —, 303.
 - omstandig —, 311.
 - onrechtmatig — (verplichting tot spreken), 311.
 - uitbreiding van vrijwaring, 199, 200.
 - verzwijgen van gebrek, 309 tot 311.
 - vrijstelling van vrijwaring, 263.
- Zie ook: Overeenkomst, Onrechtmatige Daad.
- Straalschimmelziekte,
- verplichte afkeuring, 228.
- Strafbeding, 142.
- Strafrecht,

- bedrog omtrent aard of oorsprong, 307.
- bedrog omtrent identiteit, 308.
- besmettelijke ziekten, verbod te vervreemden, 317.
- Zie ook: Bedrog, Besmettelijke Ziekten, Dier buiten handel, Gezondheidspolitie der huisdieren.

Stud-book, 300.

- Stuitbeenwervel,
- afzetten van —, 164, 165.

- Stuiting,
- van verval door dagvaarding voor onbevoegde rechter, 54, 101, 102, 231.
- Zie ook: Termijn.

T

Tamme Dieren, 219, 275.

Zie ook: Huisdier.

- Tanden, 304.
- Zie ook: Bedrog.

- Tegenbewijs.
- Zie: Bewijsvoering.

- Tegenexpertise.
- Zie: Deskundig Onderzoek.

- Telefoon,
- verzoek aanstelling deskundigen, 63.
- Zie ook: Deskundig Onderzoek, Telegram.

- Telegram,
- verwittigen verkoper bij afkeuring, 247.
- verwittigen verkoper bij afmaken van dier, 116.
- verwittigen verkoper tot aanstelling deskundigen, 65, 66 tot 70.
- verwittigen verkoper, kosten, 68.
- verzekerd telegram, 70.
- verwittigen verkoper, formulier, 69.
- verwittigen verkoper, sanctie, 68.
- verwittigen verkoper, vorm, 70.
- Zie ook: Deskundig Onderzoek.

- Tenietgaan van verkochte zaak, 14.
- Zie ook: Gebrek (verborgen), Koop en Verkoop, Risico, Sterfte van dier.

- Termijnen (onvervreemdbaarheid),
- schutkring, 321.
- verdachte dieren, 318, 325.

- Termijnen (rechtspleging), 21, 47, 95.
- Zie ook: Dagvaarding, Rechtspleging.

- Termijnen (vrijwarings—),
- aanstelling van deskundigen, én dagvaarding, 100.
- aard, 54 tot 57, 97, 99.
- aard (slachtdieren), 230.

- afmaken van dier binnen —, op bevel van overheid, 116.
- bedongen vrijwaring, 191, 205 tot 209.
- bijzondere —, 16.
- deskundig onderzoek, 64, 183.
- *dies ad quem*, zondag of wettelijke feestdag, 57.
- *dies a quo*, 39 tot 45, 230.
- dood van dier binnen —, 147 tot 151.
- dood van dier na —, 151.
- duur (slachtdieren), 230, 234, 261.
- geen vrije —, 56.
- geen vrije — (slachtdieren), 234.
- inkorting, 172.
- korte —, 16, 206, 208, 275.
- levering buiten woonplaats van koper, 48.
- longontsteking (besmettelijke), 29, 38.
- maanblindheid, 38.
- maximum, 37.
- nietigverklaring (vordering tot —), 283, 297, 299, 303.
- oproeping tot vrijwaring, 144 tot 146, (slachtvee) 261.
- opsomming, 38.
- *ratio legis*, 37.
- rechtsvergelijking, 27, 38, 55, 56.
- ruiling, 270.
- sanctie, 37, 54, 55, 56, 97, 99.
- rundertuberculose, 38.
- stille kolder (rechtsvergelijking), 27.
- stuiting (dagvaarding voor onbevoegde rechter), 54, 101, 102, 231.
- veearbitrage, 213.
- verjaring, 284.
- verlenging (deskundig onderzoek), 51 tot 53.
- verlenging (levering buiten woonplaats van koper), 48.
- verlenging (overeenkomst), 55, 182, 183, 233.
- verlenging (rechtsvordering), 47 tot 50, 145.
- verlenging (slachtdieren), 232, 233.
- vernieuwing na dagvaarding voor onbevoegde rechter, 102.
- vertrekpunt, 39 tot 45.
- vertrekpunt (slachtdieren), 230.
- vordering tot ontbinding en vordering tot nietigverklaring, 284.
- wettelijke termijnen, 37, 38.

Zie ook: Afstand, Bedrog, Deskundig Onderzoek, Dwaling, Ingebrekestelling, Levering, Nietigverklaring (vordering tot —), Rechtspleging, Rechtsvordering tot ontbinding, Stuiting, Verjaring, Vrijwaring, Wet en Koninklijk Besluit.

Terminologie, 5.

- Teruggave,
 — algemeen, 160, 164.
 — in bewaring plaatsen, 161.
 — ruiling, 272.
 — slachtdier, 254.
 — slachting op bevel van overheid, 167.
 — sterfte van dier, 166 tot 169.
 — sterfte van dier in vreemde, 169.
 — sterilisatie, 255.
 — verbranding, 168.
 Zie ook: Ontbinding (vordering tot —),
 Ruiling, Sterfte van dier, Vrijwaring.
- Terugnemen,
 — weigering terug te nemen, 161.
- Terugwerkende kracht,
 — ruilvernietiging, 272.
 — slachtdieren (geen —), 254.
 — vonnissen en arresten, 150.
 Zie ook: Risico.
- Tetanos,
 — geen onvervreemdbaarheid, 329.
 — verplichte afkeuring, 228.
- Tijdsbepaling.
 Zie: Koop en Verkoop.
- Toestand van dier,
 — vermoeden van bestemming als slachtdier,
 251.
- Toeval,
 — te late levering door —, 43.
 Zie ook: Levering, Sterfte van dier.
- Tong (inertie van —),
 — zichtbaar gebrek, 204.
- Trektdier, 31.
- Trichinenziekte,
 — veearbitrage (varkens), 213 *ter*.
- Trichinose,
 — verplichte afkeuring, 228.
- Trichomaniase, 317.
- Tuberculineproef, 83 tot 86, 114.
- Tuberculose,
 — deskundig onderzoek, 83 tot 86, 114.
 — goedkeuring na sterilisatie, 225.
 — inbeslagneming, 223, 229.
 — klinische tuberculose, 180, 326 *ter*.
 — kenmerken, 31.
 — koopvernietigend gebrek, 31.
 — nietigverklaring wegens dwaling (fokdieren), 298, 302.
 — nietigverklaring wegens dwaling (slachtdieren), 299.
 — rechtsvergelijking, 24, 31.
 — slachtdieren, 326 *bis*.
 — sterilisatie, 229.
 — symptomen, 83.
- termijn, 38.
 — veearbitrage, 213 *ter*.
 — vetmesting van dier, 31.
 — waarde van dier (beperking van vrijwaring), 130, 271.
 Zie ook: Dwaling, Gezondheidspolitie der huisdieren, Inbeslagneming, Koopvernietigend Gebrek (dieren voor voorthouden), Koopvernietigend Gebrek (slachtdieren), Ongeschiktheid tot verbruik (volkomen), Rund, Sterilisatie, Vrijwaring.
- Tularaemie,
 — verbod te vervreemden, bijzondere reglementering, 324.
 — verbod te vervreemden (strafbepalingen), 317.
- Tumoren,
 — verplichte afkeuring, 228.
- Typhouse aandoening (paard),
 — verplichte afkeuring, 228.
- ## U
- Uiertuberculose,
 — aankoop door minister van Landbouw,
 326 *ter*.
 — afmaken van rund, 117, 326 *ter*.
 — bijzondere reglementering, 180.
 — keuze tussen ontbinding en nietigverklaring wegens onvervreemdbaarheid, 327.
 — verbod te vervreemden, 326 *ter*.
 — verplichting aan te geven, 326 *ter*.
 Zie ook: Tuberculose.
- Uitmergeling,
 — verplichte afkeuring, 228.
- Uitvoerende Macht, 21.
 Zie ook: Wet en Koninklijk Besluit.
- ## V
- Varken,
 — beendertuberculose, 329.
 — besmettelijke ziekten, 317.
 — cryptorchisme, 299.
 — geen lijst van koopvernietigende gebreken, 33, 131.
 — gemeen recht niet toepasselijk, 276.
 — rechtsvergelijking, 24.
 — toepasselijkheid wet 1885, 22.
 — vesiculeuze ziekte, 317, 325, 330.
 — voorthouden, geen koopvernietiging mogelijk, 276.
 Zie ook: Bedrog, Besmettelijke ziekten, Borstziekten, Bronco-pneumonie, Dier bui-

- tenh andel, Dwaling, Gezondheidspolitie der huisdieren, Gortigheid, Ongeschiktheid tot verbruik, Pneumo-Enteritis, Varkenspest, Veearbitrage, Vlekziekte, Vrijwaring.
- Varkensbrucellose, 326, 326 *quinquies*, 328.
- Varkenspest,
— besmettelijke ziekte, 33.
— bijzondere reglementering van verkoop, 324.
— endemische —, ontbinding, 131.
— geen koopvernietigend gebrek, 24.
— inbeslagneming, 229.
— ontbinding (vordering tot —), 276.
— rechtsvergelijking, 24.
— verbod te vervreemden, strafbepalingen, 317.
Zie ook: Besmettelijke ziekten, Dier buiten handel, Gezondheidspolitie der huisdieren, Inbeslagneming, Ongeschiktheid tot verbruik.
- Vee, 213.
- Veearbitrage,
— akte van compromis, 212, 213 *bis*.
— arbitragecommissie (centrale), 213.
— arbitragecommissie (regionale), 213, 213 *bis*.
— adviescommissies, 213, 213 *bis*.
— bindend advies, 213.
— reglement, 213, 213 *bis*, 213 *ter*.
— stichting voor veearbitrage, 212, 213, 213 *bis*.
— termijnen, 213 *bis*.
— vereniging voor —, 209, 212, 213 *ter*.
— verborgen gebrek, 213 *bis*, 213 *ter*.
- Veearts, 58, 74, 75, 109, 115, 192.
— verplichting aangifte tuberculose, 326 *bis*.
— vleeskeurder, 241.
Zie ook: Deskundig onderzoek, Veeartsenijkunde, Veeartsenijkundige Inspecteur, Vleeskeurder, Vleeskeuring.
- Veeartsenijkunde, 24.
- Veeartsenijkundige Inspecteur,
— aangifte tuberculose, 326 *bis*.
— besmettelijke ziekten, toelating tot verkopen, 179, 180, 316, 324.
— bijenziekten, besmette zone, 323.
— dourine, toelating tot verkopen, 320.
— mond- enk lauwerzeer, toelating tot verkopen, 321.
— schurft, toelating tot verkopen, 322.
Zie ook: Dier buiten handel, Gezondheidspolitie der huisdieren, Verbod te vervreemden.
- Veekoopman,
— koper —, zichtbaar gebrek, 194.
Zie ook: Beroep (van koper).
Veepest (besmettelijke), 140, 317.
Zie ook: Runderpest.
- Veldwachter,
— proces-verbaal van afslachting op bevel van overheid, 116.
Zie ook: Afmaken van dier (bevel van overheid).
- Vennootschap,
— eiseres in vordering tot ontbinding, 104.
Zie ook: Rechtspleging, Rechtsvordering tot ontbinding.
- Verbod te vervreemden,
— besmettelijke ziekten, opsomming, 317.
— bijzondere reglementeringen, 318 tot 324.
— huidworm, 315.
— kwade droes, 315.
— longontsteking (besmettelijke), 315.
— rechtsvergelijking, 316.
— veeartsenijkundige inspecteur, 316.
Zie ook: Dier buiten handel, Gezondheidspolitie der huisdieren, Strafrecht, Veeartsenijkundige Inspecteur.
- Verborgen Gebrek.
Zie: Gebrek (verborgen).
- Verbranding van dier,
— teruggave, 168.
- Verbruik (slachten voor —),
— toepassingsvoorwaarde wet 1894, 217.
Zie ook: Huisdier, Ongeschiktheid voor verbruik, Termijnen.
- Verdrag (Internationaal),
— van Brussel, 90.
— van Den Haag (*cautio judicatum solvi*), 111, 126.
— van Geneve, 212.
— van 1 juli 1964 (intern. Koop), 18, 170.
Zie ook: Internationaal Privaat Recht.
- Vergiftigd dier,
— verplichte afkeuring, 228.
- Vergoeding voor verplicht afmaken.
Zie: Afmaken van dier.
- Verjaring,
— bedongen vrijwaring, 208.
— nietigverklaring (vordering tot —), 15, 284, 297, 303, 330.
— ontbinding wegens wanprestatie, 289.
— strafrechtelijke —, 307, 308.
Zie ook: Termijnen.
- Verklaring van overeenkomsten.
Zie: Overeenkomst.
- Verklaringen,
— leugenachtige —, bedrog, 306.

- Verkoop met tijdsbepaling.
Zie: Koop en Verkoop.
- Verkoopprijs,
— bedrog betreffende —, geen nietigheid, 303.
Zie ook: Bedrog.
- Verkoping op rechterlijk gezag.
Zie: Koop en Verkoop.
- Verlenging van termijn.
Zie: Termijn.
- Verlies van de zaak, 14.
- Vermagering,
— vermoeden van bestemming van slachtdier, 251.
- Verminking, 162 tot 165.
— aanvaarding, 164.
— geringe —, 165.
— ruiling, 272.
— soorten, 163, 164.
— zware —, 164, 165.
- Vermoeden (feitelijk), 174, 176.
— bestemming van slachtdier, 218, 251, 252, 253.
— plaats van kalven, 30.
Zie ook: Bewijsvoering, Vermoeden (wettelijk).
- Vermoeden (wettelijk),
— bestaan van gebrek op ogenblik van verkoop, 9, 54, 109, 112, 113, 169, 243.
— bestaan van gebrek op ogenblik van verkoop (bedongen vrijwaring), 183, 210.
— bestaan van gebrek op ogenblik van verkoop (nietigverklaring), 283, 294.
— bestaan van gebrek op ogenblik van verkoop (verlenging van termijn), 265.
— tegenbewijs tegen —, 109, 121, 245.
— verborgen karakter van koopvernietigend gebrek, 155.
Zie ook: Bewijslast, Bewijsvoering.
- Verschijning, 95.
Zie ook: Termijnen (rechtspleging).
- Verse-Koearrest, 287.
- Vertrekpunt van termijn.
Zie: Termijnen (vrijwaring).
- Vertrouwenskoop, 200.
- Verval van de koper, 54, 123, 154, 261.
Zie: Rechtsvordering tot ontbinding, Vervoer naar de vreemde.
- Vervoer naar de vreemde,
— bevoegdheid *ratione loci*, 91.
— rechtspleging, 123 tot 126.
— sterfte in vreemde, 125, 169.
— verbod van wederinvoer bij besmettelijke ziekten, 125.
- verlenging van termijnen (deskundig onderzoek), 51, 52, 123.
— verlenging van termijnen (rechtsvordering), 50, 123.
— verval van koper, 154.
Zie ook: Termijnen (vrijwaring).
- Vervoer van slachtdieren,
— beding verder dan 5 myriameter, 236.
— maximum 5 myriameter, 235, 261.
— terugbrengen op kleinere afstand, 236.
— voortverkoop, 261.
- Verweermiddelen, 127, 280.
- Verzoek (aanstelling deskundigen).
Zie: Deskundig onderzoek.
- Verzoening, 96.
- Vetmesting, 22, 31, 218.
Zie ook: Bestemming van dier, Slachtdier.
- Vibriose bij rundvee, 317.
- Vilbeluik, 254.
- Vlees,
— afkeuring van —, koopvernietiging, 223.
— gedeeltelijke afkeuring, 224.
— goedkeuring na sterilisatie, 225.
Zie ook: Afkeuring, Inbeslagneming, Ongeschiktheid voor verbruik, Slachtdier, Sterilisatie.
- Vleeshouwer,
— bestemming van slachtdier, 251, 252.
— herkomstbewijs eisen, 248.
Zie ook: Beroep van koper.
- Vleeskeurder.
Zie: Vleeskeuring.
- Vleeskeuring,
— bewijskracht, 244.
— herkeuring, 245, 246.
— kleinvee, 217.
— sterilisatie en inbeslagneming, 224.
— tegenexpertise, 245.
— tweede —, 246.
— vaststelling van ongeschiktheid, 226, 239.
— verplichte afkeuring, 228.
— verwittigen van afkeuring, 247.
— vleeskeurders, 240, 241, 244, 247.
Zie ook: Afkeuring, Inbeslagneming, Ongeschiktheid tot verbruik, Slachtdier, Sterilisatie, Veearts.
- Vlekziekte,
— geen koopvernietigend gebrek, 24.
— inbeslagneming, 229.
— rechtsvergelijking, 24.
- Vogelcholera, 317.
- Vogelpest,
— verbod te vervreemden, bijzondere reglementering, 324.

- verbod te vervreemden, strafbepalingen, 317.
- Vonnissen en Arresten,
 - terugwerkende kracht, 14, 150.
- Voorthouden van dier, 22, 277 e.v., 282.
 - Zie ook: Huisdier, Koopvernietigend Gebrek (huisdieren voor voorthouden), Nietigverklaring (vordering tot —), Ontbinding (vordering tot —).
- Voortverkoop,
 - bevoegdheid *ratione loci*, 92, 93.
 - dwaling, 302 *bis*.
 - oproeping tot vrijwaring, 144 tot 146, 234.
 - ruiling, 272.
 - verlenging termijn, 49.
 - vervoer van dier meer dan 5 myriameter, 261.
 - zijdelingse vordering, 93, 103, 146.
 - Zie ook: Koop en Verkoop, Termijnen (vrijwaring), Vervoer van dier, Vrijwaring (oproeping tot —).
- Vordering,
 - wijziging van vordering, 285.
- Vordering tot ontbinding.
 - Zie: Ontbinding (vordering tot —).
- Vordering tot vrijwaring.
 - Zie: Oproeping tot vrijwaring.
- Vrederechter,
 - aanstelling deskundigen, 58 tot 65.
 - bevoegdheid (bedongen vrijwaring), 211.
 - bevoegdheid *ratione materiae*, 88, 89, 237, 283, 289.
 - dagvaarding, 95.
 - ruilvernietiging, 269.
 - verwittigen verkoper en koper, 65, 67 tot 70.
 - verzoening, 96.
 - vrijwillige verschijning, 98.
 - Zie ok: Bevoegdheid, Rechtspleging, Rechtsvordering tot ontbinding.
- Vreemdelingen, 110, 111, 126.
- Vrijwaring (gemeen recht),
 - algemeen, 2, 3, 5.
 - dieren niet genoemd in wet van 1885, 277 tot 280.
 - herstel van verkochte zaak, 12.
 - keuze tussen ontbinding en prijsvermindering, 5, 12.
 - kosten, 13.
 - ontbinding, 5, 12.
 - overeenkomstelijke —, 4, 16, 17.
 - prijsvermindering, 5, 12.
 - schadeloosstelling, 13.
 - termijn, 16.
 - uitsluiting van —, 17.
 - verkoping op rechterlijk gezag, 17.
 - verlies van de zaak (door verborgen gebrek, toeval of toedoen van koper), 14.
 - Zie ook: Gemeen Recht, Koop en Verkoop, Ontbinding (vordering tot —).
- Vrijwaring (huisdieren voor voorthouden),
 - afwijking van gemeen recht, 128.
 - alleen opgesomde huisdieren, 34.
 - bedingen nopens —, 157, 170 tot 211, 281.
 - beperking (wettelijke), 30, 130, 271.
 - deelbaarheid, 141.
 - hoofdzaak en bijzaak, 139.
 - kosten van verkoop, 133, 134.
 - kwade trouw, 135, 136.
 - nietigheid, 281 tot 285.
 - prijsvermindering, 129.
 - schadeloosstelling, 135, 136.
 - strafbeding, 142.
 - uitbreiding van —, 181 tot 211.
 - uitzonderingen, 143 tot 159.
 - verscheidene dieren, 137, 138, 140.
 - vrijstelling van —, 172 tot 180.
 - Zie ook: Koopvernietigend Gebrek (huisdieren voor voorthouden), Ontbinding (vordering tot —), Vrijwaring (gemeen recht), Vrijwaring (uitbreiding), Vrijwaring (uitzonderingen), Vrijwaring (vrijstelling).
- Vrijwaring (slachtdieren),
 - bedingen nopens —, 262 tot 266.
 - gedeeltelijke ongeschiktheid, 254, 256.
 - ontbinding en teruggave, 254.
 - uitzonderingen, 257 tot 261.
 - zichtbaar gebrek, 254.
 - Zie ook: Afkeuring, Koopvernietigend Gebrek (slachtdieren), Inbeslagneming, Ongeschiktheid tot verbruik, Ontbinding (vordering tot —), Vrijwaring (gemeen recht), Vrijwaring (uitbreiding, slachtdieren), Vrijwaring (uitzonderingen, slachtdieren), Vrijwaring (vrijstelling, slachtdieren).
- Vrijwaring (uitbreiding van —), 181,
 - algehele —, 195 tot 198.
 - algehele —, verklaring, 195 tot 197.
 - andere dan koopvernietigende gebreken, 184 tot 211:
 - (bestaan op ogenblik van verkoop, 190. (bewijs), 186, 193, 194, 204. (inhoud van bedingen), 184. (uitsluiting van bijzondere wetgeving), 185. (verklaring), 186, 189, 190, 192.
 - andere dieren, 187.
 - geen uitbreiding (voorbeelden), 189.
 - nuttige bedingen, 191.

- reclame, 188.
- stilzwijgende uitbreiding, 199, 200.
- termijnen bij —, 205 tot 209.
- verlenging termijn, 182, 183.
- zichtbare of bekende gebreken, 201 tot 204.
- Zie ook: Gebrek, Koopvernietigend Gebrek (huisdieren voor voorthouden), Ontbinding (vordering tot —), Overeenkomst, Vrijwaring (gemeen recht), Vrijwaring (huisdieren voor voorthouden), Vrijwaring (uitzonderingen), Vrijwaring (vrijstelling).
- Vrijwaring (uitbreiding van —, slachtdieren), 264, 265.
- Zie ook: Gebrek, Koopvernietigend Gebrek (slachtdieren), Ongeschiktheid tot verbruik (volkomen), Ontbinding (vordering tot —), Overeenkomst, Termijnen (vrijwaring), Vrijwaring (gemeen recht), Vrijwaring (slachtdieren), Vrijwaring (uitzonderingen), Vrijwaring (vrijstelling).
- Vrijwaring (uitzonderingen op —), 143 e.v.
- aanraking met besmette dieren, 152, 153.
- oproeping tot vrijwaring van derde, 144 tot 146.
- sterfte van dier binnen termijnen, 147 tot 151.
- verkopingen op rechterlijk gezag, 158, 159.
- verscheidene, 154 tot 157.
- Zie ook: Vrijwaring (gemeen recht), Vrijwaring (huisdieren voor voorthouden).
- Vrijwaring (uitzonderingen op —, slachtdieren),
- aanraking met besmette dieren, 260.
- beding van vrijstelling, 261.
- bestemming, 257.
- kennis van gebrek door koper, 257.
- oproeping tot vrijwaring van derde, 261.
- sterfte van dier voor slachting, 258, 259.
- verkopingen op rechterlijk gezag, 260.
- verval, 261.
- Zie ook: Vrijwaring (gemeen recht), Vrijwaring (slachtdieren).
- Vrijwaring (vrijstelling van —),
- andere huisdieren dan in de wet opgenoemd, 280.
- beperkte vrijwaring, 172.
- bewijs, 174.
- dier buiten de handel, 178.
- gedeeltelijke vrijstelling, 172.
- kwade trouw van verkoper, 175 tot 177, 312.
- uitdrukkelijke verklaring, 173.

- volledige vrijstelling, 172.
- Zie ook: Gebrek, Koopvernietigend Gebrek (dieren voor voorthouden), Ontbinding (vordering tot —), Overeenkomst, Termijnen (vrijwaring), Vrijwaring (gemeen recht), Vrijwaring (huisdieren voor voorthouden), Vrijwaring (uitzonderingen).
- Vrijwaring (vrijstelling van —, slachtdieren), 261 e.v.
- bewijs, 263.
- koper op eigen risico, 263.
- ongeldige, 266.
- stilzwijgende, 263.
- Zie ook: Gebrek, Koopvernietigend Gebrek (slachtdieren), Ongeschiktheid tot verbruik (volkomen), Ontbinding (vordering tot —), Overeenkomst, Termijnen, Vrijwaring (gemeen recht), Vrijwaring (slachtdieren), Vrijwaring (uitzonderingen).
- Vrijwillige verschijning, 98.
- Vruchten,
- teruggave bij ontbinding, 160.
- Vuilbroed (bijen),
- verbod te vervreemden, bijzondere reglementering, 323.
- verbod te vervreemden, strafbepalingen, 317.
- Zie ook: Bijen.

W

- Waarde van dier, 130, 271.
- (beperking van vrijwaring).
- Wanprestatie,
- bedrog en —, 308.
- bevoegdheid, 289.
- drachtigheid van koe, 300.
- dwaling en —, 296.
- **gemeen recht**, 15.
- koopvernietigend gebrek en —, 287.
- leeftijd van paard, 300.
- ontbinding, 286.
- rechtsvergelijking, 287.
- verjaring, 289.
- zichtbaar gebrek niet bestaande bij sluiten van koop, 288.
- Zie ook: Bedrog, Dwaling, Gebrek, Gemeen Recht, Koopvernietigend Gebrek, Levering, Nietigverklaring (vordering tot —), Ontbinding (vordering tot —), Vrijwaring (gemeen recht), Vrijwaring (huisdieren voor voorthouden), Vrijwaring (slachtdieren).

Werkdieren, 22.

Werkos, 218.

Zie ook: Bestemming van dier.

Wet en Koninklijk Besluit, 21.

— bedongen vrijwaring, wet 1885 niet toepasselijk, 205 tot 209, 210, 211.

— stilzwijgende opheffing, 47.

— toepasselijkheid wet 1885 op andere huisdieren, 276 tot 280.

— toepasselijkheid wet 1885 op slachtdieren, 220, 231.

— toepassingsgebied wet 1885, 284.

— toepassingsgebied wet 1894, 217 tot 220, 284.

— wordingsgeschiedenis wet 1885, 20.

— wordingsgeschiedenis wet 1894, 215.

Zie ook: Wetsverklaring.

Wetsverklaring, 220, 221, 227, 231, 235, 243, 277, 278, 284.

Zie ook: Rechtsvinding.

Wild, 219, 275.

Wilsgebreken.

Zie: Bedrog, Dwaling, Nietigheid, Nietigverklaring (vordering tot —).

Wol, 22.

Worm,

— koopvernietigend gebrek, 25.

— verbod te vervreemden, strafbepalingen, 317.

— verdachte dieren, bijzondere reglementering, 318.

Worminfestatie, 300, 329.

Wraking van Deskundige.

Zie: Deskundige.

Z

Zaken buiten de handel, 15.

Zelfstandigheid van de zaak.

Zie: Dwaling.

Zegelrechten, 13.

Zie ook: Koop en Verkoop.

Zenuwsnede.

Zie: Nevrotomie.

Ziekte der witte vaarzen, 31 *bis*.

Ziekten en Gebreken,

— lijst van — aanleiding gevend tot koopvernietiging (K.B. 31 mei 1951), 22, 23, 24.

— niet-koopvernietigende —, 34, 117, 148, 149.

— slachtdieren, 227.

— verplichte afkeuring, 228.

Zie ook: Gebrek, Koopvernietigend Gebrek (huisdieren voor voorthouden), Koopvernietigend Gebrek (slachtdieren), Ontbinding (vordering tot —).

Zijdelingse vordering,

— bij voortverkoop, 93, 103, 146.

Zondag - Wettelijke Feestdag,

— betekening op —, 57.

— *dies ad quem*, verlenging van termijn, 57.

— lijst, 57.

Zie ook: Dagvaarding, Rechtspleging, Termijnen.

Zoogdieren,

— besmettelijke ziekten, verbod te vervreemden, 317.

Zwitsers Recht,

— vrijwaring (bedingen nopens —), 171.

— vrijwaring (ontbinding, prijsvermindering), 129.